Gotisk historia 4

Gotisk historia, del IV

av John Bede

(1975-82)

i varsam bearbetning 1998,

av författarna särskilt tillägnad minnet av ***Robert Graves***,
en av detta århundradets största författare.

Copyright © John Bede/C.Lanciai 1976, 1982, 1992, 1999, 2006.

Företal till fjärde delen.

Detta är hela det gigantiska diktverkets huvuddel, fastän den egentligen utgör en parentes till verket: Tristans saga avbryts för att i stället ge plats åt de centrala skeendena i den grekiska mytologin: det trojanska kriget med dess bihandlingar. I princip har John Bede här ansträngt sig för att gå till rätta med och berätta allt det som Homeros aldrig avslöjade: vad som egentligen hände före kriget, och vad som egentligen hände efter. Hektor och Akhilles är därför här obetydliga, medan huvudaktörerna i stället är Priamos och Aeneas, Helena och Menelaos, Agamemnon och Odysseus samt, i en särskild parentes för sig, Oidipus.

Just denna Oidipus-parentes (sångerna 6-9) är kanske den fjärde delens centralpunkt, då den i sig koncentrerar hela detta grekiska diktverks karakteristik. Hela kompositionen av den fjärde delen är som en enda stor hyllning till det gamla grekiska dramat, och just denna egenskap kommer som tydligast fram i Oidipus-episoden. John Bedes *Hellenika* eller vad man ska kalla den är som ett enda stort drama, där varje kapitel i princip har sin egen huvudperson och sitt eget drama.

I samband därmed bör förklaring ges till den originella tolkningen av Sfinxen. Denna kan uppfattas rasistiskt, men John Bede använde i själva verket den under 70-talet, då verket skrevs, aktuelle Idi Amin av Uganda som modell.

Ett särskilt omnämnande förtjänar även John Bedes skildring av Odysseus. Han har nämligen tagit över den svagheten från Homeros att själv identifiera sig med denne sluge person, och i Odysseus' eget ställningstagande vid Trojas fall kan man spåra nyckeln till John Bedes eget livsöde. Vi kan inte avslöja mer därom än att han som katolik i Nordirland tagit parti för protestanternas sak på Irland, fastän han bor i Londonderry, som brännmärkts av några av de nordirländska oroligheternas värsta traumata. Mycket i denna hans *Hellenika* erinrar om dramatiska familje- och släktförhållanden på Irland.

Denna fjärde del av ***Gotisk historia*** är så omfångsrik, att den motsvarar två av de tidigare delarna. Den femte delen är i stället sedan den kortaste av alla.

Liksom i de två föregående delarna begagnar diktaren här även daktyler som versmått, vars precision han dock här är mindre noga med än tidigare. Då det inte förekommer versrader kan dock hela verket läsas som på vanlig prosa.

Göteborg den 26.8.1998

C. Lanciai

Innehåll.

Företal till fjärde delen	1
Prolog	3
1. Paris	5
2. Agamemnon	18
3. Helena	45
4. Kalkhas	65
5. Odysseus	81
6. Laios	91
7. Sfinxen	111
8. Iokaste	117
9. Oidipus	135
10. Filoktetes	158
11. Palamedes	173
12. Diomedes	188
13. Helenos	201
14. Menelaos	221
15. Orestes	268

Gotisk historia

Fjärde delen.

Prolog.

I tre långa lyckliga år levde Tristan hos fadern och älskade halvsystern, men sedan kunde han ej längre uthärda. Han kunde aldrig förmå sig att taga det slutliga steget till drottningens väntande säng, och på samma gång kunde han ej härda ut med att aldrig få ljuvligt förenas med henne.

Då gav en profet honom rådet att finna åt sig en god hustru. Kung Markus uppmuntrade honom i högsta grad att följa detta högst nyttiga råd, som var alla till gagn och som i högsta grad var till nytta för landet. "Ja, finn dig en maka och skaffa med henne en jublande ljuvlig och drällande kull av förtjusande barn, så att du med din ätt blir befästad och stark på vårt lands tron för evigt. Ty barn är vad varje nation mest behöver. Och den som ej skaffar sig barn är en kruka, ett mähä, ett fiasko för all världens mänsklighet, en som försummar sin plikt, en komplett svagsint odugling som aldrig borde ha fötts. Jag är medveten om att jag själv är en sådan, men jag har åtminstone tappert försökt. Det är hustrun som strejkar, ej jag."

Blott Isolde uppmuntrade ej riddar Tristan att följa förträffliga rådet. Hon teg, men i hennes jungfruliga heliga tystnad så läste prins Tristan ett samtycke. Och han behövde att lufta sig och skaffa nya impulser. Han stod i behov av att komma från hovet en tid. Och han reste i sällskap med Herbert och andra på ett mycket präktigt och väldigt och välrustat skepp. Och hans mål var Fenikien. Han önskade åter få träffa de vänner som en gång i tiden gett honom hans klassiska uppfostran.

Resan till södern gick utan försmädliga äventyr. Vindarna voro högst gynnsamma, och aldrig fastnade de i en svårartad storm.

Först besökte han Alexandria, där han togs emot av en lång rad av vänner från barndomen och deras släktingar, för vilka han var en länge förlorad men nu lyckligt återfådd son. Och han måste berätta vad allt han i Norden fått uppleva under de talrika åren och allt om sitt liv där.

Han reste ock till gamla anrika heliga goda Jerusalem, där de som bäst var i färd med att återuppföra kung Salomos tempel. Han träffade där och blev vän med en hederlig skomakare, som var visare än någon vis. Mannen kallades Jesus och kallades sonson till Syrach, och Tristan fick lära sig mycket av honom.

Och Tristan besökte ock Sidon, men där var hans vänner ej mera att finna. Där var allt förändrat.

Han seglade sedan till lysande staden Athen, som han såg att ej mer stod i sin fulla blomstring, ty sederna började vissna på grund av att staden ej längre var världens mest mäktiga.

Dock fann han utmärkt behag i det växande Rom, som just grundligt besegrat det hädiska och övermodiga kartagiensiska världsväldet, och som nu framstod som den kultiverade medelhavsvärldens mest ledande makt. Och han trivdes i Rom, och han vistades där mycket länge, på grund av att han av en barndomsvän introducerades för riddar Cato, den gamle och stränge djupt vördade censorn, senatens moraliska samvete och ärkeromaren. Han blev förtjust i den ljuse exotiske konungasonen från Norden och inbjöd den nordiske ädlingen att bo hos honom. Och Tristan gick med på det, ty gamle Cato var en intressant man.

"I hela mitt liv har jag skrivit och skrivit och skrivit, historia mest men ock annat. Men ack, ingen läser det! Allt vad jag slitit för hela mitt liv ger den romerska ungdomen fan i. De kallar mig tung och förlegad, otidsenlig och säger åt mig att dra något gammalt tjockt över mig. Detta är tacken jag får. Det är såsom den vise Aiskhylos förkunnade: 'Allt vad jag skrivit och levat för att skriva ner, för att nedpränta sanningen för evig tid, bränner mänskorna upp för att utplåna för evig tid, och just det är det bittraste av allt som finns.' Även mig skall de bränna på bål, som de brände gudomlige siaren Aiskhylos. Att brännas levande är ej så farligt som att få sin skriftställarverksamhet bränd, ty Guds ord är mer levande än någon mänska av kött, och det är just Guds ord som vi lever för att skriva ner. Det är icke vi själva som skriver, men Gud genom oss. Och när det som vi skrivit av mänskorna bränns är det Gud som de bränner och ej stackars människor av kött och blod. Men när de bränner böcker, så börjar de lätt även att bränna levande människor. Det är i regel en rak konsekvens av att först bränna böcker: av ren frustration för att de genom att bränna böcker ej helt lyckas tysta det mänskliga ordet och sanningen, bränner de mänskor i stället och lyckas då äntligen bara förgöra sig själva och sitt barbari.

Visserligen var Aiskhylos långt ifrån så bra som jag. Ack, hur mycket har icke de gamla och heliga diktarna billigt förfalskat den ljuvliga blå verkligheten! Jag kunde berätta för dig tusen sanna berättelser som alltför dåliga skalder förvandlat till föga plausibla och skamlösa för att ej säga skabrösa otidiga skrönor för omoget folk på teatern och en så vulgär och så lättköpt publik, som blott önskar sig snuskföreställningar och helst offentliga samlag på scenen, som möjligt. De flesta av våra så ryktbara grekiska dramer, som spelas på varje teater i världen, är mest bara nonsens, förvrängningar och helt absurda tillställningar för ytterst omogna inbillningshågade alltför lättlurade barn."

"Har ni skrivit berättelser själv?"

"Ja, det har jag, men självkritik först och främst och sedan i andra hand mänsklig lättja har hindrat mig från att ge verken till känna för världen. Och dessutom är detta romerska folk, denna bullrande och egoistiska pöbel, den rätta publiken precis. Jag har ej någon stor lust att blotta mig själv för det rasande packet, och om jag det gjorde så skulle de blott kritisera ihjäl mig och utskratta mig som ett stackars spektakel och icke minst bruka de böcker jag skrivit som matomslagspapper om ej som klosettpapper. Nej, detta folk är ej något att skriva för.

Men du är konungason och från helt andra länder. Måhända är du den ovanliga mannen som skulle förstå att ta vara på och värdesätta min episka dikt? Kan du grekiska?"

"Ja."

"Den fördolda och okända dikt som jag talar om har jag ej skrivit på det stackars döende språk som de bortskämda romarna misshandlar, skriker och svärjer ihjäl, utan på gamle Homeros, Aiskhylos, Sofokles och Euripides gudomliga språk. Jag har brukat det äldsta homeriska språket, där Eta och dumma Omega ej finns och där Eta istället är H. Även har jag ej skrivit min dikt på hexameter utan på mitt eget uppfunna versmått, som är strikta ovarierade stränga daktyler, från början till slut, utan andrum för en enda sävlig troké. Gärna skall jag för dig läsa dikten. Och om du den uppskattar får du ta med dig den enda kopia som finns, som är originalet, hem till dina länder, ty där tror jag att den kan klara sig, uppskattas och överleva, men här kan den endast förtrampas och glömmas och brännas och helt ignoreras. Ty Medelhavsländerna älskar att göra sitt yttersta för att ej Guds ord skall komma på pränt. Ingen är mera hatad här än den som vågar att säga vad sant är."

"Ni är ganska bitter."

"Och det har jag skäl till att vara. I ungdomen älskade jag detta Rom till den grad att jag icke gav mycket för Grekland. Jag införde ordspråket, 'Rom måste ställa sig på sina egna ben och kasta bort den hellenska kulturens förlamande kryckor.' Men nu på min ålderdom har jag fått lära mig att älska Grekland långt högre än Rom. Därför skrev jag min saga på grekiska. Läs den för mig, så att jag själv får höra din grekiska."

Och Tristan började läsa den klara och tydliga stilen:

1. Paris

"O gudar, jag ber er att visa mig nåd när jag nu skall försöka beskriva och noggrant berätta allt det som ej Homeros hann med att nedskriva. Hjälp mig i mitt digra företag att endast pränta på mitt pergament vad som sant är och det som ni själva vill giva er auktoritet åt, och släpp inga lögner förutan besinning fram genom min penna till pappret. O gudar, och särskilt du höge Apollon, all skönhets befrämjare och högsta guden för all sann kultur, smak och snille, du äger att föra min stylus, ty jag är blott din sekreterare, ödmjuk i anden och flitig i handen, och tålmodig intill min död inför skaparen och evighetens gudomlighet, som upprätthåller allt liv och berikar det intill oändlig kontinuitet.

Prins Skamandros av Kreta var den som först inledde Trojas historia. Med ett gott sällskap av vänner for han ut från Kreta för att finna nya och okända länder att leva i, ty gamla Kreta var honom för trångt. Och han reste med tre små förträffliga skepp och kom småningom fram till den frygiska kusten. Där var folket fredligt och harmlöst och primitivt och mycket dumt, varför prinsen, bedårad av det vackra läget av orten han kommit till, stannade där med sitt folk. Och där låg ett högt underbart vackert och skinande berg majestätiskt i solen. Det döpte Skamandros till Ida, som

hyllning till det gamla kretiska heliga berget. Och där byggde prinsen sin boningsort, och hans kamratliga sällskap begynte att trivas och även förökas på platsen, som faktiskt var underbart vacker, med utsikt mot havet och mot Hellesponten, den trånga och viktiga färdleden till Euxinska och väldiga, svarta och stormiga nordhavet, som icke hade nå'n ände. Och floden som flöt bredvid staden blev uppkallad efter Skamandros och hette således Skamandros.

Den kretiske ädle och klarsynte fursten, som smått kunde skärskåda framtiden, insåg för väl stadens oerhört gynnsamma läge vid blå Hellesponten. Han såg alltför snart att han lätt kunde helt kontrollera den glittrande blå Hellespontens totala trafik. Staden kunde med lätthet och med detta läge, utnyttjande alla de sjömän som färdades på Hellesponten, bli mäktig och rik såsom få; men en sådan lättillgänglig maktposition för hans stad kunde ock väcka all världens avund och hat. Därför sade han:

"Aldrig skall denna min stad inneslutas av skyddande murar. En fri stad skall denna stad vara, en fri hamn för samtliga sjömän, en gästvänlig frikostig stad skall den vara, som aldrig skall tänka på sin egen vinst utan endast på att tjäna och vara världen och samtliga sjömän till nytta. Den öppnaste och generösaste stad vill jag att denna staden skall bliva, på det att den aldrig må drabbas av avund och hat. Och på det att all världen må veta, att vi är den sista stad i hela världen som har ont i sinnet, förbjuder jag härmed mitt folk och mitt släkte att någonsin gömma vår stad bakom murar. Lömsk självviskhet vare det sista mitt folk och min stad nå'nsin ägnar sig åt."

Och han dog, och hans son, ädle Teukros, tog staden i arv. Efter Teukros blev dennes son Dardanos konung. Och Dardanos son var Idaios, vars son var den mäktige framsynte kung Erikthonius, som blev far åt Tros, som gav Troja dess namn. Efter Tros blev hans son unge Ilos, som även en broder till kung Erikthonius hetat, den härliga frejdade växande mående stadens välsignade konung, som gav staden dess andra egennamn Ilion. Ilos blev fader åt mäktige kung Laomedon.

Och kung Laomedon var en mycket barsk övermodig och härsklysten herre. Han sade:

"I sekler har Troja nu såsom en slav tjänat världshandeln och varit världen till glädje och nytta, och världen välsignar det godtrogna Troja, men vad har väl Troja därför fått för lön? Ingenting utom svett, möda, arbete, fattigdom och evigt tungt slaveri. Världen utnyttjar Troja. Nu skall Troja utnyttja världen i stället! Vart fartyg som far upp för blå Hellesponten skall erlägga Ilion skatt. Och runt Troja skall byggas en kraftig ointaglig skyddsmur, till skydd för det eventuella naturliga agg som den övriga världen skall visa för Ilions växande storhet. En mäktig och rik stad skall Ilion bliva. Ja, jag skall personligen göra mitt Troja till världens mest mäktiga största berömdaste stad!"

Och han lät bygga murar kring Troja och tvingade alla passerande fartyg att erlägga skatt. Och rätt snart var det heliga Ilion blivet en mäktig och rik ointaglig och världsdominerande fästning, som, samtidigt som staden blev mycket stor, vördnadsbjudande och respekterad i all världens ögon, ock småningom blev mer och mer en ful vagel i ögat för världen.

Och mäktige kung Laomedon fick fem mycket präktiga söner. Ankises var äldst, men han ville ej ha något med Trojas öden att göra, ty han tyckte ej om vad farsgubben gjorde med älskade staden. Den femte och yngste av sönerna var lille Priamos, konungens älsklingsson.

Men så förmäten och hänsynslös, självsvåldig och övermodig blev kung Laomedon med tiden, att hans eget folk en dag hade fått nog av hans storhetsvansinne. De insåg, att om kungen skulle få fortsätta göra sig mera förhatlig för världen, så skulle ej Troja i längden bestå. Under ledning av fursten Ankises så samlade borgarna sig till ett uppror, som blev mycket framgångsrikt. Konungen tvingades att abdikera, och hertig Ankises, den ädle och rättrogne mannen, uppmanade folket att välja som konung den harmlöse vänlige kloke och folkkäre Priamos. Och därmed avsattes mäktige kung Laomedon, som givit sin stad all dess storhet och makt, all dess prakt och dess rikedom. Resten av livet fick avsatte konungen lida grymt instängd i unken och oupplyst fängelsehåla, där han satt och muttrade grubblande över sitt öde tills döden befriade honom från livet.

Kung Priamos var mycket klok. Under upproret hade han stått på sin fars underlägsna och prisgivna sida men aktat sig för att handgripligen delta i kampen. Han insåg att Trojas väg vidare gick på en mycket tunn spång över rytande bråddjup, som var världens avund och vrede.

Men nyheten om Laomedons självvållade fall väckte jubel och glädje i världen, som vid detta tövädersdråpslag mot iskall och bitande vintermakt började hoppas att Troja på nytt skulle bli mera vänligt mot världen. Och Priamos, vist nog, infriade världens förhoppningar: skatterna blev mycket mindre på skeppen, och främlingar och andra utlänningar blev med bättre och öppnare vänlighet mottagna i det storstädade gladare friskare Troja, som nu under Priamos strävade efter att bli mer internationellt.

Det var lyckliga tider som började nu för det glansfulla Troja. Kung Priamos gifte sig med fru Hekabe, som födde åt honom tolv söner och sju stycken döttrar. Bland sönerna märktes den lysande Hektor, den ädle Helenos, som blev liksom sin tvillingsyster Kassandra en gudsman och präst, tappre Troilus, och Paris.

När drottningen väntade Paris, så hade hon strax innan födseln en fruktansvärd mardröm. Hon drömde att barnet blev dödfött, och ur barnets livlösa lik kläcktes ormar i tusental som voro dödligen giftiga, och dessa ormar kröp fram överallt, och de stang alla hennes små barn, hennes döttrar och söner och konungen även till döds. Sedan stungo de alla trojaner i staden förutom en enda: Ankises. Och den allra första som ormarna stungo till döds var trojanernas älskling och framtida hopp, deras vänaste fröjd, hennes älsklingsson Hektor. Hon vaknade ur denna dröm med ett skri, som förfärade och väckte upp hela staden.

Hon delgav sin make den rysliga drömmen, och Priamos fruktade för hennes liv och för missfall. Men drottningen var mycket modig och lugnade sig. Inget ont hade hänt än i någon av hennes sex hittills blott lyckliga äventyrsfria förlossningar.

Men konung Priamos frågade sin äldste son vad den märkliga mardrömmen kunde betyda, och om den var alls något att bry sig om. Äldste sonen var siare och

kunde bättre än någon i staden förklara och uttyda drömmar. Han kallades Aisakos, och han förkunnade:

"Ack, käre fader, det smärtar mig djupt att behöva förkunna för dig vad den drömmen betyder. Det hade helt visst varit bäst om du aldrig berättat den för mig, så att hela folket och vi allesammans fått lyckligt gå under i okunnighet. Nu har Gud själv i förväg grymt avslöjat för oss vad han tänker göra med oss."

"Käre son, är du alldeles tokig? Vad är det du säger?"

"Min far, stadens moder skall föda en son, och den sonen skall bli din och stadens och allas vår undergång. Det är vad drömmen betyder. Om det blir en flicka är drömmen en villa som icke betyder så mycket som luft, men om det blir en pojke är drömmen Guds dom över Troja. Och du skall få se att det bliver en pojke!"

"Om det blir en pojke så skall jag i sanning se till att den pojken ej leder till ofärd för Troja. Då tar jag långt hellre hans liv."

"Men det skall du tyvärr icke lyckas med," tänkte den klarsynte siaren Aisakos, men denna slutliga spådom förskonade han gode fadern från, som var alldeles tillräckligt uppskakad och upprörd nu redan.

Och barnet blev fött, och det blev en förtjusande pojke, som ännu ej kallades Paris. Men konungen tänkte:

"Min son! Ack, min vackraste, käraste gosse! Skall jag då behöva förgöra och mörda dig? Icke min Hektor var mera bedårande, ljuvlig och välskapt än du är, min älskade pilt! Nej, jag kan icke mörda dig. Det är omöjligt, ty du är den son som jag kommer att älska mer än alla andra. Det ser jag nu redan. Jag kan icke mörda dig, hur ytterst nödvändigt för Trojas framtid din död än må vara. En annan får taga ditt liv. Och det gäller att ordna det så att din moder ej någonsin måtte få reda på saken förrän det är över och gjort. Det blir svårt att i hemlighet smussla en konungason ut ur konungaslottet, och särskilt för konungen själv."

Men han fann en god pålitlig herde vid namn Agelaos, och denne man åtog sig att skaffa Paris ur världen. "Det gäller vårt liv och vår stads hela framtid och alla trojaners, ty om denna pilten får leva skall han ruinera vårt Troja och hela vår värld." Så lät konungens order. Och barnet blev smusslat ur slottet och ut ifrån staden.

För sent märkte drottningen att pilten Paris var bortrövad, och alla hennes hysteriska anfall och digert hjärtskärande utgjutelser kunde icke få gossen tillbaka.

"O Gud, vem som än må ha bortrövat gossen från sin egen moder, må han drabbas tusenfalt av din mest dödliga vrede, och hela hans onda familj och hans släkte med honom och alla som står honom nära!" Hon anade föga att hon med de orden nedkallade gudarnas vrede blott över sig själv och sin egen familj och sin stad och sitt folk, ty var stadsbo i Troja stod konungen nära. O kvinnor, och män även, bliv ej förbannade när ni hårt orättvist drabbas av onda förbannelser! Ödmjuka er inför allt ont som drabbar er, svälj det och tig det ihjäl, så att ej det blir tusenfalt värre! Hon fortfor sin bön: "Gode Gud, låt hans rövare dö utan misskund och alla som stått dessa rövare nära, men låt honom själv triumfera i glans över sina omänskliga fiender, som utan orsak vill harmlösa spädbarnet illa! Låt honom allena få klara sig men alla andra, som deltagit i hans bortförande, döden få dö, och på

tänkbarast nesliga kvalfulla blodiga sätt!" Så lät drottningens bön till de eviga gudar, när hon fått sin älskade nyfödde son sorgligt bortrövad.

Och trogne herden, den harmlöse herr Agelaus, gick bort med det jollrande barnet. Han gick ut i vildmarken och upp på berget som kallades Ida, som krönte det härliga landskapet med sin omstrålade topp. Men han kunde ej bringa sig till att dra svärdet mot barnet, och ej heller till att med grovflätat rep binda barnet om halsen och strypa det. Och barnet jollrade glatt, och det lekte i bädden och sprattlade med sina ivriga armar och ben, och det log som en solstråle. Herden, som var alltför harmlös och mänsklig, var icke den rätte att taga det menlösa barnet av daga. Han lämnade barnet på marken av berget och gick därifrån.

Och när fem dagar gått gick han åter till platsen och fann barnet levande än och vid bästa vigör. "Hur kan barnet ha överlevt? Någon björninna, varginna, en get eller ett annat vilddjur, måhända en lejonfru, måste ha gett honom mjölk. Någon måste ha hjälpt honom. Gud måste hava sett till honom i hans ohjälpliga hjälplösa nöd, vilket tydligt förklarar att saken är klar: denna prins måste leva, ty dör han ej ute i vildmarken dör han ej alls. Då är det lika bra att jag tager den arme om hand." Och den godsinte herden tog den lille pilten till sitt enkla tjäll, och där fostrade herden den kunglige sonen som sin egen son. Och det var denna herde som gav furstesonen hans namn, som var Paris och alltid var Paris allt intill hans död. Aldrig kallade Paris sig annat än Paris.

Och herden tog livet av en gammal hund, som ej dög mer till mycket, och skar ut den rackarens hjärta och gick med det hjärtat i väskan till konungen för att förkunna att uppdraget utförts. "Och såsom bevis tog jag med mig din sons späda utskurna hjärta," förkunnade herden för Priamos, men den nu grånande konungen sade:

"Min vän, du behöver ej för mig bevisa att du varit trogen. Jag tror på ditt ord att du avlivat pojken. Jag hyser ej tvivel på din tillförlitlighet och skådar ogärna spädbarnets blod. Dock, jag önskar att pilten fått leva. Jag önskar att med eller utan förbannelse han fått förbli hos oss jordiska mänskor, på gott och på ont. Men man ångrar sig alltid när det är för sent. Han är död, och jag gråter i onödan, ty lik kan aldrig bli uppväckta av mänskors tårar. Jag tackar dig dock, Agelaos, att du noggrant utförde uppdraget till punkt och pricka och utan att tveka, och att du ej gjorde din konung besviken på dig."

Agelaos gick ut med sitt hundhjärta kvar i sin säck, och med blandade känslor i själen. Han ansåg det dock vara tur att kung Priamos ej velat skåda det slaktade hjärtat, ty det är dock ändå trots allt en viss skillnad emellan ett barns rena människohjärta och en gammal hunds.

Och prins Paris blev pojke och växte i storhet och skönhet och kraft. Han blev duktig som herde och visade tidigt total överlägsenhet i alla sporter mot sina kamrater. Han älskade att hetsa bölande tjurar att slåss mot varandra, och hans egen far Agelaos' förnämaste tjur lärde Paris till oövervinnelighet: alla tjurar besegrades av Paris älsklingstjur.

Men allra skickligast blev unge Paris i bågskytte: han kunde träffa en ilande svala i luften högt ovanför träden, just som den i kringelikrokar vilt jagade flygande flugor, och skjuta den rakt genom hjärtat. Han var mycket stolt över denna sin konst.

En dag sade hans far Agelaus: "Min son, tag dig noggrant i akt för det svekfulla kvinnliga könet! Det finns inget falare, farligare och fatalare släkte än de korrumperade endast fördärvliga och helt morallösa kvinnorna. En ond vild fradgande björn, en argt rytande vred lejoninna, en varg som berövats sin kull utav ungar, är lättare att resonera och handskas med än någon kvinna. Jag säger dig, Paris, att om nå'nsin staden där faller," (han menade Troja,) "så blir det igenom en kvinnas försåt."

Denna mycket allvarliga digra förmaning, som rymde så mycket förbud, väckte ynglingens nyfikenhet, och han undrade: "Vad är en kvinna?" ty han hade aldrig ens sett någon sådan.

Han tog snart nog reda på saken, och den första kvinna han råkade möta med ögonen var hans profetiska köttsliga syster Kassandra, när hon gick allena i skogen och sökte Guds sällskap. Och Paris kom genast att tänka, när han så fick skåda en flicka: "En man kan ej någonsin bli lika vacker som kvinnan, om detta nu är en sann kvinna. Hur skön än en yngling kan vara, hur långt hår han än må omstråla sig med, är han intet mot kvinnan. Ty kvinnan är mjukare och mera sirlig och fin." Och han såg andra kvinnor och sade: "På män kan man aldrig se skillnaden mellan en oskuld och motsatsen, men på en kvinna kan man genast se om hon sargats av erfarenhet eller är en ren oförstörd jungfru." Och nu tändes i Paris hjärta idén: "Blott den vackraste av alla kvinnor på jorden skall bliva min egen, och henne allena skall jag göra allt för och leva för. Ja, det skall vara mitt livskall." Och från denna dagen sågs han jämt och ständigt i sällskap med kvinnor och aldrig i sällskap med män. Och de smickrade kvinnorna gillade Paris och trivdes i glättige ljusköne ynglingens hjärtliga sällskap. Och hans gamle far Agelaos blev orolig och gravt bekymrad och tänkte: "Vad skall det väl bli av den fruntimmerskarlen! Han duger då varken till koherde eller till konung, hur modig och duglig och stark han än är. Ty den man som förlorar sig åt kvinnors vekhet kan det aldrig bli något av." Och han ruskade skeptiskt på huvudet, såsom en ogillande pessimist.

Men den för varje dag alltmer vackre och för flickor oemotståndlige ynglingen Paris fann aldrig en flicka som var ännu skönare än den allena prästinnan Kassandra. En dag, när han åter fick se henne ensam i skogen på sluttningen av berget Ida, steg Paris djärvt fram till den heliga jungfrun och frågade: "Säg, är du den allra vackraste flickan i världen?"

Då rodnade jungfru Kassandra och sade: "Vad djärves du säga, du fräcke? Hur vågar du tilltala mig? Kom mig icke för nära! Jag får icke kränkas, ty jag är Guds heliga jungfru och hans profetissa. Jag fruktar dig, främling, hur skön du än är, ty ett fasansfullt öde för världen skall du lyckas komma åstad."

"Jag har sett dig i skogen här förr. Jag har känt hundra flickor, men ingen var fager som du. Är du verkligen den allra vackraste jungfrun i världen?"

"Du måtte då vara en barnunge. Oskyldigt talar du, och inget vet du. Du känner ej världen och har kanske inte ens varit i Troja."

"Där sade du rätt. Jag har aldrig fått skåda den härliga staden. Blott landet, naturen och djuren, och snälla enfaldiga herdar och deras herdinnor är allt vad jag känner om världen. Men se! Jag är icke helt rudis! Jag kan skjuta pil!"

Och han tog ur sitt koger en pil och han spände sin båge, och inom ett ögonblick hade han skjutit en flyende klagande vipa i flykten högt upp i den grannblåa himmelen. Pilbågens laddning och sikten och skottet och allt hade gått häpnadsväckande blixtsnabbt. När vipan blev träffad gav jungfru Kassandra till en liten smärtosam suck, som om hon blivit träffad och icke den jämrande och melankoliska vipan, vars klagan skar alla i hjärtat.

"Du stackars okunnige fruntimmerspojke, med lika stor lätthet som du klöv den sjöfågelns hjärta och tog hennes liv skulle du även utan att blinka beröva vår värld och civilisationen dess mening och liv. I din oskuld och okunnighet kan du göra precis vad som helst utan att ens så mycket som ana vad världskonsekvenserna blir, och om du ändå insåg dem skulle du ej bry dig om dem men rycka på axlarna blott."

"Sluta upp att förtreta mig. Säg mig i stället om det någonstans finnes vackrare flickor än du."

"Om du aldrig har varit i Troja så bör du få komma dit. Kom nu i morgon på morgonen till männens hårdföra krigslekar. Om du är den som jag tror skall du visa dig som kungasönernas like och kanske ock hembära priset för segern. I Troja finns flickor, och alla är vackrare och mera sköna än jag."

"Finns där även den vackraste i hela världen? Ty hon, har jag en gång för alla beslutat, skall bliva min maka och aldrig en annan."

"Du kommer ej någonsin att få en maka. Och akta dig för kvinnlig skönhet. Den är ej att leka med. Ingenting är mera farligt för männen. Den gör männen tokiga och leder endast till vanära och till skandaltragedier för alla de narrar som faller för kvinnors behag."

"Men just faran, skandalen och vanäran och tragedin är det som mig mest lockar. Jag kommer till Troja i morgon och deltar i kämparnas lekar. Jag är obesudlad av lyx, vin och överflöd. Muskler och senor och krafter och stabilitet som en stålfigur har jag, och aldrig har någon besegrat mig i någon kraftmätning."

"Kom då, min broder. Då ses vi i morgon." Och jungfru Kassandra gick bort. Unge Paris blev lämnad allena och smått konfunderad.

Och följande morgon i ottan begav sig prins Paris till Troja. För säkerhets skull följde far Agelaos dock med honom, för att han ej skulle hitta på hyss. Även hade ju Paris ej någon erfarenhet alls av det sprudlande livet i staden, så han, Agelaos, som var vän med konungen, kunde då eventuellt vara sonen till hjälp. Paris var ju så grön och så helt ignorant som det bara var möjligt att vara.

Den första av grenarna var hästkapplöpning: det gällde att köra med hästar för tvåhjulig vagn. Fastän Paris ej hade den ringaste erfarenhet av den sporten så kastade han sig i leken och lärde sig snabbt. Och han jublade glatt som en pojke när tävlingen började, och alla vagnarna började rulla. Hans vagn hade getts honom av

konung Priamos, som gav var deltagare egen vagn. Och han störtade fram över körbanan och körde hästarna genast för hårt re'n i början. Han lade sig främst, och sin kampenergi gav han sedan totalt åt att hindra de andra att komma förbi. Och han prejade hänsynslöst alla till höger och vänster och skrattade, jublade, stojade, hoppade jämfota i lilla vagnen, som en liten busunge. Och han vann tävlingen, mest på grund av sin totala och gränslösa oförskräckthet. Hektor själv blev förvånad av främlingens mod: "Endast den som ej någonsin förr kört ett trespann kan vara så djärv och så ljusblått och barnsligt och dåraktigt orädd och okunnig om alla väntande faror, som denne."

Och sedan blev det munter boxning, och Priamossönerna slog alla kämpar i gatan förutom en enda: den okände främlingen Paris. Och Paris, som käck var och munter och på allra bästa humör, fick så till och med Hektor med list över ända igenom en blixtsnabb och oväntad duckning inför ett av Hektor alltför kraftigt välriktat hugg. Även denna gren vanns utav Paris, och Priamossönerna blev alltmer gröna av avund. Och borta bland fulla publiken satt gamle grå koherden, skiftande färger från kritvitt till grönviolett, av ren oro och vånda och fruktansvärd ängslan: "Hans bröder skall döda den käcke för att han är alldeles för överlägsen och duktig!"

Och även i löpningen vann käcke Paris, igenom taktiken att lägga sig först och därefter förhindra de andra att komma förbi. Men nu var kungasönerna så överhövan förnärmade av Paris lekande skicklighet att de utmanade honom till en löpning till. Och nu lät de ej Paris att genast i början raskt lägga sig först. Det blev slagsmål emellan de rasande löparna medan de sprang, och där föll både Troilus och brodern Deifobos i löpartumultet. Där ramlade även den yngste av bröderna, ljus Polydoros, och kvar var blott Hektor och Paris. De löpte precis parallellt, och ej någon av dem kunde ta sig förbi konkurrenten. De sprang, och de fortfor att löpa, fastän målet för länge sedan var lämnat bakom dem. De fortfor att löpa grant sida vid sida, och ingen kom före den andre. Till slut dock gav ungdomen efter för åldern, och segheten vann: unge ovane Paris begynte att smått sacka efter, och Hektor sprang leende brett med sollysande dollargrin alltmer ifrån honom. Löpningen var därmed avgjord, och Hektor omfamnade Paris, besegrade kämpen, och sade: "Det var då för tur att du icke sprang om mig! Om du hade klått mig igen hade vi alla mördat dig!"

Konungen kom nu till Paris och frågade honom: "Vem är du, min son?"

"Jag är son till min far Agelaos, en koherde."

"Nej, det är han inte alls," sade nu Agelaos som trängde ur mängden med iver och innerligt flåsande fram. "Han är din egen son, konung Priamos! Han är den son som du gav åt mig att taga livet av. Men jag var lika totalt oförmögen att taga hans liv som du själv var, o konung! Jag uppfödde honom som min egen son, och här har du nu honom, den främste och vackraste av dina söner, med undantag endast av Hektor."

Då blev konung Priamos ytterst förvånad och häpen och sade:

"Är detta min i femton år sorgligt sörjda beklagade och efterlängtade son, som vi trodde var död? Är den främlingen som vunnit tre av vår leks fyra tävlingar, som är

långt skönare än alla barn som jag fött, är den halvguden min egen son? Och vad heter han då?"

"Jo, han heter så mycket som Paris."

"Min herde, jag tackar dig för att du räddat hans liv. Allra trognast var du konung Priamos och allra lydigast var du hans önskan när du icke lydde hans bud. Får jag omfamna dig, min son Paris?"

"Förvisso! Jag visste ej då att jag var så förträfflig! En konungason! Aldrig trodde jag det!"

Men nu talade prästen Helenos och sade: "O fader, det är denne son som skall komma vårt Troja på fall, om han får bli vid liv."

"Hellre är jag då utan mitt Troja än utan en så skön och underbar son! Du är den allra blondaste ljusaste yngling jag någonsin sett, käre Paris! Du lyser som solen!"

"Skäm nu icke bort honom genast, o fader. Då blir han olidlig," förmanade Hektor.

"Man kan icke skämma bort barn. De är antingen goda i ryggmärgen redan vid födseln och kan aldrig ruttna då någonsin, eller så är de helruttna vid födseln och kan aldrig då nå'nsin botas. Vad du, Paris, levat förutan i femton olyckliga år skall du nu få alltsammans på en enda gång, och i dubbelt och tredubbelt mått!"

Och det festades nu i den upprymda staden i en veckas tid för att fira den hemkomne sonen, som troddes ha varit åt skogen. Och hedersgäst vid detta glada och härliga gästabud var gamle herden, den prövade grå Agelaos, som log nu som han aldrig lett förr i sitt långa liv.

Men kung Priamos till och med blev rätt betänksam när Paris snart omgav sig med alla Trojas bedårande kvinnor. Snart hängav sig Paris åt kärleken måttlöst och utan besinning och gjorde ej en jungfru endast med barn. Men han forskade med målmedvetenhet efter den fagraste kvinnan i staden och nöjde sig icke med dem som han fann otillräckliga. Om han en dag fann en skönhet som var ännu större än gårdagens släppte han gårdagens helt och såg ej längre åt henne.

Vackraste jungfrun i Troja var denna tid flickan Melissa, som var mycket älsklig och from och så ren som den snö som ej någonsin smälter på Ararats topp. Hon gick ständigt till templet, och Gud upptog merparten av hennes liv. Hon var fläckfri och god som den renaste jungfru och tärna som någonsin tjänstgjort i templet. Hon hade en broder som hade som namn Epifanes, och vad icke Gud fick av all hennes tid fick den älskade brodern, som var mycket tapper och ädel och rättsinnig.

Denna Melissa fick oemotståndlige Paris en vacker dag syn på just som hon kom ut ifrån templet helt vitklädd och strålande av dygdig fromhet med sitt ljusa långa hår utslaget, som det då anstod jungfruliga tärnor i templet. Ja, allt hennes väsen blott uttryckte höjden av barnslig lycksaligen okunnig oskuld. Och Paris blev genast bedårad och vågade skamlöst gå fram och fräckt tilltala henne. Hon svarade vänligt och undvek med blyghet den främmande. Men när hon kommit till hemmet, så undrade hon i sin oskuld vem fagre och ljuse fantastiske främlingen väl kunnat vara, och hon kunde ej släppa honom med tankarna.

Paris var ej den som släppte sin fisk innan den blivit krokad och grillad och uppäten till sista fenan. Han såg henne åter, tog reda på var hon i avskildhet bodde, och inledde gradvis ett farligt förhållande med henne. Icke såg Paris att hon var en ängel som kunde ta skada av honom. Han trodde naivt att den ljuvliga tyckte att leken var lika fult rolig som han tyckte själv att den var. Allting fult var för honom ett oemotståndligt tilltalande nöje.

Men brodern, den ädle rättrådige herr Epifanes blev vaksam och misstänksam när hans högt älskade syster berättade för honom om hennes blå kavaljer. Och när nästa gång Paris gick för att besöka sin frilla så mötte han såsom ett hinder vid dörren en rasande broder till henne, som sade förfärliga sanningar till honom: att han var en deflorerare som utan skrupler och samvete hjärtlöst förfört och förstört den jungfruliga rena Melissa. "Ni vet icke vad ni själv gör, junker Paris! Jag vet vem ni är, och jag känner ert rykte, om än ej min syster är medveten om att den man som gjort henne beroende av sig ej är en Guds ängel som hon utan endast en djävul, en skändare av stadens jungfrur, det heliga Ilions skam och dess uslaste lömskaste och samvetslösaste brottsling! Vet ni vad ni gjort, junker Paris? Min syster är havande! Tänker ni gifta er med henne? Jag vet nog svaret: ni tänker lugnt: 'aldrig i livet'. För er är ej kärleken helig men endast ett nöje, ett spel som ej bör tas på allvar. Men för min Melissa är kärleken allvar! När ni överger henne, vilket ni kommer att göra, så kommer den arma att dö med ert barn, och hon är ej den första oskyldiga tragiska jungfru som faller som offer för er och er ansvarslöshet."

"Ni vet ej vad ni talar om, karl! Är ni en förrymd dåre? Så lämna då dörren och ge er iväg! Jag skall in till Melissa, som väntar mig."

"Över mitt mördade lik!" Och den upprörde brodern grep svärdet, och Paris grep då strax följaktligen sitt. Det blev slagsmål, och brodern, försvarsparten, orättens motståndsman, var underlägsen i striden. Han sårades, föll, och gravt blödande i gatans smuts, oförmögen till att mer försvara sig, stack Paris sitt svärd igenom hans mage och därefter dessutom genom hans hjärta. Och sedan gick Paris lugnt in till Melissa, som väntade honom och sprang honom hejdlöst till mötes när ädlingen syntes i dörren. Hon älskade honom, så gränslöst och vettlöst som endast de helt ifrån ondska befriade jungfrur kan älska. Hon trodde ej någon om ont, ty hon var själv minst ond utav alla.

Men medan han var hos den rena oskyldiga menlösa flickan så hördes det rop ifrån gatan: "Här ligger en människa mördad! Vem är det? En ädling. Vem har kunnat utföra ett sådant nidingsdåd? Mord! Dråp! Finn mördaren!"

Arma Melissa blev oroad av dessa rop, och trots Paris försök till att avhålla henne från fönstret, så öppnade hon det och frågade männen på gatan: "Vad är det? Vad gör er så upprörda?" Karlarna svarade: "Ack, kära jungfru Melissa, din bror Epifanes är mördad. Han ligger här livlös i smutsen med två stycken banesår." Slagen av måttlös förfäran slog hon igen fönstret och stirrade med öppen mun på sin älskare.

"Ja, det är jag," sade Paris. "Han hindrade mig från att komma till dig, och när han drog sitt vapen mot mig måste jag ju försvara mig."

"Du måste fly," sade flickan som icke ens nu trodde annat om Paris än att han blott gjort vad var rätt. "Klättra upp på vårt tak, och gå över takåsarna sedan så långt som det går. Du bör hinna rätt långt."

"Men du själv då?"

"Jag stannar och klarar mig. Jag skall förklara för männen. Bekymra dig inte för mig. Rädda ditt eget skinn blott. Det är ju värt allt medan jag är värd intet, ty jag är förtappad och har själv förbrutit min jungfrudom." Och Paris lämnade henne och tog sig till slottet helt oskadd.

Men flickan blev kastad i fängelse såsom en medbrottsling till den som dödat den ädle rättrådige brodern. Hon kunde ju blott tala sanning. Hon kunde ej ljuga. Hon sade precis som det var, att en älskare till henne dräpt hennes broder, och hon sade sig vara lika så skyldig till dråpet som älskaren var. Därför straffades hon medan älskaren klarade sig, ty hon visste ju icke ens vad hennes älskare hette.

I fängelset födde hon älskarens barn, och strax innan hon skulle bli avrättad genom att hängas och samtidigt stekas på brinnande bål, såsom mörderskor brukade avrättas, ströp hon sin son. Sedan hängde hon även sig själv med sitt barn sorgligt hängande vid hennes sida med snara om halsen som modern. Ett sista bjärt vittnesbörd om hennes noggrannhet, ordning och dygdiga omsorgsfullhet i allt vad hon uträttat i livet, var den ytterst noggranna omsorg och felfria konstperfektion varmed hon ordnat repet och snaran som utan att svika berövade heliga jungfrun den skam som hon utan att vilja det själv i sin oskuld och barnsliga okunnighet dragit på sig.

Prins Paris såg aldrig mer vackra Melissa när han hade skilts från den älskade, nesligen flyende från hennes sida. Han hörde dock nyheten om hennes öde och död och tog fruktansvärt hårt digra sagan. Och aldrig fick någon i Ilion reda på vem jungfruns älskare varit, förutom den nu bittert ångrande älskaren själv och hans bröder Helenos och Aisakos, prästerna. Dessa bekände prins Paris sin skuld för, och Aisakos rådde sin broder att såsom en rättmätig bot aldrig mera ha något med kvinnor att göra. Det visste dock Paris, att en sådan bot kunde han aldrig uppfylla, ty han var alltjämt begiven på att åt sig finna sin världs allra vackraste dam. Prästen Aisakos gav upp allt hopp om att få vackre brodern på mera moraliska vägar, men den yngre brodern Helenos, som kanske var bättre bekant med sin broder, berättade för honom denna historia, för att belysa för honom hur farliga kvinnorna ej sällan voro för männen:

"Det var en gång en ädel konung som var lyckligt gift med sin drottning. Men konungen blev en dag kär i en flicka som var en herdinna. Han lockade henne till älskog, men makan fick reda på saken och skickade mördare att taga hand om herdinnan. Men den arma skuldlösa jungfrun, som endast lytt konungens order, fick reda på drottningens mordplaner och fann sig nödsakad att fly ur landet. Men drottningen sade till mördarna: 'Sök henne över all världen tills ni åter finner den skändliga, och tag då omedelbart hennes liv!' Och den arma, som kallades Io, fick fly för sitt liv under resten av livet.

En son fick hon dock med den märridna konungen, och sonen kallades Epafos. Med sonen flydde hon ständigt från land och till land under tröstlös evinnerlig landsflykt, ty mördarna var hela tiden den arma på spåren.

Hon flydde från Argos, som var hennes hemland, till Thebe, och till byn Athen, och till Bysans, Byzantion, som byn även kallas, och till byn Ankyra, och till fjärran Tyrus i rika Fenikien, och ända till Israel och huvudstaden Jerusalem, och ända hän till Egypten, där slutligen arma herdinnan befriades från sitt osaliga liv, ty där mördade slutligen mördarna henne. Men sonen, den hurtige Epafos, var icke hemma just då, och han klarade sig, och han lyckades till och med hämnas på sin moders hämnare.

Epafos födde fru Libya, som givit namn åt det land som ju bär hennes grekiska namn, och den mäktiga skeppsredarinnan fru Libya födde bland andra den väldige Belos, som gav liv åt Danaos. Danaos födde ett antal av femtio döttrar. Det låter otroligt men är likväl sant. Mannen hade ett dussintal fruar, som blott födde döttrar åt honom. En son föddes visst där emellan, men han dog i födseln.

Och under de sekler som gick från den skuldlösa Ios olyckliga död till den dag då herr Danaos döttrar blev åtrådda jungfrur, så bodde familjen i gamla Egypten men aktade sig mycket väl för att bli som egyptierna själva. Kung Danaos med sina döttrar såg noga därtill, att de höga moraliska grekiska sederna aldrig beblandades med låga fula hamitiska sådana.

Men de egyptiska männen blev galna i Danaos underbart för att ej säga unikt vackra döttrar och svor att, om de icke önskade gifta sig frivilligt, de skulle tvingas därtill genom våld. "I Egypten så måste ni vara i allt som egyptierna själva! Ty ingen får vara förmera än vi. Inget folk får benämna sig bättre än vi. Ni är tvungna att avstå från era helleniska malliga later. Ni är icke judar. Om Danaos döttrar ej vill ge sig frivilligt åt oss så måste vi ta med dem våld! Kvinnor får icke trotsa de starkare och mer gudomliga männen!" Så sade de arga upptända egyptierna.

Men tappra Danaos döttrar förkunnade då: "Mannen är endast starkare och mer gudomlig än kvinnan så länge han avhåller sig ifrån umgänge med henne. I den olyckliga stund då en man gör sig av med sin oskuld hos kvinnan så är det förbi med den mannen, och kvinnan är därefter hans överhuvud och chef. Och det säger vi eder, att den dag ni gifter er med oss är det hopplöst ute med er. Det är endast för er egen skull och för vår som vi icke vill gifta oss med er."

Men dessa egyptier var envisa och ville ej ta reson. I sin vånda beslöt då den åldrande Danaos att ge sig bort från Egypten med alla de femtio döttrarna och deras nödvändiga tjänarinnor. Han flydde en natt från Egypten och seglade hem emot Grekland. Han tog sig tillbaka till Argos med döttrarna, till just den stad som hans ättemor kommit ifrån. Och han sökte där skydd hos den konung som härskade då uti Argos, den ädle Pelasgos, som villigt beviljade Danaos och alla döttrarna skydd.

Men egyptierna voro som galna i döttrarna alltjämt och sände nu ut en stor flotta från Nilen att hämta tillbaka med våld de försmädliga döttrarna, som icke alls ville foga sig i männens vilja. Den ankom till Argos, och där uppstod kortvarig strid mellan mörka egyptierna och danaidernas tappra försvarare, men just när striden

begynt trädde konung Pelasgos emellan och sade: 'Egyptier och greker! Vi är då för barnsliga som slåss för kvinnor! Är kvinnan då anledning nog till att slakta och hänsynslöst nedgöra ädla gudomliga människor? Nej, aldrig någonsin må kloka män drabba samman med våld blott för nyckfulla fruntimmers skull! Vad är kvinnan? Ett nödvändigt ont, en vek attraktiv avgrund för mannen att kasta sig ned i och digert förgås i. Vi greker är alltför belevade och kultiverade för att slåss över föraktliga kvinnor. Vi bjuder dem åt er, egyptier! En kvinna är ej värd att slåss för. Ni får henne gratis. Vi erbjuder eder att gifta er med dem, på ett villkor blott: att ni gör det på platsen just här uti Argos. Lägg ner era vapen, hellener, och slåss icke mera med vanheder mot dessa svartingar för usla fruntimmers helt meningslösa och grundlösa skull. De är ju bara kvinnor."

"O konung, du bryter ju då ditt högheliga löfte till damerna om ditt beskydd!" sade grekerna. Konungen sade: "Var tysta och lyd!" Och de lydde, ty kloka som grekerna var visste de alltför väl att vad konungen önskade var alltid rätt. Och de lade ner vapnen, och mörka egyptierna jublade öppet och grinade alltför belåtet.

"O konung, är det då er avsikt att offra oss vita och rena oskyldiga jungfrur åt dessa barbariska djuriska vidriga negrer?" förkunnade flickorna milt protesterande.

"Jag vill ej offra mitt folks ädla blod för blott fruntimmers skull. Om ni själva är grekiskor inser ni vad som är rätt," sade konungen. "Grekernas plikt är att utföra vad som är rätt. Ni är icke hellener men kvinnor. Men om ni vill vara hellener och sanna grekinnor, så visa det, och utför ni även vad som är rätt."

Dessa ord lade tystnad på kvinnornas läppar, och ingen var gladare i hela Hellas än de intet döljande alltför aptitlystna bullriga hojtande dansande negrerna. Och samma dag blev det bröllop, och under den tid som det bröllopet tog sade ingen av döttrarna ett enda ord. Gamle Danaos tänkte: "Vad är det som sker? Vad var konungens mening med sina beslöjade ord, och vad ruvar de ovanligt tystlåtna döttrarna på?" Och det härliga bröllopet gick enligt planerna, och stora brakfesten efteråt likaså. Sedan var det dags för sängarna. Alla drog sig sakteligen till sängs, och de druckna och ivriga glädjeberusade mörka egyptierna kunde ej vänta till natten. Men vinet som de hade druckit var extra förstärkt, och de ljuvliga brudarna hade förstärkt det och aktat sig noga för att själva dricka för mycket. Och när kvällens mörker bebådade älskogsfylld natt togo samtliga femtio döttrarna ut sina hårnålar och stack dem djupt in i gummarnas hjärtan. Där suckade samtliga nyss vigda femtio männen sitt livs sista suck. En del skrek, andra hann med att jämra sig, somliga skreko förbannelser, och några grät. Endast en av de femtio männen blev ej ruskigt mördad, ty han var en jude och hade, som enda märkvärdiga undantag bland alla friarna, funnit behag hos sin hustru, som skonade honom emedan hon själv fattat kärlek för honom.

Och konung Pelasgos, den lysande fursten av Argos, såg gillande morgonen efter massakern vad flickorna gjort. "Rätt förstod ni mitt ord," sade konungen. "Nu har ni ädelt bevisat att ni är grekinnor och ädla helleniskor, som aldrig kan acceptera att andra bestämmer och sätter sig över dem. Kärlek som påtvingas är icke kärlek men

ont tyranni, som ni just har bemött på det sätt som allena är lämpligt mot omänskligt övervåld. Ni har med lysande vitsord bevisat er vara fullgoda helleniska kvinnor."

Och flickan som ensam av alla förskonat sin make fick pris när det uppdagades att de två faktiskt älskat varandra med uppriktighet och att han lyckats få hennes jungfrudom med hennes gillande lov och behag. Och han kunde ej anse att de fyrtionio beslutsamma mörderskorna handlat fel när han insåg, att ingen av dem kunnat med sina hänsynslöst uppvaktande kavaljerer.

Och de fyrtionio fantastiska dråpliga döttrarna och deras far bodde kvar uti Argos i hela sitt liv, och de levde som ärade borgare fram till sin död.

Ja, bror Paris! När männen dumt påtvingar kvinnor en kärlek de icke vill ha kan de göra precis vad som helst, och ej sällan vad som alltför drastiskt och ogudligt är. Så var aktsam och akta dig för alla kvinnor i framtiden, ej mest för din egen skull, utan för alla goda trojaners."

Så talade gode Helenos, och Paris blev faktiskt mer aktsam i fortsättningen. Men han plågades alltjämt av minnet av ljuva Melissa och dråpet på hennes rättfärdige broder och visste ej alls vad han nu skulle taga sig till med sig själv.

2. Agamemnon

Så en dag kom den unge och lysande kung Menelaos från Sparta till Troja. Han kom för att uppsöka gravarna över Kimairos och Lykos, Prometheus' söner, för att stilla bedja vid dem som en pilgrim. Ty såsom en pilgrim var han kommen över det väldiga havet, ty en väldig pest hade oroat Sparta, hans hemstad, och ett Guds orakel, en präst, hade sagt att en pilgrimsfärd till någon helig och namnkunnig grav eller ort skulle kanske beveka Guds vrede. Och kung Menelaos for därför till Troja att bedja vid helige hjälten Prometheus' söners rätt torftiga och anspråkslösa välsignade grav.

Och i Troja så mötte han Paris. De blev goda vänner, och sent en natt efter ett gästabud, varvid det nog druckits för mycket vin, kom prins Paris att avslöja för dryckesbrodern från Sparta sitt stora bekymmer, sin hjärtesorg, sitt livs problem: minnet av Epifanes och jungfrun Melissa och hans egen skuld till de skuldlösas död. Men då talade kung Menelaos och sade:

"Vad du alltför tydligt behöver är omväxling. Res ut i världen och fly dina sorgliga skulder och minnen. Kom över till mig, vet jag, och hälsa på mig i Sparta. Vi skall lika väl komma överens där som vi gör här idag. Du är välkommen dit, och jag vet att min bror Agamemnon i Argos ock skulle med glädje blott hälsa dig välkommen. Där är vi gästfria som ingen annanstans. Alltid förplägar vi väl våra gäster. Du känner ju till gamle mannen Danaos och hans femtio döttrar, som vi blott med tacksamhet lät stanna kvar i vårt land såsom gäster på livstid. Min maka Helena kan konsten att skämma bort gäster, så att de ej mera vill fara."

Och Paris blev uppmuntrad av detta vänliga goda förslag. Han beslöt att ta konungens ord på fullt allvar och fattade genast beslutet att resa till Sparta. "Det är

kanske just vad jag som mest behöver! Och kanske där väntar mig Ödet? Måhända den resan skall bringa mig bot för min sorg? Kanske finner jag äntligen åt mig en hustru i Grekland? O kung Menelaos, du blonde och manlige furste av Sparta, jag tackar dig hjärtligast för ditt förslag och din vänskap, och alltid skall jag vara dig till det yttersta trogen som vän. Aldrig någonsin skall jag dig svika, och aldrig skall Troja bekriga ditt land. Låt oss vara i evighet hårt bundna kraftbundsförvanter, och låt oss i evighet bistå och hjälpa varandra, ditt hus konung Priamos hus, och vårt hus konung Pelops' hus." Och Menelaos gick uppriktigt in på den härliga pakten och svor att ej någonsin svika sin eviga vänskap med gästfria vänliga och generösa gudomliga Troja. Med yttersta hjärtlighet skålade de för den saken i rymliga bägare, som genast fylldes på nytt för att ytterligare besegla den eviga vänskapen, som aldrig någonting någonsin skulle få bryta. De skildes som bröder, och efter ett år, var det avtalat, skulle prins Paris bege sig till Sparta som pilgrim på resa som bot för sin skuld i affären Melissa.

Men en dunkel natt fick prästinnan Kassandra en syn. Det var strax innan broderns planerade avresa mot fjärran Sparta. Den heliga jungfruns ohyggliga syn var så diger, att hon med ett skri väckte upp halva slumrande staden. Hon ropade: "Ve över Troja om Paris får fara!"

Så upprörda blev alla mänskor av skriet, att hovet i hast sammankallades, fastän det var mitt i natten, och Guds heliga profetissa blev kallad till fadern och konungen Priamos.

"Dotter, vad har du väl sett i en syn vars förskräcklighet lamslagit staden med skräck och förfäran igenom ditt midnattsskri?"

"Fader, och moder, jag säger er alla, att om junker Paris får resa till Sparta skall det resultera i Ilions yttersta brinnande dag! Ve var mänska som lever den dagen! De flesta av oss skall få uppleva den, men en del, såsom du, sälle Hektor, skall lyckligen slippa att se den."

"Men, dotter, hans avresa är redan förberedd och kan nu ej längre avstyras. Innan han hade med noggrannhet utrustat skeppen och utvalt sitt manskap och folk skulle du kommit med denna varning och ej nu när det är för sent. Min son Paris, vad säger du själv?"

"Ingenting kan mig hålla i Troja. Jag kan icke svika min plikt, som det är att besöka det frejdade Sparta. Jag har ju själv lovat vår bundsförvant kung Menelaos att komma. Och dessutom kallar mig Gud dit: din egen Gud, syster Kassandra, Apollon personligen, kallar mig dit. Aldrig reste jag till fjärran Sparta om ej guden själv kallat dit mig. Helenos, du vet vad jag menar. Du vet vad det är för en helig och nödvändig plikt som mig kallar till Troja."

"Jag vet det. Men ändå så vore det bättre om du icke fore. Min syster har alltid haft rätt i vad hon digert spått, och hon har allra rättast när hennes gudomliga spådomar ej bliver åtlydda men blott förkunnas för döva förproppade öron och envisa onda halsstarriga viljor, som ej vilja böja sig för gudens högre förnuft, blott till eget fördärv. Jag förkunnar, att vad profetissan Kassandra förkunnat är sant, ty från Sparta skall Paris hit föra ett ont som skall sätta all världen i brand och förgöra det

heliga Ilion, vårt älskade mäktiga Troja. O Paris, du själv har dig givit ditt öde. Försök hellre lida din skuld och ditt samvetskval än att blott göra dem värre, som Spartabesöket blott skall resultera i. Sedan två år har du levat i avhållsamhet, grymt torterad av rättvisa samvetskval. Fortsätt att leva på så sätt, min bror, och försök inte slippa din pina. Ty Spartabesöket skall nog visserligen kurera din pina, men på samma gång giva Troja en pina som skall bli dess bane."

"Förbannade släktingar! Ingenting kan hålla mig kvar i Troja! Jag leds vid dess murar och överflöd, skatter och rikedom! Allt är mig avskyvärt i denna stad. Ni kan ej hålla kvar mig. Om än ni grymt fjättrade mig i djupt skavande kedjor av järn skulle jag spränga sönder dem, bryta mig ut och bege mig till Sparta, vart guden själv kallar mig. Ingen kan hindra mig från att med noggrannhet följa och lyda mitt öde, Apollons anmaning och Guds egen vilja och kallelse. Jag skall bege mig till Sparta, om än hela staden förbjuder mig det!"

"Käre älsklingsson, ingen kan hindra en Priamos' son från att göra vad han själv helst vill. Ingen mänska, ej präst eller konung, har rätt att förbjuda dig något. Så gör vad du själv finner bäst. Allt är i dina händer, ditt liv och ditt allt. Allt är ditt, och förfoga själv över det fritt. Men jag ber dig besinna din systers och broders allvarliga varningar. Tänk särskilt på, att vad de vågat spå har som kraftigast inträffat när deras maningar ej blivit lydda. De manar dig uppriktigt allvarligt att ej bege dig till Sparta, och de har ej någonsin hittills haft fel."

"Hellre dör jag nu genast än långsamt och kvalfullt, torterad till döds av mitt samvete här i det kvalmiga och minnesmättade Troja. Se, här är mitt svärd. Tag mitt liv, fader, om du ej önskar se Troja förgås. Jaså, kan du ej med? Nå, så Hektor då. Dräp mig och offra mig, på det att en helt befängd och helt ogrundad spådom ej trots alla odds må bli uppfylld! Se, Troja har stått nu i tre hundra år. Trots en diger förbannelse byggde vår salige farfar dess murar. Det hette att Ilion skulle förgås när det omgavs av murar. Så vitt jag kan se har det icke förgåtts. Och nu heter det att det skall dö när jag kommer tillbaka med något från Sparta. Vad skulle det vara? En gruvlig och mördande smitta? I Grekland finns ingenting sådant. Jag kan icke tänka mig att taga något från Grekland till Troja som kan vålla skada. Jag kan endast tänka mig en enda sak: om jag finner i Grekland den vackraste kvinnan i världen, så kunde jag tänka mig att föra hem henne med mig. Men hur kan en kvinna väl bliva ruin för en stad? Något sådant har aldrig då hänt i historien. Städer förgås genom krigståg, belägring och brand, som blott män kunna utföra. En stackars ensam vek kvinna är det allra sista som kan leda till något universellt ont för hela vårt samhälle, och i än högre grad om hon dessutom är all världens vackraste kvinna."

"Vad säger Kassandra?" Det var konung Priamos som ställde frågan.

"Hon tiger."

"Och mitt andra gudsbarn Helenos?"

"Jag, liksom Kassandra, har ingenting mera att säga. Vi har sagt vad Gud uppenbarat för oss, och det står vi hårt fast vid. Det är inget mera att tillägga. Men om prins Paris nu lovar att ej föra någonting med sig från Grekland förutom en

eventuell vacker hustru, så tror jag vi kan låta honom lugnt resa i frid, ty det håller jag med honom om, att en god vacker hustru kan endast medföra välsignelser."

"Kom inte med några falska bedrägliga smickrande skändliga fanskompromisser och sateftergifter! Du skapar ej ödet, Helenos, och är icke den som bestämmer för guden Apollon och tillrättalägger hans ord! Vad han en gång har kungjort tar han ej tillbaka. Ve den som ej lyder och tror på hans ord! Ve vårt Troja som lyssnar med vaknare öra till härliga kärleken än till Guds prövande tyngande digra belastande eviga ord!"

"Tig, din häxa, min syster Kassandra! Du har talat nog! Vill du uppvigla hela vår stad och vårt folk emot mig? Jag är man, du är kvinna. En kvinna är intet mot mannen, och vad du än säger så kommer din vilja på skam medan min bliver uppfylld. Gå bort med din syster, Helenos! I kraft av ditt ord, ädle fader, att ingen har rätt att besegra min vilja med sin, är det härmed bestämt, att jag reser till Sparta, och ve den som hindrar mig!"

"Ingen står hindrande i din beslutade väg utom din egen syster Kassandra, som du låtit bortföra ur detta rum genom din egen broder Helenos. Så ge dig iväg. Det är dock med högst blandade känslor som jag ser dig avresa, och helst så såg jag att du icke fore. Men min vilja, hur kunglig den än må vara, är intet mot Guds, som beständigt regerar all världen och alltid i evighet vinner. Du tycks förespråka den, ty du tycks få just din vilja igenom. Jag kan icke trotsa den. Res då med din gamle faders välsignelse."

"Res," sade Hektor, "trots alla illvarslande omen, om du haver mage och fräckhet därtill, du, som vågar befalla en gudsman att lömskt bära hand på Guds egen prästinna."

"Jag bad honom, såsom man beder en broder, att tysta till munnen på ett galet kvinns."

"Du har aldrig, trots alla de kvinnor du lett i fördärvet, på mänskligt sätt älskat en kvinna." Så sade prins Hektor och gick.

Och blott en vecka senare avreste Paris, och med honom följde hans närmaste vän, hans kusin Aeneas, en son till Ankises, kung Priamos broder, den äldste och mest anspråkslöse av bröderna. In i det sista försökte Oenone, en av Paris' trognaste kärestor, att övertala sin vän att ej fara. Och blott för att Paris så kärleksfullt älskade henne, så lät han den ljuvliga tala och pladdra och tjata. Han hade ej någonsin övergett flickan. Hon var en av de ytterst få som fått njuta av ädlingens gunst mer än länge.

Hon var även en ytterst skicklig och mångkunnig läkerska. Hon hade alltid skött om vackre Paris när denne fått skador och men, och hon hade med skicklighet alltid kurerat och återställt honom. Hon var hans privata pålitliga läkare, som aldrig svek honom.

Och blott med gynnsamma vindar kom Paris med sin ännu yngre kusin Aeneas till Peloponnesos, det land som fromt uppkallats efter kung Pelops, en förfader till Menelaos och kung Agamemnon, de två goda mäktiga konungabröderna. Med översvallande gästfrihet och ännu mer översvallande hjärtlighet tog Menelaos emot

kära kungliga gästerna. Gästabud höllos på gästabud, vin, mat och överflöd flödade, och Menelaos och Paris och kung Agamemnon med hustru och följesmän råkade just vara där uti Sparta hos brodern när Paris och prins Aeneas kom dit. Agamemnon var mörk, grav och allvarlig och nästan dyster och gjorde ett tungt imponerande respektingivande intryck. Man kände inför honom att här var mannen som kunde och skulle upphöja sitt hemland till världsmakt. Hans hustru, den granna fru Klytaimnestra, var som enkom skapad för honom. Hon var lika brunmörk med kolsvarta ögon och skön såsom den mest förtrollande stjärnhimmelsklaraste fullmånesvårnatt. Hon hade en dolsk nästan farlig smått gåtfull och ogriplig skönhet och utstrålning som man ej riktigt förstod vad den riktigt bestod i. Hon var klippt och skuren för mäktige ordtunge kung Agamemnon.

Helena var syster till Klytaimnestra och hustru till kung Menelaos. När Paris först såg henne stod han förbluffad och fick icke fram det betydelselösaste ord på en alltför lång stund. Så betagen var han av Helenas otroliga skönhet. Hon var lika blond som den härliga bländande solen och vackrare till och med än systern Klytaimnestra. Och Paris förstod i den stund då han såg henne att hon var klart världens vackraste kvinna. Blott hon, ingen annan, var rätt innehavare av höga titeln. Så skön var Helena, att det var helt otänkbart att det fanns någonstans alls konkurrenter till hennes gudomliga skönhet.

"Ja, är hon ej vacker?" Så frågade kung Menelaos sin vän när han först presenterades för henne. "Du är ej den allra förste som står häpet handfallen inför min hustrus gestalt. Det finns icke i världen en skönhet som är hennes like."

"Jag tar dig på orden," bekräftade Paris och glömde allt annat.

När de satt vid festtaffeln undslapp det kung Agamemnon: "Det enda som gott är i lättjan är det att den framföder arbete. Ingenting är mera livsinspirerande och lustingivande och energilivande än att lida tillsammans med vänner, vid dukade bord där det råder en hotande ansträngd och spännande tystnad, vid stridsvimlet där man riskerar sitt liv för att vinna en liten bit egendom, eller vid festliga gästabud där det blott dricks, äts och kräks tills det dös."

"Vilka ord!" sade Paris. "Vad säger din hustru om sådana ord?"

"Hustrur har ingen talan. De vet, att de äro mest älskade när de snällt tiger. Det ondaste gissel som finns i familjen och hemmet är den hustru som icke tiger. Ty kvinnor har inget förstånd. De är djuriska väsen som gör vad som helst när som helst hur som helst utan förvarning och endast genom de minst motiverade nycker. En kvinna kan göra precis vad som helst utan några motiv alls, men mannen behöver motiv för att alls kunna sättas i gång. Kvinnor vet inte vad som är rätt eller fel, och än mindre vet de vad som är gott och ont. Endast nycker regerar ett fruntimmers handlingssätt. Vem vet om ej Klytaimnestra i morgon tar livet av mig? Och vem vet om ej ditt kvinns, min broder, i morgon ger fan i dig och ger sig av med den fagre och älsklige prins Aeneas, din gästvän? Det vet ingen människa, ty kvinnan kan hitta på de minst troliga och de fatalaste ytterligheter. En kvinna kan bli mer fatal för en stat och civilisation än en kraftig naturkatastrof. Ty en kvinna är människa, och mänskor har större kraft än naturen."

Nu frågade Paris Helena: "Är han alltid lika grymt hjärtlös och känslolös mot fagra kvinnan?"

"Betänk, riddar Paris," förkunnade konungen, "att jag är konung och har mycket tyngande digert förpliktande ansvar. Den väldiga grund som vi står på är min i sin helhet, och alla dess städer och även Korint lyder under den ansvarsbetungade kung Agamemnon. Jag måste på grund av min situation tänka mer som politiker än som en mänska. Jag har icke rätt att förunna mig glädjen att tänka och handla och skratta och älska som en lycklig människa. Arvet och staten och landet och folket är min första plikt att försörja och sörja för, och om jag föredrar hustrun för världen så skulle jag ej mera duga till konung. Ty såsom en kung måste jag vara rättvis, och därför får jag icke sätta min hustru och mina små barn över alla de andra mångtusentals mänskorna som bor i landet, som jag ensam ansvarar för, och som alla är mina små barn. Rätten först. Ljuva kärleken är sekundär."

Och nu vågade fru Klytaimnestra djärvt öppna sin mun, och hon sade:

"Berätta, min make, hur du och din bror kom till makten."

"Vad menar du?"

"Dessa två gäster från Troja är föga bekanta med din släkts historia. Berätta den för dem."

"Det vill jag ej göra."

"Och varför?" Den frågan blev ställd utav Paris.

"Den är icke lämplig för barn."

"Vi är ej några barn," sade nu Aeneas, "och nu gör du oss bara nyfikna."

"Den sagan kan icke vara er till något gagn."

"Men de är våra vänner," förkunnade sköna Helena. "Lås oss se dem för en gångs skull såsom vänner och ej som politiska krassa faktorer."

"De skall fatta hat, agg och avsky till oss om vi avslöjar för dem vad våra beprövade fäder en gång varit med om."

"Om du ej berättar vår fädernesaga gör jag det." Så sade hans broder. "Ty det är en saga som alla bör vara bekanta med, så ytterst vällustig som den ju är."

"Och just därför vill jag ej berätta den. Men hellre gör jag det ändå än hör att min bror gör det sämre. Men det är en faslig historia ni ber mig berätta."

"Det finns ingen starkare lockelse och ingen härligare attraktion än det strängast förbjudna." Så yttrade Paris, men konungen genmälde:

"Nå, så berättar jag sagan väl då. Men Helena och Klytaimnestra får ej höra på. De två damerna måste gå ut, ty historien är icke lämplig för damer." De två skulle just protestera, men konungen fortsatte: "Det är för er egen skull som jag ber er att skona er själva från pinan att åhöra hur männen är när de äro som värst."

"Men vi känner ju till hela sagan."

"Ni har aldrig lärt känna allt, och jag ämnar nu avslöja för våra gästvänner allt, på det att de må evigt förbli våra goda politiska edbundsförvanter. Jag ämnar att bikta för dem vår familjs alla brott och dess strävanden och ambitioner i fem långa sekler."

"Låt damerna stanna, o broder. Må de själva avlöpa frivilligt om de ej tål vad de hör."

"Kära broder, jag fruktar att om de får stanna det ej blir just någonting av Agamemnons och Priamos eviga vänskap."

"Min broder, var nu icke vidskeplig, dum, löjlig, fånig och oartig. Låt våra hustrur få stanna, och frukta ej sådant som endast är alltför förflutet."

"Ej något har starkare makt än just det sedan länge förgångna och glömda. Men alla tycks vara emot mig. Ni ser inte någon av er vilka orosmoln denna historia skall väcka på framtidens himmel. Jag har tydligt sagt att jag ej vill berätta historien, men ändå vill ni alla höra den, fastän den enbart kan leda till sådant som är utav ondo."

"O konung, vi kan vara utan berättelsen," sade nu prins Aeneas.

"Nej, det kan vi icke," brast Paris besinningslöst ut, "ty nu har kungen redan sagt A. Om han ej säger B även bryter jag härmed min fars pakt med Peloponnesos!"

"Besinna dig, Paris! Du är blott en gäst!"

"Paris har talat rätt," ingrep sköna Helena. "O svåger, berätta nu sagan, så att vi blir av med den nå'n gång. Vi har redan kastat oss ned i dess avgrund. Vi kan ändå ej längre dra oss tillbaka. Vi har gått för långt." Och hon tittade på sköne Paris, som mötte den ljuvligas blick. Paris sade:

"Om ni haver någonting för oss att dölja är ni icke mer våra vänner."

Det uppstod en tystnad. Den bröts sent omsider av kung Agamemnon, som reste sig upp och lät fälla de tungt ödesmättade orden:

"Jag vägrar. Jag kan icke avslöja för goda människor hur onda fäder jag haft. Menelaos, berätta du sagan, om du haver mage därtill. Jag går hem. Kära maka, kom med mig."

Då sade hans maka: "Din fegis! Du kan icke skåda i vitögat ditt eget släktes förbannelse! Och därför just kommer du själv att drabbas av den!" Men hon reste sig upp, och hon följde sin make.

Nu sade prins Paris: "Åt fanders med sagan! Om den är så allvarlig skall jag ej rota i skiten! Jag vill icke höra den! Kung Menelaos, du slipper berätta den. Jag går och lägger mig som Agamemnon. Det är ju rätt sent, faktiskt, och jag är trött, när jag tänker på saken."

Helena drog sig även baklänges efter en alltför stor gäspning. Kvar satt endast kung Menelaos och prins Aeneas. De var icke trötta.

"Vill du trots allt höra historien om min familjs hemska öden?" Aeneas bekräftade ja. Och då började kung Menelaos berätta.

"Jag tar icke lika allvarligt på förfädrens brott som min broder. Måhända kan jag även därför berätta den mer i detalj och mer sakligt och objektivt än Agamemnon nog skulle ha gjort det. Han kan icke tänka på far och på farfar förutan att få tunga tårar i ögonen.

Danaos har du väl nå'n gång hört talas om?"

"Ja."

"Och hans femtio döttrar och hur endast en av dem icke tog livet av maken?"

"Ja. Allt detta känner jag till i detalj."

"Har du även hört fortsättningen?"

"Jag har ej hört hur det gick för Lynkeus och Hypermestra."

"De fick icke leva ett lyckligt harmoniskt och fridfullt lugnt liv, ty de hatades av Hypermestras försmädliga systrar och fader, ty systrarna kunde ej nå'nsin förlåta sin yngsta mest älskade syster att hon ensam skonat sin brudgum och fallit för honom. Så uppbragta var de av hennes barmhärtighet att de i lönn själva tog arme Lynkeus av daga. De sparkade honom till döds i ett prång, fyrtionio förskräckliga mordgalna fruntimmer mot en allena försvarslös och stackars snäll man.

Av ren fruktan för systrarna flydde den yngsta från staden och landet, ty hon hade hunnit bli havande och ville skydda sitt väntade barn. Ifrån land och till land flydde blida och älskliga unga och drabbade hemlösa men triumferande änkan och fann så en fristad i Asien hos konung Ilos av Troja. Där födde hon barnet, som icke var ett utan tvillingar. De växte upp där i landet. Den förste var blond och den skönaste av alla män, men den andra fick puckel på ryggen och dessutom klumpfot och var världens fulaste man, och han kallades Broteas.

Men Hypermestras livs digraste sorg stod framför henne ännu. Den goda fruns älsklingsson, blonde långhårige älskade ynglingen Arion, väckte blott avund hos mänskorna för att han var så långt skönare än alla andra. Han var även dessutom mera begåvad än alla män på hela jorden. Och drivna av avund tog mänskorna ursinnigt honom av daga och ångrade därefter sig, som de plägar. Men ingen sann ånger i världen kan giva en moder tillbaka en älsklingsson som blivit mördad.

Av händelsen fattade modern ett osläckligt hat till det lydiska frygiska och asiatiska folket. Hon lämnade Troja och började leva i avskildhet ute i vildmarken ensam med vanskapte sonen, och all hennes uppfostran av denne fuling gick ut på:

"Vår ättemor Io, förpinad och jagad av hjärtlösa nidingar, färdades runt hela världen i eviga plågor, i evig osalighet, fredlös till slutet och jagad och stressad till döds. Men den irrfärd hon företog var ej i onödan, ty Gud har sagt till mig, att alla länder som Io blev jagad i skall hennes ättlingar en dag regera. Så hela den värld som mor Io bereste skall tillhöra dig och ditt släkte en dag. Du har ensamrätt till hela Frygien och Lydien och Karien, Kilikien och Paflagonien, Bitynien och Pontos och alla de länder som ryms där emellan, ty alla de länderna tillhörde Io, ty hon var Apollons personliga utvalda trotjänarinna, och alla de länder hon led och försmäktade i tillhör dig och din ätt rätteligen."

Och den alltför tidigt föråldrade grånade fru Hypermestra blev kvar där i vildmarken som profetissa, sibylla och eremitissa, men sonen, den fulingen Broteas, lämnade henne och sökte sin lycka, om alls nu en sådan för honom ens fanns.

Snart nog gjorde han åt sig ett namn, men han blev mera ökänd än känd. Han blev ansedd som en usel niding som var ful som stryk, men hans jägarkonst blev högt beundrad av alla, ty näst efter Orion var han vår världs allra främsta mest skickliga jägare. De flesta mänskor dock kunde ej annat än frukta och avsky och göra grymt narr av den lycklöse fulingen, som hade puckel på ryggen och hemska utstående öron och klumpfot och dessutom en fasligt skev vanskapt mun som gick snett över ansiktet och icke rakt. Den gick från högra örat till det vänstra hörnet av

hakan och såg alltid ut som om den alltid grinade helt utan glädje men ej utan grymhet och äckel. Han tappade dessutom redan som yngling de flesta av sina för långa och dallrande tänder, som hängde och slängde i den ständigt öppna och dräglande munnen, som stank ännu värre än Minos' kloak. Likväl var detta missfoster mänskligt, ty han kunde älska. Han födde en son, och den sonen blev Tantalos. Fadern tog hand om det ensamma barnet, ty modern gick åt när hon födde. En del säger att grymme Broteas själv tog den våldtagna frillan av daga på allra brutalaste sätt, men det finns alltför många versioner av alla berättelser.

Broteas framlevde sitt olycksaliga liv i gemenaste povraste fredlöshet, jagad och skydd utav alla, och med minderårige sonen som sitt enda sällskap. Han lärde dock sonen med noggrannhet allt vad han själv lärt av modern: att ätten av Gud hade utlovats Mysien och Lykien, Pisidien och Kappadokien, Pamfylien, Galatien och Kolchis som arvedel bland andra länder. Men Tantalos flydde från djuriske fadern, och fadern fick aldrig mer skåda sitt barn. Han blev galen och tokig med tiden och ylade högt uti vildmarken för vilda djuren:

"Ack, ingen vill ha mig och ingen vill veta av fulingen Broteas! Människor hata och sky mig som om jag var det allra digraste vilddjur. Mitt livs enda glädje och sällskap var Tantalos, som nu har svikit sin fader i sedvanlig människohjärtlöshet. Ack, alla mänskor är onda! Det finns intet mänskligt gott i denna värld, ty den enda som jag hade hopp om att kanske var god har nu övergett sin egen fader!"

Och ylande drog han från vildmark till vildmark. Han slogdes med vargar och björnar och tog deras ungar och åt dem. Han rövade även från människor barn och bar därvid sig åt som ett djur, ty han krälade på alla fyra och bar barnet bort med dess kropp mellan tänderna. Slutligen samlades folket och gick ut att jaga vettvillingen Broteas. Äntligen fångade folket det rytande mänskliga vilddjuret, och de gav honom dess bane. De stenade honom till döds. Fule Broteas' bror tog de livet av för att han var alltför dygdig och god, skön och kunnig. Hans bror tog de livet av för att han ej var för dygdig och god, skön och kunnig.

Men Tantalos var det ej någonting fel på. Han var mycket kvick, företagsam och skojfrisk och blev allmänt känd som en spjuver och fräck spelevink. Han var mer lik sin farbror än fadern, ty han var en blond och betagande långhårig skön älskad yngling, som kvinnorna föll för och älskade mest ibland män.

Och den lysande ädlingen Tantalos reste till Delfi att där höra gudens orakel förtälja vad han mest var nyfiken på. Och han frågade gudens orakel: "O Gud, skall jag någonsin lyckas bli konung? Och är rika Ilion verkligen mitt? Har jag rätt till det vidsträckta Asien?" Och så löd guden Apollons svar genom oraklet: "O Tantalos, du skall bli konung och fader till konungar i många släktled, och Ilion och Asien är ditt rätteligen, ty så vill Gud ersätta Ios olyckliga släkte för Ios orättvisa lidanden, jungfrun som kränktes och blev hela livet förföljd för att hon hade kränkts och som slutligen även blev mördad för att hon mot sin egen vilja en gång blivit kränkt. Men det härliga Troja skall ej komma i dina händer förrän det självt river sin mur för att välkomna sin egen fiende, mördare och sin förförare in." Så löd gåtfulla svaret av helga oraklet. Men Tantalos sade: "Men Ilion har ingen mur!" Guds orakel

förkunnade då: "Du får nöjas med svaret ändå som det är. Aldrig har det i evighet hänt att Gud sagt något som icke har slagit in." Och den lysande Tantalos gick därifrån mer besviken av den sista delen av svaret, som han ej begrep något av, än belåten med den första delen av svaret, som var just vad han velat höra.

Och Tantalos reste till Asien och träffade där Trojas konung. Han talade om för kung Ilos precis vad oraklet omtalat för honom och bad att få Ilions tron när kung Ilos var död. Ilos skrattade ut honom för hans otroliga naivitet, och han sade: "Gå hem till din mamma, du dåre, som tror att du kan få en kungatron gratis! Här ges inte bort något Asien åt vettlösa pojkar!" Då blev unge Tantalos arg, och han svor att ej komma tillbaka förrän han med väldig armé kom att lägga den hånande konungens stad i ruiner, men Ilos blott fortsatte skratta: "Ja, kom du, med en näpen här av små barn som du själv! Dumme Tantalos! Inser du ej huru vanvettigt du bär dig åt? Har jag ej åtta söner att sörja för? Är det ej min helga plikt att ge staden i arv åt min ädlaste son? Icke ens om jag ville, så skulle jag ha någon rätt att ge något av Ilions makt åt en främling som du." Men den lysande Tantalos lät sig ej blidkas och for därifrån med blott bitter besvikelse.

Han for till Argos och började bygga åt sig ett imperium. Han blev en mästertjuv, mästerpolitiker, mästerskurk och mästerniding, som byggde sin makt blott på skurkstreck och nidingsdåd och orätt vinning. Han grundlade flera med tiden betydande städer, som sköna Korint, och han gjorde sitt Argos till en mycket stor mäktig blomstrande stad. Men den kunde ej mäta sig med fjärran Ilion i storhet och skönhet och rikedom. Konung blev han i Korint och i Argos, och han även kallade sig kung av Asien, och när han var fullmogen gav han sig ut med sitt lands hela här för att erövra Ilion. De drog till lands längs med kusten och jublade när de kom till Hellesponten. De lägrade sig framför Troja och började ansätta staden.

Men detta planerade krigståg mot fredliga Troja, som var världens älsklingsstad, väckte ett ramaskri i hela världen, och från hela världen kom kämpar till Ilions hjälp. Troja var ju en helig försvarslös och nyttig oumbärlig frihamn och fristad som aldrig gjort någonting ont. Det var staden som alltid var öppen för främlingar och vilkens gästfrihet var en legend som var världsberömd. Tusentals drog ut till Ilions hjälp, och den väldiga Tantaloshären blev slagen i grunden och nedgjord till dess sista man. Av rent hat till kung Tantalos' nidingskarriär slog hans fiender ner hans armé utan skoning och nåd till den yttersta mannen. Det var en ohygglig och fasansfull mänskoslakt som ägde rum där på Ilions ängar. Kung Tantalos själv togs till fånga, och så ytterst ynkligt och ömkligt hjärtskärande klagade han i sin skräckslagna digra förtvivlan, att för att få slippa mer höra hans jämmer de avskar hans tunga. Men jämmern blev blott därigenom än värre, om än den var ordlös.

Kung Ilos' son prins Laomedon var den som grymt uttänkte straffet åt Tantalos. Ilos själv hade helst skonat den arme. Han hade ej gillat det hatiska blodbadet, slakten som gjordes på Tantalos' samtliga män, och han hade tyckt om vackre Tantalos, nu så bedrövlig och arm. Ilos drog sig tillbaka och lät Laomedon bestämma den arme kung Tantalos' öde. Och prins Laomedon lät ordna det så:

Invid floden Skamandros' kristallklara källrena vatten stod ett vackert av frukter dignande päronträd. I detta träd lät de hänga den avklädde Tantalos. I en av grenarna som hängde ner över floden så hängde de kungen i händerna medan en vikt bands vid fötterna som sänktes ned under vattnet. Så hängde kung Tantalos där, ned till midjan i ljuvliga källvattnet, och med de läckraste frukter där ovanför sig, och han kunde ej röra sig för att nå nå'ndera. Där fick han hänga tills han dött av hunger och törst. Och så slutade Tantali levnad.

Men hemma i Argos tog hans äldste son över spiran och kronan och konungatiteln, och han styrde kraftfullt med myndighet, auktoritet och stor vishet och fortsatte faderns imperiebyggande. Hans namn var Pelops, och efter hans namn fick vårt Peloponnesos sitt namn. Han förlade sitt hem i Mykene och började där residera. Han byggde ut flottan och gjorde den väldig och mäktig och oemotståndlig på havet. Hans skepp for till samtliga hamnar i världen, och ej sällan grundades nya betydande hamnstäder. Bland andra grundades rika Sinope och sjöfararstaden Trapezunt. Det var även Pelops som gjorde Byzantion till en nästan lika betydande stad som det härliga Troja. Hans planer med städer som rika Sinope, Trapezunt, Byzantion och Kalkedon voro förstås att bemästra det vidsträckta Asien och göra sig till Asiens herre, men dessa politiska planer blev snart genomskådade av konung Ilos, som bådade upp asiatiska horder av ilskna barbarer att driva kung Pelops och hans män ur landet. Och både Trapezunt och fagra Sinope blev skövlade och ruinerade till sista huset, och folket fick fly för sitt liv ifrån landet. Och dessutom fordrade Ilos att rika Byzantion skulle bli frihamn och fristad förutan politiskt beroende, och så betydande var Ilos' stämma i världen, att han fick sin vilja igenom. Så gick alla Pelops' imperieplaner på Asien i plurret, och hela hans Asienhandel förlorades. Hela det blå Euxinska omätliga havet gick honom förlorat. Och strax efter detta dog Ilos, och hans efterträdare blev Laomedon, som aldrig lät peloponnesiska skepp ta sig genom den blå Hellesponten. Blott en enda stad överlevde i Asien och glömde aldrig kung Pelops: det var Salmydessos, den anrika staden, den nog minst betydande av Pelops' städer men den mest seglivade. Kung Pelops inriktade sig nu i stället på Cypern, Sicilien, Italien och Libyens Kyrene, men heligt han svor att en dag återerövra Asien. Oraklet hade ju sagt även till hans far Tantalos att Asien skulle en dag vinnas av hans familj och att Troja en dag skulle falla.

Och Pelops beslöt att han skulle få Hippodameia till maka. Hon var enda dottern till kung Oinomaos, som härskade över det västra Arkadien, ett land som kung Pelops i högsta grad åtrådde. Genom att erövra Hippodameia så hoppades han även vinna med tiden det blomstrande Elis, som var landets huvudstad.

Kung Oinomaos var hästkarl och som sådan världens förnämsta. Han umgicks med hästar som med sina jämlikar, medmänniskor och kamrater. Han tillät ej någonsin hästar i sitt land beblandas med åsnor och så giva upphov till mulor, och därför finns det inga mulor i Elis fortfarande ännu idag.

Men en siare hade för länge se'n spått honom att han av sin egen svärson en dag skulle dräpas. Den spådomen fruktade kung Oinomaos för och var hans livs enda skräck. För att hindra att den kom i uppfyllelse ville han därför hindra att älskade

sköna jungfruliga dottern blev gift. Varje friare som djärvdes be om den ljuvligas hand måste genomgå en mycket diger och fruktansvärd prövning. Med hästkungen Oinomaos var hans dotters varenda friare tvungen att tävla i hård hästkapplöpning, och den som förlorade måste betala med livet, om så det var friaren eller kung Oinomaos. Den förste av friarna som tappert vågade denna duell med den trotsige svärfadern var ädle Marmax. Han tilläts av Oinomaos ett försprång på nästan en halv timme, för att kapplöpningen skulle bli litet mer jämnspelt, ty kung Oinomaos var ju den mest oövervinnlige av alla hästkarlar i hela världen.

Men trots att den tragiskt okunnige Marmax fick så mycket försprång så ilade kungen förbi honom strax invid mållinjen och satte spjutet i friarens rygg i förbifarten. Kapplöpningen gick från heliga fagra Olympia till staden Korint. Efter Marmax så följde en lång rad av friare som alla gick samma öde till mötes: Alkaios, Alkathous och Alxion, Meandros och Mousakos, Menon, Farmakion och sju stycken till. Alla dog de för konungens hand som förlorare i hästkapplöpningsduellen. Och konungen spikade upp deras huvuden utanför slottsporten och lät de omkomna friarnas kroppar i skam ligga ruttnande och obegravda i dagen.

Men en var precis lika kär i den härliga konungadottern som alla de andra, men han var för klok för att fria. Han var kungens körsven, som alltid med största bravur förde konungens tyglar i strid, men som lämnade dessa åt konungen när det hårt gällde att tävla med friare. Denne försagde och modlöse körsven, som dock var den bästa mest skickliga hästkarlen i hela världen näst efter hans herre och kung, Oinomaos, bar tillnamnet Myrtilos. Denne kom femtonde friaren Pelops till tals med i lönn när ej konungen visste det. På något sätt sökte Pelops att få gode Myrtilos' hjälp i besegrandet av Oinomaos i digra duellen, men Myrtilos visste vad risker ett dylikt gement sabotage kunde medföra. Myrtilos ville ej hjälpa den segerbeslutsamme Pelops. Till slut drog då Pelops som sin sista utväg hårt till med sitt yttersta anbud: "Jag erbjuder dig som betalning, om du lyckas sinka din husbondes färd, att tillsammans med min egen hustru få tillbringa min egen bröllopsnatt." Men detta var gode Myrtilos' svagaste punkt, och osalige Myrtilos antog fatala och svekfulla anbudet, och heligt lovade han att hans herre ej skulle få vinna en kapplöpning med konung Pelops. De svor där sin ed med en höghelig handslagning som fosterbröder för evigt.

Men sedan besökte kung Pelops den åtrådda Hippodameia i lönn. Och han sade: "Jag älskar dig!" till henne, och under spännande livsfara tog Pelops Hippodameias högheliga mödom ifrån henne, så att ej Myrtilos skulle få den stora glädjen åtminstone. Sedan begav sig den vilde kung Pelops, den segerbeslutsamme friaren, bort därifrån med sitt liv i behåll och lycksaligen oupptäckt.

Så blev det dags för den hårdföra kapplöpningen. Den som alltid högst självsäkre konungen erbjöd kung Pelops ett sedvanligt handikapp på en halv timme, men Pelops förbluffade konungen med att ej antaga anbudet. Så sade Pelops: "Jag föredrar att ädelt tävla som man mot min jämlike och ej som vekling mot en säker vinnare." Dessa ord gjorde starkt intryck på kung Oinomaos, men efter ett ögonblick svarade han med ett självsäkert skratt: "Du blir aldrig min jämlike i alla fall. Vet du ej

att jag är främste hästkarlen i hela landet? Du skulle ej ens vara min svage körsven herr Myrtilos' jämlike. Gå hem till mamma, min vän, medan tid är, så slipper du följa de fjortons exempel som hänger där uppe på slottsporten, blängande livlöst åt intet och likgiltiga inför sorgliga ödet att ätas av kråkor i stället för maskar." Men konungen Pelops besvarade detta med: "Håna mig efteråt, svärfar, då du mera säkert vet vem som har bitit i gräset."

Och piskorna smattrade, och alla hästarna började vilt rusa framåt på en gång, kung Pelops och kung Oinomaos grant sida vid sida. Men blivande svärfadern tänkte: "Jag skall vara ädel och ge honom, den stackars mallige självsäkre och övermodige friaren Pelops, åtminstone så mycket glädje och försmak av segern som aldrig skall komma, att han får ta ledningen." Och han höll ädelt tillbaka sitt fyrspann, men då hördes ropet från Pelops: "Vi saktar du av, fege blodlystne konung? Är du redan trött? Vill du sätta dig ned för att mer slippa svettas? Ger du redan upp?" Då blev blivande svärfadern vred och tog in på kung Pelops, och nu blev det allvar av saken. Det blev en rejäl manlig sportsmannakapplöpning på liv och död.

Men kung Pelops' spann var specialkonstruerat, ty hjulen var gjorda på kullager, som då var en helt ny uppfinning, som endast Pelops' hov än kände till. Dessa kullager gjorde att vagnshjulen löpte långt lättare än gamla vanliga vardagshjul. Kung Oinomaos var ännu ej alls informerad om detta nymodiga påhitt, och hur han än pressade sina förträffliga hästar, så kunde han ej komma upp till och ta sig förbi konung Pelops' vagn, som var en lättare börda för hästar att draga. Men ej heller ökades avståndet mellan dem.

När halva loppet var löpt ropte Pelops till mottävlaren: "Gamle svärfar, hur går det? Säg, ångrar du nu att du lät mig få ledningen från första början?" Då frustade konungen av raseri, och han pressade sina gudomliga hästar mer hårdhänt än någonsin. Och sakta började svärfar ta in på den fruktade hatade friarens spann.

Snart var målet i sikte, och svärfadern inledde spurten, men Pelops' två hästar var närapå slut nu. Nu började kung Oinomaos gå om fräcke inbilske friaren. Målet var blott cirka fem hundra meter ifrån dem. Nu lågo de jämsides. Kungen var stadigt på väg att gå om djärve friaren, och redan höjde den grymme sitt spjut för att sätta det i unge friarens rygg. Men då hände det något otroligt. Den storvulne kung Oinomaos blev ryckt ur sin kärra, och hästarna drog honom handlöst på marken förbi unge Pelops. Men största förvåning och lättnad såg Pelops hur svärfaderns hästar drog svärfar i mål, och hur de icke stannade men ystert fortsatte släpa den döende svärfadern vidare vilt över stockar och stenar. Den aldrig besegrade konungen hade för vana att hålla i tyglarna så att han ej kunde tappa dem. Därför så tappade han dem ej heller nu när han nog helst velat göra det.

Mycket långt senare långt från Korint blev den helt söndersläpade konungens oigenkännliga lik äntligt funnet där det hade fastnat i ett segt och taggigt buskage. Och det påfanns att kung Oinomaos fortfarande höll hårt i tyglarna, som dock hans älskade hästar för alltid befriat sig från. Dessa hästar blev aldrig mer funna.

Vad hade då hänt med den skicklige konungens, mästerhästkarlens och evighetssegrarens vagn? Jo, försmädlige Myrtilos hade i smyg tagit bort hjulens kilar, som hindrade hjulen att lossna, och i dessas ställe gjort kilar av vax och placerat dem. Vaxet, förstås, hade smultit omsider när hjulen blev varma, och därefter hade förstås hjulen lossnat. Av chocken gick vagnsaxeln av, varpå konungen rycktes ur vagnen och släpades hjälplöst till döds.

Nu blev Hippodameia sin älskades maka, men löftet till Myrtilos återstod ännu att infria. När Pelops reste med Hippodameia till hemmet i öster så medföljde Myrtilos. I Mantinea i hjärtat av ljuva Arkadien rastade de, men med ens kom den vettskrämda Hippodameia till Pelops med håret på ända och flyende, tycktes det, för att sauvera sitt liv. Och hon ropade: "Myrtilos har försökt skända mig!" Efter den flyende vettskrämda hustrun kom Myrtilos flåsande och påstod upprört till Pelops: "Du lovade mig att få tillbringa din egen bröllopsnatt med henne. Vill du då bryta din ed och vårt fostbrödraskap?" Pelops teg, hustrun såg på sin make med yttersta skräck och förfäran, och när han ej lyfte ett finger så flydde hon vidare med snälle Myrtilos efter sig. Men då steg konungen upp och sprang efter dem.

När han hann upp dem så hade re'n Myrtilos fått den han ej vågat fria till själv fångad och vräkt omkull, och han ämnade just ta sitt lystmäte av henne medan hon gallskrek. Kung Pelops betraktade dem medan han noga betänkte sig. Sedan drog han sitt svärd just när Myrtilos ämnade fullkomliggöra sin stund. Och med ett enda svep högg kung Pelops av sin egen fosterbrors huvud, och konungen sade med vemod:

"Beklagar, o Myrtilos, men jag kan ej i praktiken stå ut med att du rör min hustru. Var gift man i världen har lätt för att fatta mitt handlingssätt, om ock ej du skulle göra det. Hustrun är hennes mans eget personliga kött. Lika litet som en ädel man alls kan tillåta någon att vidröra honom kan han låta någon fritt vidröra hans egen hustru. De tu äro ett och de får icke kränkas av andra." Och Hippodameia steg upp, och hon kastade sig i sin blodige äkta mans trygga och dyrkade armar.

Och Pelops begravde den ädle och godsinte Myrtilos, liksom han även begravde de fjorton olyckliga friare som nesligt föregått honom. Och Pelops tillfogade till sitt re'n väldiga rike kung Oinomaos' oändliga välde och gjorde sitt land därigenom tre gånger så mäktigt och stort. Även krigade Pelops mot Stymfalos, den ende kungen som jämte han själv ännu levde på Peloponnesos, som nu fick sitt namn, som det bibehöll för evig framtid.

Med Hippodameia fick Pelops otaliga barn, som Hippalkimos, Hopreus, Skiron, den gräslige skurken, Hippasos och Kleon, Thyestes och Atreus, Dias, Korinthios, Astydameia, Argeios och Pittheus och Epidauros, och Tafios, Eurydike, Nikippe, Antibia och lillan Arkippe. Men Pelops var ej alltid trogen sin maka. Med en söt herdinna fick han även sonen Krysippos, som Hippodameia ej någonsin kunde fördraga. Det hände sig, att när Krysippos blev yngling och fjunen begynte att spira på läppen, kung Laios av Thebe som driven i landsflykt från sin egen stad, kom till gästfrie Pelops och sökte där tak över huvudet. Pelops behandlade Laios blott väl som den konung han var och gav fredlöse konungen allt han behövde, men denne

belönade gästfrie konungen illa och var icke tacksam på rätt sätt. Han råkade en dag få syn på Krysippos och började umgås med ynglingen. Han lärde ynglingen mycket och även att köra med hästar och vagn, vilket ynglingen var honom tacksam för. Men konung Laios bad även om mera av pojken än enbart from vänskap. Det kom till fru Hippodameias jämt vakande lystrande öra, och hon fann den vänskapsförbindelsen skändlig och skamlig och höjden av vidrighet. Den skulle hon råda bot på.

En natt när varenda själ sov utom hon smög hon upp till kung Laios' rum, öppnade dörren och såg hur Krysippos låg sida vid sida med gästen. Ett svärd blänkte till i den vakande drottningens hand. Detta stötte hon kallt i Krysippos blankt blottade mage, och därpå försvann hon. Men konungens oäkta son såg sin mörderska slinka iväg, och han kände igen henne, och med sitt livs sista ord lade pojken en evig förbannelse på henne och hennes ätt. Sedan dog han.

Kung Laios var yrvaken, nedstänkt av sängvännens blod och förskräckt som om månen med ens fallit ner över honom och rakt på hans skalliga skalle. Allt folket i huset blev väckt av den mördades dödsskri, och Atreus samman med brodern Thyestes var de som först kom in i blodsrummet och fann vad som hade hänt, och de åhörde halvbroderns sista förbannelsebringande döende ord. De anklagade Laios för brottet att ha lockat brodern till mer än intimaste umgänge, och Laios sattes i fängelse. Pelops, emellertid, frigav den alltför sent ångrande fräckisen av tolerans, ty han fattade och han förlät att kung Laios blott drivits av kärlek, som ju som bekant lömskt kan driva en människa till vilken dårskap som helst, som dock alltid bör överses med och förlåtas. Ty kärleken är alltid helig och helgar allt som den har något att göra med.

Men konung Laios fick lämna sin värd med stor skam som han aldrig blev av med. Han sägs hava varit den förste man som låg med män, och hans brott mot Krysippos är nog det egentliga ursprunget till alla olyckor som sedan rättmätigt drabbade Laios' familj. Laios' son var ju Oidipus, världens osällaste konung. Den digra förbannelse som stackars oäkte sonen utslungade inför sin död över sin egen ätt borde med större rättvisa ha varit riktad mot Laios och Labdakos' ätt.

Och fru Hippodameia, som alla snart visste att hade berövat den oäkte sonen hans liv, flydde bort ifrån hemmet till Argolis, där hon i ensamhet gråtande högt begick självmord. Hon stötte det samma svärd som hon begravt i Krysippos' buk även i sin buk och skar skickligt ut sina tarmar och inälvor. Så dog fru Hippodameia. Så sonade hon vad hon gjort, och så fritog hon sig från Krysippos' förbannelse.

Men efter detta blev Pelops beklämd, trött och gammal och grå på en natt. All hans glädje och livskraft försvann, och han drog sig tillbaka. Han sörjde sin maka och tragiskt förlorade son. Han förlät nog sin maka men kunde ej nå'nsin förlika sig med sonens brott med kung Laios. Han tynade bort, och han ropade ofta hjärtskärande efter sin maka i sin dystra ensamhet. Men makan kom aldrig åter tillbaka. Hon prisades dock av sin kung och sitt folk, och den alltför nitälskande drottningens minne är vördat och älskat av samtliga ännu idag. Ty det enda hon gjorde var ju att ta kål på sin äkta mans äktenskapsbrott och på främlingens brott mot sin värd, mot

gästvänskapens lagar. Hon slog tvenne flugor i en smäll: två brott blev bestraffade med blott ett slag. Och det brott, som hon gjorde sig skyldig till själv genom att taga lagen i handen och bruka den självsvåldigt, sonade hon genom att själv bestraffa sig med det straff som hon bestraffat de andra med: döden. Blott kungen var detta till skada. Han tynade bort, och en dag blev han hittad i källaren död, där han fallit omkull vid ett vinfat, som han uppenbarligen sökt efter hjälp för sin sorg hos. Men vinfatet med allt dess blodröda innehåll hjälpte den sorgtyngde konungen föga.

Nu valdes bland sönerna Atreus till landets konung. Kung Atreus gifte sig med fagra Kleola, som dock emellertid dog när hon födde sitt förstfödda barn, sonen Pleisthenes. Detta barn visade sig, när det kom upp i pojkåren, vara av svag kondition. Konung Atreus gifte då om sig med Katreus dotter Airope. Kung Katreus var en av Kretas mest lysande furstar, och Atreus älskade gränslöst sin hustru. Men denna var ej nöjd med Atreus. Skändligen blickade hon åt hans maktlystne broder Thyestes, och en natt när Atreus var bortrest i pliktande ärenden kom hon och Thyestes tillsammans.

Naturligtvis kom detta äktenskapsbrott till kung Atreus' kännedom med tidens lopp, och han borde då genast ha skilt sig från hustrun och straffat och avrättat henne men gjorde det ej, ty han älskade henne. Ack, alltför frekvent har det hänt att en härskare låtit nåd gå före rätt med förfärliga skräckkonsekvenser mest för honom själv. Hur förgrymmad och omåttligt vred konung Atreus än var i hjärtat så lät han ej någonting synas därav. Han förlät öppet och helt offentligt sin broder och bad honom komma tillbaka till hemmet: "Min broder, kom åter till Argos. Jag vill dig ej illa. Vår Gud är vårt vittne till att jag förlåter dig såsom jag även förlåter min hustru." Men brodern kom icke tillbaka. Han svarade inte på Atreus bud, och han sade till sina lojalaste vänner: "Min bror endast hycklar. Han vill bara locka mig hem för att mörda mig. Han kan precis lika litet förlåta och glömma som jag. Vi är av samma blod, han och jag, och vi är likadana, och därför just är vi varandras totalt oförsonliga fiender." Och broder Thyestes kom inte tillbaka.

En tid efter detta blev Pleisthenes, Atreus' svagsinte son, sorgligt dödad i slagsmål med sina kusiner, Thyestes' mer lyckade barn. Dessa sparkade pojken till döds, och den sorgliga tidningen grep konung Atreus hårt. När Thyestes fick höra vad hans käcka duktiga tre söner gjort med hans brorson greps han även djupt av den tragiska fataliteten. Han tänkte: "En hemskare sak kunde icke ha hänt broder Atreus. Sorgen blir nu hans livs följesven om ingen delar dess börda med honom. Nu är det för mig dags att ingripa. Nu skall jag vända tillbaka till honom och älska den tragiskt sorgdrabbade konungen såsom en bror. Jag skall hjälpa min broder att leva och härska som konung och aldrig mer säga en ond sak till honom. Som älskande bröder skall vi två nu återförenas och bliva berömda som världens mest goda endräktiga bröder." Och Thyestes meddelade Atreus genom ett bud att han nu skulle komma tillbaka och äntligen återförsonas med honom, som denne själv för länge sedan ju bett honom göra.

Och Atreus mottog sin broder med de generösaste välkomstmiddagar och glädje och öppnaste hjärtlighet, men likväl låg det i Atreus' uppföringssätt emot brodern en

dold argan list. Kungen var återhållsam och ruvade på någon hemlighet och såg på brodern med kolsvarta blickar, som den nu välvillige brodern ej helt kunde undgå att varsebli.

"Broder, jag är mycket ledsen för Pleisthenes' skull. Det var hans död som fick mig att komma tillbaka till dig. Jag är ledsen att jag icke kom när du bad mig för länge se'n. Nu är jag här dock och hoppas att allt gammalt gruff är förgånget och glömt."

"Jag har aldrig, o broder, haft något agg mot dig. Låt köttet dig smaka. Det är landets finaste stek som du äter, som jag låtit slakta och tillreda enbart för din skull."

"Vad är det för kött? Jag har ej smakat oxstek som gått upp mot dessa kotletter, och det är för fast för att vara mitt älsklingskött."

"Vad är ditt älsklingskött?"

"Kalv."

"Det är ej heller kalv. Du har rätt. Fortsätt gärna att gissa. Du kommer nog ändå ej på det."

"Ej fårstek och allra minst svinkött kan denna otroliga delikatess vara gjord av. Vad är det?"

"Det är sällan slaktade djur. Jag har sparat de sällsamma vilddjurens huvuden för att få nöjet att visa dem för dig och så överraska dig med att framvisa vad kött du har ätit. Min kock! Bär fram slaktade djurens tre huvuden!"

Och till Thyestes' förskräckelse, måttlösa fasa och till hans aptits snabba tillintetgörelse bars framför honom på ett vackert guldfat hans egna tre pojkars tre blodiga livlösa avhuggna huvuden. Vit utav fasa framviskade hemkomne brodern till Atreus frågan: "Är detta ett skämt? Har jag ätit av mina barns kött? Säg, vad menar du, broder? Förklara dig!"

"När jag först bad dig att komma tillbaka till mig för tre år sedan ville jag verkligen efterge allt och försona dig med mig och manligt förlåta dig allt. Men du trodde att jag endast bad dig att komma tillbaka för att kunna ta dig av daga. Du trodde blott ont om mig, som endast ville dig gott. Och i stället för att ta min blott goda vilja på orden planerade du värre illdåd ändå, och du, hjärtlöst som den allra uslaste fader, förledde de tre goda pojkar Gud givit dig att taga livet av min ende son. Och de gjorde det."

"Det var en olycka. Aldrig planerade jag det. De gjorde det utan att veta vad de själva gjorde."

"De gjorde det öppet i fullaste avsikt, och vem skulle intalat dem att begå detta dåd om ej du, som re'n förr velat krossa mig genom att vanära min kära maka?

Som kronan på verket begav du dig sedan till mig för att utnyttja min stora sorg och min nedslagenhet och igenom lömskt smicker och oljig förställning och under falskt spel av att vilja försona dig med mig och låtsande äckligt att delta i min oerhörda och oöverstigliga sorg, ville du tillförskansa dig makten och kronan. Men se nu min hämnd: i din mage har du nu det kött du förledde att mörda min son. Du har själv ätit upp dina barn. Det är min ljuva hämnd."

"Du är galen, bror Atreus. Sorgen har fjärmat ditt vett och fördunklat ditt goda förstånd."

"Vill du ännu med falska förställningar manipulera med mig och dumt inbilla dig att du kan få min makt?"

"Jag förbannar din makt. Jag vill ej veta av den, ty den är det som har förlett dig till denna ohyggliga dårskap, till höjden av orätt och grymhet. Med hela min själ och med Gud som mitt vittne förbannar jag makten du har och varenda person som i evighet får någon del i den. Mig ser du aldrig igen, ty jag flyr från det hat och den sjukdom som makten har sått i din själ och fördärvat dig med." Och Thyestes begav sig med hast därifrån och sågs sedan ej mera i landet.

Då fattade konungen att brodern verkligen varit helt oskyldig, och bittert ångrade kungen att han låtit misstron och misstanken gå före sans och förnuft. Och han jämrade sig och försökte på alla sätt få brodern åter och be honom om en omöjlig förlåtelse, men all hans ånger och klagan och bedjan och grämelse ledde till intet, ty ingen man visste vart brodern Thyestes begivit sig. Så stor var Atreus' ånger och sorg att han slutade tala med sin egen hustru. Han äcklades av hennes åsyn, och när hon dumt sökte att blidka sin make försköt han den arma helt öppet och uppriktigt. Som goda hustrur i allmänhet plägar, som blivit förskjutna av dem som de älskar, förgicks sköna drottningen snart i sin kärlekskrankhet. Ingen tröst fann kung Atreus ens i de två underbara förträffliga präktiga duktiga söner, som makan dock gett honom: arvtagaren Agamemnon och jag. Själva minns vi ej någonting av vår olyckliga moder, som skurken Thyestes förförde och som blev hans offer. Ty Atreus' kärlek till brodern var vad som tog drottningens liv.

Under tiden begav sig Thyestes på irrfärder runtom i landet. En dag kom han till staden Sikyon där konung Thesprotus regerade. Där fick han syn på den vackra prästinnan Pelopia, och en natt i templet förförde han jungfrun, med att tvinga henne omkull och forcera sin vilja med henne med sitt eget svärd emot tempelmöns strupe, och gjorde den arma med barn. Detta gjorde han utan att veta ens vem flickan var, och han gjorde det fastän han visste, att det allra värsta mest hädiska brottsliga som någon människa kunde begå var att skända en Guds egen jungfru i Guds eget tempel. Han ångrade sig förstås efteråt och gav sig av ifrån staden för att aldrig komma tillbaka. Dock saknade han efter brottsnatten sitt goda svärd med dess skida. Det hade Pelopia bestulit sin älskare på för att av honom äga för evigt ett minne. Ej hon heller visste vem som hade våldtagit henne i mörkret i natten i templet.

Blott en vecka senare kom konung Atreus dit, ty en siare hade försport att Thyestes befann sig i Sikyon. Där fick kung Atreus skåda Pelopia. Bitter var saknaden efter hans hustru, och bitter var honom hans ensamhet. När han fick se henne bad han Thesprotus, sin frände, att ge honom henne till maka. Thesprotus var villig därtill. "Men vem är hon?" försporde kung Atreus. "Jag ser i henne en likhet med min egen fader."

"Hon är en av din egen broder Thyestes' mångtaliga oäkta döttrar."

"Dess större är anledningen att jag gifter mig med henne," sade kung Atreus, och snart blev bröllopet firat.

Med tiden befanns unga nyvigda drottningen vara med barn. "Det är mitt barn," förkunnade konungen, men hon själv visste att det var en annans. Och barnet blev fött, och hon smugglade bort det, ty hon ville ej att det skulle få leva. "Ty om denne son, som blott är en bastard, växer upp såsom jämlike till sina kungliga bröder, kan han genom sitt falska blod digert göra sig skyldig till falskhet emot dem." Hon bar det strax efter sin barnsbörd långt bort ut i vildmarken och satte ut det på berget i hopp om att gamar och örnar och korpar snart skulle ha hackat ihjäl lille pilten. Men getherdar fann honom där och tog hand om den hjälplöse. Och av dem fick han sitt namn: Aigisthos.

Men Atreus lyckades uppdaga vad modern gjort med sitt barn, och han skaffade sonen tillbaka, och storsint förlät han sin hustru den osällas dårskap. Han ansåg att hon inte vetat vad hon hade gjort. Och Aigisthos blev uppfostrad såsom kung Atreus' son.

Konung Atreus sade: "Jag fann ej min broder Thyestes i Sikyon men fann i stället en moder, en syster, en maka och därtill en blott glädjebringande son." Och han var mycket nöjd och belåten med sin nya hustru, som aldrig försökte att avslöja sanningen.

Men under tiden var brodern Thyestes i Delfi. Där ångrade han vad han gjort med den fagra i Sikyon, och han begav sig dit för att ta hand om den jungfru han skändat och svikit. Men hon var försvunnen. Hon fanns icke mera i templet hon tjänat. Han ställde en gammal präst frågan: "Var är väl den jungfru som tjänade här förr som from tempeltärna?" Till svar fick han höra: "Hon födde ett barn och försvann sedan," ty prästen visste ej bättre.

"Vad hände med barnet?"

"Det lade hon ut åt de rovlystna vilddjuren ute i vildmarken." Mer fick Thyestes ej veta av honom. Bedövad begav han sig bort.

Han var nu medelålders, och det hade gått femton år sedan brodern gett honom hans pojkar att äta. Han hade ej någonsin glömt det. I femton år hade han ruvat på hämnd, och nu äntligen tänkte han att rätta tiden var kommen. Som usel och ömkansvärd tiggare tiggde han sig hem till Argos, där ingen själ kände igen honom.

Där fick han veta att Atreus gift sig med en mycket fager ung kvinna, och att äktenskapet var lyckligt, och att de två lyckliga makarna hade en son. "Det blir många för mig att ta hämnd på," var tiggarens tanke när han informerades om hovets tillstånd.

Han tiggde hos konungen, som icke kände igen honom. Därefter bad usle tiggaren att få ett samtal med honom. "Jag för med mig nyheter om eder broder Thyestes." Och kungen beviljade honom hans önskan.

När de var allena i enrum drog tiggaren ur sina trasor ett svärd, som han höjde till hugg under utropet: "Detta är hälsningen som eder bror låter skicka!" Och konungen hade där mördats förvisso, om ej tvenne livvakter raskt störtat fram från ett gömställe och hastigt avväpnat tiggaren. Konungen hade beständigt omkring sig väl dolda och smygande livvakter, ty han var klok nog att ej lita på någon levande människa.

Tiggaren slängdes i fängelse, alltjämt bevarande sitt inkognito. Han ville ej avslöja än vem han var, ty han trodde fortfarande att han på något sätt skulle få driva igenom sin hämnd.

Under tiden gick Atreus fram och tillbaka i rummet man nyss försökt mörda den samme i, och vad han sade var: "Ack! Vad vet denne man om min högt älskade broder, som varit försvunnen i femton års tid? Varför ville han mörda mig? Är han en galning, som vakterna vidhåller, eller vet han något som även jag borde veta? Ack, må han blott tala och säga vad han vet om bror min! Jag gåve mitt liv och mitt rike om blott min fatalt missförstådda och djupt förolämpade och dödligt kränkte bror komme tillbaka, så att jag fick ångra för honom på knä mina brott! Han har all rätt att vilja ta livet av mig, ty jag mördade ju hans tre pojkar. Ack, måtte den av ödet utsände tiggaren tala! Det enda jag önskar i livet är att bli förlikt med min bror och förlåtelse av honom. Gärna gav jag honom hela mitt rike om han blott gav mig sin förlåtelse!" Därefter ropade konungen på Aigisthos. "Aigisthos, min son, gå till tiggaren och försök blidka hans hjärta så att han vill omtala vem han själv är och vad han vet om bror min." Och den sköne nu femtonårige pojken gick lydigt till tiggarens cell.

När Thyestes fick se denna pojke betogs han av häpnad. "Vem är du, min son?"

"Jag är kallad Aigisthos."

"Hur gammal är du?"

"Jag blir sexton när sommaren kommer."

"Vems son är du?"

"Konungen kallar mig sin son, men mor säger alltid att jag är en annans."

"Min son, jag är nära bekant med din fader."

"Min fader?"

"Din riktige fader. Jag ser i ditt öga hans blick och hans haka i din och hans linjer i dina. Han såg likadan ut som du när han var i din ålder."

"Min fader? Vem är ni? Skall jag kunna tro på en främling som därtill är tiggare?"

"Stöt icke bort mig. Jag står mycket närmare dig än du tror. Säg mig endast: vad heter din moder?"

"Pelopia."

"Jaså. Pelopia. Har konung Atreus gift sig med den som Thyestes först älskade? Ja, allting stämmer. Min son, vet du något om den man som kallas Thyestes?"

"Min fader har yttrat hans namn då och då och i samband med någon diffus yngre broder till honom som jag aldrig träffat."

"Min son, vill du göra en sak för mig?"

"Far min vill att du skall upplåta munnen och säga vem du är och varför du velat ta livet av honom. Om du säger det skall jag göra för dig vad du vill."

"Käre son, jag skall göra det. Men först skall du föra hit till min cellglugg din moder Pelopia. Hon känner mig sedan gammalt. Men säg mig: vad är det för svärd som du bär vid din sida?"

"Min moder har givit mig det."

"Har hon sagt hur hon fått det?"

"Nej, aldrig."

"Så säg henne detta: 'en man som vet hur hon har fått detta svärd önskar tala med henne.' Då skall hon strax komma, ty en enda mänska i världen vet hur hon har fått det förutom hon själv."

"Jag skall framföra budet, om du sedan lovar att säga oss allt vad du vet om dig själv."

"För din moder skall du höra mig säga allt du vill veta."

Och en timme senare återkom pojken med modern till cellen. Och hon konfronterades med den förfärlige och oförglömlige man som hon upplevt sitt livs första kärleksnatt med. Och hon sade, när hon kunde urskilja tiggarens ansikte: "Ja, det är samme bedårande man. Han är mycket förändrad och åldrad men är dock den samme. Så säg mig då äntligen, älskare, vem du kan vara."

"Skall du icke först för din son säga det som du vet?"

Och hon sade till sonen: "Min son Aigisthos, se mannen. Den tiggaren där som försökt taga livet av konungen är din allenaste köttslige riktige fader."

Då skälvde Aigisthos och sade: "Jag anade det, ty jag såg ifrån början att han stod mig närmare än jag själv visste. Jag tyckte mig själv se i honom men trettio år äldre. Så är du min fader. Jag tror det, ty jag liknar dig mycket men konung Atreus litet."

"Skall ni icke, min egen hustru och son, släppa ut mig ur denna ohyggliga håla, så att eder make och fader får andas frisk luft som en människa?"

"Säg oss först som du har lovat ditt namn."

"Nå, så hör då min identitet. Jag är själve Thyestes, kung Atreus' broder."

"Du ljuger!"

"Jag ser ingen anledning till varför jag skulle ljuga. Om du inte tror mig så syna det svärd som du stal av mig natten som var den mest lyckliga natten i mitt liv och ditt. Det bär runor som bildar mitt namn."

"Där stod endast tre helt obegripliga bokstäver."

"Nämligen Theta och Sigma och Tau, konsonanterna i mitt personnamn."

"Du vet det!"

"Och hur skulle jag icke veta det? Det är ju mitt svärd! Men varför är du så förfasad och skräckslagen? Står det ett monster bakom mig? Det kunde man tro, så som du står och gapar!"

"Ack, vi visste ej vad vi gjorde! Vi sade du icke ditt namn när vi gjorde det!"

"Det hör ej kärleken till att bekymra sig om sekundära detaljer."

"Jag vet nu vem du är. Men hör nu vem jag är!"

"Vem är du, förutom en ovanligt vacker och söt liten flicka, som vackrast var i hela världen när du såsom jungfru skyggt tjänade Gud?"

"Jag är barnbarn till Pelops."

"Och vem är du barn till? Till Atreus, din egen make?"

"Nej, min far är Atreus' broder Thyestes."

"Vad säger du?"

"Mor min var flickan Kefissa, som du för ett trettiotal år sedan våldtog, som du våldtog mig. Kanske minns du Kefissa ännu?"

"Hon var vacker och skön, ädelboren och ljuvlig. När hon blev med barn genom mina bemödanden drevs hon från hem och från fosterland, vanärad och utan framtid."

"Hon levde som fattig herdinna och tiggerska tills hon gav upp och begravdes. Och jag är den skändades dotter, som skändats i min tur av samme förförare. Se här, Thyestes, framför dig tre offer för dig: en bastard utan arvsrätt, som du avlat med egen dotter, den skändade dottern som våldtogs av sin egen fader, och vålnaden av den du mördade genom att skända."

"Släpp ut mig!"

"Vad tänker du göra?"

"Jag tål inte längre att se er!"

"Det kan vi förstå."

"Så släpp ut mig!"

"Så att du får dessutom taga din broder av daga, som aldrig har annat än älskat dig?"

"Prat! Den ni påstår att älskar mig mördade själv mina söner och gav dem åt mig väl fritterade och praktfullt tillredda såsom det finaste fårkött, och jag, som ej anade svek från min älskade broder, åt upp dem! Det var alltid jag som höll min broder kär och ej han som höll sin!"

"Så är det alltså sant?"

"Att han stekte åt mig mina söner? Jag spydde i månader efteråt!"

"Ryktesvis hörde vi sagan, men aldrig kom vi på den tanken att den hade något sant i sig."

"Det finns ingen dikt i vår värld, som ej grundar sig på den konkretaste verklighet. Den allra galnaste dårfantasi och den vildaste dagdröm har mera av verklighet i sig än den mest påtagliga verklighet. Så släpp mig ut ur mitt fängelse! Jag måste träffa min broder!"

"Om han icke mördar dig när han får veta allt om dig, så mördar du honom. Bäst vore att ha båda två säkert inspärrade."

"Aigisthos! Om du är en man och min son drar du bort dörrens regel och låter mig fri!"

"Över min döda kropp," sade modern.

"Så döda den skändliga kroppen, Aigisthos!"

"Skall han döda sin egen moder?"

"Om han inte gör det så gör hon det själv i sin skam, ty hon kan ej stå ut med sitt öde att vara sin fars älskarinna."

Då vände Pelopia och flydde ur fängelsehålan med galnaste gny.

"Låt nu upp, Aigisthos. Nu hindrar ej fruntimmersbetänkligheter oss längre." Och pojken sköt regeln från dörren och släppte ut fadern.

För Atreus föll hans uppjagade maka Pelopia ned, och hon stammade fram de mest oklara osammanhängande och föga troliga satser: "Din bror vill ta livet av dig! Fly för livet! Han rasar!"

"Min bror? När har han kommit hit? Är han här skall jag mottaga honom med öppnaste famn."

"Där han kommer att sätta sitt svärd utan tvekan! Han är obeveklig och galen av hämndlystnad för sina söners skull, som du en gång lär ha dräpt och serverat för honom i omänsklig grymmaste måltid."

"Vad är det du säger? När kom då Thyestes till Argos? Jag har icke sett honom på femton år! Hur är han plötsligt här?"

"Usle tiggaren som ville taga ditt liv..."

Längre hann ej hans hustru. Thyestes stod redan i dörren. Och nu såg kung Atreus att den nyss ömklige tiggaren blivit hans broder. I handen höll brodern sitt svärd, och han höll om det hårt, som om det gällde strid.

"Käre broder, så är du då den som försökte att taga mitt liv. Tand för tand, hand för hand, liv för liv. Tag mitt liv. Se! Jag är obeväpnad och höjer mitt armpar mot dig för att kärleksfullt omfamna dig i min död. Jag dräps gärna av dig, om det innebär att sedan min skuld är botad. Ty skulden allena kan göra ett liv outhärdligt."

"Nej, älskade make, han får icke dräpa dig! Först får han då lov att dräpa den flicka han gjorde till moder."

"Du talar förryckt och fördunklat. Vad menar du?"

"Denne man är Aigisthos' rättmätige fader."

"Min bror! Har du två gånger lockat min maka till äktenskapsbrott?"

"Andra gången så skedde det redan i förskott. Jag visste att du skulle gifta dig med henne och gjorde då henne dräktig förrän du var gift."

"Käre älskade gode Thyestes, tag icke min make av daga!"

"Ur vägen, hysteriska kvinna!"

"Du får icke dräpa din broder!"

"Du hindrar mig!"

"Och det med vilje!"

"Släpp mig ur ditt bläckfiskgrepp!"

"Ej förrän du släpper vapnet."

"Förbannad är den som försöker att hindra en man i hans alltför rättmätiga hämnd!" Därmed högg han Pelopia i sidan, som tappade greppet och sjönk ner till golvet, förblödande.

"Usling! Bär du hand på värnlösa och obeväpnade kvinnor? Se kvinnan! Hon dör för ditt svärd!"

"Som du själv nu skall göra."

"För uslingars hand dör ej rättvisa män." Därmed grep han ett svärd.

"Var du rättvis när du flådde mina tre pojkar och skar ut ur dem deras inälvor?"

"Då var jag orättvis, och mera så än nå'n annan. Men nu är det du som orättvis, som mördar värnlösa kvinnor av blodtörst allenast!"

De började fäkta och slåss, och snart blödde de bägge. Då visade sig Aigisthos vid dörren till rummet. Det såg icke Atreus, som just då stod med sin rygg emot dörren. Thyestes, dock, ropade: "Son, stick din oäkta fader i ryggen!" Då vände sig Atreus om och fick se Aigisthos. Då högg i hans sida Thyestes, och hugget tog djupt.

Och kung Atreus' livs sista ord var till pojken. De lödo: "Är du ej min son?" Sedan högg hans bror av honom huvudet.

Då först var hämndtörsten släckt, och Thyestes besinnade äntligen sig, och han frågade sig: "Vad är det jag har gjort?" Och i fasansfull dager stod svaret då klart för den arme: "Jag har tagit livet av min egen broder. Hans hustru ock har jag i vansinne dräpt. Hur kan jag överleva ett sådant ohyggligt och fasansfullt nidingadåd?" Och han sprang ut ur borgen och flydde till skogs, och där fann man den arme en dryg vecka senare. Han befanns ha genomborrat sig själv med sitt svärd. Liket kunde knappt kännas igen, ty vampyrer och steklar och rovdjur och fåglar och kräk hade vanställt det, så att det såg dubbelt hemskare ut än det var redan i dess förvridna krampaktiga ställning, som vittnade om lång svår dödskamp mot självvållat banesår.

Maktstriden blev sedan kort. Agamemnon och jag var okuvliga och mötte ej något motstånd från en enda mänska, ty alla var nästan som paralyserade av pelopidernas livs tragedi. De begravdes i samma grå grav, och så fann de i döden vad de aldrig fann i sitt liv: endräkt, sämja och frid, ömsesidig förståelse och brödrasamhörighet.

Agamemnon blev kung i Mykene och jag här i Sparta. Så delade vi mellan oss rättvist Atreus' lotter, och aldrig har det varit någon skiljaktighet mellan oss. Systrar blev makar åt bröderna: sköna och ljusa Helena åt blonda och dumt optimistiska kung Menelaos, och mörka och kunniga Klytaimnestra åt ordtunge och pessimistiske kung Agamemnon, som grubblar för mycket på släkttragedierna."

"Vad blev det av Aigisthos?" Så frågade nu Aeneas.

"Han flydde ur landet när jag och min bror kom till makten. Han ensam var fräck nog att själv göra anspråk på konungatiteln. Men ingen var hågad att följa den fege, som flydde så fort han fick se oss, fastän vi ej någonsin tänkt göra honom det ringaste illa. Men han vill oss illa. Det är tyvärr säkert. Vi vet aldrig visst var vi har honom. Han har befunnits ha varit den drivande kraften i alla komplotter och uppror mot oss, men han är lika listig som fadern och håller sig undan."

"Och har ni trots släkttragedin ännu anspråk på Asien och Troja?"

"Ej jag, men min bror har. Han tycker om krig, och han längtar nog efter en anledning till att få uppfylla den gamla drömmen och göra det vidsträckta Asien hellenskt. Endast han, sägs det, håller ännu Salmydessos vid liv. Ingen skulle bli gladare än Agamemnon om du eller Paris gav anledning till ett uppfriskande krig, ty han avundas Troja. Han ser denna världens nu största mest mäktiga stad med begär, lystnad, avund och längtan. Om Paris exempelvis stal från hans sida hans maka, så skulle det räcka för honom som anledning till att få erövra Troja och göra det till hans privategendom."

"Hellre skulle då Paris ta hand om Helena."

"Ja, hon är långt vackrare men också dummare, som Paris själv. Därför trivs vi tillsammans, han, jag och Helena. Vi har ignoransen gemensamt. Och därför trivs kung Agamemnon bäst samman med kung Odysseus, som är liksom han intressant och förslagen."

"Vem är Odysseus?"

"En konung i väster. Han härskar på Ithaka och är Laertes' mångkunnige enfödde son. Men jag tycker ej om sluga gossar. Det sägs, att ju mera man vet, desto mera bekymrad och olycklig är man, och desto mer grymt blir ens öde. Det var Odysseus för resten som gjorde att jag blev Helenas lycksalige make. Ty samtliga friade till min Helena, men jag endast fick henne, trots min beryktade dumhet. Akhilles var där och Patroklos och Ajas och Idomeneus från Kreta, och bågskytten Teukros var där, och ej minst Diomedes och oöverträffade skarpskytten, som trots sin ålder nu ville ha än en ny fru, Filoktetes. Jag själv var den siste, och min talan fördes av den nu mest mäktige fursten i Hellas: min bror Agamemnon, som redan var gift med Helenas mörkhåriga äldre och mer mogna syster, den mörkbrynta Klytaimnestra.

Odysseus var även där, och han vågade även att fria till sköna Helena. Han älskade henne, han dyrkade hennes otroliga skönhet, och mer så än kanske de samtliga övriga friarna. Ändå fick han mest på nosen av jungfrun. Hon sade:

"Med *dig*, du din fräcke och lömske rödhårige kutige fule bastard? Tror du jag vill ha *dig*?"

"Ni får ej förolämpa min fader."

"Men alla är ju alltför kunniga om att er mor födde er genom rövaren, skurken, den gudlöse Sisyfos' hjälp. Ty Laertes är ju impotent och har så alltid varit. Och dessutom haltar ni som usle fule Hefaistos, men ni är långt värre än han. Han var ändå åtminstone mästersmed och världens främsta, men ni är ej mer än en nedrig bastard."

Ja, så snäste Helena av gode Odysseus, orättvist och utan anledning, blott för att han var utom sig av kärlek för henne. Det brukar ju vara så att man sår kärlek men skördar blott hat. Om den trogne Odysseus verkligen ej är Laertes' son vågar jag icke gå in på. Förvisso är han ej det ringaste lik gamle gode Laertes, men å andra sidan har han icke heller det ringaste i sig av Sisyfos' ökända skurkaktighet.

Men varenda en friare snäste Helena av mer eller mindre på samma gemena och bortskämda och oförskämdaste sätt, men ändå förblev samtliga friarna ihärdiga, ty de ansåg att hon endast ämnade att trötta ut dem och sedan ta den som var uthålligast i sin kärlek. Så var hennes plan även. Men ingen enda gav upp.

Tyndareus, Helenas finkänslige far, var bekymrad. Han visste förvisso vem dottern helst såg att blev hennes, men han var bekymrad för att, om en friare fick henne, alla hans lika perfekta rivaler då skulle ta illa upp och bli Helenas mans fiender. Kung Tyndareus av Sparta var den som minst önskade framkalla oenighet, strid och ofrid i Hellas. Och därför fick alla de dussintals friarna, Hellas' förnämaste prinsar och furstar, i nästan ett år gå och vänta på att jungfrun skulle bestämma sig.

Röde Odysseus kom då till kung Tyndareos med ett synnerligen gott råd. Så löd rådet: "Jag vet att Helena ej kan bliva min, och jag vet att ni vet vem ni helst skulle ge henne till, men ni vågar ej avslöja edert beslut, ty ni fruktar att de andra friarna då skulle känna sig kränkta och bli makens fiender. Jag skall nu ge er ett råd, och om ni finner rådet ett gott råd, så ber jag er att som belöning uppfylla en blyg liten önskan."

"Vad är denna önskan? Säg den förrän ni säger rådet."

"Jag vet att Helena själv endast kan välja sin make på eget bevåg, men jag vet ej vem hon ämnar välja. Dock vågar jag misstänka att den lycksalige blir Menelaos, ty han endast passar tillsammans med henne. Min önskan är, att om jag ej får Helena, som ersättning ni då i stället försöker att hjälpa mig få den jag näst helst vill ha."

"Det är en resonabel och mänsklig och uppfyllbar önskan. Så säg då ert råd."

"Att, förinnan ni avslöjar vem jungfruns make blir, ni av varenda en friare kräver en ed, att de skall svära maken, vem det än må bli, evig trohet, och att de skall lova försvara den samme mot den som är fräck nog att vilja beröva den lycklige mannen hans hustru Helena. I korthet: förutan att veta vem maken blir, som kan bli vilken av männen som helst, skall de svära Helena och maken evinnerlig trohet och lojalitet och gå även i kamp mot den friare som vågar bryta sin ed."

"Odysseus, jag finner ditt råd vara gott."

Och den följande dagen så avkrävdes eden av friarna, och när den högtidligt svurits av alla, förkunnade kung Tyndareos att jag skulle bliva hans svärson, ty mig var Helena mest kär i, och jag var av materiella skäl även mest lämplig som svärson.

Och så, Aeneas, om Paris försöker att taga min hustru ifrån mig, så får Troja alla helleniska furstar emot sig, ty alla är heligt lojala mot mig för den sköna Helenas skull, som hela världen naturligt och rättmätigt älskar."

"Ja, din hustru är sannerligen den skönaste i hela världen. Det kan varje människa se som får se henne. Synd att hon inte får glädja sin värld för all evighet med sin förtrollande bländande härliga oemotståndliga skönhet."

"Ja, hon är gudinna. Egentligen ser hon föraktfullt på mig även, ty jag är endast en människa, som kung Odysseus sade vid sitt frieri. Hon föraktade honom och sade ohyggliga oförskämdheter till honom. Han svarade enkelt: "Ni tror visst er vara gudinna som blott anser någon evinnerlig gud eder värdig. Men det finns blott en Gud i världen, och han lär ej fria till er. Det finns avgudar även av trä, sten och marmor, förvisso, och om ni vill ha någon sådan till make betackar jag mig, ty jag håller mig vara förmer än en avgud. Ty jag är en människa." Och därmed gick han och friade ej mer till henne. Det sägs att hon då blev förälskad i honom och önskade honom till make, men att hon ej fick honom kanske berodde på att hon fick intrycket av honom därefter att han ej mer ville ha henne. Jag vet dock att Odysseus mer än någon annan man älskade, dyrkade och var ifrån sig av kärlek till henne. Och kanske han blivit en mer lyckad make för henne än jag, om dock ej lika attraktiv, rik och förmögen. Jag har alltid känt mig smått ovärdig ljusa Helena. Hon håller sig smått alltför god för mig, och jag vet själv alltför väl att hon är det."

"Ack, bry dig om det. Alla män har bekymmer med dem som de älskar. Det är hur naturligt och mänskligt som helst. Blev Odysseus gift?"

"Ja, han gifte sig med Penelope, en mörk dygdig skygg trogen flicka, av samma pålitliga härdade sega kaliber som han, och hans äktenskap blev mycket lyckligt. De har nu en son, och han sägs likna gamle Laertes långt mera än fadern, en sak som bestyrker att Sisyfos ej är Odysseus' fader. Men nu är det sent, och ditt ögonlock hänger som bly för ditt värkande slocknande öga. Skall vi gå och lägga oss?"

"Ja, kanske det. Det är även en dag som bör levas i morgon."

"Det vet vi ej förrän i morgon."

De sade godnatt, och de skildes. De gick fram till trappan som bröder med armarna hjärtligt tryggt vilande mjukt på varandras manhaftiga kraftiga axlar, som alltsedan barndomen nära förbundna ljusblå fosterbröder.

När kung Menelaos kom in i sin kammare såg han att sängen var tom, och han undrade: "Var är min hustru? Var sover hon om icke här?" Men han lugnade sig och besinnade sig och kom fram till: "Hon är säkert ute och hämtar frisk luft. Sedan kommer hon nog när jag sover, och värmer så mig vid sin sida." Och han var för trött för att orka ta reda på hustrun. Han lade sig ner, och han somnade bums.

När han vaknade efter en underbar lång drömlös sömn var hans säng lika tom på hans hustru som den varit kvällen förinnan. Då undrade han än en gång: "Var kan fruntimret vara? Har hon icke legat i sängen i natt?" Och han klev ur sin säng och begynte klä på sig.

Och när han steg ut ur sitt rum fann han utanför dörren en bävande skräckslagen tjänareskara. "Vad är det med er?" frågte kung Menelaos. De teg och var mycket förskräckta och vågade tydligen inte berätta vad de ändå måste berätta. "Vad tiger ni om? Ut med språket!" for konungen otåligt ut. Då föll tjänarna neder på skälvande knän, och den tappraste stammade: "Herre, prins Paris har avrest med skepp och med man och med allt."

"Varför det?" Arme skräckslagne tjänaren teg. "Dock, han måste ha haft någon anledning? Inte försvinner en gäst från sin värd utan vidare utan att säga adjö? Vet ni varför han for? Kom det viktiga nyheter hemifrån?"

"Nej, höge herre."

"Fick kungssonen skräcken?"

"Det är föga troligt, o herre."

"Nå, varför begav han sig då?"

Och då stammade stackars förskrämde olycklige tjänaren fram med en darrande ömkansvärd röst: "Ädle herre, det sägs att han tog med ombord på sitt fartyg en kvinna."

"En kvinna? Vem var denna kvinna?"

Då blev stora skräcken den lamslagna tjänareskaran totalt övermäktig. De kunde ej mera stå ut. De stod upp och de flydde i kalabalik fasligt vettskrämda huller om buller från mäktige konungen. Kung Menelaos blev stående ensam.

Han frågade den första bästa slavinna han träffade: "Är Aeneas fortfarande kvar?"

"Ja, han sover ännu."

"Agamemnon och Klytaimnestra – är de ännu kvar?"

"De är ute och vandrar i landskapet. De steg från lägret upp tidigt och log mot varandra och höll om varandras blå händer med ömhet och djup harmoni."

"Min bror tycks vara mer lyckligt lottad än jag i sitt äktenskap."

"Vad månne sådana ord innebära?"

"Du har icke sett denna morgon din drottning Helena?"

"Nej. Sover hon icke? Jag såg henne ej efter det att hon gick ut i natten med Paris att hämta frisk luft. Ack, nu börjar jag ana!" Hon satte i skräck sin jungfruliga hand för sin mun, och hon stirrade på Menelaos och yttrade ingenting mera.

Då kom Agamemnon med Klytaimnestra tillbaka från sin promenad.

"Har du sovit så gott som vi själva, o broder? Jag hoppas det. Det är ett underbart väder. I natt var naturen och luften som drägligast, mest tempererad och tillräckligt sval. Men vad är det? Har du haft en mardröm?"

Då kom Aeneas och hälsade hjärtligt dem alla: "God morgon!"

"God morgon, min broder," besvarade molokne kung Menelaos hans hälsning. "Du tycks vara lyckligt ovetande om vad som skett. Du tycks ej vara medbrottslig."

"Vad har då hänt?"

"Det som vi muntert skämtande talade om, föga anande att det just hände i den stund vi skämtade om det, som nu bittert visar sig vara ej endast en mardröm men en mardrömsverklighet värre än den allra grymmaste tänkbara mardrömda fasa."

"Men vad har då hänt?"

"Käre broder, du talar i gåtor. Du tycks ej ha vaknat ordentligt. Du åt kanske något olämpligt igår eller tömde för många pokaler och lider nu av obekväma hallucinationer. Det kallas för baksmälla. Sådant har du haft förut, men du har aldrig förr varit så grön i synen därefter som nu."

"Men var är lillasyster Helena? Har hon gått och dött?"

"Det är värre än så."

Och då bleknade Klytaimnestra och ännu mer prins Aeneas.

"Min broder, jag fattar ej denna teater. Vad är det med er? Skall det här vara ett dåligt skämt? Vad är det med Helena?"

"Det vet endast Paris."

"Och var är då Paris?" Men när han ställt frågan så bleknade nu även han, Agamemnon, ty nu insåg han även vad som helt oförutsett plötsligt hänt. Han begrep det, ty han som de övriga hade ej varit helt blind för de ögon som Paris och drottning Helena ibland då och då hade sett på varandra med. Men som de övriga hade han ej brytt sig om det, ty den som ej själv råkat fastna i kärleken ser icke fällan om än han kan ana den. Och även om han blir varse den anar han icke att andra kan fastna i fällan och så locka andra att hjälpa sig ur fällans knipa, med den konsekvensen blott att även de digert fastnar för gott i fatala olyckliga omständigheter, som utvecklas till en fatal tragedi.

3. Helena

Dagen innan på eftermiddagen så hade prins Paris och drottning Helena tillsammans helt lugnt promenerat i trädgården bland de gudomliga ljuvliga gamla olivträden. De gick som vänner och talade om alltför enkla vardagliga ting. Det var tydligt att de inte anade vad som snart skulle uppspira emellan dem där ibland mandelträdslunderna.

"Kära värdinna, ni har aldrig skrattat med oss under gästabudsdagarna. Hur är det fatt? Är ni sjuk eller krasslig? Ni ler blott men endast med ansträngning, och det är tydligt att inget är roligt för er av allt det som är roligt för oss. Kan ni säga mig varför min värda värdinna är sur?"

"Käre gäst, jag är olyckligt gift, såsom samtliga fruntimmer är som har gift sig."

"Men vad vill det säga? Skall det då betyda att ni icke älskar er make?"

"Jag tycker nog om honom. Men aldrig har jag då älskat den karlen."

"Men varför? Han är ju en mäktig och välbärgad drott, och är dessutom skön."

"Han är svag, såsom alla förälskade gifta förvekligade stackars fruntimmers-karlar tyvärr hopplöst är."

"Jag har svårt för att tro er."

"Men säg mig då: Vad är det väl för en karl som är öm mot sin hustru, som ångrar att han gjort sin plikt emot henne och genomfört kärleken, som vekligt ber mig om tillåtelse och förlåtelse för vad han än tar sig till, som är rädd om mig, orolig för mig och aktsam som vore jag en gammal vas? Vad är det för en man som är rädd för att göra mig illa? Det är ju vad hustrur är till för: att såras och skadas och tuktas och hållas i styr helst med våld, eller hur? Kvinnan är ju ett djur blott som skall hållas hemma helst inspärrad säkert bakom lås och bom, och vars livs enda uppgift är att stå vid spisen och föda och mata och hjälpa små barnen att skita på rätt plats och inte på golvet och mattan. Men denne karl skämmer blott bort mig. Han dyrkar mig som en gudinna, fast jag aldrig vill vara mer än en mänska. Han säger: 'Ack, hustru, du är mig för god. Jag är ej rätta maken åt dig. Du är värdig en bättre. Jag är ej din jämlike utan din tjänare blott och din slav. Jag kan icke ge dig efter vad du förtjänar, ty du står på högre nivå än jag själv.' Vad är det för en krake och kruka som framsäger sådant? Har han ingen stolthet? Ack, min tragedi är att jag fick till make ett rike, en konungatron och ett överflöd av världslig rikedom men ingen man, ingen människa såsom jag själv. Jag fick endast ett vackert fodral utan innehåll."

"Men ni har ändå tre barn."

"Ja, framfödda med ansträngning, avlade mer genom uthållighet, diger strid mot naturen och yttersta möda att uppfylla plikt än igenom sann mänsklig naturlig och underbar kärlek. Nej, kärleken kommer ej någonsin mera tillbaka. Har man låtit den en gång fara så kommer den aldrig tillbaka."

"Ni har då ändå en gång älskat?"

"Ja, men icke kung Menelaos."

"Vem var då den lycklige? Törs man ha mage att fråga?"

"Man törs. Menelaos var icke den ende som friade till mig. Nej, alla hellenska högättade prinsar och furstar kom hit ner till Sparta och bad om min hand. Alla världens förnämaste män ville ha mig. Där var granna hjälten Akhilles med gyllene svajande lejonman vackert förgyllande skuldrorna, stark och gudomlig som lejonet självt. Där var ock Diomedes, den väldige kämpen med muskler och senor av sten, stål och elfenbenssträngar. Där var många andra, men ädlast och högast och mest imponerande av allihopa var kung Agamemnon, som friade till mig å sin sköne lillebrors vägnar. Så rak som ett fyrtorn i havet, så hög, brysk och mäktig som

Herkules klippa i väster, så underbart manlig och ordtung och kraftfull och vördnadsvärd var han att bävan, respekt, skräck och måttlös beundran uppfyllde ens väsen från lilltån till öronens spetsar. Han var Hellas' största mest mäktiga konung, och hans ord var ej endast lag inför alla men dessutom okränkbart odiskutabelt och vördnadsvärt gudsord. Hans mörkbruna hår var så rikt som ett hav där det svallade ner över ädlingens rygg ner till midjan. Han var redan gift med min syster, som häpnadsvärt dock icke frivilligt gift sig med honom. Och än mindre villig än hon var att vinna vår världs störste konung var jag villig till att få hans ännu skönare vänare bror till min make.

Det fanns ytterligare en usel friare. Denne var rödhårig som en tomat och så ful som ett helruttet äpple. Han haltade dessutom efter ett möte med vildsvinet som nästan bitit av karlen hans ben. Han var tystlåten, luktade fotsvett och armsvett och var ingenting mot Akhilles och Ajas och kung Diomedes och alla de andra gudomliga ädlingarna. Han var konungason, men hans rike var en karg och utarmad klippö i havet långt bortom de vanliga stråken. Han hade förvisso gjort sig mycket bättre som tiggare än som en konungason och en friare till världens skönaste kvinna.

Dock var det i denne man något som icke de övriga hade. När han gjorde sitt mycket tafatta klumpiga klantfrieri blev det klart för mig genast att denne man av allesammans var den ende av dem som sökte min kärlek, min själ och mitt väsen och mitt allra innersta och icke endast de utvärtes dragen och hemgiften. Denne man önskade ha mig för min skull och ej för allt det som jag gick för. Han älskade mig, och han var av dem alla den ende som älskade mig som jag önskade, längtade efter och ville bli älskad.

Och därför gav jag honom hårdare kängor än någon av alla de andra, allenast för att sätta honom på prov. Men det skulle jag icke ha gjort. Han kom fram till mig med en blott uppriktig kärlek, och jag föste undan den som om den var samma ruttna konserv som de övriga blott förolämpat mig med med att erbjuda. Men denne tafatte halte men kärlige vän tog då åt sig och upprördes av mitt ovänliga avslag. Han tog illa vid sig och kände sig orättvist kränkt, förolämpad och otacksamt sniket belönad för vad han dock med endast välvilja gett. Och han sade: "Jag trodde jag friade till en långt bättre och ädlare finare kvinna än så." Och jag teg av förundran, och han gick sin väg. Men han insåg nog att jag blott avhyvlat honom av kärlek, och han visste nog när han gav mig betalt att han ej hade något att ge mig betalt för. Jag tror han begrep vad det var mellan oss, och jag tror icke han gav upp hoppet att få mig förrän min far kungjorde utsedde svärsonen. Det blev förstås Menelaos, av materialistiska skäl. Det var far som beslöt det, en gift usel dåraktig man, som gav fan i Guds vilja och kärlek och blott tänkte på att få ut av sin svärson så mycket som möjligt. Och så blev jag gift med en dum impotent och helt inkompetent stackars make, en usling som jag tycker synd om, emedan jag följde vår världs bud och icke mitt eget. Jag fick sådan make som var efter världsliga standarden. Långt hellre hade jag velat ha den man som världen föraktade men som var kärleken själv. Men jag teg när det gällde att välja, och andra fick välja för mig. Ty en kvinna har ej någon rätt att bestämma. För kvinnorna finns ingen lag utom männens, och männen bestämmer den utan att

lyssna på kvinnorna. Ty om de lyssnade till stackars kvinnorna skulle de alla gå under. Ty kvinnorna är ju blott djur och ej människor. Det är väl bäst som det är."

"Men säg: Vad kan jag göra för er?"

"Ni kan föra mig bort härifrån. Ni kan rädda mig. Krossa mitt äktenskap! Fräls mig från detta olidliga tråkiga hemmafrusliv! Tag mig bort härifrån! Ja, jag tror att just ni är den rätte att göra en sådan otrolig politisk halsbrytande dumhet. Ni är ung och dum, skön och grann som en gud, helt morallös och hänsynslös, har inget samvete och ingen kunskap om vad som är rätt eller fel. Och ni struntar totalt i politiska världen och värden och i ert personliga ansvar. Just ni är den rätte att röva mig bort från mitt krassa olyckliga äktenskap."

"Menar ni allvar? Skall jag enlevera er? Men varför det?"

"Var ej dummare nu än ni är. Här står jag ju och ber er att göra mig en liten tjänst. Kan ni neka mig den? Det är ej endast någonting roligt och spännande jag ber er göra. Jag ger er här chansen att kasta er in i ett äventyr. Vill ni gå miste om tillfället?"

"Äventyr kan jag ej neka till."

"Så låt oss rymma tillsammans. Och varför ej redan i natt? Men ni får aldrig röra mig. Märk: jag vill endast bli fri från allt köttsligt olidligt förbund och ej blott få ett nytt ännu värre på halsen. Jag kan aldrig älska er, ty ni är dummare än Menelaos, och härmed förbjuder jag er strängeligen att någonsin röra mig. Har ni förstått?"

"Jag förstår dig, Helena, men vad du nu ber mig om är helt omöjligt. Jag kan icke taga mig an dig om jag ej får älska dig."

"Den dag du älskar mig skall ditt hem Ilion falla."

"Så må det då falla."

"Så älska mig då. Men det ber jag om: Älska mig ej förrän kärleken själv det så vill och jag själv."

"Det kan dröja i evighet. Nej, du får lova att låta dig älskas av mig."

"Nå, välan. Om jag lovar att låta mig älskas av dig här i livet, vill du lova mig då att ej ta min kärlek i förskott förutan att jag själv har erbjudit den? Vill du taga den hänsynen?"

"Men varför uppskjuta något som ändå skall hända?"

"Det tråkiga blott får ej uppskjutas. Men desto längre man uppskjuter någonting roligt, dess större blir fröjden när tårtan äts upp."

"Nå, välan, om du lovar att aldrig så länge jag lever och älskar dig älska en annan."

"I andanom eller i handling allenast?"

"I handling allenast."

"Välan. Jag är med."

"Är affärstransaktionen då uppgjord?"

"Ja, kärleksaffären är hopplöst beseglad. Vi reser i natt."

"Om du vill."

"Ja, det vill jag. Ju förr, desto bättre."

"Då lämnar vi världen åt dess dystra öde i kväll."

"Ja, det gör vi."

Och de tog varandra i handen och slöt sitt förbund. Sedan gick de tillbaka till slottet. Och den samma natten, när blott Aeneas och kung Menelaos satt uppe ännu, smög de ut och till skeppet och gick där ombord. Paris' män var beredda och förvarnade, och det frygiska fartyget kastade ljudlöst omedelbart loss och gled ut från sin hamn hän mot havet, som årorna doppade årbladen i, ensamt störande rytmen i natthavets molstilla spegel, som svart var med kall ödslig halvmåne som enda ljudlösa ensamma ljusspel. Ty havet var medvetet om vad som skedde: det teg återhållsamt, föranande framtida stormar.

"Prins Paris har bortfört din hustru Helena, o broder. Vad tänker du göra åt saken?"

"Jag är slagen stum av förvirring."

"Det får du ej vara. Du måste raskt vidtaga åtgärder. Du kan ej blott sitta stilla och dumt rulla tummarna medan man norpar din hustru."

"Min broder, vad kan jag då göra? Min sorg och min häpnad berövar mig handlingsförmågan. Jag vill icke handla och kan icke handla. Om min hustru icke vill ha mig så kan jag ej kvarhålla henne med våld."

"Men om Paris fört bort henne gudlöst med våld?"

"Det kan han ej ha gjort, ty jag känner Helena. Hon låter sig ej ledas vilse av andra. Hon gör aldrig något och upplever heller ej någonsin något som hon ej är villig till själv."

"Skall då Hellas och världen få kalla min broder en kruka, en feg och eländig och ömkansvärd usling, som är mera harhjärtad kvinna än manhaftig man?"

"Har du någonsin älskat din hustru, om du talar så? Om du älskade henne så skulle du ej taga henne tillbaka med våld om hon rymde."

"En man får ej älska sin kvinna, och allra minst om han är mäktig och kunglig. Han måste blott tänka på världsalltets bästa och blott taga hänsyn till kvinnan som den barnaföderska och klena städtant och köksa hon är. Ve den man som förfaller till kärlek! Han slutar i gudlöshet."

"Broder, om du ej kan uthärda att din brors fru rövats bort, så för du henne åter med våld! Ingen hindrar dig."

"Det är ej min sak."

"Men du är ju den som vill ha henne åter till Sparta. Jag struntar i henne. För mig får hon gärna förbli rymd för evigt, om det är det bästa för henne, ty jag önskar blott hennes bästa, och hon själv vet bäst vad som bäst är för henne. Om du för ditt Hellas' skull vill hämta henne tillbaka, så tag henne bara! Det finns ingen man som har rätt att förbjuda dig."

"Min broder, min vilja är icke att hämta din skändliga hustru tillbaka. Min vilja är blott att du fullgör din plikt mot ditt land och ditt folk, och den plikten är att göra vad som är rätt. Och det är icke rätt att ge någon man frihet att taga din hustru ifrån dig."

"Så gör du vad rätt är, om du vet vad rätt är. Själv vet jag det icke."

"Då är du ej konung, om du icke vet vad som rätt är, om du ej vet skillnaden mellan det rätta och vrånga, det onda och goda."

"Min broder, du vet att jag icke är stark som regent, och du vet att min kraft och min styrka är intet mot din. Därför ber jag dig: gör du vad rätt, hårt och hänsynslöst är. Visserligen vill jag driva rätten igenom, men jag är för snäll för att göra det själv."

"Så min broder, som vanligt, står ömkligt och tigger sin broder om hjälp. Och du väntar dig att jag skall ge den?"

"Du har alltid hjälpt mig förut, och du har själv förkunnat, att det är den starkares plikt att ge hjälp åt den svagare, och att en bror som ej giver sin egen bror hjälp när han ber om det ej är en broder, och ej ens en människa, utan ett omänskligt missfoster."

"Det är dig likt att du använder mot mig vad jag själv har gett dig och yttrat. Du vill endast utnyttja mig. Det har du gjort i hela ditt liv. Du vill parasitera på mig blott och aldrig själv göra ett dugg eller ens bli en man.

Mitt livs svåraste misstag var någonsin att ge dig hjälp. I det ögonblick då jag tog hand om dig gick jag i kvicksand som alltsedan dess endast dragit mig ned i fördärvet. Ack, kärleken är en förbannelse! Allt ont och negativt kommer av kärlek. Om man ger sin kärlek åt någon, i form till exempel av en liten nöt åt en lekkamrat, vill sedan denne kamrat hava två nötter nästa dag, fem nötter nästa, och därefter fordrar han hela partiet och ger sig ej förrän han får det. Och den som gett en nöt i början blir tvungen med tiden att ge hela skörden. Ty kärleken går ej att stillas. Den matas och växer och fordrar mer mat och begynner att växa allt snabbare medan den fordrar allt mer mat och näring, och den upphör aldrig att växa, förrän man berövar den livet med våld, som i evighet alltid blir kärlekens slutliga grymma belöning.

Du hungrar, och jag måste föda dig, så att du kan hungra mera, ty jag har fastfjättrats i broderskärleken som barn, då jag först gav dig hjälp. Jag är maktlös mot den onda cirkel som kärleken är. Därför skall jag med våld skaffa usla Helena tillbaka."

"Nej, broder, jag vill ej du gör det."

"Jag gör det. Du har övertalat mig själv. Du kan ej längre ångra dig. När jag har fattat ett kungligt beslut kan ej någonting rubba det."

"Lämna Helena i fred, käre broder. Det ber jag och tigger jag om hos dig på mina knän."

"Jag är döv för din inkonsekventa absurda vansinniga bön. Du bad själv om min hjälp, och jag ger dig den. Skall du förkasta den då som en dåre?"

"Min broder..."

"Bör konungar hålla en ingången ed eller ej? Bör man hålla ett löfte om man är förmögen att hålla det, eller kan man utan vidare bryta det, även om man är i stånd att infria det? Svara mig!"

"Visst bör ett löfte som kan hållas hållas."

"Varenda hög furste i Hellas har svurit dig själv, Menelaos, en trohetsed. Säg, har du glömt den? Har de rätt att bryta en ed som de ingått gemensamt med Gud själv till vittne? Skall jag friska upp ditt förmörkade minne? Så lydde den heliga eden: 'Jag svär att till döden och med vilka medel som helst skydda den man som vinner Helena mot alla hans fiender, som om det gällde försvara och skydda mig själv. Och

min yttersta fiende skall vara den som bär hand på Helena förutan att vara Helenas lagenlige make. Om någon man tager Helena ifrån hennes man skall jag satsa mitt liv på att straffa och dräpa den skurken och återförena Helena med maken.' Den eden blev svuren av trettio konungar och femtio furstar av Hellas. Akhilles och Aias, Odysseus och Diomedes, kung Idomeneus, Patroklos och jag, Filoktetes och Teukros och alla de främsta hellenerna svor denna ed. Kan du ärelöst tvinga oss till att förnedra oss, de allra tappraste grekerna, till sådan omåttlig ärelöshet som det är att ge fan i ett högheligt löfte som avgivits i vår mest heliga Guds eget namn?"

"Käre bror, du vet väl att jag är allra svagast och vanmäktigast ibland konungar. Gör vad du vill. Jag är med dig och följer dig och är dig lydig och trogen till döden."

"Men du måste kalla de svurna till vad de har svurit sig till. Det är din plikt att kalla dem till att nu hålla sitt löfte och göra sin plikt, ty det råkar ju vara just du som är make till kvinnan."

"Ack ja. Om jag blott aldrig fått världens ädlaste skönaste kvinna till hustru! Jag är ej i stånd till att axla den börda som hon har mig givit i hemgift. Ej ens med din hjälp är jag stark nog att uppbära vikten att vara Helenas gemål. Om blott någon man funnes som var henne värdig, och att denne ej existerande någon fått henne till maka i stället för mig! Ty jag är icke värdig att anses som jämlike, make och hälft till den kvinna, vars väsen nu störtar all världen i olycka."

Samtidigt började ute på havet Helena att ångra sitt tilltag. Hon sade till Paris:

"Jag fruktar, min vän, att jag ej handlat rätt, att jag tänkt mer på mig än på andra. Men än kan vi rätta till misstaget. Låt oss nu vända och styra tillbaka till Aulis."

"Min sköna, för mig är vårt företag allvar och ej något skämt eller trivialitet. Jag kan omöjligt nu återvända till Sparta med dig, när du nu är min frilla. Det var alltid mitt största livsmål att vinna åt mig världens skönaste fruntimmer. Nu är hon min, och jag tänker ej släppa iväg henne."

"Vad har jag gjort?"

"Du har övergett en mesig harkarl som ej var dig värdig och vunnit i stället en karlakarl. Han sade själv och bekände helt öppet sig vara en oduglig skosula blott för din fot."

"Sade den ädle konungen så? Ack, jag har övergivit den snällaste godaste mannen i världen och hamnat i stället i klorna på en grobian, en förtryckare, en grym hård hänsynslös självsvåldig buse."

"Ja, det är just skillnaden mellan hellener och oss asiater: ni är alltför goda och snälla och utnyttjas därför av alla och blir aldrig mäktiga därför. Men vi kan regera, domdera, domptera och härska. Vi struntar i hänsyn och håller blott kvinnor som djur utan rätt, utan vett, utan talan och utan förstånd. Vi är så kallade realister. Vi låter allt vika för makten, som för oss är viktigast i universum. Och därför är vi även världens mest mäktiga stad. Nej, jag släpper dig icke, Helena, ty du är trojanska nu och har som sådan ej alls någon rätt till att sätta dig upp emot Troja."

"Jag ber blott att kung Agamemnon ej uppbådar Hellas mot Troja för min skull och så gör allt värre än det redan är. Ja, jag hoppas mest för deras egen skull att de är snälla och finner sig i att jag bortrövats. Det hoppas jag även mycket för Trojas skull,

ty om hellenerna samlar sig för att ta hämnd för den härtagna mot hennes vilja bortrövade drottning Helena, så skall av ditt Troja ej lämnas en sten kvar på sten när hellenerna gjort upp med staden och krossat den för evig framtid.

Och det skall du veta, att eftersom du icke lyder mig och låter fartyget fara tillbaka till min dyre älskade make, så skall du ej någonsin komma mig nära."

"Om du icke giver dig självmant så tar jag dig enkelt med våld. För en man är allt möjligt. För kvinnan dock är allting omöjligt."

"Det ordet skall dock stå fast, att den dag då du tar mig med våld eller vinner min kärlek skall Ilion falla."

"Och fruntimmersord är blott lögnaktigt svammel som den man är dödens som tror på det samma."

"Ack, måtte min make och kung Agamemnon snart komma och krossa din stad! Vad jag längtar och trår till den dagen då jag skall bli fri ifrån dig!"

"Men det blir du nu aldrig så länge jag lever."

"Akhilles ska mörda dig!"

"Jag tror då hellre att jag tar Akhilles av daga.

Må världen försöka att intaga mig och min fästning! Jag trotsar all världen! Min stad är den starkaste, största och rikaste och den mest mäktiga i hela världen! Må världen försöka att rucka dess murar ur led! Må de bräckliga ekrarna göra vad skada de kan emot hjulnavet, som de ej tycks vara medvetna om att de själva är fästade vid.

Om de äro förnuftiga och så besinnade som själva de tror sig vara, så lyfter de ej sina vapen mot berget. Jag hoppas att de låter bli både för deras egen skull och hela världens. En kvinna! Vad är väl en kvinna? En struntsak blott! Galningar blott börjar krig för ett fruntimmers skull. Den som sväljer förtreten och lider den nesa som andra fräckt åsamkar honom har genomfört en större seger än den seger vore som vunnes mot Troja som hämnd för en lösaktig kvinnas försyndelser. Minns, att du själv tog initiativet."

"Men ångern tar död på all skuld. Men du själv ångrar intet, och därför är all skulden din nu. Jag ångrar mitt brott, men du gör det blott värre och tyngre för dig och för Troja.

Dock hoppas jag ock att hellenerna låter mig fara och stå eget kast, och att de ej försvårar mitt öde, som är hela världens, med att söka avhjälpa det. Ty den stackare som söker avvärja Guds egna handlingars gång gör blott ödet än svårare för sig.

O Gud, låt mig lida allena för mitt eget brott. Störta ej både Troja och Hellas i drottning Helenas självvållade olycka. Låt dem ej sota för vad blott Helena har rätt till att sota för. Men, ack, jag vet att min bön blott är fåfäng. Ty fåfänga äro i allmänhet fruntimmersböner."

Men samtidigt frågade kung Menelaos sin broder: "Men vad skall vi göra med prins Aeneas?"

"Vi måste behålla den gästen som gisslan, om han icke redan har flytt ifrån landet. Han kan ju ha varit delaktig i nidingens planer och medskyldig till fräcka brottet."

"Det har jag då svårt för att tro. Jag tror snarare han kan bli nyttig för oss som kontaktlänk med Troja, och om jag ej misskänner mannen så kommer han till och med gärna att hjälpa oss. Detta förslag vill jag göra: att vi hör vad han har att säga i denna affär. Må vi höra hans åsikter om Paris' handlingssätt. Sedan må vi rättvist döma den bättre trojanen."

"Om han ej har flytt, så må vi genomföra förslaget. Men om han har flytt så vet vi att han är lika sniken förrädare som skurken Paris."

"Men icke ens det vet vi säkert. Vi vet ju ej hur deras avfärd gick till ens."

Och furst Aeneas fanns kvar. Han var icke alls bortsprungen. Och vad han sade inför de två kungliga bröderna var dessa ord:

"Jag är fruktansvärt upprörd. Jag skälver av harm när jag tänker på Paris. Jag kan ej förstå hur han kunnat begå sådant dåd. Jag var ej informerad och anade intet. I brand är mitt hjärta och hela mitt inre. Jag är djupt chockerad. Vad tänker ni göra?"

"Vi måste med våld ta Helena tillbaka om vi icke får henne åter med fred."

"Vad betyder 'med våld'?"

"Det betyder i värsta fall krig."

"Tror ni er kunna rå på den starkaste staden i världen?"

"Vi har hela Hellas bakom oss, om nöden så kräver."

"Det bleve en blodig historia, ett olyckligt tragiskt kapitel, en diger och dödlig konflikt för var inblandad själ, som vi måste försöka att undvika. Troja är stort, starkt och mäktigt, och med hela Hellas emot sig så skulle blott båda två jättarna tragiskt ta död på varandra, till alls ingen nytta för någon. O herrar, det får ej bli krig! Ej av den lilla anledning att en idiot bär sig dumt åt. En värld får ej blodigt gå under för en kvinnas skull! Vad kan vi tre nu göra, som bär hela ansvaret för konsekvenserna av denna fråga?"

"Du har inget ansvar, Aineas. Allt ansvar är mitt, ty min broder har avlastat hela affärsbördan över på mig. Du är bara en gäst som är helt i vårt våld och som lever på nåder."

"Ej så, Agamemnon. Vår vän Aeneas är villig ju att ge oss hjälp, av hans visdom att döma. Han har endast talat förnuftigt och uppriktigt. Ve oss om vi ej ser honom som vän!"

"Nå, vad föreslår du då, vår vän Aeneas, att vi tar oss till för att fredligt få slut på skandalen?"

"Jag föreslår detta: Ni skickar en delegation till kung Priamos, och jag själv medföljer den. Och vår uppgift blir att hämta kung Menelaos' fräckt bortförda hustru tillbaka. Jag tror att vi säkert skall lyckas."

"Och om dina landsmän förvägrar min broder hans hustru?"

"Vår Gud det förbjude! Så onda självsvåldiga galna och dumma är icke trojanerna att de själv väljer att störta sin stad och all världen i olycka. Det har jag svårt för att tro då, åtminstone. Alla trojaner är ej så'na knölar som Paris."

"Vi gläds åt ditt ord. Du må fara till Priamos då för att hämta min svägerska eller se till att hon kommer till rätta, om du icke själv kan beledsaga henne till Sparta. Men ger du oss tillåtelse till att draga i fält emot Troja om hon icke kommer tillbaka?"

"Om Ilion icke vill släppa Helena ifrån sig så har ni all rätt att ta Troja med våld liksom Troja behållit Helena med våld. Endast rätten står högre och är mera helig för mig än mitt älskade Ilion. Rätten må halshugga orätten om envis orätt förhäver sig."

"Far då i frid, och kom gärna tillbaka med drottning Helena."

"Förmodligen kommer ej jag men en annan eskort med den samma."

Och furst Aeneas begav sig med konungabrödernas oreserverade avskedsvälsignelse. Han fick ett vackert beundransvärt skepp av sin värd Menelaos för resan, ty det skepp han kommit med hade ju Paris ej låtit sin gode kusin återvända med.

Färden gick snabbt, ty de västliga vindarna var mycket gynnsamma och ej för våldsamma. Efter en veckas seglats var han åter vid Troja och välkomnades av kung Priamos och alla andra och ej minst av fadern Ankises.

"Men var har du Paris? Och vad har det blivit av skeppet ni seglade med?" Så frågade Priamos och alla andra bestörta. Och prins Aeneas blev lika bestört, och han frågade: "Har då ej Paris synts till? Har han icke alls kommit tillbaka?"

"Nej, han har ej skådats i Troja alltsedan den dagen han reste med dig emot Hellas. Men vad har då hänt?"

Nu blev prins Aeneas förstås högeligen komplett konfunderad.

"De män som här åtföljer mig är spartaner från Peloponnesos. Min ädle kusin for tre dygn före mig ifrån Hellas. Jag trodde att han skulle ha hunnit hem redan långt före mig, ty vårt skepp var trojanskt och långt snabbare än denna grekiska farkost, som kung Menelaos har lånat mig."

"Men varför avreste Paris tre dygn före dig? Varför hade han bråttom? Berätta!"

"Jag vill ej berätta ännu, ty allvarliga ting är på spel, och en världs öde hänger i luften. Jag måste först rådgöra med gudens vilja och representanter, då lämpligast genom Helenos och syster Kassandra. Helenos, jag ber att få tala med dig snarast på tu man hand."

"Det går bra."

"Fader, kunglige farbroder, och alla andra, jag ber er nu lämna mig ensam i fred, ty jag måste få tänka."

Och så tänkte prins Aeneas:

"O Paris, du människoniding som struntar i världen blott för eget nöjes skull, som ensam av alla människor fötts utan samvete och utan hänsyn, du dåre som skiter i Gud, i din släkt och i alla de dina, om blott du får äga den kvinna som tilltalar mest dina djuriska nycker! Ack ve! Du har inlett ditt folk och din hemstad i frestelse och kanske störtat all världen i olycka, blott av en nyck, en fatal egensinnig och vansinnig nyck!

Men jag dömer dig kanske för tidigt. Måhända är du trots allt oskyldig. Kanske Helena förledde och lockade dig och ej du din Helena. Kanhända for ni på ett brådskande uppdrag i helig och ofläckad vänskap, och kanske är ni redan åter i Sparta? Jag vet inget om er. Och det är vad som är det värsta av allt.

Ljuva härliga Troja, din rikedom, härlighet, glädje och prakt fyller mig med högt svallande glädje! Jag visste ej att dina murar var så hiskligt höga som de minsann är.

Vad förmår väl en värld mot vår hemstad? Vad kan riva ner dessa murar som Gud själv har byggt? Även om hela Hellas för krig mot oss kan det utfattiga utsugna karga förpinta obördiga landet omöjligt i evighet rubba en sten i vår mur. Troja är världens herre och härskare. Världen är Ilions slav, och en slav förmår intet med sin svaga kropp mot sin herre med piskan. En hare må tappert predika blå demokrati, men kung lejon behåller dock klorna, som idealistiska haren är maktlös mot. Vad förmår fattiga fru Europa mot härliga kungliga Asien? Ej mer än en jungfru förmår mot en våldtäktsman.

Hellas, vi trotsar dig. Intet kan världen förmå emot oss. Det är min fasta tro när jag nu återkommer till Ilion efter att hava besökt usla fattiga Sparta.

Helenos, du med dina konster kan kanske ta reda på var Paris är och vad Paris har gjort."

"Kanske det. Men berätta först vad du själv vet."

"Broder Paris försvann ifrån Sparta tre dygn innan jag reste hemåt. Det är vad jag vet."

"Han vet mer, o Helenos!" skrek syster Kassandra.

"Håll mun, kära syster. Jag skall taga reda på var Paris är. Redan har jag en syn. När han lättade ankar från Peloponnesiska kusten greps han med sitt skepp snart av virvlande stormar och fördes med våld av en fasansfull nordanvind ner emot söder. Just nu är han gäst i Fenikien på väg hem mot Ilion."

"Kan du ock se vad han gjort? Kan du se varför Paris abrupt stack iväg ifrån Sparta?"

"Ett offer är Paris för högre gudomliga viljor. Det är allt jag ser. Men jag anar, kusin, att du icke sagt allt. Vad har hänt? Vad är det som egentligen nu är i görningen?"

"Jag skall berätta för er vad som hänt," sade systern Kassandra.

"Nej, vänta ett slag. Låt mig göra det själv. Detta är vad som bäst är i görningen. Kung Menelaos och kung Agamemnon i Hellas är fyllda av avund mot Troja. De önskar att vinna vår stad för sitt välde och därmed få grepp om vårt Asien. De håller på att planera ett krigståg mot oss, och med dem följer samtliga grekiska konungar. De kommer genast att sätta i gång med sitt krig så fort skeppet de lånat mig kommer tillbaka. Det är den fara som nu är å färde."

"Så skickar vi helt enkelt fartyget icke tillbaka, och lakedaimonerna som är ombord håller vi såsom gisslan."

"Bror, hör icke på honom!" skrek nu Kassandra. "Han tillknycklar sanningen efter sitt eget behag!"

"Vill du påstå. Kassandra, att jag, din kusin Aeneas, fräckt står här och ljuger om grava väsentliga och världspolitiska fakta?"

"Han ljuger ej, broder, men han talar ej heller sanning."

"Hur går det då till, kvinna, att varken säga vad sant eller lögnaktigt är? Kan du säga mig det är du icke förryckt, vilket du annars är. Ty den som icke ljuger, han måste ju säga vad sant är, och han som ej säger vad sant är, han måste ju ljuga. Men du påstår mig varken säga vad lögnaktigt är eller vad som är sant."

"Vad du säger är värre än lögn, ty du framställer sanningen så att den syns vara motsatsen till vad den är. Genom att kläda lögnen i sanningens kläder förråder du sanningen inifrån i stället för att uppriktigt förneka den genom rak lögn."

"Jag förstår ej vad fruntimret menar, men du kanske gör det, Helenos? Du är ju den snurrigas broder."

"Om du ej förstår vad hon säger begriper jag själv ännu mindre. O syster, om du känner till något som Aeneas fördöljer, så säg vad det är. Det är lönlöst att anklaga någon och ej säga varför man gör det. Ty anklagelser utan grund är som hus utan grund."

"Aeneas har icke sagt varför bror Paris med ens stack iväg ifrån Sparta."

"Jag säger er att jag ej vet varför Paris abrupt gav sig av."

"Men där ljuger han. Han har dock misstankar."

"Du tycks, kusin, vara den som har misstankar. Säg oss då vad du är fräck nog att misstänka."

"Misstänksamhet är en synd. Jag skall säga blott vad jag med säkerhet vet. Vår bror Paris är just nu på väg hem mot Troja..."

"Det sade Helenos nyss redan."

"Men med sig har Paris ett ting som skall bringa fördärv över Troja."

"Och vad är det 'tinget', kusin?"

"Någonting som han tagit med våld ifrån Sparta."

"Och hur vet du det?"

"Det har Gud uppenbarat för mig."

"Nej, nu har vi fått nog av den pladdrande hönan! Hon ljuger och vet icke själv vad hon säger. Det vet jag, att kung Menelaos ej saknade något av all sin omätliga rikedom när jag sist såg honom. Kom nu, Helenos. Du är mycket visare än din löst svamlande syster, ty du vet att tiga, som är mycket bättre och svårare och mera passande för Guds profeter än lösaktigt prat. Låt oss gå till vår fader och nu dryfta världspolitikens nyuppkomna problematik med dess yppersta mästare."

Och de två gick till sin fader kung Priamos.

"Nå, käre brorson, har du talat ut med Helenos nu?"

"Ja, herre konung, det har jag."

"Vill du informera oss då om vad vi icke vet?"

"Menelaos och kung Agamemnon är färdiga att börja krig emot Ilion."

"Och varför det?"

"För snöd vinnings skull. De vill blott erövra Asien för Hellas' räkning."

"Och det tror de sig kunna göra? Så stolliga är de? Hur kan två så mäktiga härliga konungar bli så förryckta?"

"Jag vet blott att de tänker göra det."

"Och huru snart?"

"När det skepp som de lånade mig kommer farande åter till dem tänker de börja inleda härtåget."

"Jag, fader, föreslog för Aeneas att vi skulle kvarhålla skeppet med all dess besättning."

"Ett stolligt förslag. Håll du dig till din teologi. Vi skall ej ge dem anledning till något krig. Vill de dumdristigt inleda krig må de själva ha all världens hat och förakt och all vanära där för. Vi skall nitiskt hålla oss rena och fria, oskyldiga och obesudlade från allt vad ofrid och våld och krigsgalenskap heter. Må fartyget nu genast sändas tillbaka. Om de vill ha krig skall vi ej ge dem anledning till det. Men vad är mysteriet med Paris? Säg, varför kom han ej med dig?"

"Herre konung, Helenos har sagt att han nog är på väg. Han for tre dagar tidigare ifrån Sparta än jag, och han lär ha fått stormar på halsen och drivits till fjärran Egypten. Helenos har sagt att han nu är i Tyrus på väg hem mot Troja."

"Men varför begav han sig fräckt med ert skepp utan dig, som en dålig kamrat, så att du tvangs att låna ett fartyg av värdarna? Vad sade värdarna när deras gäst plötsligt gav sig iväg? Sade han ens adjö till dem?"

"Allt detta får Paris själv svara noggrant på när han är här. Han kan bäst svara själv för sitt handlingssätt. Jag vet precis lika litet som ni alla varför och hur Paris plötsligt for bort ifrån Sparta."

"Det skall då bli högst intressant att få höra vad Paris kan ha att berätta när han kommer hit, om han alls vågar komma hit mer. Har du ej ens en misstanke om vad som där kan ha hänt? Blev det gräl mellan Paris och värdarna?"

"Nej, ingalunda. Allt var frid och fröjd tills en morgon med ens kusin Paris var borta. Och konungabröderna var aldrig misslynta före den morgonen."

"Var de det sedan?"

"Det är icke otänkbart att Paris' plötsliga avsked gav dem ett svagt intryck av oartighet, och att därav de tvenne atridernas digra beslut om ett krigståg mot Ilion stärktes."

"Så det är en plan som de haft sedan länge, att erövra Ilion?"

"Kung Menelaos tillkännagav själv, att det fanns ingenting Agamemnon mer ville och önskade."

"Fartyget är nu på väg till dess ägare. Snart ha vi alla hellenerna skramlande för våra murar med stolliga vapen och rustningar, skriande som desperata och uppskrämda höns, på två konungagalningars dumma befallning armt spelande apor till eget fatalt tragikomiskt fördärv. Måtte Paris blott hinna tillbaka hit innan de kommer, ty jag tror, att han har en hel del av vikt att berätta och matnyttigt att informera oss om."

"Herre konung, ni tror alltså att alla världens hellener ej har någon chans att besegra och erövra Troja?"

"Europa förmår ingenting emot Asien. Vi äro Asien. Bakom oss står världens största och rikaste världsdel. Europa är Hellas, ett fattigt förvekligat feminint land där var man lika långhårig och lika svag är som varje armt fruntimmer. Vad kan en kvinna mot mannen? Nej, kung Agamemnon och kung Menelaos är galningar som är i färd med att gräva en grav åt sig själva."

"Din broder är här," sade Klytaimnestra till sin herre kung Agamemnon.

"Min bror, vad står på?"

"Det har kommit tillbaka."

"Säg vad som har kommit tillbaka."

"Jo, skeppet, som furst Aeneas fick låna för hemfärden. Det har nu kommit tillbaka, men ingen Helena."

"Vad säger kaptenen om handlingsförloppet och tillvägagångsproceduren vid Troja?"

"Kaptenen är här. Han får själv ge besynnerligt svar på din fråga."

"Vad hände, kapten?"

"När vi kom fram till Frygien skildes den ädle Aeneas från oss, och han lovade oss göra allt vad som stod i hans makt för att få fru Helena ur Ilion och väl ombord på vårt skepp. Han begav sig till staden, och vi fick ej någonsin se honom mer. Vi förblev vid vårt fartyg med tålamod väntande att någonting skulle hända. Så kom det ett bud ifrån staden. Det var fursten Troilus, en av konung Priamos' söner. Han sade, att vi skulle tryggt ge oss hemåt tillbaka och att vi var fria att resa. Då frågade jag denne Troilus: "Helena då?" Konungasonen blev slak, och han frågade: "Vem är Helena?" Då sade jag: "Vi skulle avhämta här fru Helena." Då svarade Troilus: "Här finns ingen sådan." Och vi fick bege oss till havs ganska snopna och med tomma händer."

"Fick du inte reda på någonting mera, din stackare?" röt Agamemnon.

"Nog ville jag gärna ha reda på mera, men jag tordes föga att utfråga en så hög furste så närgångna och delikata små frågor, som skulle ha gjort honom lika vred som ni själv är, herre konung, för att jag ej frågade honom."

"Så vet du ej ens, om prins Troilus befallde dig resa på eget bevåg, eller om han var sänd genom konungens auktoritet?"

"Det är säkert och visst, att prins Troilus' befallning var konungen Priamos' egen befallning. Det var konung Priamos' och ädle furst Aeneas' självsvåldiga vilja att jag skulle avresa utan Helena."

"Då vet du tillräckligt. Då finns det för oss endast en sak att göra, och det är att mobilisera för krig."

"Dock är det även säkert och visst, att det icke fanns någon Helena i Troja. Och ej heller fanns där en Paris. Jag tror att kung Priamos ej ens vet om vad som hänt mellan Paris och vår fru Helena."

"Var är de då om ej i Troja?"

"Prins Paris for bort trenne dygn före oss. Dagen efteråt kom det från norr en förfärlig orkan över havet, som måste ha drabbat det skepp som de for med. Orkanen bedarrade tills Aeneas begav sig, men om icke Paris och drottning Helena gick under i stormen så blåste de säkert minst bort till Egypten."

"Det är sant och riktigt att här var en storm mellan Paris' och furst Aeneas' skepps avfärd. Om Paris och vackra Helena gått under har vi ingen orsak till krig, och då stämmer trojanernas tigande gåtfulla svarsreaktion. Kanske visste de att Paris omkommit, och i sin sorg sände de oss tillbaka vårt skepp utan ord. Men vi vet ingenting med full säkerhet. Kanske en dag kommer Paris tillbaka till Troja med rov ifrån Sparta. Far åter till Troja, kapten, och förbli där tills ettdera händer: att Paris en dag dyker upp med Helena, och då skall du fordra av Priamos att få spartanskan

tillbaka med dig hem tillbaka till kung Menelaos och omedelbart, eller får du en dag höra viss underrättelse om Paris' död och Helenas, och då skall du frambära för konung Priamos din och all världens helleners deltagande sorg. Far iväg, herr kapten! Hellas litar på dig!"

"Och jag skall icke svika min moder, och ej heller kung Menelaos och drottning Helena. Farväl, herre konung."

"Dock hoppas jag, för allas väl, att Helena och Paris är döda, ty det är min tro och min fruktan att Troja ej släpper Helena, om en gång trojanerna får henne i sina händer."

"Vad sade ni, herre?"

"Jag mumlade bara i skägget. Farväl, herr kapten. Lycka till på er resa."

Och gode kaptenen begav sig.

Och innan han än hunnit fram till trojanernas mäktiga stad kom prins Paris till hemmet. Han lämnade sköna Helena ett stycke från staden i herdekamraters otadliga vård, medan själv han begav sig till staden.

"Välkommen, min son!" sade gamle kung Priamos och slöt den hemkomne i sina armar. Och alla hans bröder och systrar, förutom Kassandra, välkomnade hjärtligt den älskade men oförsvarlige brodern, den odygdige äventyraren, som icke ägde den ringaste självdisciplin. "Nå, min son, vad har du nu haft för dig? Vad tvingade dig att bege dig från Sparta förutan kusin Aeneas? Och vad för en irrfärd för dig så sent hem?"

Sköne Paris berättade att han haft otur med vädret och drivit med stormvädret ända till fjärran Egypten. Så snart han fick tillfälle såg han dock till att få tala med prins Aeneas i enrum, som även var ivrig att tala med honom.

"Du har ej Helena i följe."

"Har du för kung Priamos sagt någonting om Helena?"

"Nej, inget. Var är hon? Har du henne med dig? Är hon ej med dig? Följde hon icke med dig från Sparta?"

"Jo. Hon är i faggorna. Men jag beslöt att ta reda på först hurdant läget och stämningen var här i Troja. Så pappa vet intet?"

"Med flit har jag dolt hemligheten."

"Det var mycket klokt."

"Du har alltså bortrövat Helena från Sparta."

"Hon ville det själv. Det var hon som kom fram med förslaget."

"Det var intressant. Det ger nytt ljus i saken. Men du var ej ovillig till det?"

"Hon är ju den vackraste kvinnan i världen!"

"Förvisso. Jag borde få tala med henne. Har du lust att låta mig göra det innan hon kommer till staden?"

"Vad tänker du tala med henne om?"

"För hennes egen skull och för vårt Trojas så önskar jag veta vad hon har för inställning till oss, till Ilion och till sitt öde. Försiktigtvis måste vi här gå till väga, om du vill behålla Helena, och om vår stad Ilion alls skall bestå."

"Följ då med. Jag skall föra dig till henne. Hon är hos herdarna uppe på Ida."

Och furst Aeneas föll vördsamt på knä för Helena när han åter såg och igenkände henne.

"Bedårande drottning, ni är ännu vackrare i denna enkla miljö än ni var i ert hemlands palats."

"Kanske kan det bero på att jag är mer hemmastadd här i naturen bland luktande herdar och trivs bättre här än i lyxens och fåfängans kungliga grav. Vad för er hit, kusin Aeneas?"

"Min intuition och försiktighet."'

"Jag trodde intuition var ett fruntimmersfolksprivilegium."

"Männen har starkare intuition än ni kvinnor, och därför vet vi mera om den och skryter ej så mycket med den. Vad säger din intuition om din situation då?"

"Jag finner den enbart behaglig."

"Du finner ett nöje i att kanske du blir en orsak till världskrig emellan vårt Troja och Hellas?"

"Ha-ha! Ingenting skulle glädja mig mer än om jag blev ett stridsäpple för hela världen."

"Prins Paris har sagt att du var den som önskade bortföras och ej han som ville bortföra dig. Är det sant?"

"Det är sant. Men när jag ville vända tillbaka till Sparta när väl flykten påbörjats tvingade Paris mig fortsätta."

"Alltså är ni båda två lika skyldiga. Paris, får jag något ögonblick tala allena med drottning Helena?"

"Förvisso. Jag litar på dig, och jag skall icke tjuvlyssna." Paris gick bort.

"Säg mig nu, ädla drottning, vill ni bo i Troja med oss för all framtid?"

"En uppriktig fråga som fordrar ett uppriktigt svar. Svaret är varken ja eller nej. Jag skall gärna förtydliga det.

Ni har sagt att det kanske blir krig om min kropp. Inget passar mig bättre. Just det komme närmast vad jag har planerat och vad jag helst vill.

Vet ni varför jag flydde från kung Menelaos? Han var en feg stackare, en klen och ömtålig kruka, som ständigt och jämt kom och sade till mig: 'Jag är dig icke värdig.' Han var mig ej värdig. Jag kunde ej uthärda äktenskap med sådan ovärdig make. Ett helvete var det, som aldrig gav annat än äcklig förnedring och evinnerlig förödmjukelse.

Nu säger du att hellenerna kanske skall komma hit över och slåss för att få mig. Det säger jag dig, att om de äro värdiga mig, så besegrar de Ilion, och då får de mig tillbaka. Om de icke lyckas besegra det mäktiga och ointagliga Troja förblir jag med glädje i Ilion evinnerligen, ty då är trojanerna värdiga mig, om de motstår hellenerna. Det är mitt svar på din fråga."

"Så har jag då äran att inbjuda dig till vårt Troja. Tro inte, dock, att livet där bliver lätt. Vi är tvungna att ta det försiktigt. Kung Priamos är en klipsk klok gammal man, och han är även framsynt. Han kommer ej att tolerera dig lätt utan vidare. Men med försiktighet och samlat tålamod skall du bli Ilions dyrkade drottning, i skönhet och rykte och omtyckthet. Paris! Jag har talat färdigt med henne. Jag tror att ni båda

kan komma till Troja i morgon på eftermiddagen, ty först måste jag bara varsko den gamle och bädda för introduktionen, så den ej blir obekväm." Och Aeneas begav sig tillbaka till Troja.

I konungaborgen gick Priamos samtidigt vred av och an dystert rasande.

"Söner, vad är det för mörker ni omger mig med? Vad är det för ett hysch-hysch som sprider lömsk pestlukt och väver i slottskorridorerna människospindelnät, som äro till för oss mänskors fördärv? Vad har Paris att dölja för mig? Varför går Aeneas och viskar med folk utan att säga något till mig? Här vävs dunkla intriger i lönn bakom ryggen på mig, och jag vet ingenting mera avskyvärt, mera fördärvligt och mer vidrigt stinkande. Fruktar ni mig, mina söner? Jag är blott en gammal grå man, den mest harmlöse och minst ont viljande mannen i Troja. Jag skall icke dräpa er för era eventuella små synder. Sjung ut vad ni viskar om, ty allt som viskas är unket, men uppriktighet är ett tecken på ära och heder."

"O fader, kusin Aeneas är här nu. Jag tror att han kommer att avslöja allt du vill veta."

"Det gläder mig, gode Helenos. Min brorson, stig fram. Varför kommer du icke med Paris? Nåväl, jag får veta det, hoppas jag, ej alltför sent. Men sjung ut nu, min brorson, om du är min brorson. Jag vet att du genom din utförliga redogörelse för ditt och Paris' besök i Mykene och Sparta blott dolt allt väsentligt som hände där. Säg mig nu allt, om du vill kallas ärbar och ädel, som endast uppriktiga män äro värda att kallas, som ej äger någonting smutsigt att dölja. Sjung ut nu! Du tiger? Vad skall det betyda? Skall då icke jag, Trojas konung och allenarådande herre, bli helt informerad om vad mina söner har för sig, som Ilions öde beror av? Skall jag, den som borde få reda på allt, ej få reda på något? Vad är det ni döljer? Vad håller otuktige Paris på avstånd från Troja?"

"Hans otukt, o farbror."

"Nu sade du äntligen alfa. Kläm till nu med beta. Seså! Ut med språket!"

"Nej, jag kan ej säga det. Paris får ansvara själv för sitt brott."

"Vill du göra mig galen? Så säg då vad Paris har gjort! Har han bortfört från kung Menelaos sin värds egen hustru måhända?"

"Det är just vad Paris har gjort."

"Aeneas, vad är det du säger?"

"Du sade det själv, icke jag."

"Har han bortrövat kung Menelaos' gemål?"

"Ja."

"En kvinna! Är det vad ni tisslat och tasslat om bakom min rygg? Är det därför du är så försiktig och Paris så skygg? Är det hela er hemlighet?"

"Ja. Är det inte tillräckligt?"

"Här trodde jag att världens väl stod på spel och att Ilions framtid var utsatt för risk, och så är hela saken en kvinna! Nej, fy, vet ni vad! Spänn er konungs förväntan med bättre historier en annan gång och ej med futtigt banalt bagatellartat nonsens!"

"Så denna spartanska får komma till Troja?"

"Se'n när har jag vägrat att låta ett fruntimmer komma till staden? När har jag väl nå'nsin förbjudit att kvinnor får vistas i Ilion? Jag bryr mig sju om min son Paris' kärleksaffärer. Hans kvinnor är hans kvinnor och icke mina."

"Vad säger vi då om vår vän Menelaos med skepp kommer hit för att kräva tillbaka sin hustru?"

"Det är icke jag som har rövat hans fru utan Paris. Och därför får Paris ta hand om den saken och svara din vän Menelaos. Jag håller mig utanför."

Och nästa dag kom Helena till Troja. Var man som fick se henne bländades och blev förtrollad av den blonda ljusas förhäxande skönhet. Kung Priamos även gav plats åt ett av sina sällsynta leenden när kvinnan blev presenterad för honom.

"Så du är Helena. Jag tror nästan att Paris funnit vår världs allra vackraste kvinna. Mitt barn, du är välkommen till denna stad som är din för all tid som du väljer att vistas här. Paris har sagt att du frivilligt blev enleverad. Förtäljer han sanningen?"

"Ja. Jag har själv valt att komma hit. Jag enleverades inte och bortfördes inte men kom hit av egen fri vilja. Som jungfru och frånskild och änka vill jag respekteras av er och här leva hos er. Min vän Paris har ej kommit vid mig och lovat att aldrig försöka att göra mig hans, ty den spådomen har jag förkunnat, att den dag jag kränks här i Troja av någon trojan, skall ert Ilion jämnas med marken."

"Hur kunde min lustlystne son välja en sådan kvinna att bortföra? Paris är skuld men Helena är dygd. Vad har de två gemensamt?"

"Förmodligen," sade Helenos, "så söker de just i varandra vad de själva saknar. Ty dygd saknar synden, och synd saknar dygden. Förträffligt kan de komplettera varandra, Helena och Paris, just därför att de är varandras totalaste motsatser."

"Spydige män, håll er tunga i styr, så ni slipper att ångra dess fräckhet! Och hör vad jag mer har att säga. Det går kring i världen ett rykte att kung Menelaos, hans bror Agamemnon och med dem var konung i Hellas planerar ett krig emot Troja för min skull. För mig skall hellener och era trojaner få blöda ihjäl. Världens ädlaste män skall nu kivas och kämpa och mörda varandra för mig, och därför har jag kommit till Troja. Ett ovärdigt äktenskap flydde jag, och nu må all världens män fritt med våld, krig och blod, järn och eldvapen kämpa om mig. Jag vill se vem den tappraste djärvaste mannen är i hela världen, ty honom allena vill jag ha till man. Må den segaste, hårdaste och den mest härdige mannen bli segrare och vinna mig som sitt byte!"

"Min son, säg, vad tar det åt kvinnan? Är damen spritt språngande vansinnig? Eller är det som hon säger blott osmakligt och teatraliskt rått skämt? Kan vi, som verkar allra naturligast, fritt skratta ut henne, eller skall vi tro att hon är besatt av en allvarlig sjukdom? Säg, Paris, att vi lättsint kan skratta ut henne, ty det vill jag hellre tro."

"Skratta ut henne bara, min fader. Det är nog det bästa."

Och Priamos började skratta. Han sade:

"Vad säger den jäntan! Hon vet ingenting då om världspolitik! Det är en sak som är mer än säker! Helena, det säger jag dig, att om kung Menelaos och hans

gravallvarlige komiske bror kommer någonsin farande hit för att kriga med oss blir det icke för din skull men för deras egen. Dig giver de fan i, ty du är en kvinna. Allt de bryr sig om att besvära sig för är att skaffa mer makt. Om de någonsin anfaller Ilion blir det av den enda anledningen att de önskar få makt över Asien. Det sade du, Aeneas, ju själv. Inte sant?"

"Ja, det sade jag."

"Blindfödda dårar till män! Dock, det lovar jag er lika fullt, att det är den allenaste anledning varför jag alls kommit hit: I det krig som hellenerna och Menelaos skall föra mot er skall jag bli främste segrarens byte, om han så blir diger hellen eller tapper trojan. Jag vill tillhöra endast den främste av alla. Om någon hellen lyckas erövra Troja är jag sedan hans, och om någon trojan lyckas med att förinta ert Ilions fiender skall jag bli hans."

"Denna dams galna ord, Paris, går mig på nerverna. Det är ej lustigt vad hon här berättar. Jag tror att vi bör skicka henne tillbaka till ormgropen varifrån du djärvdes upphämta henne. Ett krig med hellenerna för hennes skull vill jag ej vara med om."

"O fader, hon är bara högmodig. Dessutom, vad kan allt Hellas förmå emot Troja? På vägen från Sparta besökte vi rika Egypten och mäktiga och imponerande makten Fenikien. Båda två svor att stå Ilion bi om vi anfölls av kung Menelaos. Vad kan en svag omanlig kung ifrån bondebyn Sparta förmå emot det fruktansvärda oändliga Asien med allt dess oräkneliga oändliga myller av folkmassor? Asien, Egypten, Fenikien, de är alla med oss om kung Menelaos, den fähunden, vågar att anfalla. Vad sägs om det?"

"Käre fromme Helenos, vårt Trojas profet, du som skådar i framtiden, säg, ädle son, vad du menar om vad Paris påstår om Ilions osårbarhet."

"Det är skrivet av Gud att det härliga mäktiga Ilion endast kan intagas inifrån. Ingenting mäktar all världen mot Ilions murar, dess starka försvar och dess bålverk. En erövrare som försöker sig på fagra Ilion drager en nit. Det är en sak som är viss och säker. Blott inifrån kan staden någonsin intagas."

"Och vilka finns det här innanför Ilions murar förutom trojanerna? Och av vad anledning skulle trojaner väl någonsin önska att intaga sin egen hemstad, som redan är deras? Så sant som man kallar mig Paris har Troja i evighet inget att frukta! Det har vi Guds egen ofelbara auktoritet på! Det är alltför uppenbart!"

Konungen teg eftertänksamt. Han var icke nöjd. Hans son prästen Helenos bar ödmjukt fram frågan: "Vad säger ni, fader? Ni tiger? Hur lyder ert sista avgörande ord? Får Helena bli kvar hos oss, eller får hon stanna kvar?"

"Fader, sade ni icke, att jag, Paris, ensam har rätt att besluta om kvinnan som jag gjort till min? Det är jag som har rövat Helena. Låt mig bära ansvaret för henne. Tag ej ifrån mig min rätt att besluta om mina privata affärer. En kvinna är intet. En kvinna är luft. Endast när en man älskar en kvinna får hon något värde. Men då blir hon ock hennes älskande husbondes egendom, och ingen annan har rätt att besluta om henne än han. Far, jag älskar Helena. Ej någon har rätt att bestämma om henne än jag."

"Son, du talar som ägde du redan Helena rent köttsligt. Men du har ej rört henne, säger hon. Och även säger hon, att då du rör henne skall fagra Ilion falla. Vill du då se Troja i dystra ruiner och äga Helena? Den synen vill jag icke se."

"Far, vad önskar du?" sade nu Hektor.

"För in hit min dotter Kassandra. Jag är i mitt vankelmod nyfiken att höra hennes syn i denna fråga." Kassandra blev införd. Hon hade ej än sett Helena. Så snart hon fick se henne i kungens sal med familjen och Paris och alla församlade utbrast hon:

"Ve er, trojaner, för denna fatala gudomliga dams skull! Trojanernas undergång har du nu, Paris, fört hit! Ve oss! Ve oss! Vårt Ilion skall brinna! Och just denna kvinna skall bli Trojas brandfackla!"

"Och hur skall Troja förgås?" sade Priamos spydigt.

"Odysseus skall bli trojanernas bane!"

Då undrade alla och frågade alla varandra: "Vem är väl Odysseus?" Endast Helena var kunnig om svaret:

"Han är en arm halt ful och rödhårig fattiglapp, konung på Ithaka, Hellas' mest karga obördiga fattiga och gudsförgätna eländiga ö, nog den ö som är avlägsnast av allihopa från Troja. Och han är den man som minst troligt av alla skall delta i något fatalt olycksdigert och vansinnigt krigståg mot Troja. En eländig stackare är han, som endast kan klaga och gräma sig och kritisera var medmänniska. Ingen människa kan tycka om honom eller ens uthärda honom. Så odräglig är han, och ful. Endast Thersites eller Thersites är värre ändå."

"Skall Odysseus, rödhårig halt stackars fuling och människohatare, erövra Troja, Kassandra?" Så frågade fadern.

"Just han, den eländige fattige landlöse kungen bland tiggare, skall bli vårt Ilions bane."

Då skrattade Priamos hjärtligt. "Ha-ha! Stackars dotter! Du har aldrig någonsin spått mera tokroligt! Vad du förkunnar är helt uppåt väggarna! Aldrig har vi hört en galnare mera otrolig mer verklighetsfrämmande och mer omöjlig absurd profetia! Profeternas yttersta vettvilling och stackars vilsnaste barn är du, min stackars dåraktigt falskt löjligt svamlande dotter, mitt stackars vettvillingabarn! Gå du hem och dra över dig täcket, så vi slipper se dig och blygas för dig. Stackars flicka! Hur kan någon människa bliva så vansinnig? Bort med den arma, och bort med Helena! Nu har jag haft nog för idag av förryckta och prövande kvinnor!"

"Får jag då behålla min sköna Helena?"

"Behåll du ditt galna och vilda förryckta lösaktiga fruntimmer. Ve mig om jag åter någonsin lyssnar till kvinnor och tar någon kvinna på allvar! Det finns ingen kvinna som ej är fördärvlig och galen och värre än djur i sin vilsenhet. Synden och skulden, som tillhör var kvinna i evighet, gör att det finns ingen kvinna i evighet som är att lita på. Väck med de tokiga fruntimren! Om du behåller ditt rov eller ej, Paris, ger jag idag blanka fan i. Jag vill aldrig se henne mer och ej någonsin mer ha att göra med saken."

Men sköna Helena gick ut ur den ståtliga konungasalen tillsammans med jungfru Kassandra. Och sköna Helena höll om den profetiska flickan som vore hon en mycket avhållen kär yngre syster.

4. Kalkhas

Och någon tid gick, under vilken trojanerna lärde sig att acceptera Helena. Men så en dag kom ett hellenskt skepp från Peloponnesos, och skeppets kapten sade sig vara sändebud från Menelaos och kung Agamemnon. Han bad att få tala med konungen Priamos. Paris, dock, lät honom ej.

"Ni är kommen hit, antar jag, för fru Helenas skull, som ni vill föra tillbaka till Sparta. Men det kan jag säga er rakt ut, att hon stannar här."

"Jag bad ej att få tala med er. Mina ord är blott ämnade för konung Priamos, ty det är konungaord endast ämnade för Trojas konung som jag har att frambära."

"Packa dig hem. Här har du ingenting mer att hämta, och Priamos träffar du inte."

Då talade Hektor, som lyckligtvis råkade vara närvarande.

"Låt honom tala med far, Paris. Det kan ej skada. Vi har ingen rätt att förvägra en budskapsförmedlare hans egen plikt att förmedla sitt budskap."

Och Paris gav med sig i högsta grad motvilligt.

"Tala, kapten ifrån Sparta! Vår son Aeneas är gammal bekant till dig och kände genast igen dig. Vad har du på hjärtat?"

"Jag var en gång förr här och önskade tala med er. Ingen lät mig då komma till er, och jag avfärdades med en kort axelryckning, ty ni visste ej vad jag talade om då. Idag även har man försökt motarbeta min strävan att finna kontakt med min herre och konung, men lyckligtvis tillstadde Hektor att hindret besegrades.

För någon tid sedan var jag här för att tillsammans med prins Aeneas få tag på den bortsprungna drottning Helena åt kung Menelaos. Det visade sig dock att hon ej var här då.

Idag är emellertid situationen en annan. Jag ser här Helena i öppenhet leva i otukt tillsammans med ynglingen Paris och inför allt Ilions blickar, och Ilion har accepterat det, tycks det, och till och med gläds åt det äktenskapsbrott som begåtts och som alltjämt begås och blir värre och värre för var dag som går."

"Usling! Välj dina ord!" skrek nu Paris.

"Seså! Lugna ner dig, min son. Vår kapten kan ej känna till allt. Det är lögn, herr kapten, att Helena och Paris här lever i synd. Fru Helena har tagit ett löfte av Paris att han aldrig skall komma vid henne. Hon lever otadligt i helig dygd, och det är vad vi gläds åt i hennes fall. Fortsätt nu med edert ärende."

"Ursäkta mig, herre konung, att jag lät min tunga fritt löpa i fråga om saker som jag tog för givna men icke var säker på. Drottning Helena är då sannerligen en ärbar och hederlig kvinna. Men denne man här som bortrövade henne emot hennes vilja

och stiftade tvedräkt i världen med att bryta sönder min kung Menelaos' så lyckliga äktenskap är en gemen vidrig usling!"

"Nu talar ni åter om saker ni ej känner till. Fru Helena var den som själv föreslog Paris att bortföra henne."

"Nu fattar jag rakt ingenting. Vad är detta för soppa? Allt motsäger allt, varje faktum och sanning bestrider vart faktum och all världens sanning. Allt är både höger och vänster och uppe och nere, kvadratiskt och runt, ja och nej, på en gång. Ja, jag fattar ej något. Men till vad jag vet: käre herre, högst vördade konung, min herre och konung i Sparta, er vän Menelaos, ber ödmjukt av er att få sin kära hustru tillbaka."

"Jag har ingen talan i saken. Prins Paris har hand om den kvinnan. Ni måste hos honom utbedja er om henne."

"Ni är dock ansvarig för hertig Paris, ty ni är hans fader och Trojas enväldige härskare dessutom. Paris vill ej ge Helena ifrån sig. Ni måste i rättens, moralens och lagens namn ta henne från honom. Om ni ej gör det så störtar ni er egen stad och all världen i brand och i olyckligt krig som kan vara i evighet genom er pliktunderlåtelse."

"Jag är ej en autokrat. Jag är endast mitt folks och mitt Trojas ödmjukaste tjänare. Jag gör vad folket vill och ej vad jag vill. Om folket vill ett har jag alls ingen rätt att beordra ett annat. Det är icke folket som skall lyda mig utan jag som skall vara lojal intill döden var blå individ som är del av mitt folk. Min son Paris vill ej släppa från sig Helena. Vad rätt har jag att tvinga hans vilja lyda min vilja? Han har samma fria och heliga vilja som jag. Ve den man som försöker betvinga en fri man hans fria och egna personliga heliga vilja! Om Paris ej vill släppa damen i fråga kan jag inget göra."

"Men inser ni ej att er älskade Paris har fel! Ser ni ej att han är en moraliskt fördärvlig och helrutten man?"

"Men han älskar Helena och kommer ej vid henne. Är det fördärvligt och ruttet att älska i anden och icke i köttet?"

"Om drottning Helena ej bett honom avhålla sig hade han aldrig avhållit sig. Kan ni, en ädel godtrogen rättsinnad konung, lugnt sitta och se hur en enda man åvägabringar ert rikes och er egen älskade hemstads fullständiga undergång? Överge Paris och rädda ert rike och Troja! Gör blott vad som rätt är. Det är icke svårt och omöjligt att handla i enlighet med eget samvete och egen lag. Giv Helena ifrån er, och Troja får leva i evighet, och Hellas' folk slipper störas i deras välsignade älskade arbete, som är för freden. Kung Priamos, hur kan ni neka? Hur kan ni ej se vad det gäller?"

"O far," sade Paris, "kaptenen är hederlig, ärbar och god, och det är visst och sant att han tror vad han säger och att hans personliga uppsåt är gott. Men skall vi, för att han är en god man, tro att hela Hellas är gott? Jag har mött Menelaos och hans dystre bror Agamemnon. Jag känner dem, och jag vet väl hur de tänker. Så tänker vår vän Agamemnon: 'Jag skickar nu denne naive och godtrogne fromme kapten till trojanerna för att ge sken av att vår sak är god. Han må utbedja sig om Helena. Vi veta dock att hon ändå ej blir frisläppt. Vad skada kan vållas då om vi försöker att

spela rättfärdighet och giver sken av att handla på rättfärdigt sätt? Hyckleri kan ej vålla nå'n skada. Det ger oss ett positivt sken inför världen.

Och sedan när trogne kaptenen är kommen tillbaka förutan Helena kan vi lugnt dra ut på vårt fälttåg och erövra Asien och Ilion, som är det enda vi vill. Vad bryr vi oss om jäntan Helena? Nej, makt, land och pengar är allt vi bekymrar oss om. Det är underbart att fru Helena har bortrövats av Trojas folk, ty med det som falsk anledning kan vi bekriga trojanerna utan att röna all världens förakt.

Ännu bättre sken får vi om vi gör vårt yttersta för att få drottning Helena tillbaka. Jag tror att vi helt utan risk kunna spela det spelet. De ger henne ändå ej åter till oss.'

Så är kung Agamemnons själs innersta tankar. Han vill öva krig emot Troja. Han vill söka erövra Asien. Kusin Aeneas är vittne till saken. Han själv har hört kung Menelaos klart avslöja sin broders planer.

Nå, om Agamemnon nu önskar att erövra Asien, låtom oss låta den stackaren göra det! Låt honom med sina barfotalassar och träspjut och plåthjälmar storma vårt Ilions murar, som Gud själv har sagt att ej någonsin kunna bli nedrivna utom av ädla trojanerna själva. Må veka långhåriga fruntimmersaktiga stackars fåtaliga grekerna, med halte dumme Odysseus i spetsen, förmå vad de kan mot Egyptens, Fenikiens och Asiens samlade härsmakter! Låt lille gossen från väster med slangbågen och utan rustning förmå vad han kan emot den asiatiske järnklädde och obesegrade jätten med lemmar och nävar av stål! Låt oss se stackars greken begå sitt politiska självmord! Ja, låt oss, emedan han så innerligen och nödvändigt vill det, ge honom vår tillåtelse till att bräcka sin skalle av äggskal mot Ilions oöverkomliga järnmur."

Så slutade Paris. Då sade kaptenen:

"Jag är överväldigad, ytterst bedrövad, bedövad och slagen av skräck inför Ilions kortsynthet. Hit kom jag blott för att erbjuda fred mot en rättslig betalning, men ni kastar rakt i mitt ansikte kriget med alla dess fasor, och det gör ni under hånfullaste skrattsalvor. Ni är det som haver utmanat oss, och nu dessutom tvingar ni oss till att antaga utmaningen, fastän vi ej det vill. Ni har själva förstört alla utsikter och möjligheter till fredlig och vänskaplig lösning igenom att öppet och ruttet förtala er tillgivne vän Agamemnon, som ej är förmögen att uttänka sådan otrolig och långsökt och lömskt utstuderad bedräglig och stinkande list, som ni själva har visat er alltför kapabla till att tänka ut. Den som kan tänka ont om en vän är själv ond, icke vännen.

Jag har nu sett nog och fått nog av ert skändliga ruttnande avgrundspestanfrätta Troja och ger mig iväg för att komma tillbaka med Hellas' församlade härar. Min erfarenhet här idag av ert Ilion är att det finns endast en god och gudaktig själ i er stad, och den själen är kommen från Hellas och heter Helena. Adjö!" Och han gick. Paris skrattade elakt.

"Ja, må han försöka att hetsa sitt lands alla byfånar, byrackor och stackars narrar mot Ilions murar! De lär ej få en enda skråma av grekiska hundarnas döende stolliga skällande!"

"Jag börjar tro att Kassandra får rätt," sade Hektor. "Idag har jag sett världens lycka bli bortschackrad, bortfuskad, bortslarvad, prostituerad och mördad av min

egen broder och min egen fader. Gud give att de sluppe undan det straff som de digert förtjänar!" Han gick.

Paris talte: "Och Hektor är blödig och tror endast gott om sin stads värsta fiende. Är det ej sant, Aeneas, att kung Menelaos själv sade till dig, att hans bror helst av allt ville erövra Asien för själva maktens och vinningens skull?"

"Jo, det sade han faktiskt."

"Jag tror er. Men ändå så önskar jag att denna dag aldrig varit." Så suckade Priamos trött, och han drog sig tillbaka.

"Det är ingen fara!" skrek Paris. "De kommer ej att kunna samla sig ens! Hela Hellas består ju av öar och halvöar blott. Att församla en flotta för dem kommer säkert att ta minst två år, och när den är församlad så krossas den av Aigeiska Havets beryktade dåliga väder. Det finns ju ej annat i havet emellan oss än grund och bankar, försåtliga rev och skeppsmördande skär! Ingen flotta kan helskinnad taga sig över Egeiska Havet!"

Men ingen fanns kvar där som åhörde den optimistiske Paris, ty även kusin Aeneas, hans vän, hade dragit sig sorgsen tillbaka. Ty ingen egentligen ville ha krig, och ej ens käcke Paris. Och Paris var ensam om att icke se kriget an med förskräckelse, dysterhet, sorg och beklämmande farhågor.

Hemma i Hellas omsider kom kung Menelaos till sin stränge broder och sade:

"Min bror! Nu är trogne kaptenen tillbaka från Troja."

"Och hur har hans ärende utlöpt?"

"Han säger att kvinnan skall komma tillbaka så småningom."

"Vad är väl det för ett svar? Låt mig tala med honom!"

Och gode kaptenen blev skälvande förd till den orädde kung Agamemnon.

"Kapten! Vad är det för ett prat, att 'Helena skall komma så småningom'? Antingen släpper trojanerna fruntimret, eller så släpper de fruntimret ej! Var hon där? Fanns Helena i Troja? Säg ja eller nej!"

"Ja, hon fanns där i Ilion."

"Och fick du henne med dig, eller höll de den olyckan kvar? Svara ja eller nej!"

"De behöll henne."

"Saken är klar! Vi är nödda och tvungna att mobilisera vårt Hellas' resurser mot Troja! Kapten, var ej ledsen. Var icke bedrövad." Och konungen fattade nedslagne mannen om skuldrorna. "Jag kan förstå hur du tänker och hur saken avlöpte i fjärran Ilion. Mot allt förnuft och mot världsalltets eviga lag, och mot sitt eget samvete, vägrade stolta trojanerna släppa ifrån sig den bortförda kvinnan. Du blev grymt besviken och ytterst beklämd av trojanernas blindhet i frågan och kortsynthet och obegripliga stockdumhet, och alltför väl såg du skräckkonsekvensernas tallösa fasor och olycksmängd framför dig. I ett försök att avvända och undvika blodiga framtider sökte du avhyvla sanningen och göra den mindre hård för oss. Godtroget sökte du dämpa ohyggliga olyckans fall emot jorden. Du tänkte: 'Om jag icke säger precis som det är, men försöker att mildra ohyggliga sanningen, så kanske kung Menelaos ej ids bry sig om något krig.' Är det sant vad jag säger, kapten? Är det så du har tänkt?"

"Käre herre, det är precis så. Om jag kunde igenom att offra mitt liv hämma stundande kriget, så skulle jag göra det."

"Men att du offrade ditt eget liv skulle ej kunna stävja det ringaste kriget i världen. Det är kanske möjligt, att det icke skulle bli krig om Helena själv dog, men hon är den som alla helst vill att skall leva. Nej, kriget är blivet ett faktum, och många skall dö i det utan att därför få slut på det."

"Broder, låt oss icke bry oss om krig. Låt oss avskriva saken. Vi har icke råd med ett krig bortom havet. Vi har ej resurser och kan icke vinna det heller. Själv är jag helt villig att avstå från kvinnan och låta prins Paris få njuta av henne så länge han vill, om det blott icke blir något krig. Observera! Du sade just själv, att om kvinnan dog det kanske ej måste bli något krig. Härmed offrar jag drottning Helena. Jag avsvärjer mig min Helena för evigt och anser från nu henne död. Må hon dö för oss på det att det ej må bli något krig."

"Menelaos, du svamlar. Skall vi sitta här tyst och stilla och foga oss när Troja fräckt enleverar din hustru och all världen skrattar åt saken? Skall vi sitta här såsom mähän och tåla den skam, den skandal och den vanära som idioten herr Paris har bragt över oss och vår ätt för evinnerlig tid? Här i vårt eget hem har förövats ett brott, och det brottet har lämnat kvar efter sig en svart och stinkande pestböld, som växer och växer så länge vi inte gör något åt saken. Den bölden är Troja. Ditt Ilion har fisit i Sparta och lämnat på stället kvar efter sig vanärans pest, som skall uppsluka allas vårt namn och vår ära, om vi ej bekämpar den bölden och utrotar den och befriar Helena från dess övermäktighet. Hon är det första och dyraste offret. Om vi icke räddar din hustru och utplånar Trojas moralsjukdom från jordens yta, så skall vi i evighet drunkna i vanärans träsk, och i det skall hellenernas samtliga namn slockna bort och förgås och förglömmas. Ty äran allena ger evigt liv åt något namn, och allenast svart vanära, hederslöshet och morallöshet leder till att något namn glömmes bort. Vill du föredra vanäran framför den eviga äran? Ty skam skall ditt enda namn vara om du låter bli att befria din hustru, som din är allenast i evighet, och som du ensam bär ansvaret för i all evighet, ty du har gift dig med henne.

Du tiger. Jag vet att det ej är en rolig sak vi ger oss in på. Men livet är sådant. Det är själva kärnan av livet att uthärda det outhärdliga, göra det omöjliga, företaga det värsta och gå genom det allra djupaste helvetet. Det är vad livet är till för. Man måste gå genom det värsta för att kunna lära sig vad allt det goda alls rör sig om. Allt ont är nödvändigt. Ve den som undflyr det! Den som flyr ondskan flyr blott ifrån Gud. Därmed vill jag ej påstå att guden är ond, men han lider och prövar och uthärdar det allra västa i evighet. Det allra värsta är människan, som han har skapat. Så länge som människan finns och Gud uthärdar henne, så måste ock vi digert uthärda henne och kämpa emot henne när hon har fel och går orätta vägar. Min bror, vi är sorgligt nödsakade till detta krig, ty det är det allenaste rätta som vi har att göra i denna prekära olyckliga situation."

"Må vi göra det då. Men det tror jag, att vi en dag kommer att ångra att vi nå'nsin inledde det."

"Om vi dör har vi ingenting mera att ångra, och döden är ondast av allt. Det är det allra värsta som vi kunde vänta av kriget. Men om vi förblir vid vigör – vad har vi då att ångra? Ty livet är det allra högsta och bästa som finns, ju! Om vi ej förlorar vårt liv har vi icke förlorat och sorgligt gått miste om någonting alls. Ty det ljuvliga livet är allt. Den som lever är rik. Den som död är är lyckligt berövad förmågan att känna sin fattigdom.

Allt är mig likgiltigt, ty allt går ändå på ett ut. Jag struntar i hur kriget är. Det är nödvändigt, och det är allt som alls spelar nå'n roll.

Vi skall samla tillhopa nu Nestor, Akhilleus, Aias och alla de andra. De har nog ej glömt sina löften till dig såsom friare till fru Helena. Måhända kan vi även få något stöd ifrån Kreta."

"Hur blir det med kung Odysseus?"

"Den apan! En sådan kan vi väl försöka att klara oss utan?"

"Han ger dock de mest oumbärliga råd."

"Jag befarar att han blir den svåraste att få till Sparta. Han har ju nyss gift sig och har kanske just fått en nyfödd och förstfödd och avgudad son. Men jag erkänner att hans förstånd är en omistlig tillgång. Vi får hämta honom med våld om det icke går utan."

"Och vår ädle vän Diomedes?"

"Ja, honom får vi även häkta. Jag tror Gud är med oss, min broder. Ty all världens ädlaste tappraste män lever just nu i vår egen tid och just här i vårt Hellas!"

Och till alla en gång så enträgna friare till mön Helena gick bud ifrån Sparta, som löd ungefär som här följer:

"Helena, spartanernas drottning och maka till kung Menelaos, har bortförts ur landet. En lumpen trojan vid namn Paris har fräckt enleverat den skönaste damen i Hellas, och Ilions konung och folk vill ej godvilligt låta oss få henne åter. Må härmed var riddare, som en gång friade till den bortrövade kvinnan, nu känna sig träffad och kallad att uppfylla sin heligt erkända plikt, att med hela sin kraft hålla edsvurna löftet till kung Menelaos att hjälpa den samme att återerövra Helena med våld. När det år som nu är börjar lida mot slutet må alla då samlas med fartyg och flotta och härskaror i lugna hamnen vid Aulis. Där må alla Hellas gemensamma härskaror samlas för det stora härtåget mot staden Troja, som svärtat spartanernas namn med ett oacceptabelt naturvidrigt brott emot vänskapens regler och all mänsklig gästfrihets högsta mest heliga lag."

Och Akhilleus och Aias och kung Diomedes och Nestor, och Teukros och herr Filoktetes och Idomeneus från Kreta och alla gav positivt svar till atriderna, och utan undantag lovade alla att komma. Blott en ville ej höra av sig, och det var Odysseus.

Kung Agamemnon och kung Menelaos såg sig därför nödtvungna att själva hämta den röde Odysseus. Med sig tog de Palamedes och nådde en dag efter långvarig farofylld resa den avlägsna klippiga karga ön Ithaka, där de fann konung Odysseus plöjande eländig åker med trötta och slöa och tröga och lata eländiga kor.

"Jaså, vad gör ni här, Agamemnon och kung Menelaos? Vad ger mig den äran?"

"Har du ej fått kallelsen från oss?"

"Jaha. Är det det saken gäller. Ni vill ha mig med i ert krig. Men just nu är jag upptagen. Ser ni ej då att jag plöjer?" Han fortsatte plöja med stretande nit. De två konungabröderna följde dock efter i fåran.

"Om du icke vill följa med oss så måste vi ta dig med våld."

"Nå, så tag mig med våld då."

"Odysseus, du förestavade själv den högtidliga ed som förband alla friarna till Menelaos' bortrövade fru för all framtid. Du själv kom på tanken om eden och föreslog den. Ej kan du, av oss alla, då fräckt gå och bryta den och bryta sönder ett hedersord som gäller för hela Hellas. Du som själv gav upphov åt ordet kan ej trampa ner det i smutsen så där bara."

"Jag har en hustru och dessutom min lille nyfödde förstfödde son att ta hänsyn till. Jag kan ej svika dem nu. Menelaos, gå undan ur fåran, så du ej blir kluven som den! Om jag följer med er ut i kriget så kommer jag aldrig tillbaka. Ty det är ett förtidsdömt krig. Emot Troja kan ej mänskligt vapen ha någon succé. Gud har sagt att den stadens obräckliga murar ej kan överkommas och nedrivas utom av själva trojanerna."

"Därför just måste vi ha dig i följe. Ditt vett kan besegra vår fiende. Utan dig är det omöjligt att intaga staden."

"Och dessutom vill jag ej Ilion någonting ont. Hellre plöjer och svettas jag så att jag själv blott får ont medan andra får bröd. Ni vill Ilion ont för att själva få glädje utav det. Det är icke min medicin."

"Odysseus, vi vill ej och kan icke ta dig med våld. Men vi ber dig att hjälpa oss på våra knän här i smutsen."

"Gå undan ur fåran!"

"Ej förrän du håller ditt hedersord, som du har svurit inför hela Hellas att följa. Vill du göra Hellas till åtlöje inför all världen med att bryta löftet som ingåtts offentligen med själva guden som vittne?"

"Jag plöjer igenom er!" Bröderna måste i sista stund flytta sig för att ej bli överkörda.

"Kan ingenting rubba dig ur din odrägliga envishet?"

"Just lika litet som ni kan på fredligt vis stoppa min plöjning kan ni få mig med i vårt krig."

"Om vi lyckas förutan att röra dig stoppa ditt arbete – följer du med då?"

"Det gör jag, ty inget kan stoppa mig i detta arbete. Det är då säkert."

"Så låt oss slå vad. Om vi lyckas att hindra dig i denna plöjning förutan att röra dig följer du med oss. Om vi ej kan hindra dig lämnar vi dig åt ditt öde. Vad sägs?"

"Det är bra. Jag blir gladare ju förr ni lämnar mig här på min åker i fred. Ju förr ni far åt helsicke, alltså till Ilion, desto förträffligare. Och min åker har jag skarpt bestämt mig för att plöja färdigt idag. Och jag plöjer med välbehag genom er och låter er trampas sönder i leran om ni går i vägen. Det vet ni."

"Det vet vi. Då är alltså vadet bestämt?"

"Ja, jag godkänner det. Om ni lyckas att stoppa min plöjning förutan att röra mig följer jag med er till Ilion. Annars så måste ni själva raskt ge er iväg härifrån. Det ska bli mycket lustigt att se era fåfänga löjliga dumma försök."

"Låt oss gå, Menelaos." De gick. Men Odysseus tänkte:

"Skall de lyckas stoppa mig med att gå bort? De går bort mot mitt hus. Skall de göra mitt hem någon skada? Nej, så helt erbarmliga är de väl icke. Men måtte de lyckas att fånga mig! Ingenting vill jag mer gärna än komma till Ilion. Endast familjen, min son och min hustru, kvarhåller mig här, ty min plikt mot familjen är större än plikten att strida för kung Menelaos. Ty inget förbundsband och löfte och ed är mer starkt än ens plikter och band med familjen. För ens egen kärleks skull och för familjens skull är vilken man som helst heligt berättigad att tveklöst bryta precis vilka löften som helst. Först av allt måste barnen och kvinnorna komma. Ens fädernesland är ett intet mot egna familjen och hemmet.

Men se! Där är Atreus' söner tillbaka. De bär något i sina händer. Kan det vara min lille son Telemakhos de bär? Ja, om det ej är ett annat spädbarn. Vad skall de med honom? Är det min oskyldige förstfödde son som ni bär? Vad skall ni ta er till med den lille?"

"Var lugn. Ta det lugnt, Odysseus. Vi skall icke kröka ett hår på hans huvud."

Och kung Agamemnon tog vackert det lockiga barnet och lade det just framför plogen på marken. Den plöjande fadern var tvungen att tvärstanna för att ej spädbarnet skulle bli överkört. Raskt lyfte fadern det gråtande barnet från jorden varunder den trofasta plogen stod stilla. Och fadern förbarmade sig över barnet och vaggade ömt det till tryggande tröst. Och hans plog var som borta med vinden för honom. Och bröderna såg på varandra med menande blickar. De hade nu vunnit sitt vad.

Under tiden i Ilion levde en präst vid namn Kalkhas. En dag fick han höra ett rykte på torget att det skulle snart bli ett krig mellan Troja och Hellas. Han började forska i saken och fick veta mer och mer som alltmer upprörde honom. Emedan han var en högt uppsatt och vankelfri och respektabel betrodd helig präst fick han en dag ett samtal med konungen Priamos, av vilken han informerades om hela härvan. Och Kalkhas gick uppbragt och rasande vred därifrån.

"Vad är detta för samhälle? Skall för en enda mans skull en hel värld kastas rakt i fördärvet? Vad är detta för blindfött odugligt vettlöst otänkande folk? Skall för att en ond dåre ej vet vad han gör hela Troja vekt låta sig ledas med honom rakt in i fördärvet? O Gud! Vad har Priamos gjort! Vad har Ilion gjort! Jo, jag vet vad de gjort. Troja har begått självmord. Det vet jag, att Ilion icke kan motstå hellenernas samlade härar i evighet, ty Troja är nu moraliskt den svagare parten, och männen från Sparta är sådana att de ej någonsin viker om än deras manfall är stort. De är sega som livet om vintern och ger aldrig upp. Men som Paris har fallit skall Ilion falla.

O Gud, skall då Ilions alla oskyldiga människor offras för en enda vettvillings synds skull? Skall Hektor, Kassandra, Helenos och fru Andromakhe, Hekabe, Deifobos och alla de ädlaste mänskorna i denna värld som nu råkar att leva i Troja behöva gå under för en enda mans vanvetts skull? Nej, det är icke rätt. För de ädla

trojanernas skull, för de tusentals och tiotusentals godtrogna snälla oskyldiga menlösa Trojainvånarnas skull måste staden till varje pris räddas. Det finns endast en rutten skurk i vår stad, och det är den högmodige Paris. För alla de övrigas skull måste staden bevaras och räddas från kriget. Men hur? Jo, jag anar nog hur." Och han vände tillbaka till Priamos' salar.

"Herr präst, är ni åter och söker mitt sällskap? Vad gäller det nu?"

"Herre konung, jag ber att få frambära åt er en önskan och bön."

"Och vad gäller det?"

"Om alla dolska politiska planer fungerar och realiseras, så blir det snart krig mellan oss och hellenerna. Ett sådant krig bleve fruktansvärt för alla Hellas' och Ilions ädlaste söner. Det vet vi ju alla. O konung! Låt mig få bege mig till Hellas som spion för att där göra allt för att hindra att kriget blir av. Låt mig få ge mig av för att kväva det nyfödda kriget när det än befinner sig i sina lindor, ty sedan kan ingen få bukt med det monstret mer när det har inlett sin mördande verksamhet."

"Hur skulle du kunna utföra någonting sådant?"

"Min heliga kallelse är min förklädnad. Alla kan blott respektera en präst och tror ingenting ont eller världsligt om honom. Jag låtsar att vara en fräck överlöpare, som övergivit min stad och mitt land för att i stället tjäna hellenerna. Jag låtsar hava förlorat min tro på vårt Ilion, jag låtsar vara besviken på Ilions seder och bitter mot Trojas moraliska sedliga och religiösa förfall. Skickligt spelar jag en som förlorat sin tro på sin hemstad, och listigt så smickrar jag med kluven tunga hellenernas dygder och deras moraliska och religiösa och även strategiska storöverlägsenhet. Jag gör mig pålitlig hos dem och ger dem så i gudens namn svåra spådomar som de för Guds skull är nödda att tro på. Jag spår dem blott olycka, oväder och svåra prövningar i gudens namn, och jag är gudens vän, så de spådomar som jag förkunnar skall Gud ock se till att slår in."

"Res iväg, Kalkhas, redan idag, ty ju förr du slår följe med fienderna, desto bättre för oss."

Och den gudlige Kalkhas begav sig med konungen Priamos' fulla välsignelse.

En månad senare sökte han gästvänskap hos vackre ädlingen, unge och granne Akhilleus, där gyllenhårige krigaren levde i Fthia. Akhilles blev vän med profeten och älskade honom som lärare snart. Även Peleus, ynglingens far, tyckte mycket om Kalkhas, och på deras uppmaning medföljde Kalkhas Akhilles när denne begav sig till Aulis mot slutet av året med samlade flottor.

I Aulis församlades så hela Hellas' förnämaste ädlaste män, furstar, konungar, härförare, hjältar, ädlingar, prinsar och krigare. Där var den pålitlige Diomedes, en man som ej någonsin svek någon människa och allra minst sin förlorade kärlek Helena, som han såg som sin största heliga plikt att tillbakaerövra åt Hellas. Där var Menelaos och ledaren och överkonungen, härsammankallaren, oemotståndlige långhårige Agamemnon, av samtliga fruktad och dyrkad och omåttligt högt respekterad. Där var granne ståtlige oemotståndlige hjälten från Kreta, kung Idomeneus, som medförde den största enskilda flottan till Aulis. Det fanns ej mer

pålitlig flottamiral, ej mer härdad och erfaren sjöman, ej mer trogen osviklig oövervinnelig hjälte än han, ty var han var var segern.

Och där var den grå silvertinnade älskade av alla vördade uråldrige veteranen från fornstora dagar, den grundlige besinningsfulle och kloke lugnt tänkande stillsamme avvaktande gamle marskalken Nestor, som visste av samtliga män mest om krig. Honom kunde ej en segerinriktad här vara utan. Han var som en far för var konung och krigare i hela hären. Hans ord voro alltid tungt vägande gudsord som vägde upp allt annat som någon annan man yttrade. Ingen var erfaren som gamle Nestor.

Och där var den röde Odysseus, som aldrig såg någon annan man an annat än med stor misstrogenhet. Han var ej populär, ty han var misantrop, och han trodde ej på mycket framgång i krigsföretaget. Han tvivlade på allt och alla så när som på några få undantag, nämligen Gud och sig själv.

Och nu steg mörke härlige kung Agamemnon fram och tog sig före att hälsa församlade furstarna och säga till dem ett antal väl utvalda ord.

"Kära vänner, kamrater, krigsbröder och medpotentater, och ni, barndomsvänner, var hälsade alla! Vi står nu i början av världens historias digraste krigsföretag. Vi skall segla till Asien över ett stormande hav fullt av rev, skär och bankar och klippor och grund, för att återerövra åt Hellas vad Asien rövat från Hellas, och det är den vackraste mänska som någonsin skapats och givits oss, nämligen drottning Helena, vårt lands ljuva moder, vårt Hellas' mest älskade skönsta symbol. Vi vet ej när vi kommer tillbaka. Blott ett är fullt säkert, och det är att vi icke kommer tillbaka förutan Helena. Helena! Helena! För den enda kvinnans skull drager var man ut från Hellas att offra sig helt i svårt brinnande krig för att kanske ej mer komma levande ur det tillbaka. Men farorna äro vi alltid fullt medvetna om. Och vi kan icke misslyckas, om vi än dör. Ty vi äro ett friskt folk. Moralen och rätten och Gud är på vår sida. Vi äro hurtiga och optimistiska och har det bästa humör. Vi kan skämta om döden som väntar oss, vi kunna skratta åt Thersites' rackartyg, illvilja och domedagsprofetior. Vi säger till honom: 'Ja du, gamle Thersites, om vi går under vid Ilion, så som du säger, så gör vi det ej utan något i bakfickan åt gamle Karon. När vi icke mer kunna driva och gäckas med dig, fula yngel, så blir det ej mindre kul att börja djävlas med Karon.' Och de av oss som äro dömda att dö där i främmande land under Ilions skugga dör den mest ärbara död som är möjlig. De stupar i striden för rättvis och ridderlig sak, och de stupar i det bästa sällskap som finns. Ty helt nära dem strider Akhilles och Hektor, Odysseus och Diomedes, jag själv, Menelaos och Paris, och icke minst de båda Aias. Vi äro de ädlaste männen i världen, och dem som vi haver att strida mot är våra jämlikar, ty även de är de ädlaste starkaste männen i världen. Vi går värld mot värld, och det gäller vems framtiden blir: individernas grekiska örike eller de tallösa vilda och lössläppta hordernas Asien. Antingen blir världen vår och hellenernas och individernas, eller så blir den de rasande grå asiatiska mörka och mordiska massornas. Det är vad kriget mot Ilion gäller."

Nu reste sig Nestor och talade: "Älskade konung, här finns säkert många ibland oss som ej känner till våra odds. Säg oss: hur stora är våra chanser?"

"De är lika stora som Trojas."

"Så jämna är odds aldrig någonsin. Hur jämna odds än kan verka att vara så är ändå alltid en part något smått överlägsen den andra. Berätta nu: Vem är den starkare? Vi eller Ilion? Om du ej vet ber vi den säga som tror sig veta.

Ty om vi är svagare vore det vansinnigt av oss att dra ut i härnad mot den som är säker att vinna. Om vi är den svagare borde vi alla gå hem. Om vi äro de starkare, dock, må vi fortsätta. Men om vi klart är de starkare, så varför säger du ej det rent ut?"

"Våra chanser är jämna mot Ilions. De äro lika förstärkta som vi, ty med dem krigar Memnon, fenikier, egyptier och dessutom thrakiske Rhesos. Men kanske här finns någon gudsman som vet mer än jag om hur framtiden skall sig gestalta. Finns här en profet som kan upplysa oss om Guds inställning till oss och om Gud skall rättvist förläna oss segerns välsignelse eller grymt orättvist hopplöst förvägra oss den?"

"Här finns Kalkhas," förkunnade unge Akhilles, som reste sig upp. "Han har övergett Ilion för att i stället ge stöd åt spartanernas mera moraliskt och samvetsligt rättvisa sak. Han är en äkta gudsman som kan profetera, och allt vad han säger är sant."

"Låt oss höra då vad denne Kalkhas kan hava att säga," uttalade Nestor sig.

"Ja, låt oss åhöra Kalkhas," bekräftade kung Agamemnon och satte sig.

Men Kalkhas var ovillig att träda fram inför spända församlingen. Vackre Akhilleus tvingade fram honom dock, och han tvingades rodnande stå inför alla hellenernas ädlaste främsta mest fruktade män, och han visste ej vad han till dem skulle säga. Då frågade kung Agamemnon förskrämde profeten:

"Säg, främling, jag såg att du motsträvigt ställde dig upp inför folket. Säg varför."

"Herr konung, vad jag har att säga hellenerna om förestående kriget är icke vad de önskar höra."

"Det är som sig bör. Den profet som blott säger vad folk önskar höra är falsk och ej någon profet. Om du ej säger gott kan vi blott säga: så mycket bättre! Säg ut nu! Skall vi lyckas ta Trojas stad inom en rimlig tidsperiod eller ej?"

"Eftersom ni så gärna vill höra om sanningen, så som Gud ser den, så hör noga på då! Det krig som ni nu är i färd med att inleda skall bliva både trojanernas och även de allra flesta hellenernas bane. I tio oändliga hopplösa och outhärdliga år skall ert krig hålla på, och först när alla de tio åren passerat skall ni lyckas genom fult svek och oridderlig krigslist betvinga den oövervinnliga staden. Men vad som på Ilions erövring följer skall bliva det värsta."

"Du var mig en olycksprofet. Men dock påstår du att vi skall lyckas att erövra staden till slut, och det är huvudsaken. Men säg oss det värsta. Vad händer när Troja är taget, som skall bliva värre än kriget?"

"När du vänder hem i triumf ifrån Ilion åter till Argos skall du, Agamemnon, i ditt eget badkar grymt möta din död, som blir hela historiens allra mest skymfliga, skamliga och oerhörda."

"Nu har jag fått nog!" Den som reste sig upp och lät höra sig var Odysseus. Han sade till alla: "Tro icke på olycksprofeten. Låt oss icke lita på honom. Han bär en suspekt gåtfull fysionomi som ej alls bådar gott. Kan du se mig i ögonen, olycksprofet? Nå, välan, håll då kvar din mångt döljande blick och hör på mina misstankars anklagelser! Jag tror du är en utsänd spion, som kung Priamos sänt oss att med vilka medel som helst sätta stopp för vår avfärd. Det är vad jag tror om den här alltför talföre olycksprofeten. Vad har du att säga oss till ditt försvar?"

Kalkhas kokade invärtes då han med harm högt förkunnade:

"Du, Odysseus av Ithaka, skall fara illast och värst utav alla trojanernas fiender. Efter att du gjort dig evigt förhatlig för alla igenom ditt gudlösa svek emot heder och gudlighet och lyckats krossa och mörda och utplåna, bränna och våldtaga Troja, skall du under tio år till vandra vilse i världen förgäves på all världens okända hav under trånande sökan och lidande letande efter ditt hem. När du så efter tjugo år räknat från den dag som nu är idag kommer äntligen hem skall du där bliva mördad av ditt eget folk, som skall hata dig för att du alls kom tillbaka. Det lovar jag dig, Odysseus."

"Så fortsätt då, Kalkhas, och säg allt det värsta. Vem mer skall förgås?" sade kung Menelaos.

"Akhilleus, grekernas och hela världens välsignade älskling, skall dö genom svek framför Ilions murar." Då ropade genast Akhilleus:

"Farbror! Man spådde mig när jag var femton att jag skulle antingen dö såsom gammal och ärelös eller som ung och den mest ärofulla i världen. Jag föredrar mycket det senare. Jag seglar hellre mot Ilion efter den spådomen än jag var villig att göra det innan."

"Och du, Aias, skall efter Ilions fall bliva galen och dö neslig ärelös död."

"Det tror jag ej förrän jag får uppleva det. Jag tror som Odysseus att du blott vill hindra oss från att med rätt sätta eld på ditt Troja."

"Och Idomeneus skall aldrig mer skåda sitt Kreta förutan de bittraste sorger och tårar."

"Men dock får jag leva?"

"Ja, men det liv du går till mötes blir värre än döden."

"Jag föredrar livet hur det än må bli framför döden."

"Patroklos skall dö innan Troja har fallit. De flesta av er allihopa skall aldrig mer skåda ert hemland."

"Skall bror Menelaos få åter sin hustru Helena?" Så frågade nu Agamemnon.

"Det kan jag ej upplysa om. Kvinnor ingår ej i Guds politiska planer. Jag kan icke svara för henne."

"Kamrater och vänner, vad säger ni? Kalkhas här säger att vi skall till slut lyckas intaga staden när tio år gått, efter digra ohyggliga lidanden varunder de flesta av oss skall dö, och de som ej dör före vår erövring påstår han att skall dö än värre efteråt. Vi har nu redan hört Aias' och käre Akhilleus' åsikter om denna sak. Men vad säger Odysseus, som har fått den värsta spådomen av allihopa?"

"Om det går i uppfyllelse som här Kalkhas har sagt, att jag skall irra hemlös omkring tio år innan jag kommer hem och blir mördad, så lär jag bli världens

berömdaste man för så långa otroliga lidandens skull. Ty berömmelse, ära och rykte fås ej genom stordåd och hjältedåd endast. Nej, hjältar och storvulna maktgalna härliga praktlystna herrar blir hatade endast och föder blott avund och likgiltighet. Gamle Herakles hade ej någonsin blivit berömd om han ej gått ett tragiskt och orättvist öde till mötes. Och vem är berömdast i Hellas om ej konung Oidipus, vilkens ohyggliga grymma och blodiga öde blev hårdast och digrast av alla? Ju värre man lider, dess större, berömdare och mera älskad och avhållen blir man av världen för evigt. Om det är Guds vilja att göra mitt liv till en gräslig bedrövlig och hemsk tragedi kan jag ej göra något åt saken. Jag finner mig i gudens vilja hur blodig den än månde vara, ty fegast och dummast av alla är den som har fräckheten att protestera mot ödet och Gud. Kort sagt: jag följer med om ni far, hur än resan må bli. Men du själv, höge drott – Kalkhas spådde dig att bliva mördad i ditt eget hem när du anlände hem i triumf efter kriget. Vad tycker du själv om vårt företag efter att hava fått höra din egen död förutspås?"

"Hellre än att bliva skymfligen dräpt av min egen familj efter härlig triumfartad hemkomst, så offrar jag villigt mitt liv framför Ilions murar. Den spådom som Kalkhas har givit har blott eldat upp mitt humör och min stridsenergi, och jag tror att det samma ock gäller för hela vår här. Eller vad säger Nestor, den klokaste och mest erfarne av alla?"

"Vi har här av Kalkhas fått höra det värsta nu. Värre och hemskare öden än de Kalkhas har profeterat kan realiteten ej erbjuda oss. Därför torde vi logiskt bemöta praktiken med lugn och med ro utan fruktan och fasa, ty värre än de teorier som Kalkhas här har presenterat kan ej någonting i praktiken bevisa sig vara."

"Vad säger ni andra? Är ni alla villiga att ge er ut på historiens mest vanskliga äventyr, eller är någon man ovillig?"

Den enda man som var ovillig var lurendrejaren Thersites, men den bedrövlige pinsamme narrens föraktade röst fäste ingen man något avseende vid.

Och så ledde trojanske prelatens försök till att hindra hellenerna endast till att de blev än mer energiska och mera ivriga att få snabbt komma iväg.

Men till Kalkhas' hjälp kom nu en oövervinnelig bundsförvant. Utifrån ödsliga vilda Egeiska Havet kom plötsligt från mörkröda östern en storm som var faslig och långvarig. Medan den blåste var det helt omöjligt för ivriga tappra otåliga grekerna att ge sig ut med församlade flottan. De väntade länge och väl, och de väntade längre, men stormen bedarrade inte. När den tjutit vilt i en månad, så kallade kung Agamemnon med motvilja till sig den ont profeterande siaren Kalkhas. Han frågade siaren: "Du är den ende profet som vi har. Endast du kan rätt giva oss gudarnas ord. Säg oss vad vi bör göra för att få ett slut på Guds vrede, som ryter i stormen som kvarhåller oss här i evighet. Giv oss ett råd. Hur kan vi blidka himmelens makter och få dem att stilla orkanen?"

"Det är sannerligen blott jag som kan giva rätt svar på den frågan." Så svarade Kalkhas. "Så här skall du göra, o konung. Gud fordrar ett offer av grekerna, och det högheliga offer han fordrar av er är din käraste dotter. Om du, konung, själv öppet offrar din dotter skall vädret bli gynnsamt."

"Försöker du säga mig att jag skall slakta min dotter?"

"Din äldsta och käraste dotter, den okränkta jungfrun och oskulden Ifigeneia."

"Du vet inte vad du begär."

"Gud vet vad han begär."

"Hur kan någon alls få den idén att begära ett människooffer?"

"Guds krav får du ställa i fråga inför honom själv. Jag kan icke förklara hans vägar."

"En så fruktansvärd sak tarvar noggrann betänketid. Är det då säkert att vädret skall åter bli gynnsamt om blott flickan slaktas?"

"Ja, det är då säkert, precis lika säkert som att det ej någonsin skall bliva bättre om oskulden icke blir offrad offentligt på bålet av dig. Du är tvungen att skära av halsen på din späda dotter, om du vill ha åter Helena och erövra Ilion."

"Ge dig iväg. Jag skall tänka på saken."

Och Kalkhas gick ut ifrån tältet slugt leende. Kung Agamemnon betänkte den sorgliga saken i sju långa dagar varunder ej vädret blev bättre men däremot sämre. Han höll sig sur ensam och helt isolerad i sitt eget tält, och om någon var fräck nog att våga att störa hans ensliga ensamhet jagades fräckisen ut med okungliga bannor och sparkar. Men när de sju dagarna gått lät han kalla till tältet Odysseus och Menelaos och Nestor – de tre, inga andra. Han rådgjorde saken med dem och förklarade för dem vad Gud genom Kalkhas grymt fordrade. Röde Odysseus önskade genast att säga sin mening men tystades av Agamemnon, som först ville höra den erfarne Nestors omistliga råd. Nestor sade:

"Det handlar här uppenbart om religiösa gudomliga saker som jag alltid brukar försöka att hålla mig utanför. I denna sak är det mitt goda råd till mig själv att i godtrogen neutralitet stilla tiga."

"Och du, Menelaos?"

"Om jag har förstått rätt har vår vän trojanen i Guds eget namn lovat oss gynnsamt väder om blott du försakar din dotter. För allas vårt väl och för grekernas äras skull råder jag därför dig att tugga sönder det vidriga äpplet och ha det ur världen så att vi får komma iväg. Ty du har ju ändå tvenne andra små döttrar att trösta dig med, och om jag får fritt säga min mening, så tycker jag mer om Elektra än om jungfru Ifigeneia. Vi får icke tvivla på Gud. I Guds namn har det sagts oss vad vi har att göra. Om vi icke gör det så trotsar vi Gud, och det får vi ej göra. Som jag ser det, bror, är vi tvungna att offra din dotter. Ja, jag går så långt till och med att jag yrkar på offrandet av henne, att du begår detta dåd. Du har ej något val."

"Och vad säger Odysseus?"

"Kung Menelaos har rätt, om det verkligen är Gud som talat. Men hur vet vi att det nu verkligen är så? Vi har icke sett ännu en enda av Kalkhas' spådomar uppfyllas. Vi vet ej någonting om denne främling förutom att han är trojan, och det blott borde få oss att sky honom. Och vad är det för en gud som här vanvettigt fordrar ett omänskligt människooffer? Det liknar mer hedniska fisk-, kalv- och örngudar och andra hednabeläten och råa barbariska avgudar än den som vi brukar tillbe, som har skapat allt, som är konstruktiv och endast god. Jag tror icke på

Kalkhas. Jag tror att han är en spion och en bluff, som allenast vill hindra vårt företag."

"Men hur skall vi få ett slut på cyklonen? Vår vän ifrån Troja har sagt oss hur vi skall få slut på det. Kan du, Odysseus, säga ett mildare sätt att få slut på det? Här sade just Menelaos att jag icke har något val. Menar du att vi har det?" Så sporde nu kung Agamemnon bekymrad. Odysseus svarade:

"Mitt råd i saken är att vi nu alla far hem. Hellre åker jag hem med den vanära som det betyder än drar på mig än större vanära genom ett människooffer. Så långt som till egna personliga olyckor kan jag gå med på att sträcka mig, men icke längre. Ett onödigt omänskligt rått och barbariskt ohyggligt och gudlöst förbannelsebringande människooffer vill jag icke medverka till och ej någonsin alls vara med om."

"Ditt ord, Menelaos, och ditt, Odysseus, är båda två tunga i viktskålen och väger jämnt mot varandra. Men vem skall ge tredje avgörande ordet? Jag själv har försökt att besluta mig för någondera nu i en hel vecka och ej kommit fram till det bittersta. Och Nestor tiger. Således befinner vi oss i ett dödläge, liksom mitt inre har gjort hela tiden."

Nu talade Nestor och sade: "Jag kände tyvärr redan till allt om saken förrän jag kom hit."

"Har vår frände trojanen då skvallrat?"

"Som ni alla vet är han såsom en far åt Akhilleus, som var den man som tog med honom hit. För Akhilleus endast har Kalkhas förtäljt samma sak som för dig, Agamemnon. Men unge otålige eldige orädde okuvlige föga återhållsamme gåpåaren, hjälten Akhilleus har icke tigit om saken. Han sade det först till Patroklos, och som alla vet är Patroklos helt utan bedömningsförmåga. Han sladdrade till vem som helst löst om den oerhörda och tystnadsförpliktande statshemligheten, och själv fick jag höra av en menig obildad tölpaktig struntkorpral att vädret skulle bli bättre så snart Ifigenia blev offrad av sin egen fader. Tyvärr är det så, att igenom Patroklos' förtjänst hela hären nu anser det nödvändigt att det förskräckliga sker. Alla tanklösa vanliga män, som är vana vid våld, accepterar och väntar sig av Agamemnon att han skall förrätta sitt offer, och om han ej gör det så gör de det själva, om ej de gör något än värre. Till min obeskrivliga fasa har jag tvingats erfara, att många är de som faktiskt ser fram emot den föreställningen att få se kung Agamemnon själv skära av halsen på vitklädd och bakbunden munkavlad oskuld med förbundna ögon. Blott enstaka impopulära personliga samvetsbehärskade blå individer som denne Odysseus tänker vad rätt är i saken. Soldaterna väntar sig blod. De är upprymda av galne Kalkhas' förskräckliga ord. Om du ej ger dem blodet de väntar sig är de i stånd till att själva utgjuta varandras blod och även ditt, Agamemnon, och kanske ock mitt, Menelaos' och ditt, Odysseus. Nu har jag sagt mitt, och som vanligt har jag sagt för mycket. Bedöm saken omsorgsfullt nu, Agamemnon. Blott du kan bedöma den alls."

"Efter vad du har sagt, pappa Nestor, så tycks det mig att jag blir tvungen att skriva till Klytaimnestra och be henne sända till Aulis min käraste dotter, den älskliga strålande Ifigeneia, för att hon må slaktas och brännas av sin egen fader inför

alla grekers blodtörstiga åsyn, på det att de sedan må fritt kunna erövra, krossa och utplåna, utplundra, bränna och skövla det storslagna Ilion, för att där råkar att finnas en enda morallös och lättfärdig man."

"Klytaimnestra skall aldrig förlåta dig," sade Odysseus. "Du gör dig själv till din egen familjs största fiende."

"Vad gör man icke för äran? Jag vill icke göra det men kan ej annat. Jag tvingas därtill av den lumpna och tanklösa allmänna folkopinionen, som dårar har lömskt informerat om saker som övergår deras förstånd och som de ej har något att göra med. Kanske Gud slutligen dock, om han är en god själ, sätter stopp för det skändliga. Själv kan jag icke förhindra det. Redan i kväll skall jag skriva till hustrun min. Men hon är kvinna, och fruntimmer vägrar att lyssna till sanningen. Därför så måste mitt brev genomsyras av lögner. Vad föreslår du, Menelaos, att skall bli den största mest lockande lögnen?"

"Skriv glatt att Akhilleus anhållit om Ifigenias hand, eller Aias."

"Så kommer hon själv hit och rustar till bröllop. Nej, det är ej särdeles listigt."

"Skriv uttryckligt att hon ej kommer hit själv. Framhåll lägrets förvildade lyxlösa povra och grå karaktär."

"Om jag känner min egen fru rätt trotsar hon kungens ord och medföljer sin dotter ändå. Och så blir katastrofen för henne och för vår familj endast dubbel. Nej, jag vill ej mer vara med om den här ogudaktiga saken. Jag kan icke med. Jag går baklänges, tvår mina händer och drar mig ur leken. Skriv du, Menelaos, till din vackra svägerska, om du det vill. Det är ju sista slutligen din fru det gäller."

"Om jag måste skriva om saken till henne så måste jag göra det under ditt namn."

"Var så god. Gör precis vad du vill. Jag är utled på allt och på alla."

Och rasande reste han sig och gick bort ut ur tältet och var strax försvunnen i skuggorna i nattens mörker, mer dyster än någonsin på vild förtvivlad och mer ensam nattpromenad än den yttersta stjärnan på himlen.

Och sällskapet skingrades, och Menelaos begynte att arbeta på det fatala bedrövliga brevet:

"Min kära högt älskade hustru,

Vi ligger vid Aulis fördröjda nu redan i mer än en månad av avskyvärt oväder. Helige prästmannen Kalkhas har spått oss emellertid att vädret skall bliva gynnsamt om blott vår välsignade tös Ifigenia kom hit och offrade för våra krigares välgång sin mödom i äktenskap med den mest upphöjde av våra krafter. Du vet nog, min fru, vem jag åsyftar därmed. Jag ber dig då därför att sända vår dotter hit, så att hon genom sin dygd kan ge oss bättre väder. Din make och herre, hellenernas kung Agamemnon." Så skrev Menelaos och skickade brevet med en rask och pålitlig trogen kurir.

När det avsänts kom brodern tillbaka från sin dystra vandring i nattliga tystnaden till Menelaos och frågade: "Har du ännu hunnit skriva till Klytaimnestra?"

"Jag sände det nyss."

"Det var illa. Ty nu har jag fattat beslutet att jungfrun ej någonsin skall bliva offrad. Vad skrev du i brevet?" Och brodern förkunnade allt vad han skrivit. "Nå, det kan ej hjälpas. Jag får skriva snarast en klar dementi blott."

"Det kan du ej göra. Det får du ej göra."

"Det mänskliga måste gå före det heliga och det gudomliga. Plikten är helig, men människolivets familjefrid och harmoni är väsentligare. Du får finna dig i en svårt prövad och ansvarig kärleksbelastad familjefars vilja." Och kung Agamemnon skrev följande brev:

"Kära hustru, på grund av svårartade kriser i lägret så är det ej lämpligt för Ifigeneia att komma hit nu. Må hon komma ej förrän du hör av mig åter. Din trogne familjeomsorgsfulle man Agamemnon."

När Klytaimnestra fick brevet som kung Menelaos förfalskat, så tänkte hon: "Är det min man som har skrivit ner detta? Jag känner ej riktigt igen honom. Och vad är det som han åsyftar? Varför vill han icke uttrycka ärendet klart? Den förnämaste kraften i hären han talar om som skulle gifta sig med Ifigenia kan endast vara Akhilleus. Men varför kan han ej säga det rent ut? Nåväl. Ifigenia får ge sig iväg. Men jag själv följer med henne fjärran till Aulis för att som en omsorgsfull moder se till att allt går riktigt rätt till. Det gäller ju mitt första barns och mitt förstfödda flickebarns bröllop."

Och Klytaimnestra begav sig tillsammans med Ifigeneia mot norr. Och de gav sig iväg innan det andra brevet från kung Agamemnon till Klytaimnestra nått fram.

5. Odysseus

Det var morgon vid Aulis. Vid stranden stod kung Agamemnon allena. Det var mycket tidigt. Blott få voro uppstigna. En och en annan rask vaktpost blott sutto och höllo sig vakna i väntan på gryningens sparsamma ljus.

Allt var grått och förfärligt. Det vilda eländiga havet var rytande argt, och det regnade iskallt och gisslande hagelregn vågrätt från öster. Och vinden var bister och ursinnig, som den nu varit i en och en halv outhärdlig och mardrömslik månad.

"Fortfarande samma olidliga blytunghet, samma olidliga mörker och kyla, och samma förbannade stormvind och motvind som under de senaste sju outhärdliga veckorna. Har vreda himlen för avsikt att krossa oss? För varje dag tycks den närmare jorden, mer blytung och hotande och mera påtagligt nära. Det finns ingen rymd, inga stjärnor, ej sol eller måne, ej blåvit oändlig och underbar himlarymd längre. Det finns ingen evighet, ingen oändlighet längre, ty himlen har fråntagits oss.

Men vem kommer här om ej kuriren jag sände med mitt andra brev till min hustru? Han verkar helt slut. Har du dåliga nyheter?"

"Det kan man säga. När jag kom till Argos så hade din hustru och dotter re'n givit sig av. Dock, de vilar om nätterna, ty de är som alla kvinnor bekväma och pjoskiga av sig. Jag själv har ej vilat alltsedan jag lämnade Argos, och tack vare det kan jag varsko min konung om drottningens ankomst."

"Din drummel! Och varför gav du dem ej brevet när du sprang förbi dem?"

"Jag träffade dem ej på vägen, ty jag tog den genare och obekvämare vägen."

"Idiot! Mycket klokare hade du varit om du tagit deras väg och gett dem brevet. Hur långt härifrån är de nu?"

"De är här kanske redan idag, enligt vad jag har hört."

"Ge dig av och för hit Menelaos." Och tjänaren lämnade tungsinte konungen. Snart kom hans bror till hans sida.

"Jag hör, Agamemnon, att flickan är redan på väg hit tillsammans med modern. Nu har du blott en sak att göra."

"Och det är?"

"Att offra den arma. Gud kräver det, hären och manskapet kräver det, Kalkhas och jag och varenda en man utom du kräver offret."

"Det finns ännu en utom jag som ej kräver det."

"Och vem är det?"

"Odysseus."

"Den röde idioten! Han är oss allenast till last. Det var dumt av oss att kalla honom från Ithaka. Han är en upprorsman som alltid sätter sig upp emot oss och mot Gud blott. Han är teoretiker som alltid säger det vrånga. I strid är han feg och en haltande odugling."

"Säg det till honom och icke till mig. Men tyvärr har du rätt i att Ifigeneia nu måste bli offrad. Det kommer att för evig framtid förstöra mitt äktenskap, men det finns ej något annat att göra. Om guden har sagt så och fordrar det måste det bli så."

"Det gläder mig att du nu äntligen är på det klara med det."

"När du går till ditt tält, sänd då hit min kurir till mig åter. Jag vill ha det brev som han ej lyckades leverera. Måhända min fru skall förstå mig när hon får ta del av dess innehåll." Och Menelaos gick bort. Agamemnon var åter allena.

"Vad göra vi icke för Gud? Han är god endast i teorin. I praktiken är han lika ond som all världen och varje arm människa i hela världen. Praktiken är ond, outhärdlig, förfärlig och ful. Den är hopplös i evighet. Det teoretiska blott är ej ont och förkastligt. Allt vad guden gör i praktiken är avskyvärt och vederstyggligt och ont. Endast i teorin är han god.

Ve oss arma som lever idag för att uppleva detta! Och salig den själ som i framtiden endast behöver att skriva om saken! Om blott detta hemska historiska onda kapitel var endast en saga, som man kunde inbilla sig i en fridfull exotisk förtrollande dagdröm! Då vore hellenernas krigståg mot Troja en underbar och fascinerande läsning blott att tjusa barnens naiva lättlurade hjärtan med. Men som det är är allt endast en olidlig gudlös ofrånkomlig grym svart och omänsklig mardröm. Praktiken är evinnerligen olidlig. Blott det teoretiska är icke ont. Endast i teorin är vår Gud icke ond. Endast i teorin är vår Skapare god.

Odysseus! Du ensam har icke gått med på att offra min förstfödda dotter. Du ensam, den avskydde impopuläre gudshädaren har vågat visa barmhärtighet, mänsklighet och en sund instinkt. Men vi måste vägra att lyssna på dig, ty du är en besvärlig och farlig och pinsam person. Du skyr icke att trotsa Guds vilja och ord,

och en sådan är farlig. Om jag endast kunde förstå vad du har emot Kalkhas! Han är ju ej fet. Om han vore en fet präst förstode jag bättre din misstro, ty prästerlig fetma är tecken om inte bevis på att prästen i fråga är långt mera världslig och praktisk än fromt teoretisk och andlig. Och präster är till för att blott vara andliga. Nej, Odysseus, din misstrohet mot prästen Kalkhas kan blott väcka samtligas misstro mot dig.

Är det du, Odysseus? Har du stått där länge och tjuvlyssnat?"

"Nej, jag kom nu. Jag kom blott för att meddela att din fru Klytaimnestra är kommen."

"Ditt budskap är den allra bittersta nyhet jag någonsin hört. Odysseus, säg, vad skall jag göra?"

"Det enda förnuftiga: res ej till Troja och rädda din dotter."

"Det kan jag ej göra."

"Här kommer nervös Menelaos."

"Min bror! Skall du låta mig ensam ta hand om din maka och dotter?"

"Jag kan icke möta dem öga mot öga. Må du offra flickan som vill det, och kläcka det för hennes mor."

"Hon har talat med riddar Akhilleus, som står och gapar emedan han aldrig hört talas om sitt eget bröllop."

"Det har heller ej någon annan. Den sköna idén har min hustru fött själv, ty du sade ej själv i ditt brev något om något sådant."

"Men tungorna går. Alla vet att din dotter är här för att offras. Om du icke säger det själv till din fru får hon veta det av någon annan."

"Du vill bara tvinga mig göra vad jag allra minst av allt vill."

"Icke jag. Det är guden som bringar dig offra din dotter."

"Om guden grymt tvingar mig offra min dotter så finns ingen Gud."

"Vill du göra dig skyldig till hädelse som Odysseus?"

"Den ende oskyldige kraften i lägret. Men min skuld i människooffret skall bli lika liten som hans. För mig med till min hustru."

"Men just sade du att du ej kunde se henne."

"Nu kan jag se henne. Töva ej nu! Är du tveksam i saken? Vill du icke komma till Troja?" Och kung Agamemnon gick med Menelaos till väntande makan och drottningen Klytaimnestra. Så snart hon fick se honom skyndade modern till maken och sade:

"Där är du! Vad är det, min man, som står på? Varför kallade du hit din dotter? Ditt brev var så konstigt och främmande att det blott fyllde mig med onda farhågor. Hit har jag ilat och den sista natten ej sovit av oro för oss."

"Har du rest hela natten?"

"Bekommer det dig att vi har det? Besvara i stället min fråga! Ditt brev fick mig ej att tro annat än att ingen mindre än hjälten Akhilleus friat till Ifigeneia. När jag kommer hit och får se honom och hjärtligt hälsar den granne som blivande brudgum begriper han inte ett dyft. Och han frågade mig varifrån jag fått en så befängd ljus idé, varpå jag sade allt om vad du hade skrivit till mig. Och då sade han dystert och

allvarligt: 'Konungen menar med sina tvetydiga ord icke något normalt vanligt äktenskap,' varpå jag frågade honom: 'Vad är det för äktenskap då som han menar?' Då teg granne hjälten Akhilleus, varpå jag ställde precis samma fråga till andra, men även de teg allesammans. Dock såg jag att varenda en av dem alla för väl visste vad det var frågan om, men ingen enda av dem var barmhärtig nog att taga bladet från munnen. Så säg mig nu, min egen make, vad den olycksbådande allmänna tystnaden om Ifigenia innebär."

"Res dig, min hustru. Fall icke på knä för din make. Det passar sig icke när alla ser på."

"Att en hustru är ödmjuk inför hennes make – är det icke passande?"

"I detta enda unika olyckliga fall borde rollerna vara tvärtom."

"Varför det?"

"Jag skrev två brev till dig, men det andra kom icke i tid fram, dess värre. Här är det."

"Det säger ej något konkret. Det gör blott hela saken än dunklare. Varför skrev du först att vi skulle komma och sedan att vi icke alls skulle komma? Vad försiggår här uti Aulis egentligen?"

Då bröt olyckliga tårar med ens fram på konungens kinder. De kunde ej hejdas. Inför allas åsyn omfamnade konungen gråtande hustrun. Otydliga ord sökte trevande sig vägen fram över konungens läppar men blev överröstade av kungens upprörda gråt.

"Agamemnon! Behärska dig! Tag dig nu samman och säg vad det är!"

"Det är omöjligt för mig. Odysseus! Bror Menelaos! Jag ber om er hjälp. Kom och säg henne det."

Menelaos var redo att tala, men röde Odysseus lade då band på hans hjärta och sade: "Vad konungen ej äger vilja till själv kan hans tjänare långt mindre utföra."

Då sjönk den härlige konungen ner på sitt knä på den smutsiga jorden framför sin villrådiga maka och kom med bekännelsen:

"Hustru! För att kunna erövra Ilion har guden fordrat att Ifigeneia skall offras som slaktoffer åt honom. Gud själv är mannen som Ifigeneia skall offras i äktenskap åt.

Jag förstår att du skälver och tiger av fasa och skräck inför sådan outtalbar grymhet och omänsklighet från din egen mans sida, men han är beredd att bereda dig gottgörelse för sitt illdåd. Det heter i Lagen: 'Må liv ges för liv, tand för tand, blod för blod,' och så vidare. Om jag som levande människa någonsin kommer tillbaka från Troja, så tag då mitt liv såsom ersättning för Ifigenias. Utgjut mitt blod som jag utgöt vår älskade dotters. Jag ger dig nu härmed med guden som vittne den heliga rätten därtill. Jag har sagt till dig allt, och nu tiger jag stilla i väntan på ditt hårda svar."

"Vad är det för en Gud som ni har som har sådana galna vansinniga fordringar?"

Spåmannen Kalkhas steg fram nu och sade:

"Ett oöverkomligt oupphörligt oväder har i sju veckor nu hindrat hellenernas överfart över Egeiska Havet till Troja. Allenast om konungens förstfödda dotter blir offrad åt Gud skall det bli bättre väder."

"Och det har Gud sagt dig?"

"Det har han."

"Jag finner ej ord för min harm. Finns det ingen här som vågar påstå att Gud säger motsatsen, som han ju alltid plär göra? Ty aldrig i evighet har Gud sagt något förutan att genast ha tagit tillbaka det. Aldrig har någon gud gjort något utan att sedan ha gjort raka motsatsen."

"Tyst, kvinna," sade nu bryskt Menelaos. "Ni kvinnor vet inget om Gud, ty ni kan aldrig annat än prata i vädret och vet aldrig ens vad ni talar om. Klytaimnestra, res hem. Vad som här sker i Aulis har du inget mera att göra med. Här försiggår politik, och en kvinna i världspolitiken är ingenting annat än käppar i hjulet. Gå hem, vackra svägerska. Dottern fick du av din man, och som din absolute och allenarådande herre har han rätt att taga sin dotter tillbaka och du ingen rätt att motsätta dig det. Agamemnon, res upp dig ur din alltför äckliga alltför föraktliga ställning. Det passar sig ej för en man att gå ner på sitt knä för en kvinna, det mest ignoranta och hopplösa levande stycke som finns. Man får aldrig ta hänsyn till kvinnor. Då går det för galet. Res hem, stackars Klytaimnestra. Du liksom vi alla kan ingenting göra mot gudarnas vilja."

"Jag lägger ditt ord på mitt minne, min make, tills du kommer hem efter att nu ha sålt din familj och ditt blod och din dotter för ägandet av den trojanska odygdiga och babyloniska skökan. Jag lämnar vår dotter åt dig och ditt gamsällskap att av dem slitas ihjäl och förtäras. Jag gjorde det ej om du ej för det köpet erbjudit ett hederligt pris."

Och hon vände sig om och gick rakryggad ensam och raskt bort mot vagnen och sällskapet som medföljt henne till Aulis. Hon reste tillbaka mot Argos med dem, men förutan sin älskade förstfödda dotter. Ty för denna tös hade Gud andra planer.

Nu steg Kalkhas fram, och han sade:

"Lyss, konung, till gudarnas heliga ord. Guden fordrar att Ifigeneia, den värnlösa jungfrun, idag och i natt skall bevakas med noggrannhet, så att ej hennes olyckliga mor eller någon ogudaktig partisk person får idén att försöka befria Guds utvalda offer. Ty jungfrun skall offras! Det är Guds oryggliga vilja. Om Hellas skall kunna besegra trojanerna måste din älsklingstös offras av dig inför alla i morgon i gryningen."

"Du gör i sanning det så svårt som möjligt för oss, gode Kalkhas," var allt kungen sade. Men röde Odysseus trädde nu fram, och han sade:

"Jag föreslår att Kalkhas själv sätts som vakt över natten omkring jungfruburen, ty han är ju den som helst vill offra barnet. Han är upphovsmannen till hela idén. Må han sättas som den allra säkraste vakten för flickan. Och om flickan rymmer, så må han i morgon själv offras i stället för skuldlösa jungfrun.'"

"Din tanke är god, Odysseus, vad den första hälften av tanken beträffar. Men att du kan tänka på att offra prästen som människooffer är något som du borde

skämmas i evighet över. Men är Kalkhas villig att vakta sitt offer?" Så sporde nu kung Agamemnon.

"Det är icke mitt offer utan vår Guds. För min Gud är jag villig att göra precis vad som helst."

"Ja, det haver vi sport," sade kung Odysseus knappt hörbart.

Och det avgjordes att prästen Kalkhas allena fick ansvaret för Ifigenia tills hon den kommande gryningen skulle bli offrad.

Men sluge Odysseus gick till Akhilles och bad att få tala med honom.

"Vad vill du?" var hjälten Akhilleus' misstrogna fråga.

"Ett ord blott om Ifigeneia."

"Kom in. Säg, vad vill du med henne?"

"Säg själv vad du helst vill med henne."

"Helst ville jag rädda den skuldlösas liv."

"Samma här. Och just det ville jag gärna tala om."

"Tala."

"Låt oss gå till väga med humor och löje, som skolpojkar inför ett busstreck. Men tyst! Det är någon som lyssnar där utanför. Inte ett knyst! Jag ska se vem det är."

Och där utanför tog han på baraste gärning en gammal god vän som stod blickstilla med örat fastklistrat vid tältets vägg. Det var bågskytten, Herakles' vän Filoktetes.

"Din gamle filur! Står du här fräckt och tjuvlyssnar?"

"Ack, Odysseus, ursäkta mig, men vad ni fromt diskuterade lät så enormt fascinerande. Bli inte arg på en gammal och arm veteran. Jag är ej den som skvallrar. Tvärtom skulle jag gladeligen då föredra att vara med. Ert putslustiga spel tycks mig enbart behagligt och inbjudande."

"Vill du då vara med om ett bovaktigt pojkstreck?"

"Allt pojkaktigt tilltalar mig."

"Kom då med in i tältet. *Tres faciunt collegium,* men det skall ej sägas förrän i framtiden." Och gamle Herakleskompisen följde med in i Akhilleus' tält. Och de tre smidde där sluga planer tills aftonen bytte till natt.

Och i nattmörkret satt gamle Kalkhas på vakt framför hyddan som Ifigeneia hölls fången i. Han var högst missnöjd med uppgiften som den banditen Odysseus fräckt dyvlat på honom.

"Jag är en helig person, och så sätter de mig till att vakta ett offer, som en annan smutsig och ful svinaherde. Det är ej en passande ockupation för en man av min status. Jag är dock en helig person. Det är en outhärdlig förnedring att här nödgas sitta och vakta en flicka tills morgonen gryr. Men vad gör man ej för gamla Troja."

Då hördes en barnröst i mörkret:

"Ha-ha! Skalken Kalkhas bevakar en flicka!"

Och rösten blev strax retsamt ackompagnerad av en lika barnslig:

"Han är ingen präst! Han vill ju bara vakta små flickor!"

"Se upp! Den förfalskade skalken kan bliva rätt karsk om vi skrattar åt honom!"

Och alla tre barnsliga rösterna brast ut i klingande flinskratt.

"Förbannade ungar!" röt Kalkhas. "Gå hem till er mamma och lägg er! Om ni inte lyder mig skall jag ge er smisk på stjärten!"

Då flinade ungarna åter och sjöngo:

"Den skalken är falsk! Kalkhas är ingen präst! Han är falsk! Han vill bara ha flickor!"

"Förbannade skitungar! Vänta tills jag har fått tag på er, era små rackare! Näsvisa småglin! Fräcka små snorvalpar!"

"Tag oss då, falske profet, om du kan!" Och de flinade åter. Då Kalkhas förnuftigt nog tvekade överge hyddfången hördes den fräckaste barnrösten: "Mor säger att allt du gör är blott till för att hindra hellenerna från att belägra trojanernas stad, för att du själv är ingenting annat än en patriotisk trojan. Allt du gör är för Trojas skull och ej för Guds. Därför är du en sniken och falsk opålitlig profet."

Då förlorade Kalkhas behärskningen, och med ett rytande jagade gudsmannen ut i det kolsvarta mörkret och famlade såsom en blind efter ungarna, som inte syntes. Men till hans osläckliga vrede så hälldes på hans vredes eld ständig olja i form av de klingande barnsliga hånskratten, som ständigt sved i hans öron. Han kunde ej tåla förnedringen att bliva hånad för att han mot sin egen vilja var tvungen att utföra den outhärdliga uppgiften att vara fångvakt. Men barnen fick han icke tag på. De gäckades med honom och fick den rasande stackaren att komma allt längre bort från hans heliga uppgift att vakta Guds offer. När hopplösa barnjakten pågått en alltför lång stund blev den plötsligt tvärt avbruten av en högst karlaktig obarnslig svordom från ett utav barnen.

"Vad är det?" kom en annan mansröst från barn nummer två.

"Fan i helvete!" svor första barnet med mognaste basröst.

"Så säg vad det är! Du förråder oss annars!"

"Jag steg på en orm, och han bet mig, den rackaren."

Men Kalkhas hade hört nog, och han skyndade andfådd tillbaka till hyddan, som det dock emellertid dröjde en tid för den vilsne i mörkret att hitta. Men när han kom fram fann han ingången sprängd och det blivande människooffret försvunnet.

Och samtidigt ropade röde Odysseus långt därifrån till en medmänniska:

"Fly och stanna ej! Spring dag och natt tills du säkert är ute ur landet! Och kom aldrig åter till Hellas så länge trojanernas stad ännu står! Fly och stanna ej, flicka! Ja, fly för ditt liv!" Och snart hörde han ej längre Ifigeneias bortskyndande snabba små steg. Men han hörde från fjärran ett slag hennes avlägsna svaga och kvinnliga röst:

"Gode Gud vare med eder alla, som tack, för att ni räddat ur onda människors händer en oskyldig jungfrus och människas liv!"

Och därpå var allt tyst i den kolsvarta natten. Blott stormvindens eviga brus ifrån öster tjöt vilt såsom vanligt.

När röde Odysseus återkom till blå hellenernas läger så såg han vid fånghyddan Kalkhas bedrövligen sitta med huvudet i sina händer och suckande djupt över att han, en gudsman, dumt låtit sig bli oförlåtligt bedragen. Odysseus lämnade prästen allena med hans oförmåga att någonsin kunna förlåta sig själv.

Odysseus gick icke till sängs denna natt, ty han var alltför uppfylld av ljuvliga känslor och ilande tankar. Han märkte, att någonting höll på att hända med vädret. Den iskalla ostliga stormvinden höll på bli varmare, molnen blev tunnare, och plötsligt glimmade där mellan molnen en stjärna. Den sistlidna natten var den redan stjärnklar och ljus, men de gräsliga molnen kom åter till morgonen då. Men nu tycktes det verkligen bli en förändring i vädret. Vad hände med vinden? Med ens blåste den i Odysseus' öra i stället för rakt i hans ansikte, och det var icke en hård vind, men mjuk, varm och smeksam. Ja, plötsligt kom vinden från söder. Allt tunnare och alltmer vita blev molnen, och plötsligt kom månklotet jublande skinande strålande bländande fram. Vädret var plötsligt drägligt och gynnsamt. Den hårda svårartade motvinden var efter sju långa veckor helt utblåst. Odysseus böjde sitt knä ner till jorden och tackade Gud med mot jorden böjd nacke och välknäppta händer. Då kom Filoktetes armt haltande fram stödd av unge Akhilleus. Och Filoktetes begynte att gorma:

"Din röde förbannade usling! Se nu vad din lek har ställt till med! En kobra har bitit mig för att jag lekte med gudsmannen Kalkhas! Förbannelse över ditt påhitt!"

Odysseus teg, men Akhilleus sade: "Det hjälper ej här med argt ovett. Kom, låt oss uppsöka fältläkaren Makhaon. Kom Ifigenia lyckligt iväg, Odysseus?"

"Det gjorde hon."

"Nå, det var väl huvudsaken. Då går vi iväg, Filoktetes."

Och med Filoktetes svårt haltande, svärande, gormande och ilsket bannande allt här i världen gick unge Akhilleus bort emot Makhaons tält. Ingendera av de båda krigarna hade ens märkt den betydelsefulla förändringen i hårda vädret.

När gryningen började bådas och lägret fortfarande sov helt ovetande om väderväxlingen, sökte Odysseus upp prästen Kalkhas. Han fann den olyckliga vaktposten i samma ställning som han hade lämnat den arme i senast: armt sittande med båda händerna täckande ansiktet.

"Kalkhas!" försökte Odysseus hälsa, och prästen spratt till.

"Är det du, olycksfågel?"

"Ja. Var är din fånge?"

"Det gissar jag att du vet bättre än jag."

"Har du märkt stora väderleksändringen?"

"Ja. Varför sökte du upp mig?"

"För allas vårt bästa. Än sover var själ i vårt läger, och ingen förutom vi båda har märkt än att vädret förändrats. Blott du och jag vet om att du har gjort bort dig och att din gudomliga prästaprestige är mer värdelös än all den gratisluft som alla andas gemensamt. Som gudsman och helig profet är det ute med dig, och du vet det. Om det som du retades för denna natt ej var sant hade du aldrig tappat behärskningen. Du har själv avslöjat dig som en vanlig trojansk patriot som i Guds namn försöker att hindra hellenerna från att dra ut emot Troja, som de blott kan lyckas med att trampa sönder. Ditt utvalda människooffer blev aldrig förrättat, och ändå har vi gynnsamt väder, och det är beviset på ditt stora fiasko, din inkompetens och din fullständiga

opålitlighet såsom profet, präst och gudsman. Gud själv har förkastat, förgätit och avslöjat dig. Du är bliven ett åtlöje för hela hären och världen.

Men endast vi båda vet om det. Akhilleus och Filoktetes, som hjälpte mig att befria den fläckfria jungfrun, vet även om saken, men ädle Akhilleus håller av dig alltför högt för att någonsin önska att vanära dig, och vår vän Filoktetes blev ormbiten och kan så länge han lider av bettet ej tänka på annat. Odysseus således utgör ditt ryktes och livs enda fara, ty han är den enda som kan tänkas skvallra om sanningen. Hänger du med?"

"Jag hör på med den yttersta fasa och skräck."

"Jag vill nu komma med ett förslag. Om du lovar att ej mer försöka att sinka vår färd och vårt härnadståg lovar jag tiga om vad jag fått se denna natt."

"Du vill således skydda mitt rykte från vanära mot det att Trojas förstörare får härja fritt?"

"Du har rätt förstått saken."

"Du menar att jag fritt får fortsätta verka som präst i hellenernas mitt trots att jag denna natt har gjort bort mig?"

"Det menar jag."

"Jag kan ej se vad jag har att förlora med ett sådant löfte. Jag går gärna in på det. Men om du någonsin bryter det skall även jag hava rätten att bryta det."

"Det kan jag lova, att det ej blir jag som först bryter det. Och blir det du blir det synd om dig."

Gudsmannen tänkte, när han med ett handslag beseglade överenskommelsen med Odysseus: "Ett löfte kan undvikas genom små listiga utvikningar. Jag kan lättare verka för Troja i skydd under denna högtidliga ed än som vanärad utstött och avslöjad hatad bedragare. Men det blir svårt att försvåra hellenernas företag utan att denne Odysseus märker det.

Hur skall jag klara mig ur denna knipa med bortblåsta jungfrun, Odysseus?"

"Det blir ditt eget problem."

"Jag behöver ditt råd och din hjälp. Hur skall jag rädda ansiktet?"

"Om icke guden kan hjälpa dig som du har ägnat ditt liv åt, så kan ännu mindre Odysseus." Och därmed gick Odysseus iväg.

Och det dagades, och lägret började vakna. När Kalkhas fick se alla människor vakna så blev han förfärad och ropte till guden: "O Gud! Låt mig lyckas bevara mitt ansikte inför atriderna! Ingiv mig de rätta orden, så jag icke blir till ett åtlöje inför all världen!" Och i samma ögonblick fick han en snilleblixt. Och därpå såg han hur kung Agamemnon med allvarlig uppsyn kom upp emot honom och hyddan, där Ifigeneia fortfarande rent teoretiskt och rent officiellt hölls bevakad och fången. Och kung Agamemnon kom bistert till prästen och hälsade honom och sade:

"Nå, präst! Vad har blivit av dina förträffliga spådomar? Ifigeneia har ej blivit offrad ännu, och ändå har vi fått bättre väder."

"Min herre och konung, ett härligt mirakel har skett. Gud har upptagit Ifigeneia förutan att utgjuta oskyldigt blod. Hon har redan mottagits av guden, och därför har

vi redan fått bättre väder. Ja, låtom oss fröjdas och jubla, ty detta är dagen som Gud i sin nåd har oss givit till glädje och gamman!"

"Var är ljuva flickan? Är hon ej i buren?"

"Nej, såsom jag sade har Gud tagit upp henne utan att ens öppna dörren till hyddan. Hon finns icke mer i vår värld."

"Give Gud att det vare med sanningen överensstämmande, det som du säger!"

"När jag efter en kort och orolig morgonlur vaknade upp fann jag plötsligt att väder och vind var förändrade. Då gick jag in till din dotter för att tala om för den heliga jungfrun den glada gudomliga nyheten, som skulle för hennes del innebära att hon sluppe offras. Men då fann jag hyddan helt tom. Ej ett spår fanns av flickan. Då drog jag därav den gudomliga slutsatsen att guden själv gått i förväg för handlingsförloppet och tagit till sig Ifigenia redan nu i denna natt och på samma gång ändrat på vädret. Och detta har guden nu gjort för att du skulle slippa att utgjuta din dotters blod."

"Om hon blott vore kvar här men vädret förändrat ändå! Ty då skulle en ljuvlig förlikning med Klytaimnestra ännu vara möjlig. Men är Ifigenia borta för gott kan min hustru ej nå'nsin förlåta mig fastän jag är utan skuld i min dotters försvinnande. Ingen är skyldig, men alla skall vi få betala för det som ej någon har gjort utom Gud. Ja, så ligger det till, ädle Kalkhas," och konungen klappade prästen på axlarna, "men denna eftermiddag styr vi ut över havet mot Troja, och det är jag glad för. Vill du följa med är du välkommen."

"Tack, herre konung. Jag följer då med på Akhilleus' skepp."

"Det är bra." Och den ej längre fullkomligt tröstlöse konungen lämnade prästen i fred.

Efter frukosten började skepp efter skepp kasta loss och med lysande vindfulla bländvita segel triumfartat, härligt och ståtligt och utomordentligt serent, majestätiskt och stolt styra ut mot det väntande havet. Och solskenet bländade världen och gav åt begynnande resan en glans och en fröjd och det nog allra bästa humör. Havet log och välkomnade seglarna med sin oändliga varma otroliga blå världsomfamnande yta, och käcka hellenernas äntliga exodus ledsagades av de muntraste blankaste lekfulla skimrande käcka delfiner. Och det mer än något förvissade alla om att deras resa blott skulle bli tursam. Ty ingenting annat betyder delfiner och tumlare än lycklig resa och tur, liksom världsoceanens fregattfåglar och albatrosser, som alla är i maskopi med varandra och blott bringar tur åt de sjömän Gud älskar, som är riktigt sanna och äkta, och som mera tror på försynen och havet och vädret och Gud och all världens osynliga havsmystik än på sig själva och bräckliga rodret de håller i.

Under den andra seglatsdagen uppsökte Kalkhas Odysseus och ställde röde kaptenen en fråga. Odysseus svarade på den förutan att släppa sin uppmärksamhet från sitt roder och blå horisonten. Vad Kalkhas där frågade om var det följande:

"Oidipus är en beryktad person som jag hört mycket talas om, men vad den nämnde kung Oidipus gjort och hans livs intressanta historia har jag ej fått något

grepp om. Akhilleus rådde mig att höra sagan från dig, ty han sade att du visste bättre om saken än han. Därför följde jag med på ditt skepp hellre än på Akhilleus'."

"Nog anade jag att där låg något bakom att du övergav din Akhilleus' skepp för att följa med mitt. Jag skall gärna berätta historien för dig. Men kom då tillbaka på eftermiddagen när vinden och ansvaret avtar, så att vi kan ägna oss åt denna saga då i lugn och ro. Ty nu är vinden som allra friskast och fordrar mest av mig, och jag kan ej ägna min uppmärksamhet åt en annan än vinden så länge han blåser så friskt som han gör. Vinden är den mest fordrande av alla herrar. Om sjömannen släpper sin uppmärksamhet och sin uppvaktning av konung Vind en sekund är det ute med honom och med hela skeppet han ansvarar för. Därför måste jag tjäna kung Vind nu allenast, åtminstone tills han själv slutar att sporra mig och självmant släpper på tyglarna och tar ut betslet ur munnen på mig, som tills vidare gör det omöjligt för mig att förtälja vad jag själv behagar. Kom åter i eftermiddag."

Och profeten kom åter till bistre kaptenen på eftermiddagen, när friska sydvästvinden verkligen mojnat och hårda seglatsen gick lugnare till, så att till och med några män börjat att hjälpa med årorna. Och kung Odysseus började då att förtälja för Kalkhas den sanna berättelsen om konung Oidipus.

6. Laios

"Oidipus' ättefar hette Iapetus, som kanske är samma person som hebréernas Jafet. Iapetus blev fader åt Inachos, som födde Io. Är du månne kunnig om hennes historia?"

"Ja, alltför väl."

"Hennes son var kung Epafos, som födde Libya, som födde Belos och Agenor. Belos blev fader åt Danaos och Aegyptos. Är du även kunnig om deras historia?"

"Ja, om danaiderna har alla hört."

"Belos' tvillingbror Agenor flyttades från Nilens stränder tillbaka till fäderneslandet, det heliga Kanaans land, alla Israels barns enda hemland på jorden. Där födde han med Telefassa bland andra barn Fenix och Kadmos och Fineus. Känner du till dem?"

"Om Fineus har alla hört, men om Kadmos vet jag icke mycket."

"De hade en syster som hette Europa. Men vart styr Akhilleus plötsligt? Han har lagt om kursen från Troja."

"Han verkar att styra mot Lemnos där borta."

"Ja, faktiskt. Vad vill han på Lemnos?"

"Måhända är något på tok. Men, Odysseus, fortsätt berätta om Kadmos och Fenix och jungfru Europa. Vad hände med dem där i Israels land?"

"Deras ädle far Agenor återgick helt till den mest primitiva och den mest ursprungliga religionen i världen, den fruktansvärt lagbundna fordrande judiska tron på den ende och evige guden, och hela familjen fick följa hans fjät och blev israeliter ock de. Men Europa blev kär i en hedning från väster. Han var en kapten

och en köpman från fjärran Italien och kallades Tuscus. Europas strängt israelitiske far krävde hårt och bestämt att den älskade fästmannen måste bli israelit förrän han kunde umgås med jungfru Europa. Man Tuscus var öm och var ej intresserad av annat än kärlek. Han kunde ej smälta de hårda starkt bindande lagarna. Men fadern Agenor gick ej att blidka. 'Du får ej min dotter med mindre än att du blir rättrogen jude som vi. Jag kan ej ha en svärson som ej tror på Gud,' sade fadern till Tuscus. Då svarade Tuscus: 'Ni har ej förstått mig. Jag tror visst på Gud. Jag tror blott ej på någon politisk och ond världslig grym Gud, som hellre förbannar och dödar än villigt förlåter. Jag tror på den Gud som kan ångra sin vrede, som skapade regnbågen såsom försoning och såsom ett tecken på sin egen ånger när han hade dränkt hela världen och mördat allt liv, men jag kan icke tro på den Gud i vars namn de hebreiske mördade Bileam efter att Bileam endast välsignat och ärat Guds utvalda folk. Ja, jag älskar den Gud som var Josefs och Abrahams, Jakobs och Noaks och Samuels Gud, men jag tycker ej om den förskräcklige vredgade kortsynte guden som kräver det alltför omöjliga av sina barn genom en alltför snäv och formell, alltför vidlyftig, långtråkig och föga effektiv lag."

"Du har hädat, din hedning och lömske barbar! Det finns ej någon Gud om det icke finns ordning! Och Lagen, som Moses har givit oss, är inget annat än den enda ordning och reda det finns här i världen! Om du icke tål den, så ge dig iväg och kom aldrig tillbaka! Min dotter skall ej bli ett offer åt kaos' profeter! Du är anarkist, och jag tål lika litet en sådan som du likar lagen! Så ge dig iväg bara, missfoster! Och kom ej åter, så länge du ej kan förlika dig med landets lag!" Då svarade Tuscus:

"Om ni ej vill ge mig er dotter vill jag ej ta henne ifrån er med våld. Jag beger mig i gryningen och lämnar er och er dotter i fred. Men det lovar jag er, att ni kommer ej någonsin finna en man som mer älskar er dotter än jag." Och bedrövad gick Tuscus från burgna patricierhemmet. Den stränge principfaste fadern förteg allt för dottern Europa, och ej förrän följande morgon, när köpmannens skepp var försvunnet från hamnen med köpmannen själv, fick Europa med svårighet reda på sanningen. Och hon blev än mer bedrövad än Tuscus. Den älskligas ögons eld slocknade, och hennes näktergalshonungsröst tystnade. Hon blev förtvivlad och låste sig in på sitt rum, och hon släppte ej in någon människa på fjorton dagar. Den femtonde morgonen fann man att dörren var upplåst. Man trädde då in, men Europa var borta. Hon hade försvunnit från staden.

Då vände sig hennes tre bröder mot fadern och började anklaga honom för hela historien. De avsvor sig sin religion alla tre, och den förste som gjorde det var ädle Fenix. De lämnade alla tre hemmet och drog ut i världen. Men fadern förbannade dem för att de gjorde uppror mot honom. Han hann ej förbanna ordentligt sin äldste son Fenix, men Kadmos och Fineus fick bägge två höra sina förbannelser:

"Dig, svage kvinnlige Fineus, för att du följer din syster Europas fördärvliga väg, skall vår världs fasansfullaste kvinnor martera så länge du lever. För kvinnor skall du aldrig någonsin få någon frid." Men den fege och yngste av bröderna flydde förrän han hört hela förbannelsen. Kadmos allena fick höra sitt livs hela öde grymt förutspås:

"Aldrig skall du få ett hem utan att det blir omstörtat av dina egna familjemedlemmar. Och aldrig skall du få familj utan att dina barn sliter sönder varandra och mördar varandra och mördar sig själva. En son av ditt hus skall få barn med sin moder och mörda sin fader. En dotter skall äta sin sons eget kött och själv avrätta honom. Din ätt, om du någonsin får någon, skall bli den armaste och den mest osälla i hela världen. Ja, aldrig skall du finna lycka och lyckas att skapa din lycka förutan att du strax blir jagad ifrån den. Det spår jag dig, Kadmos, för att du tar dotterns parti emot fadern. Må alla förbannelser som icke drabbar din syster och dina två bröder hårt drabba den siste som lämnar mig, du, Kadmos, som även du övergiver din fader och den enda sanna och rättfärdiga religionen." Och Kadmos begav sig från Israel ut på oändliga resor till avlägsna länder för att därmed glömma sitt ursprung, sin olycksfamilj och sig själv.

Huruvida Europa blev någonsin återförenad med Tuscus är det ingen mänska som vet. Men det är ej helt omöjligt, ty alla tusker som kallar sig även etrusker är ättlingar till denne Tuscus, som alla etrurier räknar som anfader.

Fenix blev rik såsom sjöman och köpman och grundade staden Kartago. När han var en gammal man vorden begav han sig hem till sitt fädernehem där han fann fadern döende. Och på sin dödsbädd förlät gamle Agenor sonen och frågade honom: "Säg, fann du i något land jungfru Europa?" Men Fenix besvarade frågan med nej. Därpå dog gamle Agenor.

Fenix upprättade åt sig nytt högkvarter i staden Tyrus, där han snart blev stadens mest ansedda man. Snart behärskade han helt och hållet förutom Kartago ock Tyrus och Sidon och blev en av världens mest rika och mäktiga män. Men han återgick aldrig till faderns hebreiska religion.

Brodern Kadmos blev framgångsrik även på sina oändliga irrfärder. Han var den man som gav upphov till Rhodos' civilisation, och han grundade även en stad på ön Thera. Han koloniserade Trakien och slog sig till slut ner i magra och karga Boiotien, där han lade grunden till Thebe och blev denna rika och blomstrande stads förste konung. Och med honom på alla hans långa resor var hans hulda mor Telefassa, som hellre följt dotterns och sönernas revolutionära exempel än stått vid sin hårde mans sida. Hon avled i sin egen älsklingssons armar när de var i Trakien.

Till hustru fick Kadmos den vackra Harmonia, som, som ock namnet förtäljer, fick allting att harmoniera med allt. Deras bröllop blev ett av de mest legendariska i alla tider. Var konung och furste i Hellas var inbjuden och antog inbjudningen och upplevde sitt livs mest förtrollande lyckliga fest. Allting tycktes blott le mot Harmonia och Kadmos, och allra mest gudarna, ödet, Apollon och Gud. Deras stad blev blott inom ett tjugotal år en av Hellas' mest blomstrande, rika och mäktiga. Sparta, Korint och Athen blott var större och rikare och mer inflytelserika.

På så vis blev Kadmos' liv lyckligt och fridfullt, och ingenting av vad hans far en gång spått tycktes någonsin hota. När han blev för gammal för att mera orka regera, så gav han sin spira åt sonen till sin älsklingsdotter Agaue. Den sonen var duglig och kvick, ung och rättskaffens, och ingen bättre person hade kunnat ta Thebe i arv. Denne dottersons namn var kung Pentheus. Har du hört talas om honom?"

"Nej, aldrig."

"Han tog sin livsuppgift som konung på fullaste allvar, och hans största nit var för religionen. Han älskade Gud, och han levde blott för att få tjäna den samme. Han skrev många hymner till gudarnas ära och lov, och av allt gott han gjorde för gamle kung Kadmos' stad var nog det bästa hans storslagna ansträngningar för att stävja det folkliga lättsinnet och deras hedniska avgudavanor, som ofta slog över i orgier. Men bland de mest entusiastiska avgudadyrkarna och rusdrycksorgieförrättarna var även hans egen älskade moder Agaue.

Hon själv ledde ofta ursinniga skaror av druckna personer som jagade upp sig till yra, besinningslöshet, hysteri och spritt språngande galenskap. Detta var hedningars gudstjänst. De trodde att guden befann sig i ruset och att man blott genom besinningslöst rus kunde uppnå kontakt med den samme. De levde blott för detta rus. Och de var helt fanatiska. Den som försökte att hindra dem i deras utsvävningar och förryckta omänskliga nattförehavanden kunde bli dödad. De var då som rasande tigrar när de var mest uppe i sina hysteriska rusorgier.

Mot denna dårskap beslöt unge ljuse och rättrogne Pentheus att vidta åtgärder, om så hans mor själv var med eller inte. Den klarsynte siaren, som alltid förutsåg allt, Teiresias, avrådde Pentheus från att ha något med druckna hysteriska folket att göra, men Pentheus såg deras rus och besinningslöshet som en sjukdom i landet och vägrade vidare låta dem dra som en skogsbrand omkring över allt. "De vet ej vad de gör. De är tokiga, sjuka och galna och mer liksom svin än som människor. Otukt är allt vad de vill, och just otukt är det allra värsta jag vet. Det får vara ett slut på vår världs usla gudlöshet."

"Du vet ej själv vad du gör," sade då Teiresias. "Du önskar tukta en svinahjord, men svin går icke att tukta. De kan endast grymta till svar om du talar till dem, och om du söker tukta dem med mer än ord sliter de bara sönder dig med sina betar."

"Men kvinnor är människor och icke svin."

"Kvinnor är ännu värre än djur. Det skall du själv få se, om du vägrar att låta dem vara. Låt dem vara lyckliga i sina falska ogudaktigheter, och var själv mer lycklig än de om du kan i din gudaktighet."

"Säkert skulle jag låta dem vara om icke de genom sin avgudadyrkan vanärade mig och min morfar, vår stad och vårt land. Om de lämnade landet och mig helt i fred skulle jag även ej röra dem. Men de ger mig bekymmer. De bränner ner hus i sin masshysteri, och de offrar mer djur i sitt vanvett än landet har råd med. Och de drager andra folk med sig i deras förbannade laster och syndafördärv. Sådant kan ej en ansvarig konung i längden stå ut med. De kränker mig och kränker Gud, och de kränker vårt land och vårt folk."

"Om du kränker dem såsom bestraffning skall de endast kränka dig mera. Ack, konung, för din egen skull, låt dem vara! De är ju som rasande fradgande hundar och biter ihjäl vad de än kommer åt!"

"Jag skall dock spionera på dem och se efter om min egen mor faktiskt är en av dem eller ej."

"Men tag varje försiktighetsåtgärd i så fall. Klä ut dig till kvinna, så de tror du är en av dem, om de ser dig."

"Ett vidrigt förslag. Men för din skull skall jag vara lydig, och kanske det räddar mitt liv. Men om mor är ibland dem, så måtte var kvinna i evighet vara förbannad! Om min egen mor är en galen hysterisk berusad mänad som försöker att dölja sig själv i en djurskocks massmentalitet kan en man aldrig mer lita på någon kvinna. Det lovar jag dig, Teiresias. Om jag får se min högt älskade moder bland dessa självsvåldiga rasande vilddjur vill jag ej mer leva, ty då finns det intet för mig mer att älska och vörda."

"Var ej pessimistisk, och akta dig för ond fatal dramatik. Den som faller för frestelsen att överdriva avsäger sig sanningen och sin pålitlighet. Gå nu och byt till förnedrande kvinnoutstyrsel, och drag se'n till skogs för att fräckt spionera på vettlösa kvinnorna, som bara lever för sin stora dårskap, sin tro på att lösryckthet, lösaktighet och total disciplinlöshet motsvarar frihet, fast det bara leder till omänsklighet och förnedring. Och kanske de låter dig leva om du blott beskådar dem." Och konung Pentheus gick för att byta.

Då mötte han sin gamle morfar, den åldrade Kadmos. "Vart ska du?" Så frågade Kadmos.

"Jag tänker bege mig att utforska vad galna alkoholdyrkarna gör, och om min egen mor är ibland dem."

"Det är hon. Det kan jag försäkra dig."

"Ve mig!"

"Men gör inget dåraktigt. Stanna här hemma där du är i trygghet. I fruntimmers sällskap är ingen man trygg."

"Jag är tvungen att vidtaga åtgärder mot dem, om min egen mor är bland dem eller ej. Är hon skyldig skall hon bli bestraffad."

"Det finns ingen synd som ej straffar sig själv. Låt dem vara i fred med sin synd och med den gå i sin egen avgrund."

"Jag vore ej god och ej rättvis som konung om jag icke gjorde mitt yttersta för att förhindra att de själva går i fördärvet. Jag måste bege mig och se hur pass illa ställt det redan är med dem."

"Pentheus, du vet ej alls vad du gör. Du vet icke hur vilda de är. Jag har träffat en herde som stått som ett skräckslaget vittne till deras huseringar. Ingenting skyr de i sitt vilda rus. De har ej något vett, ingen kunskap om orätt och rätt och ej något medvetande längre. De är galna hydror. De skriar och river sig blodiga med egna naglar i ansiktet. I sin berusning och flockhysteri har de ej några hämningar längre. De ligger i skogen tillsammans och hänger sig åt lesbianism med varandra och river varandra och sliter varandra och sårar varandra som galna och brunstiga djur. Om en främling ovetande om deras hemska psykos kommer dit blir han strax överfallen, och tjogtals med vilda medusor gör bruk av hans mandom tills den stackars mannen är död. Och då lämnas han naken åt gamar och myror. En oxe kom bölande störande in i den gräsliga gudstjänsten, varpå de anföll den besten och ryckte av skinnet på honom och lemmarna, benen och huvudet. Ja, lem för lem slet de sönder den rasande

otämjda oxen, som var mycket starkare än dessa kvinnor var. I hysteri skrek de vilt under offringen och smorde ner sig i ansiktet med oxens blod. Därpå drog de av kläderna och tog sig före att bada i blodet. Där springer de kring nu i skogen spritt språngande nakna och färgade från topp till tå av den offrades blod. Deras blodtörst är måttlös. De skriker nu efter mer blod."

"Vad de kan göra djur kan de göra oss människor även. Det måste bli slut på ett sådant omänskligt och oerhört fasansfullt vanvett. Jag går nu. Du kan icke hindra mig."

Och unge Pentheus drog på sig fruntimmerskläder och satte en lockperuk på sig och vandrade ut emot skogen, som en annan kvinna som önskade dela de övriga kvinnornas vanvett och deras totala förnekelse av sina egon. Och Pentheus sökte att dölja sig för dem, men det att han bar på sig kläder avslöjade honom, ty alla de andra var nakna. Det enda som de bar på kroppen var blod av oskyldiga levande liv som de slaktat på grund av sin vettlösa blodtörst. En kvinna fick se unge Pentheus bakifrån, varpå hon skyndade fram under skriket: "En kvinna med kläder på kroppen! Ryck av henne kläderna!" Och tjugo andra vansinniga kvinnor kom rytande fram, och de ryckte fanatiskt av kvinnan hans kläder. Då fann de förstås att han ej var ett fruntimmer utan en man. Och då blev de besatta av djuriskt besinningslöst våldsraseri, och de skrek med vilt tjutande ylande galande vrålande rasande röster: "En spion! En man utklädd till kvinna! En spion! Systrar, hugg era tänder i honom, den galne mänadspionen! Låt blodet spruta mot grenarna och trädens lövverk! Slit sönder hans lemmar och ät dem, på det att han må få så grymt slut som möjligt! Ryck av honom håret och skägget! Stick ut hans två ögon och slit ut hans tunga från halsen! Dra söner hans käkar och tänder, och slit ut hans lungor, hans hjärta och lever! Vrid huvudet väck från hans hals! Drag ut tarmarna på honom! Ät upp hans penis! En hädare är han, som vågar att störa oss här i vår heliga gudstjänst! Ej vill han ha vin liksom vi för att dricka sig full och bli eldig i kroppen! Han vill bara utspionera oss! Mörda den galningen! Slit ut hans inälvor! Må blodet spruta mot skyn, till behag för vår gud Dionysos i skyn, som har gett oss det ljuvliga blodröda vinet att dricka! Må vi åter fylla vår bägare, denna gång med denna spions varma människoblod! Vi skall flå honom levande!"

Och där såg Pentheus sin egen moder. Hon anförde dem. Det var nästan så att han ej kände igen henne, ty hennes anletsdrag var helt förvridna, i ögonen lyste allenast fanatiskt grymt blodtörstigt hat, och ur munnen på henne framskummade blodröd och dreglande fradga.

"Min moder, jag är ju din son! Känner du ej igen mig?" Nej, modern var blind, döv och död för sin sons sista nödrop. Hon stirrade med hemska blodsprängda ögon i luften framför sig och hörde ej annat än sitt hjärta dunka, berusat av vinfeber. Hon grep hans arm och tog spjärn med sin fot mot hans kropp. Och så vred hon på armen åt vänster och höger tills den var ur led och vart ben i den krossat, alltmedan den värnlöse sonen skrek hjärtskärande och hysteriskt av smärtor. Och med ett hårt ryck rycktes armen från kroppen, och konungablodet kom forsande fram. Därpå kastade sig alla kvinnorna över den arme med illvrål av blodtörst och lusta. De kastade kring

sig hans inälvor, tarmar och senor och muskler och extremiteter. Agaue själv vrängde loss huvudet, som hon därpå tog och uppsatte på sin välvässade stav, som hon sedan bar kring i triumf, under glädje och sång, dans och segertjut ifrån de övriga damerna. Och när kung Pentheus' blod, hennes sons eget blod, föll i droppar från halslösa huvudet ner på de bröst som det huvudets mun en gång utsugit mjölk ur tog modern av blodet och smorde det vällustigt på sina kinder och i hela ansiktet för att ge det bättre mer skräckinjagande färg.

Därpå tog sig de arma förryckta hysteriska kvinnorna före att draga igenom sin stad i triumftåg med drottning Agaue i täten med spetsade huvudet. "Låt oss nu omvända hela vår stad till den enda pålitliga sanna och riktiga religionen med vårt underbara triumftåg! Må alla få se vilken ära och glans som vår ende rättmätige gud har bestått åt oss genom det heliga och saliggörande vinets förtrollande rus! Jag vill visa min son konung Pentheus att vi är starka och sedliga och oförfärade tack vare vår religion och vårt alkohol!" Så skrek Agaue den arma, och alla de övriga kvinnorna följde den skändliga.

Men i den kungliga borgen fanns ingen kung Pentheus som kunde se den storartade demonstrationen. Där fanns blott en tårögd bedrövad och krossad kung Kadmos, som genast igenkände huvudet spetsat på dess egen moders av sonens blod duktigt nedblodade stav. Och han grät, och han sporde sin blodiga dotter: "Vad har du väl gjort!" Och hon fattade intet.

"Var är då min son konung Pentheus? Detta triumftåg har jag endast gjort till hans ära. Jag ville att han skulle se vår storartade religions hela glädje och glans. Är vår blodröda demonstration icke underbar?"

"Gå till ditt rum och klä om dig. Din sons eget huvud bär du på din käpp, och hans blod är det enda du har till att täcka din kropp med."

Arma drottningen hade tills nu varit helt blind och döv för allt vettigt, men nu blev hon dessutom stum. Och när följande morgon hon vaknade upp efter ruset och hela ohyggliga sanningen helt uppenbarats för henne blev hon nu på riktigt totalt och obotligen sinnesförvirrad. Hon talade aldrig mer sedan ett vettigt förståeligt ord.

De ohyggliga blodiga riterna till alkoholens och rusets besinningslöshets lov och pris kom helt av sig när Thebes mänader förlorade sin ledarinna. Hon omkom ett tretal år senare när hon en dag lyckats rymma till skogs från sitt alltför bevakade fängelse hemma. Hon störtade sig ut för berget Kithairons mest hisnande branter, förutan att någon fick chansen att rädda den arma. Folk gav sig på jakt efter drottningen genast när det blev bekant att hon flytt, och man spårade henne till bergets mest farliga klippor och stup. Och de såg henne när hon stod ytterst på branten och skyndade fram för att rädda den galna. Men hon endast skrattade åt dem, och just när de trodde att de skulle lyckas med räddandet av henne slungade hon sig rakt utför. De hade blott varit en meter ifrån henne. Och när de fann hennes krossade kropp i en klyfta var livet ej mera i kroppen.

Kung Kadmos med hustru Harmonia lämnade Thebe när allt detta hänt. Det hårt prövade strävsamma paret begav sig till fjärran Illyrien, där de framlevde i nödtorft och fattigdom tills de av ålder och grämelse dog.

Men kung Pentheus lämnade efter sig en liten son. Teiresias skyddade honom och fostrade honom och lät en kväll utropa honom till konung i skenet av krigarnas facklor. Och denne son fick namnet Labdakos. Och han blev fader åt Laios.

Men varför beger sig Akhilles ifrån oss? Han måste ha något problem på sitt skepp. Jag är nog alltför nyfiken för att gå miste om att taga reda på vad som står på. Därför svänger jag rodret och släpper på seglen. Vad tror du kan vara å färde?"

"Ombord på hans skepp är den ormstungne."

"Ja, Filoktetes! Där sade du något! Det kanske är något problem med vår bågskytt. Jag hoppas dock hans svåra sårfeber icke är smittosam, eller att han kolat av."

"En god vän till Herakles går nog inte under så lätt."

"Du har rätt. Men var var jag?"

"Kung Labdakos födde en son vid namn Laios."

"Javisst ja. Och Laios' son var..."

"Stopp ett ögonblick nu! Alltför snabbt skrider generationerna plötsligt förbi. Säg, vad hette kung Labdakos' moder? Ty Pentheus måste ha haft någon hustru, ty annars så kunde han knappast ha fått någon son."

"Mycket riktigt. Jag fruktade att du fann denna berättelse tråkig, och därför försökte jag skynda förbi alla smärre detaljer. Kung Pentheus' fru var Aissa, och som hennes namn oss förtäljer var hon både psykiskt och fysiskt en uthållig kvinnoperson. Hon förblev kvar i Thebe när Kadmos och gamla Harmonia flydde ifrån sin familjesorg, och hon försökte att uthärda och överleva förlusten av sin käre make. Hon flyttade från sitt palats, och hon levde i avskildhet såsom en tiggerska för att i ensamhet, fattigdom, nödtorft och nöd göra bot för sin släktings ohyggliga missgärning och själv försöka att finna och ernå kontakt med den Evige. Men hon höll noggrant och vaksamt ett öga på Labdakos' utveckling, och hon blev gamle Teiresias' närmaste vän.

När kung Labdakos gifte sig ville hon uppträda åter offentligt och hindra sin ende sons giftermål, ty hennes livs högsta önskan var att hennes hus skulle utslockna, så att den gamle hebreiske anfadern Agenors spådom ej skulle behöva besannas i en ytterligare grad. Men Teiresias hindrade henne och avhöll Aissa från att gripa in och förstöra sin sons äktenskapliga lycka. Han sade till henne: "Min dotter, det är deras rätt att en gång vara lyckliga, om ock i framtiden otur allenast och olycka blir deras lott. Och, min dotter, du borde då verkligen inse det självklara faktum, att det är en bättre sak att leva olycklig och härda ut med sin olycka än att fegt kapitulera och ge sig åt döden." Och med största nöd avhölls smärta Aissa ifrån att förstöra och grumla sin ende sons bröllop.

Så blev konung Labdakos fader till Laios, och levde i lycka och frid under all tid han levde. Och därför vet ingen man någonting om honom. Och aldrig anade han vem hans moder var och att hon alls ännu levde. Han kände ej till sitt förflutna och brydde sig ej om att utforska det. Därför har heller aldrig historien alls intresserat sig för hans person.

Men när Laios blev vuxen och kraftig och grann ville han även gifta sig, och den han älskade var Iokaste. Men då kunde ej längre starrblinde prästen Teiresias hålla Aissa tillbaka. Som den gamla krokiga ödesbemästrade stackars försynsböjda häxa hon var steg hon fram uti Laios' palats och skrek ut inför honom och hela hans hov:

"Jag är gamla Aissa, din farmor, vars make var gamle kung Pentheus, som slets ihjäl av sin moder, som ni alla väl känner till fast ej någon täcks tala om saken, emedan ni alla är pinsamt och obekvämt medvetna om att kung Laios är Pentheus' sonson, och att den förbannelse som en gång drabbade Pentheus även skall drabba hans söner och sonsöner i än mer fruktansvärd grad än den drabbade min stackars man. Detta ber jag dig, Laios: försaka ditt giftermål! Gå ej i säng med en kvinna! Ty om du det gör skall du föda en son som skall dräpa dig och som skall famna i älskog din maka och sin egen köttsliga moder och med henne föda små barn! Låt vår ätt slockna ut, käre sonson, på det att dess väntande hemska familjebedrövelser må bli besparade oss och vår stad och vårt land!"

Men hon fick icke tala till punkt. Ännu hade hon mycket att säga, men Laios stod uppretad upp och gav sina soldater befallning att köra iväg gamla kraxande häxan. "Hon är ej min farmor, ty aldrig har jag haft en farmoder tidigare, och min far, som vi alla här vet, var föräldralös allt från sin barndom. Han har aldrig skådat i livet en mor eller far. Denna käring och stackars ragata är endast en sinnesförvirrad och vansinnig häxa som vill ställa till med skandal. Hon vet ej vad hon talar om. Kör ut den vidriga och vedervärdiga käringen bara!" Men Laios var röd som en mogen tomat, och hans farmoders ord hade upprört hans hjärta så att det ej någonsin mer kunde få någon frid eller ro. Även fästmön, den varma bedårande fru Iokaste, var upprörd av käringens prat och bedrövad. Men Laios drev ändå igenom sitt giftermål med henne, men när de båda blev vigda så kände de båda förbannelsens molns sakta självhävdelse gentemot deras lycka. Och det hjälpte icke att det unga paret försökte att förbise detta i fjärran än hägrande moln, som dock nalkades dem och vars pressande tyngd skulle göra sig påmint alltmer för vart år.

Och när dessutom gamle trovärdige gudsmannen, den gode blinde Teiresias, en dag berättade för fursten Laios, att gamla Aissa strax avlidit efter sitt mycket dramatiska uppträdande, blev kung Laios än värre till mods, ty då kände han pinande skuld i sitt hjärta. Ty om han ej med sådan bryskhet kört ut henne hade den åldrigas hjärta nog ej behövt brista. Han frågade gamle Teiresias: "Var hon min riktiga farmoder?" Och gamle gudsmannen kunde ej ljuga och svarade ja. Laios fortsatte fråga och fick trots den heliges motstånd snart reda på hela berättelsen om sin familj. Och han undvek därefter sin hustru.

Emellertid hade hon redan befruktats. Hon var redan havande innan Aissa besökt deras borg, ty kung Laios var otålig, häftig och rätt impulsiv av naturen och hade ej kunnat att hålla sig. Och denna hemlighet avslöjades av sig själv när den havande drottningens mage begynte att svälla. Och konungen vände sig till sin profet Teiresias och frågade honom: "Vad säger du om detta barn?"

"Jo, det säger jag dig, att allt ont som har förutspåtts skall bli besannat i detta oskyldiga kommande barn. Om du låter det leva skall det bli din bane och mörda dig

med sina händer och taga din maka, sin moder, till maka och med henne föda fem barn. Detta allt skall besannas, så visst som det skall bli en son."

"Då skall jag be till Gud att det bliver en flicka. Om det blir en flicka, tar du då tillbaka förbannelsen?"

"Ja, men det bliver en pojke." Så talade strängt Teiresias, och när den älskade drottningen fru Iokaste kom i sina krämpor och gav sitt oskyldiga barn åt vår värld och dess ljus, blev Teiresias' spådom besannad, ty det var en förvisso en pojke. Så tänkte och talade Laios vid sin ende förstfödde sons stilla vagga:

"Min son, du är född till föräldrarnas olycka, till vår bedrövelse och blott till elände för hela Thebe och världen, om onda profeternas ord är att tro på och tagas på allvar. Ej ville vi ha dig. Vi fruktade för att ge liv åt ett barn, och vi avhöll oss från att på makars vis umgås i lust med varandra. Men du blev oss given ändå. Medan vi än var utan ond kunskap om förfäders brott, medan vi än var lyckliga, fria och glada och ljusa i själen som barn, blev du avlad, och blott dagen efteråt bragtes oss bud om att du skulle bli till vår olycka. Hur kan väl du, lille pilt, då bli anledning till något ont? Jag förstår ej hur något så litet och rent, svagt och klent, fattigt, utlämnat, bräckligt, försvarslöst och menlöst som du, lilla lindade spädbarn, kan frambringa ondska. Var kommer väl ondskan ifrån? Hur kan barn, dessa änglar, förtjusande varelser, öppna och skrattande söta keruber, bli ondskans apostlar? Ett barn är det minsta och svagaste väsen som finns. Likväl säger de att detta värnlösa väsen skall mörda sin fader och äkta sin moder. Det är den absurdaste höjden av samtliga absurditeter! Men Gud lyder ej under lagen om vad som är möjligt.

Hur skulle väl jag kunna tro något ont om dig, lillus, min jollrande pilt? Intet hjärta är renare och mera människovänligt än ditt. Minst av samtliga mänskor i världen kan du göra någon man någonting ont. Om det någonsin föddes en fläckfri person var det du. Andra förutspår ondska om dig, men jag förutspår att du blir Hellas' historias ädlaste konung. Om någonsin Thebe vår stad råkar in i svår fara och nöd blir nog du den som i barnslig oskyldig okunnighet frälsar landet ur faran, förutan att vilja det själv. Ty en ädel person gör ej gott för att visa sig god utan för att det faller sig rätt och naturligt för honom. Min pilt, vad än världen försöker förleda dig till i en avlägsen framtid skall jag aldrig söka att undfly det med att försöka ta livet av dig, ty om Gud än vill bruka dig som instrument för sin lekfulla nyckfulla ondska skall jag alltid vägra att tro om dig någonting ont.

Men Gud härskar med hänsynslöshet över alla, och vi mäktar intet mot hans obönhörliga vilja. Gud lyder ej lagar, moral, rätt och sanning. Han är den mest laglöse av allihopa,. Vad gagn har väl judarna haft av den lag som de påstår att guden själv gav dem? Blott olyckor, statstragedier, förfärliga prövningar och alla världens förföljelser har blivit alla laglydiga israeliters ohyggliga lott. Ingen har så förföljt stackars Israel som den allsmäktige Guden, som allting som sker sker igenom. Ja, Israel, Guds allra käraste närmaste egendomsfolk, har fått röna Guds hårdaste vrede och straff. Ty vår Gud mer än någon slö man är förtjust i att plåga, förfölja och hemsöka oss stackars mänskor. Det är alltid någon i världen han ansätter och som han vänder sin vrede emot. Det var Israel, Moses och Israels barn och den osälle Job

förr i tiden, men nu är det Laios' familj och hellenernas ätter. Gud älskar att plåga, förfölja, martera och pina, och den som hans vrede mest drabbar är alltid den ädlaste och mest rättfärdige, den mest gudfruktige och mest gudaktige. Och jag befarar att Gud icke skyr att besanna den minst sagt förskräckliga spådom han genom Teiresias och flera andra förkunnat om denne försvarslöse menlöse fridfulle pilt, som har ingenting ont i sitt barnsliga hjärta. För Gud finns ej lagar, ej ordning, ej seder och plikter, förordningar och annat mänskligt sofistikeri. Ty de lagar och rätter som Gud själv har givit oss var han den förste att bryta mot själv.

Ja, jag fruktar den som jag har fött, ty jag är alltför medveten om att den Evige lätt kan förvandla den ängel jag fött till en rasande gräslig demon. Denne pilt får ej växa upp i detta land, och han får icke veta vem som är hans fader. Han skall föras ut ur vårt land som ett hittebarn, så att han aldrig får veta vem fadern är som han skall döda.

Ett tecken skall jag även inrista på denne stackares kropp, så jag säkert igenkänner honom om vi någonsin skulle mötas. Ett sår skall jag ge i var fot, och på det att ej såret skall läkas för snabbt skall jag träda ett rep genom såret. Ja, genom hans hälar skall jag träda repet och binda det hårt så att fötterna vrides i vanställning. Det bör nog leda till lyte för livet, och så må jag känna igen honom i varje haltande stackare som jag får möta i livet. O Gud! Jag skall trotsa dig, utmana dig och försöka att undkomma dina förbannelsers ondska! Så svårt skall jag göra det för dig som möjligt att driva igenom din grå profetia! Må vi sedan se vem av oss som är starkast: om du eller mänskan är starkast och mäktigast, fiffigast och mest i stånd till att driva igenom sin vilja! Säg, hör du mig, Gud? Hör du på hur jag trotsar dig? Antar du min fräcka utmaning?" Men guden teg, som han alltid i sin outgrundliga visdom har gjort och skall göra i evighet, när någon tilltalar honom. "Ja, tig du, du världsalltets Herre! Du är endast god då du tiger, ty allt vad du säger till oss stackars människor för endast olycka med sig för oss! Aldrig har någon sagt något i gudens namn utan att det har varit av negativ art. Likväl slipper vi icke hans eviga tyngande ord, hur olidliga och outhärdliga de än må vara. Ty guden kan ej hålla käft, lika litet som vi stackars människor. Alla är vi till vårt eget fördärv alltför pratiga, och det har gudarna lärt oss att vara. Allt är gudens fel, men det är då för väl att han är, ty om han icke vore så vore allt vårt fel i stället, och det kunde vi icke uthärda. Gud härdar ut i all evighet, och det kan han endast göra. Ty vi äro alla förbannade av honom, alltsedan den första människan vågade göra vår Herre besviken."

"Odysseus, du är för vidlyftig. Kom nu till saken."

"Vill du höra sagan till slut eller ej?" Kalkhas teg, ty han kände sig skamsen, generad, besvärad och dum. Och Odysseus fortsatte efter en paus att berätta, ty det var vad Kalkhas i sin stilla tystnad nog ville.

"Så talade Laios: 'Skall jag, arma fader, då lemlästa mitt eget barn? Skall jag hjärtlöst fördärva de här två små ljuvliga välskapta trinda och felfria fötterna? Skall jag behöva begå gudlöst våld på ett Guds eget mästerverk, Skaparens eget perfekta av intet frambringade liv? Måste jag göra stackaren till ett armt haltande åtlöje för hela världen? Skall jag göra mitt kött och blod till en ärelös utskrattad klumpfot? Jag

måste. Min son, det är blott för vårt bästa som jag måste göra det. Vi måste göra vårt yttersta för att befria oss från den ohyggliga spådomen och komma Guds onda domsord på skam. Gode Gud, om du blott ville återta din onda djävulska evigt förbannade spådom! Men Gud tar ej något tillbaka. Han är icke den som ber mänskan om ursäkt för vad ont han åsamkar mänskan, och ångrar han någonsin något så tiger han därom. Han är alltför stolt för att själv kunna medge när han har haft fel, när han gjort något orätt och påfluget och överilat, när han gjort vad ont är och när han begått de perversaste och oerhördaste grå orättvisor. Han erkänner aldrig när han har haft fel, och när han kastat orättvist ner den otadlige in i fördärvet och inser det efteråt är allt han gör för att gottgöra misstaget att övergiva den arme för evigt, och så slippa se den besvärliga pinsamma synen av den förorättade mera. Ja, sådan är guden som vi har att göra med, och därför måste jag vanskapa dina små fötter, på det att du aldrig må bliva nog stursk till att anfalla din egen fader, och att om du gör det ändå jag må känna igen dina fötters ohyggliga lyte och hindra dig från det av gud fantiserade gudlösa dådet.

Så gjuter jag då min oskyldiga förstfödde älskade ende sons heliga blod."

Och därmed genomborrade han sonens lilla ännu outvecklade fina perfekta oskadade lena och skimrande häl. Pilten gallskrek i himmelens sky som en gris som har börjat bli slaktad. Han skrek så det sved i hans fars svaga hjärta. Det skar i hans ben, märg och lemmar, och genom hans hjärta gick såsom ett svärd. Ändå borrade han även genom den andra oskyldiga värnlösa hälen och stack genom båda en pinne. Vid pinnen band han sedan fast båda fötterna hårt. Blodet sprutade över det offrade spädbarnets sängkläder och över fadern. Men fadern drev genom och slutförde operationen, trots oskuldens tragiska svidande mänskonatursönderskärande hopplösa eviga gallskrik.

Och därefter bar konung Laios sitt kvidande barn ut till skogs, och han sade:

"Välsignad och lovad i evighet vare vår Gud, som nu tvingar mig utgjuta min ende sons rena blod. Lovad vare den evige för att han önskar ta livet av mig genom min egen son. Gud ske lov för att denne min son skall få sin egen moder till hustru! Ja, Gud vare lov för att han genom sina små nycker vill bringa evinnerlig olycka över min släkt och familj och för att han vill göra oss alla till offer för sin outgrundliga perversitets dunkla syften! Ja, lovad och ärad i evighet vare den evige guden för denne lemlästade pilts skull, vars fötter nu äro för alltid fördärvade. Se, hur de svullnar och varar sig, stinker och sväller! Min son, här i vildmarken vid Boiotiens gräns på Kithairons oändliga vidder skiljs nu våra vägar. Må den som det kan sedan föra dem samman igen! Om ej gamar och vargar och lodjur uppäter dig redan i natt har du överlevt genom en chans på miljonen. Farväl, stackars gråtande barn! Lovad vare vår Gud endast för dina kval, du mest oskyldiga stackars gosse och renaste lidande varelse i denna värld."

Och kung Laios övergav sonen. Men spädbarnet klarade sig över natten och lämnades av alla vilddjur i fred, och den följande dagen fann honom en getherde. Herden tog hand om det utsatta barnet och fasade sig över den onaturliga hårda

behandling och misshandel som barnet utsatts för. Och han tog med sig det jollrande barnet till sin kära hemstad Korint, eller Korinthos, som staden heter på grekiska.

I denna staden regerade då konung Polybos jämte sin fru Periboia. De var hopplöst barnlösa och mycket ledsna däröver. De ville ha barn, men den älskvärda blida och vänliga drottningen hade fått missfall en gång och därefter ej kunnat fungera normalt mer. I detta olyckliga men allmänt älskade konungapars trogna tjänst var den nämnde omtalade herden. Han visste nu ej vad han skulle försöka att göra med barnet. Han kunde ej själv taga hand om det, ty han var fattig och ogift och visste ej något om barnavård. Allvarligt tänkte han på att på något sätt göra sig av med den vanställda stackaren. Endast av ömkan och mänsklig barmhärtighet hade han räddat den lille från vildmarken, men icke kunde han hålla och sörja för stackaren.

Då kom det ryktet till drottningen att herden omhändertagit ett barn som han ville bli av med. Och drottningen talade därom med kungen, varpå de enhälligt beslöt sig för att adoptera den hemlöse namnlöse. Men herden sade till konungen: "Ni vet ej ens vad det är för ett barn. Jag vill omtala för er att han har ett lyte."

"Så kom då med barnet till borgen och låt oss få se det."

Och herden tog pilten och bar honom till kungens borg.

"Se på fötterna! Jag har ej vågat att vidröra repet och pinnen som fötterna fastbundits med. Det behövs en med skicklighet genomförd operation för att avlägsna pinnen och repen, och det kan ej ske utan att alla såren rivs upp."

Periboia, kung Polybus' drottning, stod upp mycket upprörd och sade:

"Den stackaren! Vem har så omänskligt kunnat behandla en så liten gosse, ett oskyldigt spädbarn? Vad vilddjur kan göra sig skyldigt till en sådan oerhörd omänsklig grymhet och brutalitet? Arma gosse! Hans fötter är märkta och kanske förstörda för livet!"

"Kan vi då förbarma oss över och motta en vanför och vanställd pilt som adoptivson?" Så frågade konungen drottningen, men hon lät svara:

"Ack, för hans förskräckliga lytes skull älskar jag honom blott mer. Vi har varit olyckliga, älskade, i vår förfärliga barnlöshet. Denna bedrövliga olyckans son är som given åt oss ifrån ovan. Hans olycka passar vår olycka. Låtom oss upptaga honom och göra blott allt vad vi kan för att rädda hans fötter."

"Ditt ord är min lag, kära hustru. Vi godtager sonen."

Så blev det. Han kallades Oidipus, som ju betyder två svullna små fötter. Han blev opererad, och pinnen som stuckits igenom hans hälar blev avlägsnad. Men aldrig mer blev hans fötter normala. Han haltade alltid, och den ena foten blev dessutom värre däran än den andra: den svällde och blev till en klump, så att hans ena fot blev en klumpfot för resten av livet. Han retades ofta därför av kamrater och ovänner, mest kanske därför att han tog så fruktansvärt illa upp var gång hans lyte blev nämnt. Ty det var hans allenaste lilla skavank. I allt annat var han helt och hållet perfekt: han var storvuxen, stark, mycket intelligent och förundransvärt klarsynt. Och själv trodde han att kung Polybus och Periboia var hans egna riktiga sanna föräldrar. Det talades aldrig om någonting annat.

Han var en beskedlig och pålitlig, ärlig och godtrogen människa. Hans enda brist var måhända hans lätthet för att brusa upp varje gång det blev tal om hans klumpfot. Han kunde ej tåla att hånas för den, och just därför så älskade alla naiva personer att retas med honom där över, ty hur arg han än kunde bli tog han aldrig till våld.

Unge Oidipus älskade ärligt sitt folk och sitt land, och han såg med gott hopp, mod och uppriktig föresats att taga över sin fars svåra ämbete såsom självhärskande konung och ägare av hela rika och blomstrande staden Korint. Men han grubblade mycket, ty genom sin klumpfot var han sedan barndomen hopplöst en ensling. Speciellt kom han att sysselsätta sitt huvud med det diskutabla begrepp som är ära. Han frågade en dag sin närmaste klokaste lärare, som var den han tyckte bäst om: "O herre, förklara för mig vad som menas med ära. Är det något ont eller gott? Är det värt eller ej att försöka att ernå den?" Läraren svarade:

"Ställ mig en fråga i taget. Att definiera ett ord är i allmänhet omöjligt alltid, ty inget ord motsvarar bättre det oklara ordets betydelse än ordet självt. Men jag tror att vi båda i anden vet säkert vad det helt abstrakta begreppet i fråga betyder. Men det kan man verkligen fråga sig om det är ont eller gott. Ärelystnad har oftare lett till förtret än till glädje. Dock, äran i sig är allenast av godo, ty endast de goda förtjänar och uppnår den med mycken svårighet och stort besvär. Men, som sagt, ärelystnaden är mycket oftare källa till ont än till gott. Därför vet jag ej om det är lönt att försöka försäkra sig om den.

Men det har vi lärt av de gamle och erfarenheten, att de som nått ära och evig berömmelse gjort det allenast igenom personliga väldiga uppoffringar och försakelser. De har fått ära och lov på sin lott som blott givit och aldrig har tagit, som låtit sig ofta berövas men aldrig berövat en annan det minsta. Så giv mycken ära åt dem som du älskar, ditt folk, och du själv skall bli ärad."

"Men Herakles vann mycken ära igenom sig själv blott och genom de tolv stora dåden. Han gav aldrig ära åt andra. Tvärtom. Han kom de allra flesta omkring sig på skam. Även Theseus gjorde sig ärbar på andras bekostnad. Han tog tacksamt mot Ariadnes välsignade hjälp och blev därmed berömdast i Hellas, men sedan så lämnade strax konung Theseus henne i sticket. Och andra exempel finns även, som offrade sig själva helt och gav ära åt andra men dog själva blygsamt och okända i namnlös ärelöshet. Det är ej heller särdeles önskvärt. Så säg mig vad bättre är: att ära andra, sitt folk och sin ätt, eller att söka själv vinna ära, som Herakles och konung Theseus, Hellas' berömdaste hjältar."

"Jag kan icke svara på frågan mer utförligt än jag har gjort. Jag har sagt vad jag kunnat. Om du ej är nöjd bör du vända dig till gudens präster som är ännu visare än lilla jag."

"Var finns den allra visaste?"

"Han finns i Delfi. Han vet allt och känner och förutser allt. Han om någon kan ge dig besked om vad helst du vill nå högre kunskap om."

Och unge Oidipus tog älsklingsläraren till punkt och pricka på orden och vandrade norrut till Delfi. Där hade han ett intressant, långt och utförligt samtal med översteprästen.

"Säg, bör jag mer ägna mig åt att själv erövra ära och evig berömmelse, eller bör jag hellre leva i ödmjukhet ärandes andra?"

"Du bör göra bägge, det ena ej mindre, ej mer än det andra. Du bör kombinera de bägge, så din ära blir folkets ära och folkets och hemstadens din."

"Men hur bör jag bäst bära mig åt för att sålunda skörda och så på en gång?"

"Stackars pojke! Du vet ej att följa dig själv blott och Gud och försmå alla världsliga röster och råd. Men emedan du frågat mig skall jag ge svaret. Vet väl, att begreppet i fråga, den bräckliga och allmänt ouppnåeliga heliga äran, är dyrast av samtliga skatter att skaffa sig. Den kostar ej rikedomar och pengar, men vad som är svårare att punga ut med: ens egen personliga lycka och frid. Ära kostar långt svårare smärtor och lidanden än vad som någon kan tillfoga köttet. Att erövra äran är det värsta smutsjobb, den mest otacksamma och plågsamma sysslan som finns. Ty man kan endast vinna evinnerlig ära åt sig och åt andra om man helt försakar sin egen personliga integritet och all ära och heder man har sedan födseln. Ty alla föds ärbara och hederliga och integritetsfulla, men endast de vinner ära för evigt som gör sig bankrutta på allt gott som de fått sig medfött. Och det måste du även göra, om du vill åt dig och ditt folk och din stad vinna ära."

"Jag struntar i mig. Jag vill blott vinna ära åt far, mor, min hemstad och hela mitt folk. Säg mig vad jag bör göra, hur svårt det än är."

"Nå, så klämmer jag fram med det då. Bäst skall du vinna ära åt din far och mor och ditt folk och din hemstad om du tager livet av far din och gifter dig med egen mor."

"Är du tokig, prelat?"

"Icke tokig – blott klarsynt."

"Du ber mig att utföra höjden av skändlighet för att få heder och ära?"

"Jag vet vad jag säger."

"För dådet du ber mig begå blir jag endast den mest avskyvärda bland uslingar i hela Hellas. För resten så skulle jag aldrig förmå vad du föreslår ens om jag ville."

"Om du tager livet av far din och gifter dig med egen moder skall ingen man någonsin klandra dig. Det blir i stället tvärtom."

"Vad du säger är vansinnigt, omänskligt, vettlöst och rena spritt språngande dårskapen. Hit kom jag för att få höra den visaste mannen i Hellas och spörja hans råd, och jag finner den visaste mannen i Hellas blott uttala hemskare dårskaper än någon inspärrad galning i världen. Och du skall då vara den heliga höge moraliske fläckfrie gudomens närmaste tjänare och högsta auktoritet! Nej, det säger jag dig, att jag giver ditt skitprat och dig blanka fan!" Och han bröt utan vidare ceremonier i vredesmod upp. Prästen ropade oberört efter den haltande ynglingen: "Akta din fot, så du ej stöter mot någon sten!" I det samma så snubblade Oidipus, tumlade handlöst och livsfarligt ner för den steniga sluttningen och stötte sig ganska illa. Dock ville han ej synas svag inför prästen där uppe, så trots sina skador och farligt ihjälslagna klumpfoten gick han som vanligt ur gudsmannens åsyn. Åtminstone ansträngde han sig att tappert försöka bete sig som vanligt och oskadd så länge den helige såg honom.

Men foten svullnade upp och blev oformlig så att han knappt kunde gå. "Ack, jag arme förbannade svullenfot! Oidipus med svullna foten! Hur kunde jag någonsin täckas att umgås med planer på ära? Nej, om man ej kan ernå ära på bättre sätt än genom att mörda pappa och kränka sin mamma vill jag ej ha mera med ära att göra. Ohyggliga tanke! Jag vill icke tänka mer på sådan gudlöshet! Det är ju höjden av vidrighet! Hur kan jag ens mera skåda min moder i ögonen med sådant frö i min själ, som en annan med våld mot min vilja planterat och därmed förmörkat den med? Hur kan jag mera tala med min egen fader, när tanken har indoktrinerats i mitt alltid förr rena sinne, att jag skulle kunna ta livet av honom? Nej, bort från min fader och moder! Jag kan icke mera stå ut med att se dem med sådana mot dem fientliga orena tankar i huvudet. Jag ville aldrig bli ond. Aldrig önskade jag ha det ringaste med någon ondska att göra. Nu har den jag satte min högsta förväntan till satt i min hjärna de ondaste tankar som någonsin tänkts, och de riktar sig mot de två godaste mänskorna i hela världen. Må de aldrig få någon del av den ondskan. Må de helt förskonas från sådant. Jag dömer mig härmed till landsflykt från hem och familj och från fosterland, på det att den oerhörda idén aldrig måtte besudla Korints rena och obefläckade sinnevärld någonsin på något sätt. Härmed avstår jag frivilligt från allt vad ära och heder betyder. Må jag bli en haltande ärelös vandringsman på denna jord, utan hem, utan släkt, utan namn, utan heder och ära. Ty den som är djärv nog att fräckt eftertrakta den ära som tillkommer guden allenast skall blott komma sig och de sina på skam och bereda sig själv och de sina blott olycka."

Och stackars Oidipus satte sig ner, och han grät över sin illa skadade hopplöst misslyckade fot, som var ädlingens livs största hinder.

Men efter att Oidipus lämnat den delfiske översteprästen, som alltid gav sanna orakelsvar, kom dit en ädel förnäm majestätisk person med sitt fyrspann. Det var konung Laios av Thebe, som drivits från staden och ämbetet av en barbar. Och han uppsökte prästen och framlade för honom hela sitt ärende:

"För några år sedan störtades jag av Antiopes söner från tronen som jag fått i arv av min fader. Av dem drevs jag ut i vanärande bitter förnedrande landsflykt och irrade sedan omkring utan hem och familj, som en fredlös och hemlös, som en usel tiggare, bedjande alla om nåd och om gästfrihet, men blott mottagande detta i undantagsfall. En beständig ond mardrömsflykt från otrygg tillfällig uppehållsort till en än mera otrygg, och utan att någonsin få varken rast eller vila, var min orättvisa bedrövliga landsflykt för mig. Och förgäves försökte jag vinna kamrater och vänner som ville mig bistå i rättmätig återerövring av aldrig förr kränkta Kadmeiska tronen.

Emellertid störtades plötsligt Antiopes söner, de bullriga bärsärkartvillingarna, av en ännu mer vidrig barbar – en egyptier, en hednisk brutal svart tyrann, bov och stråtrövare, som i allmänhet kallas med öknamnet Sfinxen, ty hans svarta negernamn finner var civiliserad person alltför svårt till att uttala. Denne barbar sitter nu på min tron och far illa med landet. Han slösar bort allt landets tillgångar, vräker sig i en oändlig bankett som han lämnar ibland blott när han har behov av att kräkas. Han super så vinet går skummande ut ur hans öron och näsborrar, och ständigt kissar han ner sig vid matbordet, som han ej ids övergiva för sådana småsakers skull. Kommer

någon och stör honom i hans omåttliga utsvävningar blir den fräcke strax halshuggen. Han är ett gissel för Thebe och för hela Hellas. Hur skall jag få bukt med det svinet och återfå tronen som tillhör allenast min faders familj?"

"Detta monster, som du kallar Sfinxen, skall möta sin baneman snart i din son."

"Men jag har ingen son."

"Vare sig du har son eller icke, så kan blott en son till dig knäcka banditen. Och det skall han göra så fort du är död. Icke förr."

"Du gör mig endast ond med ditt prat. Vad är det för en spådom? Du talar ju ren rappakalja."

"Om du ej är nöjd kan du gå."

"Ja, jag skall gärna gå, ty jag tål ej att vistas i samma förnedrande rum som en humbug och bluffmakare, som vill gälla för att vara helig och därtill den allra högst ansedda gudsmannen i hela Hellas. Men jag har nu sett, att ni är världens störste bedragare!" Och i svårt rasande vredesmod gav sig kung Laios från platsen. Han piskade på sina hästar och var mycket arg och på dåligt humör.

Vägen var mycket smal, mycket krokig, och på många ställen egentligen livsfarligt ofarbar. Men konung Laios var ypperlig körkarl och piskade hästarna till högsta fart trots det farliga väglaget.

Snart kom dock konungen in på än trängre och snävare vägar, så han fann sig tvungen att sakta ner farten. Han måste då fara så långsamt att han blev förargad och otålig och på än värre humör.

Och till råga på allt kom han så till ett pass som var smalare än något annat. Och där gick precis mitt i vägen en haltande tiggare, och han gick långsamt och släpigt och mycket försiktigt, som om ena foten var skadad ordentligt.

Kung Laios såg vandraren redan på långt håll och måste till sitt allra yttersta anstränga sig för att ej sporra hästarna och köra över den galning som vågade gå där i vägen för honom. Så snart lytte stackaren var inom hörhåll, så vrålade Laios med sin allra fullaste vreda besinningslöshet: "Gå ur vägen, din klumpfot!"

Då vände sig Oidipus om, och han rörde ej den minsta fena. Och han svarade med väl behärskad och rättmätig harm: "Vem tror du att du är?"

Men nu var det förbi med kung Laios' behärskning. Han sporrade hästarna för att med våld köra över den envise dåren. Men Oidipus stod lika fullt mitt i vägen och fullkomligt blickstilla som en den fräckaste tänkbara utmaning som Laios någonsin skändats av. Och Laios sporrade hästarna blott desto mer för att uti sitt vredesmod köra ihjäl sitt förhinder.

Men ordet kom åter och åter tillbaka till honom som eko i sinnet: "Din klumpfot! Din klumpfot!" Och konungen kastade hastigt en blick på den hindrandes fötter. Den ena var oformligt vanställd, och främlingens andra fot såg heller ej mycket ut som en fot. Då blev konungen rädd. Han försökte för häftigt att hålla igen sina tyglar, men hästarna som blivit piskade just till full fart kunde ej tolerera att bromsas nu. De gjorde uppror och störtade framåt i fullaste sken. Och då hörde kung Laios den fruktade klumpfotens röst, som var hånfullt och skadeglatt gäll: "Skena på bara, hästar! Drag smädaren ner i hans grav! Må varenda barmhärtighetslösa person som

är grym nog att bruka mitt lyte emot mig förgås i den grymmaste död!" Konung Laios försökte förgäves att undvika mannen i mitten av vägen. Han väjde men väjde för långt, och de skenande hästarna vräkte sin släpvagn mot klipporna. Laios höll hårt i de fuktiga tömmarna som blivit våta av handsvett och släppte dem ej. Vagnen krossades, axeln gick av, Laios rycktes ur vagnen och släpades hjälplöst på steniga marken av skenande hästarna. Dammet som yrde kring hästarnas hovar och släpade kroppen blev rött av hans blod. Först när mannen var släpad ihjäl och hans lemmar begynte att lossna från kroppen på grund av friktionen, så saktade hästarna ner.

Kvar i passet precis mitt i vägen stod Oidipus kvar helt förbluffad. Han kunde ej fatta av vad konstig anledning körkarlen väjt, och hur det hade tillgått så tokigt med fyrspannet. Men han begynte att tro, att det var hans förbannade ords kraft som dräpt övermodige främlingen. Och därför började han känna skuld för den sällsamma olyckan.

Han tog en häst av de fyra om hand, och han lade därpå den burdust förolyckades lik. Sedan red han med liket till närmaste by. Han steg in i dess värdshus med liket i armarna och sade armt: "Jag har dödat en människa."

"Hur gick det till?" frågte värden på stället.

"Han åkte med fyrspann och jag gick till fots. Vid ett pass blev vårt möte. Han skrek åt mig att gå ur vägen, så han kunde fara igenom, men jag rörde inte en fena. På trots ville jag inte gå ur hans väg, och jag visste av någon förunderlig anledning att han ej skulle förmå köra över mig. Likväl så sporrade han sina hästar som om han just ämnade köra rakt på mig. Men jag stod som fastnaglad kvar mitt i vägen och kunde ej flytta mig. När han var alldeles nära mig tänkte jag: 'Nu är det dags för mig att gå ur vägen om jag vill behålla mitt liv.' Men just då av en plötslig ingivelse började främlingen väja. Han väjde för långt, körde vagnen mot klipporna, rycktes ur vagnen av tömmarna och blev av skenande vettskrämda hästarna släpad ihjäl."

"Du är oskyldig," sade lugnt värden.

"Om jag vore oskyldig skulle jag känna mig oskyldig. Men jag är drabbad av digraste skuld, om mitt samvete säger mig sanningen, vilket det brukar. Jag ville uppoffra och göra precis vad som helst för att ha denna olycka gottgjord."

Då kom in i huset en tjänare, som tycktes upprörd. Han sade:

"Jag hörde att hit hade förts någon resande främling som grymt förolyckats."

"Här är han. Säg, kände du honom? Igenkänner du detta lik?"

Unge tjänaren kände trots skadorna genast igen det helt oigenkännliga liket och började upprört förtvivlat att gråta. Han ropte: "Min herre!"

"Vem var han?" var Oidipus' följande fråga.

"Vem är du som frågar?"

"Jag är den som vållade din herres död."

"Stackars usling! Du visste ej då vem du dödade! Denne är konung av Thebe, kung Laios, som drivits i landsflykt av svart usurpator. Han hade, när vi senast träffades, bett mig att invänta honom i denna här byn. Ack! Hit kom han, men i vilket tillstånd! O fasa! Och ve över dig, som grymt vållade konungens död!"

"Var han konung? Och själv är jag konungason av Korint. Alltså var han ändå en välbornare herre än jag, ty han var en krönt konung, men jag är blott kronprins. O fasa! Mitt brott blir då tre gånger större, ja, tusen och en million gånger större. Ty den är i sanning en niding som gör något ont åt en konung. Men säg mig då vad jag kan göra som gottgörelse för det onda. Jag vill inget hellre än ödmjuk försoning med rätten och med mitt högt lågande samvete."

"Fräls oss från Sfinxen."

"Hur sa? Vad är sfinxen för något?"

"Jo, Sfinxen är namnet på negertyrannen i Thebe. För hans skull var konungen landsflyktig, och för hans skull var han uppe i Delfi för att fråga översteprästen om råd. Han kom just därifrån, och han skulle ha mött mig, sin tjänare, här. Nu får vi aldrig veta vad konungen Laios fick veta i Delfi."

"Dock verkade konungen vred över något, ty eljest så hade han ej åkt så rasande fort och bemött mig så ovänligt."

"Kanske han just blivit förutspådd sin egen död."

"Men berätta om Sfinxen. Vad är han för något? Vad gör han för något?"

"Kung Laios fördrevs av Antiopes söner, och för att bli av med dem lejde thebanerna landsvägsbanditen och mördaren, negern från Nillandet som kallas Sfinxen. Och Sfinxen besegrade usurpatorerna djävulskt och svekfullt och gjorde därpå fräckt sig själv till en ny usurpator. Med grymhet och våld och med sina förvildade hejdukars bistånd befäste han sin egen maktställning och lät sig krönas till konung. Med grymhet och våld sedan två år regerar han staden. Var dag blir minst en person avrättad för bagateller, och hans största nöje och sport är att leka med dem som han förutbestämt åt sig som sina offer. Ett gissel, en mordisk gorilla, en avskyvärd skurk och en nagel i ögat på Hellas är svarte banditen. Om du vill försona din eventuella själsgnagande skuld i kung Laios' olyckliga död är det bästa och kanske det endaste sättet att fria vårt Thebe från Sfinxen."

"Ja, det vill jag göra. Vad gör det om det kostar Oidipus livet? Hans liv är ju ingenting värt. Han är endast en klumpfot, och klumpfötter är blott ett hinder för världen. Må jag dra till Thebe, riskera mitt liv där i kampen mot Sfinxen, och dö där med ära, med dråpet på konungen Laios försonat. Ja, samvetet driver mig till detta Thebe. Ej söker jag ära. Jag struntar i heder och ära. Min skuld till kung Laios allenast betvingar mitt öde och driver mig dit. Jag vill ej njuta ära, men ej heller fläckas av vanära. Konungen dog för att jag stod i vägen. Må jag såsom syndabot då gå i vägen för konungens fiende och stövla in med min klumpfot i Thebe. Måhända kan jag därigenom bli Thebe till lycka, den okända avskilda staden som jag aldrig sett eller hört något om. Må jag hellre förgås som ett offer åt Sfinxen än vidare leva med skulden för Laios' död obetald."

"Äran och hedern, o Oidipus, leder dig – ej något annat. Ty endast en äromedveten och hederlig karl skulle alls bry sig om en som dumt kört ihjäl sig på eget bevåg. Och blott den allra äromedvetnaste mest hederskänslige människan skulle som du taga skulden på sig för en främmande mänskas självvållade död," sade nu värdshusvärden. Men Oidipus genmälte argt:

"Håll du klaffen. Du vet inte alls hur jag känner mig. Dunkelt jag anar att min skuld till denne kung Laios är större än vad jag kan någonsin gälda. Ty jag tog hans liv, och han aldrig så mycket ens som hann försöka ta mitt."

"Kanske var han den hjärtlöse usling som borrade hålen i hälarna dina och gav dig din klumpfot? Det veta vi icke, och någon man måste ha gjort det. Och om det var han kom han lindrigen undan från en mera rättvis långt grymmare hämnd."

"Du vet ej vad du talar om, värd. Har du fått stora snurren? Ditt prat leder bara åt nippran. Farväl." Och han började mödosamt halta mot Thebe.

På vägen så mötte han en gammal kvinna. Hon bodde ett stycke från vägen i fattig och eländig hydda. Men solen var högst uppå himlen och stekte som värst. Därför vågade Oidipus närma sig hyddan och fråga om han fick ett ögonblick vila sig under dess skugga. "Stig in," var den ensamma åldriga kvinnans bemötande svar.

"Och vart är du på väg, trötte vandringsman?" frågade kvinnan.

"Jag vandrar mot Thebe, där jag har förbundit mig avlägsna Sfinxen."

"Då vet du ej vad du är ute på. Vet du vad Kreon har ställt som belöning till den som besegrar tyrannen?"

"Nej. Och vem är Kreon?"

"Jo, Kreon är broder till drottningen. Och denne Kreon har lovat åt den som besegrar morianen i Thebe dess krona och spira och tron. Och det vill du väl inte ha för allt i världen?"

"Och varför så skulle jag ej vilja det?"

"Thebes konungahus är förbannat. Dess rike och välde, dess krona och spira och makt för blott otur och olycka med sig åt varje dess utövare. Har du ej hört berättelsen om konung Pentheus, som revs ihjäl av sitt livs egen moder? Jag kände hans änka, den stackars Aissa, och var hennes lärjunge och tjänarinna. Jag ber dig att ta dig i akt för det brottsliga Thebe och dess politik, ty dess konungaspira lär leda till blott värre fasor i framtiden. Allting i Thebe är olycksmärkt och olycksaligt, och en dag skall staden bli utplånad helt som belöning för dess tragedier av en ej hellensk fager konung från norr."

"Intet passar mig bättre än vad du berättar. Då skall jag bli den som skall frälsa olyckliga Thebe från alla dess olyckor. Det är jag skyldig kung Laios."

"Då känner du lastbare homosexuelle kung Laios?"

"Han dog för min hand vid ett vägpass på vägen till Delfi."

"Är konungen död?"

"Och jag svor att betala den blodskuld jag ådrog mig genom hans död. Och på vad bättre sätt kan jag denna betala än genom att bryta förbannelsen som vilar tungt över konungens stad?"

"Ja, du har redan börjat att bryta förbannelsen, tycks det. Ty vet du en sak? Konung Laios blev spådd att han skulle bli mördad av sin egen son, och hans förstfödde son skulle dessutom gifta sig med Laios' änka och så föda barn med sitt livs egen mor. Så löd spådomen. Nå, är du son till kung Laios av Thebe?"

"Nej, jag är kung Polybus' förstfödde och ende son och är född i Korint."

"Då har spådomen kommit på skam."

"Må jag fortsätta upphäva Thebes förbannelse och så försona mig med konung Laios!"

"Vad heter du?"

"Oidipus."

"Vad är det med dina fötter?"

"De blevo brutalt djuriskt vanställda av någon buse när jag var ett spädbarn och har sedan dess endast vuxit sig värre."

"Och du har berövat kung Laios hans liv?"

"Ja, det har jag, och det skall jag sona i Thebe med mitt eget liv eller Sfinxens."

"Jag fasar för vad som måhända är enbart en tillfällighet. Vet du vem mannen var som misshandlade dig såsom spädbarn?"

"Nej, det har ej någon man någonsin kunnat berätta för mig. Det är min korta livssagas stora och enda mysterium. Ingen har kunnat förklara det helt övertygande för mig."

"Om du är klok går du ej in i Thebe."

"Jag måste. Om någon försöker att hindra mig är han en dåre."

"Du vet icke vem du själv är."

"Jag får veta det då där i Thebe."

"Till ditt och till Thebes fördärv."

"Gamla gumma, vad du har förändrats! Nyss sade du att jag med framgång begynt att befria ditt Thebe från dess gamla murkna förbannelse. Det goda ordet tror jag mera på än på samtliga onda ord i hela världen. Nu går jag förrän du blir sämre till temperamentet, om du nu kan bli det. Varmt tack för ditt vatten och bröd!"

"Jag har givit logi och förplägnad åt den största stackaren i hela Hellas. Som lycklig och oskyldig och saligt okunnig om vem han är har jag sett konung Oidipus."

"Gumma, vad är det du mumlar och dillar om lågt för dig själv, som en dåre som ingen förstår och som ej ens förstås av sig själv? Du är gammal. Nu lämnar jag dig här i fred."

"Lämna Thebe i fred!"

"Icke förrän kung Laios och det lämnar mig själv i fred. Laios' minne är tungt för mitt samvete. Den tyngden kan endast Thebe befria mig från. Om jag dessutom kan lyfta onda förbannelsers tyngder från Thebe så vore det synd om jag inte försökte. Farväl, gamla mor!"

Och han gav sig iväg. Kvinnan fortfor att mumla: "Hur såg jag ej genast de fötter som Laios en gång opererat i onödan och i förfärlig fåfänglighet vanställt?"

7. Sfinxen

Och Oidipus ankom till Thebe. Han gick raka vägen till konungaborgen och stegade in där totalt ogenerat. Den svarte egyptiern satt just till bords i en väldig och måttlös bankett. Där var alls ingen ordning. Folk spydde och vräkte sig, hällde från flaskorna i sig omåttliga mängder av vin, så att bäckar rann fram utmed golvet,

bemängda med spott, vin och spyor och mögliga stinkande urgamla matrester. Råttor och äckliga hundar av blandras, och kråkor och ödlor och kräk, levde rullan på golvet bland skiten som gapande skränande skrålande djuriska mänskorna runt omkring borden. Och kungen var värst. Han var helt obeskrivlig: en jättelik mera än två meter lång fet oformlig gorilla med kraftiga och jättelika förskräckliga armar, som nog kunde slingra sig runt om och strypa och krossa en åsna, som en annan boaorm. Och denne kolsvarte och skräckinjagande ludne gigantmammutneger var värst ibland sällskapet. Ingen man gapade gällare än detta monster, hans bordsskick var som en bärsärkargångslysten gorillas, och mänskorna kring sig behandlade han såsom gnällande ynkliga fjäskande hundvalpar, som blott förargar en och som man sparkar åt sidan. Han lekte med hovet som var det ett menageri av försöksdjur.

Men bland dessa människor fanns även de som ej deltog i frossöverdrifterna. Till dessa sällade sig den försiktige Oidipus. Och av en slump kom han så att få plats bredvid Kreon.

"Min vän, du kom haltande in genom salen. Vad är det som hänt dina fötter?"

"Jag skadade den ena foten i Delfi, och därför är jag mycket halt."

"Ja, vi ser det. Men du är en djärv man som frimodigt vågar att tränga dig in i vår kungs ojämförliga skräckhov förutan att fråga om lov. Alla märkte dig nog, och vår salige kung kommer icke att låta ditt intrång passera förbi. Som med samtliga övriga objudna gäster så kommer han säkert att pröva dig, och om du ej klarar provet så är du en död man. Vem är du?"

"Kung Polybus' son av Korint."

"Är du konungason? Och vad gör väl en ädling som du här vid Sfinxens oädlaste tänkbara hov?"

"Konung Laios av Thebe är död och det genom mitt eget förvållande. Hit är jag kommen på grund av hans död, ty jag ämnar att sona min skuld i hans bortgång igenom att avlägsna Sfinxen för gott."

"Och hur dog konung Laios?"

"Han körde ihjäl sig mot klipporna när jag ej ville gå ut ur hans väg."

"Det var sällsamt. Det låter ej alls likt kung Laios, som aldrig i livet var hågad att väja för någon. Och om det är sant vad du säger har du ingen skuld i hans död. Men vi hälsar dig välkommen om du vill upptaga kampen mot Sfinxen, ty ingenting önskar varenda theban mer i världen än att bliva fri från sin konung."

"Det vittnar ej gott om thebanerna. Konungen, vem han än är, är likväl en Guds konung."

"Och är han det även om han är en svart man? Nej, främling, en svart man är aldrig en konung och kan aldrig bli det, ej ens om han är en gigant och ett råskinn och en muskelknutte som denne, som har högsta fysiska styrka och hittills har lyckats att härska igenom den skräck han har injagat alla igenom sin grymhet och djuriskhet. Om detta djur är en konung så är han allena tillräcklig för att göra samtliga döda och levande kungar fördärvliga genom den stank som han inpyrt den kungliga titeln med."

"Jag tycker ej om den man som bakom kungens rygg talar illa om konungen, vem konungsmannen än är. Men vem är den förtrollande underbart sköna och älskliga kvinna som sitter vid bordsändan?"

"Det är min syster. Hon vet ännu ej att hon har blivit änka. Jag måste omtala det för henne och för allt folket och hovet och även för Sfinxen. Det skall kanske gynna din framgång. Ju mindre vår kung har att frukta, dess lättare blir det att få honom bort."

Kreon reste sig, lämnade platsen och gick till sin syster och talade med henne. Oidipus släppte ej henne med blicken. Han tjusades av henne, ty det var något i henne han kände igen och som han icke känt igen hos någon annan. Det var något hos henne som tycktes säga till honom: "Vi två är en själ, och vi är allena om den." Det var något hon hade gemensamt med honom, och denna intima gemenskap var något som han alltid sökt men ej någonsin funnit hos någon förut. Han betraktade henne, han såg henne blekna och bli mycket upprörd, han såg henne resa sig och lämna bordet och släppte ej henne med blicken. Då hördes en rosslande gurglande hemsk guttural mycket obildad grov och helt ohellensk faslig tordönsröst som frågade: "Fru Iokaste, vart går ni? Ni får icke lämna banketten!" Det var usurpatorn som talade.

"Herre och konung, min make har dött, och jag ber att få gå till min boning och sörja där över."

"Man sörjer ej över ett glädjebud! Nu skall vi dricka och skåla och jubla och skråla och supa oss glada, ty kungen är död! Iokaste är härmed förbjuden att lämna lokalen!

O Kreon, som tydligen framförde nyheten, säg oss, hur dog fräcke humbugen-gynnaren Laios? Sky inga bloddrypande äckliga hemska detaljer!"

"Han körde ihjäl sig."

"Så synd. Då blev stackarens död ej hans livs största vanära, vilket jag önskat min vän allra helst. Men du främling, som fräckt smög dig in här på haltande fot utan att presentera dig ens, och som kanske var den som gav budet åt Kreon, vem är du, din lytte trögfotade fräckis?"

"Jag är konung Polybus' son av Korint."

"Ställ dig upp så vi ser dig. Vad är det för oformlig utväxt du har på din fot? Den ser mer ut som en elefantfot än som något annat djurs fot."

"Dylik fräck förolämpning mot mig om mitt lyte har kostat en bättre kung livet."

"Finns det bättre konung än jag?"

"Det finns många, ty icke finns det någon sämre."

"Där träffade du spikens huvud! Om du är så slipad i huvudet, som tycks ha fått vad din fot har gått miste om då den blev skapad, så kanske du även kan svara på några besvärliga frågor, som, om du går bet på dem, skall bli din bane. Så gör jag med alla uppstudsiga främlingar som ej fått känna mitt spö. Om de klarar tre gåtor i följd som jag framställer åt dem så ger jag dem livet, men annars så ger jag dem döden, som är mera praktiskt och även ett mera förtjusande skådespel än det så

tråkiga och monotona odrägligt banala och lättsamma livet. Ej någon har hittills förmått klara av mina gåtor, och du lär väl ej bli den första. Så säg mig:"

"Ett ögonblick! Om jag trots allt skulle klara de gåtor det är ditt behag att bestå mig, så ber jag, om jag skulle klara dem, att sedan jag får bereda för dig trenne gåtor."

"Det får du förvisso. Men ej skall du klara de gåtor jag ger dig! Det lovar jag dig! Ty blott en, har det sagts mig av heliga gudsmän, skall bräcka mitt snille, och han, sägs det, skall vara son till kung Laios. Nu hör jag att Laios är död och att han har dött barnlös."

"Så sant, som jag hela mitt liv kommit olycksprofeter på skam skall jag ock denna gång visa för hela världen att nu skall en annan än Laios' son lyckas med vad icke ens obefintliga människor lyckats med."

"Du var mig storordig. Hör då min mördande gåta, som skall bli din bane. Vad tänker jag på i den stund som nu är?"

Kreon tänkte och talade lågmält: "En fuskig ohederlig fråga, som ej giver svaranden någon chans alls. Ty om han även råkar att giva rätt svar, så skall Sfinxen blott säga: 'Det tänkte jag riktigt på nyss, men just nu tänker jag på en helt annan sak.'"

"Vem är främlingen?" frågade fru Iokaste sin broder.

"Han har icke sagt oss sitt namn än. Men son till kung Polybus är han, Korints trons allena arvtagare. Om han här dör blir hans båda föräldrar bedrövade, ty de har ej något barn utom honom."

"Han påminner mig om ett ogripbart något. Det är som om jag hade sett honom förr."

"Det är icke helt otänkbart. Men har du skådat hans klumpfötter förr?"

"Nej. För deras skull är han en främling, och jag vill ej någonsin tala med honom."

Nu svarade Oidipus på Sfinxens fråga. Han sade: "Herr Sfinx, just nu tänker ni icke på någonting alls, ty ni tänker ej någonsin alls. Ty för den som alls tänker finns det inget nu. För den tänkande finns endast framtiden och det förflutna. Att tänka på någonting nu är en omöjlighet, ty var tanke man tänker är tidlös. För den som det finns något nu för finns det ingen tankevärld. Alltså, herr Sfinx, tänker ni just i denna sekund på precis ingenting."

"Det var vältaligt svarat. Jag måste bekänna att jag kan ej påstå med säkerhet att vad du säger är fel. Men min följande gåta är svårare, och med den skall jag allt knäcka ditt vett för all framtid. Vad drömde jag om denna morgon strax innan jag vaknade ur nattens sömn? Vad jag drömde har jag icke omtalat för någon människa. Låt oss nu se om du vet det!"

"En dröm är ett ogripbart något, som man ivrigt upplever och lever med i när drömmen är med en, men när man är vaken och drömmen har lämnat en minns man ej längre sin dröm, om den icke var någonting särdeles extra. Men sådana drömmar, som giver en minnen för livet, är dels såpass sällsynta, att de blott uppträder en gång på tusen, och dessutom är de så starka, att den dag som följer på natten man drömt dem kan man icke tala om dem, ty man har då ej smält dem ännu. Och nu eftersom

du med så lätt mod kan tala om drömmar du drömt tror jag ej det var en sådan dröm som man minns. Därför vågar jag påstå att du icke själv ens vet vad du strax innan du vaknade drömde."

"Jag kunde här ljuga och säga, att jag visste visst vad jag drömt, men att ljuga här vore att göra vårt roliga spel mindre roligt. Jag kunde ock säga, att även om jag icke själv kom ihåg vad jag drömt drömde jag likväl något, som du icke sagt vad det är. Men det ställer jag härmed i stället som min tredje gåta. Så säg mig: vad var det jag drömde som jag icke minns?"

"Är du korkad? Då svarar jag genast, att det som du drömde, som du icke minns, var en gås. Kan du neka därtill, fastän du icke minns vad det var?"

Då förmörkades Sfinxens re'n kolsvarta anlete. Men unge Oidipus gav honom ej någon ro.

"Nu har du ställt mig dina tre gåtor. Nu ber jag om lov att få ställa dig mina. Men såsom du ställde mig villkor vill jag ställa dig även sådana. Du sade att jag var dödens om jag icke klarade gåtorna och att jag skulle få leva om jag kunde giva dig svar på dem. Dig vill jag ställa de följande villkoren: om du går bet på de tre alla gåtor jag ställer dig måste du ge dig från Thebe för gott, ty då är du en ynkrygg och oduglig stackare som ej har hjärna till att kunna lämpligt regera, ty mina tre gåtor skall vara dig lätta. Om du dock emellertid klarar en enda så får du bli kvar såsom konung på tronen. Vill du acceptera de villkoren?"

"Spelet du föreslår tycks mig ett hederligt spel, och om dina tre gåtor dessutom är lätta skall jag minsann klara dem alla. Ty den som är klok till att själv kunna hitta på gåtor kan även ge svaren på gåtor. Så ställ dem!"

"Så lyder min första: vad är det för väsen som genom sin kraft, sina muskler, sin spänst och sin styrka, sitt våld och den skräck som det sprider besegrar vad fysiska krafter som helst och vad mänska som helst, men som kommer på skam när det gäller en ordstrid och gåtstrid och intelligensstrid?"

"Det är förstås jag. Det kan blott vara Sfinxen."

"Nej, det är fel svar, ty blott vilddjuret krossar vad fysiska krafter som helst men blir kuvat av människans intelligens. Endast djuret kan ej svara gåtor och fattar ej ord. Du har misslyckats i första gåtan. Jag lovar, att om du blott klarar en enda av mina tre gåtor är du rätte man till att fortsätta härska i Thebe."

"Din gåta var alldeles för lätt och enkel. Men det vet jag nu när du ställer den nästa. Och om jag förmår svara rätt på en enda av dina tre gåtor, så lovar jag att taga livet av dig, ty om du ej kan knäcka mig är du förtjänt av att knäckas av mig."

"Hör då min andra gåta. Vem är det som mördat och halshuggit, dödat och dräpt flere mänskor i Hellas och världsalltet än någon annan?"

"Det kan inte vara en annan än jag. Jag har noga bemödat mig om att bli världens historias allra mest blodiga mördare. Svaret är Sfinxen. Det kan icke vara ett annat."

"Jo, en finns som är ännu värre än du, och det är själva Döden. Ty inte ens du har berövat så talrika människor livet som döden. Så nu har du misslyckats i hela två gåtor. Hör nu den tredje. Vem är så förskräckligt och fruktansvärt ond att det icke

finns plats i hans hjärta för godhet? Vem är det som enbart är ond och ej god? Vem är enbart som människa negativ och icke positiv?"

"Nu är det jag, ty det kan inte vara nå'n annan. Jag vet ju, att jag är den värste i världen. Jag har aldrig någonsin gjort något gott. Jag har helt riktat in mig på att endast göra vad ont är och vara av ondo. Så svaret är äntligen Sfinxen."

"Igen gick du bet."

"Vad är svaret då?"

"Ingen. Ty ingen är så helt igenom fördärvlig, förtappad och ond att det ej finns en ringa partikel av godhet i honom. Nej, ingen är så ruskigt helrutten att han ej äger försonande drag och sympatiska sidor. Ja, till och med du är sympatisk i din oerhörda godmodiga dumhet."

"Nu har jag hört nog! Jag är arg!" sade Sfinxen och reste sig i all sin väldiga längd, bredd, volym och oformlighet. "Ingen skall kunna påstå om mig att jag är en sympatisk person! Sådant tål jag ej höra! Jag lågar av harm!"

"Jag skall ge dig en sista chans till. Om du klarar min följande gåta är du ändå rätt man som konung i Thebe. Och vad jag nu frågar om borde du om någon människa veta. Så säg mig nu varför man kallar dig Sfinxen."

"Jag tål inte mer dina gåtor. Jag måste ha luft. Mina tjänare! Sadla min häst! Jag ska ut för att rida!"

"Du flyr för min fråga? Du vill inte medge att du ej själv vet varför du kallas Sfinxen? Är Sfinxen då feg?"

"Du är näsvis och påflugen och har i din kolossala och fasliga fräckhet gjort mig riktigt arg! Du har fått mig att tappa behärskningen och min besinning! Jag måste nu ut för att tänka i månskenet och rida bort min ohyggliga vrede. Ej någonsin förr har man vågat att så förolämpa mig, att man har kallat mig något sympatisk! Nej, jag är för upprörd i själen för att kunna uthärda en gåta till!" Sfinxen vältrade sig ut ur borgen såsom en lavin. Men prins Oidipus fortfor:

"Du kan inte svaret! Du kan inte svaret! Du flyr, ty du är bara feg! Men jag skall säga svaret, om du så hör på eller inte! En sfinx är en livlös staty i Egypten som ej liknar någonting levande. Sfinxen är orörlig, livlös men mäktig, befallande och imponerande. Men sfinxen har intet liv, kan ej tala, är maktlös och skrämmande enbart som åbäke. Hjärtat och kroppen och allt är av sten. Och allt vad jag nu sagt äger du just gemensamt med sfinxarna. Du är av sten, har ej hjärta, ej själ eller liv i din ande, du är från Egypten och ett fasligt skrymmande åbäke som skrämmer blott genom sin väldeliga monstruositet. Du är själsligt bankrutt, har ej bildning, ej religion, tradition eller heder, ej samvete och är ett dödfött absurt obeskrivligt och omänskligt missfoster, monster och en grobian. Du är omänsklig, och därför kallas du Sfinxen."

Men Sfinxen var borta. Han hade ej hört ens så mycket som början. Det uppstod en paus. Plötsligt kom det en tjänare in genom dörren till salen. Han var litet blyg och förskrämd. Men så klämde han fram med vad han var där för att säga:

"Högt ärade gäster, er herre och konung, mest känd såsom Sfinxen, är död. Han har ridit ihjäl sig och ligger nu död uti skogen. Han är alltför tung för att vi stackars tjänare skall orka bära hans kroppshydda hit. Kan vi få någon hjälp?"

Men då reste sig Kreon och sade:

"Låt djävulen ligga och ruttna där ute i skogen. Hur red han ihjäl sig?"

"Han irrade bort ifrån vägen och råkade vilse i skogen och red mot ett träd så han spräckte sin skalle mot trädet. Men hästen hann väja för trädet. Så tror vi att olyckan skedde."

Nu jublade alla församlade gästerna. Stående upp skrek de jublande glada hurran och välsignelser och saligprisningar, lovsånger och annat nyktert och friskt och sunt oväsen. Men Kreon gick upp på bordet och ropade:

"Kungen är död! Leve kungen!"

"Hurra!" ropte alla.

"Men vem är då konungen?"

"Vem?"

"Vem är mannen vars insatser ledde till Sfinxens fördärv? Vem är främlingen vars djärva gåtor och svar bragte Sfinxen till blygsel och harm? Vem är räddaren som ensam vågade utmana grymme tyrannen och rädda thebanerna ur deras nöd?"

"Ja, vem är han?"

"Jo, han är det som skall bli konung! Träd fram, tappre främling, och mottag av oss landets krona!"

"Men jag är ju bara en klumpfotad stackare. Jag är ju ej ens theban, och jag talar ju inte ens er dialekt. Varför vill ni då göra mig till landets konung? Jag vägrar att mottaga och acceptera en sådan mig ovärdig ära."

"Då är du en otacksam slyngel. Vad väljer du: att bli vår konung och leva i ära och härlighet hos oss för alltid, och så alltid röna en rättvis belöning för vad du har gjort, eller föredrar du, för din vägrans skull att bli vår kung, då i stället bli avrättad, mördad, rättvisligen halshuggen och evigt vanärad för din otacksamhets skull?"

"Ja, då väljer jag hellre det andra."

"Du menar det första. Hurra! Han har godkänt sig själv såsom konung! Hurra! Leve konungen!"

Och alla hurrade öronbedövande, och stackars Oidipus dränktes i jublet och fann sig helt vanmäktig inför den väldiga och översvallande majoriteten. Han kunde ej alls göra något åt saken. Så blev han ny konung i Thebe, och den förre konungen Sfinxen blev aldrig begravd.

8. Iokaste

Men som klumpfotad konung blev Oidipus fruktansvärt ensam. Han trängtade efter en hustru, och den som var närmast till hands var den dygdiga fru Iokaste. Men hon ville aldrig mer gifta sig efter sin avlidne make.

"Jag älskade honom och kan aldrig någonsin älska en annan. Och även om jag tycker om er och uppskattar er vill jag aldrig bli omgift med er."

"Är det för mina klumpfötters skull?"

Iokaste såg neråt och teg.

"Ja, det är det. Ni vill då ej hava till make en godtrogen själ för hans utvärtes vanställdhets skull."

"Nej, så får ni ej tro. Jag skall avslöja för er den verkliga anledningen. Jag blev en gång tillsammans med Laios min make så spådd, att en son som vi födde en dag skulle taga sin fader av daga och sin egen moder till hustru. Så spåddes det oss. När vi födde ett barn, som var det enda barnet vi någonsin födde, ty redan när spådomen uttalades var jag havande, och aldrig ville vi sedan riskera på nytt att få barn som var dömda att bli oss fatala, så gjorde vi enigt oss av med det stackars förbannade barnet, som var en förtjusande jollrande underbar son. Först så ämnade vi taga barnet av daga, men det kunde vi ej förmå oss till. Därför tog Laios en syl och förstörde därmed barnets fötter och bar det så ut ur vårt land.

Nu är du lika gammal som sonen vi födde nog vore idag om han levde, och på dina fötter så ser jag de märken min man en gång ristade in på vår son."

"Kära drottning, ni misstänker mig alltså för att egentligen vara er son? Det är alltför absurt! Ni är vansinnig om ni tror någonting sådant! Jag är ju kung Polybus' son och hans fru Periboias. De är mina lagliga riktiga enda och köttsliga sanna föräldrar. Mitt lyte har jag fått igenom att jag en gång rövades bort såsom spädbarn av onda banditer, och dessa var det som grymt roade sig med att vanställa mig för all framtid, till min egen livslånga sorg och till mina föräldrars." Men Oidipus trodde ej själv helt på vad han berättade. Drottningen visste ej heller vad hon skulle tro, och hon teg med den fråga hon hade på tungan: om Oidipus liknade sina föräldrar och deras föräldrar. Ty hon såg i honom en likhet med Laios' far Labdakos, och denna likhet var hon icke villig att dra fram i ljuset emedan hon fruktade att göra Oidipus vred, som så tvärsäkert och så bestämt tog ifrån hennes misstankar all deras grund.

"Du är vis, du har erfarenhet av ditt land såsom drottning och konungens maka. Som främling kan jag ej regera ett främlingsland ensam. Jag måste ha någon som född är i landet som står vid min sida. Tillsammans kan vi göra landet harmoniskt och lyckligt. Allena kan jag göra intet. Så ber jag dig att bli min hustru och drottning på nytt, en god moder för landet, ett stöd och en hjälp för dess konung och hans mörkers ledstjärna. Ty jag är främling och vanskapt och ser intet ljus på min stjärnhimmel."

Och då omfamnade drottningen konungen. Men hennes omfamning var som en moders när en länge saknad förlorad son kommer tillbaka, och Oidipus kände sig mera som barn i en modersfamn än som en man. Men de höll dessa känslor i hemlighet, ty det var sådana känslor som snarare riktar en mänskosjäl inåt än utåt. De dolde dem väl för varandra, ty de kunde ej göra någon själ bättre med att dra fram sådant i ljuset som ej hörde hemma i något normalt äktenskapligt förhållande.

Och under väldiga festlig- och högtidligheter begicks deras bröllop, men samma dag dog en theban i en främmande sjukdom, som visade sig vara pesten, som aldrig förr synts till i staden. Men det var blott ett enda fall, och det tycktes ej bli några flera.

I lycka och välstånd och god harmoni förde Oidipus riksrodret, stödd av sin hustru och Kreon, som stundom blev alltför energisk och ivrig. Men landet och staden uppblomstrade och mådde väl, och allt folket var nöjt med sin konung. Och Oidipus gjorde en hel del reformer, förbättringar och annat gott i sitt land. Han var frikostig och generös och var hjälpsam mot alla i allt. Och han var mycket glad över det att han slapp leva med sina båda föräldrar, som någon en gång tillsagt honom att mörda och skända. Att det en gång sagts honom sade han aldrig till någon.

Han födde små ljuvliga barn med sin hustru. Den förstfödda var Antigone, och därefter föddes ett tvillingapar som fick heta Eteokles och Polyneikes. Mest älskade Oidipus sin äldsta dotter, ty sönerna bråkade jämt med varandra.

Men det första pestfallet visade sig icke vara ett särfall, ty snart dog det flera och flera. Det dog endast en i den fruktade sjukdomen under kung Oidipus' första år, men nästa år dog det tre, och det följande sju, och det följande nitton.

Det var en besynnerlig sjukdom, ty den var ej alls såsom pesten i allmänhet. Nej, denna Thebespest kom mycket dolskare smygande på sina offer och verkade med en olidlig och skrämmande långsamhet. Den som fått sjukdomen kunde ej räddas. Han dog och det oåterkalleligt, men döden kom mycket långsamt. Den plågsamma dödskampen kunde ta månader.

När i kung Oidipus' femte regeringsår fyrtiosex mänskor dog i den skrämmande sjukdomen började alla bli rädda.

"Min hustru, vad är väl å färde?"

"Jag vet ej, min konung. Det är nog ej någonting att bry sig om."

"Ja, så talar en lat bortskämd bortklemad hustru som icke har arbete. Jag har ett arbete dock, och det är att se till att allt är frid och fröjd i mitt land. Och nu härjar en sjukdom i landet som för alla mänskor är okänd. O Gud! Vad är det för ett gissel som hemsöker oss! Fler och fler dör var månad, och om det dör tio i morgon betyder det att tjugo till har fått dödliga sjukdomen på sig, ty de som är sjuka och smittade är alltid dubbelt så många som de som går åt. Vad kan pesten bero på? Har du någon aning?"

"Det enda som jag kan tro vara en anledning är att det kanske begåtts något brottsligt i landet, ett brott så förskräckligt, att Gud reagerar med vrede och sjukdom mot landet."

"Men har då det ringaste ont blivit utövat sedan jag gifte mig med dig? Tvärtom! Allting ont har jag nitiskt bemödat mig om att få slut på. Vi var båda två mycket rädda för att bliva skyldiga till något ont, och av mycket stor anledning därför förenade vi oss. En spådom förskrämde dig, som påstod att en dag du skulle gifta dig med egen son. Just emedan jag omöjligtvis kunde vara din son lät du gifta dig med mig, och just för att sådan oblidkelig spådom ej någonsin skulle besannas, så gifte du dig med en så ung och grön man som jag. Du och jag har tillsammans gjort allt för att undvika ondska och utrota ondska i världen. Och ändå så påstår du

sjukdomen kan vara straffdomen för något bjärt himmelsskriande ont! Vi, de godaste, ädlaste, mest generösa och oegennyttiga mänskorna i hela världen, och vårt land, det allra högst utvecklade, det mest fromma och civiliserade, och det nog mest hjärtegoda och fläckfria folket i världen, vi skulle av Gud vara straffade för något grovt nationellt himlastormande brott? Är det allvar du menar?"

"Jag vet icke. Fråga den gamle och blinde Teiresias."

"Vem är Teiresias?"

"Thebes föråldrade siare. Han har så länge han levat beständigt haft kunskap om allt. Han vet allt, och han kan profetera, och allt vad han någonsin sagt har besannats. Han är en sann gudsman som aldrig ännu tagit miste."

"Nåväl. Jag skall kalla vår kunnige siare hit. Kanske kan han förklara vår situation. Vi får lita på Gud."

"Såsom alltid."

"Måhända är pesten ett nödvändigt ont som Gud sänt oss till bättring och uppfostran. Kanske skall blott tragedin vara oss till uppbyggelse. Guden bevare oss för ett ont slut. Nå, min tjänare, kommer profeten?"

"Högt ärade älskade herre, han vägrar att komma."

"Och varför?"

"Det säger han ej."

"Ställde du icke honom den frågan?"

"Förvisso. Han svarade blott att han nog ägde skäl."

"Vill profeten ej komma till mig med Guds ord måste jag gå till honom. Så visa mig vägen."

Och tjänaren visade vägen till snart hundraårige vite Teiresias' usla eländiga hydda. Kung Oidipus uppsökte siaren ensam.

"Är detta förfallna eländiga tjäll den namnkunnige skalden Teiresias' boning?" Och inifrån kom då en gubbröst som var mycket klangfull och djup:

"Jag hör tungt olycksbådande ord. Har vårt lands olycksalige konung själv uppsökt sin olycka?"

"Vad kan jag finna för olycka här?"

"Den mest tunga förkrossande olyckan sanningen."

"Gamle profet, du är dunkel i talet. Kom ut ur ditt mörker, så att jag får se dig och tala med dig man mot man."

"Jag kan ej komma ut ur mitt mörker, ty jag är en blind man. Men om du befaller mig att till din olycka komma och tala med dig om det som ej kan talas om, måste jag lyda och utträda ur detta torftiga trygga och älskade hem i den grymma och bländande, brännande och outhärdliga dagern."

"Vad är det för olycka som du jämt nämner?"

"Din egen och Thebes, din faders och moders, din ätts och familjs, hela Hellas' och världens."

"Finns då ingen bot för den gräsliga sjukdomen? Skall hela världen bli smittad och dö? Är jag själv redan smittad och sjuk?"

"Ja, eländige, sjuk har du varit alltsedan du fick dina klumpfötter, och i ditt blod finns all sjukdomens kärna och smittohärd. Du har besmittat vår värld och vår stad, utan att veta om det."

"Hur kan jag då motverka sjukdomen, bota, bekämpa och kväva den?"

"Offra dig själv."

"Hur?"

"Beröva dig själv världens ljus. Lämna konungatiteln åt ingen. Förgät hela Thebe och hela din smittade stackars familj, ty vart blod i din ätt är förpestat av spetälskan, för vilken ej finnes bot."

"Är det spetälska?"

"Nej, fula sjukdomen är ännu värre än spetälska. Gör vad jag sagt, och du räddar din stad och ditt folk. Och glöm bort att du någonsin var Thebes konung, och lär stackars Thebe att likaså glömma att kungsstaden någonsin ägde en eländig stackars olycklig förbannad och olycksförföljd tragisk konungaätt."

"Men jag är ej av Thebes stads konungaätt."

"Därom känner du intet."

"Allt gåtfullare blir ditt tal."

"Fråga nu icke mera, men gå, innan du gör din olycka värre."

"Vad är det för olycka?"

"Jag har sagt mitt. Gå nu hem innan allt går åt fanders."

"Allt får gärna då gå åt fanders för min del, om blott jag får kunskap om vad jag ej vet men som du vet."

"Gå hem, stackars vanskapte sate!"

"Jag lämnar dig icke i fred. Du har ej än sagt hälften. Vad är det du icke vill låta mig veta?"

"Vad ingen bör veta, ty bättre än kunskap om ont är ett barns ignorans."

"Ingen kunskap är värre än okunnighet. Samtlig kunskap är endast på gott. Det finns ej någon kunskap som ej är till godo allenast."

"Så talar den okunnige. Men jag tiger, och tvinga mig icke att tala, ty den dag jag talar om vad du vill veta skall du själv gå under."

"Så må jag gå under. Jag vill icke leva i okunnighet."

Plötsligt ankom en tjänare. "Herre kung Oidipus! Bud från Korint! Konung Polybus har plötsligt avlidit, och blott två månader efter sin make har nu även fru Periboia av sorgslagen saknad och grämelse hastigt gått hädan. Korints alla borgare hälsar er hjärtligt som arvinge och som Korints ende laglige konung."

"Jag bävar. Kan det vara sant? Är då verkligen pappa och mamma så plötsligen avlidna, som jag har älskat så gränslöst och flytt från av skräck för att vålla dem skada? Det sades mig en gång, o siare, att jag en dag skulle mörda min fader och äkta min moder. Jag ville till varje pris undvika det. Därför valde jag frivilligt landsflykt och svor att ej någonsin återse fader och moder, på det att en olycka aldrig ens skulle få chansen att inträffa. Nu kan jag äntligen utandas, ty både pappa och mamma är döda, och olyckan har icke skett, som jag mest av allt fruktat i hela mitt liv."

"Ja, gå hem du, och andas din fåfänga lättnadens suck."

"Än en gång tycks en dunkelhet dölja sig i dina alltför beslöjade ord. Vad kan dölja sig i dem? Du tänker en sak, du har något som väger rätt tungt på ditt sinne, och till varje pris vill du avleda uppmärksamheten ifrån den. Vad är det? Din grop är för omsorgsfullt övertäckt, vad du har gömt är för väl dolt inunder för talrika slöjor för att man ej lätt skulle se att där göms något ytterst väsentligt, emedan den döljande gör sig så mycket besvär för att dölja det. Ut nu med språket! Vad är det du vet?"

"Vad jag vet bör ej andra få veta. Vad Gud vet vet Gud blott och ej någon annan, och allting står väl till så länge det är så. Vad jag vet vet ej någon annan, och allting kan ordnas så länge ej andra får kännedom om det. Gå hem, konung Oidipus. Lita på mig. Följ mitt råd, övergiv denna staden, dess drottning och hela din ätt, så skall allting bli bra."

"Men jag måste få reda på varför."

"Och det får du icke av mig. Kan du få det av andra så pröva den vägen. Försök! Men jag hoppas att det icke lyckas, för din egen skull."

"Och om det inte lyckas så kommer jag åter, och då för att tvinga dig tala. Jag går nu, men lämnar ej Thebe förrän jag fått reda på varför just jag borde lämna min älskade stad och mitt älskade hemland, som älskar det mest utav alla och själv gjort mest gott för det av alla mänskor. Du ser mig igen när jag noggrant fått veta den sanning du brottsligen vägrar att omtala, eller när du själv skall tvingas att omtala den, om det så sker med våld eller utan."

"Jag skall aldrig se dig, ty jag har ej ögon. Och du skall ej heller se mig mer, ty när vi möts åter skall du vara blind liksom jag."

"Allt du säger är blind gubbes typiska irrande tankeblindgångar. Du famlar i mörkret men leds blott till djupare mörker. Och de som kan se dina hjälplösa blindbocksfasoner blott skrattar och håller sig undan för dig."

"Dock, en blind får utöver de vanliga sinnena, när dessa sviker, helt nya mer sällsamma sinnen som är mycket mer värdefulla än synen. Du själv skall få se det när dina två ögon blir utstungna nu inom kort genom din egen vilja."

"Du skrämmer mig. Kom, låt oss lämna den blicktomme stirrande blinde men talföre gamle."

Och Oidipus vandrade bort med sin tjänare åter till staden. Där märkte hans hustru och drottning att maken var tämligen uppskakad, upprörd, bekymrad och plötsligt hemfallen åt grubbel.

"Min make, vad är det? Vad klämmer din själ? Är det farsoten?"

"Ja."

"Har du varit hos gamle Teiresias?"

"Ja."

"Och vad sade han?"

"Så sade siaren: överge tron och familj, makt och ära och hustru och lämna ditt land för all framtid och bringa thebanerna till att ej någonsin mer kora ut sig en konung. Han antydde gåtfullt att min var all skulden för pesten men ville ej noggrant förklara sig i klar detalj. Och förvisso är all skulden min! Jag, kung Oidipus, är ju

Boiotiens konung! Blott jag bär allt ansvar för allt vad som händer i landet! Men siaren ville ej klargöra varför jag borde försaka och överge allt. Ja, han vägrade ge mig den logiska anledning som måste finnas, och som alltid finns bakom varje guds domslut."

"Jag ber dig, min make, att ej mera forska i saken. Tag siaren ödmjukt på orden. Jag avstår från drottningatiteln, från landet och makten och äran och allt, och jag ber dig att göra det samma, för stackars thebanernas skull."

"Det var jag som blev tillsagd att överge allt – inte du. Och jag kan inte göra det utan att först veta varför. Vad skrämmer dig? Vad har med ens gjort dig rädd? Vet du något om saken?"

"Jag vill icke veta det minsta om saken, och däri är jag mer förståndig än du."

"Inget brott är mer oerhört och mer ohyggligt än att vilja fly ifrån kunskap. Det finns ingen last mer fördärvlig och mer vederstygglig än okunnighet. Och långt större och fasligare och mer brottslig blir lasten om den uppsöks frivilligt och med berått och beredvilligt mod."

"Du blott rider på fraser och dramatiserar som en skådespelare, men detta är ej teater. Besinna dig. Gör som profeten har sagt, och ställ ej några frågor. Lyd Gud blint och fråga ej varför."

"Vad du vill i fåfänglighet söka undvika, sky, slippa se och bespara dig skall icke jag rygga en millimeter tillbaka för. Ve den som smiter från sanningen! Du söker klara dig undan den, och därför skall den hemsöka dig värre än mig! Säg nu ut vad du döljer!""

"Jag döljer ej något, och allt vad jag vet har jag sagt dig förut. Jag vet ingenting som icke du vet."

"Och ändå så döljer du något, om än du med skicklighet vägrar att medge det ens för dig själv. Det är lönlöst att pressa dig mera. Men vet: landets farsot må rasa! Jag lämnar ej tronen och barnen förrän jag får veta vad hund ligger nedgrävd och var, och vad nål ligger gömd i vad höstack och varför. Jag stannar på tronen, och pesten må rasa! Jag ger icke efter för okunskap och ignorans! Jag vill veta vad som här egentligen försiggått!"

"Ej får du veta det av någon människa, ty varje godtrogen mänska som vet något om vad du önskar att veta är god nog att tiga därom. Och du vet, att all godhet är envis och uthållig, seg och oslitlig, som du själv i din godhet är. Gudens sanning skall aldrig bli dig uppenbar, hur du än må försöka att nå den."

"Igen dessa dräktiga gåtfulla ord, detta digra pregnanta allt döljande språk som blott skvallrar och skriker om vad det försöker att dölja."

"Försök inte finna vad Gud själv vill dölja."

"Nåväl, jag skall lyda ditt råd, hulda hustru. Jag ger mig och ödmjukar mig och förnedrar mig. Här är min krona. Jag slänger den i närmsta hörn där de snuskiga råttorna kan få begagna den. Här är min vigselring. Jag har ej längre en hustru, ej barn, ej familj, ej ett hem, ej ett rike, ej makt eller heder och ära. Jag avsäger mig allt jag äger och har, allt jag är, alla titlar och ärebetygelser och alla plikter och ämbeten. Jag är ej längre en konung. Försvinn nu, ohyggliga pest som fördärvar vårt land!

Konung Oidipus finns inte mer! Han är död och begraven! Thebanernas konungars saga är all! Se, jag klär mig i tiggares paltor och haltar nu bakvägen ut ur mitt slott, som nu lämnas åt tomhet och ödslighet, råttor och vålnader, damm och förfall. Är det något som mer fordras av mig?"

"Bekänn, käre make. Du fick icke dina två fötter brutalt genomstungna av rövare och grå banditer."

"Det är vad som alltid har sagts mig, men jag har ej någonsin trott på det."

"Allt kan bli bra om du blott får bevisat hur du fick ditt lyte."

"Hur tror du jag fick det?"

"Jag vill icke tro. Jag vill veta allenast."

"Du vet hur jag fick det. Hur fick jag det?"

"Det vill jag veta precis lika gärna som du, ty om du fick det som man berättat det för dig har du eller jag eller Thebe ej det allra minsta att frukta, ty då har Teiresias fel."

"Men den rasande sjukdomen är ett ofrånkomligt faktum."

"Det är även sanningen. Sök och finn sanningen! Det är vår stads och vårt lands och vårt konunganamns enda räddning!"

"Om det icke räddar oss är vi förlorade."

"Nej, vi kan aldrig gå under, ty vi är oskyldiga och vet ej vad vi har gjort. Våra samveten äro helt rena."

"Jag tror att du vet mycket mer än du påstår, dock att du har tyngande samvete fastän du vägrar att medge det."

"Aningar är allt jag har, och jag önskar att jäva dem eller se sanningen i bleka vitögat. Pressande samvete äger jag ej, men jag har onda aningar som jag för hederns skull och för min samvetsfrids skull måste i grund undersöka och se om de äro befogade."

"Och vad är det som du anar?"

"Det säger jag ej, ty jag säger ej frivilligt vad som är ont. Jag vill vara en god själ så länge jag kan det och icke befläcka mig själv med ont tal, som blott leder till ondare handlingar förr eller senare."

"Säg vad du anar!"

"Jag vägrar!"

"Så se mina fötter! Se noga på arvet, på bölderna, på de ohyggliga oformligheterna! Se, vilket monster du gift dig med! Kan något vara än ondare än dessa fötter, än den usla människosjäl som tog prylen och gav mig dem, än den brutala persons onda tanke som gjorde ett oskyldigt menlöst och välskapat jollrande barn vanskapt för hela livet? Finns det någon ondska än värre än den?"

"Konung, skona din maka och moder!"

"Vad sade du?"

Men stackars drottningen teg. Hon var alltför förfärad.

"Min maka och moder! Vad menar du!" Oidipus tog hennes händer med våld för att frambringa något ur henne, men i hennes ögon utläste han sådan djup fasa och skräck så bemängd med det yttersta lidande och den mest brinnande ömhet och

kärlek att konungen släppte sin mors nästan sargade händer. Han utläste i dessa fasliga brinnande älskande ögon den hemska totala ohyggliga bittra gudomliga sanningen. Slagen därav kunde han ej ens mer bruka våld på sin hustru. Han var alltför svag inför sin egen maktlöshet inför sitt öde.

"Försvinn, kvinna!" skrek han till hälften och kved han till hälften. "Försvinn från min närhet och lämna mig ensam!" Och drottningen lydde med skräckslagen långsamhet, som snart tog fart och blev flykt från den svårt olycksdrabbade och från det öde som smittat sig från honom över på henne.

"Förbannelse över mitt liv och mitt namn och mig själv! Ve min strävan! Ve var mänskas strävan! Ve var och en mänska som strävar, för sin strävans skull! Likväl strävar var mänska och slår själv ihjäl sig mot sin egen strävan ändå, hur hon än bliver varnad. Men jag blev ej någonsin varnad! Ej sade mig någon att min moder ej var min moder, och aldrig berättade någon för mig vem min far och mor var, om han icke rent avsiktligt ljög! Allt vad människan mäktat och kunnat har hon till sitt yttersta gjort för att undvika gudarnas ondska, men ondskan har ändå till slut hunnit upp henne. Mänskan är maktlös, ett eländigt djur, en hårt fåfängt och räddningslöst kämpande insekt som fångats i en liten vattenpöls oifrånkomliga vätska, som genom sin slapphet och löshet och mjukhet och formeftergivenhet grymt övervinner sitt offer, som tröttar ihjäl sig i fåfänga kampen och dör. Ödets gud har besegrat mig. Ödet har hunnit i fatt mig och dränkt mig trots hela mitt livs alla ansträngningar för att komma ifrån det. Min moder har alltför sent smärtsamt igenkänt mig, när alla öden och grymheter och tragedier re'n slutspelats, fullkomnats och gått i lås. Vem är jag att jag skulle betvivla en makas högheliga modersord? Var är det människobarn som kan kväva sin kärlek så fullständigt att han kan sätta sig upp mot sin moder, sitt livs eget ursprung och källa och rot? Nej, jag kan icke tvivla på drottningens ord, och jag vet i min ande att vad hon förtäljer är sant.

Det var min egen far som jag mötte vid passet! Ej undra på att sådan spänning var mellan oss! Och undra på att han väjde för mig! Var det mina ohyggliga fötter han såg, som han själv genomstungit, som fick honom att till sin undergång väja för sitt eget samvete – mig med de vanskapta fötterna! Ack, jag har mördat min fader! Och min egen mor är min barnskaras föderska! Själv har jag skändat min moder! O fasa! Vad är det för väv Gud har spunnit omkring oss?"

Då kom där en tjänare till konung Oidipus. "Tala! Din tjänare hör!" sade konungen.

"Ack, herre konung, det är inget lätt bud jag har här att framföra. Men det drogs lott mellan alla oss tjänare, och jag drog kortaste strået."

"Kläm fram med det värsta! Skrik ut det!"

"O herre, vår fru Iokaste är död."

"Är hon död? Varför det? Och hur dog hon?"

"Ack, herre, det är det som är allra hemskast."

"Så säg det då."

"Drottningen har gått och hängt sig."

"Vad säger du? Var?"

"I sitt eget gemak." Konung Oidipus störtade upp och sprang rytande fram genom salarna såsom ett sargat och misshandlat flyende vrålande lejon, som har både barn och familj och som ser hela sin lilla värld gå i kras och sitt släkte förintas och utrotas. Och han kom in i sin drottnings, sin älskades kammare. Där hängde kvinnan ihjälstrypt av eget självanordnat rep, och hon dinglade livlöst med tungan ur halsen och ögonen frusna till dödaste is. "Har du flytt från ditt öde och ditt arma liv? Eller har du försökt finna bot för den missgärning du icke själv visste om att du gjorde? Om ditt straff blev hårt skall mitt eget, förövarens, bli desto hårdare. Se! Jag fördömer mig själv till att leva!" Han tog ur sin hustrus kropp loss ett vasst spänne och stack det med skoningslöst hårdnackat ytterst beslutsamt fanatiskt och självsvåldigt våld in i vardera ögonen, först i det vänstra och sedan än djärvare in i det högra. "Men mörker och död har Gud slungat mig ner i, och mörker och död skall jag treva mig fram i i blindo så länge jag lever. Min hustru slapp undan med döden. Min lott bliver hårdare, som måste leva, med skammen och olyckan som min allena livsledsagarinna. Förbannade tjänare! Varför skär ni icke ner eder drottnings och matmoders kropp? Skall hon hänga och dingla tills halsen går av?

O min hustru, min älskade hustru! Ej har någon man mera älskat sin hustru än jag dig, min kära högheliga fru Iokaste! Ej har någon son mera älskat sin moder än jag dig, min mor Iokaste! Men så kunde jag älska dig blott igenom att jag icke visste alls vem du egentligen var. Ingen älskade jag mera gränslöst och mer intensivt än min moder, som jag flydde bort från i skräck för vad som på naturvidrigt sätt kunde hända och som ändå hände! Ej älskade jag någon mer än min fader, vars rike och ära och namn jag försakade för att det ej skulle hända som hände: jag själv blev min egen fars mördare och tog hans rike och hustru med våld! Gode Gud! Är du god som kan tillåta sådant? Är du ett och samma med all världens ondaste och infernalaste krafter, som lät mig fly undan från ondskan blott för att den just därigenom med än större lätthet och prakt skulle dräpa, förgöra, fördärva och vanära mig? Men jag böjer mig under ditt digra historiska faktum. Jag kan ej förneka att vad som har skett har nu skett. Kanske var just det meningen med denna ondska: att den skulle lära mig att det ej lönar sig att fly ifrån den, och att den blott då drabbar dubbelt. Men ändå skall jag envist fortsätta fly den! Jag vägrar att finna mig i den! Bakom sig skall Oidipus lämna all ondska, om ock han blir tvungen att därför till slut begå självmord! Från ondskan har Oidipus flytt hela livet, och från den skall han aldrig sluta att fly, förrän den eller han är besegrad och död."

Under tiden kom bud till Teiresias att plötsligt sjukdomen upphört i landet och staden. "Då har något hänt konung Oidipus. Jag måste dit! Tag min hand, lille pojke, min käre pålitlige vän, och för denna föråldrade blindfödda dåre, som blott ser i mörker, omedelbart till konung Oidipus' borg." Och den urgamle siaren följde sin pojke som visade vägen till staden.

"Vem söker mig?" frågade Oidipus.

"En som är till och med blindare än vad du själv är," skrek åldringen utanför dörren till svar.

"Gå din väg! Lämna sorgen i fred! Här i borgen finns ingenting annat än sorg. Led din farbror strax bort härifrån, stackars gosse!"

"Kung Oidipus, hör du ej mig, Teiresias? Det är ju jag!"

"Är det gubben? Släpp in honom då. Han allena har rätt här i livet, ty han är en gudsman som vågar att framsäga allt ont och ruttet och sant som vår Gud i sin godhet ej önskar att vidkännas men som han drabbar oss med lika fullt då och då. Släpp den blinde till sin olycksbroder! Blott blinda skall jag alltid härefter umgås med. Kom, gamle usling. Du skramlar så väl med din käpp. Är den bra? Känner man allt den kommer vid? Vad är den av för ett virke?"

"Det talar vi sedan om. Vad skall du nu ta dig till?"

"Jag vill flykta ur landet."

"Min son, stanna kvar, för din dotters och dina två söners skull."

"Jag har ej barn. Jag har endast en syster och två vedervärdiga bröder, som alltid har kivats om vem som är värre i blodtörst och maktgirighet."

"Men din dotter och syster är god. Du kan ej vara henne förutan. Din vanära, som du ej har någon skuld till, skall göra dig impopulär, okänd, avskydd och fruktad i hela vårt Hellas. Ej någon skall hjälpa dig, ingen skall komma dig vid, du skall skys som en spetälsk av alla som ej känner till hela sanningen om dig, och det är de flesta i världen och alla förutom ett fåtal som själva djupt oskyldigt vanärats med dig. Din dotter är en utav dessa. Som ensam kringirrande landsflyktig blind skall du leva som vilddjur bland rovdjur och spetälska, helt utesluten från allt mänskligt umgänge och allting mänskligt och gott här i världen. Men stannar du kvar kan du hoppas på ädel barmhärtighet från dina barn och din svåger, som endast vill hjälpa dig."

"Kreon! Går han ej där ute på torget just nu och slår dunster och lögner och vanrykte om mig i alla thebanernas sinnen? Han är alla tiders gemenaste falskaste och genomskinligaste demagog! Nu när jag är ur vägen vill han äga makten! Politiskt och opportunistiskt förtalar han mig inför folket och vänder min olycka mot mig på det att min olycka må bli hans lycka. Han visste om någon att min egen fru var min moder men teg om den saken, på det att jag snart skulle bli röjd ur vägen, till vinst och till gagn och till nytta för honom allenast!"

"Du svamlar. Han visste ej mer än du själv, och han håller just nu på med att lugna ner, trösta, pacificera och upplysa folket om ditt stora offer, ditt lidande, och hur du än en gång frälst staden Thebe från olyckan."

"Är pesten slut?"

"Den är slut."

"Du är blind som jag själv. Allt du ser är allenast vad du fånigt tror att du ser. Ser du ej att i Thebe har allt sedan stadens grundläggelse en ännu värre och mer faslig sjukdom än pesten huserat? Ja, ser du ej Thebes, Boiotiens, Hellas' och grekernas makt? Den var min, och jag sotade för den. Den var konung Pentheus', och han fördärvades genom den. Den var Herakles' och Midas' och många olyckliga andras, och alla blev mördade av den. Den värsta av sjukdomar härjar i Thebe och Hellas ännu, och just nu är dess koncentration i min makas bror Kreon. Är Thebe ej

världens mest mäktiga stad? Och just där har du felet med Thebe, ty makten är all ondskas källa. Jag står inte ut med den, och därför flyr jag från Thebe."

"Men det man försöker att fly ifrån störtar man blott rakt i armarna på."

"Ändå tänker jag fortsätta fly. Svarta olyckans armar är ingen mer fjärran än den som de en gång har kramat ihjäl."

"Men se här är ju Kreon. God dag, ädle Kreon."

"Hur kände du, blinde profet, strax igen mig?"

"Var man har sin lukt och sitt oväsen för sig. Men lättast av alla att känna igen är kung Oidipus' steg. Ingen går mera sorgset, mer tungt, mer förtvivlat och mera försiktigt än han. Men hans stora försiktighet har endast fört honom närmare fallgropen, och nu kan han inte se mera ens. Så försiktig har Oidipus varit att han nu för säkerhets skull stungit ut sina ögon, till lycka för Thebe, vars synder och laster han ej mer kan se. Men vad har du för ärende, Kreon?"

"Två blinda i galenskaps mörka gemenskap. Nu talar ni två samma språk, ty nu är icke den gamle siaren längre allena i sitt stora mörker. I mörkret har han dragit ner nu en annan."

"Till mörkare djup har kung Oidipus fallit än jag, simpla gudsman, och du själv skall bli mera vanärad, och det med rättvisa, än konung Oidipus."

"Han är ej konung nu längre. Och tvinga mig icke till elakhet gentemot två medellösa och menlösa blinda. Jag vill inte tvingas att sparka er ner i den närmaste rännsten och ej heller in i min borgs allra djupaste mörkaste fängelse."

"Där är vi redan. Försök vara litet human, käre Kreon, min svåger, min morbror. En gudsman har rätt till att vara fanatisk och hård, men en man har ej rätt till att vara fanatisk och hård mot en gudsman."

"Herr gudsman, jag ber er att avlägsna er, ty jag önskar att tala med Oidipus ensam."

"Vad en blind kan tåla att höra kan även en annan blind uthärda. Låt honom stanna, min morbror och svåger. En blinds bäste vän och hans ende pålitlige vän är hans ödeskamrat, som själv delar det eviga mörkret och ser det för evigt och bittert förstår det."

"Teiresias har inget mer här att göra."

"Men han är min vän och mitt stöd. Han har Gud till sin vän vilket jag icke har. Käre Kreon, jag ber dig med hårt knäppta händer på bara och ödmjuka knän, som jag här böjer ner mot det golv i den skit som mitt liv nu har blivit: låt gudsmannen få stanna kvar vid min sida."

"Jag tål icke ömklighet. Packa dig genast iväg, Teiresias! Se! Här är dörren! Iväg med dig! Så!" Kreon körde ut åldringen bryskt, effektivt och beslutsamt.

"Min morbror och svåger, du är obarmhärtig!"

"Är jag obarmhärtig, som blidkat och flirtat med folket för din skull, som tack vare mig älskar dig nu mer gränslöst än någonsin?"

"Vad har du sagt dem?"

"Att du nu har avstått från krona och makt för att genom en dylik självuppoffring frälsa thebanerna från svåra pesten. Och eftersom de nu har skådat

att pesten är borta så hyllar de dig ännu mer nu än när du blev konung på Sfinxens bekostnad."

"Den dag jag blev konung av Thebe var då mitt livs största mest lyckliga och mest lycksaliga dag, men idag var den dagen den punkt i mitt liv då fördärvet för mig blev totalt oundvikligt. När solen stod högst så begynte den dala. Min lycka var det som gav mig all min olycka."

"Sluta att äckligt och svagt tycka synd om dig själv!"

"Sade du ingenting då till folket om drottningens död och min blindhet, och om att jag var hennes son?"

"Sådant får inte enkla enfaldiga godtrogna människor veta."

"De måste få veta det!"

"Makten och ordningen fordrar att de ej får veta det minsta. De är idioter och enkla och helt opålitliga oberäkneliga dårar. Ju mindre de vet, desto bättre."

"Men sanningen! Vill du då tiga om sanningen?"

"Sanningen måste förtigas för statens och välfärdens skull. Ingen önskar skandaler, ty ingen mår väl av dem."

"Sanningen är både nyttig och ytterst nödvändig, hur tråkig den än månde vara."

"Men staten, regeringen och samhällsordningen tål icke sanningen, ty allt som är etablerat består genom lögner."

"Men rykten skall spridas så fort man får se mig. Det finns ingen sanning som icke kan döljas."

"Ej någon skall se dig och ej heller drottningen. Aldrig skall någon få veta vad som här har skett till hellenernas eviga skam. Aldrig någonsin skall man få veta vad som plötsligt hände med Oidipus. Mig skall du träffa, men aldrig en annan. Ty den dag en annan får lära och veta ditt öde och se dina blodiga ögon är Hellas i fara, och det får ej någonsin ske. Dina söner skall när de blir myndiga följa dig efter på tronen och lagligt regera i turer, men aldrig skall någon av dem, och ej heller din dotter, få se dig och träffa dig. Ja, det är hårt, men nödvändigt. Vår tids allra värsta skandal får ej bliva offentlig."

"Du gör den blott värre och större igenom ditt dämpningsförsök. Låt Eteokles och Polyneikes bli konungar bara, ha-ha! Teiresias skulle nu ha varit här! Allt går honom emot, men på det att hans ondaste spådomar skall bliva uppfyllda. Ej vill han själv att det onda skall segra. Han vill tvärtom undvika det. Men han kördes iväg, och den tragiskt makthavande gör tvärt emot vad den ende förståndige rått till. Eteokles och Polyneikes som konungar på samma tron! Och vem tänkte du först skulle få den?"

"Eteokles är ju den äldre."

"Jag ber dig att fritaga dem ifrån tronföljden."

"Men landet måste dock hava en konung."

"Var konung du själv!"

"Nej, det duger jag icke till. Och jag står utanför tronföljden. Jag är blott broder till konungens ingifta drottning."

"Men ändå så styr du och ställer du och sköter du ensam själv landets makt."

"Kungen är en staffagefigur blott. Han har inget att göra med makten."

"Det tror du! Hör på, käre morbror och svåger! All makt tillhör Gud, och Gud brukar den genom sin tankeförmåga blott. Denne Gud tänker, och följden är att något sker av sig självt. Vad vi människor gör i praktiken har ingen betydelse. Allt sker igenom Guds vilja, och all jordisk makt har Gud givit åt konungen, som sköter makten på samma sätt som guden själv, varje konungsmans fader: blott genom sin tanke, sitt väsen, sin vilja, sitt godtycke och sina nycker. Profeten Teiresias har sagt mig att Thebe kan frälsas från vidare olyckor blott genom att där ej någonsin mer uppstår konungar. Men du vill göra Eteokles och Polyneikes till konungar! Döm nu dig själv och ditt omdöme!"

"Makten, regeringen, ordningen, samhället fordrar att det alltid finnes en konung. Vi kan icke fortsätta att existera förutan en ordning, ett samhälle och en regering och makt."

"Och mig ämnar du här hålla inspärrad till mina döddagar för att det icke skall bliva skandal?"

"Ja. Så är det."

"Så ske då din vilja, till Thebes och Hellas' och alla hellenernas eviga olycka. Härefter skall jag ej tala mer utan blott tiga, ty allt vad man säger förvärrar blott situationen."

"Min Oidipus, tro mig, jag vill dig blott väl."

"Tag ej hänsyn till mig. Låt ditt folk och ditt land och dess välfärd gå före allt annat, och ordna dess välfärd helt efter ditt vett och förstånd, så skall du snart få se att dess välfärd ändå blir till intet."

"Nu har jag hört nog!"

"Och kung Oidipus har talat nog."

"Jag skall ändå besöka dig och icke sällan."

"Det måste du icke. Farväl, morbror Kreon, min svåger."

"Jag lämnar dig med mycken ömkan och melankoli."

"Det är skulden, som makten för med sig, som tynger ditt hjärta, men tyngre skall den vikten bli."

"Nej, nu går jag."

"En fråga blott, Kreon, så slipper du sedan mer se mig för resten av livet om du så behagar. Du kände ju din egen syster, min maka. Berätta för mig: hade ni någon aning om att jag till äventyrs kunde ha varit en släkting?"

"Det förekom ej ens en misstanke och ännu mindre den ringaste aning."

"Vad kände din syster egentligen för mig? Vet du varför hon ville ha mig till man?"

"Hon föll för dina fötter. De födde en moderlig medömkan. Dessutom föll hon för din fagra ungdom. Hon var ju själv redan på gränsen till fyrtioårsåldern, och ingenting lurar sig sådana kvinnor mer lätt med än att då få tron att en yngre man kan hålla kvar deras ungdom. Hon älskade dig för din skönhet och ungdom med ömmaste moderlighet för ditt lidandes skull. Men hon anade inte att sådana moderlighetskänslor kunde ha närmare och biologiska grunder."

"Det var bara det som jag önskade veta. Nu tiger jag och hoppas slippa att vidare tala till någon, ty allt vad jag är, vad jag går för och innebär är endast andra till olycka." Men Kreon var redan borta. Det struntade Oidipus i, ty för honom var rymd, tid och plats oväsentliga struntsaker som icke mer hade någon funktion i hans krossade värld.

Men till honom i fängelset lyckades smyga sig hans kära dotter, den grå Antigone.

"Min far! Är du här? Vad har hänt dig? Har Kreon förstört dina ögon?"

"Nej, det har jag själv gjort."

"Och varför?"

"Det skall jag berätta." Och Oidipus teg ej om någon av fasorna i sin berättelse. Sålunda lärde hans tös Antigone den hela förfärliga sorgliga sanna historien. Men hon sade:

"Men hur vet du säkert att mor Iokaste var din egen mor? Finns det något som solklart bevisar den saken? Hon sade det själv blott, och du trodde så utan vidare på hennes ord. Att hon grymt genomborrade sitt enda barns arma hälar och så greps av samvetskval när du påvisade dina ohyggliga fötter, och att hon då upprörd fick för sig att barnet var du, är naturligt. Det finns ingenting som bevisar att fru Iokaste var din egen moder."

"Min dotter, om du ej har bättre och sannare saker att påstå har du ingenting här att göra. Bege dig iväg! Att min fru var min mor vet jag säkert, och hon även visste det säkert. Vi anade faktumet redan när vi först blev gifta, men just vad du här drager fram blev den fälla vi vandrade i: det fanns inget bevis för att vi två var moder och son. Ingen visste det säkert, och sålunda, fastän vi visste det båda längst inne, så vågade vi gå tillhopa. Vi trotsade faran och tog svåra risken och spände den klena och rätt opålitliga strängen. Naturligtvis brast den, och det med besked. Om du påstår att det som har hänt ej har hänt är du själv vigd åt olyckan."

"Det var ej ni som bar skulden för något. Det var icke ert fel att strängen brast sönder. Ni båda var ytterst oskyldiga. Pesten var pressen som trampade sönder ert äktenskap. Sjukdomens härjningar tyngde så hårt på ert sinne att ni fantiserade hop vad som helst. Det var pesten som blev allas undergång. Pesten var uslingen som knäckte er. Det var ej ert förbund som gav upphov åt pesten."

"Men pesten försvann när vårt äktenskap brast."

"Ja, det är dock ett faktum. Men jag vägrar tro att du var Iokastes misshandlade son. Och att du bar den ringaste skuld till kung Laios' för tidiga död är en lögn. Alla vet att han körde ihjäl sig igenom sitt oförstånd. Du bär allt världsalltets skulder i onödan. I själva verket är du världens nog mest oskyldiga människosjäl."

"Du är god som vill tro blott det bästa. Jag vill icke taga ifrån dig din tro, men jag själv ämnar även behålla och kvarhålla min. Låt oss ej dryfta mera om saken. Men säg mig: vad händer i staden? Hur har mina bråkiga söner begynt reagera?"

"De tycks komma för första gången i livet rätt väl överens. Morbror Kreon har utropat bägge till kungar i Thebe, men de har i frid kompromissat, så att det blir så,

att de övar sitt ämbete turvis. Först härskar den ene ett år, och så härskar den andre ett år, och så fortsätter konungabröderna byta vart år, tills den ene far hädan."

"Vem börjar regera?"

"De enades om att dra lott om den saken, och för detta år är Eteokles konung. Hans bror ämnar resa ur landet tills året är lupet till ända."

"Det är icke bra om min son Polyneikes far bort. Då får han aldrig komma tillbaka."

"Han säger att han ej kan uthärda att existera i Thebe så länge Eteokles för regementet. Så därför beger Polyneikes sig utomlands. Han vill få vänner i Argos, Mykene och Sparta bland annat."

"Om morske Eteokles ej låter honom få komma tillbaka i frid skall han komma med Spartas, Mykenes och Argos' förenade bärsärkarhärar."

"Det får ej bli strid mellan bröderna."

"Säg det till dem, ej till mig. Men min dotter, kan du hjälpa mig att fly ut härifrån?"

"Kreon har borgen noga bevakad. Det blir mycket svårt."

"Kan det gå?"

"Varför vill du iväg ifrån Thebe?"

"Här plågar mig vålnaders minnen. Jag kan ej förbli här i frid. Om jag tvingas bli kvar här så fruktar jag att det skall leda till Thebes fördärv."

"Hur kan en enda ande betyda en storstads fördärv?"

"Åter talar du osunt och dåraktigt. Är du så trögfattad som du ger sken av att vara? Så länge jag lever är jag största makten i Thebe. Ja, evigt skall jag vara Thebes mest gällande maktfaktor. Men det förstår inte du, stackars barn, stackars harmlösa menlösa flicka."

"Jag skall göra allt för dig, far. Aldrig någonsin skall jag försaka dig. Ej ens för någon uppvaktande friare skall jag grymt överge dig."

"Jo, det måste du göra. Om du finner någon du älskar och vill ha familj med, så släng mig på sophögen, om jag ej ligger där då redan. Lyckan, familjen och släktet är allt här i livet. Att hålla upp folktraditionerna och tappert fortplanta släktet är den största sällheten och högsta uppgiften i varje människas liv. Det om något är livets mest heliga mening. Var själ som falerar och sviker den uppgiften kan blott bli olycklig. Din egen lycka går före min olycka."

"Men ingen kärlek är högre än det äkta trogna uppriktiga barnets för sina föräldrar. Det finns ingen lycka som större är än att få älska en äkta och god, trygg och värdig förälder."

"Kan brodern till sin egen dotter bli nämnd något sådant?"

"Du är icke barn av din maka."

"På den punkten är vi då oense, men kanske båda har rätt. Alla parter har vanligen rätt, och speciellt om de motsäger och är varandras totalaste motsatser. Men jag är blind och ser mörker allenast, men dig tillhör ljuset. Så led mig, min flicka, med ditt saliggörande ljus! Helt och hållet förtror jag mig åt dig."

"Min far, jag skall ej övergiva dig någonsin."

"Vill du då göra mig en liten tjänst?"

"Ja, så gärna."

"Gå till dina bröder och få dem att avstå från konungamakten. Så länge det finns här i Thebe en allenarådande konung skall Thebe på nytt och på nytt endast drabbas av olycka. Makten är enbart av ondo. De skall båda två möta döden för maktens skull snart om de sträcker sig efter den."

"Kreon har redan offentliggjort att de är konungar. Han har med iver och flit drivit saken igenom. De ville ej själva egentligen alls bliva konungar och efterträdare till deras ädle och älskade fader, men Kreon slog i dem blå dunster och tvingade dem att bli konungar genom att påstå att alla thebanerna fordrade det."

"Denne Kreon är verktyget för Guds förbannelses vrede. Han ensam är drivkraften till Boiotiens samtliga olyckor. Måtte Apollon förbarma sig över oss! Gör vad du kan, dock. Försök! Bliv om det kan dig vara till hjälp Kreons son Haimons fästmö."

"Han har alltid högt hållit av mig,"

"som samtliga redliga män endast kan."

"Jag skall göra vad allt som jag mäktar. På mina stoftnedsänkta bara och blodiga knän skall jag be dem att avstå från makten i Thebe."

"Det räcker, min flicka. Det är allt jag ber dig om. Räddar du dem gör du mig just så lycklig som jag alls kan bli mer i livet." Och flickan och fadern bjöd tårögt varandra farväl, och de grät där och kysstes och skildes med hjärtegod ömhet.

Men statspolitikens framrullande gång kunde ej Antigone förmå till att stanna. Eteokles var mycket nöjd såsom konung och vägrade avstå från allt livets goda han vunnit. Han njöt av sitt folks trogna gunst, och han ville ej avstå från den utan ersättning. Och Polyneikes var utomlands. Systern for efter sin broder på Oidipus' önskan och träffade honom i Argos. Men ej heller han, Polyneikes, var villig att avstå från konungarätten. "Mitt konungsskap har ödets Gud själv lagt på mig. Vad Gud har bestämt har ej människor makten att upplösa. Det är ett heligt och krävande ämbete Gud har bestämt mig för. Om jag avsäger mig det är jag den allra fegaste kruka." Och systern fick resa tillbaka till Thebe och fadern med sorg i sitt hjärta för att hon ej lyckats med from övertalning av bröderna till mindre farliga vägar och mildare framtid. Men sorgsnast blev gamle och blinde kung Oidipus. "Nu är det ute med hela min kära familj," löd hans nedböjda vaggande huvuds gråtfärdiga suckan.

Han bönföll sin svåger och morbror, den mäktige Kreon, om att få bege sig ur staden, men Kreons bestämda och oblidkeliga svårt sårande svar var ett hjärtlöst och samvetslöst nej. Många andra förnuftiga ivriga böner förnedrade Oidipus sig till att ställa sin svåger, men svaret blev alltid ett strängt hjärtlöst kallt hårt och omänskligt nej. Och med tiden såg mäktige morbrodern till att han slapp att få se blinde konungen mera än absolut nödvändigt. Kreons besök blev allt färre och färre, och Oidipus' ensamhet större och större. Hans livs enda ljus var den trogna och älskliga själsljusa dottern som Kreon trots allt lät sin fånge få umgås med. Så hjärtlös var Kreon inte att inte ens hans enda dotter fick vara den blinde till sällskap.

Men Oidipus' missmod och grämelse tilltog för var dag som gick. Aldrig såg han sin olyckas botten. Med tiden blev han oregerlig i sin bittra sorg. Han blev alltmer förtvivlad och stundom hysterisk i sin vilda sorg, som allt oftare liknade vrede. Det gick snart så långt att han började rasa i sin dystra ensamhet: "Ve och förbannelse över mitt folk och min hemstad för Kreons sataniskhets skull! Måtte staden snart brinna, förgås och bli utplånad! När drabbar bröderna samman? När skall stora enviget börja emellan Eteokles och Polyneikes? När slaget begynner och bröderna börjar att önska varandras fördärv och att verka där för skall jag jubla och glädjas! Må staden då brinna! Må Thebe gå under i inbördeskrig! Inget önskar jag hellre! Ack, måtte Guds vrede snart drabba oss så att vi slipper att fortsätta leva! Förbannelse över min hemstad, mitt folk, min familj och mitt Hellas!" Så ropade Oidipus från sitt ohyggliga fängelse så att det ekade i hela borgen. Men Kreon var van vid den arme och sköt hela saken ifrån sig med grym ironi och sarkasm. När han hörde om Oidipus' skriande djupa förtvivlan, så sade han: "Håller då pojken på att nu bli galen? Då måste vi blott spärra in honom bättre. Må Oidipus skylla sig själv som stack ut sina ögon. Han har inget annat skäl för sin förtvivlan än sin djupa ånger för misstaget han själv begick mot sin syn, och som ingen kan hjälpa den arme att vinna tillbaka. Han har blott att skylla sig själv."

Även sonen Eteokles skämtade grymt om sin fader och ej minst offentligt. När systern var hos honom på ett familjebesök frågte brodern: "Och hur mår vår pappa, familjens misslyckade vanärobringande svarta besvärliga får? Gör han annat än ångrar sitt vansinnespåhitt att själv sticka ut sina ögon? Om jag kunde fatta vad det skulle tjäna till! Är han en dåre och vettvilling, eller är saten en människa? Efter vad vittnen har omtalat för mig så går han omkring i sin cell som ett rasande vilddjur och ylar. Det är då för väl att han är tryggt bakom lås och bom."

Systern lämnade sällskapet utan ett ord, men där utanför var ingen såg henne är det nog troligt att flickungen grät.

Konung Oidipus ropade vilt ur sitt mörker av hopplös eländig och fasansfull tillvaro:

"Ack, Iokaste! Jag älskade dig som en syster och maka, med helig och oskyldig evig och ofläckad kärlek, fram intill den gruvliga dag då du såg i mig din egen son. Alltid kommer jag evigt att älska dig mer som en kvinna och maka än såsom min moder. Du blev trots allt mina barns moder. Vi var ju ett kött, du och jag, och en själ, och ett endaste heligt och endräktigt väsen i vår underbara gudomliga ljuvliga kärlek. Ack, minns du den pil vi planterade nere vid sjön på det vackraste stället vid den allra vackraste stranden? Den levde och växte med oss, men nu vissnar dess grenar, och Kreon har kapat dess topp. Som en påle står trädet omänskligen misshandlat kvar och begråter vår olycka och hela landets och min."

9. Oidipus

Men Eteokles sade, när hans första överenskomna regeringsår led mot sitt slut:

"Icke ämnar jag nu lämna statsrodret åt Polyneikes. Han är ju en slarver. Han kan ej regera. För landets skull är det min plikt att förbli vid mitt roder, ty lämnar jag över det åt Polyneikes, som är mycket sämre politiker, kan endast skeppet och staten kapsejsa. Jag bryter mitt löfte mot min käre broder, ty det är av två onda ting det minst onda. Och om Polyneikes är vis gör han ej något väsen av saken."

Men konung Eteokles' bror Polyneikes var ej den som teg när ett löfte till honom blev brutet. Han fordrade genast att konung Eteokles skulle i överensstämmelse med deras överenskommelse lämna all makten åt honom och ge sig från staden och låta sin bror nu regera. Då käftade den äldre brodern emot. Ännu gnabbades de endast genom kurirer. Men nu reste prins Polyneikes till Thebe, men brodern Eteokles gav alla murens bevakare noga befallning om att aldrig insläppa prins Polyneikes i staden. Och när Polyneikes med vänner och följe kom fram blev han motad vid stadsporten.

"Med vilken rätt motas Oidipus' konungens son bort från sin egen stad?"

"Det är konung Eteokles' stränga befallning."

"Och med vilken rätt vill han ej låta sin ende bror komma hem?"

"Det får du fråga honom."

"Så låt honom då komma hit så att han själv får föra sin talan här inför sin broder."

Och motvilligt lät sig Eteokles hämtas till stadsmuren, där han dock stannade upp och lät säga: "Jag vägrar att komma min slarvige bror alltför nära. Om han kommer nära inpå mig kan han ju dra svärdet och lönnmörda mig. Det är han fullt kapabel till. Nej, ifrån stadsmuren skall jag högst motvilligt nedlåta mig till att tala med honom. Må han stå på marken och jag stå på muren, om han så nödvändigt vill träffa mig."

Och Polyneikes gick in på förslaget, om dock med viss tvekan. "Jag vet mycket väl att han inte är rädd, så det är inte därför han vill göra svalget emellan oss så djupt som möjligt. Det finns ingen tapprare man än Eteokles. Men hellre möter jag honom på ganska förnedrande sätt än att jag går från mitt enda hem, mitt välsignade Thebe, med outfört ärende.

Kom då, Eteokles, ut på ditt murkrön och visa dig för mig! Om du är min broder, så visa det genom att tala till mig som till din ende broder!"

"Vad är det för myra där nere på jorden som fåfängt försöker att väcka min uppmärksamhet med att bita sig fast i min tånagel? Vad gör du här, Polyneikes? Har du icke hört att det ej finnes plats för dig mera i Thebe?"

"Min älskade broder, förklara för mig med vad rätt du har brutit ditt livs enda heliga löfte till mig!"

"Och vad var det för löfte?"

"Att när du regerat i Thebe ett år det ett år skulle bli Polyneikes' tur att regera!"

"Om du blott ett år skulle härska i Thebe och därefter åter Eteokles, varför då ej göra saken mer praktisk och enkel och låta Eteokles härska i hemlandet utan onyttiga mellanbrott som landet blott kan bli lidande av?"

"Med vad rätt vill du ej släppa din egen bror in till sin egen stad och sitt hem, sin familj och sin fader och allt vad han älskar i världen?"

"Vi har ingen fader. Det vet du väl, att både han och hans namn är förgätet för evigt."

"Så talar en vanärans man om sin egen livsvanära som han ej själv mäktar se. Du är feg, bror Eteokles! Fruktar du då konung Oidipus' namn?"

"Jag har aldrig hört talas om något så osmakligt och så absurt namn förut."

"Du är fåfäng, Eteokles!"

"Och du är näsvis och inbilsk och fräck. Låt oss nu göra något mer vettigt än bara stå här och okväda varandra. Var det något viktigt du ville mig? Annars står jag här och ödar blott tid blott."

"Jag ville blott träffa min älskade broder och tillbedja honom i hans överjordiska härlighet, som i så strålande ädelmod nedlåter sig till att från murens höjd unna sin ende på marken ömkligt knäböjande broder få se den gudomliga konung som blivit för ädel för att längre värdigas kännas vid sin egen fader och sin ende broder."

"Du pratar blott dumheter. Säg vad du vill."

"Jag vill hålla mitt löfte till dig och befria dig från rikets ok."

"Men så hör då hur ädel jag är, käre broder! Bespara dig det alltför digra besväret! Det bleve för tungt för min stackars dyrt älskade broder att bära den blytunga bördan av Thebe på ryggen. Nej, det kunde jag icke uthärda att se allt rikets förfärliga dystra affärer betunga, försvåra och olidliggöra min ende oskyldige saligt renhjärtade brors existens. Lev du utan bekymmer och låt du mig för bådas vårt bästas skull ensam uthärda sorgerna och statsbedrövelserna."

"Alla Thebes bekymmer och sorger och kval har ej någon av oss någon del i så länge kung Oidipus lever."

"Nu dillar du åter om denne helt okända och obefintliga varelse. Prata ej nonsens om sådant som icke är verkligt."

"Då vill du förneka all sanning på jorden och därtill Guds eviga väsen."

"Du vill sväva ut i det okända. Gör du då det, så blir jag kvar i Thebe vid plikten och härskar."

"Om du icke frivilligt håller ditt löfte och låter mig överta statsrodret måste jag kräva det samma med våld, för min äras och rätts och mitt samvetes skull."

"Allting sådant är skumma abstrakta begrepp som jag ej har en aning om. Gör vad du vill med din ära och rätt och ditt samvete. Jag är ej du och kan därför ej se vad de är för märkvärdiga ting. Men bekymra dig inte om mig, ty jag klarar mig bra här på tronen i Thebe."

"Då ser du mig åter med svärd i min hand som skall riktas mot dig!"

"Till vad nytta? Blir du då måhända av mordet på mig mer förträfflig och bättre som mänska?"

"Det blir jag ej, men det blir du."

"Jag blir ingenting alls i den vägen förrän du själv blir det. Det kan jag dig lova."

"Du menar, att så mycket lika varandra är vi att vi aldrig blir bättre i själen förrän vi är döda?"

"Din tolkning står du för. Jag själv står för ordet allenast."

"Då ses vi igen. Må vi då komma närmre varandra."

"Jag fruktar det då blir en allvarlig gnisslande glödande slitsam friktion mellan oss."

"Menar du våra sköldars friktion då vi träffas i broderligt envig?"

"Jag sade blott ordet. Dess tolkning står du för."

"Farväl då, min älskade broder. Jag lämnar dig ej utan glädje och fröjd inför vår snara återförening."

"Det gläder mig att du ej bär något agg emot mig."

"Och mig gläder det att vi ej någonsin skall bliva skilda för evigt."

"Försöker du insinuera att vi skall dö sida vid sida?"

"Jag sade blott ordet, men du tolkar det som du vill. När vi råkas igen skall vi grina ordentligt."

"Av stridernas ansträngning, menar du?"

"Drömmar är vackrare än verkligheten. Må drömmarna leva för evigt och vi bli ett med dem. Förstör icke drömmarna med att omtolka en drömmares ord till krass verklighet. Vad du förstår kan du endast förstå därför att det är självklart, och var man kan fatta det. Därför är det så högst onödigt att tolka källan till vatten. Drick källvattnet rent, och försök ej att analysera det, ty då blir det genast sämre om ej rentav giftigt. Farväl, dyre broder. Jag håller nog av dig fast jag tänker mörda dig."

"Fy en så råbarkad trut! Skall du säga en ofinhet, säg den åtminstone anständigt! Dock, jag har förmånen att ej behöva besvara din hälsning med lika ohyvlade ord, ty allt vad jag behöver som tillhygge till lämpligt svar är ett slätt: dito, dito!"

Och bröderna skildes. Den ena begav sig tillbaka till konungasalen. Han sporde: "Har jag nu gjort rätt? I nationens intresse har jag lumpet offrat min broder, för att ej en odåga måtte regera, men blott den som duktig och välvillig, duglig och praktisk och pålitlig är. För de mångas, för folkets och flertalets fromma har jag fräckt berövat min slarvige bror all hans rätt. Har jag rätt?"

Och nu började hans stackars bror Polyneikes dra länderna runt för att samla omkring sig en här och få vänner till hjälp för att skaffa tillbaka hans rätt. Men blott få var då hågade att hjälpa stackaren, den landsförviste utfattige maktlöse saten som var ingenting. Men när han kom till Argos så mötte han där Aigeia. Han blev, liksom så många andra, förälskad i henne långt upp över öronen, så att han friade till henne, men han fick korgen. Emellertid hade hans vapenskölds lejon väckt uppmärksamhet, vilket han dock ej märkte. Bland de många andra som av kungens dotter fått korgen var även prins Tydeus, landsförvist från Kalydonien därför att han genom en tragisk olycka råkat ta livet av sin egen bror under en mystisk jakt. Både Tydeus och Polyneikes var på mycket dåligt humör sedan de samma middag fått korgen. De drack litet vin under kvällen och jagade upp sig till än sämre sinnen och började snart nog att gräla och komma varandra i luven. De började bråka och drog sina

svärd. Bådas uppsåt var att göra slut på sig själva igenom att stupa för supbroderns svärd, men det teg de väl om för varandra. Just då trädde konung Adrastos av Argos i salen och sade: "Skilj friarna åt!" Och de åtskildes av kungens tjänare. Därpå förkunnade konungen: "Du, Polyneikes, har vi alla sett, bär ett lejon på skölden. Vad är det för lejon?"

"Det är det thebanska."

"Och du, greve Tydeus, bär på ditt vapen ett svin. Vad är det för ett svin?"

"Det vet väl hela världen, att svin på en sköld kan betyda blott den kalydoniska galten."

"Nu råkar det vara som så, att Guds eget orakel i Delfi har rått mig att gifta de döttrar jag har med ett svin respektive ett lejon. Det måste då vara ni två."

"Vilken av dem får vem?"

"Polyneikes var först här. Han får Aigeia."

"Så får då jag, Tydeus, nöja mig med Deipyla. Det gör jag dock, ty om hon ej är den vackraste har hon det godaste hjärtat."

Så blev det då bröllop där båda Adrastos' jungfruliga vackra namnkunniga döttrar blev bortgifta på samma gång. Men när bröllopsbanketten var såsom mest stämningsfull steg Polyneikes med ens upp från sätet och började tala till konung Adrastos.

"Högt ärade älskade konung och svärfar, jag ser det som en väldig nåd från en gud att jag mot alla odds och med ens blev befryndad med dig och fick din ljuva dotter till maka. Men du har ej hört varför jag, Polyneikes, egentligen kom hit till Argos."

"Ett rykte har sagt oss att du ej är sams med din broder."

"Som vanligt står ryktet i motsats till sanningen. Alla skall veta att jag endast älskar min broder. Men vi hade en överenskommelse att regera i Thebe vart annat år turvis, och han vill nu ej låta mig komma dit och regera, fast det är min tur. Och jag är icke den som kan tillåta att någon tager ifrån mig min rätt. Jag är konungason. Ve den niding som trampar på konungsligt blod, om han så själv är konung! Och därför så ser jag det nu som min plikt att ta makten i Thebe från min egen broder med våld, och jag ber, käre svärfar, om din välbehövliga hjälp."

Och nu reste sig Tydeus som andre brudgum och sade: "Ock jag har med orätt fördrivits från mitt eget fosterland. De tror att jag tagit livet av min egen broder med avsikt, men sanningen är att han omkom igenom en olycka under en jakt."

Kung Adrastos steg upp nu och avbröt den klumpige Tydeus: "Söner! Det minsta en fader kan göra för sina två nyblivna söner är att återskaffa dem all deras rätt. Med förtjusning skall jag med min makt hjälpa dig, Polyneikes, tillbaka till Thebe och din ärvda rätt. Det blir vårt första företag. Men det får ej ske med våld. Det blir mitt enda villkor."

"O fader, det blir som du önskar. Din krigsmakt, ditt namn, dina tappra namnkunniga hövdingar och dina härskaror skall vara nog för att giva Eteokles tandskallran. Vi skall belägra det härliga Thebe i frid och med heder utkräva vår rätt utan att någon blodsdroppe spills. Men om någon theban protesterar och visar sig

uppkäftig mot alla gudars och rättens naturliga rimliga krav är det vår sannerligen högheliga plikt att i gudarnas namn sparka ut kung Eteokles så eftertryckligt att bakklädet slits och hans röv bliver bar inför världen."

"Du får som du vill, Polyneikes. Mitt land, mina män, Kapaneus och alla de andra av Hellas' berömdaste och oslagbaraste män står till allt ditt förfogande liksom jag själv. Även Tydeus följer oss, hoppas jag."

"Om ni blott sedan vill hjälpa mig skaffa mig åter min rätt i min hemstad."

"Förvisso," var prins Polyneikes förvissade svar.

Men då skrek Aigeia, bruden: "Min man Polyneikes, far icke till Thebe! Du kommer ej någonsin åter!"

"Min hustru, följ med mig, och du skall som drottning av Thebe i jubeltriumf bäras in i den gyllene staden."

"O Tydeus," skrek Deipyla, "far inte till Thebe. Du omkommer där."

"Om jag omkommer där så omkommer jag där, och det är ingenting du kan göra åt saken."

Nu reste sig fältherren Amfiaraos och sade till konungen:

"Älskade konung Adrastos, är det din idé att jag även skall medfölja på detta vanskliga upptåg?"

"Förvisso! Du med Kapaneus och Parthenopaios och sist men ej minst Hippomedon, de tappraste hjältarna i hela Hellas."

"Jag vägrar att medfölja."

"Varför?"

"Det kommer att bli till ett fruktansvärt ärelöst gagnlöst och skamlöst fördömansvärt blodbad i vilket vi alla sju kommer att omkomma."

"Amfiaraos, så sant jag är Tydeus är du en feg man," skrek Tydeus.

"Du tycks då vara bekant med den dygden. För mig är hon obekant."

Nu tog den härlige hjälten med gyllene hår Kapaneus till orda och sade:

"O konung Adrastos, vår ärade åldrade vise vän Amfiaraos är kunnig och vis, rik på erfarenhet och förslagen och framsynt som få. Han tycks avråda från detta krigståg. Vad är då vårt alternativ? Att vi sitter här hemma och äter oss feta och slappa och rapar oss slöa, att vår käre bror Polyneikes får fortsätta bära sin orätt och vanära och att vi alla får del av den, såsom de denna dag blivna befryndade bröder vi nu är med honom. Vad är ännu värre än slapphet och slöhet och vanära? Är det då icke ett ädlare öde att stupa i ärorik strid för en rätt sak? Ty att Polyneikes har rätt i sitt krav på thebanernas tron kan vi ej disputera emot. Och för resten: vem påstår att det skall bli strid? Har vi ej kommit nyss överens om att våldet skall blott bli en yttersta åtgärd om skurken Eteokles vägrar att frivilligt hålla sin ed mot sin broder?"

"Du har talat rätt, Kapaneus." Så sade Adrastos. "Vi tror och vi hoppas att strid ej skall bliva nödvändigt. Och om Thebes herrar är mänskliga, rättvisa och har det minsta förnuft skall vi komma till tals med dem fredligt. Vad säger du nu, ädle Amfiaraos?"

"Jag tiger."

"Men följer du med?"

"Ja, jag medföljer motvilligt."

"Motvilligt vill vi ej att någon medföljer. Stanna då hellre i Argos."

"Jag medföljer frivilligt, men jag vet säkert att vi alla kommer att dö."

"Vi vill ej ha en olycksprofet i vårt släptåg," skrek Tydeus. "Döden är vars och ens egen sak. Sköt du din död och låt oss sköta vår."

"Nå, välan, jag förändrar mitt uttalande till: jag medföljer frivilligt, men jag vet säkert att jag kommer att stryka med."

"Men så länge du ej gör det motvilligt är allting bra," sade konungen.

"Vem dör väl frivilligt? Icke ens den som är gammal. Men det är var krigares plikt att dö frivilligt. Annars är han ej en hjälte. Så dör jag då frivilligt, eftersom jag är en ansedd och uppburen hjälte."

"Det göra vi alla när plikten så bjuder," uttalade sig Hippomedon. Och Parthenopaios, den yngste av hjältarna, med endast fjun på sin haka och blond som en ängel, var upprymd och hurtig och entusiastisk och oemotståndlig inför detta företag. Och så beslöts det på bröllopsbanketten att härtåget omedelbart skulle inledas och förberedas. Så kom dubbelbröllopet av sig, och brudarna fick sitta med långa näsor och tårade ögon helt bortglömda under den härliga festdagens återstod.

Åter en gång såg kung Oidipus' son Polyneikes de härliga murarna runtom sin hemstad. Men nu var han icke allena. Adrastos personligen åtog sig att sköta konversationen med konung Eteokles. Men det var konung Eteokles som själv från murkrönet öppnade den.

"Vad är ni för en skara som kommer med vapen och rustningar, svärd, spjut och yxor till fridens stad Thebe?"

"Det är Polyneikes ånyo!" skrek brodern. "Släpp in oss i staden på det att vi får öppet visa att vi endast kommer som vänner med fred."

"Tungt beväpnade ända till tänderna? Här släppes ej någon krigare in."

"Skall vi åter stå långt från varandra med vallgravens svalg brett emellan oss och nödgas skrika det vi vill ha sagt?"

"Ja, så är det, min broder. I fridens stad Thebe släpps ingen beväpnad man in."

Nu tog konung Adrastos till orda.

"Eteokles, denne din broder har grovt förorättats av dig och har därför församlat den här som du ser. Själv är jag kung Adrastos av Argos och svärfar till kung Polyneikes."

"Är du Polyneikes' svärfar?"

"Det är jag, och med oss är Tydeus, hjälten, och Amfiaraos, profeten, och furst Hippomedon, den aldrig besegrade, och Kapaneus, den oövervinnelige, och vår unge vän Parthenopaios, de tappraste hårdaste krigarna i hela Hellas. Vi kräver nu samfällt att rättvisa skipas och att du förnuftigt ger över din tron åt din bror Polyneikes, på det att han nu i sin tur må regera en tid enligt er svurna överenskommelse. Om du ej sunt giver efter och med dig så måste vi använda våld."

"Ädle konung Adrastos, hör på. Det var enbart för denna stads väl som jag vägrade ge från mig tronen. Jag är ju en dugande fridsam klok och ordningsälskande furste som blott kan regera på otadligt vis, men min bror är en slarver, en

inkompetent svärmisk och passionerad natur. Med en sådan vid riksrodret skulle strax alla finanser, all ekonomi och allt välstånd ta slut. Fråga vilken theban här som helst vad han tycker. Det finns icke en som är missnöjd med mig, och det finns icke en här i landet som frivilligt såg att jag gick. Här finns ingen som hellre vill ha Polyneikes. Jag stöder mig helt på mitt folk, vilkets väl det är min första plikt att bevara och skydda. Och därför kan jag endast se er som främmande farliga fridstörare och inkräktare som inget här har att göra."

"Är det då din mening, Eteokles, att det är till ditt folks fromma att de får förblöda och svälta ihjäl under diger belägring och brinna ihjäl hellre än att i fred en theban endast utgår för att stilla fromt giva plats åt en annan? Skall flertalet offras för evigt mer gärna än att endast en utgår tillfälligt? Du får ju komma tillbaka igen, käre broder! Ja, vi äro bröder, ty vi är ju båda två erfarna kungar och sålunda brödramonarker. Jag vill lika litet ett krig som du själv. Ja, jag hatar och avskyr att bränna och mörda, förstöra och döda. Jag vill endast leva och så låta andra få leva. Giv efter, Eteokles, för alla människors skull!"

Kung Eteokles stod nu på murtornet tigande, såsom en skön silhuett mot den klarblåa bomullsmolnssmyckade bländande strålande himlen. Hans huvud var böjt, och han tycktes nu vara på vippen att äntligt ge vika.

Då hördes med ens från ett annat håll en plötslig främmande röst. Det var en stackars åldrings hjärtskärande gubbröst, men den var fortfarande kraftfull och skrämmande stark:

"Polyneikes! Se här din förbannade fader kung Oidipus! Se detta spöke av en en gång 'lycklig' och 'vällottad' konung! Kom hit, käre son! Bryt dig in i det onda förbannade Thebe och fräls mig, din fader, från mörker och fängelse! I fyra år har jag nu suttit inspärrad i isoleringscell utan en värmande stråle av solljus! Det är den omänsklige hjärtlöse Kreon och denne din själllöse broder Eteokles som med full avsikt har hållit mig inspärrad, gömd och förglömd inför världen. Med flit har de ansträngt sig för att förgöra och utrota mig och mitt namn och mitt minne! Se här den missnöjde thebanen, som hellre vill ha Polyneikes än snikne Eteokles till landets konung! Se här den förtryckte thebanen som icke kan uthärda konung Eteokles' grymhet mot sin egen köttslige fader! Se här den hårt orättvist plågade blinde förtappade allt utom mördade fången i Thebe som anropar er, käre fiender till staden Thebe, att utrota staden med våld och förgöra dess ondska för evigt och frälsa den arme kung Oidipus ur hans i fyra år stinkande drypande mänskoförbjudna av människor skapade fängelse! Fräls Thebes fängslade frälsare!"

"Vem släppte ut galne gubben? O Kreon, har du icke hållit den farlige jämt under uppsikt?" Så sporde Eteokles Kreon, som svarade: "Här luktar förräderi." Och nu ropade kung Polyneikes: "Eteokles, hjärtlöse usling! Släpp ut vår olycklige fader till oss och giv mig Thebes krona! Ty annars belägrar och börjar vi anfalla Thebe!"

"Seså, kung Eteokles!" ropade åter Adrastos. "Än finns det en möjlighet till fredlig lösning. Giv efter!"

Men konung Eteokles var just nu upptagen med intermezzot som uppstått igenom den gamle och blinde: "För tokige gubben bakom lås och bom, och se till att

han aldrig mer någonsin får någon chans att ens genom ett råtthål få andas frisk luft! Vem var den landsförrädare som släppte ut honom? Han skall bestraffas med döden vem än det må vara! Den grymmaste död skall han ljuta! Begravas skall den statsförrädaren levande!"

"Det var din syster. Hon har ensam umgåtts med Oidipus."

"Min egen syster? Var det Antigone?"

"Hon själv," fortfor Kreon.

"Den mänska jag hållit av mest i mitt liv har lömskt gått bakom ryggen på mig och förrått mig. Ej någon har någonsin älskat mig, visat mig ömhet och omsorg förutom min syster. Ej någon har jag högt värderat, sett upp till och vördat och alls respekterat förutom den arma, den sorgklädda ständigt i svart mörka sörjande heliga jungfrun, så from och så vacker som månen en vindstilla vårhimmelsnatt. Och så har hon släppt lös Thebes vanära!"

"Fatta dig, systerson. Tänk på att fiender står runtom staden. Du måste ge dem ett besked."

"Ett besked om vad då? Hur kan jag mera tänka när allt detta händer mig?"

"Får jag då tala med dem i ditt ställe?"

"Ja, gör det. Och vad du än säger är det av Eteokles kungen bemyndigat ord. Jag är tvungen att dra mig tillbaka och tänka."

"Arkadier och män ifrån Argos! Gå hem med er alla! Här har ni ej något att hämta! Gå hem! Om ni anfaller oss får ni skylla er själva! Vår stadsmur är oomkullrunkelig och ointaglig, och vi kommer ständigt att pricksäkert skjuta på er ifrån murens skydd tills ni är alla så döda som stenar. Så kom inte hit! Ty då dör ni som flugor, varenda en man, och vi är icke de som begraver er sedan. Gå hem medan tid är! Ty annars så gör ni oss arga!"

"Det är loppan Kreon," förklarade så Polyneikes för ädle Adrastos, "en sniken lakej, som ej har mera ädelmod i sig än en halt hyena med kronisk förstoppning. Fast Kreons mer vanliga åkomma är hemorrojder med tillhörande diarré eller dysenteri."

"Vi blir tvungna att anfalla staden."

"Så verkar det."

"Och desto värre, så tror jag att Kreon har rätt. Denna stad är ej tacksam att storma, ty stormarna måste gå blottade som alltför tydliga måltavlor medan försvararna är närapå oåtkomliga för de anfallandes pilar. Jag måste tyvärr hålla det för högst troligt att vi allihop stryker med."

"Så må vi stryka med då."

"Ja. Kreon har valt för oss det sämre alternativet, och av hans enfaldiga nyck bestäms allas vårt sorgliga öde. Vi måste blott foga oss, kämpa och dö, när så rätten det kräver."

"Men du skall ej dö, kung Adrastos. Om jag så ej har något annat att kämpa för, om jag nu dör utan rättmätigt erövrad konungaspira, så skall jag minsann göra mitt allra yttersta för att åtminstone du bliver skonad från Thebes allt gott korrumperande mördande vanära. Det är min plikt emot dig, mot mitt livs ende hjälpare, som gav mig hjälp fastän han mycket väl visste om att det ej skulle löna sig.

Det är min plikt mot min fläckfrie svärfar. Och du kan ej hindra mig från att nu denna mitt livs sista dag göra mitt allra yttersta, yppersta och mitt livs digraste ansträngning för något gott, som jag själv har att godtyckligt välja, bestämma och tiga om." Och med de orden gick prins Polyneikes till striden, som strax skulle börja.

I Thebe var arme Eteokles samtidigt sysselsatt med ett oangenämt samtal med systern, hans närmaste vän Antigone.

"Du släppte ut Oidipus. Varför?"

"Förbarma dig över oss, broder! Din fader är gammal och svag och i den åldern just då man allra mest står i behov av varm mänsklighet. Han har ej sett varken dig eller din ende bror på snart fem långa år i så gott som total isolering och ensamhet. När han fick kunskap om att Polyneikes var kommen, så blev han utom sig av desperation och förtvivlan och ursinne över att han ej fick komma till tals med er. 'Om jag blott fick tala ut med Eteokles och Polyneikes kan allting bli bra för oss alla ännu! Om jag ej kommer ut till dem och får försona dem kommer de att bli varandras och Thebes fördärv. Det får inte bli inbördeskrig!' Han var galen av grämelse, smärta och sorg, och då högg jag ner vakten med kniven förrädiskt och gav pappa friheten. Själv ledde jag honom ut uppå muren, och då just så började du orda brett om dig själv, dina dygder och stora förtjänster, om Thebes och hela Boiotiens välfärd och rikedom tack vare dig, och om hur ej en enda theban hade något att klaga på tack vare dig. När vår far hörde dessa högmodiga stolta och tvärsäkra högdragna ord, så förändrades han från klar middag till rasande stormnatt. Han tänkte på alla de år av hemsk ensamhet som du dömt din egen fader till i maskopi med din lättledde morbror. Hans hjärta gav vika och brast och sprang läck, och ut flödade oåterkalleligt fyra års uppdämda floder av bitterhet, hat och förtvivlan. Jag rådde ej för det. Du ensam och Kreon rår för det."

"Han ensam rår för det, och ej någon annan. Men du har gjort dig till hans medbrottsling. Därför skall du nu begravas tillsammans med honom i hans unkna fängelse, och aldrig skall någondera av er släppas ut. Vi skall slänga bort nyckeln i floden så att aldrig någon ens kan öppna er svarta råttfälla om han så ville det. Där kan ni sitta och ruttna tillsammans ihjäl, ni förbannade missfoster, Thebes allt gott infekterande skändliga vanära. Ni har i överlagt mod skändligt bistått varandra i planlagda nersmittandet av hela Thebe med Oidipus' arvsynd."

"Förbarma dig över oss, broder! Jag är dock din syster, och han är din far!"

"Det ger jag tusen djävlar i! Ni är ett ont som nödvändigt är tvunget att utrotas, ty ni är källan till allt ont i Thebe."

"Min älskade bror, du vet ej vad du säger och vet icke mer vad du gör. Vad har hänt med din säkra serena perfekta kontroll över staten och över dig själv?"

Nu kom Kreons son Haimon, en ädel och god, sann och uppriktig man, till Eteokles fram, och han sade:

"O konung, argiverna har börjat anfalla stadens sju portar."

"Vad säger du! Var är då Kreon? Vad har han då gjort? Vad har han gjort sig skyldig till? Vad har han svarat argiverna?"

"Fräckt bad han dem ge sig av."

"En så'n kortsynt och galen idiot! Vad har han nu ställt till med! Din tokstolle Kreon, din åsna, inpiskade drummel och jubelidiot! Vad har du i ditt övermod gjort!"

"Stadens stridsmän är i konfusion. Ingen ordning, ej reda, ej ledare finnes. De är nästan i paniskt upplösningstillstånd och saknar blott en enda faktor och ett enda vapen för att strax bli åter en manlig och stridbar armé. Den de saknar är ni, kung Eteokles."

"Haimon, tag hand om min syster. Den ärkeförrädaren Kreon! Jag skall minsann flå honom levande! Det är då lönen man får för att man en gång vågar att lita på en annan utom sig själv. Aldrig ville jag krig, allra minst med min broder. Men nu har en obotlig drummel förskaffat mig det allra värsta av allt här i livet ändå. Nå, det finns inget annat att göra för mig än min plikt. Hämta hit mina vapen, min rustning och allt jag behöver i striden! Jag skall icke bliva den siste som troget försvarar sin stad. Jag är icke den konung som sviker mitt ämbete. Må mina ädla soldater få veta, att konungen kommer att strida i spetsen för dem mot var fiende i hela världen mot Thebe, om denne så är hans livs ende mest älskade broder! För resten, förbli här, o Haimon, och vakta min syster. Se till att hon inte gör några fler rackartyg bakom min rygg." Och han skyndade ut. Snart nog stötte han samman med Kreon. "Din inkompetente babian! Är det sant att du bad Polyneikes, Adrastos och alla argiverna att dra åt helvete? Ja, din chimpans, det ser jag på din vettskrämdhet att du har gjort! Du har satt nu till Thebe, till denna din hemstad, till allas vårt hjärtehem, mordbrännarfacklan! För din skull skall nu alla ädla thebaner förgås med de ädlaste sönerna av hela Hellas. Förstod du då inte att jag gav i din hand mitt liv? Du var fri till att utlämna mig åt argiverna för landets freds skull, och så slängde du rakt i nosarna på dem i stället din egen nyss avlagda än varma koskit!"

"Du tror visst, Eteokles, att du är smart. Det var din högsta vilja, när du gav ditt liv i min hand, att jag skulle just bära mig åt som jag gjorde, så att du själv sluppe det. För att själv slippa ge fienden stridshandsken lät du mig ge den, och plikttroget gav jag den. Nu är du nöjd när du kan skälla ut någon annan för vad du själv slapp billigt undan. Och jag, som din trofaste tjänare, och som den trognaste av stadens vänner jag är, tiger stilla och låter mig utskällas och säger intet emot dig. Du ville ha kriget. Jag skaffade det, och nu rasar du. Rasa du bara. Det är vad du ville. Gå ut dit och rasa mot konung Adrastos och din ende broder; och mörda dem. Det är vad du innerst ville från början. Tag livet av fienderna i din fåfänga. Det är vad konungar duger till. Hoppas du stupar på kuppen."

"Det hoppas jag själv, ty jag önskar ej alls överleva ett krig med min broder, min hemstads förstörelse, och min familjs gamla konungahus' ödeläggelse. Innerligt hoppas jag få strida med Polyneikes till döds, men dock så att han själv dör tillsammans med mig. Men det är mitt livs sista befallning i så fall, o Kreon, att jag skall begravas som konung i prakt, ståt och glans, men min broders lik skall luftens korpar och kråkor och gamar få hacka ihjäl, och det ostört, och det som blir kvar som är oätligt, alltså skelettet, får aldrig begravas. Ty han har med vapenmakt dragit mot sitt eget fosterland och mot sin konung, och därför skall han bli behandlad som

landets förrädare och ej ens röna den bittersta mänskliga minsta behandling fast han ligger död."

Med de orden gav sig kung Eteokles av från sin morbror och ut i den vredgade striden.

Just då var hans bror Polyneikes hos konung Adrastos, sin svärfar, och sade: "Säg, hade det ej varit bättre att inleda med en belägring? Vi slåss med thebanerna medan de är i sin yppersta form. Hade det inte varit mer vettigt att först svälta ut dem?"

"Det hade tyvärr varit omöjligt. Hade vi svultit ihjäl dem så hade vi själva ock svultit ihjäl, ty det är ej säsong för belägring. Om det varit höst hade det kanske gått. Nu har vi alltför små medel till att försörja oss för att en längre tid stanna här. Nej, vi är tvungna att satsa vårt allt på en omedelbar intensivstormning. Om den ej lyckas så hade allt annat dock lyckats än sämre."

"Det var alltid min högsta önskan att en dag bli konung i Thebe, att bli föremålet för tusentals landsbröders kärlek och tillgivenhet, att få ljuvlig kontakt med de många, med folket., att ständigt få vara ett helt folks centralgestalt. Alltid var det mitt livs starkaste dröm. Att Eteokles ville beröva mig den kan jag aldrig förlåta den stackaren för. Därigenom förstörde han ej endast allt för sin bror men ock allt för sig själv. Och en sådan förstockad totaldumbom skall kalla sig för en upplyst despot! Aldrig skall jag mer ihärdigt slåss för att dräpa och leva än om jag får turen att se honom framför min svärdspets!"

Och samtidigt språkade fursten Eteokles med sina tappra soldater.

"O vänner! Jag skall icke dölja det minsta av sanningen för er. Där ute i stridsvimlet väntar oss Hellas' berömdaste starkaste härskara, och de är ungefär sju tusen man. Alla Thebes stridskunniga och användbara soldater är icke ens tre tusen. Hären där ute är vältränad, disciplinerad och den mest erfarenhetsrika i Hellas. Vår egen har aldrig förr stridit på allvar. De flesta av oss vet ej ens hur man slåss med ett svärd. Många av oss är rädda och tvehågsna. Och inga härförare har vi utom jag själv. Här är ingen alls ordning, och krigsdisciplin vet ej någon ens vad själva ordet betyder. Men vi har ett hem att försvara. Om fienden segrar skall vars och ens hem bli förintat och skövlat av plundring och lågor. Vår fiende strider för en individs stackars fåfänga rätt. De har således ingenting vettigt att kämpa för. Vi däremot har vårt Thebe. Besinnen, ni alla, varenda en särskilt, att för varje utlänning som slipper in i vår stad skall ett hem som är tillhörigt någon av oss djuriskt vandaliseras. Betänk det, och drag sedan ut med er konung i striden. Och det skall idag vara tecknet för er, att så länge er kung sitter säkert i sadeln och strider i spetsen för er skall vi segra."

Han fortsatte tyst för sig själv medan han ledde männen mot portarna: "En blott kan döda mig, har Teiresias sagt, och det är Polyneikes. Så länge han ännu ej dödat mig skall vi ha segern konstant inom räckhåll. Och det är vår Guds egna ord som han sport genom gamle och blinde Teiresias."

"Haimon, ack, låt mig få se vad som händer där ute i striden!"

"Det skulle ej konungen gilla, men han är ej här. Men om Kreon fick reda på det skulle han slå oss gula och blåa."

"Ack, Haimon, du har alltid älskat mig, åtrått mig och ofta bett om min hand. Se! Om du nu för upp mig till muren så att jag kan oskyldigt åskåda allt vad som sker skall jag bli till din hustru. Du har här min hand uppå det."

"Antigone! Du driver med mig! Nej, du skämtar! Du menar ej allvar! Du tänker ej föra mig grymt bakom ljuset?"

"Om äktenskap skämtar man icke och allra minst den som är kvinna. Jag ämnar ej lura dig. För en gångs skull är jag hederlig, uppriktig, sann och fullt trovärdig. Jag vill bli din, och ej endast om du gör mig sällskap till muren."

"Så går vi dit då! Får jag hålla din hand under vägen?"

"Nej, lagom är bäst. Vi har livet framför oss varunder du ofta får hålla min hand, men den är mycket kvinnlig och tunn medan din är grovt manlig och såsom ett skruvstäd, så därför såg jag nog helst att du ej höll i min hand oavbrutet. Kom, låt oss nu gå! Mina händer kan vi diskutera en annan gång. Säg mig nu: Var är Adrastos, den ryktbare kungen från söder? Kan du spana ut honom åt mig? Jag vill gärna se hans gestalt."

"Jo, där är han till häst. Kan du se honom? Han är i närkamp med själve Eteokles."

"Var är min bror Polyneikes?"

"Han är på ett helt annat håll. Han är där framför porten åt norr."

"Vem är den store väldige kraftfulle granne och eldige krigaren där?"

"Jo, det är Kapaneus den store, den yppersta av alla krigare i detta sekel. Han har aldrig blivit besegrad och kämpat fler strider på liv och på död än nå'n levande mänska. Hans blick är som falkens, hans träffsäkerhet med pilbåge och spjut är total, och en grannare hårding finns inte på jorden."

"Han drager bland våra led fram som den självaste mannen med lien. Vem är den fatale kolossen till vänster? Han slåss helt allena och har minst ett tjugotal fiender nära inpå sig, men han tar det lugnt, och i lugnaste rytm mejar resen dem ner som om de inte vore mer svåra att fälla än mognaste råg."

"Den kolossen är nog Hippomedon. Det kan inte vara nå'n annan."

"Och där är en träffsäker bågskytt som skjuter så snabbt att man ej hinner se hur han plockar fram pilarna. Han är en gammal man, tycks det, ty han har ett kritvitt profethår, och skägget och håret är långa och flyger med vinden. Han har ett vilt och intressant imponerande yttre."

"Det är gamle Amfiaraos, den äldsta av konung Adrastos' soldater, och den allra trognaste. Han ensam rådde emot krig mot Thebe."

"Och ändå så följde han med i det krigståg han rådde emot?"

"Fråga mig icke om hur beväpnade åldringar och filosofer fungerar."

"Men se! En theban smyger bakom hans rygg på ett tryggt och fegt avstånd och spänner sin båge mot åldringens rygg!"

"Han blott inväntar det rätta tillfället."

"Se! Nu flög pilen!"

"Ett nidingsdåd!"

"Träffad i ryggen!"

"Så stupade den allra ädlaste av våra fiender för ett högst ärelöst skott."

"Kung Adrastos är där nu och giver befallning om svinaktigt skurkaktigt slaktade åldringen. Men vem är ynglingen där som far fram som ett jehu?"

"Det kan inte vara en annan än Parthenopaios, en ovuxen yngling. Han är icke äldre än högst sjutton år."

"Han är den allra vildaste av alla kämparna. Är det måhända den rasande Tydeus, han som far fram som en bölande oxe där borta?"

"Ja, det är just han."

"Han är hårt pressad och illa ansatt."

"Han har kommit från sina vänner. Han har varit något för rask i sitt ledarskap. Alla hans män är långt efter."

"Nu är han helt omringad."

"Ensam slåss hjälten mot tjugo thebaner."

"Han kan icke värja sin för och sin akter samtidigt."

"De djävlarna! De drager nytta av hans illa skadade blottade rygg! De drar med honom bortåt och hindrar hans män från att komma till hjälp innan de blivit färdiga med deras hjälte."

"Där högg en i skallen."

"Var är han?"

"Som glupska uthungrade vargar är de hederslösa thebanerna. Tydeus är helt försvunnen och drunknad, försvarslös och osynlig där han äts upp av de trängande glupska hyenorna."

"Offret har slaktats och är icke mer."

"Men se på Kapaneus!"

"Hans män reser stegar mot muren! Det var då för djärvt!"

"Och han själv avancerar på den allra första. Nu når han till murkrönet, rensar bland murens försvarare, och är på muren!"

"Hans män kommer efter."

"Vad var det som small?"

"Det var blixten."

"Var träffade den?"

"Jag har svårt för att tro det otroliga, men blixten råkade träffa och häftigt slå ner Kapaneus."

"Var är han?"

"Han slungades ner ifrån muren och ligger nu orörlig nere på marken, förmodligen krossad av murens och klippornas stenar om ej rentav svartbränd av blixten."

"Ett oerhört öde!"

"Ett högst sällsamt öde minsann."

"Och nu drivs alla hans stackars häpna och skräckslagna män ner från muren."

"Nu börjar det åska på allvar. Måhända blir det även regn?"

"Kanske slutar då slakten."

"Nej, den tar ej slut förrän striden är avgjord."

"Se där! Hippomedon har träffats av något. Han vacklar. En pil har han fått i sitt öga."

"Nej, det är ett spjut. Vad är det för banditer som strider mot alla krigsregler och sticker med spjut i folks ansikten? Det är mot reglerna!"

"Thebanerna jublar och skär av hans huvud och styckar hans kropp. Vad skall det vara bra till?"

"Det är skadeglädjen som går dem åt huvudet."

"Aldrig blev någonting sådant gjort av kung Adrastos och hans väluppfostrade män."

"Men se där! Är det Parthenopaios? De har skjutit ner hans förtjusande bländvita häst!"

"Och nu ligger han fastklämd på marken. Om vi har en gnutta av heder nu hjälper vi loss honom innan vi fortsätter kampen med honom."

"Men så mycket heder har icke thebanerna. Se! Som hyenor går de till attack mot fastnaglade offret!"

"Det är för ohyggligt! En ädel försvarslös och prisgiven hjälte går de fram och slaktar i tjogtal och med bara händerna, frossande i hjältens blod. Och han är ändå älskad och känd och berömd överallt här i Hellas."

"De är då i sanning Agaues olyckliga avföda."

"Segern tycks given. Fem hövdingar döda av sju. Alla dödades ärelöst eller av otur. Thebanerna har ingen ära av deras fördärv."

"Polyneikes och konung Adrastos är ensamma ledare nu. Jag kan ej längre stå här och uthärda hur det går illa för dem som är bättre."

"Argivernas här är i upplösningstillstånd. Blott konungens och Polyneikes' förband är fortfarande samlade och strider tappert och framgångsrikt. Alla de andra är spridda och ej längre aktiva, om de ej rentav försvinner från krigsskådeplatsen. Det ser verkligt illa ut."

"Låt oss gå ner."

"Om du vill, Antigone. Men ännu har tappra argiverna chanser att klara sig."

"Nej. Som de andra fem kommer de två som finns kvar att bli mördade genom fegt svek och ohederligt förräderi, och det vill inte jag stå och se på. Kom, låt oss gå avvakta stridernas utgång tillsammans med stadens olyckliga mödrar och blivande änkor." De gick.

"Herre konung! De äro för många!"

"Så länge vi strider tillsammans, min vän Polyneikes, har ingen argiv något nesligt att frukta. Säg, har du sett Tydeus?"

"Mördad och slaktad är han som en tjur på arenan av våldsmatadorernas övermakt. Men vad blev av Kapaneus?"

"Han ensam kom in över muren till staden. Men där blev han träffad av blixten. Min bror! Kan du tänka dig! Bland tiotusenden man skulle han just bli träffad av blixten just där och just då!"

"En så'n olycka! Vi är blott tre tusen man, men thebanerna är minst sju tusen och blir bara flera, men vi blir blott färre!"

"Så länge vi lever är segern för oss inom räckhåll. Men vi måste hålla ihop! Tvenne män kan försvara två ryggar, men en mäktar icke försvara sin egen ens. Om vi blir åtskilda med våra män är det ute med oss. Eljest kan vi blott segra."

"Det hade dock varit mer vist att belägra och svälta ut staden, om ock det än kostat betydande uppoffringar. Vi är nu de anfallande som slåss mot jämnstarka fiender. Efter en nyttig belägring så hade thebanerna utsvultna, svaga och darriga tvingats att anfalla oss och så störtat sig själva i döden. Nu äro vi råttor som anfaller katten. Om vi fått det monstret i bur hade vi varit katten och Thebe en välförsedd fullproppad råttfälla."

"Du har nog rätt. Vi var onödigt ivriga. Thebe var fallfärdigt, och vi försökte ta frukten från trädet i stället för att tåligt vänta på fallet. Och därför får vi bita i sura äpplet."

"Jag anade aldrig att Thebes stridsdugliga män skulle vara så många och mera än dubbelt vår övermakt."

"Åtskilj dem, män! Driv in kilen emellan Adrastos män och Polyneikes! De får inte hjälpa varandra! Kom hit, Melanippos, du Tydeus' härlige baneman! Kom, Polyfontes, som skrämde vår vän Kapaneus till stoft och bränd aska och störtade ner hans kamrater från muren! Hyperbios, du som rätt siktade spjutet som fastnade i Hippomedons allseende öga och spräckte den blicken, kom hit till vår hjälp! Flera hjältar har Thebe nu än hela Hellas! Kom, Aktor, du, den som fördärvade Parthenopaios' för tydliga måltavla till snövit häst, kom och skjut även konung Adrastos' häst, så även han blir i dödlig beklämmande knipa! Kom, Lasthenes, du som fick Amfiaraos att bita i gräset! Kom, hjälp oss att driva in kilen emellan Adrastos och krigsupphovsmannens, förrädarens kämpar! Ej någon skall undslippa levande!"

"Där fick du, Lasthenes, för att du mördade Amfiaraos fegt bakifrån! Hederslös mördare fick alltför hederlig död för ett hederligt fäktande konungasvärd. Polyneikes! Den gamle är hämnad!"

"Och jag har just skurit upp tarmarna på alla Tydeus' mördare, och Melanippos' förbannade inälvor med deras drypande gröna och stinkande träck har jag slängt Polyfontes i ansiktet! Han är nu blind och kan ej längre strida."

"Rätt så! Där föll Aktor, en annan förrädare och sniken mördare i alltför ärofull tvekamp med lagenligt fäktande konung! Må brott alltid möta ett för brottet extra vanhedrande ärligt och hedersamt slut! Och nu griper vi an med Hyperbios!"

"Honom har jag redan sysselsatt i hatiskt envig. Där stöp han. Han fick sina gärningars lön: en perfekt riktad svärdsstöt rakt in genom flämtande dräglande mun ut i nacken! Var är du, o konung?"

"Eteokles har lyckats mörda min häst för att den gjort sig skyldig till så mycket ont emot Thebe. Jag slåss nu på marken. Men var icke rädd! Ingen övermakt rår på en konung!"

"Kamrater! Håll nu Polyneikes på avstånd och låt honom icke få komma i närheten av den nu äntligen fallne Adrastos! Han är i vårt våld nu! Så skilj honom från hans kamrater och omringa honom! Rid den stackars hjälten omkull! Låt thebanska renrasiga hästar få trampa ihjäl honom!"

Och kung Adrastos blev åtskild och ensam. Först red Megareus' häst över den ensamme och sedan andra. Till sist, när den ädle och ärlige konungen låg som en liten och ömklig försvarslös och döende blodhög på marken red även Eteokles över den slagne och lät sin häst trampa och stampa den sista kvarvarande resten av liv ur den oigenkännliga kroppen.

Med ursinnigt mod hade då Polyneikes gjort allt för att komma sin konung till undsättning, men kung Eteokles' män hade varit för många, och han hade ej kommit tillräckligt nära. Emellertid såg han sin broder förinta den döende konungen, och då var hans vrede all. Med ett skri med de träffande orden: "Förbannade konungamördare!" flög det ett svärd häftigt vinande snurrande runt genom luften. Knappt någon hann uppfatta hur svärdet flög förrän det hade tvärt skurit av kung Eteokles' huvud. En stund satt den knopplösa kroppen som levande kvar i sin hästsadel, men sedan svek dess balans, och den gled som en docka ur sadeln. Hans karlar förskräcktes och vände sig mot Polyneikes. Han förde nu an sina sista kvarvarande trogna kamrater till sista avgörande striden. Thebanerna var icke heller så många nu mera, men de fördes an ändå av Megareus, den förste som kullridit konung Adrastos. Men till sina landsmän som stred emot honom som fiender skrek Polyneikes: "Stick svärden i skidan och upphör att strida! Eteokles ligger nu stupad och död, och jag är nu er herre och konung, ty jag är kung Oidipus' son och Eteokles' bror Polyneikes!" Då svarade grov Megareus:

"Vi slåss mot den landets förrädare som lyft sitt vapen mot sin egen konung och sitt eget hemland tills han är en död man för evigt."

"Jag ville er aldrig det ringaste ont."

"Vi vill ej se vår stad bränd och plundrad av dina argiver."

"Det är ej argivers sed att girigt plundra och bränna. Det har de ej någonsin gjort. Sådant gör blott thebaner, thessalier och icke-hellener."

"Den djäveln försöker att slå blåa dunster i ögonen på oss! Tro inte ett ord vad han säger! Tänk på era hem och familjer och barn blott och slåss mot förrädaren och alla utlänningar!"

Då blev kämpande arvingen mattare och mindre stridslysten. Ädlingen tänkte: "Är detta thebanerna som jag har älskat i hela mitt liv? Är då dessa förstockade intet förstående djuriska vettlösa männen jag slåss mot thebaner? Då vill icke jag längre bli

Thebes konung." Han kastade svärdet ifrån sig och slutade kämpa. Då angrep thebanerna häftigt med fröjd den försvarslöse. Dock glömde ej Polyneikes att gengälda vad Megareus betalat. Han närmade sig Megareus och ryckte den nidingens svärd ur hans hand och stack det genom rustning och allt med den yttersta kraft rakt i hjärtat. Så dog Megareus. Det sista han hörde var ordet ifrån Polyneikes: "Förbannade konungamördare!" Därefter lät Polyneikes sig slaktas av de alltför blodlystna ivriga och skadeglada thebanerna. Det sista ord som han sade till dem, sina landsmän, var detta: "Förbannade konungamördare!" När Polyneikes var död avtog striden och upphörde under den fridsamme Haimons befäl, som utkommit till slutet av striden.

Alltsedan den första oväntade blixten förstört Kapaneus och alla hans utsikter hade den omuntra himmelen ständigt förmörkats och tjocknat allt mera. När sedan till slut Polyneikes satt livet till började regnet att skvala. Då bröt på en gång ett vidunderligt oväder ut. Himlen svartnade, och alla friska thebaner begav sig med skyndsamhet hem emot staden. Det blev intet mer gjort den dagen. Den kvällen och natten var stormen och åskan så hård, att om någon gick ut under natten kom han knappast mera tillbaka. Ett hundratal mänskor blev dödade i trygga staden av blixten, och femtio boningshus brann och förkolnades. Sålunda skövlade ovädret staden i stället för tappra argiverna, som varit inställda på att ej plundra och skövla det minsta. Det blev en förskräckligt vidunderlig mardrömsnatt, och många hörde hur Oidipus rasade såsom en vålnad mot Thebe och Kreon och alla thebaner tillsammans med blixtstormen.

Men när en ny dag begynte sken solen. Då började man ta i tu med de döda. Eteokles jordfästes med pomp och ståt som en konung, och alla thebaner var med vid hans sorgetåg. Ock Antigone var med som sin brors allra närmaste sörjande, och hon sågs sörja långt mera och djupare än någon annan.

"Nu, Haimon, skall Thebes tron, konungakrona och makt bliva din. Nu skall du ta och gifta dig med Antigone och så bliva konung. Hon är ju kung Oidipus' dotter och den enda arvingen till Thebes konungahus," sade Kreon. Då svarade Haimon:

"Ack, fader, här har Hellas tappraste män alla stupat, förblött och gått under, och Hellas i hela dess vidd sörjer någon som stupat vid Thebe. De har alla dött blott till följd av ett gräl mellan två tappra bröder som bägge åsyftade att vara konungar i denna stad. För den konungatitels skull som du vill sätta på mig har allt Hellas förblött. Vill du nu glättigt gå och förnya tragiken? Vill du börja om Thebes tragiska konungasaga från början?"

"Min son, det är nödtvunget att Thebe äger en konung. Blott du kan nu bli det. Det är nu din plikt som theban att ta konungatronen och Thebe och alla thebaner om hand, ty du är nu den förste och främste i Thebe."

"Beträffande jungfrun i fråga är jag redan hennes, ty hon har själv gett mig sin hand."

"Gratulerar!"

"Men aldrig skall jag bliva konung om hon icke vill det och om icke Oidipus ger oss sin fadersvälsignelse."

"Oidipus! Alltid dras Oidipus fram! Vad har han mer med Thebe att göra?"

"Han är alltjämt Thebe. Hans sorger, hans livs tragedi och hans öde är Thebes. Om han ej försonas med Thebe så kommer ej Thebe att någonsin mera få frid."

"Nå, välan, jag är tvungen då till att fördra dina nycker. Så hämta då hit Antigone, så att hon får del i de planer vi har för vår framtid."

Och flickan blev förd inför Kreon och Haimon. När Kreon berättade för henne om vad som väntade henne så hörde hon tålmodigt saktmodigt på intill slutet. När Kreon väl framdukat alla de härliga rätter han uttänkt för framtiden och, som han tänkte, snärjt in Antigone ordentligt i ljuset och glädjen och lyckan och alla starkt lockande materiella och äreförsäkrande frestelser, teg han och väntade milt med ett leende hennes nödvändiga jakande svar. Men hon svarade:

"Ack, morbror Kreon, du dukar minsann härligt upp för mig allt livets goda, och det skall bli min stora glädje att glädja dig med att glatt mottaga det, men först måste du uppfylla för mig en bön."

"Nå, låt höra! En jungfrus oskyldiga bön skall ej länge stå såsom ett hinder i vägen för hennes lycksaliga gång fram till altaret. Säg vad det är."

"Vi har nu denna dag under ärebetygelser, högtidlighet och omfattande påbjuden landssorg begravt kung Eteokles, Oidipus' son och min broder. Där ute på slagfältet framför vår stadsport förruttnar och uppäts av kråkor och gamar en lika hög konung om ej ännu högre och ädlare, nämligen konung Adrastos, och spridda omkring honom ligger det tusentals ädla och tappra argivers orörliga lik. Giv oss tillåtelse till att giva dem alla en anständig gravsättning."

"Det är beviljat. Må samtliga fiender genast bli sörjda för. Konung Adrastos skall äras i lika hög grad som Eteokles. Ett lik allenast får ingen dödgrävare vidröra."

"Och vad är det för ett lik?"

"Polyneikes. Eteokles' livs sista vilja var att Polyneikes ej någonsin skulle förlåtas och äras ock om han så doge."

"Det är ej en rimlig begäran. Han är ju min broder precis lika mycket som käre Eteokles. Det vittnar icke om ädelmod att kung Eteokles' livs sista tanke var hat och total oförsonlighet. Då var Eteokles icke min broder. Eteokles bröt sina edgångna löften emot Polyneikes och lät honom lida otaliga och oupphörliga orätter och orättvisor. Det vore den yttersta grymheten att låta sin ende broder få ligga helt obegravd utan en grav, som en evig skandal inför Gud. Om jag ej får begrava min bror Polyneikes blir jag icke Haimons furstinna."

"Du har redan givit min son ditt uttryckliga ja. Du kan ej bryta ingånget löfte om äktenskap."

"Ingen kan tvinga mig till vad jag själv icke vill. Jag skall med största fröjd ingå äktenskap med din son Haimon om blott jag får först tillfredsställa mitt samvete och ge min broder en grav."

"Far, det är ej för mycket begärt."

"En kungs livs sista vilja är oåterkallelig. Vi kan ej trotsa en konungs livs sista befallning! Det vore emot all kutym och ett brott emot all monarkis evigt heliga rätter!"

"Om jag ej får ära min broder i döden går jag själv i döden."

"Min dotter, besinna dig! Var icke envis och halsstarrig! Tänk på din brudgum! Besinna den äktenskapslycka som väntar dig!"

"Den bleve mig blott en mardröm om min bäste bror aldrig fick komma ner i sin grav."

"Kära dotter, försök att förstå mig. Det är blott för Thebes skull och för vårt folk som jag handlar just så som jag gör. De har lärt mig, att männen från Argos var dödsfiender som var komna för att plundra och bränna upp deras hem. De har närts i den tron att din bror Polyneikes var tidernas största förrädare, som av ren avund fräckt reste sig upp mot sin bror och av lystnad blott anföll sitt hemland för att genom våld skaffa konungakronan åt sig. Och allt detta är ju även sanningen. Hur kan vi då återupprätta en sådan niding som vi med besvär och stor möda gjort ytterst förhatlig för varje theban? Om vi lät honom nu få en anständig gravläggning skulle det se mycket underligt och mycket misstänkt ut i allas ögon. Vi måste tyvärr vara strängt konsekventa! Ty annars är tronen och makten och vårt regemente ej mer något värt. Därför är det en nödvändig statsangelägenhet att kung Eteokles' livs sista vilja blir uppfylld."

"För det att ni slagit blå dunster i ögonen på stackars folket i Thebe får skuldlöse fläckfrie gode och älskade bror Polyneikes bli vanärad bortom all vett och reson. För att guvernementet skall te sig så klanderfritt som blott är möjligt skall konungasonen få skändas. För Thebes folks lyckliga okunnighet skall en kunnig och själsstor person kallas skurk och förrädare, missfoster och rutten djävul av alla för evigt. För fridens skull skall en god man evigt vanäras, vanryktas och kallas ond. Det är vad du begär, morbror Kreon. Du gör som du vill. Men ock jag gör som jag vill."

"Försök att förstå, Antigone! Vad du vill ha gjort är en omöjlighet. Vi har redan för allt stadens folk proklamerat, att den som så mycket som rör Polyneikes, förrädarens lik, skall bestraffas med döden såsom en förrädare av Polyneikes' like. Vi kan inte återta vad vi för alla förkunnat. Vad konungen sagt måste konungen stå för. Vart ord som en konung bär fram är ett gudsord, som aldrig i evighet kan återkallas och upphävas. Tänk dig nu för, Antigone! Om du går dit ut för att självsvåldigt jorda din broder, så måste vi döda dig enligt vår lag."

"Nå, så döda mig då! Och bli utan din sonhustru och utan konungaarvet! Med mig dör vårt konungahus hopplöst ut. Vill du sålunda av fånigt pedanteri blott beröva din son all hans glädje, hans hustru, hans kommande barn och måhända din egen familj möjligheten till fortplantning? Fråga din son. Aldrig vill han ha en annan hustru än mig."

"Allt du säger är fåfängt. Vi kan inget göra åt konung Eteokles' livs sista vilja. Den är och förblir i funktion."

"Det är stygge Eteokles som borde vanäras och Polyneikes få konungagraven. Besegrade ej Polyneikes Eteokles innan han själv tragiskt dog genom sitt genomkungliga ädelmod, som skönt förbjöd honom att kämpa mot sina landsmän? Så länge Eteokles härskade rådde blott lögn, sniken självgodhet, förräderi och grovt löftesbrott mot allting heligt i landet. Ej levde en konung som bröt flere löften och

ljög mer än konung Eteokles! Och alla mådde vi gott genom hans sluga lister och finter. Men två fick dock lida: vår fader kung Oidipus, som hölls omänskligen inspärrad i isoleringscell i fyra år, och vår bror Polyneikes, som drevs ifrån landet och vägrades rätten till sin existens och sitt arv. Och det fanns ej två män i vår värld som var mera oskyldiga än dessa två. De två ädlaste godaste finaste mest sanningsenliga ärliga och mest uppriktiga männen i världen blev drabbade av orättvisare hårdare öden än någon nu levande människa. Ve den som tar kung Eteokles i sitt försvar, han som dräpte försvarslösa män och själv lät sin häst rida ihjäl den försvarslöse konung Adrastos och utstampa livet ur honom, varunder den skamlöse mördaren log! Ve var niding, som vågar försvara de många mot en ensam blå individ, och som tager den starkares ruttna parti mot den svagares rätt! Ve var man som försvarar sin stat emot någon svag människas rätt! Med de här båda snövita rena ofläckade händerna skall jag själv hölja min broder med stoft, liksom jag höljde konung Eteokles, fastän han knappast förtjänade det. Det var kärleken för den som dock var min broder som ledde mig i kung Eteokles' liktåg. Av kärlek grät jag nästan ut mina ögon för honom. Precis samma kärlek skall bringa mig att även ge Polyneikes den vila som han mer förtjänar än min starke broder. Eteokles' likfärd blev högtidlig, kunglig och grann. Polyneikes har en enda syster som sörjer hans minne och får ingen gravvård på sin oansenliga grav, men det kan inte hjälpas. Men ve den som hindrar mig i att ge honom hans ära och heder tillbaka inför hela världen!"

"Uppstudsiga slyna! Du vill bara ställa till bråk! Dumma fruntimmer, som alltid skall börja bråka med staten! Kan staten ej få lov att leva och verka i fred och fungera så som den skall göra?"

"O pappa, försök vara litet resonlig! Det krävs icke mycket av diplomati! Det är icke en stor sak hon ber om. Ett lik vill hon jorda. Det är allt hon vill. Vem bryr sig om ett lik? Det är du som är envis och halsstarrig, som ej vill unna en människa hennes gudomliga rätt. Det är endast en liten och dum bagatell som står mellan oss och en gudomlig och underbar framtid. Hon har ju här lovat att gifta sig med mig, om blott hon får lyda sitt samvete först och begrava ett endaste lik. Av den struntsaken gör du ett Kaukasusberg! Vill du då med din envishet gå och förstöra allt gott som vi nu har att vänta? Vad är väl en enkel principsak mot allas vår lycka?"

"Så sant som jag lever: Om hon rör ett finger på liket med jord skall hon lida som straff att begravas helt levande! Vad bryr väl jag mig om ett stackars värdelöst svagt värnlöst fruntimmer? Om hon vill låta sig dödas igenom sin ihärdighet med en fjantig absurd fåfäng nyck och förryckt fix idé, så har jag ingenting emot det! Må hon finna sin undergång, om hon så helhjärtat söker den! Makten är icke den som giver efter för kvinnliga nycker! Och du, min son, skall bli thebanernas konung med henne som hjälp eller utan! Vi har ändå makten, och den är mest viktig. Med den kan vi kröna en loppa till konung om vi det behagar."

"Min fästman, står du på min sida mot statens försvarare eller på hans emot rättens?"

"Jag håller med dig, Antigone."

"Så tag då ditt svärd om du håller mig kär och stöt ner detta hinder för rätten."

"Skall jag dra mitt svärd mot min far?"

"Flickan har blivit tokig på allvar. Min tös, vill du störta vårt rike i inbördeskrig? Jag, kung Oidipus' svåger, har makten i landet, och bakom mig står hela hären. Den lyder mig blint, men dig känner den inte."

"Den följer den man som ids leda den. Haimon är mest populär hos var krigsman just nu, ty han ledde thebanerna senast. Den lyder nog snarare Haimon än dig. Haimon! Dräp nu din fader!"

"Besinna er, barn! Låt oss tänka oss för! Kompromisser är inte omöjliga!"

"Det är för sent. Du har vägrat ge med dig för länge. Tag Thebes nu levande främste förrädare genast av daga, o Haimon! Bestraffa den dummer som startade kriget, i Oidipus' namn, vars omänskliga straffdom han fällde! Ej dömdes en man mera oskyldig någonsin hårdare. Dräp Kreon, Haimon, för Guds rätts och rättvisas skull!"

"Om du gör det, min son, kan ej något försona dig mera med livet."

"Jo, min egen död." Och han stötte sitt svärd hastigt rakt i sin faders oskyddade bröst, och han dog.

"Nu, o Haimon, skall vi lugnt begrava min bror Polyneikes och alla de övriga hjältarna söderifrån. Hela Hellas skall sörja i månader, tills alla tårar har utgråtits en gång för alla, så att sedan aldrig mer någon behöver ha sorg eller gråta. Släpp sorgens fördämningar loss! Sprid till Argos omedelbart bud om var man som har stupat, och må alla änkor och barnlösa fäder och mödrar och föräldralösa dra hit till vår stad för att sörja och gråta och gjuta sin smärta tills den flödat färdigt för evigt! Släpp ut gamle Oidipus ur hans omänskliga håla, och låt honom synas för världen! Nu skall intet döljas. Må sorgen nu grällt triumfera och lysa med hela sin sanning! Träd ut, gamle Oidipus, ur ditt med våld hemligstämplade fängelse! Aldrig mer skall någon sanning förtigas. Träd ut, sorgens konung, ur maktpolitikens och ur egoistfridens lögnpalats' mörker! Nu är Thebe ditt för all evighet, och hela Hellas och världen! Ty ingen makt är mera stark här i världen än sorgens, bedrövelsens, olyckans och tragedins! Må Gud gråta med oss över Thebes och Argos' och Hellas' i onödan stupade mördade söner, och må himlens tårar ej någonsin upphöra med att tillgodose jorden med nyttiga eviga rinnande forsande ymnighetsflöden!"

"Där kommer en blind stackars åldring."

"Det är ej min far. Det är siaren, den mer än hundra år gamle Teiresias. Gamle Teiresias, vad gör du här? Bär du bud ifrån Gud?"

"Ja, det gör jag. O Haimon, Guds dom vilar tung över dig för ditt fadermord. Du måste dö för din missgärning, och det nu snarast. Och du, Antigone, förmår icke jäva ett konungaord. Du har tagit om hand Polyneikes' stofts hydda i trots mot en kunglig befallning. Det måste du låta Gud straffa dig för. Ty en konung är alltid en konung, och hans rätt är mera gudomlig än människors. Även Eteokles var en smord konung, och därför var allt vad han sade ett gudsord, så även hans sista befallning om sin broders kropp. Du har trotsat den viljan. Ni båda är dömda av Gud till att straffas

med döden. Om ni icke söker den frivilligt kommer den till er i mångdubbelt faslig gestalt. Jag har talat. Nu går jag."

"Ske gudarnas vilja. Då dör vi tillsammans, o Haimon. Då bliver vi sörjda tillsammans med älskade dyre vår bror Polyneikes. Det är icke mera än rätt, ty blott så bliver samtliga kvitt med varandra. Kom, låt oss dra hädan i ljuvlig gemensam befriande grav. Så får vi och vårt Thebe sin äntliga frid.

Ädle män, trogna fromma thebaner, begrav oss tillsammans i klippgrottan borta vid heden. Där skall vi två inträda, och ni skall spärra igen grottans öppning bakom oss. Det skall bli vårt livs sista vilorum, Thebes olyckliga konungars gravgrotta. Det är mitt livs sista önskan."

Och stackars thebanerna lyckades ej protestera. De tvingades lyda och lydde med tårar och jämmer och sorgmättad klagolåt.

När konung Oidipus äntligen fick komma ut ur sitt fängelse och fick tillbaka sin frihet för gott kunde han icke tro det.

"Var är Antigone, min flicka? Ty vem kan ha friat mig utom min tös? Tyste män! Tala ut! Varför tiger ni alla så grymt olycksbådande? Varför är hon icke själv här när jag, hennes fader, blir fri? Var är jungfrun, min tös Antigone, vårt lands jungfrudrottning? Ack, ingen vill svara mig! Har alla människor nu blivit döva?"

"Herr konung, er dotter är borta."

"Vad menar ni med detta 'borta'? Har hon rest till Fthia?"

"Ers höghet, er dotter är död."

"Det är omöjligt. Har då ej hon gett mig friheten?"

"Jo."

"Nå, hur kan hon då dött? Hur kan någon ha dödat en sådan av alla thebaner så älskad och dyrt aktad ängel? Ni pratar då smörja! Ej kan någon människa ha dödat henne!"

"Hon har begått självmord."

"Vad pratar ni dårar för strunt? Varför skulle en sådan som hon begå självmord?"

"Den blinde Teiresias, gamle profeten, befallde vår fru till att göra det."

"Och hon var dum nog att lyda? Man skall aldrig lyssna på gudars profeter! De bådar blott ofärd och olycka! Gamle Teiresias! Hela mitt liv har din dystra profetskugga fasligt förmörkat mitt öde och lett min familj i fördärvet! Du spådde min ätts första onda och spår ont fortfarande åt oss! Var är hon? Var är min omhuldade dotter? Jag måste få knäböja vid hennes sida."

"Vi stängde just in henne i hennes grav."

"Var hon levande?"

"Ja."

"Då finns hoppet kvar än! Än kan allting bli bra för oss alla! Min tös Antigone! Jag kommer! Jag kommer att frälsa dig från dödens mörker, jag, den som är trälbunden vid det för evigt! Vad väntar ni på? Varför sölar ni, män? Spring och öppna den värdefullt gömmande graven, och skynda att visa mig vägen, ty annars så springer jag själv och slår vackert ihjäl mig. O grav, du fåfängliga fängelse för dödens fånge, som i verkligheten är fri, ty den död hon är fångad i är blott en lögn! Bort med

mörkret och fängelser och alla hålor! Kom, ljus, och välsigna vår jord med ditt sken! Antigone, min dotter, du är mitt livs endaste ljus! Må det blott ännu lysa och stråla och värma din fars gamla stelfrusna gaggiga blinda och tusen och en gånger krossade hjärta! Min dotter! Har graven än öppnats? Är flickan än kommen därur? Och åt fanders med usle Teiresias, som ger så dåliga spådomar! Den är en falsk genomrutten profet som spår dåligt! Var är hon? Kom hit, Antigone!"

"Ers höghet, nu är grottan öppnad."

"Det var då på tiden! Nå! Kommer hon? Faller hon icke sin fader om halsen? Nu blir alla tysta igen. Varför är ni så tysta? Har ni kolat av allihopa och omslutits själva av graven i hela dess gruvliga mörka omänskliga tystnad? Vad håller ni andan för, tigande murar av tystnad? Sjung ut all befrielse från all vidskepelses dystraste mörker!"

"Ers höghet, vi har tyvärr funnit att flickan har hängt sig."

"Förbarme dig över oss, Gud!"

"Och bredvid henne ligger prins Haimon, självmördad med sitt eget svärd, som han träffsäkert styrt genom kroppen och hjärtat."

"Min röst är en drunknandes rop efter hjälp som ej höres, ty ingen hjälp kommer!"

"Hon bär ännu sin vita jungfrudräkt. Fästmannen har icke ens kommit vid henne när de var ensamma inför sin död."

"Svarta mörker, som omsveper allt i vår värld, är det du som är den som vi åkallar under det mystiska namnet av Gud? Är du den allra yttersta största förskräckelsen? Djupet som suger och suger och evigt blir mörkare, tjockare, hemskare, svartare, som har i sitt hårda järngrepp allt levande, som det torterar och ödmjukar, sliter i, gisslar och gnager på som evigt frossande råttor på fjättrade mänskans försvarslösa kött, du ohyggliga ljuslösa natt som evinnerligt kuvar och nedtrampar, höjden av grymhet som evigt förtrycker och gör varje människas olycka större och större för var hennes livsdag och yves och glädes däröver och frossar i arbetet, du allt omfattande hjärtlösa grymma och djuriska makt, som förslavar allt levande, krossar allt växande, stryper allt gott och förbannar allt levande med oupphörligt för evigt tilltagande lidande, är Du den Gud som vi tillber?

Var är mina söner? Tog de två varandra av daga som jag hade förutspått?"

"Ja. Det vill säga, Eteokles stöp innan brodern och för broderns svärd, men din son Polyneikes dog senare tapprare för sina landsmän, som han inte ville försvara sig mot."

"Är de hedrade bägge?"

"Ja. Heliga fru Antigone har hedrat dem bägge."

"Så är jag då ensam i livet. Ock Kreon är död?"

"För sin sons eget svärd."

"Det var rätt åt den skurken, som först gav mig tronen. Det kunde jag aldrig förlåta den dumbommen. Är jag då ensam i världen bland döda? Är hela min släkt och familj hopplöst utdöd och jag ensam kvar som en spökande vålnad som bara går galen omkring här och skräms? Teiresias finns även kvar. Hämta hit Teiresias."

"Här kommer siaren självmant."

"Teiresias! Hör du mig? Säg var du är, så att jag kan smått lokalisera dig."

"Här är jag, Oidipus."

"Där är du, helige gamle Teiresias, Thebes högst vördade skojare! Säg mig, hur mår du?"

"Jag känner ej av några smärtor. Men din själ gör ont, kan jag gissa."

"Ja, du har så rätt. Den är så miserabel, att min stackars kropp börjar längta ifrån den! Vad skall vi nu göra, Teiresias? Här går vi kring nu tillsammans, två blinda som famlar i mörkret, till uppmärksamhet och spektakel och löje för alla normala klart seende mänskor, som vi två ej har något mera gemensamt med. Vad skall vi taga oss till? Du som alltid ger så onda dåliga råd, kläm nu fram med det sämsta du har! Eller ett som är bättre: Befall mig att göra det sämsta du vet, så blir jag illa tvungen att lyda din grymme allsmäktige Gud."

"Stackars Oidipus! Ej är det jag som har givit dig ditt och din ätts hemska öden."

"Vem är det då? Och framför allt, vad gott skulle allt detta elände då tjäna till? Hellas' osaliga samtliga människors liv ligger nu i ruiner! Vad skulle väl det vara bra för? Det finns ingen lycka nu mera. All makt är blott vanmakt. All glädje bär dödsstämpeln på sig för evigt. Allt gott kryper skrämt ner i jordkulor och markens hålor och gömmer sig. Ingen man vågar nu mer vara människa. Ondskan är herre och rätten är död, evigt skändad och mördad. All oskuld är mördad av skulden, som är utan skuld. Gud är ej längre livets och kärlekens Gud utan dödens och terrorns och människans hårdaste fiende och hans tyrann. Gud är vred, och hans vrede skall rasa i evighet. Varför, Teiresias?"

"Därför. Ett annat och bättre svar kan jag ej ge."

10. Filoktetes

Teiresias stannade kvar i sitt Thebe och avled där tio år senare. Gamle kung Oidipus började däremot flacka omkring, och han fann i sin livsafton en ljuvlig fristad hos konung Theseus i staden Athen. Där kom han i viss mån över sorgerna och dog betraktad som helig i sin enkla hydda helt nära Kolonos strax utanför staden. Man påstår att Oidipus dog med ett leende och att han när döden nalkades påstod sig själv vara lycklig."

Odysseus tystnade. Sedan så tillade han: "Och så slutar kung Oidipus' saga."

Då vaknade Kalkhas. Han sade: "Jag tackar dig för att du orkat berätta den."

"Det är ej något att tacka för. Nu styr vi in mot Akhilleus' skepp. Jag vill nödvändigt veta om något fatalt tvingar honom i land där på Lemnos. Om det är för bågskyttens skull är ju jag delvis ansvarig. Mig mest förbannade han för sitt ormbett. Du misstycker ej, käre Kalkhas?"

"Nej, visst inte. Medan jag kommer ihåg det, är ej Diomedes en son till den Tydeus som föll vid Thebe?"

"Jo, han är en son till den Tydeus som högst oridderligt mördades där. Diomedes är även min bäste kamrat."

"Var han med då vid Thebe?"

"Ja, han var ett av ögonvittnena."

"Hur gammal var han?"

"Han vara bara sju-åtta år, så han minns inte mycket, tyvärr. Han fick såsom ett barn ej ens komma för nära i striden. Men han såg sin fars eget slut, och det glömmer han aldrig."

"Tänk ändå att det är så nyligen!"

"Nu är vår vän Diomedes precis trettiotre år. Det är alltså blott tjugofem år se'n slaget vid Thebe blev utkämpat. Oidipus dog ungefär för ett femtontal år sedan."

"Tänk att man aldrig hört denna historia förut!"

"Den berättas med allvar blott för exklusiva personer. Den sprids därför långsamt, men aldrig har jag hört den bliva förvanskad trots att den blott lever i muntlig form. Här finns ju icke som borta i judarnas land män som skriver och upptecknar. Ej finns det ännu så länge åtminstone."

"Hur gammal var konung Oidipus då när han dog?"

"Han var åttionio till anden och utseendet men i realiteten långt yngre. Han var kanske femtiosju eller sextioett eller högst sextiofem. Jag vet icke bestämt. Alla åren i fängelset bröt ned hans hälsa."

"Det tror jag."

"Han bör nog ha varit ej yngre än fyrtionio år och icke äldre än sextiofem när han dog, när jag närmare tänker på saken. Så var han då alltså omkring femtiosju, kanske troligtvis yngre. Men nu börjar vi nalkas Lemnos. Se, där är Akhilleus' skepp. Han har ankrat och är just beredd att bege sig i land."

"Det är en sak jag inte har riktigt förstått än beträffande slaget vid Thebe. Stod striden vid portarna eller på fälten strax utanför staden?"

"Adrastos och Tydeus och Kapaneus och alla de övriga inledde striden med att tappert anfalla stadens sju portar. Men gradvis blev tappra argiverna drivna tillbaka från portarna och ut på slätten, där slaget blev avgjort. Men låt oss nu anropa ädle Akhilleus."

På unge tappre Akhilleus' skepp hade för länge sedan Odysseus siktats, och blonde Akhilleus hade befallt: "Låt oss vänta med att gå i land tills Odysseus kommer, så går vi i land se'n tillsammans med honom. Och tysta ner truten på jämraren där!" Den han menade var Filoktetes.

"Se, Kalkhas, där är den gudomlige ädle Akhilles. Det finns ingen tapprare friskare grannare bättre ung man här på jorden. Lägg märke till hans ädla hållning. Det finns intet jordiskt och mänskligt som kan kröka den vackra nacken och det ståtligt högburna huvudet med dess gudomliga hårsvall så ljust som ett knippe av bländande solstrålar mängda med guld som det rikaste prunkande mognaste vetefält. Ädle Akhilleus, vad är på tok?"

"Käre gamle Odysseus, vår stackars vän Filoktetes vill ej följa med längre. Han har outtröttligt tjatat och klagat och bett oss och slutligen ock övertalat oss att sätta honom i land."

"Varför vill han ej med till det guldrika Troja?"

"Hans ormbett har gjort honom galen. Han är icke längre vår vän Filoktetes. Hans sår har förvandlat den ädle till olycksprofet, misantrop, gammal grinig och grämelsefull invalid och odräglig omöjlig och ovänlig gubbe."

"O ve, mina sår!"

"Nu begynner han klaga igen."

"Vad är det för stank här ombord?"

"Det är bågskyttens ormbett som stinker. Man kan inte gå honom nära om man inte täpper ordentligt till näsan. Han är outhärdlig. Hans klagan och jämmer har blivit allt värre för var dag som gått."

"Mina sår! Mina sår! Ve den dag som jag föddes! Omänskliga lidande! Hur länge än skall jag nödgas stå ut med mitt ruttna förgiftade fotsår förr'n döden befriar mig? Måste jag lida och leva? Ack, döda mig, älskade pojk! Tag mitt liv, någon av er, Akhilles!"

"O far Filoktetes, se vem som är här. Det är konung Odysseus."

"Vad skall ni göra med mig?"

"Vi är komna till Lemnos. Där skall vi ilandsätta dig på din egen begäran."

"Ilandsätta mig? Skall ni överge mig på en obebodd tröstlös och karg öde ö? Vill ni så sniket göra er av med mig? Är det på sådant sätt vänner behandlar en sjukling?"

"Men du bad ju själv om att få bli ilandsatt på närmaste land!"

"Ja, men, dummer, förstås var det fastland jag menade, icke en ö."

"Vill du sättas i land på ett fastland får du följa med fram till Ilion, ty före Asien möter vi ej något fastland."

"Jag vägrar att komma till Ilion! O, detta sår! Varför håller ni för era näsor? Är det icke fint att stå utan två fingrar i näsan och prata med en stackars vän? Tål ni icke den stank som jag själv icke slipper ifrån men är tvungen att inandas intill min död? Vilka vänner man har!"

"Varför vill du ej komma till Ilion?" frågade nu Odysseus.

"Jo, därför, att där kommer alla hellener att dö, och jag vill icke dö. Även du, Akhilleus, skall dö där, och din vän Patroklos. Jag vägrar att komma till Ilion, huvudort för hela världens elände, allt grekiskts fördärv, världens likkista, graven för varje god duglig och äkta hellen! Ni skall dö där i Ilion! Och ni som icke skall dö där skall gå ännu hemskare öden till mötes!""

"Så där har han nu hållit på hela resan. Hans klagan blir värre för var dag som går, och hans stank likaså. Vi är tvungna att lämna den arme beklaglige här och så återupphämta vår vän när vi kommer tillbaka om cirka ett år. Ty det tar knappast längre än så att betvinga den sjuka morallösa gudlösa och dekadenta re'n fallande staden."

"Om ni övergiver mig här skall jag evigt förbanna er bägge! Det lovar jag er, att om ni lämnar kvar mig på denna bedrövliga ö skall ni aldrig få erövra Ilion! Aldrig

skall ni lyckas kuva den staden förutan er vän Filoktetes' för er oumbärliga hjälp! Utan frisk Filoktetes vid bästa vigör skall ej Ilion någonsin falla!"

Nu talade åter Odysseus.

"Men, Filoktetes, du är ju omöjlig! Du vägrar att komma till Ilion, och ändå säger du att staden aldrig skall tas dig förutan! Du vägrar att komma till Ilion och vägrar samtidigt att stanna här! Du har ej annat val än de två. Vad är det du egentligen vill?"

"För mig åter till Hellas, till mitt kära hemland, till Doris och Lokris och Fokis och vid Aitoliens klippiga vilda välsignade berg, där jag vallade får med min fattige fader! För hem mig till Hellas! Ni kan fast ilandsätta mig på Euboia!"

"Nej, det är omöjligt. Vi kan inte vända tillbaka mot Hellas nu när vi är närmare Asien redan än Hellas. Och hur skulle det väl se ut om Akhilleus' eller Odysseus' skepp plötsligt lade om kursen och seglade tvärt om tillbaka mot Hellas? De andra hellenerna skulle ju tro vi var galna och kalla oss fega i brist på mer trolig förklaring till sådant kopiöst korkat handlingssätt. Det går ej för sig, vår stackars svårt sjuke och stinkande vän! Du får följa till Ilion eller bli här."

"Släng mig hellre i havet då och låt mig drunkna! Om ni lämnar kvar mig på stranden skall ni aldrig levande komma att hämta mig åter."

"Vi lovar att levande hämta dig åter."

"Då lovar ni mera än vad ni kan hålla."

"Vid Gud med Guds hjälp skall vi hämta dig åter."

"Nåväl, kör för Gud då. Så släpa mig då raskt i land så ni snarast kan slippa min stank. Men min båge med pilarna vill jag ha med mig, ty om jag ej får skjuta vilt här på ön kan jag ej överleva."

"Dem får du."

"Så gör nu er av med mig så att ni slipper den sanning jag representerar! Ja, släng mig i land som en trasa och avföringshög, vilket är allt jag är, så ni slipper att höra om allas ert digra elände vid Ilion och om er död där! Men vet, att ni skall aldrig intaga staden förutan min hjälp! Du skall dö, Akhilleus, och du, Odysseus, skall som Agamemnon bli mördad i ditt eget hem. Aldrig mer skall vi ses, Akhilleus, ty du är en dödens man, medan jag själv skall få leva tills Ilion är taget förutan din hjälp. Ingen mänska skall hånas, föraktas och skymfas av alla hellener vid Ilion mera än du. Ja, släng mig över bord bara, släpa mig såsom ett stinkande lik genom vattnet och släng mig i land och spring bort sedan från mig så stanken av mig bliver Lemnos' i stället för er! Hela ön skall fördärvas och stinka, förruttna och dö genom pesten, som dryper och flödar och praktparfymerar vår världs atmosfär från dess nordpol och intill dess sydpol och runtom all jorden på bredden. Ty jorden är rund och begränsad, men stanken och rötsåret som jag bär på mig är icke begränsad. Den är utan hejd och skall sålunda fylla all världen med sjukdom och pest, död och pina och stank och förvandla all världen till endast en avskrädesplats för självdöda ohöljda och ruttnande lik. Det skall ske för att ni icke tog mig till Troja, allt eländes huvudborg och världens likugn. Det hade nog varit mer förmånligt för er om ni enkelt slängt mig i havet och låtit mig drunkna. Men då hade allt havets liv, alla fiskar och bläckfiskar dött, och ej någonsin mer hade ni fått en fisksoppa. Så det är

bäst vad som sker. Men förbannelse över vår kung Agamemnon för att det har skett, för att jag blivit ormbiten och måste överges! Och hans förbannelse drabbe och skall minsann drabba hans hela förbannade krigståg och här! Menelaos är oduglig som fru Helenas gemål. Det är sanningen som Agamemnon i fåvitsko har inlett krig mot. Ack, ve, Agamemnon!" Så rasade hejdlöst och rastlöst den yrande sjuklingen medan de förde och bar stackars mannen i land. "Som mitt sår gör mitt liv outhärdligt för mig skall ert krig göra hela vårt lands existens outhärdligt för det. Genom kriget skall Hellas förblöda och ruttna och stinka precis som mitt sår, men mitt sår är ett intet mot stanken av kriget. Evinnerligt skall det trojaniska världskriget stinka i världens historia! Ett krig var ej någonsin dyrare än det som kostade Hellas dess ära och framtid, dess blod och dess livskraft och allt vad som i det var gott. Det trojaniska kriget tog livet av Hellas! skall framtiden säga. O ve er, olyckliga landsmän, o ve er, osaliga krigsmän, vars lott är att umgås med döden och giftas med döden! Ty krig är ett äktenskap som alla andra, där makan tar livet av mannen. Ja, gift er, förgifta er gärna med kriget! Och dö som en evig evinnerlig stank i historien! Min stank försöker ni lämna bakom er och fly, men den skall ni åtrå och längta till, ja, ni skall längta till att få förfriska och sällt vederkvicka och två era näsor med att borra ner dem i mitt ruttna var, när ni känner den världsliga stanken av kriget vid Ilion. Ty min stank är individuell, men vid Troja skall ni alla stinka, och den stanken är evigt universell. Ja, kom gärna tillbaka och hämta mig efter ett år då ert krig klarats av! Och när ni icke kommer, så tänk på mig då hur jag sitter här ensam i hela naturen, i dess rena ljusa totala gudomliga frid, och blott ägnar mig åt att med innersta hjärtlighet håna er, där ni får blöda och ruttna och stinka och dö, utan att det tar slut, tills ni alla är borta och ett med den skamfläck, som varje krig sätter på hela historien!"

Ännu när bärarna av stackars sjuklingen rodde tillbaka mot skeppet, så flödade ormbittre yrande bågskyttens hänsynslöst svart pessimistiska tal, så att unge Akhilleus frågade äldre Odysseus:

"Säg mig, vad tror du om detta vårt krigståg när du har hört all denna bitterhet?"

"Du skulle blott bli förbittrad och arg på mig om jag frankt sade dig vad jag egentligen tänkte."

"Jag lovar att ej bli förbittrad och arg."

"Den blott bryter ej löften som ej heller avger dem. Nå, hör då på vad jag tycker, men skyll se'n dig själv! Det är möjligt att vi lyckas erövra Troja, och kanske ock möjligt att kung Menelaos får åter sin hustru, men ingen skall tacka oss när vi har uppnått vårt mål. Tvärtom skall hela Hellas och Asien förbanna oss enbart, och mest skall vi själva förbanna oss. Otack och grämelse, ånger och bitterhet, avgrundssorg, samvetskval och outhärdliga olyckor skall bli vår lön för vårt företag. Lycklig den som icke lever när Troja har fallit! Det är vad jag tror."

"Har vi då icke rätt emot Troja?"

"Jo, visst har vi rätt, och vi skall hava rätt ända tills stolta Ilion har fallit. Men när Trojas saga är all och den härliga staden är utplånad har vi ej mer någon rätt, utan då är det Troja som anklagar oss och med rätt. Ty blott den som förlorar i krig har den

heliga rätten hos sig. Endast den förorättade skändade parten har rätt. Det är vi nu, men när vi har krossat trojanerna blir det trojanerna. Och ingen anklagelse, ingen hämnd är mer fruktansvärd än den som kommer från den som ej mera finns till. Och jag lovar dig, att om vi lyckas besegra trojanerna kommer se'n ej mera Ilion att finnas till."

"Fy, Odysseus! Du talar mörkt, pessimistiskt och föga moraliskt! Vem säger att vi då skall utplåna Troja? Skall vi icke ge dem en chans? Agamemnon har lovat oss att vi skall först söka få ut Helena på fredligt och hedersamt vis utan blodspillan. Och om blott den äger rätten i krig som förlorar – vad är det väl då för nå'n mening med krig? Varför söker man vinning och ära, troféer och gunst då i konungens tjänst, om det ej är för att man skall segra och kuva och erövra? Den som förlorar är vanärad och kanske till och med fredlös. Nej, käre Odysseus, du vet ej mycket om krig."

"Du din parvel, vet du kanske mera, som nätt och jämnt har några gossålderns fjun på din haka, som icke har blött på fler slagfält än vad du har år på din nacke, och som aldrig lärt dig den mest lärorika av läxor i krig: den att lida ett svidande nederlag?"

"Du har förstås överlevt desto flera vanärande nederlag, du som är halt och så ful att ej ens dina egna män tror på dig, litar på dig och ser upp till dig, du, som är känd som den sluge och listige och opålitlige svekfulle, den, som är känd för att överge den, som du tjänar, och sviker den konung du svurit din trohet till. Ja, jag har aldrig förlorat en strid, och jag skall aldrig göra det, och det är min stora ära. Men du har setts springa från slagfält, ge upp och fegt kapitulera mer ofta än nå'n annan fältherre, och det är din stora vanära."

"Med din högmodiga inställning att aldrig lida ett nederlag kommer ditt livs första nederlag att bli din död."

"Må så ske! Hellre dör jag än erkänner mig som besegrad!"

"Jag kunde minsann ge dig fullt svar på tal för ditt fräcka avhyvlande av mig, men jag tiger stilla och ödslar ej visdomsord på en dum ohörsam bjäbbande valp som tror sig kunna lukta på elden. Jag nöjer mig blott med att säga, att du säkert kommer att svika din konung, vår drott Agamemnon, långt förr än den till alla vanrykten om sig oskyldige gubben Odysseus. Tro vad du vill om dig själv, men jag tror ingenting om mig själv."

"Gå och lägg dig och filosofera i ensamhet, där vi kan slippa att höra ditt endast förvekligande outhärdliga föga uppbyggliga prat. Gå du hem i din säng och låt oss sköta kriget i fred."

"När vi krigar vid Ilions murar tror jag det blir du som lojt ligger i sängen och slöar och nuckar och äter dig fet och stridsoduglig."

"Nu är det nog! Gå din väg, innan jag blir förbannad på dig på fullt allvar! Jag svär att jag aldrig skall ligga en hel natt och sova så länge trojanerna håller Helena!"

"Den bryter ej löften blott som icke avger dem heller!" Odysseus log och gick bort.

Men de nalkades Asien. Stolt styrde det första av skeppen, det leende konungaskeppet, hellenernas kung Agamemnons stålblänkande skepp, mot

Tenedos, den gröna välsignade fridfulla ön, och gled in i en djup vik i lä. Stilla följde då skepp efter skepp dess exempel. De tågade in emot fagra Tenedos som en majestätisk eskader i avsikt att hylla Poseidons födelsedag med en prunkande havsfest. Ja, som en flock kungliga svanar, som samlas tillsammans blott en dag om året för att i olympisk och upphöjd och fridfull vit avskildhet dryfta sitt släktes affärer och sin ras' problem, gled hellenernas vackraste skepp in i viken på lummiga sköna Tenedos. Och inne på stranden lät kung Agamemnon så fort alla skeppen var samlade strax sammankalla ett möte där samtliga konungar, furstar, kaptener och ledande kämpar var tvungna att närvara. Spänt trädde prinsar och adelsmän, hjältar och konungar samman i väntan på konungens öppningsord.

"Vänner! Så långt har vi kommit och det utan några problem. Det är tydligt att Gud öppet gynnar oss. Hör nu vad vi har att göra här näst.

Vi har ej kommit över till Asien i avsikt att erövra, slåss och besegra asiaterna och göra materiella och fnuttiga vinningar. Nej! Endast ett har vi kommit för: att få tillbaka Helena, som Asien rättslöst berövat Europa. Det är enda målet med denna vår resa, och det får vi aldrig ett ögonblick släppa med blicken. Det målet allenast berättigar oss till att alls vara här.

Till att börja med skall vi försöka få ädla trojanerna till att helt självmant och utan en blodsdroppe återge oss Menelaos' välsignade drottning Helena, och därför är vi på Tenedos. Från denna skönt blomstrande och utom skotthåll från Ilions borg lämpligt liggande ö tänkte jag att en grupp av oss skulle beväpnade endast med heder bege oss till Troja och blotta oss för konung Priamos och be den grå hedersmannen i godo ge oss Hellas' drottning tillbaka. Han kan icke neka oss det, ty han är en god konung, en rättvis och vis gammal man, och all ära, moral, rätt och heder i världen och utanför kräver att så måste ske. Men det finns här en risk, att de medlemmar av den beskickning som går upp till Troja totalt obeväpnade i detta ärende möter på svek och på förräderi från okunniga stackars trojaner som ej lyssnar till konung Priamos. Därför är det en viss risk inbegripen i detta ömtåliga företag. Själv har jag tänkt vara med i beskickningen såsom civil, och min bror Menelaos blir han även med. Vilka fler äro villiga att följa med obeväpnade fram till det krigiska Ilions svekfulla murar?"

Odysseus och Diomedes, Akhilles och Nestor förklarade sig vara villiga att följa med som civila. Till slut trädde ock Palamedes och Aias i välmening fram, men då sade den myndige kung Agamemnon: "Nej, vi blir för många. Det räcker med sju. Du får stanna i hamnen här, min käre Aias."

Då gled det ett ovädersmoln upp i Aias' ärliga ansikte. Blott Palamedes blev varse hans harm, och han tog sin vän Aias om skuldrorna och sade uppriktigt: "Aias, jag vet hur du känner det. Du tror att konungen icke vill ha dig på grund av att han tycker dig vara bångstyrig, vild, trilsk, besvärlig och samarbetsomöjlig, vilket du icke alls är fastän många så tycker av fördomar mot dig. Men håll dig i styr och behärska dig. Bråka ej nu, ty det skulle blott göra din sak ännu värre. Håll sinnet i styr, för din egen och allas vår skull, och betänk: en dag skall även din stund i sanningens namn äntligt komma, och då blir det din tur att komma var mallig hellen att förblekna.

Men den stunden blir bara större ju längre du väntar på den och ju fler förödmjukelser du måste utstå av dina så kallade herrar. Så bida din tid! En dag kommer den!" Och kloke vännen fick Aias' uppgående ovädersmoln att i hast åter sjunka och stillsamt försvinna.

Så seglade då en pirog in mot Asiens fastland med kung Agamemnon och kung Menelaos, och därtill Odysseus, Nestor, vår vän Palamedes, vår vän Diomedes och unge Akhilles. Men dessa två sistnämnda ombads av kung Agamemnon att dröja vid stranden tills de andra fem kom tillbaka. Och sålunda nalkades endast de två brödrakungarna och Palamedes och Nestor och kung Odysseus obeväpnade Trojas högt tornande och tungt beväpnade tinnar.

De sände framför sig en gosse som skulle hos Priamos be om privat audiens. När de nalkades Troja kom gossen raskt springande fem obeväpnade männen till mötes. Han flämtade: "Ilions furstar skall möta er uppe på tinnarna. Ilions port skall ej öppnas för er. Ni får tala till konungen nerifrån marken, och han skall stå uppe på muren."

"Fick du träffa Priamos själv?"

"Nej, prins Hektor bemötte mig och ville ej låta mig träffa konungen."

"Hektor är minst lika ädel som Priamos. Låt oss, o män, acceptera hans anbud. Han är dock åtminstone ej en som sviker."

"Det kan du lätt säga så här innan mötet ägt rum," sade då Menelaos till brodern, men brodern högg till med ett: "Tig!" Och de gick raka vägen fram, fem små högst sårbara män, mot det massiva Troja, där rustning stod tätt intill rustning och spjut invid spjut på de skyhöga bålverken. Ja, hela Trojas armé stod där uppe på murarna, alla beväpnade ytterst till tänderna, och såg de fem små civila försvarslösa männen träda fram inom skotthåll.

"Vad vill ni, hellener, i Asien?" vrålade till dem den bronsklädde Troilus.

"Vi vill endast rättvisa, vänskap och fred," sade strax Agamemnon.

"Men till vilket pris?" skrek Polites.

"Minsta tänkbara, och enda tänkbara: den enda kvinna hos er som hör hemma i Hellas."

"Vem menar du?" vrålade Paris.

"Helena, vår drottning av Sparta."

"Hon vill inte hem till er. Hon vill ej skiljas från oss," sade Paris.

"För ut henne då och låt henne själv säga det till oss, ty eljest kan vi icke tro det."

Nu kom konung Priamos upp efter mödosam uppklättring för alla trappor. Han frågade Hektor: "Vad försiggår här?"

"Fem hellener har kommit att giva oss vänskap och fred om vi blott giver dem vår Helena."

"Och med vilken rätt kräver de ut Helena? Vad är de för mänskor? Ni främlingar! Jag är kung Priamos. Vilka är ni?"

Palamedes steg fram och förkunnade: "Vi är hellener som utskickats av Menelaos och kung Agamemnon att föra Helena tillbaka till Hellas. Vi kommer i fred utan vapen och ber er att ta ert förnuft nu till fånga och handla som det anstår ärliga

hedersmän. Kvinnan från Sparta är icke er egendom. Ni har fört bort Spartas drottning med våld, och vi ber er nu att giva henne tillbaka nu strax innan det är för sent, ty med ord tänker Hellas ej be er om den saken fler gånger."

"Gå hem till mamma, din pojkvasker. Tigg någon annan om sötsaker. Här får du ej något gratis. Seså! Spring nu hem med dig innan vi börjar bli arga på dig! Och tag med dig de busungar du släpat med dig! Vi vill inte aga små barn." Det var Paris som talade.

"Tyst, Paris," sade kung Priamos.

"Pappa, gå ner. Du har inget här uppe på krönet bland svärd och soldater att göra."

"Vad säger du, pojk? Är jag ej längre konung i Troja? Är Paris nu Ilions självkrönte allenarådande härskare? Alltid har jag härskat med parlament och ej någonsin fattat beslut utan att först ha lyssnat till rådsmän och präster som äldre och visare varit än jag. Men du tycks hellre föredra att ge all vishet och erfarenhet och all sakkunskap, och allt av ålder med smärta förkovrat, på båten och själv tro dig vara den ende som duger och världens allena ofelbare herre.

Jag yrkar nu på att Helena omedelbart utlämnas åt dessa ärliga fridsamma ädla hellener, som är våra bröder."

"Du vet ingenting, farsan. Gå hem och lägg dig. De här fem hellenerna äro bedragare och arma galningar. Ej kan vi anförtro sköna Helena åt sådana slynglar."

"Befoga din mening."

"Vet du vem de tror att de är? Jo, de inbillar sig att de är, ja, de utger sig, dessa fem bönder och kryp, att de äro fem konungar."

"Vad för fem konungar?"

"Nestor, Odysseus, kung Agamemnon och kung Menelaos. Den femtes förfalskade namn kommer jag ej ihåg."

"Men du har ju själv träffat atriderna. Du vet bäst hur de ser ut. Är de då icke lika de två där på marken som påstår sig vara atriderna?"

"Icke det minsta. Atriderna känner jag genast igen på ett avstånd av aderton mil."

"Min son, Paris, försöker du lura mig?"

"Fråga dem själva, om du ej tror mig. Fråga vilka de äro, så får du själv höra vad dårarna påstår om sig!"

"Vilka är ni, o främlingar? Säg era namn!" Palamedes var hågad att åter igen föra ordet, men olyckligtvis körde kung Menelaos den kloke åt sidan.

"Jag är Menelaos av Sparta, och detta är kung Agamemnon, den störste mest lysande konungen i hela Hellas."

"Där hör du, o fader! De dårarna lider av storhetsvansinne! Förvisso har de stått för länge i solen!" Och Paris, den vackre och granne banditen, som alla högt älskade för hans ungdomliga skönhet och charm, fortfor skrattande: "Dårar! Gå hem till er mamma och lägg er! Här får ni ej några för er alltför högborna horor att leka och sova med! Har ni fått solsting? Vem tror ni ni är? Om ni är Agamemnon och Nauplius och vilka alla ni utgiver er för att vara, så har ni ej sett dem ens. Jag vet hur kung Menelaos ser ut. Han är icke en odräglig dräglande snorvalp som du, stackars

bondpojk, och kung Agamemnon är kraftig och storväxt och myndig och inte en kutryggig fånig och dräglande tölp som du där, din misslyckade tackspelardrummel! Kläd ut er åtminstone innan ni kommer till oss för att spela teater! Och gå kvickt ur solen, ty annars blir sjukdomen värre!" Och alla trojanerna uppe på murkrönen skrattade av hjärtans lust åt den älskade prinsens för dråpliga gyckel.

Då talade Nestor och sade: "Trojaner! Vi har kommit hit sista gången i fredliga ärenden. När vi kommer åter blir det som ni själva vill ha det: med järn för att utkräva blod. Liksom många hellener är ni allesammans förblindade av eget övermod, överdåd, girighet, maktsträvan, egendomsvansinne och egoism. Ni har vägrat att lyssna till oss, därför att ni ej vill något annat än krig. Ni vill klå oss hellener och visa oss, att inget ädelmod i hela världen kan bita på Asiens praktiska faktiska makt. Ni vill se oss hellener förgjorda, så att sedan Hellas kan bli era slavar och tjänare, som alla andra förintade namnlösa identitetslösa mänskor i världen. Och på samma sätt resonerar de flesta hellener: de vill bryta sönder det mäktiga Troja, som trotsar och lamslår hellenernas handelsfrihet, och de ser i ert Ilions murar allt Asiens förtryck och världskvävande frihetsförlamande bojor. Som ni vill med dem, vill de krossa er och göra er till sin livegna tjänare och sin förslavade träl. Det är majoriteten inom båda läger som vill detta krig. Må de få det och bita i gräset på kuppen, så att sedan blott individerna, blomsterrabattens förädlade örter, som blott önskar sträva och växa i fred, får så göra och vidare leva när ogräsen bittert gjort slut på varandra. Vi ville, försökte och erbjöd er fred i det längsta, men ni endast skrattade ut oss. Så skratta då, Ilion, tills alla dina vrålskrattande narrar har tystnat och de blott finns kvar som begråter dem. Nestor från Pylos har talat, och må den trojan som har hört och förstått mina ord vara klok nog att överge Troja och vägra att delta i kriget som kommer."

Då ropade Priamos: "Nestor, min ungdomskamrat, jag har hört och förstått dina ord, men jag anar att jag är den ende i Troja som gjort det. Vi två ville icke ha krig, men de unga ha dragit oss in i det. Jag skall ej lyfta en dolk emot någon hellen om hellenerna så kommer in i min borg, sätter eld på mitt hus, enleverar var hustru och svärdotter och jämnar Ilion med marken. Må den som vill krig själv begå det och ta konsekvenserna. Min plikt skall vara att stå fast vid Troja till slutet som det gamla freds-Ilions sista och slutlige representant. Må ni slåss, mina söner, om det er behagar. Jag skall som en pliktskyldig fader se på blott och gråta. Jag tänker ej ingripa. Ni äro vuxna och fria att själva besluta och avgöra om era öden.

Hellener, ni ville ha fred, och ni kom till en konung som ville ha fred. Ändå tycks det bli krig, vilket endast beror av att kungen regerar ej utan regeras av folket han satts att regera. Jag ber er förlåta en olycklig konung den synden. Min makt bär ej skulden till krigshotet utan min vanmakt. Dock ligger slutgiltiga avgörandet hos er själva: Det blir icke krig om ej ni tar initiativet. Jag ber er därför: reflektera och tänk innan ni går till anfall. Om det nu blir krig måste följden bli att en skön världsmakt i bästa fall, världens två skönaste i ett mer troligt fall, måste gå under för evigt. Det har ni att avgöra om det skall ske eller ej."

"Det är Paris som avgör, ty Paris har hand om Helena som är allt vi kommit att hämta. Men Paris vill ej släppa henne ifrån sig, och därmed är kriget beslutat av Paris." Så tänkte Odysseus, medan på nytt Menelaos gav luft åt sitt sinne:

"Vi är lika rena oskyldiga lamm som du själv, konung Priamos. Ingenting avgörs av oss eller av någon annan och allra minst av den som mest ger sig ut för att vara den största avgörande kraften, men allt avgörs endast av Gud. Må Gud råda och alla vi människor fromt resignera inför hans orubbliga vilja." Och därmed begynte den blonde att dra sig tillbaka. Till avskedsord sade hans broder:

"Vi går nu, kung Priamos, med ett tyvärr icke uträttat ärende. Om det blir uträttat hoppas jag liksom min herre att det icke sker genom våld. Om det icke blir uträttat lär vi ej någonsin mer se varandra." Så gick även han. Palamedes, Odysseus och gamle Nestor gick efter i tystnad, ty de visste ej vad de mer skulle säga.

Men när detta uppträde hade nått slutet, och skymningen började dämpa den sjunkande solens allt mjukare ljus, sade Hektor till Paris, sin broder:

"Min bror, varför ljög du?"

"Vad ljög jag?"

"Du påstod att det icke var Menelaos och kung Agamemnon fast var och en mycket väl såg att det var just de två."

"Nej, det såg icke var och en. Till och med jag, som har träffat och talat med dem bägge två såg ju fel i kvadrat när jag av deras utstyrsel trodde att det ingalunda var de. Ingen konung klär ner sig till bonde! Så tänkte jag oskyldigt."

Hektor teg stilla. Han undrade tyst om hans bror nu för en gångs skull talade uppriktigt eller om han åter ljög som en gycklare hycklade.

Kung Agamemnon, hans bror Menelaos, Odysseus, Nestor, Akhilleus och Diomedes kom åter till sina kamrater på fagra Tenedos och kungjorde med gravlikt allvar vad deras besök hos trojanerna lett till. Det var Palamedes som förde de andra sex' talan, ty konungabröderna, Nestor och röde Odysseus var för bedrövade för att förmå tala om den beklämmande nyheten. Så sade käck Palamedes:

"Hellener! Kung Priamos med sina söner, främst Hektor och Paris, har avvisat oss och förvägrat oss drottning Helena. Nu gäller det för oss att avgöra om vi skall ta Spartas drottning med våld eller om vi skall fara tillbaka till Hellas Helena förutan. Vad säger ni, bröder och vänner?"

Då ropade Aias: "Låt maken till stridsämnet tala!"

Då steg Menelaos med värdighet, maklighet och med bekymrat böjt huvud fram, och vad han andäktigt sade var detta:

"O bröder och vänner, jag har givit upp. Jag vill ej tvinga er till ett krig som ni inte har bett om och som ni måhända ej skall överleva. Varenda person här ibland er som vill det får fara tillbaka till Hellas. Jag är icke villig till att för en enda svag kvinnas skull offra de tusen mest tappra och ädla hellenerna och hela Asiens rikaste vackraste stoltaste stad med dess oräkneliga oskyldiga fredliga borgarfamiljer. Jag vill icke börja ett krig som vi alla skall ångra. Så lyder mitt ord. Jag har talat och drar mig tillbaka, beredd att bege mig tillbaka till Sparta som vanärad änkling. Jag

avsäger mig all min vilja. Den giver jag er, ni får avgöra ert och mitt och Hellas' öde helt själva. Jag böjer mig för den gudomliga majoriteten."

Det lägrade sig över alla en dödstystnad som ej en blixt med påföljande åskväder med explosioner och brak mäktat bryta. Men den som då bröt denna tryckande pressande dödstystnad och dess olidlighet var Agamemnon.

"Om ej någon annan vill tala vill jag. Men jag vill icke tala som konung och som Menelaos' maktansvarsbelastade broder. Nej, som en av er vill jag tala, som en äkta trogen hellensk menig simpel soldat, som precis vem som helst av er alla. Ty tystnaden talar mer tydligt än talaren, och denna tystnad, som vi alla känner och håller gemensamt, uttrycker för oss alla en enda sak, om jag ej tolkar stämningen fel. Och vad vi alla tänker i denna här stunden vill jag söka uttrycka. Rätta mig, någon, om vad jag nu säger ej varenda en av er känner och tänker i sitt eget hjärta och själv önskar att han fick säga:

Är kung Menelaos en man? Ger han slaget förlorat förutan att ens hava stridit?

Är kung Menelaos en man? Har han hustru? Är han en god dugande make? Är han en som låter en fräck äventyrare röva hans hustru och icke försöker att återfå henne? Är kung Menelaos en feg vekling, eller är kung Menelaos en kvinna? Ty kvinnor blott låter sig slås och ger inte igen.

Är vi män och soldater från Hellas? Är vi goda ädla hellener? Är vi världens tappraste ljusaste ädlaste bästa mest stridbara folk, eller är vi ett vanligt folk som alla andra, som struntar i heder och ära och rätt och som latar sig i slapp likgiltighet inför vart tillfälle som livet erbjuder oss till att visa vad vi som folk går för? Är vi gudars söner som uppfyller vad plikter guden än ger oss att utföra, eller är vi ett försoffat och primitivt okunnigt simpelt naturfolk, som icke ens vet vad plikt är? Är vi män, eller är vi kaniner och harar och sengångare utan själ, utan Gud, utan något att tänka på utom vår mage?

Och varför har vi sammankallats i Hellas? Har vi icke frivilligt samlats? Har vi icke frivilligt seglat till Troja med rustningar, vapen och sköldar och hästar och vagnar för tio år framåt? Har vi icke frivilligt rest hit till Ilion enkom för den sakens skull, att få ärorikt bita i gräset och dö?

Jag har talat. Om någon ej känner som jag må han tala och säga vad han känner."

Nu steg Odysseus fram.

"Agamemnon, jag känner ej alls såsom du, utan ingenting gjorde jag hellre än reste tillbaka till Ithaka nu, till min hustru, mitt hem och mitt allt. Jag kom icke hit frivilligt, och du själv vet det. Jag lurades att komma hit, nästan med elakt spel, och jag skiter i Ilions skatter, i drottning Helena, i dig och i kung Menelaos och i allt hellenskt, i all dygd, i all heder och ära och glans och i allt som ej har med mitt hem, min familj och min själsfrid att göra. Men när jag nu blickar omkring mig och ser mina landsmän och bröder och vänner i ögonen kan jag blott göra den observationen, att jag är allena om denna min inställning. Ingen av er alla delar med mig vad jag känner. Det ser jag blott alltför klart i era ansikten. Alla ni vill bara slåss och förgöra det härliga Troja och så få ett slut på problemet. Ty Ilion är ett problem, och om ni nu for hem såsom hundar med svansen i skam mellan benen, så skall ert

problem aldrig lösas. Det finns bara ett sätt att lösa problem på, och det är att anstorma dem."

Diomedes steg upp nu och avbröt Odysseus:

"Vem ropar icke med mig med sitt svärd i sin hand nu: Till Troja!?"

Och ur allas strupar kom omedelbart det högt skallande och triumferande härskriet, som en trumpetstöt mot skyn, som all himlens basuner i höjden: "Till Troja! Till Troja!" Och ingen var det som ej deltog och icke sjöng med i den härliga manliga frejdfulla mäktiga kören: "Till Troja! Till Troja!" Varenda en deltog i denna trumpetstöt, förutom en enda: Odysseus, som ensam med sina tvivel och sin skepticism teg så stilla som fängelsemuren.

Men dagen därpå lade alla hellenerna ut från Tenedos' väl skyddade vikar och styrde med värdighet och majestät, i heroiskt, gudomligt och storstilat trots emot norr, emot Sigeum, floden Skamandros och Ilions mäktiga grå ointagliga tinnar. Trojanerna varseblev snart den hellenska gudomliga flottans annalkande, och det blev väldig uppståndelse bland alla borgarna. "Nu är hellenerna här med sin flotta!" skreks överallt, mer eller mindre uppjagat och uppskärrat. Men tappre Hektor förkunnade lugnt:

"Den hellen som först hoppar i land skall jag själv nog se till att ock blir först att bita i gräset!"

Och över all staden gick budet från Hektor, att alla stridsdugliga män skulle göra sig redo att välkomna hjärtligt och varmt sina bröder hellenerna. Och på den dagen begynte en hisklig musik att på alla håll göra sig hörd i den väldiga staden: ett gnissel av dolkar och svärd som blev slipade, ändlösa hamranden, slamranden och digert skrammel av rustningar och allsköns vapen som övades, och icke minst hårda pustar och suckar och stönanden, vrål, tjut och skrik, som av ansträngning utstöttes vid något ovana svängandet av tunga vapnen. Allt gjordes i ordning, allt rustades, allt gjordes redo för krig, ty det fanns icke en som ej trodde att stolta hellenerna kom för att inleda krig.

Nu kom skeppen allt närmare stranden. Odysseus sade till vännen Akhilleus: "Minns du vad vår gamle vän Filoktetes förkunnade: att den hellen som först landsteg i Asien ock skulle bli den som först skulle dö?"

"Tar du dylika vidskepligheter på allvar? Varenda hellen känner till den förbannelsen och fruktar därför att stiga i land. Men just för den förbannelsens skull skall jag vackert se till att jag själv blir den förste att landstiga. Så skall jag komma den första och sista olycksprofetian ordentligt på skam. Ty om en olycksutsaga visar sig vara en lögn skall ock snart alla andra förfela sin verkan."

Och tappre Akhilles stod rustad och färdig i fören med rustning och svärd, sköld och allt och var ivrig att hoppa i land. Som en gyllne galjonsfigur stod han där skimrande såsom en gud i den strålande bländande havssolens middagsglans, och alla såg honom där högt i fören på ledande fartyget och inspirerades av hans vidskepelsetrotsande käcka exempel. Och snart ville alla hellener bli försten att landstiga.

Men för vart årtag och vindskuff de anlände närmare stranden, så såg de hur den var totalt översvämmad av väntande blodtörstiga tungt beväpnade kära trojaner. Och främst av dem alla stod Hektor och spejade efter det skepp ifrån Hellas som först skulle stöta mot land.

Men då ropade kung Agamemnon med röst som klart vågorna bar till vart skepp inom synhåll: "I eftermiddag skall vi jaga trojanerna bort ifrån stranden, i kväll skall vi driva dem in i sin stad, och i morgon begynner vi Trojas belägring, och inom en vecka är Ilion vårt!" Ordet spreds ifrån fartyg till fartyg, och ingenting kunde nu rubba hellenerna från deras ställningar i skeppens förer. De stod fast beslutna att erövra Troja, fullt rustade smidigt som gudar, och inte ett Troja intäckande berg hade mäktat att ändra på deras beslut.

Nu stötte det första av skeppen mot stranden, och hjälten Akhilles var rasande, ty han stod ännu ett trettiotal meter från stranden. "Förbannade skeppare! Usla odugliga roddare! Skeppet far fram som en haltande snigel! Förrän vi når stranden är Ilion erövrat! Gör någonting!" Han var ytterligt uppbragt.

Men på det förträffliga skepp som först stannat vid stranden stod framme i fören den avhållne Protesilaus. Han ropade till sina män: "Är ni rädda för att flyga tappert i land mitt i havet av gudlösa kvinnobortrövande ruttna trojaner? Minsann har det förutsagts att den som först går i land strax skall skoningslöst dö, men det ödet är jag icke rädd för! Må Hellas dra segrande fram över mitt fagra liks fallna rygg! Må jag bliva den brygga och landgång som offrar sitt liv för att Hellas må segra! Seså! Nu far Protesilaus i käftarna på snikna Ilionsulvarna, men han skall fylla de djävlarnas gap så de sedan ej mera kan sluka en enda gudomlig hellen!" Och han svingade sig med briljans över vattnet och skummet i land och invecklades genast i strid med de främsta trojanerna, framför allt Hektor. Han stred som en rasande oxe och stångade många ihjäl innan han själv förgicks genom feghetens övermakts oädla våld. Men när Protesilaus var död hade redan ett hundratal käcka hellener följt honom i land, och trojanerna började redan att vika från stranden, som de heligt svurit att ej ge ett sandkorn av åt de beväpnade gästerna.

Och när omsider Akhilleus äntligen simmande tog sig i land kunde han göra resten för att skrämma bort var trojan från hellenernas strand. Som en krigsgud drog ynglingen fram och spred död överallt bland trojanerna med en så fruktansvärd snabbhet och skicklighet, att alla stadens trojaner förfasades, tappade hakan och stod som förbluffade fånar och tittade på blott av häpnad och fascination hur Akhilleus mördade deras kamrater i klungor. De måste med våld ryckas ur deras undran av kvickare vänner, som fick dem att vända och ränna tillbaka till Troja. Det gjorde de strax sista slutligen hellre än lät sig bli slutgiltigt hastigt nedmejade av den fatala och oemotståndliga och oundkomliga Dödens personliga lie, som tycktes ha lånats åt hjälten Akhilleus vid detta tillfälle.

Och förrän solen var nere fanns ej en trojan längre utanför Ilions skyddande murar. Så ropade högt Agamemnon av övermod, entusiasm, kämpaglädje och segerfröjd: "Så långt, hellener, har planerna klaffat perfekt! Trojas söner har sprungit tillbaka hem till sina mammor och gömt sig i deras förkläden och kjolar och gråter nu

i deras veck. Såsom hundvalpar flyende ynkligt för elden de bränt sig på med svansen djupt mellan benen har de sprungit lipande hem. Och i morgon skall Ilion falla i grekernas händer! De stackarna har ingen chans! Hör ni det, Trojas söner? Ju förr ni ger upp, desto lindrigare blir bedrövelsen. Men om ni framhärdar blir för var dag som ni framhärdar fallet till slut desto större och nesligare. Och ni kommer att falla! Ni har ingen chans emot Gud, som för Ilions ruttenhets skull har beslutat dess fall."

Men den natten bevisade Ilions söner att det ej var ute med dem riktigt ännu. De hörde på kvällen vart ord som den storvulne grekiske konungen djupt förolämpade varje trojan med, och harmen sjöd friskt i var ädel trojans patriotiska sinne. När mörkret var inne gav de svar på tal. Små och listiga utfall från stadens minst synliga portar mot grekernas läger och tält blevo gjorda, så att ej en enda hellen fick den sömn han behövde den natten. Trojanerna stack här ett prakttält i brand, här befriade de några hästar och skrämde dem så att de skenade fram genom grekernas läger, här tog de en vakt och en pojke till fånga, här stal de en rustning, och hundratals rackartyg utförde de, så att grekerna, när de på morgonen vaknade, då var fullständigt utschasade, trötta och arga. Det blev inte mycket strid den andra dagen, och kung Agamemnon fann det vara rådligast att ordna läger på annat håll längre från staden och på en väl inhägnad plats, så att lägret som helhet lätt kunde bevakas.

Naturligtvis blev icke Ilion erövrat denna dag, och icke heller den följande. Icke på hela den långa oändliga veckan kom en enda grek inom Ilions murar, och när första månaden av detta krigsföretag gått till ända var Troja fortfarande intakt och orört, och icke var det mera skadat när även den följande månaden nådde sitt slut. Icke ens efter sex långa månader hade det lyckats hellenerna att komma staden på fall, och än mindre när de första tolv var till ända. Då sade Odysseus: "Vi kunde lika så gärna försöka att lägra oss runtom Olympos och med våra vapen försöka att vältra och vräka omkull det orubbliga berget."

Men dessa ord kom till gemene mans kännedom och även till Agamemnons. Han kallade då samman hären och talade så till dem alla:

"O bröder och vänner, vi har i ett år nu bekrigat, belägrat och tappert försökt bringa Troja på fall, och vi har icke lyckats. Det finns realistiska män ibland er som klart ser att vi aldrig kan intaga staden. Det finns de som vet att vi alla skall dö förrän staden är vår. Det finns de som är säkra på att konung Priamos med sina söner Helenos och Hektor och Paris skall dansa och festa omkring våra samtligas gravar. Så skådom då de allra värsta profetord och utsagor i kalla vitögat! Finns det ej dystrare och mer fatala själsdödande krigsperspektiv? Kläm då fram med de värsta och mest moralmördande spådomar, om ni har några som ännu ej hörts! Låt oss höra och skåda i synen det värsta! Jag är inte rädd för att kämpa och dö! Men trojanernas stad skall besegras, och drottning Helena skall återerövras från dem som med orätt fört bort henne! Rätten och sanningen går framför livet! Om så alla Hellas' hellener skall offras och dö, så skall Ilions murar raseras för alltid! Må alla hellener dö samman med alla trojaner, om blott syftet nås. Låt oss noga bekanta oss med det mest mördande öde som kan bli till allas vår lott. Låt oss se det och noga ta med det i

våra beräkningar och sedan fortsätta strida. Ty inga odds, om de så dubbelt begraver oss, skall hindra oss från att göra vår plikt. Ju mer oddsen är mot oss, dess hårdare skall vi då bjuda dem spetsen och komma dem duktigt på skam. Ej Olympos, om vi så belägrade själva det heliga berget, bestod om vi lade oss vinn om att välta och vräka omkull det. Vad vi vilja göra skall vi också göra, och ingen mur och inget berg och ej ens hela himlen kan motstå oss, ty ju mer orubbligt motståndet blir, desto starkare blir vår agressivitet och vår oövervinnelighet. Vi skall segra och störta det malliga Ilion. Priset i blod lär bli högt, men ej så högt som priset och äran från världen. Jag dör mer än gärna i kampen mot Asien. Vem offrar icke sig själv lika entusiastiskt som jag?"

Och det fanns ej en enda som ej mindre gärna dog än Agamemnon. De jublade alla och ropade ja, och det fanns icke en bland de blonda hellenerna som reserverade sig.

11. Palamedes

Kriget fortsatte dag efter dag, vecka ut, vecka in, ena månaden efter den andra, och år ut och år in. Hellenerna plundrade Asiens kuster och utsträckte sina nödvändiga härjningar söderut ända till Smyrna och längs hela Thrakiens kust till Abdera, som då ännu icke var grekiskt. Men till Dardanellernas stränder lät icke trojanerna någon hellen komma fram. Hellesponten bevakades väl och försvarades ytterst väl, och det var omöjligt att komma genom där, ty aldrig mäktade grekerna helt innesluta, belägra och omringa det ständigt mer och mer undsatta, hjälpta, förstärkta och mobiliserande Ilion, som hela Asien tycktes ha råd och ha lust att försvara emot, som de kallade dem, de imperialistiska rovgiriga européerna.

Dock fanns hos grekerna ett eller annat fromt ljushuvud som icke upphörde tro på att tvisten var möjlig att avgöras fredligt i godo. Han visste att alla de tappraste våldsmännen, som Agamemnon, Akhilles och Hektor, var hopplöst omöjliga att resonera med om den ömtåliga och nästan redan ihjältigna tanken om fred, men han trodde på Trojas kung Priamos. Denne ljusblå optimist var den klarsynte friske begåvade yngling som redan gjort sig populär och bemärkt ibland alla hellenerna och vars namn var Palamedes. Försiktigt försökte han först intressera sin konung och sina kamrater för återupptagandet av fredsförhandlingar, men alla svarade tvärt: "Vi förhandlar ej åter om fred förrän Troja på knä ber oss om det!" Och samma svar fick han från varje trojan han uppsökte i striden i avsikt att höra vad fienden tänkte om fred. Hektor ropade till honom medan han nödtorftigt måste försvara sitt liv mot den ypperste av alla Ilions krigare: "Hälsa var grek, om du undkommer levande från denna strid, att vi Ilions söner förhandlar om fred endast med våra dödliga vapen! Om än flera av oss gärna gav er tillbaka Helena, så kan icke en enda av oss förlåta de plundringar som ni har gjort längs Asiens kuster! Ni skall alla dö, ej för slinkan Helenas skull, utan för er egen skändlighets skull!" Och han ansatte fredstrevarn svårt. Palamedes fick dra sig ur striden med skam som en flyende för att ej bli

likviderad som alla de andra som Hektor med glädje beströdde den blodiga marken med.

En mötte fredsmäklaren bland trojanerna som hade samma idé som han själv. Det var unge fjunkindade Troilus, en sjuttonårs pojke men broder till Hektor. De två optimisterna möttes i striden, som vanligt så inledde strax Palamedes ett samtal om fred med sin fiende, och konsekvenserna därav blev snart att de upphörde strida. Så sade oskyldige Troilus: "Som du vill jag ingenting hellre än fred, och jag hörde av Paris och Hektor att du mitt i striden förbluffat dem med att med ens börja tala om fred med dem. Därför blev jag intresserad av dig och försökte att uppsöka dig i bataljen. Jag fann dig. Men säg mig nu: hur tror du alls att fred skall kunna ske?"

"Jag har skäl till att tro att er gamle kung Priamos helst aldrig såg att det här kriget började."

"Det är så sant som du säger det: ingenting vållar min far mera oro och vånda och sorg än det krig som han helst av allt önskade undvika."

"Det vet jag vidare säkert, att mina kamrater hellenerna fullt vore nöjda om blott deras drottning Helena blev okränkt och frisk återbördad till dem. Om de blott finge henne tillbaka så fore de alla tillbaka till Hellas. Och det tror jag även, att Priamos gärna gav henne tillbaka till oss. Hör nu min fräcka plan: om du kunde med din gamle vise förståndige far smuggla över Helena till oss utan att någon annan trojan finge veta det, så skulle detta fördärvliga krig vara över i ett enda ärorikt nafs."

"Vad du säger är rätt, och jag tror ej att vi skulle klandras därför om vi gjorde det, ty det finns många trojaner som hellre såg fred än Helena. Det är bara Paris och hans alltför mäktiga vänner som tvingar oss att hålla kvar den eländiga kvinnan."

"Som dock är vår världs allra skönaste kvinna, och jag fattar mycket väl att tvenne världar har råkat i strid för den gäckande skönhetens skull. Men jag ser att kamrater och fiender här runt omkring oss betraktar oss misstänksamt. Vi måste fortsätta strida."

"O broder, det bjuder mig mycket emot!"

"Även mig! Låt oss avtala något. I natt, om jag kan, skall jag smyga mig fram till er stads minsta port. Om jag ej kommer dit just i natt skall jag tappert försöka varenda en natt."

"Själv skall jag vakta noggrant varenda en natt vid den porten tills du kommer dit."

"Och då skall vi planera! Men var mycket aktsam om att detta ämne förbliver en hemlighet mellan oss två! Du får tala om saken med Priamos, men icke med någon annan!"

"Jag lovar! Farväl, käre fiende!"

"Min ende broder och vän, fast du finns ibland fienderna, lycka till och farväl!"

Och de lät sig där skiljas av stridernas damm och tumult, så att de icke mer såg varandra.

Men när brodern Hektors befallande myndiga röst plötsligt bakifrån nådde den omogne ynglingens öron, så ryckte han till. Hektor sporde:

"Min broder, vad talade du om med ljusögde greken, när ni icke stred? Hela hären såg på med förundran hur två mycket ensamma fiender ej slogs för livet men lugnt stod och pratade stilla i stället. Försökte han även att inbilla dig något lögnaktigt trams om en omöjlig fred?"

"Ja, jag lyssnade till honom och kom med motargument. Icke hade jag hjärta att lömskt slå ihjäl en idiot som var galen nog att söka slå blåa dunster i mig om en omöjlig fred. Den vanvettige stackaren har nog fått kriget på hjärnan."

Då närmade sig tappre Hektor och viskade nästan:

"Min broder, vad än du försöker att uträtta önskar jag dig lycka till."

Troilus lyste strax upp, och han vände sig om glädjestrålande mot sin högt älskade broder, men denne var redan burdust inbegripen i närkamp med en alltför dristig hellen, som olyckligtvis närmat sig honom.

Men Troilus var glad hela dagen, ty nu hade han en väsentlig affär att bestyra om.

Men av hellenerna kom Diomedes fram till Palamedes och varnade honom och sade: "Min vän! Man ser med ganska ogina ögon hur du söker bröder bland fienden. Upphör därmed, ty vi vill ej förlora dig. Tilltala aldrig en fiende vänligt i strid mer!"

Och strax gav vår vän Palamedes det löftet: "Jag lovar vid gudarna att aldrig göra så mer." Diomedes förstod att han menade hålla det löftet och lämnade honom i fred, själv helt nöjd. Men när då Palamedes såg store bravur-Diomedes gå bort såg han röde Odysseus stå nära till sig, och genast förstod Palamedes att denne Odysseus hört och sett allt. Han förstod det av röde Odysseus' knipsluga fysionomi. Och förfärad, förbluffad och häpen såg ljusögde hjälten hur konung Odysseus blinkade till honom med ena ögat. Det var en förtrolig och vänskaplig blink, men vår vän kände sig i den stunden totalt genomskådad från hjässan till tårna.

I smyg samma afton begav han sig stilla till den port i Ilions mur som hans själsfrände Troilus bestämt för det företag de skulle modigt försöka tillsammans att föra igenom. Ej visade sig någon Troilus den kvällen, och ej heller nästa, men närmare midnatt den tredje kväll greken stod frysande väntande där kom försiktigt ur porten den smygande Troilus.

"Nå?" frågade strax Palamedes.

"Schh!" svarade Troilus med fingret på munnen. Och med Palamedes i armen gick Troilus ifrån murens närhet och ut i de nattliga skuggorna, där mörkret omhöljde dem och blott spöken och andar och döda var mäktiga att kunna tjuvlyssna till deras tal.

"Jag har talat med pappa, kung Priamos, och han är villig att hjälpa Helena från Troja med min och din hjälp."

"Det är goda välsignade nyheter."

"Största problemet emellertid blir att få drottning Helena förnuftig och samarbetsvillig."

"Vill hon icke lämna sitt fängelse?"

"Konungen vet ej och ej heller jag. Hon är nyckfull och gåtfull och helt oberäknelig och svårtillgänglig. Det finns ingen alls som vet vad hon egentligen

tänker och vill. Konung Priamos fruktar att, om man försöker att få henne med övertalning, hon skvallrar för Paris."

"Så blir vi då tvungna att bortföra henne med våld."

"Det blir vanskligt och svårt. Jag är ung och ej erfaren, och gamle Priamos är både gammal och skröplig. Så giv oss ett råd, Palamedes. Skall vi våga inviga henne i planerna, eller skall vi våga bortföra henne med våld?"

"Båda sätten är ytterst riskabla. Finns det ej en tredje väg? Finns det ej någon närstående präst som du känner som umgås med kvinnan?"

"Helenos, men han är en svår patriot. Jag tror ej han är pålitlig."

"Finns det ej andra?"

"Det finns en ung flicka som heter Kressida. Hon är Kalkhas' dotter. Hon känner Helena och tjänar som jungfru och piga åt henne ibland. Kanske hon kan ge oss någon hjälp?"

"Nej, en kvinna är aldrig att lita på. Henne skall du icke tänka på i denna sak."

"Men Kassandra, min syster, Guds egen prästinna och Ilions pålitligaste orakel?"

"Om henne har jag hört ej dåliga rykten. Men hon är för sanningskär. Hon är ej alls diplomat. Nej, vi vågar ej lita på någon. Bestäm själva, du och din fader, hur saken skall utföras. Jag kan ej hjälpa er innanför murarna. Omtala sedan för mig vad ni har kommit fram till. Jag väntar var natt här vid porten på dig."

"Det är bra. Vi skall nog hitta på ett idiotsäkert sätt att få ut den eländiga kvinnan. Om inte så kastar vi ner henne från Trojas murar till er."

"Nej, det skall du ej göra. Då kan hon ju bryta ett revben."

"Trojanerna gör det en dag, skall du se, om hon stannar i Troja för länge."

Och därmed tog deras palaver för aftonen slut. Hjärtligt önskade båda varandra god natt. Sedan skildes de.

Och Palamedes begav sig tillbaka till grekernas läger. Men där överraskades han av Odysseus, som lugnt satt i Palamedes' personliga tält och inväntade honom. Naturligtvis blev Palamedes förskräckt. "Vad vill du, Odysseus?"

"Jag vill dig blott väl. Säg, vad gör du var natt vid trojanernas murar? Vad håller du på med? På mig kan du lita. Jag skvallrar ej men hjälper tvärtom med tacksamhet till om jag kan."

"Jag planerar tillsammans med Troilus, kung Priamos' son, att få ut fru Helena från Troja och så återbördad till er, med som följd fred för Ilion, Hellas och världen."

"Jag anade det. Men hur skall det gå till?"

"Konung Priamos själv tänker hjälpa oss."

"Det låter bra. Var försiktig blott, så att ej någon får reda på saken förrän den har genomförts. Bland oss hellener finns många som ser blott med hat på de stackare som ej vill låta dem erövra Troja och jämna den hatade hindrande borgen med marken."

"Jag tror icke du är bland dem. Därför har jag för dig vågat avslöja planen."

"Jag skall ej förråda dig. Hoppas du lyckas. I den mån jag kan skall jag skydda ert företag. Därför var det så nödvändigt att jag grundligt blev informerad. God natt." Och de önskade båda varandra god natt. Palamedes var lugn och tillfreds, ty

Odysseus' midnattsvisit hade blott medfört stigande känslor av tillförsikt och säker trygghet.

Men Troilus var kär i Kressida, den blomstrande jungfrun och dottern till Kalkhas. Själv ville hon helst till hellenerna, ty hon var ej den som gillade Paris. Hon såg att den junkerns självsvåldiga dumdristighet skulle blott bringa olycka över trojanerna. Hon var ock innerligt fäst vid sin far, som ju var hos hellenerna. Ofta var hon hos Helena, och hon och Helena var goda uppriktiga vänner som trivdes rätt väl med varandra.

Men Troilus omtalade för sin avgudade kyska Kressida vad han ville göra och frågade henne om råd. Mycket uppmärksamt hörde hon på, men hon kunde ej vara sin tillbedjare till god hjälp eller nytta. Men själv tänkte hon på sitt eget bevåg minsann göra sitt bästa för att få Helena och även sig själv ur den föga uppskattade staden.

Hon träffade den samma dagen Helena och talade om för den skönaste kvinnan i världen vad Troilus och Priamos önskade göra. Helena var road och frågade närmare efter detaljer. Kressida berättade allt vad hon hade fått veta. Då sade Helena: "Det låter som ett ganska lovande äventyr. Må junker Troilus och konungen göra med mig vad de vill. Det skall bli mycket spännande att se hur det skall gå till när de djärvt enleverar mig, gubben och gossen. Men självmant går jag aldrig ut ifrån Ilion. Här sitter jag för att männen skall slåss om mig, och må de slåss om mig tills de är alla förgjorda. Må en endast av alla världens män klara sig och överleva, och hans skall jag bliva, om så det blir själve den halte och vanskapte enögde och puckelryggige stackars Hefaistos."

"Min fru, vill ni då inte frälsa hellenerna och denna stad ifrån kriget?" Så frågade flickan rätt upprörd.

"De började kriget. Må de också frälsa sig från det. Själv har icke jag någon del i krigsgalna brutala förvildade mäns kämpagalenskap."

Och unga jungfrun Kressida begav sig besviken från den som hon älskade. Hur kunde den sköna drottningen vara så kall? Kalkhas' dotter, naiv, ung och godtrogen, hade förstås trott och tagit för givet att sköna och kloka Helena direkt skulle ställa sig till konung Priamos' och Troilus' tjänst. Icke trodde hon att fru Helena var så kokett att hon ej skulle så där utan vidare vara förnuftet, moralen och rätten behjälplig.

Men listiga kvinnan Helena var smått intrigerad av vad hennes trotjänarinna berättat för henne. Hon tänkte: "Så! Vill de då göra min glädje så kort att de vill göra slut på det skojiga kriget direkt? Nej, så lätt skall de ej vinna drottning Helena tillbaka! Förrän de får åter Helena skall de allt förtjäna att få henne åter. Min man Menelaos skall visa att han är min man innan han åter får det ansenliga nöjet att åter få skåda sin hustru. Än står Trojas murar, än lever trojanernas hjältar, och knappast en enda hellen har fått bita i gräset ännu. Skådespelet har knappast ens börjat, och så vill de avbryta det. Nej, så enkelt skall de icke få det."

Och nästa gång Paris besökte sin sköna berättade hon för sin slav vilka planer som smiddes mot henne. Den blonde förslappade ädlingen tappade hakan och blev

helt förskräckt. Sedan blev han förargad och slutligen vred, och han svor att minsann komma så synnerligen förrädiska planer på skam.

Troilus hade ej sett Palamedes vid porten den aftonen, ty Palamedes var fast i en tillställning hos Diomedes, och den alltför vänlige och generöse tydiden höll kvar Palamedes till midnatt, ty han hade mycket att tala om med Palamedes. Men följande dag innan ännu en strid hade inletts, så ankom ett underligt festekipage till hellenernas läger. Det höll utanför Palamedes' spartanska och blygsamma tält. Dess körsven lät utropa att den som söktes var herr Palamedes. Då kom Palamedes ur tältet med dröjande steg och med undran och oro. "Vad är det?" Så frågade han spannets förare. Föraren svarade:

"Ädle högt vördade herr Palamedes, vi skickats från Ilion av konung Priamos själv att till er härmed frambära gåvor och pengar och guld som ett tecken för den stora tillgivenhet som kung Priamos hyser för er." Palamedes blev blodröd, ty många hellener stod undrande nära och tittade på, och bland dem var Patroklos och Thersites och Diomedes. Så utbrast av harm Palamedes:

"Är ni ifrån vettet?" Han fick inte fram mer än så, men trojanske budbäraren lossade kallt vagnens guldlast och lade den för Palamedes' två smutsiga trasskodda fötter. Budbäraren tillade: "Aldrig skall Priamos glömma vad ni försökt göra för Ilion." Och sedan for denne åkare lugnt och behärskat och värdigt tillbaka till Troja med lättare vagn än han kommit med.

Röd som en pion stod förstenad av harm Palamedes på stället som rotad i marken. Till honom kom då Diomedes, förbryllad förstås, fram och frågade: "Vad, Palamedes, min vän, skall väl detta betyda? Vad har du, en grek och en fiende till allt trojanskt, gjort, att Ilion ärar dig mera än någon hellen?" Palamedes var alltför chockerad för att kunna svara. Han var så att säga tillintetgjord av detta svek ifrån Priamos. När han ej svarade sade på nytt Diomedes: "Du kommer att ställas till svars för det här. Du förstår att det är oundvikligt." Då svarade den andre ädlingen ett undergivet besegrat svagt "ja".

Det blev rättegång den samma aftonen. Kung Agamemnon, hans bror Menelaos, Akhilleus, Aias, Patroklos, Odysseus, Idomeneus, och Tydeus' son Diomedes, bland andra, var närvarande. Den som saknades var gamle Nestor, som ursäktat sig, ty han hade den dagen fått sår ej av fienden blott utan dessutom ock blivit ormbiten. Kung Agamemnon som domare inledde krigsrättegången.

"Min vän, det har påståtts att du fått presenter av Priamos, kungen av Troja, och att dessa gåvor är aktningsvärt dyra och furstliga. Stämmer det?"

"Ja."

"Varför sänder dig Priamos, fiendens konung och ledare, dyrbara gåvor?"

"Jag svär att jag själv ej förstår det. Jag har aldrig sett eller träffat kung Priamos."

"Någon skum anledning måste det finnas dock till dessa kostbara hedersbetygelser. Vad säger Thersites?"

"Jag har i tre nätter sett Palamedes här smyga sig ut ur hellenernas läger i riktning mot Troja, och han var benägen om att ej bli sedd utav någon hellen under sina försiktiga utfärder. Ja, han var uppenbart rädd för att någon hellen skulle se

honom när han begav sig till Troja i natten. Men jag hade ögon att se med och såg honom."

"Usle förrädare!" viskade hätskt Palamedes.

"Behärska dig," manade kung Agamemnon, "om du vill förbliva vid liv. Är det sant allt vad Thersites här har berättat? Har du i tre nätter begivit dig ensam till Troja?"

"Ja, konung, det har jag."

"Och varför?"

"För att på personligt initiativ åstadkomma en positiv uppbygglig för alla lönsam och varaktig fred. Jag har velat få slut på det här ödesdigra förbannade kriget. Det är, kära vänner, mitt brott."

"Varför ville du ej tala om dina planer och inviga andra i dem? Varför gick du på skumt vis till väga som brottslingar gör? Om du hade utförbara planer för att få till stånd lönsam fred, varför delgav du ej dem åt dem som du tjänar och svurit att lyda?"

"Emedan jag visste att många hellener ej ville ha fred. Om jag framlagt för er mina vilda fantastiska planer, så hade de omedelbart likviderats och aldrig ens tagits upp till betänkande. Därför försökte jag ensam att tvinga er alla till fred med att en vacker dag presentera framför era näsor Helena. Och det hade jag även lyckats med, om ni ej börjat att misstro och misstänka mig. Nu tror ni att jag är en förrädare, men allt jag gjort har blott varit för allas vårt bästa."

"Om du, som du säger, var säker på att många av oss ej ville ha fred, varför vågade du ändå trotsa oss och söka tvinga oss till det?" Så frågade Thersites.

"Så frågar endast en riktigt förstockad och dum idiot till soldat. Jag tog initiativ. Den som aldrig tar initiativ är en nolla som ingenting duger till. Jag tog på mig krigets ansvar. Den som icke frivilligt tar på sig ansvar ibland är en nolla som ingenting duger till. Jag sökte styra och ta allas öden i min lilla hand. Det var dristigt, förmätet och smått övermodigt, kan hända, men dock var det ädelt och gott, rätt, förnuftigt och klarsynt att göra just så som jag gjorde. Jag lekte diktator och självhärskare och despot, i det att jag försökte bestämma och avgöra Hellas' och Ilions öden, men det gjorde jag blott i visshet om att det var till allas fromma. Ni kan ännu få ut Helena, om ni endast litar på mig."

"Men du har ej ännu bortförklarat kung Priamos' dyra presenter till dig," sade Thersites spotskt.

"Och det kan jag ej göra, ty jag kan ej fatta vad Priamos' avsikter är med att ge mig dem. Sanningen kan ni blott få av kung Priamos."

"Skulle vi då gå och fråga kung Priamos där mitt i fiendestaden vad han nu egentligen menar med att skicka enskilda greker presenter? Nej, du måste själv klämma fram med vad tjänster du gjort konung Priamos. Det är mer praktiskt, bekvämt och mer logiskt."

"Jag vet icke mera än vad jag har sagt."

"Palamedes vill icke bekänna! Han vill ej bekänna!" Så retades Thersites med Palamedes, men nu avbröt konungen honom och sade: "Håll tyst, din odrägliga narr!

Låt oss nu ha en omröstning. Vilka vill satsa på fred enligt denne vår vän Palamedes' fantastiska planer, och vilka vill strida tills Troja är jämnat med marken? Må de som vill strida och icke ha fred räcka upp sina händer!" En överväldigande majoritet räckte upp sina händer, och konungen sade: "Det tycks, Palamedes, som om du var nästan allena om att vilja fred.

Må vi rösta igen nu om denne mans skuld eller oskuld. Han har blivit anklagad för att ha sökt att förbrödra sig med våra fiender. Ni har fått höra hans vittnesbörd. Han har bekänt att han sökt sig till Ilions murar tre nätter i rad för att utverka drottning Helenas utlämning från Troja på helt eget initiativ. Detta uppsåt må vara berömvärt. Den mera allvarliga biten är att han förtiger och ej vill förklara kung Priamos' märkliga gåvor till honom. Den tystnaden måste tyvärr, Palamedes, ge upphov till misstanke om spioneri och avslöjanden inför trojanerna om våra planer och våra befästningar. Och inför sådana grava indicier verkar ej mera Helena-historien trovärdig."

"Hur kan ni tro att jag är någon spion och förrädare? Har jag ej utmärkt mig alltid? Mitt enda förräderi i så fall var att jag ville fred! Och den ende som anklagar mig och vill kompromettera mig är den förrädiske uslingen Thersites! Är han då mera trovärdig än jag?" Palamedes var redan ifrån sig av stigande hopplös förtvivlan. Han kunde ej fatta vad han råkat ut för och kunde ej mer orientera sig.

"Gåvorna från konung Priamos fäller den arme," förkunnade resignativt Diomedes.

"Vad säger ni andra? Är prins Palamedes oskyldig till förräderi eller skyldig? De som anser att han är skyldig må räcka upp händerna."

Åter befanns det att de som uppräckte en arm var en överväldigande majoritet.

"Alltså måste du dö, Palamedes, ty sådan är lagen i krig," sade mörkt Agamemnon.

"Skall då den okunniga majoriteten bestämma och råda och avgöra över den kunniga minoriteten? Det finns de bland er som är lika medvetna som jag om att jag är ett oskyldigt lamm. Skall ni tiga och se hur jag offras? Odysseus, du vet att jag talat sanning. Vill icke ens du träda fram och försvara mig? Vågar du icke?"

"Min vän," sade konung Odysseus tydligt med sorg, "jag var med dig i ditt företag, och jag stödde det hjärtligt men insåg samtidigt hur farligt det var. Därför varnade jag dig och bad dig att inte ta risker och framför allt att icke avslöja vad du höll på med för någon förrän vår Helena var ute ur Troja. Nu synes det att någon måste ha skvallrat och avslöjat planen för någon i Troja som var helt emot den. Jag tolkar den komprometterande gåvan från Priamos såsom ett skickligt förslaget och helt infernaliskt förödande dråpslag mot samtliga fredsplaner. Jag tror ej Priamos själv ligger bakom, och jag skulle föreslå att vi ber Priamos om en förklaring."

"Vi är mitt i brinnande krig," sade nu Diomedes. "Misstanken om lömskt spioneri utfört av Palamedes för Ilion kvarstår, och han kan ej jäva den, och vi har ej tid med utredningar, som kan vara på sin plats i fredstid, men nu mitt i kriget kan vi icke lita på någon trojan. Jag beklagar, Odysseus. Kung Agamemnon har rätt. Det är krig, och

i krigstid går säkerhet framför allt annat. Vi kan icke ta några risker. Det verkar som om Palamedes har gjort det, och det får han stå för."

"Ni är bara dårar och kräk, som full väl vet att jag är oskyldig och ej vågar säga det. Ni är blott rädda för folket, för menige man, för den stockdumma dövblinda majoriteten, som hellre vill fälla än fria, som hellre vill utplåna, plundra och klå det oskyldiga Troja än se henne leva. Ni följer med majoriteten, ty ni vill ej gärna bli offer för den såsom jag. Hellre tiger ni brottsligt och följer med massan i vad som är ont och tar livet av mig än ni vågar ta lilla och ensamma rätten, försvarslösa kränkta Justitia, i sunt försvar. Ja, ni tiger och ser mig bli avrättad, men jag skall icke dö utan att lämna kvar diger förbannelse åt er att smälta. Ni mördar mig nu, och för det skall ni alla bli mördade. Jag ville giva er fred, liv och glädje, och därför avrättar ni mig. Ni skall få som ni vill! Tag då döden och sorgen i stället! Ej någon av er som jag ser här skall levande komma till Hellas, förutom de stackare som när de hemkommer där skall få se sina hustrur begravda i äktenskapsbrottets fördärv, smuts och avgrundsträsk. Den av er som kommer levande hem ifrån Troja skall finna sitt hem korrumperat och skändat och oigenkännligt och mera förstört utav laster och brott än det harmlösa skuldlösa Ilion någonsin skall bli av våld, eld och svärd. Prästen Kalkhas skall minnas och styrka min spådom!"

"Gör slut på den stackars olyckliges tal! Täpp till käften på honom! För bort honom!" löd Agamemnons kommando, och furst Palamedes blev bunden med händerna bakom sin rygg och försedd med en skoningslös munkavle – Thersites' svartaste halsduk. Nu var Agamemnon på farligt humör, ty hans djupa vulkaniska vrede var uppretad: "Låt honom icke mer säga ett ord förrän hans huvud skilts ifrån kroppen! Låt munkaveln lära den spionen att hålla sin käft intill döden!" Och så blev den till evig tystnad nu dömde martyren brutalt bortförd hopplöst mot döden. Det följde en långvarig tryckt och rätt pinsam förstämning vid rådet, tills kung Agamemnon till slut lyckats lugna sig. Och så frågade han då med huvudet böjt sin vän Kalkhas:

"Vad säger ni, ädle profet? Kommer ädlingens ord att slå in?"

"Ja, vartenda ett av hans profetiska ord kommer nog att slå in, om ej..."

"Om icke vad?"

"Om ej en utav Ilions heliga jungfrur kan hämtas ur Troja till oss."

"Det skall väl icke vara så svårt."

"Men det måste dock vara en särskild."

"Och säg vilken särskild?"

"Den dygdiga jungfrun Kressida, som händelsevis är min dotter."

Då sprack Agamemnons ohyggliga mörker och dysterhet ut i ett skratt.

"Du skall få som du vill, din förslagne och listige präst! Men glöm inte ditt löfte, att furst Palamedes' ohyggliga spådomar då måste komma på skam!"

"De skall komma på skam, minsann, så länge jag är i livet!"

"Då skall också jungfrun Kressida bli utväxlad och förd till dig ifrån Troja."

Och följande gryning blev prins Palamedes offentligen avrättad för att ha umgåtts med fienden, ty det var förräderi, enligt flertalets allmänna mening. Men

vem detta flertal, och vem denna majoritet, som bestämde, var, visste ej någon, ty den hade ej något namn, och det fanns ingen enskild som sade sig höra till den.

Agamemnon var trogen sitt löfte till Kalkhas. Han inledde snart underhandlingar med konung Priamos om Kalkhas' dotter Kressidas förening med fadern. I samband därmed ställde kung Agamemnon försynt ock förfrågan vad Priamos visste om någon trojans muta till Palamedes. Kung Priamos var helt förvånad och visste ej något. Då insåg hellenernas konung sitt misstag och tog aldrig mera upp ämnet.

I Troja var Kalkhas en ärad och avhållen man, ty det var ju trojanernas mening och tro att han gått till hellenerna för att förklädd som förrädare flydd ifrån Ilion i själva verket förråda hellenerna. Därför var ingen emot att Kressida fick gå till sin far, utom en. Denne ende var Troilus. Med iver och stor energi protesterade ynglingen vilt mot att jungfrun blev utlämnad åt deras fienders godtycke, och han var även den ende som öppet betvivlade Kalkhas' moral, intentioner och lojalitet. Följden blev att kung Priamos måste behålla Kressida, och genom sitt sändebud bad han sin vän Agamemnon om ursäkt därför.

"Varför vill de ej släppa Kressida?"

"Det är bara en som ej vill låta henne bege sig till er, och det är unge Troilus, kung Priamos' son, ty han älskar Kressida."

"Vad säger du, Kalkhas? Skall vi rycka detta förälskade par grymt i sär från varandra?" Så sporde den mäktige konungen, och Kalkhas svarade:

"Denne olycklige Troilus är endast en valp. Att han älskar Kressida behöver ej nödvändigtvis alls betyda att hon älskar honom tillbaka. Men det skall jag säga er, och till er samtliga tappra hellener, att om denne Troilus får leva tills han fyller tjugo så skall aldrig Troja bli ert."

"Och hur gammal är Troilus idag?"

"Han är nitton år fyllda, om jag nu minns rätt."

"Hör, hellener!" Så ropade nu Agamemnon. "Den kämpe som lyckas ta livet av Troilus skall bli rikt belönad!" Och sålunda vinnlade sig alla kämpar om att söka nå denne Troilus i striden. Men den som fick äran att ta unge Troilus av daga var hjälten Akhilles förstås. Han kom stolt ifrån striden en dag med ett huvud i handen, och huvudet var sköne Troilus'. Akhilleus sporde: "En vackrare fiende har jag ej någonsin dödat," och slängde det livlösa huvudet för Agamemnons konungsliga fötter. Akhilles blev rikligt belönad med det allra finaste hästspann som konungen ägde, och nu fanns ej någon i Troja som hindrade jungfru Kressida från att lämnas ut till hellenerna. Men när hon kom till hellenernas läger och återförenades med sin högt älskade fader, så gjorde åtskilliga kämpar i lägret förbålt stora ögon inför henne, ty hon var vacker. Kressida och Troilus var kända bland menige man som det vackraste paret näst efter Helena och Paris. Och den som speciellt aldrig fick någon ro efter att ha fått skåda Kressida var den store kämpen och kraftkarlen, trygge och pålitlige Diomedes.

Så misslyckades Palamedes' och Troilus' välmenade fredsförsök fullständigt och kapitalt och medförde blott skickelsedigra personliga onödiga katastrofer. Kung

Priamos var den som mest sörjde däröver. Nu syntes inte en fredsmöjlighet under fem långa år. Först när Hektor var död i det tionde krigsåret, och konung Priamos tårögd besökte Akhilleus, yttrade någon igen ordet fred på fullt allvar. Och den som uttalade detta utopiska ord vid det tillfället var häpnadsväckande nog den mest stridsgalne krigshetsaren bland hellenerna, nämligen själve Akhilleus. Ty han var kär i kung Priamos' dotter, den blåögda glada och småväxta söta förtrollande mön Polyxena. Han sade till Priamos: "Ej vill jag motta ditt guld. Nej, ett mer lämpligt pris vill jag namnge. Du får din son Hektors misshandlade oigenkännliga kropp, om jag får Polyxena, din dotter, till hustru." Och härlige stolte Akhilleus tillade grymt: "Och om ni även ger oss Helena tillbaka, så lovar jag att göra mitt allra bästa för att ordna åt er trojaner en uthärdlig fred."

Men då var det kung Priamos som sade nej. "Käre frände, min bästa sons mördare, min Polyxena skall du gärna få om jag återfår liket av Ilions ädlaste son. Men tro inte att Ilions krafter är slut bara för att min Hektor är död. Försök inte att inbilla dig att du nu är osårbar och oövervinnelig och att nu ingenting står mellan dig och vårt Ilions fall, bara för att din ende jämnstarke dödsfiende nu är oskadliggjord. Ännu kan vi minsann slåss, om vi så bara snart skall bestå av bedrövliga haltande skröpliga gubbar och gummor och jollrande spenabarn, änkor och lik. Vi skall slåss emot er än om så ni tar livet av alla stridbara trojaner. Din stolthet skall komma dig enbart på skam. Vill du skryta och vänta dig att alla fiender skall böja knä för din skrävlande fåfänga kan du då lika så väl gå och ålägga havet att göra sig hårt och spatserbart. Ni är mycket morska och stöddiga nu, ni hellener, för att ni har mördat min Hektor, min stads oumbärligaste stöttepelare, men leken är inte slut än. Än finns det i Ilion män som kan slåss, och de slåss hellre och dör som Hektor än att de tål höra helleners asstinkande övermodsskrytord. Än har ni ej utplånat, skändat och bränt vår stad Ilion. Om ni vill godtyckligt tukta, befalla och göra med oss vad ni vill och behandla oss som era hundar får ni vackert vänta tills Troja ej finns mer.

Vi har talat färdigt. Jag tackar dig för att du lyssnat till denne otröstlige faders veklagan och böner och givit den arme hans älsklingssons oigenkännliga lik, och du skall som betalning få min allra gladaste dotter, min tös Polyxena. Må denna affär vara avklarad, överenskommen och avslutad."

Och konung Priamos fick sin sons lik, och Akhilleus fick Polyxena. Kung Priamos grät med sin stad över Hektor, den älskade, medan Akhilleus skrattade med Polyxena.

När Hektor var borta blev Ilions starkaste förkämpe Memnon, den väldige, med sina raska fenikiska härskaror. Denne gigantiske Memnon, en ädel och högst företagsam och kallblodig ledare från Etiopien, hade med hänsynslös uppoffring och energi samlat väldiga härar från Persien, Egypten, Arabien och Etiopien och dragit med dem till Ilions hjälp. Han var fruktansvärd och nästan lika okuvlig som Hektor, och hans svarta grymma araber och negrer var gräsliga odjur och vilddjur som slogdes som fradgande tigrar i striden. En dag kom den åldrige Nestor i närstrid med Memnon. Den gamle var trött och svårt utsatt, då sonen Antilokos kom till hans hjälp. Denne unge Antilokos var Nestors endaste son. Han var varmt fäst vid fadern

och var fast besluten att rädda sin älskade farsgubbes liv, och så tvingade han den förfärlige Memnon till närstrid med sig, så att Nestor kom undan med livet. Men Memnon tog livet av unge Antilokos. När gamle fadern, som återvänt blodig till lägret och vilat sig där, mottog dödsbudet, yttrade han med sin vita gleshåriga flintskalle blottad:

"Min son! Jag var tacksam för det att du räddade mig undan Memnon, men var det ej bättre att jag som var gammal fick dö för den svarte och du överleva som ung var, än att du fick dö och den gamle försvagade gubben fick leva, berikad dessutom med sitt hela livs största hårdaste sorg?

Är det detta, hellener, som jag nu i tio år dag ut och dag in har slagits för här framför Troja? Är detta min lön? Redan när jag begav mig med er, Agamemnon och furst Menelaos, till Troja var jag grå och lastgammal, och jag var viss om att jag skulle dö med stor ära i detta så härliga och ärorika gudomliga krig bland de första som stupade. Men aldrig har döden nått mig, och jag har i stället fått se hur det här oupphörliga kriget för varje år blivit allt ondare, ruttnare, uslare och ärelösare. Vem ville ha detta krig? Några få individer. De flesta var mot det och ville ha fred. De försökte med risk för sitt liv åstadkomma den fred även som alla åstundade, men de mördades därför. Vem har kunnat glömma vår vän Palamedes? Han dräptes för att han fått gåvor från Priamos, men dessa gåvor var icke från Priamos utan från Paris, som genom Helena fått veta vad vår gode vän Palamedes försökte att uträtta, varför den nidingen skickade till honom kompromettterande gåvor för att komma hans nästan klaffade planer på skam. Detta visste vi alla, varenda hellen visste att Palamedes var oskyldig, och ändå dömde vi honom till döden. För vad? För att han gjort vad varenda själ velat göra. Den dagen dog grekernas ära, moral, rätt och heder i detta fördärvliga krig.

Nu har gubben, den äldste hellenen bland er, blivit av med sin son. Aldrig trodde han att sådan sorg skulle våldtaga honom.

Det här ärelösa förbannade kriget kan icke bli värre än det redan är. Det kan icke bli än mera ärelöst och mera tragiskt och svart än det är.

Jag är gammal och kan ej bli äldre. Min sorg och besvikelse kan ej bli större. Jag väntar och längtar mig het efter döden, och därför skall jag hetsigt fortsätta strida. Jag skall löpa linan till slut. Men vem orkar och ids mera hämnas min son? Vi är alla förgjorda och dödströtta. Ingen har någon moral mera. Men detta barn, som självt offrade sig för sin farsgubbe, måste få upprättelse. Detta vita oskyldiga rena gudomliga barn har förgjorts av en rasande neger. Om någon är villig att göra en sista kraftansträngning i detta hopplösa krig ber jag honom att hämnas min son." Och den gamle grät bittert de renaste klaraste fjällbäckspärltårar över sin ende sons vanställda sargade stympade lik.

"Detta krig måste avslutas nu," sade röde Odysseus som för sig själv.

"Jag skall hämnas din son," sade plötsligt Akhilleus. Han även hade alltsedan sin närmaste väns död förändrats och åldrats betydligt. Han krigade numera såsom i feber. Han var som besatt, och det var många greker som anade att den förtvivlade

främmande glans som nu lyste i krigshjältens ögon allt grällare för varje dag var ett varsel om döden.

Men hjälten Akhilleus höll med stor ära sitt löfte och blev Memnons baneman två dagar senare. Enviget mellan dem var mycket långvarigt, och det var ytterst beundransvärt att se den unge och smidige lille Akhilleus uttrötta mammuten Memnon. Det var detta krigs sista stora och härliga kraftmätning, och efter det var Akhilleus' ära, popularitet och prestige total. Han bars under triumfsånger kring på hellenernas skuldror den aftonen av de högt jublande grekerna, ty den förfärlige Memnon, som oskadliggjorts, hade varit förfärlig i striden och digert fatal och en fruktansvärd mördare att ha att göra med. Den kvällen hade hellenerna fest.

Men Akhilleus kände att sista avgörande dagen var nära. Han var mycket orolig till kropp och själ, och han tvivlade på sitt livs mening och krigets. Den följande dagen såg ingen man till honom. Detta berodde på att han begivit sig in som förklädd i den stridbara fiendestaden. Han ville ta reda på hurdan den stad var som de nu bekämpat i tio år utan den ringaste framgång.

Han såg konung Priamos: en stackars gråtande utpinad orkeslös gubbe, som ej gjorde annat i livet mer än att han grät över sina förlorade söner. Han såg Trojas kvinnor, som alla var klädda i svart, ty det fanns icke en familj i denna stad där det icke förlorats en son eller man eller två. Han såg Hektors fru, den allra vackraste änkan av alla, den ljuvliga fru Andromakhe, en mager och rakryggad allvarlig kvinna, mer ståtlig än någon gudinna, mer sorgsen än någon arm klagande vålnad.

Och han såg Helena. Han träffade henne och talade med henne. Hon var den enda som på dessa tio ohyggliga år icke hade förändrats. Hon skrattade lättvindigt såsom en oskyldig flicka åt barnsliga skämt, och likväl bar hon skulden för kriget.

"Helena, vet du vem jag är?"

"Du ser ut som en pilgrim. Vem är du?"

"Jag är Hektors baneman, hjälten Akhilles." Helena förändrade icke en min.

"Och vad gör du väl här?"

"Jag vill be dig om fred. Du allenast kan ge oss den."

"Alla hellener som kommit hit och bett om fred av mig har inom kort blivit dödade."

"Ser du ej hur Troja lider, du hjärtlösa kvinna? Det finns ingen man som vill fortsätta detta fördärvliga krig. Endast du med din nyckfullhet tvingar det blodigt att fortsätta. Har icke du något samvete?"

"Vill du ej lägra och älska mig som alla andra?"

"Vem tror du du är? Ja, jag ser vad du är. Du är ett stackars barn, en högst märkvärdig jungfru, som, medveten om ditt behag och din skönhet, grymt leker med världen. Du är av all världen så bortskämd, så oskyldig, menlös och barnslig, att du icke ser vad du gör. Världen störtar du utan att blinka i olycka, och genom att du ej känner vad olycka innebär ser du ej, fattar du ej vad du gör."

"Jag har lovat mig själv, att den man som tar segern och avgör det här dumma kriget skall bliva min herre. Jag är ännu jungfru. Ej någon har jag låtit röra mig, fastän de alla har velat."

"Hur fick du då dina barn med Menelaos?"

"De är adopterade i största hemlighet. Han blott och jag vet att de ej är äkta. Vi gjorde det för att slå blå dunster i världens ögon och slippa bli skvallrade om. Så jag är faktiskt intakt som jungfru."

"Och det är din räddning. Ty vore du fläckad av dessa trojaner, så hade jag mördat dig och avgjort kriget på så vis." Och hjälten Akhilleus gick därifrån.

"Gå du bara, Akhilleus, bort ifrån mig. Aldrig trodde jag du kunde vara så feg, att du lämnar en kvinna direkt efter en ärelös förolämpning. Men du känner icke din fiende. Ingen kan vara mer farlig som fiende än själva skönheten i dess mest kvinnliga form," tänkte fagra Helena med harmen på gränsen till kokpunkten farligt uppsjudande i sitt jungfruliga universellt så besjungna och prisade bröst.

Men på kvällen så sade Helena till Paris: "Jag har råkat höra att Memnon är död och att grekerna nu tränger på och är er överlägsna i striden. Jag vill därför sporra er. Om du tar livet av hjälten Akhilleus skall jag därefter bli din."

Paris strålade upp. "Är det allvar? Vill du bli min frilla på allvar?"

"När du tagit livet av hjälten Akhilleus." Och det var nog för att få den morallöse Paris att modigt besluta sig för att ta livet av grekernas främste och ädlaste hjälte.

Han gjorde med somliga lömska trojaner upp en ganska listig och spetsfundig plan. "Ni skall ansätta kämpen Akhilleus så att han kommer med ryggen mot Ilions murar."

"Men om han tar livet av oss?" protesterade vännerna.

"Om ni slåss väl som soldater skall han ej ta livet av er förrän jag tagit livet av honom."

Det nöjde sig vännerna med, och de lovade att vara Paris till lags. Sedan gick ljuse Paris och började att förbereda sitt lager av pilar. Han var ju den främste av bågskyttar i hela staden. Med omsorg förgiftade han varje pilspets han hade. Han skulle väl skyddad från stadsmuren såra Akhilleus i ryggen med en sådan pil, när hans vänner så tvingade greken att strida, att denne blev tvungen att slåss med sin rygg emot muren av Troja.

Akhilleus vaknade tidigt om morgonen. "Ack, ädla Troja, jag har aldrig skådat en vackrare konungastad än ditt fagra välordnade samhälle. Icke vill jag omkullstörta och våldtaga dig. Icke ville du ha något krig, och din konung och härskare var mest för fred utav alla. Det var bara vi oförnuftiga ungdomar, Paris och andra osaliga hönshjärnor, som tvang fram krig. Nej, jag vill icke skada dig, Troja. Men ändå är jag nödd och tvungen att ännu en dag gå och dräpa er stackars trojaner. Vad skall det väl tjäna till? Nå, om vi erövrar Troja, än se'n? Vi hellener får bara en våldtagen stad på vårt samvete.

Men jag skall slåss. Jag är kämpe och måste trots allt leva upp till mitt rykte. Det finns ingen levande krigare i hela Hellas som är så berömd som just jag. Alla väntar sig av mig att jag skall bli den som får Troja att falla. Så må jag då göra min plikt. Må jag uppfylla alla helleners förväntningar av mig. Men Gud vet att jag ej är villig att ge fagra Ilion ett enda blåmärke till. Jag har sett vilka sorger som vi har berett den jungfruliga staden, och jag vill ej ge henne fler.

Jag skall kämpa idag blott för sportens skull. Ingen skall jag taga livet av men endast leka och gäckas med envar. En enda skulle jag gärna ta livet av, och det är den fräcke gynnaren Paris. Men han är väl medveten om att de flesta vill åt honom, och därför är han den fegaste av alla Ilions söner. Han sitter på muren och avlossar pilar ibland medan han trycker fegt bakom murarnas tinnar. Han har ej en enda gång deltagit ute i striden. Han är Trojas skam, och för hans skull allenast skall hela det härliga Ilion falla. En enda trojan som är rutten skall leda till hela det ljuvliga Ilions undergång.

Men se Odysseus! Jag hälsar dig en god morgon!"

"Gå ej ut i striden i dag, o Akhilleus."

"Varför?"

"Herr Kalkhas har spått att idag skall Akhilleus tvingas att slåss med sin rygg emot Ilion."

"Tro ej på galna profeters vansinniga spådomar. Hur kan väl någon tro att jag, Akhilleus, skulle gå över till fienden och slåss mot hans egna landsmän? Nej, om ej för annat så skall jag dra ut i strid just för att visa att jag ej skall svika er."

"Nå, jag har varnat dig."

Dagen var bländande vacker och skön. Det var det allra bästa mest lämpliga krigsväder.

Men det gick just som prins Paris planerat. Hans hejdukar flockades runt om Akhilles och tvingade honom med ryggen mot Troja. Odysseus såg det och tänkte. Han spejade. Så såg han plötsligt på stadsmuren smygande bakom de skyddande tinnarna Paris med pilbågen. Han lade hop två och två, och han ropade häftigt till vännen Akhilles: "Se upp! Det finns bågskyttar som ämnar skjuta din blottade rygg!" Hjälten hörde det varnande ropet. I just samma ögonblick lät Paris dödspilen flyga. Akhilleus hörde dess sus och flög undan, men pilen sköt in i hans fot. Han drog ut den ur hälen med ädelt förakt. Hans fem ansättare var försvunna. Hans blod dränkte marken och färgade denna mörkt röd, men han brydde sig sju om sitt sår, och han ropade: "Ej ville jag döda någon trojan denna dag, men trojanerna skjuter mig bakifrån. Nå, det är en bagatell. Jag skall fortsätta slåss mot trojanernas bakifrån flygande pilar." Så såg han prins Paris på stadsmuren. "Tittar du på mig, din lus? Säg, vad glor du på? Kom ner och slåss som en mänska i stället, din fege bastard, din bedrövliga ynkliga bortskämda knähund, som fjäskar för drottning Helena, som hon dock en dag med stort äckel skall slänga på avskrädeshögen. Var det måhända just du som fräckt sköt på mig bakifrån? Det var det säkert. Du endast, du vidrige Paris, har jag velat döda bland alla trojanerna. Du blott är skyldig bland alla, du ensam är klandervärd och ett stort as ibland samtliga mänskorna i denna värld. Men jag skiter i dig." Och han lämnade Paris i fred. Paris fortfor att stolligt och nyfiket glo och betrakta den sargade granne hellenen. Han undrade kanske vad skadan Akhilleus fått skulle leda till.

"Men vad är det för en yrsel som ansätter mig? Här är något som icke är som det skall vara. Vad är det för grönt som far upp genom ådrorna och får mitt benkött att svälla? Odysseus! Kung Agamemnon! Min vän Diomedes! Var pilen förgiftad? Kan

det vara möjligt, att just denna dag Troja skulle ta priset i fegaste lömskhet? Jag börjar att tro, att trojanen som sköt på mig bakifrån hade förgiftat sin pil. Har du sjunkit så lågt nu, prins Paris, att du skjuter bakifrån folk med förgiftade pilar? Ja, det stämmer in med allt vad jag har erfarit hittills av din karaktär. Nå, där är du, Odysseus. Allting går runt för mig."

"Du är ju alldeles grön!"

"Jag besköts och blev träffad av en fegt med gift insmord pil. Jag vet även vem bågskytten var, men jag säger det ej, ty jag vämjes vid att ta ett sådant namn i min ofläckade mun. Jag har mördats med svek och med förräderi, o Odysseus! Fegt med en kvinnlig metod har man tagit den yppersta kämpen av daga! Mitt hjärta gör ont, och mitt huvud känns kollrigt. Jag dör genom list, genom ruttenhet, omanlighet och ohederlighet. Den som mördade mig är den mest ärelösa på jorden, och han finns i Troja. Tag Troja med list, svek och förräderi, som lömskt Troja tog mig! Det är hämnden jag ber om. Ej ville jag erövra Troja. Ej ville jag någon trojan något ont, och det bjuder mig mot att be någon att hämnas för mig. Men du ser vad som skett. Det som skett är ej rätt. Jag har dödat i tvekamp med svärd, men man mördar mig bakifrån medelst förgiftade pilar. Må Ilion falla, Odysseus! Det är mitt livs sista önskan, mitt livs sista vilja, mitt livs första enda befallning."

Så dog den förnämsta och vackraste, bästa och starkaste, ädlaste och populäraste, den varmast älskade av alla tappra hellener, i konung Odysseus' armar. För sent kom atriderna och Diomedes och Aias. Han dog grön och uppsvälld och oigenkännlig. Hellenerna fasades inför Akhilleus' lik. "Så ohygglig såg inte ens Hektor ut efter Akhilleus' misshandel av Hektors lik." Det var sant. Den mest lysande, skönaste, grannaste och mest behagfulla av alla greker var såsom ett lik det mest stinkande och vederstyggliga av alla lik. Sådan var Paris' hämnd för sin broder.

12. Diomedes

Den kvällen var konung Odysseus' ande i uppror. Han tänkte: "Det här infernaliska kriget blir svartare, ondare, blodigare och mer fasansfullt för varje dag. Det kan inte få fortsätta på detta sätt. Kriget måste bli avgjort nu innan det drives så långt att det ej kan bli avgjort. Vi har icke råd att förlora fler människoliv. Detta krig måste krossas och tvingas att upphöra med vilka medel som helst. Vi kan icke stå ut mera. När krigets yppersta tappraste hjälte blir mördad med gift är all sportslighet sorgligt bankrutt, all moral och allt rent spel bedrövligt fördärvat av falskhet och bedrägeri, och all mening förlorad. Akhilleus, min hämnd skall bliva att mörda och tillintetgöra det här diaboliska vidriga enbart olyckliga ytterst omänskliga kriget."

Han smög sig till Troja och in i den sörjande staden. Han träffade mänskor och talade med dem. Han forskade ut allt om staden och tog noga reda på allt om hur läget i Ilion var. Det som mest intresserade honom var andan, moralen och stämningen i den olyckliga staden, som snart var bankrutt på livsdugliga söner. Och på sina vandringar inne i staden så såg han framför sig med ens konung Priamos'

borg. "Vad gör Priamos, den allra äldste och ädlaste av alla offer för kriget, i afton? Han var mest av alla emot detta krig och måhända den ende som helt var emot det. Och kriget har gett honom svårare tyngre bedrövelser än någon annan. Blott två av hans söner är ännu vid liv: krigets upphovsman Paris och prästen Helenos. Hans övriga fyrtio äkta och oäkta söner har dödats av kriget." Han smög in i borgen med risk för sitt liv.

Plötsligt i en av salarna hör han två röster. Han känner igen skurken Paris' röst såsom den ena. Han gömmer sig bakom en pelare.

"I denna natt," sade Paris, "skall alla mitt livs drömmar fullkomnas och bli till verklighet. I tio år har jag längtat till denna välsignade natt. Käre tjänare, nu får du hitta en annan trojansk vacker yngling att sova och älska med, ty nu behöver jag dig icke mer. Jag skall ligga i natt med Helena, ty det har jag ärligt förtjänat. Hon lovade mig att hon skulle bli min när jag lyckats ta skurken Akhilles av daga. Och från denna natt skall jag ej leva en enda natt utan att älska den allra skönaste och mest gudomliga av alla kvinnor: den sköna Helena. I natt skall den skönaste ädlaste jungfrun i världen berövas sin jungfrudom. Vad bryr väl jag mig om Troja förgås? Fru Helena har spått att vårt Troja skall falla när jag tager oskulden från henne. Må Troja falla! Jag skiter i världen. Blott kärleken, lustan, det lekfulla köttet, har någon alls mening i livet. Nu går jag till drottning Helena. Hon väntar mig. Skaffa dig nu någon annan att sova med, vackre trojan. Du är skrotad av mig. Det är hårt, men så lyder den manliga kärlekens lag, och det är lika bra att du lär dig den genast. Det finns bara en enda svaghet i kärleken, och det är dess sentimentalitet. Om man höjer sig över den endast kan man såsom man endast segra i kärlek och aldrig bli offer. Var hänsynslös, gosse! Förför och byt partner så mycket som möjligt, tänk endast på njutning och aldrig på mänskliga känslor, och du skall i kärlek förbli evigt oemotståndlig och oövervinnelig." Och de två männen gick åtskils. Med flammande hjärta smög konung Odysseus efter prins Paris.

Och Paris kom fram till Helenas gemak. Varsamt stängde han dörren bakom sig. Odysseus lyssnade som en spänd bågsträng vid dörren. Med livsfarlig risk för att upptäckas åhörde han tydligt varje ord som sades mellan Helena och Paris:

"Så du vill nu ej längre uppskjuta Ilions undergång."

"Du gav ett löfte. Akhilles är död. Jag är här för att utkräva lön för mitt arbete och för min nu tioåriga väntan."

"Jag lovar dig att vad jag spått om din stad kommer även att inträffa, om du framhärdar. Så Troja, dess folk och dess framtid betyder ej något för dig, fastän du är dess kronprins?"

"Jag glömde och struntade i allt mitt ansvar så fort jag fick se dig då för första gången i Sparta."

"Och om jag gör motstånd – för Trojas skull?"

"Gör icke det. Då blir jag i så fall tvungen att bruka våld."

"Ja, jag tror dig. Du är fullt kapabel till våldtäkt. Om någon trojan är det så är det du."

"Du har rätt. Klä nu av dig. Ty annars gör jag det."

"Din nakenhets fräckhet klär dig mycket bättre än kläder."

"Så talar min kvinna. Din nakenhets oskuld förbryllar mig. Hur har den klarat sig och överlevt så här länge?"

"Du vet inget om hur en kvinna är funtad mentalt. Hon må synas labil, eftergiven och klen till förståndet, men hon har i stället antenner, som män aldrig ser, ty de saknar den kvinnliga intelligensen, som aldrig är synlig och mätbar."

"Ska vi bara stå här och prata i all vår ohyggliga nakenhets oförskämdhet?"

Men Odysseus kunde ej uthärda dessa förfärliga ögonblick. Så gick han in, varsamt öppnande dörren så tyst att det ej kunde höras.

Där inne låg drottning Helena i sängen. Den avklädde ljuvlige av skönhet gudabenådade Paris, den vackraste mannen i världen, med utslaget gyllene hår som en lejonman, nalkades jungfrun och sängen. Odysseus kunde ej längre behärska sig. Paris, så skön som en gud i sin nakenhet, lade sig bredvid Helena i sängen. De började inleda kysskonvulsioner. Då störtade röde Odysseus fram som ett jehu. Han visste knappt själv vad han gjorde. Med ens stod han där med bloddrypande svärd framför sängen som var som en häftig vulkan fast den utspydde blod och ej eld, och mitt mellan hans fötter låg avhuggna huvudet livlöst och grinade. Kroppen i sängen framsprutade blod som en bubblande gurglande häftig fontän. Jungfrun stirrade skräckslagen på Odysseus och märkte knappt själv hur hon och hela sängen var översköljd av Paris' blod. De var tysta och såg på varandra en stund utan ett enda ljud. Så bröt mördaren tystnaden och sade kallt:

"Nu är orsaken till detta krig likviderad."

"Men kriget är ej slut för det," sade drottningen i samma ton, men hon var fascinerad av stunden.

"Hur skall det ta slut?"

"Om ej du lyckas ge det ett slut skall det aldrig ta slut."

"Måste Troja förgås?"

"Troja måste förgås. Annars är ej hellenerna värda mig. Annars är Hellas ej värt någonting." I det samma så hördes ett skrik, som skar som diamant genom glas genom hela den ödsliga väldiga borgen.

"Det var profetissan Kassandra. Hon har åter skådat en syn. Kanske Gud uppenbarat för henne att Paris är mördad. I så fall, groteske Odysseus, måste du fly."

"Du är kompromettterad av detta mitt brott. Drottning, följ mig och fly även du!"

"Till hellenerna? Aldrig. De får vackert hämta mig här. Jag blir icke hellenernas drottning igen förrän de visat sig vara värdiga mig med att erövra Troja."

"Du grymma omänskliga hjärtlösa kvinna!"

"Ingen har någonsin varit min vän eller älskat mig, utom en enda som varit min andlige jämlike, och det är du, Odysseus."

Det bultade nu mjukt på sängkammardörren.

"Vem är det?"

"Helena, kan du icke urskilja lilla Kassandras försiktiga knackning?"

"Kom in." Och hon tillade till Odysseus: "Kassandra är ofarlig." Och profetissan kom in. Hon såg genast den fasliga skräckscenen: skönhetens drottning med

huvudlöst lik i en säng full av blod, som ett badkar i röd översvämning, och en galen främling med stirrande flammande ögon med rödfärgat bödelssvärd i sina händer, som en annan farlig och hämnande faun. Eller var det Hefaistos som tagit nidingen Ares på baraste gärning och halshuggit honom på stället i armarna på Afrodite? Det verkade så. Hur som helst, så var scenen till maximum överspänd, vansinnig och skräckinjagande.

"Då var det sant. Jag såg synen av Paris' lemlästade livlösa kropp, och jag skrek. Jag skrek ut inför alla vad jag hade sett. Ingen trodde mig. Priamos själv påstod att jag på allvar nu var helt förryckt. Men som vanligt har synen jag såg visat sig vara sann. Var är mördaren?"

"Här," sade konung Odysseus.

"Du är Odysseus. Du har för sent tagit livet av Ilions undergångskrigs oförsvarlige anstiftare. Ingenting kan längre rädda det härliga Ilion. Ni skall nu bygga en trähäst som offer till Gud. Ni skall gömma i trähästen män. Ni skall segla från stranden och tyckas ge upp detta krigsföretag, men den sällsamma hästen skall ni lämna kvar. Och trojanerna skall själva nedriva Ilions mur för den konstiga hästens skull, som de skall själva dra in i sin stad. Under natten så öppnas en lucka i hästen, och män smyger ut, öppnar portarna och släpper in de i hemlighet återanlända hellenerna, och så skall Ilion falla."

"Säg, varför förkunnar du detta?" Så frågade ängsligt Odysseus.

"Därför att jag är förryckt, som trojanerna och till och med konung Priamos säger. Jag är blott en tokig Guds lilla prästinna. Jag ser blott vad gudarna låter mig se, och det framsäger jag utan att ta i akt vad det är som jag sett. Nu är pappa och broder Helenos på väg hit. De har sökt men ej lyckats finna den Paris som jag gjort dem orolig för. Fru Helena, Odysseus är tvungen att fly."

"Hoppa ut genom fönstret, Odysseus," sade Helena. "Det är bara sju-åtta meter till marken." Odysseus tvekade. "Och det är den enda vägen." Odysseus hoppade och var försvunnen. I samma moment kom kung Priamos, hjälpt av Helenos och furst Aeneas, instörtande i det blodnedstänkta rummet. De hann ej ens fråga: "Har någon sett Paris?" förrän de fick se honom och blev bedövade.

"Vem gjorde detta?" Så frågade slutligen allvarligt prins Aeneas.

"Odysseus, som smugit in hit som spion."

"Han skall ej komma levande ut ur vår stad," sade mordiskt Aeneas, men Priamos sade:

"Nej, min ädle son, låt Odysseus fly. Vad han gjort har han gjort, och vi kan icke göra det ogjort. Kassandra, som vanligt har du skådat rätt, och som vanligt har inte en enda själ trott dig.

Så är alltså Paris, min vackraste son, min mest bortskämde gosse, förintad och död. Det är konstigt hur litet jag sörjer och saknar den siste av mina krigskunniga söner. Måhända är detta brott något som borde ha uträttats för länge sedan. Vi älskade Paris, vi vandrade alla omkring som förtrollade av honom. Nu är han död och förtrollningen bruten, och klart skall nu alla trojaner förstå, att den här vackre mannen var den enda orsaken till Trojas, deras och Asiens olycka. Paris, den ljuvliga

skönheten som alla älskade, var det som förde Helena till oss fastän vi inte ville det och gav oss tio års krig fastän vi inte ville det. Paris, mitt öga är torrt. Fastän du var min son, fastän du var mig kärare än dina bröder, kan jag när jag nu här får skåda dig död icke sörja dig. Nu, Paris, ser jag med skrämmande klarhet och tydlighet att du är sann blott som död.

Aeneas, du är nu vår stads siste son. På dig vilar nu Ilions öde och ansvar, ty jag är för gammal. Dig tillhör nu Troja. Den framtid som Ilion kanske fortfarande äger är din. Du är den som får forma den. Ilions folk är nu ditt folk, du är nu trojanernas endaste hopp. Om du klarar dig och överlever, och om Troja klarar sig och överlever, så se noga till att ni avstår från sådana frestelser som denne Paris. Han frestade Troja till synd, och vi föll allesammans för frestelsen. Frestelsen var Paris' skönhet. Vi trodde att hans charm och skönhet gav honom gudomlig rätt att handla efter sitt godtycke.

I morgon bitti, Helena, om jag ännu lever då, skall jag ge dig åt hellenerna och bedja dem om den fred som nu borde bli möjlig när Paris är död. Jag vet väl vad han gjorde åt den stackars gode uppbygglige ädlingen herr Palamedes, och även hellenernas kung Agamemnon vet vid det här laget att jag icke visste om sveket och förräderiet som Paris begick i mitt namn. Därför vågar jag hoppas på fred nu. Vi måste ha fred nu, ty furst Aeneas är den enda krigare Troja har kvar. Han får ej gå förlorad.

Bered er, Helena, för morgonens rodnad. Klä på er och tvätta er, ty den som älskade er har med sitt eget blod gjort er oigenkännlig." Och nu först blev skönheten medveten om det ohyggliga blodbad hon låg i. Så spänd, fascinerad och djupt engagerad i händelserna och i samtalen hade hon varit att hon icke unnat sig själv alls en tanke.

Men när konung Priamos stödd av Helenos och ädle Aeneas försvunnit, så tänkte Helena: "Ack, gubbe, hur gammal och vit du än är har du än illusioner. Odysseus är nu tillbaka bland sina kamrater, och med sig har han den fatala idén om den märkliga trähästen. När hans kamrater får veta den kan inget hindra dem längre från att krossa Troja, hur vackert och ömkligt och bedjande du än anropar och bedjer till dem."

Men bland alla hellenerna var den mest dystre nu Aias, den tappraste efter Akhilles. Akhilleus' nesliga död genom förräderi hade gjort ett förkrossande intryck på Aias, som efter den dagen allt oftare togs på bar gärning som grubblare. Inbunden, surmulen, ensam, på dåligt humör och ej särskilt kamratlig blev han ständigt mindre delaktig i striden. Hans kämpaglöd tycktes nu falna. Och ingen fanns som kunde uppmuntra honom. Hans fel och hans sjukdom var den, att moralen i honom var död. Krigets mening fanns ej längre till i hans ögon.

"I tio oändliga år har jag kämpat med glädje och fröjd i ett krig som var hederligt, ädelt och rätt. Detta krig har nu under det tionde året förlorat all glans och all ära och sanning och rätt. Det är icke ett hederligt krig längre. Den allra tappraste av oss, Akhilleus, inledde skurkaktigheten med sin fasaväckande misshandel av Hektors värnlösa lik. Men det fegaste av allt som fegt är var mordet på vännen Akhilleus.

Den som kan utföra sådant i krig är ej värdig att krigas emot. Och dessutom har sanningen nu blivit känd om vår vän Palamedes, som vi alla älskade, som var en god man, som han även mördades genom fegt förräderi. Vi har sjunkit från världens moraliskt mest upphöjda riddare till usla skurkar som mördar varandra med svek. I ett sådant krig vill icke jag vara delaktig längre. Jag lämnade Salamis, mitt kära hem, i förvissning om att glans och ära och ryktbarhet funnes att hämta i kriget mot Troja, men vanära endast har blivit varenda deltagares bittra belöning för detta historiens evigt skamlösaste krig. Vi har lurats och blivit bedragna. På sådana villkor vill jag icke mer vara med i den skändliga leken. All riddaredygd har färdärvats och våldtagits, all sann kamratanda söndrats och nedbrutits av skuld och förräderi, svek och brottslighet, all äkta ljuvlig och ridderlig sportslighet har blivit dragen i smutsen av slag under bältet, all dygd och moral, rätt och ära är upplösta, sorgligt försvunna och borta med vinden, som om de ej någonsin ens existerat.

Och nu vill hellenerna kröna det här de skamlösaste svekens och förräderiernas krig med det värsta skurkstrecket av alla: att utnyttja de stackars godtrogna och religiösa trojanernas vördnad för religionen för att storma, intaga, bränna, fördärva och utplåna staden. De vill med en trähäst välsignad och helgad åt Gud i vars mage de grymmaste grekiska kämparna gömmer sig intaga Troja med list. Ingen mänska kan motstå den heliga religionen. Gud själv är det lockbete grekerna lockar trojanerna hjärtlöst i fällan med. Det är den yttersta hädelsen att bruka Gud och hans heliga namn i lömskt krig. Nej, jag vill icke mer vara med. Mina landsmän gör bruk av vad medel som helst för att segra. Om målet är heligt så skall också medlet därtill vara heligt och ädelt och ärligt. Om medlet är ruttet är målet och slutresultatet precis lika ruttet.

O klinga, om du icke längre kan brukas i hederligt krig, vänd dig då lika ohederligt mot krigets oheder. Såsom den siste ofläckade greken i kampen mot Ilion höjer jag upp till min Gud min protest mot det ruttna som angripit och kommit krigsrätt, krigslagar och korstågets sportsmannaanda på skam. Må den siste oskyldige sportsmannen dö med hellenernas oskuld, ty dessa hellener är ej längre goda, oskyldiga, rättskaffens, ärliga och samvetsrena i kriget mot Troja. Jag vill ej bli delaktig i deras skuld, deras brott, deras skändlighet och deras samvetsbefläckelse. Må jag förgås med hellenernas ljusa moral, som jag följde och följer i döden. Jag sökte i detta krig ära men fann endast vanära, och hellre än att ta på mig den vanäran dör jag." Och store och starke högt älskade Aias skar ut sina tarmar och inälvor med eget svärd, och han dog i sitt eget av egen hand utspillda blod.

Han var en av de få som Odysseus vågat berätta om trähästen för. Diomedes och han var de enda. Den skärskådande Diomedes var genast helt för den enorma idén, men den redan svårmodige Aias var mot den. Dock såg Aias även att sluga idén var omöjlig att misslyckas och att hellenerna ej skulle kunna att motstå den. Han såg framför sig det mäktiga Ilions undergång i denna djärva idé. Men dess osportslighet, svek och ondska var han inte villig att göra sig medskyldig till. Därför tog han sitt liv.

Detta grep Diomedes och särskilt Odysseus fruktansvärt hårt, ty de anade orsaken till Aias' självmord. Emellertid yrkade starkt Diomedes på att Odysseus ändå skulle avslöja tanken för konungabröderna, Nestor och alla de andra. Odysseus lydde men tänkte sig noga för innan han talade:

"Vänner! I natt var jag inne i Troja. Jag kan härmed delge er glädjen att bågskytten Paris är död. Men dessutom hörde jag där av Kassandra, prästinna och Guds profetissa, hur vi skulle erövra Troja. Vår vän Diomedes har hört denna plan, och han instämmer i att den är genomförbar och dömd till att lyckas. Men innan jag avslöjar den vill jag uttrycka följande.

Svåra är våra tungt sargande prövningar. I denna dag har vi genom en onödig olycka, som många tycker att borde ha kunnat förhindras, förlorat vår ädlaste tappraste levande krigare Aias. Jag vet, och vår vän Diomedes vet varför han utgöt sitt blod. Denne Aias var nedtryckt och svårt deprimerad alltsedan Akhilleus' död. Han var upprörd och nedslagen av att vårt krig börjat gå så gement, lömskt och skurkaktigt till. Och jag antar att det värsta skurkstrecket, bedrägeriet och sveket mot ridderligheten av alla såg han att var nykläckta planen för Trojas förintande, som han fick veta av mig. Som protest mot vårt krigs nedåtgående dygd och moral gjorde han vad han gjorde. Och därför är jag mycket tveksam om jag alls skall våga att avslöja planen för er. Men om jag icke gör det så gör Diomedes det, och därför är jag nog tvungen att göra det.

Jag har dock tänkt väldigt mycket på saken, och detta har jag kommit fram till: Vi har ganska mycket last på våra samveten. Ingen har kunnat att glömma den död som vi orättvist gav Palamedes, som vi alla vet nu idag att var oskyldig. Likaså skämdes vi alla och minns än idag med stort äckel hur Hektors lik skändades efter hans död framför alla trojanernas och den oskyldige fadern kung Priamos' gråtande ögon. Vi har många andra brott på våra samveten även. Hur vore det om vi försökte att gottgöra något och göra en god gärning för nyttig omväxlings skull? Jag har samtalat med Diomedes om saken, och han är fullt med på att jag ber om lov att för allas vår skull göra någonting gott för oss alla förrän jag förkunnar hur Troja skall intagas."

"Väl talat!" ropade Nestor.

"Vad vill du då göra?" Så frågade kung Agamemnon Odysseus.

"Vi har en vän som vi övergav redan förrän kriget började. Vi övergav honom ensam på ödslig ogästvänlig ö. Härmed ber jag om att Diomedes och jag får bege oss till Lemnos och hämta tillbaka till vår tappra härkrets vår vän Filoktetes. Det är det oskyldiga lilla vi ber att få göra som omväxling och som gottgörelse för allt det onda vi gjort särskilt under det senaste året."

"Men han var ju gammal när ni övergav honom. Vet ni att han ännu lever?"

"Han dör ej så lätt. Han var hatisk och arg när vi lämnade honom, och den som kan hata och vredgas har något att leva för tills han får hämnd eller upprättelse, vilket han inte fått någondera av ännu."

"Är det då ej bättre att först taga Troja och sedan på hemfärden taga sig an Filoktetes, när vi ändå då är på väg åt det hållet?" Men konungens genmäle motsades genast av Kalkhas, som steg fram och sade:

"I sanning, så säger jag eder, att aldrig skall Ilion intagas utan den härlige Herakles' pilar och båge, som alla väl vet att vår vän Filoktetes är ägare till."

Och det avgjorde saken, ty intet ord väger mer tungt än det högt respekterade prästerliga. Diomedes och halte Odysseus avreste följande morgon mot Lemnos. Med dem följde även Akhilleus' son, den tonårige Pyrrhos, som bett om att få följa med.

Och de ankom till Lemnos. Där fann de den alltjämt livslevande bågmästarskytten, som alltjämt svårt led av det variga såret i foten som ej velat läkas. Emellertid ville den grinige vilt protesterande bittre och sjuke av ensamhet tokige mannen ej frivilligt komma med dem till hellenernas läger vid Troja. "Ni lämnade mig här att dö. Nå, så lämna mig då här att dö. Jag är ej den som tigger om någons barmhärtighet. Här har jag levat nu i tio år helt allena, och det har gått bra. Frid och ensamhet har jag fått lära mig att tycka om. Jag har vant mig vid dem, och jag hatar och avskyr var grek, och jag vill aldrig se någon medlem av människosläktet igen. Far er väg. Jag är lycklig allena. Ni vill bara göra mig olycklig.

I tio år har jag levat här utan att någon av er orkat komma och se hur jag har det. Men nu plötsligt kommer ni när jag för länge se'n uppgivit allt hopp och vant mig vid oinskränkt ensamhet och börjat taga för givet att jag skulle slippa se någon fördärvelsebringande människa mer. Varför passar det herrarna att hälsa på den de strandsatte ensam på denna helt öde eländiga ö efter tio års tid?"

"Vi är här för att sona vårt brott. Dessa tio år har även varit ohyggliga och svåruthärdliga för oss vid Troja. Den gosse du ser här är hjälten Akhilleus' son. Han är faderlös sedan Akhilleus mördades av en förgiftad pil avlossad bakifrån av den som bortförde drottning Helena. Din vän Palamedes är även ur tiden, och Aias, den tappraste ädlaste efter Akhilleus. Nu har det sagts oss av siare att Troja icke kan intagas utan din hjälp..."

"Jaså, därför har ni kommit hit. Ni tror jag vill betjäna er och vara er lille lydige snälle lakej när det passar er? Ånej. Slåss vidare ensamma mot Trojas murar tills ni allesammans är döda. Ni hjälpte ej mig, och jag hjälper ej er. Därmed basta."

"Men läkaren Makhaon vet nu hur han skall kurera din fot."

"Kom med fagrare lögner. Vad icke naturen kan läka kan långt mindre människan. Ni sket i mig, alltså skiter jag även högtidligt i er och ert krig tills ni alla är gödsel och skit omkring Ilions oomkullstörtliga murar. Må Ilion segra och Hellas förlora. Må Asiens råa barbariska övermakt slå Hellas' bräckliga klentrogna löjliga ridderlighet och moral för all framtid ur brädet. Må mänskans förbannelse segra och grymt övervinna Guds dumma välsignelse. Jag har förbannat hellenerna och deras härnadståg en gång för alla för vad de har gjort mig, och den helt befogade starka förbannelsen vidhåller jag tills jag dör. Om ni icke kan erövra Ilion utan min hjälp, så låt bli då.

Och du, arma gosse, så ung och så skön och så oförstörd ännu! Vad har du väl att göra med dessa usla grobianer? Vad gör en ren oskuld som du i hellenernas ruttna av lögner och svek och blasfemiska bedrägerier förpestade läger? Jag kände din fader Akhilles och älskade honom. Du är minsann lik honom: samma rakryggade käcka

bedårande ynglingsgestalt, samma blonda skönt svallande hår, samma mörkbruna tankfulla vaksamma ögon och samma dåraktiga sturskhet i blicken. Res hem till ditt hemland och fläcka ej din ännu intakta ära med att ha att göra med Ilions skändare. Res till ert hem alla tre. Passa på nu när dårarna där vid det fåfänga Ilions murar ej ser er – just nu är ni fria och kan fara hem utan att någon grek protesterar! Om ni reser visligen västerut hem emot Hellas skall jag följa med er – ej annars."

"Du vet, Filoktetes, att vad du begär är omöjligt. Gud fordrar den gudlösa stadens förstörelse, och det är din liksom allas vår plikt att se till att du kommer till Troja. Om du icke medföljer frivilligt måste vi ta dig med våld," sade strängt Diomedes.

"Det kan ni ej göra, ni fegisar, som önskar rått överfalla en orkeslös och svårt invalidiserad arm gubbe, ty jag har min båge och pilar, som jag kommer skrupellöst att bruka mot er, om ni brukar våld emot mig! Men var har jag min pilbåge och mina pilar?"

"Dem har Pyrrhos tagit ifrån dig, din arma senila förkorkade gubbjävel! När du som bäst tömde din energi på dumt munväder snöt din välsignade älskling Akhilleus' son dina vapen ifrån dig!" Det var Diomedes som talade med Filoktetes. "Nu kan vi med fröjd fara bort härifrån, ty det var dina vapen och icke du själv som behövdes vid Troja! Försmäkta du här om du vill utan vapen! Vi lämnar dig gärna allena med dina myskstinkande sår, som du i godan ro nu får slicka tills hela din gubbkropp är angripen av dem. Ja, ruttna ihjäl här allena, din surpuppa och misantrop! Nu far vi hem till Troja och intager staden!"

"Min båge! Den yppersta av alla bågar, den härlige Herakles' båge! Ni kan inte mena att ta den ifrån mig! Den är ju det enda jag äger att leva på! Hur skall jag skjuta ner fåglar och djur om jag ej har min båge?"

"Gör åt dig en ny!"

"Jag är stendöd av svält innan den ens är färdig till hälften! Ack, ge mig tillbaka mitt levebröd!"

"Kom med till Troja, så får du din båge tillbaka!"

Och sålunda tvangs Filoktetes att medfölja åter till Troja.

I Pyrrhos', Odysseus' och Diomedes' tillfälliga frånvaro fördes det en dialog mellan staden och grekerna, mellan kung Priamos och Agamemnon.

"Ack, ädla hellener, vi ber er om fred. Ni får åter Helena och därtill vad ni än begär utom själva vår stad och vår frihet. Vi har inga söner mer, och våra krafter är slut. Ni är oss alltför starka och envisa. Vad kan väl ni ha för glädje mer av att bekriga vår stad? Ni förlorar blott ert eget blod liksom vi offrar vårt och till inte den ringaste nytta. Vad säger ni? Är ni så halsstarriga och förstockade att ni vill fortsätta fåfänga kriget? Ni kan aldrig komma inför våra murar. Det har tio hemska års erfarenheter bevisat. Och lika omöjligt är det att för oss komma till era skepp och förstöra dem. Dödläge är allt vi krigar för. Låt oss då äntligen avsluta en sådan dårskap!"

"Kung Priamos," svarade kung Agamemnon, "ock vi äro trötta och längtar minsann efter fred, särskilt nu när Akhilles och Aias, de två allra tappraste grekerna,

bägge är döda. Vår stolthet har nedsänkts i graven. Men vi kan ej avgöra någonting nu, ty två av våra konungar är icke här, och det vore förrädiskt att här sluta fred utan dem. Alla konungar måste få vara med i sådan viktig sak. Det kan ej självsvåldigt en individ ensam godtyckligt göra. Så därför ber vi eder härmed att vänta tills vi hunnit dryfta en så viktig sak med vår konung i Hellas, som har rätt att få vara med och bestämma. Vi vill trots allt ej fara härifrån blott för att hemma i Hellas strax finna oss invecklade i ett inbördeskrig. Men vet väl, konung Priamos, att utom ni finns det icke en människa som mera åstundar fred än jag själv."

Konung Priamos nöjde sig med detta svar, men han suckade när han av sin siste son hjälptes ned ifrån muren: "Jag brinner av oro och ängslan för Troja så länge hellenerna finns kvar i landet. Vi måste få fred innan det är för sent!"

Och Pyrrhos, Odysseus och Diomedes kom åter från Lemnos, och de hade med sig ombord Filoktetes. Den gamle kom omedelbart i kontakt med den skicklige läkaren Makhaon, som efter tio års erfarenhet såsom arbetsihjälsliten fältskär så småningom lyckades med det omöjliga: att åstadkomma en bättring i rötsåret. Men Filoktetes blev långt ifrån frisk på en dag. Den orubblige sansade kalle tålmodige läkaren påstod att tålamod endast och lugn kunde få det ohyggliga såret att läka sig inom en något så när överskådlig och åskådlig framtid.

Och samtidigt fortsatte fredsunderhandlingarna. Odysseus var icke emot fred, men den som minsann var emot den totalt och oryggligt och definitivt var den ståndaktige Diomedes.

"Om du icke avslöjar listen med trähästen gör någon annan det, som Diomedes, exempelvis," menade han. Och Odysseus svarade:

"Gör det då. Själv gör jag mig icke skyldig till Ilions undergång frivilligt. Jag går och tvår mina händer."

"Ja, gör det då, fegis!" Och från den olyckliga stunden betraktade ock Diomedes Odysseus såsom en feg ömklig stackare, lika eländig och usel som Thersites. Och ingen kom att bli mer skyldig till att Odysseus blev så föraktad och illa beryktad som hans bäste vän Diomedes.

När han och Odysseus återvänt med Filoktetes var givetvis samtliga oerhört nyfikna på vad det sällsamma och idiotsäkra sättet att erövra Troja på var. Men Odysseus drog sig tillbaka och ville ej umgås. Då talade modigt en afton för alla hellenernas hövdingar den man vars mod aldrig svek: Diomedes. Så talade han:

"Kära vänner, högt ärade konungar, älskade bröder, kamrater och landsmän, Odysseus vill icke omtala för oss hur vi nu skall erövra Troja. Emellertid har han omtalat det redan för mig, och det är nu min plikt att omtala den listiga planen för er. Ty om hjälten Odysseus sviker får ej Diomedes än uslare svika. Om konung Odysseus vill vara feg får ej jag vara lika feg. Om Odysseus ej vill taga ansvar så måste en annan ta ansvar i stället. Men samtidigt vågar jag antyda, att jag förstår Odysseus en aning. Ty planen är listig och slug och ej helt utan svekfullhet. Och när vår gode vän Aias fick höra den tog han sitt liv i protest. Varför vågar jag avslöja den och förkunna den och propagera för den då om den ej är hederlig? Av dessa fullgoda skäl:

Vi har slagits i tio oändliga år nu. För vad? För att ödmjuka och underlägga oss Troja. Vi är nästan hälften så många idag som vi var när vi kom hit, ty dyrt är det pris vi i blod, liv och framtid och lycka betalat för att få det skändliga Ilion i våra klor. Vi har satsat vårt allt. Vi har offrat vårt allt. Icke en av oss är icke märkt för all framtid av våra ansträngningar för att få Ilion i våra händer. Akhilleus är död, Palamedes är död, käcke Aias är död, och otaliga bland våra vänner och fränder är döda, självoffrade ädelt för priset av Troja. De flesta av oss har förbrukat de bästa vitalaste åren av sina begränsade liv här vid Troja för Trojas skull. Skall vi då, vänner, nu efter vår ansträngning, uppoffring och våra lidanden, snöpligt gå miste om lönen? Skall vi låta Ilion gå oss ur händerna efter allt detta? Skall vi ödmjukt tacka och snällt ta emot fru Helena och strax fara hem med den kvinnan, som alltid har varit vår egendom, som enda byte och slutresultat? Skall vi finna oss i något sådant? Och nu, när vi dessutom genom en gudasänd krigslist och plan plötsligt har den gudstrotsande fiendestaden inom äntligt räckhåll? Nej, säger jag eder! I tio år har vi nu lidit och kämpat och slavat och blött som egyptiska trälande israeliter här utanför Ilions murar, och vi är minsann nu förtjänta av rättvis och full och väl tilltagen lön! Vi kan ej släppa Ilion nu och fegt låta den skändliga löpa. Det vore historiens största vanheder och dumhet och fjollighet. Nej, vi är tvungna att nu inta Troja, att bränna och skända den prisgivna staden som Gud övergivit. Vi har inget val. Det är hemskt, men allt annat är hemskare. Och det är nu dags att avslöja hur det exakt skall gå till.

Alla medel är tillåtna, ty det är kärlek och krig det är frågan om. Den som skyr något av alla de medel och verktyg och vapen som finns inom räckhåll är dömd att förlora. Här gäller det att förekomma och ej förekommas i ondska och list, att stå starkast och hårdast och först och ej vänta på att pilten David skall vifta sin slunga. Vi är desperata och måste nu vinna till vilket fatalt pris som helst eller bli världens fegaste och ärelösaste största förlorare. Och det är oss eller Asien! Det är våra hem, vår kultur, våra tempel och öar, vårt språk och vår filosofi eller ofrihet och slaveri, död och utarmning, hopplöshet, mörker och träldom i evighet under det svarta barbariska Asiens barbarers ohyggliga ok! Vi är tvungna att offra det sista och största vi har för att äntligen få våra fiender slagna: vår sportsmannavärdighet, vår ljusa heder och dyra moral, våra skrupler, vårt samvete, allt vad vi äger som gjort att vi kastat oss in i vårt krig. Vårt hedersord måste vi offra, men det är det värt, tycker jag. Och vad tycker väl ni? Jag vet säkert att en av oss, nämligen stackars Odysseus, ej tycker alls såsom jag. Men vad tycker ni andra?"

En uppenbar majoritet skrek att de utan vidare tog Diomedes' parti och precis tyckte så som han gjorde. Det hördes ock fräcka fördömanden av Odysseus och till och med några förbannelser över hans namn. Även kung Agamemnon och hans ljuse bror Menelaos förklarade sig vara för Diomedes. "Men avslöja äntligen planen! Vi kan icke ta någon slutgiltig ställning till saken förrän vi har hört den eländiga planen!" Så talade kung Agamemnon med otålighet.

"Nå, så hör då vad vi har att göra. Vi skall ta emot konung Priamos' anbud och mottaga drottning Helena och bjuda trojanerna fred. Vi skall lämna det skändliga

Troja i fred och bege oss på skeppen från Asien, men blott så långt att de ej längre ser oss. På stranden skall vi lämna åt dem vårt fräcka visitkort: en högtidlig storvulen jättelik trähäst, som vi nu skall börja att bygga på omedelbart. I dess mage skall vi gömma tjugo hellener, beväpnade och i full rustning. På trähästens ytterschabrak skall vi skriva: *'Välsignad och helgad åt Gud på det att han må giva oss alla en lyckosam hemfärd.'* Trojanerna skall icke motstå en sådan gudomlig present och ta in den i staden. Och då skall vi komma tillbaka. Då skall hästens tjugo soldater uttränga ur hästen och öppna det prisgivna Ilions portar, och genom de portarna skall mitt i natten hellenerna strömma i mängder och sätta det skamliga Troja i brand. Det är planen. Den har profeterats av Gud genom jungfru Kassandra i Troja, den sällsamma och ofelbara orakelprästinnan. Den kan icke misslyckas."

"Priset är dyrt, men vi vinner dock Troja. Vi tar krigets första pris i elakt spel, men vi erövrar Troja, och det är det värt," sade kung Agamemnon. "Din plan kan blott gillas av mig. Och vad säger ni andra? Vad säger du, bror Menelaos?"

Och ingen var öppet emot den illistiga planen. De som ej var för den teg stilla och yttrade intet, och de som var för den höll icke det minsta tillbaka sitt gillande av denna krigslist. Och planen blev antagen och konfirmerad, och trähästen började byggas.

Den följande dagen vidtog åter fredsunderhandlingarna med kung Priamos. De sköttes av Agamemnon som dock noga lyssnade till Diomedes' slugt uttänkta lister och råd. Agamemnon förställde sig och lade på sig en mask under samtalen med konung Priamos.

"Konungarna som var borta har nu kommit hem, och de är ej emot den planerade freden. Vi ber er om fred, konung Priamos, lika hårt trängda och ansatta och lika innerligt och desperat som ni själva. Ty om vi skall vara uppriktiga är våra krafter helt slut liksom era. Vi har icke längre bland oss våra ädlaste tappraste krigare, hälften är vi mot vad vi var den dag då vi kom, vi är trötta och utleda på detta fåfänga krig, och vi längtar blott hem. Det är sanningen.

Vi tar med tacksamhet mot fru Helena, men det är det enda vi åtrår. För hennes skull enbart begav vi oss hit, och om vi mottar henne tillbaka är vi sedan nöjda och kvitt. Intet annat begär vi. Om vi bara får vår Helena skall vi lätta ankar och segla vår kos och ej någonsin komma tillbaka. Det lovar vi, ty vi är ärliga hederliga och moraliska sportsmän och vill icke annat än vad som är rätt. Konung Priamos, vad säger du till mitt anbud?"

"Jag är helt förkrossad av ert höga ädelmod. Ej kan jag fatta att ni tvärt med ens skiftar sinne och plötsligt vill ge oss den fred som vi tiggt om nu i tio år. Vi skall gärna ge över Helena. Det har vi försökt göra i tio år redan, men alltid har något kommit emellan. Ni får henne gratis, vi ger henne åt er av all hjärtans lust! Låt oss vid överlämnandet av henne dricka tillsammans som bröder och svära evinnerlig vänskap, hellenernas folk med trojanernas folk. Så får detta olyckliga gräsliga krig trots allt ett lyckligt slut. Men vad drar du mig i mina ärmar för, min son Helenos?"

"O pappa, tro ej vad den skurken från Sparta försöker att inbilla dig. Ser du ej hur han hycklar och spelar teater? Han har någon illistig skurkplan i sinnet, och

därför försöker han låtsas att vilja ge med sig. Han vill blott bedra oss. Jag känner hellenerna. De vill blott äga vårt Troja och göra precis vad som helst för att få det. Och jag har i denna min uppfattning stöd av Kassandras pålitliga spådomar."

"Att du ej skäms, du trojanernas skam! Skall jag avvisa freden nu när den blir bjuden på silverfat? Aldrig! Trojanerna vill aldrig annat än fred. Skulle jag, deras konung och tjänare, vägra att ge den åt dem? Nej, vi får icke låta det här ljuva tillfället rinna ur händerna. Vill du måhända se oss alla dö och förbrännas och slaktas i Trojas ruiner i stället?"

"Det blir ändå vårt ofrånkomliga slutliga öde."

"Din olycksprofet! Du och din arma syster är båda precis lika tokiga! Sura och mörkt pessimistiska tråkiga olycksprofeter är ni hela tiden och ingenting annat! Vad är det med gudarnas heliga prästerskap? Varför vill de icke tjäna den stat som de lever på och glädja den med nå't nyttigt? De bara fördystrar den och deprimerar den. Vad har man präster till om de ej ingiver kraft och moral? Det är inte så konstigt att präster och kyrkor förföljs i de stater som går mot sin undergång, ty de går blott mot sin undergång därför att prästerna icke ger dem det Guds stöd som det är deras plikt och livs mening att ge. Men vårt Troja skall aldrig gå under. Och därför ger jag henne fred. Gå nu efter Helena. Vi skall genast utlämna henne." Helenos gick bort.

"Agamemnon, om du bara väntar ett ögonblick skall du omedelbart genast få drottning Helena tillbaka fullkomlig och orörd och hel här och nu. Paris hann aldrig komma vid henne. Hon är i precis samma skick som när hon kom till Troja. Vad är det, Helenos?"

"Helena är borta!"

"Vad säger du, pojke?"

"Helena är borta! Var tjänare söker och letar, men ingen kan finna den fagra."

"Ja, det var en olycka. Kung Agamemnon, här har uppstått komplikationer. Försök att ett ögonblick vänta. Hav tålamod en liten stund. Ni skall få fru Helena så snart vi har funnit det nyckfulla stycket. Hon har, ta min själ, gått och gömt sig, den slynan! Har ni hört på maken? Säg, kan någon fatta det? Ja, se där, ta mig på orden, kollega, att kvinnor är knappast att lita på. Kvinnan gav oss detta krig, och hon ger aldrig oss sedan fred mer. Vad gör ni om vi inte hittar den bortskämda tösen?"

"Då reser vi hem utan henne. Vi vill inte slåss mer för henne och ej heller för någon annan. Vi har stött och blött här tillräckligt i onödan. Ta henne bara. Slit henne med hälsan. Vi skiter i henne och reser lugnt hem. Vi är trötta på fruntimmersgräl, som det här usla kriget blott varit från början till slut. Alla krig börjar därifrån: från någon träta med någon ohängd stackars odygdig kvinna. Det är inte blott det att man ej kan lita på henne. Det värsta är att hon är helt oberäknelig och det i evighet, då hon minst själv aldrig vet vad hon vill. Att då gräla är kvinnans personliga specialitet, och med den har hon kommit all världen på skam. Salig den som förstår att ej delta i grälet! Men skulle ni se henne, säg att vi avseglar hemåt. Om hon trots allt vill följa med är hon välkommen, men vill hon stanna hos er får hon göra det också, till mera olyckor för er. Hon får göra precis som hon vill. Säg det till henne. Säg att vi skiter i henne – hon må sedan vara så mycket en jungfru hon vill, fast jag ej kan se henne

som sådan – hon har ju sin väg kantad med lik av avlagda älskare. Alla män som dött i kriget på vår sida och på er egen har dött blott för hennes skull, som om hon ensam förbrukat dem alla. Adjö, konung Priamos, och sköt väl om er. Ni var den mest ärbare borgaren i eder ärbara stad."

"Tack för det! Sköt ni även om er! Lycklig hemresa, om vi ej träffas mer. Det var ett nöje att råka er, även om konfrontationen blev ganska fatal för en del. Men jag håller ej något emot er. Ni var trots allt duktiga och hjältemodiga sportsmän. Ni övade aldrig mot oss något fult trick, som Paris mot er när han dräpte Akhilleus. Ni hade heder i kroppen och reser med äran ännu i behåll. Det har aldrig sagts förr av en kung om sin fiende."

"Överdriv inte, kung Priamos, och prata inte för mycket. Ju mera man pratar, dess mera förglömmer man sig, och dess mera blir pratet till svammel, och meningen med vad man säger glöms bort. Innan någon av oss säger ett ord för mycket är det nog bäst att jag beger mig. Farväl, gode gubbe, en sista gång ännu."

"Farväl, dyre broder och tappre kollega. Men ett ord för mycket är bättre än ett ord för litet, ty ord kan ej skada. Hur onda och djävulska ord än kan vara kan de aldrig skada, ty ordet är heligt från första begynnelsen och skall så vara för evigt. Vad mänskan än någonsin ordar om är det blott uppbyggligt, så länge orden blott bildar och utgör en fullständig mening."

"Adjö, käre fiendekonung."

"Adjö, käre son, världens ädlaste grannaste konung, åtminstone bland alla de som jag sett." Och de skildes.

13. Helenos

Emellertid tvivlade prästen Helenos rätt starkt på hellenernas avsikter. Han trodde icke ett ögonblick att de var villiga att nu så enkelt ge upp. Därför hade han undangömt drottning Helena. Ja, han var det och ingen annan som gömt henne. Han ville därmed förlänga det blodiga kriget och därmed förlänga sitt älskade Ilions livstid. Han hoppades innerligt ivrigt och hett att det skulle bli en konsekvens av hans handlingssätt, och detta hopp var i honom vid brinnande liv och förblev så så länge hellenerna ej gjorde någonting nytt.

Samma afton var det som atriderna kallade samman hellenerna till detta krigs första, sista och enda och hela historiens första helt hederliga demokratiska och synnerligen ordentliga och samvetsnoggranna folkomröstning. Agamemnon var säker på att blott ett fåtal var mot ett förintande av staden Troja, och därför bad han dem som ställde sig mot detta företag endast att avge sin röst med att lämna en pant. Det blev ej många panter. Bland panterna kände atriden igen en av Nestors föråldrade sköldar och ett av Odysseus' karakteristiska för vänster hand smidda kroksvärd. Så liten var minoriteten som röstade mot Trojas tillintetgörelse, att Agamemnon bad alla som röstat emot själva komma och uppsöka honom och tala

med honom. De gjorde det alla, och det som han frågade dem alla om var: "Och vad är motivet till att ni ej vill rösta för Trojas stormning?"

Odysseus och gamle Nestor inkallades till honom samtidigt. Till dessa ställde han frågan:

"O vänner, ni hör till de allra mest pålitliga, aktningsvärda och vördade i vår armé. Därför är det min plikt att med allvar betänka vad ni väl kan hava emot Trojas erövring. Era ord väger mer tungt än de flestas, och tyngst kanske av allihopa näst efter mitt eget och kung Menelaos'. Du är visserligen, Odysseus, vanryktad, men ingen vet detta bättre än jag att du är bland oss alla den allra förslagnaste. Säg nu, o vänner, vad ni väl kan ha för motiv för er opposition. Jag vill icke ta död på det heliga Ilion om icke alla hellener är med mig."

"Odysseus tänker och talar för mig. Han får svara för oss bägge två," sade Nestor.

"Så tala, Odysseus."

Men denne stammande halte Odysseus visste ej alls vad han nu skulle säga. Han fann icke orden. "O konung, jag vet icke vad jag ska säga. Allt vad jag har tänkt i den här saken har jag ock sagt, och jag har inget mera att säga. Och det att du nu ber mig säga motivet till varför jag är helt emot Trojas stormning gör mig blott bedrövad, ty det visar klart, alltför klart, att du icke begripit och än mindre hört något dugg av allt vad jag har sagt, eller att du ej velat begripa och höra vad allt jag har sagt. Och om du intill denna dag fattat så litet som du uppenbarligen gjort, skulle du blott begripa och fatta långt mindre, om jag nu på nytt skulle börja förklara min inställning. Att ni hellener ej ser vad jag ser och att så många av er ej fattar och ej ids förstå allt det självklara som vi få ensamma blå individer, herr Nestor och jag, klart och tydligt ser hela den fasliga vidden av, är ett bedrövligt och fruktansvärt faktum, som ingen kan avhjälpa och ingen kan göra något åt. Följ ni er hjordinstinkt, följ ni er masspsykos och er blodtörstiga kollektivism, dränk det heliga Troja i Ilions skändade kvinnors och barns ymnigt flödande blod, ty vad ni gör i majoritetens namn måste ju vara det rätta och kan icke vara på något sätt orätt. De många och folket och majoriteten är ofelbar ju. Vad de många, de flesta vill är alltid rätt. Tag och erövra staden. Men låt mig i så fall få tillhöra dem som får sitta i hästen och inleda verket."

"Och varför en sådan besynnerlig önskan från en som är mot hela skeendet?"

"Kan man ej hindra det onda, så är det ens plikt att försöka i alla fall styra det onda, så att det blir så milt som möjligt i alla fall."

"Ske då din vilja, Odysseus. Det är med glädje jag gör något för att behaga och trösta de nonkonformistiska. Du skall få sitta i hästen. Och det vill jag säga dig, att med Odysseus som hövding för hästens fångar och Ilions nycklar och banemän kan detta företag ej gå på tok. Jag är glad att du bad mig om detta, ty detta bevisar för mig att du blott vill oss väl, att du fast du är mot oss dock vill få oss att göra så väl ifrån oss som möjligt. Vad säger du, Nestor?"

"Som jag har sagt har Odysseus talat för oss båda två. Jag förstår honom, att han trots sin starka motvilja mot företaget dock icke vill göra sig medskyldig till att det fullkomligt och absolut går på tok eller blir ännu värre och mera ohyggligt än det av

naturliga logiska skäl måste bliva. Jag tänker precis såsom han, och jag vill även ge er mitt stöd, men jag vill icke sitta i hästen."

"Det slipper du, Nestor. Den olägenheten skall bli dig besparad."

"Ert knep och osportsliga bedrägeri med den svekfulla trähästen är en ond list, ett lömskt helruttet knep, som jag blott kan förbanna. Men för att ni ej allihop skall gå under, så ser jag mig tvungen att hjälpa er. Är det ej så, Odysseus, som du även tänker?"

"Så är det, o Nestor, på ett ungefär."

"Du har hört oss nu, kung Agamemnon. Vi tar icke ansvaret för detta skurkstreck, men vi skall minsann göra vårt allra yttersta för att det skändliga skurkstrecket skall bli så litet skurkaktigt som möjligt. Där har du vår inställning som i ett nötskal."

"Jag låter er ha den, och jag respekterar er för den. Tag nu era panter och gå. Vi har ingenting mera att tala om nu denna kväll." Och Odysseus och gamle Nestor begav sig från konungens tält.

Och så blev det beslutat, att trähästprojektet med kraft skulle fortsättas och genomföras. Och en dag sågs grekerna avsegla. Väktarna på Trojas murar noterade ganska förbluffade att deras nu tioåriga fiende gav sig iväg utan att lämna ett enda skepp kvar vid stranden. De kunde ej tro det. Var dessa okuvliga konstiga greker så lynniga, att de med ens plötsligt kunde ge fan i ett krig, som de dessutom ej varit långt från att vinna?

Det märkliga inrapporterades även till Priamos, som själv steg upp på den skyhöga mur, varifrån han sett sin egen son tappre Hektor grymt slaktas av den lika döde Akhilleus. "Men," sade Priamos, "vad är det som våra vänliga fiender kvarlämnat åt oss vid stranden?"

Ja, där stod ett föremål nere vid stranden var grekerna haft sina skepp. Gamle Priamos' ögon var bättre än någon ung spänstig trojans, ty han ensam upptäckte det konstiga belätet.

Snart var den stora skulpturen av trä föremålet för alla trojaners intresse och nyfikenhet. Alla flinka trojaner försvann ut ur staden och flockades runt den gigantiska trähästen, vilt diskuterande, undrande, gestikulerande. Priamos stannade uppe i staden. Helenos var hos honom. Priamos sade så fort han fick syn på den väldiga träkonstruktionen: "Jag tycker ej om den. Det är något lurt med den. Den har ej snälla men elaka och osympatiska linjer och drag. Den är mörkt olycksbådande. Den skall trojanerna icke ha något att göra med." Men det gav hans undersåtar förstås blanka fan i. De ville dra in den förskräckliga besten i staden, ty de såg i den något heligt, en avskedspresent från hellenerna till sina gudar, ett offer till Gud för att han skulle giva dem en lycklig hemresa. Och snart var majoriteten av alla trojanerna för att man skulle dra in träskulpturen i staden. Men Priamos sade nu för en gångs skull ett bestämt och oryggligt och oåterkalleligt nej, och Helenos höll med honom. Likväl drogs hästen på hjul under denna dags lopp fram till Ilions murar, så att Trojas folk kunde skåda den bättre åtminstone. Men för att få hästen innanför muren så måste man riva ner delar av muren, och detta förbjöd konung Priamos.

Många var de dock som hoppades att han den följande morgonen skulle ha ändrat sitt sinne.

Den grekiska flottan låg ankrad i Tenedos' dolda väl skyddade vikar. Där satt Agamemnon och Nestor och talade.

"Tänk om Odysseus' list ej fungerar?" Så talade Nestor.

"Då går kung Odysseus åt, och med honom Akhilleus' son samt de andra som finns uti hästen."

"Och vi?"

"Om Odysseus' plan ej fungerar finns det ingen Gud. Det är tvunget att trähästspektaklet fungerar. Det måste fungera. Ty det är ej rätt att vi då skall förlora och usla trojanerna vinna. Om den förorättade icke får upprättelse och den brottslige vinner finns det ingen rättvisa och ingen Gud. Det är nödtvunget att trähästplanen fungerar. Den måste fungera helt enkelt. Vi kan icke segla tillbaka till Hellas förutan Helena. Vi seglar tillbaka till Troja så fort vi ser elden som kung Diomedes skall tända så snart hästen omhändertagits av staden. Det kan icke dröja så länge. I morgon natt är staden vår."

"Hur kan du vara så viss och säker på det?"

"Jo, jag känner Odysseus."

Samtidigt talade Priamos med sin nu ende kvarlevande son, den höghelige prästen Helenos:

"Vad tror du om hästen, Helenos?"

"Det är något skumt med den."

"Vill du ha in den i staden?"

"Laokoon har rätt som starkt yrkar på att den skall utforskas först i detalj innan någon kan ta den på allvar som helig present. Prästen inbillar sig att den döljer i sig en hellensk mördarskara som tror sig att genom sin häst kunna taga sig in bakom Ilions murar, och det kan minsann vara sant. Jag tror ingenting gott om hellenerna. Hellre tar jag mot en bomb än en kostbar present ifrån dem."

"Nu är du ganska orättvis. Kung Agamemnon lät oss slippa lätt undan i alla fall. Han var hederlig och höll sitt ord, och nu är dock hellenerna borta."

"Om de alltjämt äro långt borta om ett år från denna dag räknat och icke har synts under hela den tiden, så kanske jag skall börja tro dig."

"Men var är Helena, Helenos? Berätta för mig nu! Var har du gömt undan den arma?"

"Vad talar du om?"

"Alla vet att det icke kan vara en annan än du som gömt undan den olyckan." Fadern såg godmodigt på sin trots prästkåpan mänsklige son, men Helenos höll tyst och besvarade ej faderns fråga.

Det var några få timmar senare som han uppsökte Helena där han i all hemlighet höll henne fången i ett litet bönerum nere i källaren till ett av templen till guden Poseidon. För säkerhets skull hade han bundit fast henne med hennes händer vid

väggen strax ovanför henne och munkavlat henne, för att hon ej skulle förmå väcka uppmärksamhet. Nu befriade han hennes mun. Hon var trött, ty för att kunna få henne ner vart han ville så hade han först tvingats söva ner henne med droger.

"Helenos! Vad vill du väl göra med mig? Varför håller du mig isolerad och inburad här?"

"Olycksaliga kvinna! Jag borde ta livet av dig, ty du våldförde Troja och offrade för dina nycker dess dyraste ädlaste blod! Du förtjänar blott döden för det du har gjort. Att du övergav Hellas och följde med Paris till Asien och Troja blev Asiens och Ilions olycka, och därför borde du dö. Men du är alltför vacker tyvärr. Jag kan icke ta livet av dig, ty jag älskar dig. Kyss mig, Helena, och älska mig, så skall jag giva dig fri."

"Du är som alla andra fast du är en präst. Ja, så göra de alla: de önskar mig ont, de vill straffa mig för att jag rövades bort ifrån Sparta med våld, men den heliga rättvisan sviktar och faller och sjunker i dyn och förnedrar sig djupt inför kärleken. Rättvisan är hopplöst maktlös mot kärleken. Just när den rättvise skall stöta svärdet i mig faller han ner på knä, börjar gråta och ber att få älska mig. Men till dig säger jag vad jag ock sade till Paris, att när en trojan älskar mig faller Troja. Han hann aldrig älska mig, och Troja står än, men nu tycks det vara på vippen att falla, ty våldtäktsmän och psykopater är blott desto farligare om de vandrar i heliga prästers förklädnad."

"Du vet icke hur sant du talar."

Den aftonen gick konung Priamos oroligt fram och tillbaka på sin vackra prunkande trädgårdsterass. Hans palats var väl smyckat med hängande trädgårdar. Den stilen hade han lärt sig från östern och Babylons konungar. Men han var orolig i själ och hjärta.

"Den trähästen skrämmer mig. En gång så sade oraklet: 'Blott Ilions söner kan själva nedriva sin helga stads murar, och då är det ute med staden.' Det sade en annan en gång: 'Ingenting är mer farligt för Troja än en enda ensam och främmande häst utan ryttare.' Ändå vill mitt kära folk riva ner Trojas mur för att släppa in denna otyglade ensamma främmande häst utan ryttare. Laokoon har även varnat oss för denna häst med de skarpaste tänkbara ord. Nej, den hästen skall ej in i staden.

Jag har aldrig velat domdera, befalla och vara en mäktig despot. Jag har tvärtom försökt vara fromt demokratisk och lyssnat till folket och sökt vara alla till lags. Men i denna här sak är jag tvungen att bruka min makt och slå näven i bordet. Vi vill icke ha några greker här någonsin. Vi talar visserligen samma språk, vi hör till samma oöverträffbara goda kultur, men de talar sitt språk med en fulare klang, mindre artikulerat och utan musik, de är grovare och saknar hyfs och fason, och för vår smak är de för vulgära. Nej, Asien får aldrig bliva hellenskt eller västerländskt. Österländskt måste det stilla få vara och heligt förbli i all evighet."

"Far! Riv ner muren och låt hästen komma i staden!"

"Vem talade? Är jag ej ensam med mörkret här på min privata terass?"

"Det är jag, far, som talar."

"Vem är du? Var är du?"

"Här är jag."

"Nu ser jag dig. Ack, vem är du, kalla vitbleka sorgsna knappt skönjbara och genomskinliga gast? Var har jag sett de dragen förut? Men de var ej så tärda, så sorgsna, så grämelsefulla och lidande förr. Käre son, du är ung ännu fast du är död, men din ungdom är äldre, mer sliten, bedrövad och rynkad, mer sorgsen och trött än den uslaste och miserablaste av alla åldringar! Ung är du ännu, men döden har gett dig ett märke som gör att din ungdom blott ökar och framhäver din obeskrivliga smärta och ödslighet, som gör ditt ansikte till det mest pinsamma som jag har sett! Aldrig såg jag en digrare smärta än det som nu präglar ditt ansikte, som när det levde var käckare än någon annans. Vad vill du, min älsklingsson Hektor?"

"Hör på, käre fader. Hellenerna har byggt en trähäst."

"Det vet jag."

"Men detta vet du icke om: de har byggt den för vår skull och ej för sin egen. Den hästen skall bli inkörsporten för oss till vår framtid, en nyckel till en långt mer glänsande lysande framtid än Trojas tid nu. Vi tror att vi nu upplever Ilions glanstid, men framtiden skall genom just denna trähäst bli långt mera glansrik, välsignelsebringande, ljuv och förunderlig. Ilions makt av idag skall blott vara ett intet mot den framtidsmakt som hellenernas trähäst skall ge oss. Ja, vi skall förslava hellenerna, de skall bli endast en fattig provins i vårt universella världsfamnande rike, och Troja och icke Athen eller Sparta skall bli världens kommersiella och nautiska och militära centralpunkt."

"Men hur kan väl detta ske genom hellenernas bedrägeri i slug form av en trähäst?"

"Kusin Aeneas skall göra det. Han skall ej dö. Han skall göra sig själv till det nya världshärskande Ilions grundare. Tro du på mig, och låt hästen få komma till Troja. Det skall bli hellenernas livs största misstag. Riv muren och släpp hästen in. Annars får icke Troja sin eviga framtid i form av all världens behärskare."

"Ack, dina ord äro dunkla och svåra att fatta, och ej är det lätt att förstå dem och tro dem och ta dem på allvar, men eftersom du är ett spöke, min son, måste jag väl blott lyda och utan att fråga. Må hästen då på din rekommendation dragas in i vår stad. Må de avlidnas andar besegra de levandes viljor. Den avlidnes vilja är starkare än någon levandes. Ske då din vilja, fast den är emot min och mot allt förnuft. Må ditt ord gå i uppfyllelse, vad det än må betyda! Skall du redan lämna mig, älskade son?"

"Döda får ej tid över för prat. När de fullgjort sin uppgift och plikt måste de återvända till Gud."

"Min olyckliga älskade ädlaste son! Lider du outsägligt i dödsriket?" Men anden var redan borta. "Det måste du göra, ty aldrig har jag sett ett dystrare och mera jämmerfullt, sorgset och lidande ansikte och en mer utbränd torterad och osalig blick än min alltid i livet så käcke och glade och bildsköne jublande son! Ack, det är döden själv som besökt mig och förvarnat mig att han tar mig på allvar i morgon!" Och Priamos föll där i vanmakt på sin egen vackra terass. Fru Hekabe fick se honom

senare och bar då in den förpinte och skröplige gamlingen, som var sin stads högste allenarådande konung men vars högsta vilja ej någonsin mäktat att styra och göra sig gällande i stadens öden.

"Min make! Min make! Vak upp! Du får ej dö ifrån mig! Ej ännu!"

"Det är ingen fara, min gumma. Ta det bara lugnt. Jag blott tuppade av efter ett kort chockartat besök av vår Hektor."

"Av Hektor?"

"Ja, han sade mig att vi måste ta in den där hästen."

"Min make, du har bara drömt."

"Har jag det? Nej, det var min son Hektor. Jag såg honom tydligt."

"Men Priamos, du låg ju fullkomligt avsvimmad! Du var helt väck! Du har svimmat och svamlat och drumlat och drömt nu igen!"

"Var det bara en dröm?"

"Ja, vad var det väl annars?"

"Men det var så påtagligt. Hektor tillsade mig att låta grekiska trähästen få komma innanför murarna, det som jag mest varit mot. Inte kan ju hellenerna ha skickat Hektor på mig genom sina besvärjelser att ge mig falska besked att gå själva hellenernas ärenden?"

"Dilla nu inte, min make. Det är inte nyttigt för dig. Du har bara drömt nonsens, och det vill du nu låta påverka ditt rikes styrelse. Gör som du alltid har gjort: Låt experterna göra vad de vill i stället. Det är mycket klokare."

"Stackars min gumma, en kvinnas begränsning framför alla andra är den, att hon aldrig kan fatta att hon är som allra mest dåraktig när hon tror att hon är som allra klokast. Hon kan aldrig ge goda råd åt en man. Man jag gör som jag alltid har gjort. Ty jag har ju gift bort mig med dig en gång för alla och det på livstid, och du har därmed alltid styrt mig. Jag gör som du vill, liksom samtliga män alltid gör såsom deras gemåler vill, bara för att slippa höra dem bråka och gräla och argumentera med hela sin fruntimmersdårskap."

Helenos besökte Helena. Han höll henne fången och bunden i en liten undanskymd cell i en del av kung Priamos' konungaborgs labyrinter i ett underjordiskt kapell helgat till underjordens Poseidon i en hemlig källare som endast han hade tillgång till.

"Varför, Helenos, har du gjort mig här till din fånge?"

"För att kunna göra med dig vad jag vill. Du fatala förbannade fala opålitliga olycksbringande kvinna! Ett monster är du som förstört allt för oss! När du ankom till Troja blev det Trojas fall. Genom en kvinnas nycker har hela kulturvärlden störtats i olycka. Om Troja faller skall du bli den första att falla för mitt eget heliga gudsmannasvärd. Jag skall hålla dig här tills vår stads öde avgjorts, och Ilions öde blir ditt.

Ack, hur vacker du är, fru Helena! Så vackra får kvinnor ej vara som du. Ja, din skönhet är världens mest djärva och mest oförlåtliga utmaning. Och därför måste du dö. Det är skönheten som kommit Troja på fall, som besegrat trojanerna, som blivit

Ilions olycka, och denna skönhet är du. Därför måste du dö. Det är bättre att du dör för Troja än att Trojas stad dör för dig.

Varför är du så vacker? Vad är det med dig som gör dig så intagande, oemotståndlig och attraktiv? Har Menelaos och Paris med sina passioner ej bränt dig, förstört dig och härjat dig? Säg icke blott att du ännu är jungfru."

"Jag säger till dig vad jag sade till Paris: att när en trojan tvingar mig till att ligga med honom skall Troja förgås."

"Tror du jag vill ha något att göra med dig? Nej, tvi vale! Jag tänker ej röra dig förrän jag tager ditt liv. Och om Troja ej faller förrän någon känner dig lär jag ej heller behöva beröva dig livet. Men du är ej värd utspillt ruttet förpestat kloakvatten om Troja faller."

"Och skall du då döda mig här i en fängelsehåla helt ensam, försvarslös och utan att någon alls vet var jag är?"

"Ja, din frilla, här blir du levande begravd, och ditt lik skall försvinna igenom ett svart hål i golvet som går direkt ner till det mörkaste svartaste Hades. Ej någon skall någonsin finna ditt lik. Och det skall bli mitt livs sista glädje att slakta dig när Troja faller. Till dess skall du aldrig befrias från dina handbojor, och när det skall ske skall jag åter munkavla dig, så att du ej ens kan skrika. Det skulle för resten ej någon ändå kunna höra. Och då, kära frilla, ditt vidriga luder, skall jag med besked ta din jungfrudom mera brutalt än vad någon förvildad soldat van vid våldtäkter dagligen ens skulle kunna prestera i form av det grymmaste tänkbara övervåld."

Den hopplöst fjättrade drottningen såg alltför tydligt att prästen klart menade allvar med sitt varje ord. Ändå bibehöll hon lugnt sin sinnesnärvaro.

"Om Ilion än står i morgon så står det för alltid."

"Då ses vi i morgon. I morgon skall drottning Helenas och Ilions öde bestämmas och avgöras definitivt för all evighet. Lev tills i morgon, Helena!" Men innan de skildes förseglade han hennes mun på nytt med plågsam munkavle. "Jag är ditt livs enda hopp. Tänk på det tills du dör, grymma sköna Helena." Så gick han och lämnade henne kvar bunden munkavlad i fullständigt mörker. Men hon drog ändå mycket tacksamt en lättnadens suck för att hon lyckats utverka åt sig en frist på åtminstone en dag. Hon visste, att i dessa tider så kunde det hända rätt mycket på en enda dag.

Men i trähästens buk satt Odysseus och trängdes tillsammans med Pyrrhos och andra kamrater. De svettades, stank, hade tråkigt och vantrivdes. Allt vad de hade att göra var ju blott att vänta. Ännu hade ingen trojan varit dum nog att införa hästen i staden. Men ständigt åhörde de röster av män omkring hästen, som ivrigt och upphetsat pratade och diskuterade om vad som vore det bästa att göra med trähästen. Gällast och skränigast av alla rösterna var någon ilsken fanatikers som insisterade på att man skulle förstöra och sticka eländet i brand. "Tutta eld på det blott olycksbringande vidundret innan det sätter vårt Troja i brand!" skrek Laokoon, som denne skrikhals och halvdåre hette.

"Men hur kan väl en livlös träskulptur sätta en världsstad i brand?" hördes somliga milt protestera.

"Jo, se bara!" skrek den ursinnige gamlingen. Rätt som det var kom ett spjut plötsligt rännande genom träbelätets plankor. Det träffade unge och blonde Polymnus, som skadades svårt. Ofrivilligt uppgav han ett stönande skri av svår smärta, ty spjutet tog rakt i hans sida. Hellenerna trodde att deras livs yttersta stund nu var kommen, men konung Odysseus behärskade dem, höll dem stilla och fick dem att tiga.

Dock hördes det tydliga stönandet ut till trojanerna. Endast Laokoon tolkade stönandet rätt, ty de andra for ut emot honom i grälor och skrek argt:

"Där hör du, Laokoon, att hästen är helig, som stönar av smärta när du hädiskt ränner ditt spjut i dess hjärta! Vill du göra gudarna vreda på oss med att lömskt bruka våld mot det heliga föremål som byggts åt dem och allenast för dem? Och om hästen så stönar när du ränner spjutet igenom den, hur skall det icke väl gå då om vi tänder eld på dess heliga väsen? Då, Laokoon, skall väl om någonsin Ilion grymt fatta eld!"

Och Laokoons aktier tycktes med ens vara sjunkna till botten i värde. Och just då kom bud ifrån närheten till denne morske Laokoon att hans två söner med ens blivit livsfarligt ormbitna bägge. Laokoon skyndade bort, och Odysseus och hans kamrater åhörde med salig tillfredsställelse hur trojanerna sade när trähästens fiende avlägsnat sig: "Ja, där fick han på en gång sitt straff för att han rände spjutet av misstro i Guds egen gåva."

"Guds gåvor är ej att förakta. Den kloke tar tvärtom dem noga till vara och omhuldar dem, respekterar dem, ärar dem och höjer upp dem till deras gudomlighet, så att Gud desto mer måtte bli blidkad och ära dem som ärar honom. Vi har inget val. Vi är tvungna i anständighetens namn att riva muren och dra in den heliga hästen i staden. Kung Priamos måste ge efter."

Och mer hörde ingen hellen om Laokoon den dagen. Trähästen tycktes bli allt mindre lockande och intressant för trojanerna efter Laokoons tilltag. Allt färre blev rösterna, och diskussionerna rann ut i sanden. Så gick det den dagen. Och natten föll på med väl tilltagen kyla, och arme Polymnus fick ligga i hästen och blöda ihjäl mitt ibland sina vänner, som ingenting mäktade göra. "Jag dör mycket tillfredsställd och lyckligt lottad," framviskade ynglingen tappert och älskligt med sitt livs utrinnande krafter, "ty jag dör i det bästa tänkbara sällskap med mina kamrater och det just när vi står vid målet och strax nu skall erövra Troja. Ty många var de av oss som dog bland fiender ensamma och övergivna." Så dog han och det med ett leende.

Tidigt den följande morgonen hörde de som första livstecken från Trojas folk det så välkomna och angenäma oväsendet av att trojanerna började riva ner muren, och många upprepade gånger fick de höra det glada budskapet: "Priamos har givit efter och låter oss föra in hästen i staden!" Och sedan var hela den morgonen fylld av rabalder och oväsen, stoj och ståhej, medan hästen blev införd i staden. Odysseus och hans kamrater satt stilla och lyssnade därtill med löje.

Men alltmera tyst och betänksam blev konung Odysseus. När allt var lugnt och den djävulska trähästen stolt stod i sitt majestät mitt på Trojas centraltorg och blickade ut över Ilions takåsar såsom en sfinx, alltför medveten om sin förfärliga hemlighet men med ett desto mer orörligt stelfruset marmoransikte, som dolde den grymmaste illvilja i hela världen, satt konung Odysseus inåtvänd, dyster och envist förtegen bland sina kamrater. Han var ej på sitt allra bästa humör, och snart skulle den stund komma då deras spion skulle komma och ge dem signalen som skulle betyda att kusten var klar. Allting hade tills vidare klaffat.

Och aftonen kom, nattens stjärnor begynte att tindra, och timmarna gick. Det blev midnatt. Nu hördes signalen från Simon: tre rytmiska knackningar nedifrån benet. De öppnade luckan, som blott kunde öppnas upp inifrån, och såg sin älskade spion Simon nere på marken. Han sade: "Allt klart!" Utan hans falska dubbelspel hade ej någonting lyckats. Den uslaste och mest förrädiska nedriga rollen i bedrägeriet och sveket mot Ilion hade med mästerskap spelats av honom. Nu tog han emot de försmäktande grekerna, reste en stege mot buken av hästen som de kunde lugnt klättra ned för, varpå de gick tyst och försiktigt och genast raskt till stadens portar och öppnade dem. Ingen vaktade dem, ingen vaktade något i Ilion, ty denna harmlösa jättestad sov lugnt nu för första gången på tio olyckliga år. Hela dagen och aftonen hade trojanerna festat och firat hellenernas avfärd. Och nu efter midnatt smög just några av dessa goda förträffliga avresta greker omkring och slog upp Trojas portar alltmedan trojanerna sov ruset av sig i lyckliga drömmar. Och utanför portarna väntade alla de aderton tusen hellenerna, som dagen innan rest bort, men ej längre än till andra sidan av Tenedos. Och alltför snart vällde denna förskräckliga mordiska stadsbrännarskara likt floder av brinnande lava in över den sovande rusiga staden. Den första välsignade rofulla natten som Ilion upplevt på tio förskräckliga år blev med ens helt förvandlad till någonting annat. Det sovande Troja, som ej sovit lugnt på ett krigiskt decennium, blev bryskt väckt ur sömnen och fann att den på tio år första fridfulla natten var omvandlad till stadens undergångsnatt. Denna natt, insåg vakterna snabbt, var den enda i all deras livstid som de borde ha stannat uppe och vaktat sin stad. Troja hade blott fallit i sömn i ljuv lycka och sällhet och ro för att väckas av döden, förintelsen och undergången.

Den förste som lyckades öppna en stadsport, och den mest betydande stadsporten, var Odysseus. Bland dem som omedelbart strömmade in genom den var ock självaste kung Agamemnon. Han och Odysseus, den rike och fattige konungen, möttes. De såg på varandra i tystnad en stund medan bärsärkarskarorna forsade in för att våldtaga staden. Den förste att tala och bryta den av känslostämningar laddade tystnaden var Agamemnon.

"Odysseus, jag önskar tacka dig för vad du uträttat. Allt har du genomfört väl. Du har prisgivit Troja åt oss efter ett outhärdligt decennium av meningslöst ärelöst krig. Det var du som slugt kläckte idén om den heliga trähästen, och du såg till att den realiserades väl i praktiken. Du ensam är Trojas besegrare. Låt mig få tacka och kyssa dig." Kungen av Ithaka gjorde ej motstånd. "Och låt oss nu med våra bröder tillsammans nu äntligen göra gemensam sak med den gemena förbannade

fiendestaden!" Men röde Odysseus böjde sitt huvud och slängde ifrån sig sitt svärd. "Vad betyder väl detta, min broder? Vill du icke slåss med ditt folk för ditt folk? Vad är du för en svekfull pultron? Tag omedelbart åter ditt svärd och försvara ditt liv mot trojanerna! Om du ej gör det är du en förrädare!"

"Som Palamedes? Högt älskade kung Agamemnon, förlåt mig, ursäkta mig och hör ett ögonblick på mig. Jag är den som givit er Troja. Jag är den som genomfört planen att lägga en nästan perfekt idiotsäker råttfälla för våra fiender, och de har vandrat i fällan. Jag är den som lockat en stad och ett folk i fördärvet. Se, staden med alla dess tempel, palats, helgedomar och trygga familjehem brinner nu redan! Hör, redan våldtar vi trojanernas stackars oskyldiga jungfrur! Hör skriken! Hör gråten från döende barnen! Och till detta bär jag all skuld som avslöjade tanken med trähästen. Hur kan jag leva med en sådan skuld? Hur kan jag mera någonsin bära ett svärd med gott samvete? Hur kan jag någonsin åter se min egen hustru i ögonen efter det största mest hädiska usla och gudlösa och infernaliska av alla svek: att med religion, Gud och heliga medel kallt locka en stad till dess undergång, att draga nytta av detta oskyldiga folks religiösa och gudliga känslor för att föra det i fördärvet? Det känns som att locka ett barn till att äta en läcker och god men förgiftad och dödande bakelse för att det barnet är tvunget att dö. Vem kan offra sin medmänniska utan att gråta blod? Och jag har ej blott offrat en medmänniska utan många, ett helt mänskligt folk, och därtill deras stad, deras hem, deras Troja, som råkade vara all världens mest praktfulla, vackra och blomstrande stad. Se, nu brinner den, och jag bär skulden därtill."

"Usla fruntimmer! Du pratar nonsens! Gå genast och hämta ditt svärd, och Gud nåde dig om du nu ej hjälper till med att utplåna Troja till sista potatisen!"

"Kung Agamemnon, med all min respekt, men du är bakom flötet och har ingen självkontroll längre, om du kan försvara vad som just nu pågår i Troja."

"Din galning! Odysseus! Lyssna på mig! Vi vill inte förlora dig! Du är det som är i riskzonen! Du har klart grubblat för mycket! Kom genast tillbaka till realiteten! Det här är allenast en nödvändighet! Och du var ju själv med om det ända från början! Du kan inte dra dig ur nu! "

Men Odysseus gick ett steg tillbaka och vände sig plötsligt helt om och sprang bort snabbt som blixten och utan ett ord. "Kom tillbaka!" skrek den respektable härföraren, men ropet var utan kraft, utan entusiasm och totalt utan sann övertygelse. Han kände sig som en vanmäktig mor, som dumt ropar tillbaka sin hopplöse son, fastän hon mycket väl vet, att han är så envis som synden i synden och aldrig mer kommer tillbaka till anständigheten.

"Åt fanders med honom! Nu glömmer jag fånen Odysseus och tar i stället i tu med att dränka mitt svärd, mina armar och alla trojaner i blod!" Och han var snart försvunnen i det stora slamret, tumultet och blodbadet, som ägde rum på snart samtliga Ilions gator, till ensidig skada för Ilions folk, ty de var ju totalt överraskade, chanslösa och helt panikslagna. Aldrig har hemskare människoslakt förekommit. Det var tio års hat och tillbakadriven förstörelselusta och rovlystnad som nu i denna ohyggliga mardrömsnatt äntligen fick lov att komma till utlopp. Det fanns inga

gränser för grekernas, erövrarnas oerhörda omåttlighet, djuriska mordraseri, blodtörst och erövrarfrosseri. Allt var tillåtet. Alla moralens, etikens och religionens fördämningar mot mänskans grymhetspassion flöt iväg som små löv för den svarta passionssyndafloden. Trojanernas livs sista natt, som begynt så befriande hoppfullt och lugnt, blev till deras livs hemskaste helvete. De väcktes bryskt för att se det ohyggliga helvete som deras drömmars stad blivit och mördades sedan med helvetets flammande bål inför ögonen. Varje trojan tycktes bli på än grymmare sätt bragt om livet än alla de andra. Det var det barbariska Asien som nu blev civiliserat av västern. Det var den tyranniska östern som vek sig för västerns humanare demokrati. Troja brann, och trojanerna utrotades, och hellenerna jublade yra och rusiga i sin minsann underbara och ljuvliga seger som vore de druckna och mer än besatta av den euforiske guden, den vansinnige Dionysos.

Kung Priamos väcktes i natten av upprörda och alarmerade tjänare.

"Säg, vad står på?" sade Priamos lugnt.

"Hästen! Trähästen!" ropade tjänarna.

"Hur är det fatt? Vad har hänt med vår heliga trähäst?"

"Hellenerna!"

"Säg någon gång någon fullständig mening. Er konung är ej telepat."

"De fanns gömda i trähästen! Grekerna har fallit över oss!"

"Detta är allvarligt. Är staden Troja i fara?"

"Din stad, konung, brinner!"

Då vaknade Priamos.

"Hjälp mig ur sängen, och hjälp mig att klä mig."

Och när han var klädd steg han ut på terassen. Den syn, som han skoningslöst möttes av där, var en mer fasaväckande mardröm än vad någon någonsin drömt.

"Är väl detta mitt Ilion? Är detta den lyckliga staden som äntligen trodde sig få kunna börja från början och leva i fred? Är det den samma staden jag ser nu som festade, skrattade, gladdes och drack, sjöng och dansade för endast några få timmar se'n? Nej, detta är ej mitt Ilion. Detta hysteriska brinnande kaos är helvetet.

Hur gick det till, sade du?" frågte Priamos tjänaren,.

"Några hellener fanns gömda i trähästens mage. När staden var tyst smög de ut och slog upp stadens portar. Därutanför väntade hela den grekiska härskaran."

"Således var denna trähäst ett svek och ett bedrägeri, en lömsk krigslist, ett förräderi av det mest infernaliska tänkbara slag. Vilket förräderi! Vilken hädelse mot allt naturligt, gudomligt och mänskligt! De utnyttjade våra heliga religionskänslor för att förinta och intaga staden! Vem månne stå bakom den listen? Vem hjärnan än var som uttänkte det förräderiet och vågade omsätta det i praktiken, så vare han evigt förbannad! Må han aldrig mera bli älskad och omtyckt, förstådd, accepterad och tilltalad av någon människa! Må han ej någonsin få något hem, någon hustru, familj eller ens något hemland! Må han bli vår världs mest olyckliga ensamma fredlösa jagade människokräk! Aldrig någonsin må han bemötas mer av någon människa vänligt! Han ensam skall bära så länge han lever all skulden för Trojas förstörelse, och aldrig skall han i evighet lyckas att sona den! Ge mig min rustning!

Som varje trojan skall jag kämpa till min sista blodsdroppe för detta heliga Ilion, detta mitt eviga älskade Troja, min hemstad, som aldrig skall dö, om så varje trojan måste dö för den saken!"

"Men, ädlaste herre och konung, du är ju en orkeslös gubbe och har icke på tio år burit rustning! Du orkar ej ens längre höja ett svärd!"

"Jag är gammal, men själen är ung, och vad själen är villig stå ut med kan likaså kroppen uthärda. Jag skall klyva skallen på dig och sålunda bevisa att svärdet ej väger för tungt för min hand än, om du icke genast ger hit och klär på mig min rustning!

Som en av min stads gamla grå veteraner, förglömd, överärrad och allt utom död; namnlös, okänd och levande endast alltjämt som soldat och stridsmakare, levande endast i striden, skall jag draga fram genom Ilions gator och slåss till min död. Man skall icke igenkänna mig som kung Priamos, och när jag ligger i rännstenen död skall man låta mig ligga och ruttna och endast begrava mig om det blir tillsammans med många andra i världens mest skrymmande blodiga tragiska massgrav.

Ge nu hit mitt svärd så att jag sedan kan börja slåss!"

Och när han fått sitt svärd av den ganska förskräckte lakejen, så höjde han det och högg med alla krafter i bordet som stod mitt i rummet. Det klövs, och det rasade samman med dunder och brak,. "Ja, jag tycks minsann vara en slö gammal orkeslös gubbe," förkunnade Priamos som för sig själv och gick ut. Och det fanns inget hinder som kunde ha hämmat hans väg ur palatset till striden. Men just då inströmmade några hellener i huset. Bland dessa var Pyrrhos, Akhilleus' son, ung och pojkaktig ännu, men redan en djävul i striden. Han överfölls genast av trettio vakter och krigare, men ensam klarade han av dem alla, fast han var minst ett huvud kortare än någon av dem. När ingången sålunda var något rensad begynte han så avancera på trappan, men där blev han mött av en gammal besynnerlig utspökad gubbe som såg ut som nittio år fast han bar på en ynglingarustning. Och denna högst märkliga magra eländiga vacklande gubbkrake, som som en korpäten råttsöndergnagd sned och fallfärdig oigenkännlig och allt utom fågelbortskrämmande kråkskrämma ute på åkern stod famlande hjälplös i trappan, försökte att pipa till Pyrrhos:

"Eländige fridsstörare! Alla andra trojaner kan du vackert mörda, men mig skall du ej överleva ett möte med!"

"Vem är du, stackars förvirrade gubbe?"

"Jag är en trojan. Jag är Troja. Och lika ofrånkomligt säkert som du ej kan ta mig av daga kan ni lömska onda förrädiska greker rå på min stad Troja och på detta Ilions evigt osårbara folk!"

"Jag vill ej slåss med dig, arme gubbe."

"Då får jag väl tvinga dig till det! Vet du vad som finnes där uppe? Där uppe finns alla vår stads allra dyraste skatter. Där finns alla Ilions konungars samlade guldrikedomar. Där finns även konungens harem och alla trojanernas skönaste kvinnor. Där finns till och med er Helena, som vi vägrat låta er få. Vi har gömt henne, och innan ni lyckats återfå henne skall den siste av oss mitt för era ögon ta

livet av henne." Så ljög gamle Priamos för att ge ynglingen skäl till att slåss. Orden hade effekt.

"Jag är icke en riddare som sluter ögonen inför sin plikt. Om Helena finns där, och om det öde hotar vår drottning som du skamligt påstår, så måste du dö på det att hon må räddas. Ur vägen, olycklige åldring, om du ej vill dö!"

"Ut ur huset om du ej vill dö!"

"Stackars ömklige dåre! Akhilleus' son tar ej order av fiender som trotsar honom, om de så är gubbar! Ur vägen!"

"Är du då Akhilleus' son?"

"Ja, vem annars? Nå, slåss då, om du så nödvändigt vill dö! Jag har ej tid att prata!"

"Ett ögonblick. Vänta ett ögonblick." Men Pyrrhos hade re'n angripit den stackars gubben. Men just i den stunden kom några hellener instörtande genom den krossade porten. Bland dem var Odysseus. Genast såg denne vad som dystert höll på att ske där i trappan. Odysseus skrek: "Pyrrhos! Slå ej den gamle!" Men Priamos var redan hårt genomborrad i sidan av sin allra käraste fiendes sons bittra svärd. Gamle mannen föll döende ner förbi Pyrrhos och rullade ner som ett färdigt och trasigt paket för den genast blodnedstänkta trappan.

"Vad är det, Odysseus?" ropade Pyrrhos.

"Vet du vem du slagit ihjäl?"

"Nej."

Då rosslade Priamos: "Pyrrhos, Akhilleus' son, du är mera för mig än för honom en son. Hör och lyss. Din för alltid så lysande fader var min bäste vän utom Troja. Jag älskade honom, och därför så älskar jag dig lika mycket."

"Vem är du?" Men gamlingen var redan död. Det var åter Odysseus som fick det ödet på sig att berätta vem den gamle man var som så grymt ihjälslagits av en så oslagbar ungdom.

"Det är konung Priamos, fader till Hektor och Paris och Troilus."

"Min fars bäste vän! Men han drev mig till dådet! Han sade att drottning Helena fanns gömd och i fara där uppe, och själv så blockerade han vägen dit!"

"Låt oss skynda och se."

Men naturligtvis fann de ej någon Helena nå'nstans. Där fanns tusentals skrämda hysteriska kvinnor och allt annat som gamle Priamos sagt, men Helena fanns ingenstans. När de ej fann henne sade Odysseus till unge Pyrrhos: "Det kan vara sant som kung Priamos sade, att drottningen gömts och att hennes liv svävar i fara. Och därför är det ytterst viktigt att vi finner reda på henne. Låt oss två nu skiljas och ägna oss helt åt att finna Helena. Och inlåt dig ej mer i strid med föråldrade gubbar. Det kan vara Priamos' förfäder."

Och Pyrrhos lovade det, och de skildes.

I en dunkel avsides undanskymd gränd, som var alltför eländig och fattig och anspråkslös för att erbjuda ett attraktivt mål för de grekiska plundrarna, och som just därför var lämnad i fred och helt öde, smög långsamt tre flyktingar fram. Det var en gammal gubbe, en ung man och ett litet barn. Mannen bar på den gamle och ledde

den lille vid handen. Men just i den stunden så råkade röde Odysseus gå längs den gränden i motsatta riktningen. De var nu tvungna att mötas, de tre stackars flyende och han som orsakat Ilions fall.

"Är det du, Aeneas?" Så frågade greken och stannade.

"Ja. Och du är Odysseus."

"Densamme." De hade ej någonsin annat än avskytt varandra. Emellertid stannade ock Aeneas.

"Vad tänker du göra med oss?"

"Ingenting."

"Vill du låta oss fly då, jag själv, Trojas ende än levande styrka, min fader Ankises, det enda som återstår av Trojas stora förflutna, och min lille son, Trojas framtid?"

"Ja."

"Varför?"

"Ni ser här framför er den människa som har den svåraste bördan i världen att bära: ett samvete som tyngs av skulden att vara egentliga upphovet till denna stads ödeläggelse. Jag genomförde projektet med trähästen."

"Då är du den mest förbannade mänskan i världen. Och ändå vill du vara så god att låta oss leva."

"Jag har ännu aldrig idag dödat någon trojan, och jag ämnar ej göra det heller. Jag sympatiserar med Troja och ömkar mig över trojanerna. Ingen var så ytterst ovillig till trähästsveket som jag, men ändå blev jag tvingad av ödet att driva igenom det. Det allra minsta jag kan göra för er, trojaner, för att sona min och hellenernas skuld är att låta er löpa. Se, världen är öppen för er! Jag står icke i vägen. Far ut och bege er till länder där grekerna ännu ej inbränt sin makt som ett brännmärke i mänskors skinn med sin vidriga tröttsamma eviga träta, som om grekers särmärke här i vår värld blott var inbördeskrig; och bygg där upp ett nytt ännu fagrare Ilion! I väster skall finnas ett land som är större och rikare och mera yppigt än Hellas, och där råder ännu ej grekernas kondottiärtyranni. Fly från kriget och ofriden, svärdet och blodet, förtrycket och grymheten, sveket och falskheten, makten och mörkret, och arbeta duktigt med plogen i stället, där städer ej lockar till överdåd, övermod, lättja och fåfängt översitteri. Men gå ej denna gränden till slut, utan vik av åt höger två hörn härifrån. Gå ej rakt genom staden, och jäkta ej, utan smyg stilla försiktigt från hustak till hustak, från gathörn till gathörn, och göm er och vänta om ni möter någon hellen. Fly ej såsom den skräckslagna fågeln som nedskjuts i luften i flykten, men smyg er som lärkan i gräset, så kommer ni mer säkert fram till ert bo. Nu farväl. Tag er ut genom staden igenom den nordöstra porten, ty den är den enda som ej är bevakad. Farväl."

"Må du leva, Odysseus, fastän du nedbränt vår stad. Vi skall överse med att du låtit oss leva, men aldrig skall vi eller någon av vårt blod i framtiden kunna förlåta och glömma vad du gjort vårt Troja. Mitt tack för att du låtit mig och min son överleva skall bli att min bittra förbannelse av dig skall leva för evigt inom min familj."

"Gå i frid."

"Gå i ofrid, du ädlaste och mest förbannade av alla män." Och de skildes.

"Vem talade du med?" Det var Agamemnon som plötsligt dök upp bakom honom.

"En borgare i denna stad som förbannade mig för att jag icke gav honom döden."

"Det var riktigt gjort. Dessa mähän till borgare i denna stad är då allt utom värda att leva. Och den som då ger någon av dem en orättvis nåd är blott värd att förbannas. Men kom, Odysseus. Vi har äntligt hittat ett spår av Helena." Och den korte lille Odysseus följde med ledaren för alla grekernas härskaror, som var en närapå två meters ståtlig lång hövding som alla såg upp till, till skillnad från den hållningslöse Odysseus, som alla såg på med misstänksamhet och förakt trots hans talan och klartänkthet.

Spåret av skönheten var föga uppbyggligt. En tjänarinna, en stockdum och halvtokig jämmerfull stackars slavinna, berättade att hon sett prästen Helenos med våld föra med sig Helena till borgens omätliga fruktade underjord. Men var Helena i slottskällarvärlden antagligast dvaldes var omöjligt för något levande vittne att gissa.

Emellertid började man söka genom den vindlande slottsunderjorden. Odysseus och Menelaos och några män till gick och sökte, var man på sitt håll. De gick trevande fram genom gånglabyrintnätet som tycktes vara oändligt. De lyste sig fram med belysande facklor, och var och en hade ett nystan som nystades upp medan sökandet fortgick, för att ingen skulle gå vilse.

Odysseus såg långt där framme ett avlägset ljus. Han gick genast beslutsamt i riktning mot det. Menelaos upptäckte det även, ty han kom just ut i den gång som Odysseus befann sig i. Men Menelaos kom efter Odysseus, som snart kom fram till den håla som var ljusets källa. Och där fann han som han först antagit drottning Helena. Men hon var tyvärr icke ensam.

Helenos var där, och de såg ej Odysseus när denne nalkades, ty de var upptagna. Prästen höll på med att göra vad Paris ej någonsin gjorde.

Odysseus stannade utan ett ljud. Bakom honom kom kung Menelaos. Han stannade även när han såg vad prästen och drottningen gjorde. Odysseus lade ett finger på munnen till honom. Tyst viskade då Menelaos:

"Skall vi stå som åskådare till ett äktenskapsbrott?"

"Vi har skändat och våldtagit Troja, och därför har Ilion hämnats på drottning Helena. Det vet jag, min broder, att drottningen aldrig till denna dag kränkts utav någon trojan. Först i detta moment har det skett."

"Men vi måste ju döda den nidingen."

"Han är beväpnad och vet hur man slåss. Han skall ej ge sig utan att slåss. Och han har därtill världens kostbaraste och värdefullaste kvinna som gisslan hos sig. Om vi kommit i tid kunde vi ha besparat Helena den skymfen som denne otuktige präst nesligt åsamkat henne, men nu ser de redan tyvärr ut att ha fullbordat äktenskapsbrottet."

"De måste upptäcka oss förr eller senare. Varför ej då redan störa dem nu?"

"Det har du redan lyckats med."

"Är någon där?" Prästen hade uppfattat ett knyst, och han vände sig oroligt om.

"Vi är här," sade genast Odysseus till svar.

"Vem är ni?"

"Odysseus och kung Menelaos, Helenas och världens nog mest förorättade make."

"Vad gör ni två här? Har ni stått där i tystnad och bara sett på?"

"Vi kom hit för ett ögonblick sedan."

"Helena! Hur kunde du?" ropade så Menelaos.

"Han tvingade mig! Se! Kan du icke se att han fastbundit mina små händer vid sängkanten? Endast med våld har han tvingat mig till vad jag icke har velat, precis liksom Paris, när han förde bort mig från Sparta!"

"Om någon av er kommer ett enda steg hitåt närmare oss dör Helena!" Så väste Helenos och visade med att framhäva sitt svärd och att hota med det att han menade allvar.

"Vad tänker du göra med henne?"

"Det har ni ej något att göra med." Och han skar loss henne. "Skyl dig, klä på dig, men håll dig till mig, ty du dör annars," väste Helenos till kvinnan. Hon frågade sin äkta man och Odysseus:

"Har Troja fallit?"

"Det brinner och är nu fullkomligt i våra godtyckliga händer."

"Jag visste det! Sade jag icke, att den stund då någon trojan tog sig före att kränka mig skulle hellenerna intaga Troja!"

"Jag kränkte dig efter att Ilion fallit! Jag kränkte dig därför att Ilion föll utan att någon kränkt dig!" Så väste Helenos. "Följ med nu! Ge rum åt oss, uslas hellener! Åt sidan! Hon dör annars!" Prästen höll ständigt sitt svärd mot Helenas så svanvita hals. Han var helt desperat. Det var uppenbart. När han passerat Odysseus och Menelaos befallde han dem in i cellen. Där låste han in dem. Själv skyndade han därifrån ut i mörkret med drottning Helena som livshotad gisslan, den kvinna som grekerna slagits i tio år för att befria och återfå levande.

De tvenne instängda herrarna började ropa och gasta så fort den förtvivlade prästen försvunnit. Snart hörde dem de andra två som gått ner för att söka Helena med dem. De kom fram till Odysseus' och Menelaos' förvaringsrum men kunde ej släppa ut dem. De fick hämta hjälp och så bryta upp celldörren.

Kung Agamemnon var med när de krossade fängelsedörren. Han skrattade hånfullt:

"Odysseus och Menelaos inspärrade av en förvirrad prelat!"

"Det är inget att skratta åt, broder. Helenos gick härifrån med svärdet under Helenas vitskinnade hals. Han är redo att mörda min hustru och skall kanske göra det även. Gud vet vad den galningen hyser för planer! Han kan icke fly med Helena, ty förr eller senare skulle hon smita ifrån honom, ty det är endast med våld han har bragt henne till sig."

"Stå ej här och babbla," bröt plötsligt Odysseus av. "Låt oss skynda att göra det lilla vi kan för att hjälpa Helena, vars liv är i fara."

De gav honom rätt, och de skyndade upp till den brinnande staden.

Där mattades striderna redan, och mera var redan förött än vad som ännu kunde förödas, och flera trojaner var fångna och döda än fria. Fler blödande, sårade, lik och kadaver sågs nedbloda gatorna än än stridsdugliga män sågs bepryda dem. Hälften av staden om ej rentav två tredjedelar var redan förbrända, förstörda och helt ruinerade. Staden var döende, och stadens folk låg och blödde i dödsryckningar på dess gator. Vid portarna voro förfärliga gäng av hellener församlade som ej lät någon trojan slippa levande ut ur den brinnande hemstaden. En port var tillfälligt öppen, och genom den lyckades prins Aeneas med fadern och sonen och en handfull vänner fly innan det var helt för sent. Det var den porten som Odysseus snällt rekommenderat. Men snart blev hellenerna medvetna om att den ännu var öppen, och så blev den även besatt, stängd och endast en fasansfull fälla för alla trojaner som sökte sig dit.

För att komma var spådom på skam hade stadsborna efter att ha rivit ner Trojas mur för den heliga trähästens skull genast strax reparerat den åter och fyllt igen hålet. Det ångrades bittert nu, när ej en råtta mer hittade hål att bege sig ur dödens massakercentral genom. Troja, den heliga lyckliga världsstaden, hade på en natt förvandlats till ett enda flammande koncentrationsläger och slakteri där var grek var en bödel och varje trojan dödens offer.

Nu såg staden snarare ut som om slaget om Troja var över än som om det ännu höll på. Överallt försiggick och utspelades mardrömsskräckscener, och vi skall ej dröja vid en enda av dem. Men uppe på muren sågs ett sällsamt par stega fram. De steg upp för det högsta partiet av muren. Folk vek undan dem var de gick av förskräckelse, vördnad och skräck. Paret voro en man och en kvinna, och mannen orerade ständigt. Han skrek ut sitt tal som om han trodde att hela världen nödvändigtvis skulle ge akt på det och girigt sluka vart ord som flöt fram ur hans mun, som om han var sin världs enda scenskådepelare och hela världen hans tacksamma goda publik. Alla tyckte han verkade rätt så förryckt, men de fattade alla hur allvar han menade, och att han verkade galen fick dem blott att känna mer skräck inför honom. Ty galningen gick med ett svärd under fruntimrets strupe, och galningar som går med svärd under andra personers personliga strupar bör man icke reta med att icke ta på fullt allvar.

De två var förstås fru Helena och prästen Helenos. De gick där på tinnarna och ständigt högre och högre, och ständigt orerade prästen inför hela världen med svärdet på kvinnans vitskimrande strupe.

"Hellener, ni stackars förtappade folk, bästa folket i världen emedan ni nedsänkt er i värre ondska och grymhet och övermått än något annat folk, bäst, störst, mest lysande, tapprast och duktigast därför att ni har förnedrat er till värre mörker och svartare handlingar än någon annan, ni stackars olyckliga dödsdömda folk, härmed skall ni begynna att nesligt gå under, ty ni har nått den allra yttersta omåttligheten och kan ej gå längre. Ni har trotsat gränserna för allt vad mänskligt, naturligt och godkännbart är. Ni har hängivit er åt den yttersta svartaste värsta passionen, och därför är ni härmed döda och skall så förbliva för evigt. Er ljuvaste stund är förbi, era

ögonblick av ljuvlig tillväxt och framgång är över, begravda och glömda, er entusiasm, optimism och oskyldiga blå framåtanda har mördats med er egen skändning och plundring av Troja. Vad skall ni nu göra, hellener, när allt vad ni levat för, Trojas förstöring, är över och färdig? Skall ni resa hem? Det blir då sannerligen en dyster, beklämmande, bitter och vemodig hemresa, med bästa delen av ert stora äventyr bakom er, med era frillor, förälskelser, laster och brott i bagaget och i era hjärtan, som ni måste ställas till rätta för av era släkter, familjer och fruar när ni kommer hem. Vem av er vill igen se sin fru? Ej en enda. Det svär jag. Ni lämnade hemmet för den stora tjusning ett krigståg mot Ilion innebar. Nu är det krigståget slutfört. Nu har ni blott framför er gårdagens gråa tristess, hemmets fängelsemurar och käringens eviga tjat, gnat och kallprat vid köksbordet. Nu är det roliga slut och det tråkiga börjar.

Men tvärtom är det med trojanerna och deras stad. Nu är staden förintad och alla trojanerna hemlösa. Nu börjar livet för dem. Nu skall de börja bygga sin stad som skall bli alla grekers betvingare. Deras högt älskade Ilion har ruinerats och skövlats och bränts endast därför, att de nu skall inleda byggandet av ett långt skönare, större, mer mäktigt och storslaget, evigt och världsunderkuvande Ilion. Troja är dött, men det skall nu bli större och mer imponerande än hela Hellas var någonsin.

Och nu skall den sista fria trojanen ha roligt en sista gång. Liksom ni yvts över skändningen, plundringen, brännandet, utplånandet och förödelsen av denna stad, och precis liksom ni ystert vältrat er i era brott, vidrigheter och synder och frossat i ert krassa övermått av våld och grymhet, så skall även jag inför alla helleners förhäxade ögon ha roligt och njuta av onödig äcklig sadistisk helt meningslös och utstuderad pur ondska. Se på nu, hellener! Här ser ni den värnlösa skönhet som ni nu i tio år stridit och blött för befriandet av! Ser ni svärdseggen som vilar mot hennes mjölkvita strupe? Beaktar ni noga hur svärdseggen glimmar och gnistrar i all dess med noggrannhet vässade skarphet? Ett ryck, och Helena är ett huvud kortare. Och detta ryck kommer närmare för varje ögonblick. Jag skall med noggrannhet här skära huvudet av henne. Kommer ni närmare mig sker det genast. Den gäckande skönhetens huvud skall falla och rulla och dimpa till er där ni gapar där nere. Och vartåt skall huvudet falla? Skall det falla inåt mot staden ni bränt eller utåt mot havet? Det skall bli min hämnd att ta livet av den som allena har givit er anledning till detta krig och vars liv och livslevande sköna person är det enda ni stridit för i tio år. Jag skall avrätta henne precis som ni avrättat Ilion. Öga och öga och tand för tand, blod för blod och liv för liv. Vad jag gör är en uppriktigt rättvis och storslagen underbar hämnd. Och att hämnas är rätt, säger alla de heliga böckerna."

Givetvis led och förfasades alla hellener. De var mycket upprörda, oroliga och förskräckta, men oroligast av dem alla var vännen Odysseus. Såsom en tätting sprang han mellan leden och sökte febrilt efter någon som tydligen var ytterst åtråvärd för honom i detta ögonblick. Den som han sökte var vår gamle vän Filoktetes, den haltande åldrade grinige sjuklingen. Bågskyttens fot hade tillfrisknat något men ej ännu helt. Ändå deltog han i denna mardrömsnatts plundrings- och mordbränningsorgier och fanns någonstans i den brinnande staden.

Men envise sturske Odysseus gav inte upp, och han fann Filoktetes till slut, om än det var i senaste laget. "Min vän Filoktetes, nu är din stund kommen. Följ med mig till stadsmuren!" flåsade trötte Odysseus fram.

"Vad har du hittat på nu?" besvarade misstroget gamlingen ordern.

"Du endast med ditt styva prickskytte kan nu med ett enda skott drastiskt avgöra detta krigs olyckliga eller lyckliga utgång."

"Vad är det då?"

"Följ mig och se! Varje ögonblick är ovärderligt. Det är kanske redan för sent."

"Ta det lugnt, Odysseus! Du vet ju hur illa min fot ännu gör!"

När de ankom till stadsmuren stod ännu prästen där uppe och utöste över envar all sin bitterhet, som i en evig patetisk predikan som aldrig tog slut i sitt ivrigt energiska dundrande och skoningslösa fördömande av alla människor. Ännu var drottning Helena vid liv, som han höll hårt i håret i ett stadigt krampaktigt vitnande grepp. Filoktetes begynte begripa vad Herakles' pilbåge nu måste duga till.

"Spänn nu din båge och fullgör din plikt," sade klipske Odysseus lugnt, tryggt och säkert. men mästaren bland alla bågskyttar svarade:

"Avståndet är alltför stort."

"Gör det snabbt, ty nu tänker Helenos visst använda svärdet!"

"Jag kunde precis lika väl sikta in mig på månen och träffa den."

"Om du kan träffa Helenos kan människan ock träffa månen. Men stå ej i ljuset där prästen kan se dig! Får han se dig sikta på honom är drottningen död!"

Tyst sjönk bågskytten ned på sitt knä höljd i skugga och lade en pil på sin båge. Där uppe skrek ännu Helenos: "Hellener! Se Hellas och hela ert folk nu förblöda och dö med Helena! Nu dör Hellas' skönhet, dess framtid, dess seger, dess stolthet, dess glans och dess ära! Nu har ni dränkt Troja i blod, och nu skall även jag dränka er i Helenas långt dyrare blod! Alla älskar ni henne, men ingen har mer älskat henne än jag, hennes mördare! Och därför mördar jag henne! Jag gjorde vad kung Menelaos och Paris ej dög till, och därför föll Troja. Men det var det värt!" Men Helena fick syn på Odysseus och den knäböjande skytten. Hon ropade plötsligt: "Helenos! Se upp!" Prästen blev strax förvirrad och flyttade på sig, men strax genomborrades gudsmannens strupe av en som från ingenstans avlossad pil. Hade han icke rört på sig hade den dristige bågskytten missat. Men nu sjönk den döende prästmannen ner, och hans svärd föll ur handen och ramlade ner ut för muren i stället för skönhetens huvud. Han gurglade okontrollerbart, och ur mun och hals kom framvällande massor av blod. Han föll ner från sin fallna stads högsta och stoltaste mur. Han föll ner till den dammiga marken med ansiktet nedvänt mot smutsen, och ingen kom fram för att vända den döende rätt. Men Helena stod levande kvar som en strålande segergudinna på muren förlöst genom Herakles' båge som slutligen fullgjort sin plikt. Och den segrande kung Menelaos gick upp till den fagra på muren för att artigt hälsa på henne.

14. Menelaos

Men kung Agamemnon fick syn på en säregen jungfru, som nästan utmanande kyligt betraktade honom. Hon var en prästinna, ty hon hade bindlar i håret och en helig tempelstav i ena handen. Och kung Agamemnon förhäxades av denna heliga jungfru. Försiktigt och utan att släppa sin blick från den heliga vände han sig till sin siare Kalkhas som stod bredvid honom och frågade:

"Vem är den fagra och stolta rakryggade jungfrun där borta som håller sitt huvud så högt?"

"Det är Priamos' dotter Kassandra, den närmaste vännen och systern till prästen Helenos, som nu ligger livlös och död. Hon är farlig, ty hon är ej den som behärskar sig."

"Är hon prästinna?"

"Prästinna och sierska och profetissa. Hon är alltid den som bär fram de mest fasliga spådomarna. Ingen tror henne någonsin, men alla olyckor som hon har förutsagt har slagit in. Ha ej något med henne att göra, o konung."

"Jag ser i den sierskan en ödesdiger svart dödlig men lockande oemotståndlig och gränslöst förtrollande avgrund som skall bli mitt ljuvliga öde. Hon måste bli min, käre Kalkhas."

"Ni vet inte då vad ni gör. Den som kränker Guds jungfru skall dräpas av Gud."

"Hon skall ej bliva min utan hennes personliga tillåtelse och medgivande. För henne till mig."

"Jag svär: hon är farlig. Det finns ingen mera riskabel förbindelse för er att knyta."

"Just det fascinerar mig. Låt mig få tala med henne." Och som ingenting kunde bota den människans kungliga envishet, lydde den ärlige Kalkhas om dock ganska motvilligt. Kung Agamemnon emellertid tänkte:

"De ädlaste av de olyckliga stackars trojanskorna skall nu bli utlottade och fördelade mellan hellenerna. Denna Kassandra, den vackra och farliga fru Andromakhe, kung Priamos' änka Hekabe och alla de andra skall utlottas åt våra ädlaste krigare. Varje man måste få den han vill ha, liksom jag måste få denna oemotståndliga kanske fördärvbringande sköna häxan Kassandra. Nå, flicka, vad tycker du om mig?"

Kassandra föll på Kalkhas' maning på knä framför kungen.

"Ni är den förnämaste, ädlaste, vackraste, klokaste och den mest beundransvärde av alla hellener, och därför vill jag gärna tjäna er."

"Har Kalkhas sagt vad jag vill med er?"

"Ja. Han har sagt att ni har fattat tycke till mig."

"Jag vill knyta en något intim och personlig förbindelse med er. Förstår ni? Jag vill göra er till min frilla. Vad säger ni nu?"

"Jag är icke förvånad, ty intet kan göra Kassandra det minsta förvånad, förskräckt eller ens överraskad. Jag har sett min fader bli mördad, min syster bli vanärad och alla mina mest älskade bröder förgås. Och till sist har jag skådat min

broder Helenos' ohyggliga gräsliga slut, driven vansinnig till den mest omänskliga fanatism av ert krig. Jag har sett i detalj hur mitt fosterland tillintetgjorts och hur vår kära hemstad och mitt stolta hem har bränts upp, plundrats, skändats och grundligt förstörts. Jag har sett alla lyckliga kvinnor i Troja bli änkor och våldtagna. Alla de mödrar jag kände i Troja har blivit berövade ett eller två eller vanligen samtliga av sina barn. Jag är icke förvånad och icke förskräckt över det att jag själv även skall bli en fiendes frilla. Jag vill faktiskt bli det, ty jag för blott olycka med mig. Min herre och konung, högt ärade kung Agamemnon, jag skall bli er olycka, och det skall bli mitt livs sista ännu återstående fröjd. Jag skall älska er, men denna kärlek från mig skall bli såsom en yxa som nedrigt begravs i ert kött och berövar er livet och äran. Min kärlek till er skall bli er svarta eviga vanära, olycka och hela er familjs blodiga grymma fördärv. Jag skall älska er gärna, ty jag vet vad det skall ha för konsekvenser för er."

"Kalkhas, är hon ej underbar? Just en så bitsk, hätsk och temperamentsfull och uppriktigt rivlysten katta har jag länge önskat mig. Jag är nu innerligt trött på beskedliga skrämda och krypande mesar och sniglar som saknar personlighet, integritet, trots och kamplust. Men här ser jag en nu som just är den rätta för mig. Hon förklarar sig vara beredd till att bjuda mig spetsen. Det tycker jag om. Jag är ej den som ej antar utmaningar, hur förskräckliga de än må vara. Jag antar dem alltid. Du påstår, Kassandra, att du skall bli min oundvikliga olycka. Det skall då bli mig ett nöje att komma den avsikten och den spådomen ordentligt på skam. Jag skall trotsa din avsikt, Kassandra, att bli mitt fördärv, med att älska dig. Kan icke kärleken neutralisera och utrota ondskan och olyckan, hatet och all möjlig mänsklig förbannelse kan jag precis lika gärna då dö. Kom nu med mig, Kassandra, till mitt konungsliga och praktfulla tält, där din sovplats nu redan är bäddad bredvid den som tillhör den man som med kärlek skall bota din tragiska bakgrund, ditt ovett och allt hos dig som är så svart och så mörkt att min kärleks ljus nog måste nödvändigt få lov att bryta därin. Frukta icke, Kassandra, men tag blott emot av en konungs generositet och obotliga givmildhet. Du måste icke ens svara därtill med ett tack. Du får allt av mig gratis." Och jungfrun gick med Agamemnon till konungens tält bort från fasorna som ännu utspelades i den brinnande staden.

Men Kalkhas såg efter dem med ett vist av skepticism långsamt skakande huvud. "Kan sorger, förbrytelser och tragedier bli botade enbart med kärlek, så vore Apollon själv ganska naiv. Nej, ett sår som har tillfogats själen kan aldrig kureras med handling och åtgärder. Ej ens den ädlaste konungens äktaste kärlek kan göra det minsta gott åt den mest ödmjuka människas hjärtesorg. Sorgen för människan är ett för evigt obotligt och öppet jämnt blödande sår, vilket ingenting kan stilla blodflödet av. Men just den evigt rinnande floden av alla de mänskliga sorgernas hjärteblod är det som giver all världen nytt liv och som håller all världen vid liv."

Under tiden bevittnade impopuläre Odysseus en något rå och brutal och motbjudande scen. Det var några hellenska soldater som slogs sinsemellan och grälade om en trojansk vacker änka. Odysseus ville ej men såg sig tvungen till att

lägga näsan i blöt. Han bemöttes naturligtvis av sina vapenkamrater med hån och förakt.

"Jaså, nu håller du dig ej längre för god till att slåss, när det gäller att slåss om de vackraste änkorna! Men du har ej någon chans. Håll dig borta, din fegis! Den här stolta skönheten är alltför god för ditt rynkiga tryne."

"Dock skall icke ens Odysseus bli utan sitt kvinnorov," sade en ynglingaröst.

"Vem skall då väl Odysseus få, ädle Pyrrhos?" Det var faktiskt Pyrrhos.

"Den enda som ej någon annan vill ha."

"Vem är det?"

"Har jag icke dömt vist, käre bröder? Var man må få rätt kvinna efter förtjänst. Det var kung Odysseus som hjälpte oss erövra staden och som gav oss listen med trähästen. Skall han då ej få den intagna stadens förnämaste mans höga änka på sin lott? Det är icke mera än rätt att Odysseus skall få kung Priamos' änka Hekabe till frilla."

"Ha-ha!"

"Den ragatan! Den häxan! Den skatan! Den skräcksödlan!"

"Ja, det var ej mer än rätt!"

"Må var man få den som han förtjänar!"

"Hekabe och kutryggen passar förvisso förträffligt ihop!"

"Trojas hemskaste häxa och Hellas' gemenaste fulaste karl!"

"Ha-ha-ha!"

"För en så lyckad snilleblixt, Pyrrhos, må du bli belönad. Jag avstår härmed från den här ljuva skönheten som vi har slagits om."

"Jag med."

"Och jag med."

"Så göra vi alla."

"Du får henne, Pyrrhos."

"Jag tackar er. Vad säger du, Odysseus? Vill du även unna mig henne?"

"Vet ni icke då vem hon är?"

"Vi har frågat, men hon ville ej utan vidare svara."

"Då säger jag er, att hon är Trojas ädlaste moder, ty hon har en späd liten son som bär namnet Astyanax."

"Är hon då en kurtisan eftersom hon ej längre är jungfru och ej heller har någon man?"

"Hennes man var den fruktade härlige Hektor. Hon är Andromakhe."

"Är hon Andromakhe?"

"Då är det ej mera än rätt att Akhilleus' son skall till pris få hans fars ende jämlikes änka," förklarade Pyrrhos. "Vill du då ta hand om Hekabe, Odysseus?" Alla de andra soldaterna skrattade.

"Ja," sade då Odysseus till svar lugnt och sansat. "Och hon skall bli mer lycklig än någon annan av Trojas förslavade högborna kvinnor och fruar."

"Du är då den rätte att göra Hekabe just lycklig!" De skrattade åter. Odysseus styrde emellertid sina steg bort. Men ett ord ifrån Pyrrhos fick honom att lystra och stanna. "Vi kan icke låta Astyanax leva." Det var Pyrrhos' ord.

"Ni får icke dräpa ett oskyldigt barn!" skrek Odysseus då. Pyrrhos svarade:

"Hektors sons mor får ej uppfostra Hektors son till att ta hämnd på hellenerna. En fallen fiendehjältes son får icke leva. Försvinn, Odysseus, och låt dem som vill göra det som är nödvändigt fastän det icke är gott."

"Om du viker, Odysseus," sade nu fast Andromakhe, "och icke försvarar ett barns rätt att leva, så skall du själv en dag få se ditt livs enda barn dö."

Odysseus, som redan vänt ryggen till, vände sitt huvud till hälften och svarade henne:

"Det är av politiska skäl man vill döda din son. Jag är ej den som vill ha det ringaste med politiken att göra. Jag gjorde moraliskt bankrutt när jag ingrep i världspolitiken och åvägabragte det härliga Ilions fall. En som en gång gått ett steg för långt i det svarta politiska mörkret bevarar sig noga för att åter alls gå ditåt. Om vår vän här vill döda din son av politiska skäl må han göra det och därav ta konsekvenserna. Men om jag ingriper mot honom och söker hindra vår hjälte däri blandar jag mig i världspolitiken, som alla som gör det får ångra. Jag vill icke ångra mer än vad jag nu redan ångrar. Jag tvår mina händer och går, flyr, försvinner och blundar."

"Då är du en värre förbrytare än denne Pyrrhos!" framväste i bitterhet fru Andromakhe. "En mördare är icke mer än en mördare, men den som kan men som vägrar att hindra att mördaren mördar är värre än mördaren, ty hellre än att stå godheten bi står han ondskan och grymheten bi. Denne mördare mördar av enbart politiska skäl. Han vet därför ej alls vad han gör. Men du, usle Odysseus, vet att han gör vad som är fel och orätt, och du låter honom ändå genomföra sitt brott. Jag förbannar dig därför långt mera än Pyrrhos! Du kunde ha hjälpt mig, en olycklig kvinna, men vägrade och gjorde mig därmed blott mera obotligt olycklig."

"Olyckor kan icke botas. Den narr som tror sig kunna göra en olycklig människa lycklig gör blott sig själv olycklig när han försöker. Ty lyckan förgås när den lär känna olyckan. Lyckan är först och förgänglig. Men se'n kommer olyckan, som stannar kvar och som aldrig förgår förrän när den olycklige själv går ur tiden. Du kan icke göra mig mera olycklig än vad jag re'n är, Andromakhe, och dina förbannelser skrämmer mig ej, ty allt är evigt förutbestämt, och välsignelser eller förbannelser kan ej förändra var människas redan i förväg bestämda orubbliga vanligen gräsliga öde. Farväl, Andromakhe. Du har dock den olyckan att du får fortsätta leva." De skildes. Astyanax dräptes. Hans mor Andromakhe var alltför bedrövad för att kunna gråta. Hon hade i sitt unga liv redan gråtit så mycket, att färgen på ögonen ej längre fanns.

Men nu måste vi vända tillbaka till kung Menelaos och se hur hans möte med sin sedan tio år alltför förlorade hustru gick till. När han hälsade på henne artigt och sade: "God dag, sköna drottning, som ej har förändrats en dag sedan jag senast såg dig för elva år sedan," och djärvt tog sig före att till och med omfamna henne där

uppe på muren inför hela krigshärens åsyn, så kastade någon en sten mot dem utan att träffa, och en annan skriade: "Korsfäst den skökan!" Och strax skrek då andra: "Hugg huvudet av den bloddrickerskan som vi har blött för i tio förbannade och outhärdliga år! Låt oss vrida av nacken på den fala blodigeln! Hennes är skulden för kriget och för alla de som har dött! Det är hennes fel att Palamedes, Akhilleus, Aias och alla de andra gick onödigt under! Vrid huvudet av den förskräckliga giftormen! Öga för öga och hennes liv för alla deras liv som blott för hennes skull meningslöst har gått i graven!" Så gastade tusentals röster. Den lycklige rörelsemättade kung Menelaos, som så hade sett fram emot att få återförenas med den stackars kära förlorade hustrun, fann det ganska svårt att stå kvar där på muren med henne. Han började göra ett trevande tappert försök att försvara sin hustru mot mobben, men hans något stammande skräckslagna svaga försvarstal blott ökade blodtörsten hos de mest högljudda av demagogerna, och han fick med att försvara den sköna blott flera och argare röster emot sig. Då hördes med ens en ny röst som var helt annorlunda. Det var en hjärtskärande käringaröst. Så skrek häxrösten, som skar som knivar igenom var mans märg och ben:

"O hellener, förvisso är kvinnan som ni önskar döda helt skyldig till allt vad ni vältaligt anklagar henne för! Visst var det skökan Helena som lockade min allra skönaste älsklingsson Paris till kvinnorov! Visst var det hon ensam som helt avsiktligt störtade Ilions stad och dess folk i dess gräsliga olycka! Visst var det hon som med flit och med sin egen giftblandarhand grymt begravde det mordiska svärdet i Hektors gudomliga manliga härliga kropp! Det var hon, o hellener, som avsköt den fega förrädarpil som slöt Akhilleus' liv! Det var hon ensam som med sin häxkonst fördunklade Aias' förstånd! Det var hon ensam som med sitt mordiska sinne tog livet av Priamos' ädlaste käraste söner, vårt Ilions stoltaste prinsar och furstar! Hon ensam tog livet av Priamos, den ömkansvärde försvarslösa värnlösa åldringen. Hon har satt Troja i brand! O hellener! Tag livet av henne! Hon ensam bär skulden till allt! Ingen kvinna har bringat fler män och fler kvinnor i olycka än den sataniska skökan! Bränn henne på bål, på det flammande Ilions sista bedrövliga rykande rester, dess fallna och lågande ömkliga stockar, som en gång bar upp världens finaste tempelvalv och katedraltak! Hon ensam är rätt person att lägga skulden för allt på!"

"Hekabe, trojanernas drottning, kung Priamos' änka, du stackars förvirrade åldring!" Så talade nu en högst myndig och underlig klar röst. "Stå stilla och lyssna till mig, och försök icke fåfängt att sky mig och undfly mig, ty jag är den som fått dig att ta hand om. Stå du även stilla på muren, o kung Menelaos, och svik ej din hustru, som du nu tycks vara beredd till att göra. Stå kvar och försvara din kvinna som en äkta man bör, ty eljest är du icke värd henne, ty om du icke försvarar din hustru gör då någon annan det.

Stackars förlorade sinnesförvirrade änka! Förvisso är ditt öde tungt, som har sett dina söner, din man och ditt folk och din stad bli till intet, förkrossas och mördas och brinna och dö. Det är sorgen, den eviga minsann befogade sorgen som helt har fördunklat ditt sinne. Vem kan ta ett sådant förvirrat och vansinnigt

fruntimmerspladder på allvar? Var månne Helena den kvinna som tände en fackla och tuttade eld på den stad som är fallen? Var månne Helena den kraftiga och muskulösa person som i avsikt att dräpa Akhilles, sin släkting, själv spände och siktade med Paris' hårdaste pilbåge för att ohederligt avlossa pilen som träffade hennes blodsförvant bakifrån? Var hon den kvinna som sprang efter Hektor tre varv omkring Troja och dödade honom i envig? Måhända var det icke alls någon kvinna som gjorde det utan en man, visserligen långhårig, men ändå en mänska som ej sprang i kjolar? Är ni ock så säkra på att det var en len vit kvinnohand som intog Troja, som snickrade trähästen och som allena bravurmässigt förde det svärd som tog livet av tusen trojaner på en natt och som med en särskild sorts kvinnolem våldtog fem tusen trojanskor på lika kort tid? Är ni säkra att allt detta gjordes av en enda kvinna, och att denna ensamma kvinna just var den inspärrade ej utan våld enleverade våldtagna stackars Helena? Jag trodde att det var Odysseus som byggde trähästen. Såg jag då fel när jag såg Hektor dö för Akhilleus' spjut? Kan då kvinnor så bra skjuta pilbåge i dessa tider, att de kan från Ilions skyhöga mur skjuta en ensam man från ett avstånd av nästan två stenkast? Är jag då så blind, att jag har trott mig skåda blott manliga krigare utföra dessa ohyggliga stordåd? Har jag då sett fel, eftersom alla ni har sett kvinnan Helena allena utföra allt detta? Vad säger ni?" Mer och mer under Odysseus' tal hade folk börjat skratta, och när han var färdig så skrattade till och med Nestor och kung Agamemnon. Och konungen ropade: "Lustig är du, Odysseus. Förvisso kan ingen man efter ditt tal kröka ett enda hår på Helenas oskyldiga huvud."

Nu vände sig konung Odysseus till sin slavinna Hekabe och sade: "Min drottning, jag giver er fri. Ni får leva och dö här i Troja med ofläckad ära. Ni är och förblir Trojas drottning. På samma sätt som ingen kan kränka drottning Helena kan ej heller ni kränkas. Lev och dö som detta Ilions sista och friaste och dess mest heliga ärbara drottning. Jag vill icke göra en endaste kvinna till min eller någons slavinna. Farväl, evigt ärbara drottning. Jag lämnar er ensam med ert hårda öde, ni all världens bittraste och mest olyckliga, tragiska stackare av alla kvinnor.

Men vad är det nu som jag ser? Vad är det för en barnakropp, älskade landsmän, som ni nu bär hitåt?"

"Det är Hektors son Astyanax, Odysseus, som på befallning från ovan har tagits av daga."

"Vem gav den befallningen?"

"Det vet ni själv, att det var vår Akhilleus' son ädle Pyrrhos."

"Är då den man ädel som dräper små barn? Kan den krigaren kallas en modig man och en som ärligt förtjänat sin seger som dräper små pojkar av fruktan för dem? Men det är icke Pyrrhos som tagit den pojken av daga. Det är icke Pyrrhos som högg ihjäl Priamos. Den som avrättade värnlösa vacklande gubbstackarn och det oskyldiga barnet var ni, o hellener.

Jag ångrar med mitt livs mest gränslösa bitterhet att jag ej gjorde mitt yttersta för att förhindra det krig som vi nu såsom segrare lyckligt har utgått ur. Vad gjorde jag icke för att den lömska förbannade trähästen aldrig av någon hellen hade tillyxats?

Fanns det idag någon än obesegrad och kämpande tapper trojan ställde jag mig på hans sida emot er alla. O lyckliga Troja, som genom barbariskt svek, lömskhet och förräderi har gått under och skändligen mördats och skändats och bränts genom vådeld till grunden! Olyckliga Hellas, som ensamt bär skulden till Ilions nesliga gräsliga universellt orättfärdiga undergång! Jubla, hellener, ty er orättvisa har segrat! O gråt, ni lätträknade få stackars goda hellener, som ännu vet vad som är rätt och som ser vilket brott er nation har begått! Ingen människa är mera lycklig än den enda ensamma knappt överlevande man ifrån Troja som har överlevat och flytt ifrån staden, ty ingen har mera att hämnas än han! Jag förbannar er, bröder, hellener och landsmän, för vad ni har gjort. Ni har mördat en orkeslös gubbe och därtill ett oskyldigt barn. Det förlåter jag aldrig mitt folk och mitt land för. Må jag alltid leva som främling och flykting och tiggare hellre än att jag i livet mer någonsin må bliva kallad och uppskattad som en av er!

Nu far jag från den här olycksbringande dödsstranden med mina skepp. Den som följer mitt stränga exempel att fly ifrån allt vad hellenskt är skall jag alltid hålla i ära. Den som icke gör det är långt mindre värd för mig än en av Ilions kokande hundlortar." Därmed försvann Odysseus och sågs aldrig mera. Han lämnade sina kamrater i vrede, och mången man undrade väl hur det skulle gå för honom.

Drottning Hekabe sprang in i den brinnande staden, och ingen var mäktig att hindra den gumman i tid. Ingen mäktade hindra den stackaren från att själv bränna ihjäl sig i alla de dödsbål som varje trojanskt hus vid det laget var. Hennes ben kunde identifieras så småningom när hela staden den följande dagen var blott en svart rykande slätt med små stenrester här och var än upprätt stående såsom de dystraste tänkbara namnlösa gravstenar över en himmelsvid massgrav, som aldrig mer nu skulle återuppbyggas till någon stad mera.

Men med Odysseus var drottning Helenas mest trogna försvarare, stöd och beskyddare borta, och oppositionen emot henne var ganska stark, och dess bitterhet ökade ständigt. Den man som den ganska snart utlöstes genom var den ganska råe men duktige kämpen och bågskytten Teukros. Han uppträdde två dagar efter Odysseus' avfärd i spetsen för en grupp förbittrade män och anklagade drottning Helena inför Menelaos och hela församlingen av Hellas' ädlaste kämpar:

"Den här kvinnan är en fal häxa! Vi anklagar nu henne alla härmed. Odysseus har ej mäktat skingra ett enda av alla de tvivel vi hade på henne. Vi tror att hon genom sitt väsen har vållat Akhilleus' och Palamedes' och Aias' och övrigas död. Har vi slagits och lidit och blött under tio olidliga år för att se henne som vi har stridit för vänslas och kela i oskuldsfull okunnighet om vårt lidande och även synbarligen under ren skadeglädje med denne vår fege pultron till härförare, grekernas Paris, den oduglige impotente men lycklige kung Menelaos? Har Nestors son dött för att denna lättsinniga kvinna blott skulle få ha litet roligt? Det heliga Ilion har offrats, förblött och gått under i lågor och svavel, och alla de ädlaste grekiska kämparna har fallit offer i stridernas hetta, men drottning Helena, vars lössläppthet inledde eländet, lever ännu. Är det rätt? Hur oräkneliga är ej kämparna som blott för hennes skulds

skull har fått offra sin ungdom och dö med sin oskuld otillspillogiven, förutan att ha fått ge säd för en framtid för sitt eget släktes naturliga fortbestånds skull? Ja, jag vågar att påstå att hon bland oss alla är skyldig, och att alla greker och alla trojaner var oskyldiga." Hans ord väckte ett starkt oroväckande bifall bland alla de enklare männen, och styrkt av gemene mans gillande och starka uppmuntran fortsatte han:

"Härmed kräver jag i folkets namn att Helena må straffas för hennes avsiktliga eller ej avsedda anstiftan till detta blodiga gräsliga oöverskådligt förlustrika krig. Hon må offras som Troja, trojanerna, Aias, Akhilleus och alla andra har offrats för henne. Hon har icke rätt att ha roligt när vi blott har lidit och blött om ej dött blott för hennes fördärvliga nöjes och nyckers och skamliga lösaktigheters skull. Dra henne, kung Menelaos, i håret till slaktbänken och hugg där nacken av henne! Om du inte gör det är du inte bättre än hon. Om du gör det, hellenernas Paris och playboy, så skall du därmed ha rentvagit ditt namn, som blott sudlats av det att ditt namn har förbundits med hennes."

Då reste sig kung Menelaos. Man såg alltför tydligt på honom hur upprörd han var, men han frågade rakt på sak sina soldater:

"Vad menar ni, män? Är ni alla av samma omänskliga mening som denne av mig alltid ärade, hedrade, avhållne Teukros? Är det då ert allvar att jag själv skall slakta min hustru?" Och alla de frågor han ställde bemöttes av samtliga krigare med ett obönhörligt ja. Alla nickade eller bekräftade jaet med ord. Alla ville att hon skulle offras för dem liksom de under tio år offrat sig själva för henne. Det var deras rättvisa hämnd, lön och slutliga stillande av deras blodtörst. Den skakade konungen frågade vidare alltmedan varje hans fråga bemöttes med samma förfärande ja:

"Skall jag offra den vinst då som jag nu i tio år stridit för? Vill ni då verkligen att jag skall dräpa den hustru som jag med stor ansträngning mobiliserade Hellas' församlade härar för att återvinna med blod, svett och tårar? Skall Hellas ta livet av Hellas' förnämaste ädlaste skönhet som Hellas i tio år blödde för vinningen av? Är det, vänner, kamrater och älskade bröder, ert allvar?" Och majoriteten av härskaran svarade ja. "Men vad säger då ni, Agamemnon, min broder, och Nestor, vår andlige fader och vår vishetslärare?" vände sig konungen blek och uppskärrad till dem. Agamemnon var den som först talade av dem.

"Du måste själv avgöra, broder, vad som är det bästa att göra. Helena är din. Gör med henne precis vad du vill. Gör vad världen vill och tag din älskades liv, eller gör vad du själv vill och skona din hustru och bli världens fiende." Strax sade Nestor ock sin mening:

"Jag vill ej reta hellenerna med att platt säga precis vad jag tänker och tycker, men konung Odysseus var nog en vis man som gav sig iväg från vårt sällskap för att hellre ensam gå under än lida vårt sällskap."

"Så skall även jag göra, Nestor. Jag skyr er, hellener! Ni är icke värda er seger! Jag flyr från er med min Helena. Jag trotsar er alla och vill icke mer veta av er. Må var och en av er själv klara sig så gott han kan. Jag skall från och med nu klara mig utan er hjälp helt ensam. Min bror kanske ägnar sig åt er. Följ honom och hans galna frilla, som bär med sig Trojas förbannelse hem till ert land! Kalla mig ej er ledare längre, ty

honom har ni med er illvilja mot hans oskyldiga hustru förverkat! Kom, drottning! Förbliv Hellas' stolthet och kronan på all hennes skönhet! Vi lämnar nu detta förvirrade storhetsvansinniga segrarfolk åt dess förskräckliga öde. Ty en sak blott kan någon segrare vinna, och det är ett dåligt och sinnesförmörkande samvete, ty ingen seger kan vinnas med annat än dåliga medel, såvida den ej vinnes helt utan våld."

Och Helena och kung Menelaos avreste precis samma eftermiddag med ett ensamt skepp och endast sina mest trofasta tjänare. Det var den blonde atridens befallning att ej några andra skepp skulle avsegla tillsammans med honom. Han avfor allena med drottningen och några tjog andra män, medan alla de andra hellenerna stannade kvar för att gotta sig i segerns sötma och fylla var kista med Ilions plundrade guld.

Menelaos och drottning Helena avseglade sålunda ensamma men dock tillsammans. Emellertid var icke deras förhållande gott. Menelaos var bitter mot sin tvivelaktiga hustru:

"O kvinna! Jag undrar ibland varför jag alls en gång kunde gifta mig med dig. Vad är väl en gift man mot en fri och sinnesklar ungkarl? En fånge är brudgummen, fjättrad av hustruns tyvärr ofrånkomliga sällskap, torterad av hennes självsvåldiga mot honom stridande vilja, och fläckad och svärtad och skadad och märkt för all framtid av det oerhört deprimerande fysiska umgänget med hennes väsen. En fånge är den äkta mannen som aldrig får frihet att göra vad han helst vill göra."

"Vad vill du då göra?"

"Jag vill fatta egna beslut och ej lyda diktatorn min hustru. Jag vill disponera min tid som jag vill och ej ödsla den bort på enfaldiga dumheter som till exempel att roa och blint efterkomma och uppmuntra sin hustrus fåfänga nycker. Jag ville blott vara mig själv och ej en som jag aldrig har varit och aldrig kan vara: ett overkligt orealistiskt befängt ideal för min hustru att dyrka och avguda mera än Gud. En man får av sitt äktenskap blott dåligt samvete, hur han än sköter det."

"Men vad går icke en ungkarl då miste om, kung Menelaos? En hustru blott kan giva mannen full trygghet och frid, harmoni, framgång, lycka och välfärd. En ungkarl är dömd till att misslyckas, ty han har inget att bygga på utom sig själv, och en ensam man som förblir ensam tar snart slut, går under i sin egen enslighet och blir snart glömd. Men två mänskor är starkare än någon ensam och envis heroisk ljusblå individ. Ingen mänska är starkare fysiskt och psykiskt än den som är gift. Det finns ingenting som mera helgar en människa än äktenskapet. En gift man har en som tar hand om och ömmar för honom när han ej är frisk. Han har någon som ger honom mat när han hungrar, och framför allt har han en framtid. En ungkarl har intet att se fram emot med förväntan, ty för honom är livet alltid den samma förskräckliga ensliga tomheten, men den som äger en hustru har något att leva för. Han har en framtid att bygga för sig och sin hustru. Han har en familj att försörja och skapa och bilda och giva stor trygghet och framför allt en dräglig framtid. En ungkarl har intet att leva för utom sig själv, men en gift man har plikter mot världen, och det är

minsann plikter som ställer fordringar och som bereder fantastiska utmaningar! Kort sagt, den gifte mannen har långt mera roligt än den som är ogift och ensam och dyster."

"Men ensam och dyster förblir man hur gift man än är. Och ju större och rikare umgänge och gott familjeliv människan har, desto mer ensam är hon."

Så tvistade de, och med sina enfaldiga gräl, diskussioner och olustiga argument kom de ingenstans utom naturligtvis bort från varandra. Men snart fick de annat att tänka på när plötsligt vädret blev sämre.

En storm överraskade dem, och den hunsade med dem i tio förskräckliga dagar. Besättningens åror gick av, segel blåstes i trasor, män omkom, och skeppshaveri föreföll oundvikligt. Så gick deras fartyg på grund, masten brast, skrovet knäcktes, och grekerna splittrades.

Makarna splittrades även. De åtskildes genom en våg som bortvräkte dem bägge från fartyget, men genom en lustig tillfällighet kom de bägge att klamra sig fast var och en vid sin ända av masten, som flöt med sitt trasiga segel. Den höll än ihop trots att den hade brustit på mitten, ty virket som masten var hyvlad av var ganska färskt.

"Så där är du, min hustru!" utbrast Menelaos när han så fick syn på sin hustru.

"Vi tycks inte kunna åtskiljas ens av något skeppsbrott."

"Vad säger du: Är det en god sak att det nu är så, eller är det en dålig sak?"

"Säg mig, vad tycker du själv?"

"Ärligt talat så spelar det mig ingen roll, ty det finns ju ändå inga lyckliga äktenskap. Den som är gift lider gränslösa kval av sin hustru, och den som är ogift försmäktar i ensamhet. Vilket av dessa två lidanden som är det värsta är ganska omöjligt att avgöra, ty den olidliga sanningen är att de bägge är lika olidliga och att ej något av dem är att föredra. Detta betyder, att vare sig man är en gift eller ogift person slipper man ej ifrån det förskräckliga eviga oifrånkomliga lidandet."

"Du har nu talat om din sanning. Hör nu på min. Alla anklagelser som har slungats mot mig genom tiderna har varit fullkomligt sanna. Här ser du anstifterskan till det förskräckliga kriget med Troja. Här ser du Akhilleus', Aias' och alla de andras förskräckliga mörderska. Jag var det som fult förförde furst Paris och icke tvärtom, ty han hade ej någonsin bortfört mig om jag blott hade gjort motstånd. Här ser du framför dig bredvid dig den största och värsta av häxor och trollpackor. Jag ensam såg till att Hellas gick under i kriget mot Troja. Jag ensam bär skulden till grekernas olyckor i samband med deras krig emot Troja, och dessa förskräckliga olyckor som jag har åsamkat dem är ej slut ännu. De har blott börjat.

Om du nu är så kall och likgiltig inför vårt äktenskap som du nu har låtit påskina så bör vi göra ett experiment. Låt oss se om den plåga som sällskapet är faktiskt är lika gräslig som ensamhetsplågan. Vi har alltid hitintills hopplöst fått finna oss i vårt förbannade äktenskap. Låt oss nu se vad som händer om du nu helt plötsligt förlorar din hustru." Så sade hon, och därpå släppte hon greppet om masten och dök. Menelaos förundrade sig över hennes dåraktiga påhitt men började oroa sig när hon ej kom tillbaka till ytan. "Helena! Var inte en dum idiot nu!" skrek konungen, men

ingen drottning kom åter till synes. Hon var och förblev lika borta som hade hon aldrig ens flutit på havet. Då började konungen grubbla.

Helena var simkunnig och ganska duktig som simmerska. Hon sam så långt under vattnet som hon bara orkade, och när hon åter på grund av sin syrebrist tvingades upp till den stormiga ytan var kung Menelaos ej längre i sikte, som hon hade hoppats. Hon fortsatte dock med att simma och simma i vindens och vågornas riktning allt medan hon tänkte: "Må kung Menelaos nu klara sig ensam, den indifferente pultronen! Om jag nu går under så spelar det mig ingen roll, ty vad rätt har en kvinna att leva när ej hennes man längre bryr sig om henne? Må Gud göra med mig precis vad han vill. Om jag klarar mig eller går under har ingen betydelse för världens fortsatta gång."

Men tyvärr dök det upp en galär som kom farande rätt emot henne. Hon började då just bli trött, men det fasliga stormvädret började just med att äntligen avta. När skeppet var fem meter från henne skrek hon ohoj, och då upptäckte sjömännen henne. De skämtade med henne först. "Vad är det för en sjöjungfru som korsar vår navigeringsplan? Är hon en sjöjungfru? Sjöjungfrur brukar väl inte ha kläder på kroppen? Hon saknar dessutom en fiskstjärt. Var har du glömt stjärten, o sjöjungfru? Har du glömt baken där hemma? Och vad är väl det för en sjöjungfru som vill bli bärgad? Är hon kanske rädd för att drunkna?" Men dessa tokroliga dumma och elaka skämt med den simmande kvinnan blev avbrutna av en förnäm ädel man som åtminstone var skeppets ägare. Han gjorde slut på de elaka oartigheterna med att med hög röst befalla: "Håll tyst, gode män, och ta hand om den nödställda kvinnan i stället! Kan ni icke se att hon är en uttröttad och för livet kämpande skeppsbruten?" Och hon blev tagen ombord. De blott manliga sjömännen bärgade henne med häpnad, förvåning och glädje och hälsade henne välkommen ombord, men den man som från början mest tog hand om henne var chefen ombord. Han betogs genast av hennes skönhet och tog henne i sitt beskydd. Han var uppenbart från första början förälskad i henne. Han gav henne sin bästa, största och varmaste mantel, som hon snart fick kroppstemperaturen tillbaka i.

Fartyget var från Egypten och nu på väg hem från ett strandhugg vid Cypern. Det fanns även många fenikier ombord, men de flesta var faraotrogna egyptier. Besöket på Cypern betecknades såsom ett statsbesök och var politiskt. Och fartygets högborne ägare, chef och befälhavare som tog hand om Helena var ej någon annan än Farao Theoklymenos i egen person. Och han sade till den vackra grekiskan:

"Ödet är det som har fört dig i min väg. Gud ville att jag skulle rädda dig från att gå under och drunkna. Det ligger en mening i att vi har råkats på detta sätt. Tag nu min konungamantel omkring dig så att du ej fryser. En konungamantel är du värd att bära, ty så underbar är din skönhet. Säg ej vem du är och förråd ej ditt ursprung. Om jag var fantastisk och okunnig, barnslig och lät mig bedåras, förföras och tjusas av min fantasi skulle jag löjligt gissa att du var Helena från Sparta, den skönaste kvinnan på jorden, men det vet ju alla att hon är i Troja."

"Det heliga Troja har fallit. Hellenerna är på väg hem nu till Hellas, så det är nog mer troligt att din Helena nu närmar sig om hon ej redan befinner sig hemma i Sparta."

"Det var intressanta upplysningar. Men säg mig ej vem du är eller hur du vet sådana nyheter. Jag vill ej veta om dig några praktiska saker. Om dig vill jag ej höra några konkreta desillusionerande uppgifter. Du skall bli min, och jag vill ha dig sådan som du just nu är: en ur dödens gap i sista stunden ryckt stackars förkommen och utblottad fullkomligt nollställd gudomlighet. Ty en gudomlighet är du i mina blå ögon, och jag önskar icke att något skall ta din gudomlighet från mig. Gud sände dig till mig som mitt livs förnämsta present, och jag är ej så oartig så att jag ej tar emot den.

Du skall bliva min. Du skall bli kejsarinna och medregentinna till mig över hela Egyptens gudomliga rika välsignade land. Som min drottning skall du bliva världsalltets rikaste kvinna. Och om du är artig så tackar du och tar emot mina gåvor, mitt anbud och detta förslag. Gud har fört oss två samman. Gå ej emot Gud med att gå emot den som blott vill dig allt gott, utan tacka och finn dig och foga dig och acceptera min vilja och Guds."

"Du behöver ej tvinga mig, konung, med hot eller med något annat. Mig kvittar det om du gör mig till din medregent eller om du kastar ut mig i havet tillbaka. Jag finner mig i vad som sker med mig vad som än sker med mig. Om du vill upphöja mig till din drottning så får du. Jag sätter mig icke till motvärn mot ödet. Må Gud göra med mig precis vad han vill. Han har givit mig över i ditt våld. Må således du göra med mig precis vad du vill. Jag är din och Guds allra ödmjukaste piga och tjänstehjon. Om ni så önskar så skulle jag till och med skura vart golv i vart slott som du äger och i varje tempel som Gud äger. Jag står nu och alltid till ert förfogande."

"Det var rätt talat! Ett sådant språk tycker jag om! Du är från och med nu och allt framgent det första och främsta av barnen i Faraos hus." Och han älskade henne, men hon såg nog till att han ännu åtminstone ej kom för nära och ej blev för närgången mot hennes stofthydda.

När de ilandsteg i staden Naukratis var det konung Theoklymenos' livs önskan och lust att omedelbart göra den främmande skeppsbrutna kvinnan till sin kejsarinna, men hon bad om att få betänketid. "Min herre och konung," så bad hon, "i skeppsbrottet som jag har upplevat har jag förlorat min man, min familj, mina vänner och alla de människor som jag höll av och som jag kände bäst här i livet. Bevilja mig nåden att få gå och sörja dem under en tid innan vi går och gifter oss."

"Hur länge vill du då sörja?"

"Tills samvetet säger mig att jag på nytt med gott mod kan bli maka."

"Men det kan väl dröja hur länge som helst?"

"Det skall ej ta ett år."

"Det får högst ta tre månader."

"Gott. Må det högst ta tre månader. Faraos vilja är lag och ej minst för en sådan som jag. Men så här vill jag tillbringa dessa tre månader. När vi inseglade i Nilens öppning passerade vi på en ö ett åt Gud helgat tempel. Vill du under dessa tre

månader låta mig tjäna som tärna i just det gudomliga templet vid havet och där låta mina bedrövelser, sorger och pinsamma minnen få värka ur hjärtat på mig, så att de icke sedan skall kunna fördunkla vårt äktenskap?"

"Det vill jag låta dig göra. Men du måste finna dig i att jag varje dag tänker besöka dig i detta tempel på Faros."

"Det skall jag nog finna mig i."

Och så blev det en uppgörelse dem emellan att de skulle gifta sig efter tre månader och att hon under den tidsrymden skulle tjänstgöra i templet vid havet, som råkade att vara helgat åt 'den opåtaglige främmande okände Guden'.

Men samtidigt skvalpade kung Menelaos fortfarande hjälplöst omkring mitt på havet. Omsider flöt han dock i land. Han var halvdöd och somnade genast på sandstranden. När han därefter blev väckt efter aderton timmars välgörande sömn var han så miserabel och svag att han ropade:

"Var är Helena, min älskade? Har hon gått under och drunknat? Har jag under tio år stridit och stretat för henne blott för att förlora den arma för gott? Och var är mina sjömän, kamrater och vänner? Ack, inte en enda finns kvar! Jag har ensam av fyrtio män överlevat och klarat mig! Och jag vet inte ens vad detta är för ett land som jag drivit i land i!"

Emellertid fick han snart veta att det var Egypten. Ett fiskarpar gav honom mat och logi tills han åter blev frisk. Sedan började snart under dagarnas lopp litet varstans ifrån dyka upp miserabla och halvdöda skeppsbrutna greker längs hela egyptiska kusten. De drev i land en och en och var för sig, och de inbillade sig allihopa att ej några andra av dem hade lyckats ro hem sina liv på det torra. Så småningom fann de varandra dock, men de var rädda för landets egyptiska inbyggare, och de vågade därför ej tillkännage hela sanningen om deras ursprung och resa. Egyptierna hade ju stått på trojanernas sida.

Men av någon anledning stötte ej någon av dem på kapten Menelaos. Han däremot fann en dag det annorlunda särpräglade tempel som låg på ön Faros längst ute vid havet. Han läste på utanpåskriften, att templet var helgat åt 'den opåtaglige främmande Guden'. Han blev därav nyfiken och klev av den enkla anledningen in i templet.

Döm om hans förvåning när han som prästinna ser sin egen hustru Helena! Han tror icke att det är sant. "Är det henne jag ser, eller är det en vålnad?" Så undrade han på fullt allvar. Hon visade sig vara lika förbluffad och tvivelsbesatt som han själv, ty hon frågade honom bestört: "Vem är du, usle trasige tiggare, som vågar tränga dig in i mitt tempel?"

"Och vem är du själv, som har fräckheten att vara lik min gemål som ett bär?"

"Jag var den som först frågade. Svara du först på min fråga, så kanske jag senare svarar på din."

"Jag är en stackars skeppsbruten sjöman från norr."

"Du är lik en jag känner, fastän du är lika eländig som han är konungslig."

"Vem liknar jag, säg?"

"Säg mig först vem den hustru är som du har fräckheten att våga påstå att jag har en likhet med. Ty vem vill väl vara gift med en sådan som du utom en lika ömkansvärd trashank som du?"

"Jag var gift, men jag var aldrig det minsta lilla förtjänt av min hustru, ty hon var en drottning, men jag, som ni ser, o serena prästinna, är endast en utblottad trashank."

"Har ni alltid varit en trashank? Vad hette er hustru? Måhända kan jag återge henne er eller kanske åtminstone hjälpa er få henne åter?"

"Det kan ni ej, ty hon är död, och jag får icke avslöja hennes otadliga namn."

"Hur skall jag kunna hjälpa er då?"

"Ni kan säga mig vad ni själv heter."

"Mitt verkliga namn får ej avslöjas, men om två månader skall jag bli Faraos hustru och alla egyptiers drottning."

"O fasa!"

"Är det så förskräckligt? Tror ni att jag då hopplöst skall bli en gruvlig tyrann?"

"Är ni ej redan gift?"

"Med vem då?"

"Till exempel med mig?"

"Dra åt fanders, din rackare! Kommer du hit för att driva med mig?"

"Nej, jag vill tala allvar allenast."

"Hur kan du då komma med ett sådant ytterst opassande skämt som att jag skulle vara din hustru?"

"Är du icke då den namnkunniga sköna Helena från Ilion?"

"Jo, och du är förstås kung Menelaos från Sparta. Kom med något mera otroligt, om du nu nödvändigt vill fortsätta skämta!"

"Helena! Ser du ej då att det är jag? Det är du som nu skämtar och driver med mig!" Och han reste sig och gick emot henne för att som äkta man omfamna henne.

"Vem kallar du mig för? Om du går ett steg till i riktning mot mig blir du ett huvud kortare, så sant som alla egyptiska bödlar väl utför sin plikt! Du har skändat mitt tempel! Gå ut, din vansinniga hädare! Annars så kallar jag på tempelvakten!"

"Förnekar du din egen bakgrund, ditt namn och ditt hemland?"

"Vad har du med mitt liv att göra, din drummel och snorvalp?"

"Så mottag då detta som ovedersägligt bevis!" Och han gick fram till henne och gav henne en välbehövlig välsignad och varaktig kyss av det slag som blott äkta män mäktar att ge sina hustrur. "Du är min Helena. Säg mig nu vem jag är."

"Se'n när har du blivit en man? Aldrig har du förr kysst mig så."

"Prövningar är livets eviga eld, som blott härdar och gjuter ett äktenskap fastare samman."

"Men vi måste vara försiktiga. Farao är alla grekers livsfarliga fiende. Memnon och han liksom Asien med alla dess länder och folk stred ju alla för Ilion."

"Ja, vi skall vara försiktiga. Vi måste ta oss tillsammans ur landet med list. Jag skall gå nu och söka längs kusten och se om ej någon hellen från vårt fartyg har klarat sig utom vi själva, ty vad vi behöver är hjälp."

"Alla gudarna vare med dig, Menelaos."

"Och även med dig, min Helena. Bevara mitt dyra inkognito."

"Liksom jag hoppas att du ock bevarar din hustrus."

"Farväl."

Och de skildes.

När kung Menelaos kom åter till templet på Faros en dryg vecka senare var själve Farao Theoklymenos där inne och talade ömt med Helena.

"Vill du ej förkorta min väntetid, älskade? För varje dag blir min otålighet och min väntetid svårare att härda ut med. Vad skall du stå här för och öda din tid på en gud som ej finns? Du begraver dig levande i denna helgedom. Kom nu och gift dig i stället med mig."

"Du har lovat mig en gång för alla tre månaders väntetid. Tar du tillbaka ditt löfte?"

"Är jag ej allsmäktig? Kan jag icke godtyckligt bryta ett löfte om jag så behagar? Jag fråntar dig härmed din prästvärdighet. Du får ej längre vara prästinna och sålunda hålla dig borta från mig. Härmed ger jag dig kunglig befallning om att du skall gifta dig med mig om två veckor högst."

"Giv mig en månads frist! Ge mig bara en månad!"

"Vad skulle jag väl göra det för? Två veckor, ej mera, ty så lång tid tar förberedelserna. Men vad är det för luggsliten sjöman som står där och tjuvlyssnar?"

Farao Theoklymenos fick se Menelaos, som ödmjukt steg fram medan Theoklymenos ej såg hur Helena blev röd som en kräfta.

"Vem är du, din tjuvlyssnare?" ställde kejsaren bryskt Menelaos sin fråga.

"En vandrare, pilgrim och sjöman. Jag råkade se detta tempel här, och som jag har några böner att be steg jag in. Jag förstår att ni är detta lands suveräne diktator och att ni är kär i den här attraktiva prästinnan. Jag ber att få komplimentera er till er förträffliga smak, och jag önskar er all jordisk lycka när bröllopet skall äga rum om två veckor."

"Det skall det förvisso!" bekräftade Farao ytterst bestämt.

"Låt mig bara få en önskan uppfylld, o Farao!" bad nu Helena.

"Vad då?"

"Jag bad dig om att få göra tjänst här i ensamhet för mina sorgers skull. Jag är en änka, och jag ville sörja min man i tre månader innan jag blev gift på nytt. Detta ville jag göra för att ej min man skulle hemsöka mig med sin ande som omgift och olyckliggöra mitt saliga bröllop med dig. Vad jag nu önskar be dig om är att få uppfylla min sista plikt mot min make."

"Vad har du för plikt mot en make som icke är gift med dig längre?"

"Vi brukar i mitt fjärran hemland begrava försvunna och omkomna sjömän precis lika omständligt som vi begraver de lik som vi äger. Jag ber nu om lov att få enligt mitt fosterlands sed, fastän min makes lik ej är tillgängligt, gravsätta honom som om det var tillgängligt."

"Hur skall en sådan befängd och besynnerlig gravsättning ske?"

"Jag behöver ett skepp. Med det skeppet skall vi fara ett litet stycke till havs och där stanna och utföra ceremonierna."

"Det skall jag ge dig. Det låter ej svårt. Kanske du, som är sjöman, kan skaffa prästinnan här lämplig och billig besättning?"

"Det kanske jag kan," sade strax Menelaos. "Jag tror till och med att jag kan skaffa dig en besättning helt gratis."

"Det vore det bästa. Om du fixar denna besättning åt mig på två dagar skall du bli belönad. Ju fortare vi får den här egendomliga löjliga låtsasbegravningen gjord, desto bättre, ty desto mer snart kan jag gifta mig med denna blonda prästinna." Och Theoklymenos tog om den bedårande kvinnan, men då sade hon:

"Jag är ännu prästinna. En helig prästinna får ej ens en kejsare komma för nära. Men när jag har tillfredsställt min makes krav och mitt samvetes krav får vi gifta oss, och då får du börja kela och vänslas med mig fast hur mycket du vill."

"Jag ska noga se till att begravningen snabbt går av stapeln," förkunnade Theoklymenos och gick.

När Helena var ensam med sin ende riktige make berättade han: "Jag har Faraos gratisbesättning församlad. Ett trettiotal män av de våra har jag lyckats finna längs kusten. Jag har gett dem noggranna bud om att aldrig avslöja vår grekiska identitet. Allt blir bra om vi bara förnekar vårt hemland."

"Så bra!" Och de fortsatte att smida planer tillsammans.

Och dagen för den så högtidliga låtsasbegravningen kom. Sällan hade en dylik begravning ägt rum utan lik. Alla ceremonier blev noggrant och väl genomförda. Den sista av dessa bestod i att gravskeppet skulle avsegla till havs för att där utom synhåll från land heligt fullgöra den sista plikten mot det obefintliga liket. Naturligtvis önskade Farao medfölja på denna havsfärd.

"Nej, Farao, änkan är tvungen att ensam fullgöra den plikten mot maken. Det är hennes sista stund ensam tillsammans med sin förra man. Att den blivande maken i den stunden gör henne sällskap är långt ifrån passande." Och hon fick lov att fullgöra sin plikt helt allena.

Och skeppet avseglade. Med ombord var den förträfflige fattige sjöman, som så raskt och flinkt skaffat fram en besättning åt dödsskeppet. Farao stod kvar på stranden av Faros och följde sin älskades fartyg med blicken tills det var ur sikte. Han satt sedan kvar hela eftermiddagen på samma betraktelseplats i from väntan på att skeppet snart skulle komma tillbaka, men det tycktes dröja med den saken. När kvällen kom hade det icke siktats ännu. Det kom ej heller åter den följande dagen. Det var och förblev oförklarligen borta. Och Farao Theoklymenos fick aldrig full klarhet i skeppets och tilltänkta drottningens öde. Han trodde att den sista ceremonin, vars detaljer hon hade förtigit för honom, var sådan, att fartyget skulle ha sänkts, och att hon på så sätt skulle självmant ha följt sin gemål i hans grav och på samma gång till makens ära ha offrat en hel och gedigen besättning. På så sätt försökte den lurade brudgummen fatta, förstå och förklara den sköna prästinnans mysterium, vars eget namn han ej ens hade hunnit bli upplyst om.

Skeppet, förstås, for till Hellas. Besättningen var ju i stort sett den samma som kung Menelaos avseglat från Troja med, ty alla skeppsbrutna greker som konungen påträffat hade han plikttroget enligt den högste monarkens befallning bestämt engagerat. De andra besättningsmän som ej var greker och som hade råkat att medfölja ställdes i valet och kvalet att antingen medfölja utan protester till Hellas, hellenernas land, eller kastas i havet. De var alla kloka nog att vilja föredra att överleva och finna sig i vad hellenerna ville.

På skeppet på vägen till hemlandet hade Helena och konungen sitt första samlag, som ock skulle visa sig bliva det sista, ty efter det hade de en synnerligen hårresande konversation. Det var drottningen som gjorde bort sig.

"Nu har jag dig äntligen dit vart jag ville! Nu äntligen, kung Menelaos, har du vågat älska mig! Du har nu gett mig dig själv, och den saken kan du ej förneka! Nu äntligen är du min egen."

"Var tyst, hustru min! Förstör inte vår kärlek och lycka med högmodigt prat. Vår besättning kan dessutom ligga och lyssna."

"Jag har icke några som helst hemligheter för någon. Må alla få veta mitt hjärtas mest hemliga och mest personliga tankar! Den som önskar tiga och nedtysta sanningen ruvar på ondska, men den som är öppen är god. Hör nu på, Menelaos! Allt vad jag har gjort har jag gjort med berått mod, medvetet och avsiktligt. Det låg en mening i det att jag rymde med Paris. Jag var ej ett offer för ödet. Nej, jag styrde ödet och gjorde hellenerna och hela Hellas och Troja till offer för ödet. Jag ville det. Jag ville utmana dig till att visa din uppskattning av mig. Med flykten till Ilion ville jag pröva dig. Jag ville se om du var en feg stackare eller en man. Jag blev glad när ni mobiliserade Hellas för min skull och angrep det vackra oskyldiga Troja. Det var vad jag ville: Jag ville att du skulle ta mig med våld och så visa dig värdig mig."

"Menar du att du allena som kvinna behärskar och styr ödet efter behag som du vill?"

"Ja, det menar jag, ty sådan är kvinnans makt. Hon är älskad, och den som är älskad är mera och starkare och mera mäktig än själen som älskar. Jag har ditt och alla hellenernas och alla människors öden i mina små sirliga fruntimmershänder. Jag kan med min tanke förstöra ditt liv om jag vill och ej ditt endast utan precis vems som helst. Mannen är blott en lekboll och mus i den kattlika kvinnans försiktiga djävulska händer. Det var blott för att tillfredsställa min kvinnliga fåfänga och mina nycker som jag intrigerade för att iscensätta kriget mot Troja och Trojas förstörelse. Darra för kvinnan, ni män! Ty om någon man älskar en kvinna gör han henne därmed blott till ett för honom opålitligt livsfarligt monster. Det finns ingen människa som så kan såra och skada sin nästa, som den som är älskad kan såra och skada sin älskare."

"Du är i sanning ett monster. Vad är det för saker du säger? Är du själv fullt medveten om vad du säger? Nej, jag kan ej tro att du vet vad du säger."

"Jag vet vad jag säger, och det som jag säger är sant. Kvinnan har alla män i sin makt. Jag har dig i min makt. Det är sanningen."

"Du har precis lika litet min själ i din makt som jag har någon makt över dig. Och om du vågar vara så trotsig och högmodig att du gör anspråk på en sådan omänsklig makt över mig vill jag ej mera ha något med dig att göra."

"Så slipp mig då. Men min makt över dig slipper du inte."

"Jag vill inte leva tillsammans med dig mer. Jag vill icke se dig mer. Om du med flit med berått mod iscensatte hela det här oerhörda ohyggliga tioårskriget, som har involverat all världen, och skamlöst betraktar dig själv som den enda anstiftaren till hela kriget och bäraren av all dess skuld, så drar jag mig ifrån dig med fasa. Vi skall då i Sparta från den dag vi ankommer leva precis lika åtskilda som natt och dag."

"Ske din vilja. Du har ju din världsliga makt som den konung du är. Men den världsliga makten är intet mot själens gudomliga makt. En god man kan behärska och styra och hålla sitt äktenskap flytande med makt och pengar, men i varje äktenskap har hustrun själen, och hustruns själ är mera mäktig än all mannens pengar och makt. Han kan ge henne all världens pengar och inneha all världens makt, men han äger ändå ej sin själ, ty den äger hans hustru, och den har hon makt över. All makt i världen är intet om han har en hustru, ty om han har fallit för kvinnan har kvinnan total kontroll över hans själ. Och vad är en man värd som har makt över världen men som ej behärskar sig själv?"

"Vi ska leva som främlingar åtskilda och separerade, så skall du nog snart få se hurdan makt du har över mig."

"Motstå mig ej, Menelaos. Det lönar sig inte att kämpa emot. Du har ändå nu en gång för alla till mig sålt och prostituerat din själ, och jag kan göra med den precis vad jag vill. Jag iscensatte kriget vid Troja med flit. Det finns inga så blodiga skådespel att ej en kvinna kan framalstra dem."

"Du är storhetsvansinnig. Ja, du är en häxa."

"Det är alla kvinnor. Det är mannens bane. Det finns ingen kvinna som icke är skyldig till en eller flera mäns fall och fördärv."

"Är då ej ens en jungfru en oskuld?"

"Jag säger dig, att ingen gift kvinna kan göra så mycket ofog som en helig jungfru kan göra. De värsta ragator och häxor som finns är föråldrade oskulder."

"Ha!"

"Var ej trotsig mot ödet och Gud, Menelaos, som kvinnor allena betvingar och kan dirigera. Som prov på min konst och som ovedersägligt bevis på min kvinnliga makt skall jag säga dig att Agamemnon är död."

"Är du spåkvinna också? När dog han?"

"Igår."

"Och hur dog han?"

"Det skall du få se när vi nu kommer hem. Han är mördad, och den som åvägabragt hans alltför tragiska ändalykt är ju naturligtvis ett stackars fruntimmer. Du skall få se!"

"Vare sig du är galen och inbillar dig att vad du ser i syne är sant eller ej skall vi ej hädanefter umgås med varandra."

"Och om du har gjort mig med barn nu? Vad skall du då göra med barnet?"

"Om vi får ett barn skall det barnet allenast förena oss och tvinga oss till att fortsätta att samarbeta, och det vare sig vi det vill eller inte."

Så slutade deras förskräckliga konversation, men den följande dagen ansattes de åter av en synnerligen outhärdlig storm, och de drevs långt ur kurs. Och de visste ej om deras skepp skulle orka förmå hålla ut och ihop eller om det på det mer naturliga sättet inför stormens anlopp och anstormanden skulle knäckas och brista. Det senare händelseförloppet föreföll nog mera troligt och antagligt.

Seglet blev slitet i trasor, och masten gick av med ett knax. Sedan dröjde det ej särskilt länge förrän skeppet brast med ett brak, och så var hela manskapet splittrat och störtat i plurret. Helena och kung Menelaos blev åtskilda fastän de gjorde sitt yttersta för att trots allt hålla samman, men äktenskap brister så lätt nu för tiden och särskilt inför alltför fasliga påfrestningar.

Men det härliga fartyget hade ej brustit för intet och ej utan anledning. Det hade faktiskt gått av därför att det gått för nära land, eller rättare sagt blåst och drivit för nära en ö. På den ön tog åtminstone kung Menelaos sig helskinnad och med skelettet oskadat i land. Men det var en rätt stor ö. Den var mycket ödslig och karg och ogästvänlig dessutom. När Menelaos uthärdat en iskall natt späckad med mardrömmar vaknade han ur sin vidriga sömn och begynte att utforska ön. Han fann vrakdelar och några lik av högt älskade vänner men ingen person som var levande. Han ensam tycktes i levande tillstånd ha kommit i land.

Vädret var alltjämt mulet och mörkt, och det blåste förskräckligt, och ön var så dyster, steril, mörk, kall, vild, hemsk och livlös som om den var tillhörig döden. Men när Menelaos kom runt en av uddarna fick han vid stranden se en ensam man stå och tankfullt begrunda det stormiga och aggressiva oroliga rytande havet. Det var något välkänt och välbekant över den ensamme mannen. Han märkte ej alls Menelaos, ty han stod med ryggen mot denne. Hur väl kände ej Menelaos igen den beundrade högresta spensliga vackra gestalten med det navellånga och rika brungyllene ståtliga håret, som ansågs som Hellas' mest praktfulla människoman? Dock höll sig Menelaos så tyst som en myra. Han hade ej någonsin förut känt sådan respekt för den sällsamme så välbekante djupt saknade älskade brodern, vars tankfullhet där inför havsstormens anlete verkade djupare än själva havet. Han ämnade gå upp till brodern och lägga sin hand på hans axel och så giva honom sin hälsning, men det blev i stället den ståtlige krigaren som överraskade vår Menelaos, ty just som vår vän skulle nå upp till människan vände sig denne om och lät undslippa sig, som om de alltid just varit där ensamma på den bedrövliga ön: "Menelaos! Hur mår du idag? Och vad anser du om detta väder?" Så sade han torrt. Menelaos besvarade dessa två frågor bestört:

"Vi har ej setts på nästan ett år, och du frågar mig slätt vad jag tycker om vädret! Hur kunde du se mig för resten? Har du kanske ögon i nacken? Och vad gör du här?"

"Vad gör du själv på min ö? Har jag kanske bjudit dig hit?"

"Sedan när har du ägt denna tröstlösa ö? Och vad får dig att så självbelåtet förklara ett ägarskap till en så mager fientlig och utarmad ö?"

"Denna ö är det enda jag äger i världen. Jag råkar att vara förvisad hit."

"Vad pratar du för en gallimatias? Du är ju en konung och har ju ett hem!"

"Inte nu längre."

"Vad har då hänt sedan vi senast sågs?"

"Alltför mycket. Jag skall om du vill noggrant säga dig allt, så att du skall förstå att ej någon bör klandras och allra minst min goda hustru och hennes gemål. Ty de hade tillräckliga skäl för att handla just så som de gjorde, och jag blott bör klandras som visste precis vilket öde som väntade mig och som ändå ej undvek att vandra i fällan.

"Jag reste från Troja tillsammans med Nestor och med Diomedes och med alla deras kamrater och fartyg. Vi var en stolt flotta på trettio fartyg. Med mig följde Kalkhas och den sköna sierskan jungfru Kassandra. Jag kom aldrig vid henne. Jag respekterade henne och kunde ej ligga med henne fastän jag försökte. Hon ville det själv, men det var något heligt som skyddade henne som jag icke kunde våldföra mig på, som om det fanns en gud mellan henne och mig som bevarade henne med en helig aura. Hon åtrådde mig, och som du ju vet har jag en smått sjuklig instinkt att dra till mig mänskor och samla dem hos mig som är litet galna på grund av umgänge med Gud. Men i detta fall var det allvarligt.

Men Kalkhas var den som först började bråka. På hemvägen började han med att klandra mig för tusen saker som jag aldrig ens hade tänkt på att göra. Han klandrade mig för att ha kränkt Kassandra och för tusen andra förskräckliga brott som var fjärran från min föreställningsförmåga. Jag sade till honom: "Du pratar ju strunt! Du vet ej vad du säger! Du låter din inbillning skena iväg med dig i ett slags galenskap!" Men då blev han bara ännu mer bråkig och störande.

Så en dag kom han med någonting nytt. Han förkunnade: "Far inte hem, Agamemnon, ty om du far hem skall du där bliva skändligt behandlad." Det trodde jag nog, för min fru kom väl säkert ihåg Ifigenia, men, sade jag, vad är en äkta man som ej kan ta emot litet grälor och därtill befogade sådana från sin välsignade fru? "Det blir värre än grälor som du skall få möta om du återvänder till hemmet," förfäktade Kalkhas. "Vad då?" sade jag. Och då sade han högt så att alla män och alla skepp kunde höra det:

"Om du far hem skall du lönas för att du förstörde och plundrade Troja och mördade Ilions folk."

Kan du tänka dig, broder? Så långt efter Trojas intagande börjar den dåren tillvita mig och straffpredika för mig för att jag sanktionerade plundringen och tog på mig hela ansvaret för alla grekernas övergrepp.

"Och vad blir då mitt rättmätiga straff för att jag lät hellenerna ta ut sin seger?" Så frågade jag Kalkhas fullkomligt lugnt.

"Att förlora ditt hem, din familj och din tron för all framtid."

"Hur skall det gå till?" Jag tog inte ett ögonblick mannen på allvar. Han var för absurd. Men jag var ändå nyfiken på hans befängda inbillningar och hypoteser, som verkade styras av endast hans ilskna humör.

"När du sitter och badar i ditt eget badkar skall du aldrig resa dig mer ur ditt badkar."

"En skön profetia! Du har överträffat dig själv, käre Kalkhas! Skall jag sitta kvar då och bada i mitt kära badkar för evigt? Du är då en pajas! Förstår du ej själv hur absurd du nu gör dig? Ett muntrare öde, min vän, kunde du ej ha utvalt åt mig, som så älskar att bada i mitt kära badkar!" Vi skrattade ut honom, men då blev åderförkalkade gudsmannen vansinnig av hysteri:

"Agamemnon, jag varnar dig! Far inte hem! Om du åter ser din fru i ögonen skall du bli blind!"

"Nu blir dina hot digrare. Vad har du mera att påstå?"

"Om du nu far hem skall Kassandra bli slutet för din familjs ära."

"Är någon familj mera vanärad än konung Pelops'? Dock börjar ditt skämt gå för långt, käre Kalkhas. Man får icke insinuera att en stackars flicka, som därtill är jungfru, skall kunna förmå göra någonting ont. Till din spådom om att jag i evighet skulle få sitta och bada kan jag endast säga en sak: Gå och bada!"

Och med de tre orden grep jag tag i Kalkhas och slängde den olycksprofeten i havet. Där flöt han och sprattlade han något ögonblick medan han ropade: "Klytaimnestra skall närmre förklara för dig vad jag menade, kung Agamemnon, kung Oidipus' jämlike i katastrofer!" Så vrålade han, och så var han försvunnen ur sikte. Han kände antagligen inte till simkonsten. Många var de som med rätt sedan klandrade mig för att jag hade hystat en gudsman och helig profet över bord, och jag medgav att det hade varit en aning burdust och förhastat. Men Kalkhas var en så besvärlig och prövande sladdersjuk gubbe. Han gnällde ju jämt. Många var ganska glada och lättade över att han var ur vägen. Dock kände jag nog dåligt samvete över att jag kanske hade i förhastat mod tagit livet av gubben. Dock kunde det hända att något skepp bakom oss fiskade upp honom, vilket i uppriktighetens namn jag dock ej hoppades. Ej heller var det ju troligt, ty de flesta av oss föraktade honom, då de endast hade haft ont av hans eviga gnälliga dåliga spådomar, som ju var rent destruktiva i allmänhet och alltid grymt negativa. Jag tror ingen saknade honom, ty hans enda vän var ju död sedan länge – Akhilleus.

Men sedan började jungfru Kassandra att tala i gåtfulla ord, som var något mer skrämmande än skalken Kalkhas' absurda och löjliga tramsramsor. Hon greps av grubbel och farliga betänkligheter och sade till mig: "Tag mig ej med till Hellas."

"Och varför, min vän, skulle jag icke göra det?"

"Därför att du om du tar mig dit kommer att ångra det."

"Aldrig, min vän. Nej, där tar du allt fel. Aldrig någonsin har jag behövt ångra någonting som jag har gjort."

"Men du skall få betala ett alltför högt pris för min plats i ditt hushåll."

"Det priset betalar jag gärna. Jag vill icke avstå från dig, min Kassandra, ty du är Guds brud, och en Gudi behaglig person vill jag icke gå miste om."

"Men jag vill ej vålla dig någon skada, o herre."

"Som jag icke heller vill göra mot dig något ont."

"Men släng hellre Kassandra i havet än tag henne hem till din borg."

"Nej, det kan jag ej göra. Det är ej förnuftigt men vansinnigt att göra någonting sådant." "Dock måste man vara förvirrad och tokig ibland för att klara sig. Släng mig i havet och rädda ditt liv!"

"Skulle jag rädda livet på någon med att taga någon av daga? Min vän, du är vansinnig. Efter vad jag vet befinner jag mig inte i någon livsfara."

"Din egen hustru vill dig icke någonting gott."

"Mot den spådomen ställer jag genast en annan: Du skall få bevittna hur hon mera hjärtligt och mer översvallande än någon annan skall mottaga mig när jag kommer till Argos."

"Hon skall rulla framför din gång över stenar och grus röda mattor!"

När hon sade dessa ord sade hon dem som om de innebar något alldeles extra förskräckligt.

"Skall hon rulla ut för mig kungliga eldröda mattor, så att jag ej skall stöta min fot emot någon sten? Sådant höves allenast en fåfäng tyrann. Det vill jag icke vara. Men du är för upprörd, Kassandra. Vad är det med en liten purpurröd matta? Besinna dig och ta dig samman och var inte vansinnig mera!"

Jag lyckades lugna den hänryckta upprörda flickan, men hennes förskräckliga ångest var inte uppbygglig för mig. Från den dagen begynte jag oroa mig och ha onda föraningar och ofta skrämmande nattdrömmar. Men allting sådant begravde och tystade jag med mitt sunda förnuft. Men av någon ej påtaglig anledning började jag smått bli rädd för att komma tillbaka till Klytaimnestra och hemmet.

Vår hemfärd gick alldeles för bra, och vädret var alldeles för gott. Så gynnsamt var vädret, att jag bara kunde bli misstänksam. Nestor med sina skepp och Diomedes med sina for åt sina håll, och vi skildes vid Sunion under uppriktiga tårar och omfamningar. Dock bestämde vi att vi så snart vi var hemma omedelbart skulle kontakta varandra. Så skildes vi tre, föga anande vad som låg framför oss.

Lyckligt kom jag fram till Nauplia, och där redan började de översvallande mottagningsceremonierna. Men det var någonting som inte stämde. Folk var alltför glada och vänliga över min återkomst. Varför emottog mig alla som om jag var någon befrielsens gud, en Messias och frälsare? Såsom en österländsk storkonung, som äger tusen gemåler, och vars minsta lillfingerkrökning betyder en dödsdom åt någon, blev jag där emottagen, hälsad, bestormad med jubel och dyrkad. Jag ansträngde mig för att tala till dem, och jag sade:

"Ni ser icke här någon segrande konung, o landsmän. Jag är ingen segrare utan allenast en utsliten ärrad desillusionerad besviken och bitter och utbränd soldat. Jubla ej över segern, men gråt desto mera i stället för dem som ej mer kommer hem."

Men i stället för att dämpa lovprisningsstormen fick jag den att rasa blott hårdare. Slutligen var det med nöd som jag lyckades fly ifrån Nauplia och komma upp på min vagn, som jag strax satte fart på mot Argos.

Men där blev mottagandet värre ändå. Ack, jag hade helst velat få möta min hustru allena i enrum och på tu man hand och så omfamna henne och trycka den trogna hårt prövade frun till min barm, som en gammal soldatveteran, som har krigat i trettio år utan att ha kommit loss och så kommer tillbaka till torpet och

gården utarmad och trött på sin ålderdoms hårdnande höst. Jag fick inte omtalat för henne hur mycket jag hade saknat och längtat och ropat och älskat och åkallat henne där borta i österns förvildade ödsliga öknar, fientliga vildmarker och hårda krig. Aldrig hade jag någonsin längtat så efter en stund som jag i tio år hade längtat till återförenandet med henne. Nu fick jag återse henne. Hon mottog mig högtidligt, praktfullt och kallt. Aldrig har en mer lysande pompa presterats i Argos än när Klytaimnestra kom ut för att möta och hälsa mig välkommen hem. Där var hundra trumpeter, basuner och pukor. Där var tamburiner och dans och en festprakt evinnerligen utan like. Själv var hon så skrudad som vore hon Salomos brud. Men jag såg nog att prakten, den slösande frikostigheten, de prunkande kläderna, sminket, parfymen och all fåfäng ögonfröjd bara var där för att bortskymma någonting annat. Jag såg detta andra i hennes mörkt blixtrande ögon. Jag såg hennes rynkor och tandlöshet bakom allt sminket, jag såg hennes väl dolda flintskalle och alla ärren och fårorna som ett ej hälsosamt osunt utsvävande liv hade skurit i henne. Jag såg hennes främmande själ, hennes sjuka nervösa oroande spasmer och ryckningar och hennes spänning och undrade vad det betydde.

Men vaksam och slagen av blixten om ej rentav skräckslagen blev jag när någonting skedde som jungfru Kassandra för mig hade förutspått. Klytaimnestra gav tecken åt en samling pigor som rullade ut röda mattor för mig hela vägen från vagnen till slottet. Hon sade, att jag genom att gå på dem skulle undgå att stöta min fot emot stenar. Det var som om Gud själv då skrikit till mig: "Rör ej mattan! Gå ej i den fällan! Den eldröda purpurn är blod, och det blodet är ditt om du vidrör den!" Bakom mig hörde jag jungfru Kassandra som sade: "De mattorna är alla vävda av blod och allenast av blod." Jag blev gripen av vankelmod, och detta ordbyte med min gemål ägde rum:

"Varför rör du dig icke ur fläcken, min make? Vad får dig att tveka inför din gudomlighet? Inbillar du dig att du ej är värd denna purpur och prakt? Skulle Priamos även ha tvekat om han hade segrat och blivit bemött så gudomligt och härligt som du?"

"Nej, han skulle förmodligen inte ha tvekat, ty han var en österländsk konung med många gemåler och avgudad som en barbar. Men jag är ej en sådan och vill icke bliva bemött som en sådan."

"Behagar du att vara otacksam? Är det ej oartigt att icke vilja emottaga vad andra frikostigt önskar att ge en? Det är inget brott att ödmjuka sig och ta emot andras gåvor. Se, folket och alla soldater och människor väntar sig av dig att du skall beträda den kungliga mattan. Vill du icke stå för allt det som du går för? Vill du icke kännas vid din och hellenernas seger och erövring av det förtappade Ilion?"

"Det är ej det som förhindrar min fot att beträda din matta."

"Vad är det då? Är det Kassandra? Har hon något inflytande över dig? Är hon kanske din hustru? Är du gift med mig eller med denna flicka?"

"Jag är gift med dig."

"Nå, bevisa det då med att lyda din hustru och icke Kassandra. Ty om du ej lyder mig utan Kassandra är jag icke mera din hustru."

Vad kunde jag göra? Hon ställde ett klart ultimatum till mig. Icke kunde ju jag annullera mitt äktenskap, lämna min hustru, förskjuta och överge henne? Hon var ju min drottning! Jag trotsade mitt eget samvete, klev ner från vagnen och steg ut på mattan. Så högmodig var jag. Jag var det allenast för Klytaimnestras skull. Ty det är varje sann äkta mans tragedi att han gör vad som helst för sin hustru och till och med trotsar sin Gud och sitt samvete. Och frun blev belåten. Det var nästan så att jag hörde hur hon genast tänkte: "Nu har jag den åsnan på mattan." Och vi gick tillsammans till slottet, men hon såg med noggrannhet till att hon ej gick på mattan. Så klok var hon, och så naiv och beskedlig var jag.

Ja, så slug var hon att hon strax till och med vågade tilltala jungfru Kassandra, som följt mig från Nauplia, och säga åt henne:

"Flicka! Kom med upp till slottet! Min mans vänner är även mina. Om han har behandlat dig väl så skall jag ock behandla dig väl och precis lika väl som jag snart skall behandla just honom. Kom med till vårt gästabud! Vi skall nu fira min härskares lyckliga återkomst, och alla måste vid ett sådant tillfälle blott visa glädje och fröjd. Ingen får vara utestängd. Kom, flicka lilla, och dela vår glädje!"

Men hon var ej bunden till Klytaimnestra som jag, och hon vågade avstå. Hon var ju profetisk och kunde ej konsten att handla mot sitt eget samvete, och detta svarade hon:

"Goda drottning, jag tackar dig för din generositet, men jag stannar nog utanför. Tids nog får jag dela din makes bad." Dessa ord gjorde drottningen röd.

"Flicka lilla, vad menar du?"

"Du vet nog alltför väl vad jag här insinuerar. Jag vet och du vet att din makes bad kommer att bli lika rött som ditt rodnande ansikte nu är."

Min fru tycktes inte förstå jungfruns ord. Även jag fann dem mystiska, och alla andra begynte att mumla att flickan var galen. Vi lämnade henne vid vägen och gick upp till slottet.

Jag önskade givetvis först av allt tvätta och bada mig och bliva fri från all svett, stank och smuts, alla gamla soldatkläder och bliva ren. Och det hade min fru varit klok nog att förutse. Hon hade vackert iordningställt åt mig vårt största och vackraste badkar, som jag utan dröjsmål fick stiga i. Och medan jag satt och badade underhöll hon mig med skvaller och prat om den ljuvliga framtid som väntade henne när jag nu äntligen var hemma. Hon höll mig gott sällskap på det mest behagliga vis, och jag såg framför mig hur en underbar festmåltid väntade oss. Med förnöjelse och stort behag föreställde jag mig hur vår kväll skulle bli en av mitt livs mest lyckliga och oförglömliga aftnar. Jag hade ej ännu förklarat för henne hur jag hade lidit och saknat och sörjt henne i tio år. Alla sådana ljuvliga sanningar sparade jag för att ytterligare förljuva vår middag med dem.

Så var jag klar från badet och bad henne ge mig en handduk. Hon bad mig att stanna i badet, så att hon fick visa en handduk för mig som hon själv hade sytt åt mig. Villigt satt jag kvar i badet. "Här är den!" utropade hon. "Tag emot den! Jag slänger den åt dig!" Jag blev överraskad av detta tillvägagångssätt, och än mer överraskad blev jag när jag plötsligt fick över mig fem kilo purpurröd vävnad. Jag

frågade henne: "Är detta din handduk?" och anade ingenting ont när jag plötsligt fick ett ödesdigert och fruktansvärt slag i mitt huvud."

"Min bror Agamemnon, vad gjorde hon med dig? Vad tog hon sig till?" Menelaos högg tag i sin broder, men handen grep bara om luft. Menelaos blev fullkomligt lamslagen. "Är det ej du? Är det bara en dröm?" Agamemnon stod stilla och smålog. Han kunde ej annat.

"Var lugn. Det är jag. Sedan hon hade kastat sin väldiga badhandduk över mig högg hon mig plötsligt i huvudet."

"Hur?`"

"Med en yxa."

"Men varför?"

"Det kommer jag sedan till. Hon högg på nytt och på nytt, och belamrad med den tjocka blytunga handduken kunde jag ingenting göra åt saken."

"Men du står här levande, och ändå kan jag ej nå dig och röra dig. Vad är på tok?"

"Jag är död, Menelaos. Hon mördade mig. Hon klöv tre gånger mitt stackars huvud."

"Då är du ej här annat än..."

"...som en vålnad. Just det. Så är läget. Jag har uppenbarat mig för dig för att du skall höra från din egen brors mun den riktiga och oförvanskade sanningen."

"Men varför gjorde hon detta?"

"Det skall jag förklara för dig. Sedan hon hade tagit mitt liv fick jag ligga där stilla i badkaret med den förskräckliga pampiga praktfulla dyrbara handduken helt sönderhackad och med mitt blod sprutande runt omkring och icke minst rakt på henne. Mitt badvatten färgades rödare än Röda Havet, ty hon högg ju nästan mitt huvud av kroppen. Åtminstone kapade hon varje åder och krossade hon varje blodkärl i det.

Men ej klandrar jag henne. Hon var ju min hustru, och konungens hustru är ofelbar. Ingen kan tillvita henne för något. Hon står över alla historiska anklagelser. Ingen har någon rätt att ens misstänka henne för något. Hon står över alla moraliskt, ty hon är ju kvinna. Hon hade ju skäl till att mörda mig, och på sitt sätt gjorde hon därför rätt i att mörda mig. Jag hade ju enligt ryktet och enligt min frus egen uppfattning tagit min dotter av daga. Jag hade åtminstone tagit ifrån henne Ifigeneia. Och dessutom hade jag enligt min frus syn på saken begått skändligt äktenskapsbrott med prästinnan Kassandra och dessutom haft den ofattbara fräckheten att taga med denna enligt min frus mening hora och slinka till hennes högheliga fläckfria rumsrena hem. Jag tog med mig en frilla inför allas ögon till min hustrus hem! Det var mitt oförlåtliga brott. Jag var skyldig direkt. Ingen förundersökning behövdes. Det stod ju helt klart. Hon behövde ej ens ställa frågor. Kassandra kom hem i mitt sällskap. Det var allt som räknades. Alltså var jag en klar äktenskapsbrytare och denna skändliga utländska bara ett fnask ifrån gatan. Att hon därtill var en Apollons prästinna och jungfru bekymrade ej Klytaimnestra. Det hörde liksom ej till saken. Det var ovidkommande extra detaljer, som icke behövdes i kvinnliga rättskipningen.

Alltså straffades jag medelst skarprättning bakifrån ovetandes försvarsodugliggjord och i mitt allra tryggaste skönaste badkar. Den lönen fick jag av min fru för drygt elva års obrottslig trohet. Det var min perfekt utstuderade och välplanerade välkomstbankett. Det var segrarens lön för hans nästan tolvåriga blodiga svettiga tårfyllda arbete. Var det ej välförtjänt? Var det ej, broder, den ypperligaste idé för att fira sin make som någon fru någonsin haft? Var det icke i övermått fiffigt? Men Klytaimnestra var oskyldig. Jag kan ej klandra min hustru. Jag älskar och håller min fru alltför högt för att kunna ens insinuera det minsta emot henne. Hon var blott vapnet, det vilsna bortkollrade stackars bedragna och olyckliga instrumentet, som ej själv var medveten om vad hon gjorde. Man hade förtalat mig för henne, avsiktligt hade man framodlat missförstånd i henne, hon hade förts bakom ljuset, och en enda man hade gjort det."

"Vem var det?"

"Det namnet allena skall fylla dig med skräck och fruktan och bävan för resten av livet. Det var en bekant till oss bägge. Det var vår kusin."

"Aigisthos!"

"Just han. Han allena stod bakom det löjliga onödiga och enfaldiga mordet. Han ensam var hjärnan."

"Men varför? Hur kunde han vilja oss något så ont?"

"Ja, det fattar man inte, och det kan man fråga med fog. Men dock hade ock han sina skäl. Har du glömt hur vår far fick Thyestes att äta upp två stycken av sina barn?"

"Men Thyestes fick hämnd på sin broder vår fader."

"Fick han ut sin hämnd? Fick han verkligen det? Dog han ej själv på kuppen? Kan det kallas hämnd när man icke får njuta dess frukter? Dess frukter bestämde dock vår Aigisthos sig för att förvärva. Vi kan ej beskylla vår käre kusin för det ringaste ont. Han var liksom min hustru ett offer för missförstånd och falska rykten, villfarelser och vilseledande dystra passioner. Han hade alltsedan sin barndom haft för sig att hans far helt orättvist hade förlorat i kampen mot vår far och sett som sin plikt att slutföra och framgångsrikt driva igenom den slutliga hämnden. Att han icke kunde stå ut med att vi två fick makten och han icke någon är något jag ej vill gå in på. Det kan diskuteras. Men faktum är dock, att han ville vår undergång genom de eviga upproren, inbördeskrigen och oenigheterna och falska ryktena som vi förföljdes av tills du blev av med din hustru, och att han i samtliga dessa upprorsmakerier klart ansåg sig handla med rätt för sin fars skull. Och det måste vi två nog medge, att något så avskyvärt som farbrors måltid ej någonsin kan alstra tillräcklig hämnd. Aigisthos, följaktligen, handlade rätt i sitt anslag mot mig, i förförandet av Klytaimnestra, i mordet på jungfru Kassandra och i tillförskansandet av all vår makt, ty han hade sin fader att hämnas. Och hämnden är ljuv, rättvis och icke ond, lär oss Guds egna präster."

"Är även Kassandra grymt slaktad?"

"Ja, hon var ju min konkubin, enligt Klytaimnestra och vår käre vän Aigisthos."

"Men hur kunde en som Aigisthos förföra din hustru, din drottning?"

"Hon led ju så svårt. Ingen kvinna är lättare att leda vilse, förföra och erövra än den som lider. Hon led av att Ifigeneia blev slaktad av mig. Sedan utspred vår vän Palamedes' bedrövade fader bedrövliga rykten om oss för att hämnas på oss sin sons gudlösa död. Han lät alla i Hellas få veta att alla hellener vid Troja bedrog sina hustrur med frillor från Asien. Varenda drottning i Hellas fick veta, att varenda kung där vid Troja bedrog henne med de mest skamlösa tänkbara frillor, ty där i det lyxiga Asien var det ju bruk att som Priamos tillbringa varenda natt i ett hopkok av gruppsex med professionella hetärer i tusental. Med slika budskap och rykten i luften kring Argos var det ganska lätt för en sådan begåvad person som vår vän Aigisthos att nästla sig in hos min hustru och hycklande ge henne tröst och bevisa sig vara en trognare älskare än hennes make, som alla ju visste att grymt hade mördat och själv skurit halsen av den enda dotter som hade betytt något för henne, Ifigeneia den fläckfria vitklädda jungfrun, som han, Agamemnon, lömskt lurat sig till genom bedrägeri bara för att få offra den älskliga så bestialiskt som möjligt i nästan en orgie som klart överträffade varje känt fall av den grovaste tänkbara incest, – så fick Aigisthos mig att framstå för min gemål, medan i verkligheten jag aldrig slöt ögonen utan att vemodsfullt tänka på henne och sakna och längta mig vansinnig till henne. Så gick det till, Menelaos. En hustru kan man endast lita på så länge man är i sällskap med henne. En resa, en tillfällig splittring och bara en liten visit bort från hemmet kan vara tillräckligt för att giva hustrun tid att börja komma att tänka på annat än maken. Man kan icke lita på den som man icke har hos sig, och ofta ej ens när man har henne hos sig. En kvinna och särskilt en hustru är lika totalt opålitlig som vädret. Och stackars den man som är lika beroende av sin gemål som var bonde är hopplöst beroende av det så fruktansvärt nyckfulla vädret, som alltid ju kommer var bondes förväntningar hopplöst och bara på skam. Därför är den man allra värst ute som är alla trognast och snällast, ty han måste bli den mest smärtsamt bedragna. För kvinnorna är idealet den snälle beskedlige fridsamme mesen som blott sitter hemma och låter sig utvecklas till en perfekt toffelhjälte och utstår precis vad som helst utan att ens bli medveten om hur bedragen han blir. Därför borde den snälle mer än andra män noga akta sig för varje kvinna, och han borde verkligen aldrig ens tänka på äktenskap. Sådan var du, käre bror. Men nu måste jag lämna dig. Jag har sagt allt."

"Men vad skall det bli av dina barn?"

"Det är frågan. För alla är framtiden hopplöst makaber och dyster. Jag vet vad som kommer att hända, men jag får ej omtala det. Min Orestes var lyckligtvis bortrest när jag bet i gräset, ty om han fått vara tillstädes så hade Aigisthos antagligen även förpassat min son ur vår gräsliga värld. Men Elektra var hemma, och hon bär i tysthet sin harm, ty hon är ganska klok. Men hon har det ej lätt, ty Aigisthos gör mycket för att provocera hos henne en anledning för honom att skaffa henne ur vägen. Men hon tiger tåligt och bidar sin tid, och hon tröstar sig med att Orestes finns till. Kort sagt, broder, du är efterlängtad i Peloponnesos. Så mycket får jag profetera fastän jag är död, att den dag som du kommer tillbaka och hem skall det stunda en ljusare tid för vårt folk. Nu, farväl."

Och med ens var hans broder försvunnen och liksom helt uppslukad av tomma luften.

"Min broder!" skrek då Menelaos helt meningslöst och ganska löjligt, "min bror Agamemnon! Säg, vart tog du vägen? Du får icke överge mig! Kom tillbaka! Min bror Agamemnon!"

De fann honom ropande på Agamemnon vid havsstranden. Där stod han som helt förryckt och skrek ut över havet åt sin äldre broder att komma tillbaka, som om han just varit där och övergivit sin broder i oartighet. "Agamemnon!" skrek han övertygande, och en av de två personer som iakttog honom på avstånd lät undslippa sig till den andre: "Ack, han är förryckt! Han har tappat förståndet!" De gick ändå fram till den arme.

När någon med ens lade handen på hans ena axel blev han skrämd från vettet. Han kände igen den som bakifrån så överraskat och skrämt honom, och alltför väl kände han ock igen den otroliga andra personen. Det var ju hans hustru, och den som skrämt vettet ur honom med att komma bakifrån och lägga handen på hans högra axel var hans käre styrman.

"Helena! Är den som jag ser där på klipphällen du? Är det verkligen du? Har du som Agamemnon sökt upp mig här för att berätta för mig om din död?"

"Tag dig samman, min konung," uppmanade styrmannen.

"Såg ni ej här Agamemnon? Han var ju här alldeles nyss. Du som själv är ett spöke, Helena, har du icke sett Agamemnon?"

"Min make, vi är lika levande och lika köttsliga som du är själv."

"Är det sant? Har ni klarat er och överlevat?"

"Vi simmade bägge i land, och vi är ej de enda som klarat sig. Här finns ock drivved i massor som vi nu försöker att bygga en flotte av."

"Det är i sanning med glädje jag mottager era förträffliga nyheter. Lever du verkligen, älskade hustru? Så låt mig då omfamna dig!" Och de möttes och kramade länge varandra.

Och flotten blev byggd, och med den kunde de åtta skeppsbrutna och överlevande klara sig över en del av det vidsträckta havet. De mötte ett skepp som de fick följa med till en annan ö, men de var långtifrån hemma ännu. Icke visste de ens vilka delar av världen som de nu befann sig i.

"Ni är på ön Faleria," berättade konungen därstädes för dem. "Den ligger precis mellan rikena Gastian och Lumai, som äro öar som denna." Och konungen greps av en häftig passion till Helena. Han hade ju makten på sin sida, så genom våld, tvång och åtgärder tvingade han Menelaos' gemål till att dela hans säng, och så grym var den här ytterst vidriga konungen, att han för sitt höga nöjes skull tvingade kung Menelaos att närvara och att se på utom räckhåll när han kränkte den fångne konungens hustru. Själv grät hon och skriade hon, och det var ytterst hjärtskärande och förfärligt att uppleva detta.

Så högt tyckte ölandets konung om drottning Helena, att han satte sin gode gäst Menelaos bakom lås och bom i ett källarhål, så att han kunde ha fångens fru helt för

sig själv. Menelaos satt inspärrad, sjuk och helt undernärd i ständigt kolmörker och kunde ingenting göra och uträtta utom att gråta. Helena var fånge på sitt håll och kunde ej heller uträtta och göra det minsta för sig eller för Menelaos. Hon hade i Ilion varit en fri kvinna jämfört med vad hon var nu: en slavinna och hora och fjättrad mätress i ett avskyvärt och vederstyggligt och äckligt och otuktigt harem, där damerna till och med kände varandra.

Men kung Menelaos var alltjämt en gunstling hos turen och en lyckans ost. Genom tur, litet hjälp och stor skicklighet lyckades han med att fly innan han var helt död. Han kom ut, och han såg snart hur hopplöst det var att försöka få ut sin gemål. Och i svårmod och desperation och förtvivlan uppsökte han då en prelat och profet. Denne sade: "Glöm bort din gemål. Aldrig ligger en kvinna med män om hon själv ej är villig därtill. Hon har trots att hon ej tog initiativet begått mot dig äktenskapsbrott, och det enda du kan göra är att förskjuta och glömma den arma. Allt fysiskt umgänge kan leda allenast till olycka och katastrofer. Jag råder dig till celibat. Celibat är den enda befintliga lösningen till alla könsliga och sexuella problem. Celibatet ger frihet från allt ont och alla problem som uppkommer i samtliga mänskliga vardagliga relationer." Och kung Menelaos var så ytterst upprörd och uppskakad av vad han hade fått uppleva på Faleria att han lydde gudsmannens råd och begav sig allena från ön. Han tog tjänst som en helt vanlig sjöman och lämnade ön Faleria bakom sig var han hade mött världens grymmaste och mest sadistiska furste.

Han seglade sedan på havet från hamn till hamn och mellan talrika länder och öar, och intet var honom bekant. Därför undrade han: "Har jag månne förlorat mitt minne när denna värld är så helt oigenkännlig och främmande för mig att ingenting är mig bekant i den? Dock minns jag Troja och allt vad jag upplevat. Jag kan ej alls fatta varför jag inte kan orientera mig i denna värld som jag lever i."

Efter två år av fåfängliga irrfärder ingenstans återbesökte han ön Faleria blott för att få träffa Helena igen, ty hon var ju den enda i världen för honom att hålla sig till. Någon annan fast punkt hade han icke längre i livet.

Hon var då högt uppsatt i hovet på ön och den vidriga konungens älsklingsgemål. Menelaos fick uppsöka henne och tala med henne ej utan en mängd förödmjukande och djupt förnedrande ödmjukhets- och underdånighetsceremonier. Hon hade vid mötet med honom hos sig en späd flicka som hon ville att Menelaos fick träffa. Hon sade till sin gamle make:

"Det här är din dotter."

"Vad har du gett henne för namn?"

"Hermione."

"Det duger." Han omfamnade och fick bära sin dotter, som han mycket kelade, vänslades, lekte och pjoskade med under pjoller och dada-prat. Denna tös gjorde det drägligt för honom och för hans gemål att på nytt se varandra. Det hade Helena klokt förutsett.

"Och är du lycklig här, drottning Helena?"

"Den frågan var ej utan bitterhet. Bitter får du vara ensam, ty jag är ej bitter och kan därför icke besvara din bitterhet."

"Alltså är du lika lycklig här som du var en gång i Troja. Du är lika uppsatt och älskad och vördad och högt respekterad här som du var där. Du har anledning att vara nöjd och belåten. Har du alltjämt kungen i din säng offentligt? Jag kan aldrig glömma den natt då jag tvingades stå och bevittna hur du hade roligt med honom. Jag stod hopplöst fjättrad och bunden till händer och fötter med munkavle så att jag ej kunde göra det minsta åt saken. Jag gissar att konungen ofta på så sätt täcks utmana sina mätressers gemåler och visa dem hur han förstör deras hustrur. Du är helt förändrad, Helena. Jag känner knappt mera igen dig. Var är nu din skönhet? Du brukade vara den skönaste kvinnan på jorden. Nu är du en utspökad dussinmätress och en noga maskerad vulgär äcklig maktgalen pärl-, diamant- och rubinbegravd drottning som alla förskräckliga blodiga praktfulla drottningar i Orienten. Du var världens skönaste och mest unika och dess mest personliga kvinna. Nu är du en stolt gammal fåfäng kalkonhöna som alla andra. Jag känner ej längre igen dig. Man kan återupprätta fallna och till och med prostituerade kvinnor, men dig kommer jag aldrig kunna att upprätta."

"Jag visste ej att vår kung hade tvingat dig att vara vittne till hans förödmjukelse av mig. Emellertid är jag ej den som försvarar mig. Jag är en kvinna, och kvinnor vill inte, kan inte och får aldrig lov att försvara sig, ty de är kvinnor. All skulden är deras. De måste i evighet vara försvarslösa, mottagliga för allt klander och agg och totalt undergivna de ädlare männen, ty den kvinna som vågar hävda sin rätt och försvara sig är outhärdlig för männen. De kan aldrig älska en sådan ragata. Så slå mig du bara, och gissla mig med dina ord, Menelaos. Därtill har du all rätt i världen, ty du är en man medan jag bara är en vek ömtålig bräcklig aptitlysten lastbar och oädel kvinna. Förskjut mig du bara. Förakta mig, håna mig, hata, förbanna och brännmärk mig, ty jag är bara en kvinna, och männen har rätt till att göra precis vad de vill med de gråtmilda kvinnorna. Mannen är allt medan kvinnan är intet, och därför har jag ingen talan."

Vid detta tal blev Menelaos så upprörd och vred att han ej sade någonting mer utan vände tvärt om och gick bryskt därifrån för att slippa att göra sig skyldig till drastiska åtgärder mot henne. Han hade gripits av fruktan för sin egen vrede och stora passion. Utan vidare hade han kunnat slå till henne. Men han gick bort nu i stället och gick än en gång till ett fartyg, tog hyra därpå och begav sig till sjöss. Han blev borta i fem långa år.

När han åter besökte Helena var det för att ödmjukt be henne om ursäkt för hans hårda hjärtlösa uppförande under förra besöket. Naturligtvis ursäktade och förlät hon sin make. Hon visade upp deras dotter för honom, som nu var en ung och förtjusande flicka. Helenas namn på henne var Hermione. Hon hoppades, sade hon, att Hermione en dag skulle bliva Orestes' gemål.

Därtill hade Helena högst glädjande nyheter. Hon hade råkat att komma i nära kontakt med förirrade långväga sjöfarare som väl kände till vägen till Hellas. Hon hade försökt hålla kvar dem, men de hade nödgats att avresa. Dock hade de lämnat henne en karta, och den kartan gav hon nu åt Menelaos. Man kan icke tänka sig och

föreställa sig vilken besinningslös glädje som detta beredde spartanen. Han kysste Helena och bad henne omedelbart följa med honom hem, men hon svarade därtill:

"Om jag tog ett steg ut ur slottet så skulle kung Bumba omedelbart halshugga mig. Det är nog därför bäst om jag stannar här ännu ett tag. Men finn du vägen hem, och kom sedan hit åter och hämta mig. Kanske att jag då är fri."

"I sju år har jag kämpat och stretat och strävat och arbetat för att få reda på vägen till Hellas och utan ett uns resultat. Och så ger du mig plötsligt en karta som visar precis hur man skall taga vägen. Jag kan icke fatta det."

"Fatta det och ge dig av. Jag skall vänta på dig här, och jag och din dotter skall varje dag varmt längta efter dig och aldrig uppge vår kamp för att fria oss från konung Bumba."

Och denna gång gick Menelaos från vanärans slott icke utan att ha tagit avsked från sin kära hustru med ömhet och tillgivenhet.

Och han lyckades resa till Hellas. Den resan tog nästan ett år. Resan gick ändå utan besvärliga stormväder och utan värre strapatser. Men just när de grekiska yttersta skären och öarna äntligen kommo i sikte kom typiskt nog stormen och ovädret över det bräckliga skeppet, och denna storm var ganska mördande. Den kom fullkomligt från klar himmel och överraskade männen, som genast begrep vad för utgång den nog skulle ha. De fick rätt. Skeppet knäcktes och vräktes mot taggiga klippor och grund där det spjälktes i stickor och småspik, och de allra flesta av sjömännen drunknade.

Men Menelaos förstås hade tur såsom alltid och fick sig naturligtvis av en naturlig försyn ifrån ovan till skänks en högst lämplig och flytkraftig vrakdel som han utan ansträngning sedan så småningom lyckades flyta i land på. Han klättrade varsamt på taggiga spetsiga klippblock och stenar i land på en höglänt brant stupande ö som han ej kände till. Han var naken men visste så mycket att han efter en alltför lång tid åtminstone nu stod på grekisk hellensk helig ärorik mark, och han tackade Gud för den saken.

Vem kan väl beskriva hans känslor? Han var icke hemma men dock i sitt hemland. Han var ytterst medtagen, utblottad, sargad av skrovliga klippor, eländig och hungrig och naken men föll dock till marken och kysste den, tackade Gud och grät högst innerligen av rörelse över att åter få vara i Hellas.

En gammal madam tog sig an honom, gav honom kläder och lät honom veta att han var på Ithaka.

"Det är Odysseus' land," tänkte då Menelaos och frågade: "Är kung Odysseus hemma?"

"Ack nej," sade käringen. "Han har ej setts här alltsedan han nästan för tjugo år sedan blev lurad att följa med skurkar till imperialister till Troja. Hans änka är hemma dock med sina nu under tjugo år lagrade sorger."

"Kan man få besöka och träffa den prövade kvinnan?"

"Försök om du vill, men gå inte i vägen för hennes otaliga uppvaktande kavaljerer."

"Har hon kavaljerer?"

"Otaliga. Alla vill kroka och fånga och ligga med fru Penelope, men hon håller stånd emot alla och tror ännu att Odysseus en vacker dag skall komma hem."

"Sådan fru är berömvärd. Jag skall icke vara som de utan blott som den barndomsvän som jag är till henne prata med henne och om så är möjligt försöka att ge henne uppbygglig tröst. Hennes dygd bör befästas och uppmuntras."

"Säg mig: Vem är ni?"

"Jag kommer från Sparta." Men mera än så ville mannen från havet ej säga förutom till Penelopeia personligen.

Och han fick träffa Odysseus' fru. Penelope igenkände honom så fort hon fick se honom, och de satt länge tillsammans på tu man hand och diskuterade och hade ett synnerligen och utomordentligt upplysande uppbyggligt och stimulerande samtal.

Naturligtvis kunde vår vän Menelaos ej alls säga något om vännen Odysseus. Han kunde ingenting annat än uppmana sin gamla barndomsvän till att till varje pris framhärda i sitt berömvärda tålamod och i sin tro på att hennes man nog skulle komma tillbaka. Han bad henne enträget att till sitt yttersta hålla de parasiterande friarna stången och aldrig inlåta sig med dem. Han föreslog såsom en nödåtgärd ett gammalt knep som han hade hört talas om på Faleria: att väva en väv och att lova att falla till föga för någon av friarna när denna väv bleve färdig, och att varje dag flitigt väva på väven men blott för att sedan i smyg varje natt riva upp dagens arbete. När hon fick höra om denna idé brast hon för första gången på kanske ett tjog långa år ut i skratt, och hon sade: "Men det är ju bedrägeri! Tror du inte att de skulle misstänka något, när väven ej någonsin sedan blev färdig och inte ens gjorde det ringaste framsteg? Nej, de skulle säkert tyvärr komma på mig. Jag kan aldrig göra ett brott eller knep utan att åka fast, ty jag är sämst i världen på det att bedraga."

Men desto mer dystra, beklämmande och föga glädjande nyheter hade hon att ge sin vän Menelaos. Hon måste bekräfta att deras välsignade vän, bror och Hellas' mest avhållne man Agamemnon just omedelbart vid sin hemkomst tyvärr blivit mördad av sin egen hustru. "Hon högg sin gemål mitt i huvudet med en tung yxa, och de hade inte setts på tio år. Och ett sådant mottagande av honom hade hon förberett under de tio krigsåren. Är det inte höjden av otrohet, falskhet och bedrägeri? Men det är min allvarliga avsikt att ge Odysseus ett motsatt mottagande när han hemkommer. Om hon var den falskaste hustrun i världen skall jag vara den allra trognaste och den lojalaste hustrun i världen. Jag kan inte svika Odysseus förrän jag vet att han ej mera lever, och kanske ej då ens.

Nu lever Aigisthos med Klytaimnestra i synd, och de härskar tillsammans i Argos med järnhand till vanära, nesa och skam för oss alla, för Hellas och för hela världen. Helst ville Aigisthos ock mörda Elektra, som aldrig förlåtit sin mor hennes brott men som dock för att alls kunna klara sig och överleva har svalt sin förtret och som tiger om seklets och världens högst skriande brott. Hon har icke förlåtit och glömt, men hon tiger, och därför har Klytaimnestra, den av alla mödrar mest hjärtlösa, skonat sin dotter och avhållit sin fege kopplare från att ta livet av flickan. Men jungfruns liv är miserabelt och fattigt och uselt. Hon lever i sorg klädd i svart som en askunge och sitter oftast allena och klagar och gråter. Aigisthos behandlar

den mördade konungens dotter som piga och tiggerska, slampa och lufferska och parasit och som spetälsk, och modern har för Aigisthos' skull ej mod att visa för stor sympati för sin enda nu levande dotter, som sakta men säkert blir tunnare, skörare, blekare och mindre livlig för var dag som går. Många spår att hon kommer att dö inom kort om ej någonting händer.

Orestes är borta och håller sig borta, och ingen vet säkert var han håller hus. Det är säkert dock, att om han visar sig hemma Aigisthos omedelbart kommer att avrätta honom, och hans egen mor kommer inte att lyfta ett finger för att rädda sin ende sons ovärderliga liv. Han är ende rättmätige arvtagaren till din bror Agamemnon.

Men vad gör du här så allena? Var har du Helena?"

Så gott han det kunde berättade då Menelaos om hennes prekära olyckliga situation, och Odysseus' fru hörde på med stor medkänsla och sympati. "Men jag ämnar nu resa tillbaka till ön Faleria och komma tillsammans med henne tillbaka till Sparta. Men säg något nu om de andra. Har någon av oss kommit hem utom min stackars bror? Vad blev det av Akhilleus' son, Diomedes och Idomeneus och Nestor? Har någon av dem kommit hem?"

"De kom alla tillbaka till sina respektive hem, men få av dem blev mottagna bättre än din gode broder. Kung Idomeneus fann Kreta ett helvete när han kom hem. Det var vår gamle vän Palamedes' olycklige fader kung Nauplius' fel och förtjänst. När han hörde om sin ende sons orättvisa och skändliga död tog han ju sig det för att som hämnd locka alla hellenernas hustrur till avfall från sina olyckliga kämpande män som var borta vid Troja. Han ansåg ju alla hellener vid Troja som skyldiga till Palamedes' så kompromettеrande död. Och han lyckades med Klytaimnestra och med Diomedes' gemål och med Idomeneus' så högt respekterade och allmänt prisade drottning bland andra. Han var även här och försökte att slå blåa dunster i mig med att pladdra om alla Odysseus' frillor, men jag är ej den som går på några lätta. Odysseus otrogen, med sådant utseende, med den flammande rödheten, den halta gången och det intellektet? Odysseus kan vara mycket, men aldrig kan han vara dum. Och ej någon vill ha en så kritisk och skarpt genomskådande man, som kan se på en kvinna om hon är en lösaktig hora med att bara se henne i hennes ögon, och kvinnor är känsliga: De flesta skulle omedelbart rent instinktivt gå ur vägen för honom och akta sig för en man så absolut utan älskareanlag. Jag såg genast på min gemene förtalare att han allenast var hämndgirig och därför ljög ihop vilka historier och amsagor och vilket nonsens som helst. Han var billig och fräck och ej något för mig.

Men vår stackars vän Idomeneus' olyckliga fru sökte i sin förtvivlan kort efter kung Nauplius' besök upp en älskare, och denne älskare visade sig kunna utnyttja henne. Han lyckades få henne till att ge honom all makt över landet, och när han väl fått den och kände sig säker i sadeln försköt han den fru som med orätt men dock med sitt hjärta gett honom sitt allt, och han ville därtill taga livet av henne blott för att befästa och stärka sin ställning. Hon flydde tillsammans med sin enda dotter till Knossos' mest heliga tempel och sökte där fristad och skydd. Där fann Leukos, den skurkaktige usurpatorn, och hans svarta hejdukar henne, och där tog de livet av

henne och av hennes dotter mitt framför Guds ögon och altare. De stacks ihjäl medelst svärd. Och de påstår att det templet ännu är blodigt.

När Idomeneus begav sig från Troja mot Kreta blev han liksom du överfallen av stormar. Han lovade Gud då att han om han fick komma helbrägda hem skulle offra det första han såg vid sin hemkomst som tillhörde honom som tack för sin lyckliga resa. Och stormen bedarrade, och han kom hem. Han blev tvungen att ankra vid Dia, och dit kom hans son för att välkomna honom. Hans son hade gått under jorden vid Leukos' framträdande och levat dold sedan dess i det fria bland bergen på landsbygden. När han fick höra att fadern nu äntligen hemkommit skyndade han till sin fader i en liten roddbåt och hälsade honom, föll honom om halsen och grät under det att han sade: "Min fader! Ej någonsin har någon fars hemkomst varit så hett efterlängtad av någon av hans kött och blod som just din här har varit av mig. Nu när du är tillbaka kan vi med gemensamma krafter fördriva tyrannen och nidingen Leukos, som mördat din hustru och dotter och som tagit makten med våld."

Men när Idomeneus fick se sin son komma emot sig blev han ytterst skräckslagen, ty detta var ju det första han såg i sitt Kreta som han själv var ägare till, och han såg alltså att just hans livs ende son var vad han nu var tvungen att offra åt Gud, för att hålla sitt heliga löfte. Och Idomeneus grät bittert när han så omfamnade sin stackars son, och hans son hade ej någon aning om varför egentligen hans fader grät. Och den gamle hårt prövade konungen, som grymt fick se sig stå utan sin hustru och utan sin dotter och utan sin son, beslöt i sin förtvivlan att aldrig i livet försaka sin son. Och han sade till sin gode son vad han hade i nöd lovat Gud, och att han nu ej ämnade uppfylla löftet.

Just då blev det uppdagat att en av männen i Idomeneus' besättning var döende genom en sjukdom, och den digra sjukdomen visade sig vara pesten. På blott några dagar befanns pesten redan ha blivit en epidemi, och den spred sig på Kreta. Folk sade, att det var Guds straff för att Idomeneus ej offrat sin son. Det blev inbördeskrig mellan Idomeneus och Leukos, men Idomeneus var svag genom prövningarna och bedrövelserna, och han dukade under för Leukos, som var mycket hänsynslös och hård som sten. Konung Idomeneus förlorade mot usurpatorn, förrädaren, mördaren Leukos och måste tyvärr sträcka vapen. Kung Leukos beordrade Idomeneus och Linus att infinna sig hos den segrande, och den olycklige fadern och sonen var tvungna att lyda. Så talade Leukos till Idomeneus och Linus inför hela folket:

"Olycklige konung! Du svor inför Gud när du var i svår nöd på det stormiga havet, att om du kom hem offra det som du ägde som du först fick syn på när du väl kom hem. Det du såg vid din hemkomst var din ende son, och du vägrade att offra honom. Så bröt du ditt löfte till Gud, och just därför allenast har hela ditt land blivit drabbat av pest. Må ditt löfte nu uppfyllas av en mer modig och vågande hand, och må genom dess uppfyllan pesten dra hädan från landet!" Och därmed begravde den skändlige mannen sitt svärd i den ädle begåvade ynglingens mage. Så mördades konungasonen mitt framför sin faders förgråtna och blodsprängda ögon. "Och du, gamle gubbe," fortsatte därpå konung Leukos, "som genom att tåga i härnad mot mig tydligt visat dig vara förryckt och en galning, må härmed som kur för ditt vansinne

åläggas det att förvisas från Kreta på livstid. Och må detta mod från min sida att i konung Idomeneus' ställe ha utfört det som han ej själv visat sig vara karl till att utföra, nämligen att taga livet av Linus, så vara beviset för att jag är värdig att vara vårt Kretas allena högst rådande konung, och att konung Idomeneus, i det att han ej höll sitt löfte till Gud, därmed visat sig ej vara lämplig därtill."

Och så slutade Leukos. Vår Idomeneus blev landsförvist till en av öarna västerut, och där sägs han leva ensam vid havet i en usel håla som en gammal skäggig och vit eremit. Många som hälsat på honom säger att han blivit vansinnig av sina sorger, och det håller Leukos som anledning till att ej låta den gamle få komma tillbaka till sitt eget land. Undra på om han verkligen har blivit vansinnig av sina prövningar, men en som blir sinnesrubbad av sorg blir i allmänhet klokare och mera klarsynt än vanliga mänskor om ock han för de allra flesta dock tycks vara galen. Så är då åtminstone min helt personliga åsikt."

"Det var en förskräcklig historia. Och hur gick det för Diomedes? Blev han även av med sin hustru?"

"Men han behöll fattningen. Han är en nykter person som bär huvudet kallt. Han var här när han bitter desillusionerad och åldrad bestämde sig för att bege sig till landet i väster och där börja om ifrån början. Han hade förlorat sitt allt i sitt hemland."

"Vad hände?"

"Hans fru hade utom begått vidrigt äktenskapsbrott även misskött förvaltning, finanser, regering och samhälle. Allt hade hon vänt totalt upp och ner på. Förutom en otrogen hustru, bastarder i otal och en äcklig uppkomling och usurpator, så hade han uppror bland folket i landet att komma till rätta med, och detta uppror var fullkomligt drottningens och hennes älskares fel. Han drev älskaren genast i landsflykt för att slippa mörda det äcklet och måste därpå dra i fält mot sitt eget folk, mot sina fränder och bröder och mot barndomsvännerna, ty så långt hade tyvärr hans gemåls svåra vanstyre gått, att ett inbördeskrig ej var undvikligt. Och det bröt ut lagom just när han äntligen fick komma hem. Det var bittert för honom.

Men det allra värsta var att hustrun fortsatte att intrigera emot honom. Hon insisterade på att få fortsätta härja i landet på sitt sätt och vägrade att göra folket till freds. Folkets krav för att ge landet fred blev till slut att han själv skulle avrätta sin egen hustru för hennes försyndelsers, otrohets, äktenskapsbrotts, tyrannis och lagvidriga åtgärders skull. Folket tvingade honom att avrätta sin egen hustru, hans barns egen moder. De krävde det av honom. Han hade antingen att välja det eller fortsatta inbördeskrig. Och han valde att offra sin hustru.

Hur njöt icke folket av det att få se hennes hatade huvud bli avskilt från kroppen! Hur njöt de ej av att få se hennes allmänt förbannade blod spruta ut över torget liksom en fontän! Och hur rädd var hon inte för döden! Hur tiggde hon inte och bad Diomedes att skona, förlåta och överse med henne! Ack, hur hon skrek innan hon skulle halshuggas! Hon var hysterisk i ett under hela den sista ohyggliga veckan i hennes bedrövliga liv. Det var fruktansvärt för Diomedes, men han var tyvärr illa tvungen att lyda sitt folk. Eljest var inte han någon konung.

Men efter det blodbadet visade han att han verkligen var en sann konung. Han nedlade nämligen ämbetet. Han resignerade och abdikerade. Sedan kom han hit till mig för att, såsom han sade, få tröst hos den enda ofläckade hustrun i Hellas. Vi talade länge och mycket i två långa veckor var dag och åtminstone varannan natt. Odysseus och han var ju ej långt ifrån oskiljaktiga vänner. Men han var en bitter man. Han var förstörd av sitt öde. Hans själ var fördunklad av smärta och bitterhet. Han hade dock älskat sin hustru varmt, och de hade en gång varit lyckliga. Ofta var han i sitt tal hård mot mig till och med, men mest hård var han mot hela fruntimmerssläktet och mot det som vi kallar det mest otadliga och det mest heliga av allt i hela vårt världsliga liv: äktenskapet,.

'Det finns inga lyckliga äktenskap,' sade han. 'Finns det i hela historien ett enda lyckligt harmoniskt och varaktigt äktenskap? Finns det ett äkta par i denna värld som ej grälar och skadar varandra i ord? Finns det något par någonsin som ej förstört och fördärvat varandras odödliga själar? Har någon gift människa kvar någon själ? Nej, ty partnern har mördat den för honom. För alla gifta par är Gud själv död, ty Gud lever i själen, och gifta par har ingen själ. De har endast svart ruttet förgängligt svart stinkande ruttnande kött. Par kan älska varandra så länge de ej älskar fysiskt, men det som tar kål på all kärlek är samlaget. Vill du ta livet av någon persons själ och psyke, så ligg med den arme, förför honom, och gör den saten bekant med hans kött och dess stinkande slemmiga klibbiga våta funktioner. Den som ej har kysst någon mänska i ändan just som denna mänska har fjärtat vet inget om livet.

Och jag kan slå vad om att till och med du, Penelope, har haft svåra stunder med din Odysseus.' På denna punkt hade han blott alltför rätt. Jag har alltid tyvärr varit medveten om min mans äktenskaps tragiska sida. Han älskade en annan kvinna långt mera än mig, och han valde mig blott för att han inte fick den han älskade, som han alltjämt älskar högre än mig."

"Vem är det?"

"Och det frågar du? Det borde du veta om någon alls. 'Ni har ej sällan grälat. Det kan jag slå vad om.' Så sade han, och inte hade han fel. 'Du är trogen och älsklig och dygdig och huld endast för att Odysseus är dig berövad. Man älskar sin make och maka blott när man ej vet var man har henne, när hon är bortrest, och när hon ej finns inom räckhåll. Sann kärlek är den när två människor möts utan att än ha legat tillsammans. De pratar helt öppet och delar liv, själar och erfarenhet med varandra. De älskar varandra tills de går till sängs med varandra. Då dör deras heliga kärlek, och kvar är blott den absolut icke heliga delen av kärleken hos dem.'

Så bitter, ironisk, sarkastisk och besk var Odysseus' vän Diomedes. Han lovade till och med att, när Odysseus var hemma, jag minsann nog skulle komma att ångra att jag önskat få honom tillbaka. 'Ditt livs allra bittraste stunder,' så spådde han, 'börjar när din man Odysseus sätter sin fot i sitt hem än en gång.'

Och han for härifrån till Italien, där han har grundat och byggt upp ett rike. Han lär vara sträng, hård, tyrannisk och en kompromisslös diktator, men han har byggt upp många städer, och alla är nöjda med honom som statsman. Han är ogift,

hänsynslös och otillgänglig men rättvis och makalöst effektiv, duglig, asketisk, energisk och kraftfull."

"Jag kanske får se honom åter en dag. Men vad blev det av Pyrrhos och Nestor?"

"Förvisso kom Pyrrhos tillbaka till Hellas med Hektors gemål Andromakhe som sin egen frilla. Han kom hem igen med sitt högmod, sin skara av vilda barbariska hejdukar, sitt stora byte och stöldgods av guldskatter och med sin melankoli, och det sistnämnda var nog det värsta. Du anar ej vad han har gjort. Han är bitter för stackars Akhilleus' död. Ofta super han och bär sig åt. Ingen tycker om honom. Han är vild och rå, opålitlig, omöjlig, helt hänsynslös och obehärskad och nyckfull. Han härjar och rasar i Peleus' stad var han inte gör tillvaron säker för någon och allra minst för Andromakhe, som redan fött två barn åt honom. Hur måtte ej den änkan lida! Kan du föreställa dig hennes ohyggliga situation? Hon är tvungen att ligga med och vara fru, tjänarinna och slav åt sin älskade stupade mans egen mördares son! Och den mördarens son är dessutom ett monster. Han tog sig det före en dag att bege sig till Delfi och där söka upp Guds orakel. Han kom dit berusad och inte på något behagligt humör. Buttert bad han prästinnan att be Gud om ersättning och vedergällning och återupprättelse för sin fars skamlösa död, och naturligtvis bad då oraklet det vacklande fyllot att bättre förklara sig. Sierskan ville blott fatta vad Pyrrhos egentligen menade och vad han väntade sig, men Akhilleus' son blev naturligtvis genast helt rasande och skrek till Guds profetissa: "Jag kräver att jag får en ersättning för att Akhilleus dog en så skymflig och ärelös död och för att han alls stöp över huvud! Det var ju Gud själv som tog livet av honom, och därför skall Gud ge mig satisfaktion! Förr går jag ej ur templet! Så se nu med noggrannhet till, fula käring, att Gud ger mig något i stället för fadern som han tog ifrån mig!" Då sade oraklet till honom: "Du är inte klok!" Och det var förstås inte just vad Pyrrhos väntat sig. Han blev så arg, så att han drog oraklet i håret och släpade ut henne ur hennes tempel i håret. Han slängde den heliga kvinnan i en stickig rosenrabatt. Sedan gick han tillbaka till templet och stack det i brand, och det brann ner till grunden. Därpå for han hem, gick till sängs och fick baksmälla i några dagar. Men för detta helgeråns och denna hädelses skull är precis hela Hellas förbittrat på honom, och siare påstår, att den som skall utkräva hämnd för hans illdåd och för Andromakhes förnedring och lidanden skall bli Orestes."

"Det var intressant."

"Endast Nestor kom hem utan bråk och har klarat sig vidare fram utan bråk. Hans gemål har ej någonsin svikit den gamle, och han lever lugnt och harmoniskt med hela sin släkt och familj tryggt församlad omkring honom. Han är en god man och kommer att sluta harmoniskt. Han blir väl den ende av alla berömda hellener som dör mätt och lycklig och nöjd med sitt liv, och det är han förtjänt av. Han var alltid trygg och en man att se upp till för alla hellener och män. Han kommer att bli hundra år minst.

Är det någon mera du vill veta någonting om?"

Så förflöt deras konversation, och de pratade mycket och länge var dag som spartanen var där och ej minst mången natt. Menelaos och Penelopeia kom nära

varandra, och särskilt fick hennes gäst lov att berätta det första, det sista och allt där emellan om hennes gemål Odysseus och ej endast ett hundra gånger men nästan ett tusen. Det led Menelaos av, men som den fegis han var protesterade han ytterst sällan om någonting. Ty sin gemål kunde fru Penelope ej någonsin bli riktigt mätt på.

När han och fru Penelopeia ej mer hade något att prata om for Menelaos ifrån henne för att begiva sig ut på ett vanskligt och livsfarligt företag. Han hade faktiskt beslutat sig för att besöka fru Klytaimnestra och tala med henne, men på Penelopes förnuftiga inrådan skulle han göra det ej i sin egen gestalt utan mycket maskerad och oigenkännlig. Han skulle på så sätt på sätt och vis slugt spionera på Klytaimnestra och skärskåda hennes förhållanden och hennes omständigheter, och detta av taktiska skäl.

Han kom utklädd och trasig, orakad och skäggig, bedrövlig och enögd till Argos. Han hade med flit gjort ett ärr i sitt ansikte, färgat sitt hår, låtit sig helt förfalla och lagt i sin ena sandal en besvärande tagg som tvang honom att linka. En lapp hade han lagt för sitt sämre öga. Så kom han till Argos som en usel tiggare bland många andra som tiggde. Han sade sig komma från Ithaka, och eftersom Klytaimnestra fått höra ett oklart diffust och ej verifierat besynnerligt rykte om att Menelaos besökt Penelope blev hon intresserad av tiggaren och tog sig före att visa sig nådig mot honom.

"Vem är du? Var kommer du från?"

"Jag är sjöman och kommer från Ithaka vart jag blev slungad av havet som skeppsbruten."

"Vad är ditt namn, och vad hette ditt skepp?"

"Jag är Andros, och skeppet var tillhörigt kung Diomedes. Det skulle till Nilens land från hans nygrundade hemstad Brundision."

"Då känner du Diomedes?"

"Blott såsom en sjöman lär känna en konung i främmande land. De står knappast på samma nivå, och det är mycket vanligt att konungar umgås med enögda åldrade utbrända sjömän."

"Om du är en sjöman så känner du kanske Odysseus sjöfararen?"

"Ja, jag träffade honom en gång förrän han for till Troja, men han var en konung då och ej en sjöfarare."

"Han har nödgats bli sjöfarare sedan dess. Jag fick nyligen höra en del om hans irrfärder genom en man från faiakernas ö var han vistas just nu. Han har seglat runt jorden och börjar först nu komma hem."

"Då blir drottning Penelope glad."

"Har du varit hos henne?"

"Hon frågade ut mig om allt vad jag visste om hennes gemål, men jag visste ju intet. Hon trodde att jag genom att jag var sjöfarare skulle veta ett grand om Odysseus."

"Vad hade hon för sorts gäster?"

"Blott parasiterande friare och kavaljerer."

"Det fanns inga andra?"

"Ej enligt vad jag minns."

"Du såg icke någon förnämare gäst vilkens namn kanske var Menelaos?"

"Helenas gemål? Har han kommit tillbaka till Hellas?"

"Det finns ett vagt rykte som säger det."

"Vad skulle han då ha hos Penelope att göra?"

"Förhöra sig om hurdant läget i Hellas var efter hans snart tjugoåriga frånvaro. Nå, svara, tiggare, hörde du talas om att Menelaos var där eller att han alls varit där?"

"Nej."

"Jag ser på dig att du far med lögn. Du vet visst något om Menelaos."

"Ej mera än ni, höga drottning."

"Du vet att jag kan tvinga sanningen ur dig igenom tortyr."

"Kanske det. Men i så fall är det lika bra att ni får veta sanningen genast. Jag teg om den för er för att jag ej önskade göra er upprörd och ledsen. Ja, det fanns en viss Menelaos hos fru Penelope, men han var ej kung Menelaos. Han var en arm tiggare såsom jag själv. Han var därtill helt borta och sinnesförvirrad. Han hade som jag lidit skeppsbrott och hittats på stranden av Ithaka halvdöd. Odysseus' drottning tog hand om den arme och påstod att det var just hennes kamrat Menelaos från barndomen. Men det märkvärdiga är att den mannen från det att han vaknade upp ur sin medvetslöshet icke mindes det ringaste av sitt förflutna. När jag for från Ithaka var Menelaos fortfarande där som en sinnesslö minneslös irrande arm stackars galning. Odysseus' hustru tar hand om den arme men vill icke erkänna för någon mänska att han faktiskt är Menelaos, och sålunda vet knappast någon att han alls har varit och än är i Hellas."

"Jag säger då det! Vilket öde! Att sakna sitt hemland i tjugo förfärliga år och därefter få se det igen och då lida av fullständig minnesförlust!"

"Ert deltagande för honom hedrar er, drottning."

"Jag deltar ej i hans problem. Tvärtom är jag rent skadeglad, ty ett orakel har sagt att den dag som han kommer tillbaka till Hellas och då har min syster Helena i släptåg skall jag och Aigisthos bli mördade. Men om han kommit till Hellas allena och därtill är sinnessjuk har jag ej något att frukta. Ty du har väl ej sett Helena? Han är väl här ensam, den dillande dåren, som jag ofta misstänkte att skulle sluta just sådan: som menlöst och sinnessjukt vansinneshjon?"

"Ja, han är här så ensam som nog varje obotlig vettvilling är."

"Och det gläder mig storligen."

"Det gläder mig synnerligen, o drottning, att ni är så gladd av min sorgliga nyhet. Jag hade just fruktat för att bliva halshuggen av er om jag förklarat den för er."

"Jag halshugger ej usla tiggare. En har jag halshuggit blott i mitt liv, och det räcker."

"En enda halshuggen tiggare ligger er icke till last. Men det gläder mig storligen även att ni tycks här leva i så underbar harmoni och i så osedvanligt stor lycka och

välfärd med konung Aigisthos. Ni saknar då icke er tragiskt och så i all hast förolyckade make, hellenernas kung Agamemnon?"

"Ni vet icke då hur han dog?"

"Alla vet att han dog genom en olyckshändelse."

"Och den olyckliga händelsen var just jag själv. Just min förre man var den allenaste människa som jag har halshuggit."

"Om ni har halshuggit honom så måste ni däri haft fullaste rätt, ty om er kan man icke tro någonting ont, hulda drottning. Hur mår era barn då? Orestes är väl Agamemnons arvtagare?"

"Ja, när Aigisthos går hädan – ej förr. Om han kommer hit medan Aigisthos ännu är vid liv har han svurit att döda Orestes, och av mig, Orestes' ömhjärtade moder, har fromme Aigisthos grymt krävt ut det löftet att jag skall med kropp och själ bidraga till Agamemnons sons död och däri assistera Aigisthos. Det är, om min käre son någonsin kommer till oss."

"Säkert har Aigisthos de ädlaste skäl för att önska och expediera Orestes' bekväma och snarliga död. Är Elektra vid liv ännu?"

"Det var en klok fråga. Ja, hon är alltjämt vid liv, ty hon är klok och gör som man säger. Hon talar ej illa om kung Agamemnons ostraffade mördare. Hon håller sig fromt ur vägen för mig och för ädle Aigisthos och vill icke ingripa i vår regering. Hon håller sig undan för makten, och det är min dotters förnämaste och mest berömliga sed. Vi får göra för henne precis vad vi vill, och vi får till och med med vårt fullaste godtycke göra precis vad vi önskar med hennes person. Hon uthärdar och finner sig i vad som helst, och så länge hon ej börjar bråka får hon leva vidare. Hon går och sörjer sig vansinnig efter sin fader, och det gör ej någon person någon skada förutom förstås henne själv, och det är hennes ensak. Det kan vi ej hindra den själssjuka i, och ju förr hon blir kroniker och tynar bort, desto bättre för oss. Snart är hon otillräknelig, och då är hon ännu bättre än död."

"Och ni fruktar ej då några fiender?"

"Med Menelaos som minnesförlustig och helt ensam dåre har jag faktiskt ingen att frukta, ty han var den enda jag fruktade. Min stackars dödsdömde son är i främmande land, och han skall bli en lättare biff att hantera och mörbulta och preparera för halstret om han kommer hem än vad hans salig fader var."

"Tack, höga drottning. Jag tackar er ödmjukast för den gudomliga ynnest och nåd ni har visat mig med att så öppet och vänskapligt samtala med en arm tiggare."

"Vad sade du att du hette?"

"Falernos, o drottning."

"Så var det ja. Var kommer din släkt ifrån?"

"Ifrån Andros, o drottning."

"Du har aldrig varit här förr?"

"Nej. Hur så, höga drottning?"

"Det är något sällsamt bekant med dig. Det känns att tala med dig som att tala med en nära släkting. Du är väl ej någon sorts spion?"

"Ingalunda, o drottning, det svär jag. Jag har aldrig någonsin tjänat en herre. Jag själv är mitt livs enda herre och husbonde."

"Så talar en sann hellen. Det är konstigt att en så begåvad och välbildad mänska som du blev en tiggare bara."

"Jag har prövat på väldigt många och olika yrken. Jag tigger blott mellan varven, om man så får säga."

"Din näsa är lik Agamemnons."

"Det var då för min del en ärorik tillfällighet! Nej, nu måste jag gå, kära fru, innan jag blir fördärvad och högfärdig av era vänliga ord."

"Du har väl icke varit här blott för att spela teater?"

"Min fru, det har varit mitt livs enda rollprestation att framhärda i det att konstant vara sann, ärlig, uppriktig och aldrig spela en annan roll än den roll som är jag själv."

"Om du ej var så frimodig i dina svar och så öppen och ärlig i ditt goda språk skulle jag bliva misstänksam och låta rannsaka dig. Ge dig av nu så att jag ej gör det ändå och så skaffar en tiggares liv på mitt samvete, blott för att han hade en lika fin näsa som Agamemnon. Seså! Ge dig av, och var glad att du slapp från ditt lands allra svartaste änka med livet i säkert behåll! Men kom icke tillbaka!"

Och tiggaren gick därifrån och gick ej mera dit såsom tiggare. Men han besökte sin gamle vän Nestor i Pylos. Och Nestor, förstås, kände genast igen honom, fastän det gått tio år sedan de senast setts. Nestor kramade om honom hjärtligt och kallade honom sin lillebror. Nestor var gammal och grå, men han var mycket spänstig och frisk, och han tycktes må gott bland de sina. Han hade en lycklig harmonisk och talrik familj, vars gemytlighet, endräkt och ro aldrig hade så mycket som rubbats. På så sätt var Nestor kan hända den lyckligast lottade av alla från Troja hemkomna greker, och kanske den enda av dem som ej hade totalt förfördelats. Det här var åtminstone den klart tilltalande bild som envar som besökte den gamle fick av honom och av hans liv. Men till sin gamle vän Menelaos avslöjade Nestor en kväll vid ett gästabud vad han egentligen tänkte:

"Du kallar mig lycklig. Hellenerna kallar mig lycklig och ser upp till mig som till den ende lycklige greken. Och visst talar allt för att jag har det bra. Jag har barnbarn och barnbarnsbarn, och de är allihopa så goda och lyckliga, muntra och glada och blott positiva. Jag lever i välfärd och överflöd. Alla är goda mot mig, och min hustru har aldrig gjort bort sig. Men hur kan väl jag vara lycklig, när alla som var mina vänner förgåtts eller mött tragedier och fått olycksöden på halsen? Hur kan Agamemnons vän vara en glad man, när han har fått erfara hur Agamemnon blev mördad? Vem kan vara glad med gott samvete utom okunniga ytliga ungdomar? Jag är ej glad, och jag grubblar. Jag grubblar mig sjuk över Idomeneus', Odysseus' och Agamemnons och Pyrrhos' förskräckliga sagor och helt oförtjänta orättvisa öden.

Och var skall vi finna en orsak till eländet ibland hellenerna? Jag tror mig ha funnit orsaken. Orsaken är bandet mellan en man och en kvinna. Ja, orsaken är den fördömda föreningen mellan dem. Källan till allt ont i livet har jag kommit fram till att är äktenskapet. Ve var man som älskar en kvinna! Förbannelse över det så kallat

heliga grå äktenskapet! Förvisso så får man ju genom det söner och ättlingar, och släktet fortplantas och lever vidare, men vilket pris kräver ej den processen! Var man bliver störtad i olycka eller förlorar åtminstone all harmoni, frid och lycka och ro. Jag har aldrig sett ett äkta par ta det lugnt. Nej, det just är ju vart enda äktenskap till för, att makarna skall gå och slita ihjäl på varandra och ha någon motpart att gräla med och göra illa. Bekymmer och elände, sorger och lidanden utan begränsning och tal och final och bedrövelser som blott med tiden blir värre och värre, är vad varje äktenskap bringar som skörd. Fråga Klytaimnestra och Penelopeia och fru Andromakhe. De vet vad de talar om.

De är okunniga stackars bedrövliga jäklar och satar som gifter sig. Är man förståndig och bildad så aktar man noga sig för att inlåta sig med något fruntimmer någonsin. Vore jag ung med den erfarenhet som jag nu har, så skaffade jag aldrig ens denna lyckliga, fläckfria och positiva harmoniska goda familj, som jag ensam i Hellas har turen att äga. Familjeliv är något ruttet och vidrigt hur lyckligt det än låtsas vara. Om man en gång fastnar i fruntimrets äktenskapssnara, som är det mest falska på jorden, så kan man ju sedan ej någonsin mer komma ur den. Det är ju det värsta. Om man en gång binder sig med att befläcka sin kropp med en annans, så är man från den stunden och sedan allt framgent hopplöst och oåterkalleligt såld. Har man en gång gått så långt att man tagit hand om en annan, så blir sedan för varje dag plikten tyngre, mer bindande, större, mer fordrande och ständigt mer deprimerande, mördande och mera skadlig för själen. Ja, ingenting mördar en människas själ mera definitivt än den evigt förbannade äktenskapliga unionen. Det har mina stridsbröders öden tyvärr övertygat mig om." Och så talade den ende greken som verkligen lyckats i livet ej minst med sin egen familj.

Efter det reste så Menelaos iväg. Nestor gav honom manskap och skepp. Menelaos for ut för att hitta och hämta och återupprätta sin älskade hustru, som han alltjämt nog ansåg sig vara gift med.

Ett år tog hans resa tillbaka till ön Faleria. Där härskade ännu hans livs värste fiende: konungen som hade använt sin makt till att ta ifrån honom hans hustru och kränka och misshandla henne. Han uppsökte henne förklädd, och hon hälsade honom välkommen tillbaka. "Du kommer tillbaka just i rättan tid för att skåda en häftig palatsrevolt." Och denna sålunda spådda skandal ägde rum just den följande natten. När konungen låg i sitt harem med sina otaliga hustrur omkring sig och hos sig i sängen tog de alla just när han vräkte sig som allra värst i sin djuriska lusta fram var och en sin egen kniv och högg den i hans fläskiga skvalpande kropp. På så sätt fick den konungen femtiosju skarpa knivhugg i kroppen, och de flesta av dem var dödliga. Det var den hämnd som en månggiftesman blev till föremål för av de kvinnor som han hade tyranniserat, förslavat, förtryckt och förnedrat.

Och dagen därpå uppstod kaos i hovet förstås. Menelaos blev dock djupt chockerad när han informerades om vad hans fru hade deltagit i. Visserligen var han klok och vettig nog att passa på detta tillfälle och rädda hustrun ur kaoset och allt tumult som nu rådde i konungspalatset, men han lät minsann henne veta att det nog var höjden av ärelöshet att på så sätt ta livet av en ändå smord och ej oduglig

konung. De flydde tillsammans ur landet till havs, och den nu redan halvvuxna flickan Hermione var med dem förstås, men Helenas man sade till hustrun: "Min älskade fru kommer du för all framtid att vara, men jag kan ej efter den här miserabla historien och det bloddrypande skändliga slut som du givit den någonsin mer dela säng med dig." Ty det var drottning Helena förstås, som just spunnit den läckra intrigen kring konungens död, och som kläckt den makabra idén och agerat som lederska bland bajadärerna.

De reste nu hem till Hellas, och resan tog nästan ett år. De ilandtog vid Pylos hos Nestor, som sålunda fick sina män och sitt fartyg tillbaka. Han var ännu dystrare nu än vad han hade varit vid kung Menelaos' sist lidna besök. Dock blev han överraskad och glad över det att få återse drottning Helena.

"Välkommen tillbaka till Hellas, ni två underbara förträffliga människor! Nu skall minsann ryktet flyga kring Hellas att kung Menelaos har kommit tillbaka med drottning Helena, och Klytaimnestra skall darra, ty det har hon fruktat mer än något annat, som den stackars galna vidskepliga häxa hon är. Så ert äktenskap har överlevat och hållit?"

"Vi är icke åtskilda," svarade då Menelaos.

"Om det har hållit och om ni fortfarande håller av, älskar och tillber varandra, så är ni det enda harmoniska paret i Hellas som upplevat Troja."

"Förutom du själv."

"Min fru dog förra året."

"Så tråkigt!"

"Det tyckte ej hon. Hon var trött på att leva med sin gamle tråkige dillande gubbe. Men Hellas skall genljuda av er så varmt efterlängtade men dock oväntade återkomst. Det kan jag lova er. Men ni får icke bege er till Sparta förutan beväpnat och utrustat följe."

"Om vi är de enda som hållit i hop – vad har då hänt med fru Penelopes osvikliga envisa trohet?"

"Du har icke hört om Odysseus' återkomst?"

"Är han tillbaka?"

"Ja, han kom tillbaka. Han återkom hem efter tjugo förfärliga års krig och irrfärder. Men låt oss gå in i huset. Här fryser vi bara. Där inne vid middagen skall jag i lugn och ro noga berätta om vår gode vän kung Odysseus' slut."

"Är han död?"

"Han är död, och hans fru är död med honom."

Mera fick ej Menelaos ur gubben men gav sig till tåls, och vid middagen fick han och alla närvarande och fru Helena så höra den sanna och fullkomliga redogörelsen över Odysseus' hemkomst och slut.

"Han kom hem som en tiggare, och ingen kände igen honom utom hans amma. Hon kände igen honom på ett starkt ärr, som han fått redan som mycket ung, då hon tvättade tiggarens fötter. Det hade fru Penelopeia befallt henne göra, ty frun tog emot varje tiggare, vandrare, sjöman och pilgrim med vänlig generositet och intresse, ty

hon underlät aldrig att fråga någon berest man om sin man Odysseus. Eurykleia, den kloka och trofasta trotjänarinnan, som tjänat familjen i hela sitt liv, kände alltså igen Odysseus, men han bad sin amma att visligen tiga därom, vilket hon klokt nog gjorde. Hans son kände inte igen honom och inte ens Penelope, hans hustru, när hon intervjuade honom. Men en till var det som igenkände honom. Det var hans föråldrade älsklingshund. Den kände genast igen honom, uttryckte det med sitt livs sista ansträngning, och med sitt livs sista svansviftning och trötta hundskall insomnade hunden. Den kände igen Odysseus och dog.

Han fick se hur hans hus grovt vanärades, vanhelgades och befläckades av kavaljererna och deras frillor. Han såg hur de fräcka morallösa dagdrivarfriarna åt upp hans egendom, parasiterade på vad han ägde, besvärade, ansatte och gjorde tillvaron sur för hans fru, och hur de bara smutsade ner överallt i hans hem. Och han gick mitt ibland dem och tiggde, och de malträterade honom, misshandlade honom och sparkade honom som om han ej vara mera rumsren än ett lortigt svin, som han ensam i hela det sällskapet ej var. Så småningom smidde han så sina planer. Han gav sig till känna för sin ende son Telemakhos, och de två kom snart överens. Det var hög tid, ty friarna tvingade nu Penelope att fatta sitt val. I två år hade hon lyckats med att bedra dem med en listig väv, som hon ständigt arbetade på under dagarna, och hennes löfte var att så snart väven var klar skulle hon ha bestämt sig, men varje natt rev hon upp all dagens noggranna och mödosamma konstmässiga arbete. Detta avslöjades strax innan tiggaren kom. Nu gav tiggaren sonen idén att försöka få Penelopeia att utlysa tävling i bågskytte. Hans flinke son Telemakhos förstod genast vad fadern menade, och han fick modern att omfatta denna briljanta idé: Den av friarna som kunde stränga Odysseus pilbåge skulle få Penelopeia till maka. Den bågen var ryktbar, ty den var berömd för att ingen förutom Odysseus själv någonsin hade kunnat begagna den. Strängen var given. Det gällde att böja den väldiga pilbågen så att dess sträng kunde trädas på toppen av den. Alla friarna ansträngde sig till sitt yttersta för att få bukt med Odysseus' pilbåge, men ingen lyckades. Alla var de så förslappade, lata och loja. Då bad även tiggaren om att få lov att försöka. De fräcka ohyfsade äckliga lastbara friarna och parasiterna hånade honom, okvädade honom och skymfade honom, men han fick ändå göra sitt försök när alla andra blott misslyckats. Han ensam visste hur man skulle stränga den bågen. Han gjorde det, och genast såg alla friarna och parasiterna och hela huset att tiggaren var Odysseus. Han lät dem ej hämta sig. Han lade genast en pil på sin båge och sköt i kallt blod ner den värste av friarna. Sedan inleddes massakern. Hans son Telemakhos var hans högra hand. Huset hade i förväg tillbommats och låsts, alla vapnen och yxorna hade gömts undan, och blott Telemakhos och han var beväpnade. Friarna mördades alla. De slaktades till sista man. Det var trettiosju stycken. Och alla de frillor som de hade infört i huset blev hängda. Så fruktansvärd blev Odysseus' förskräckliga hämnd på sitt eget folks söner för det att de hade haft modet att uppvakta, fria till, åtrå och göra försök till att tillvälla sig hans gemål, all hans egendom, hans hem och kungliga makt och försöka ta livet av hans ende son. Huset dränktes i friarnas blod och blev sedan från topp till tå rengjort och nyskurat.

Men med det våldet fick konung Odysseus hela sitt folk till sin fiende. Ithakas ädlaste söner och blod hade slaktats av konungen, och det gick ej att förlåta av alla de mördades fäder. De mobiliserade och gick till motangrepp för att ta hämnd på den man som brutalt tagit livet av deras oskyldiga och obeväpnade söner. Odysseus hälsade just på sin fader Laertes på landet i en gammal vingård när folket kom till honom och skrek förbittrat: "Tyrann! Varför kom du tillbaka? Du har störtat landet i olycka genom din återkomst! Nu får du sona och plikta för våra barns liv, blod och ära!" Så skrek de och anföll, och stackars Odysseus var obeväpnad. Han föll där för tjugotals svärd, spjut och yxor. Hans åldrade stackars vithårige åttioårige fader försökte att värja sin sons lik med en gammal käpp, med den påföljd att han även lynchades och massakrerades. Så blev de bägge brutalt nesligt mördade, fadern och sonen, som just hade återförenats och mötts efter en tjugoårig och svårartad skilsmässa.

Hur hade ej gamle gubben Laertes välsignat sig, prisat sig salig och storligen glatts utan gränser vid sonens oväntade återkomst, för ljuv och underbar för att begripas och framstå som trolig och sann! Gamle gubben var sorgtyngd och härjad av ålder och såg mycket äldre ut än vad han var, och han hade helt frivilligt övergett hemmet, palatset, familjen och vännernas umgänge för att i ensamhet ute på landet begråta sin spårlöst försvunne och ende son och de eländiga friarnas otukt, morallöshet, lättsinne, ytlighet, vulgaritet, råa brottsliga okunnighet, deras kortsynthet, ansvarslöshet, nöjeslystnad och skamlösaste frosserier. Och så när hans son plötsligt äntligen har kommit hem och förpassat de brottsliga ungdomarna till en annan värld och allting åter har blivit sig likt och han kan gråta ut i sin älskade ende sons famn, kommer folket och tar honom från honom. All överjordisk och underbar sällhet och lycka har slagit den gamle med ens, och förr än han har vant sig vid det oerhörda berusande ljuset förbyts det till den värsta olyckan av allesammans, och hellre går han även under i den katastrofen än uthärdar och överlever den. Så dog den gamle Laertes som denna världs mest miserabla olyckliga man, och blott en sekund efter att han hade lyckliggjorts mer än vad någon förpint gammal man förut lyckliggjorts någonsin.

Och Odysseus – vad kan man väl säga om honom som inte är värre? I tio år hade han kämpat vid Troja och därvid förlorat all tro på sitt folk. Han drog motvilligt ut för att medverka i vad som blev vår tids mörkaste svek, brott och bedrägeri, och han blev mest belastad av alla för skulden till det. Hela världen skall skrika till tidernas ände att det var Odysseus som ruinerade Troja, och han var den man som allena bland grekerna ej ville göra det.

Sedan förföljdes han i tio år av den grymmaste tänkbara otur. Av ödet blev han tvingad ut på oändliga irrfärder som bara ledde hans skepp längre bort ifrån hemmet ju mera han längtade efter det, efter familjen och sonen och hustrun. Till slut kom han äntligen hem som en utfattig åldrad och oigenkännlig eländig och ömkansvärd tiggare, och varken hans egen fru eller son kunde känna igen honom. Han fann sitt hem ruinerat, förstört och fördärvat av lata högmodiga män som försökte att vinna hans hustru för att därmed vinna hans krona, hans makt och hans egendom

dessutom. Och dessa adelsmän kastade pallar och matrester på honom och kunde ej ens behandla och se honom såsom en människa. Med en beundransvärd ansträngning, som krävde hans långa hårda livs samlade yttersta krafter, tog han dock i tu med problemet och rensade huset och röjde de fega och köttiga hullslappa friarna alla ur vägen. Så hade han utfört sitt värv. Han var hemma igen, parasiterna störde ej mera hans hustru som nu var hans egen och ej någon annans, hans son och hans vänner välkomnade honom och hälsade honom som den efterlängtade frälsaren och återställaren av lag och ordning, och alla var nöjda och glada. Så blir han brutalt överfallen, ihjälsliten, krossad och styckad, ihjältrampad, sårad och huggen till döds av ett trettiotal svärds-, spjuts- och yxeggar och nästan som konung Pentheus sliten ihjäl lem för lem, och det upplever han när han äntligen åter får träffa sin fader, som han ej har sett på ett tjugotal år och som han oupphörligt oroat sig för att ej mer fanns i livet. I sin goda älskade faders välsignade famn får han lönen för tjugo års oföreställbara och oförtjänade grymma ohyggliga mödor: en lynchning till döds av det folk som han älskat som barn, vuxit upp med och kallat sitt eget. Så slutar Odysseus' saga, den mest jämmerliga av alla. Så blev även hans krona lika förskräcklig, osalig och tung som kung Oidipus' och Agamemnons.

När folkmassan mördat Laertes och sin egen konung Odysseus fattade de och förstod de och insåg de omedelbart vilken blodskuld de ådragit sig och blev slagna av samvetskval. De flydde snabbt därifrån var och en åt sitt håll medan likena lämnades ohöljda kvar åt de frossande gamarna.

Penelopeia blev orolig när Odysseus blev borta och inte kom hem. Efter middagen gick hon till vingården som gamle gubben Laertes bebodde, och redan på långt avstånd såg hon den gräsliga gamflocken som endast vittnade om diger olycka. Hon fann de två nästan oigenkännliga liken vid grinden strax utanför vingården. Kungens och gubbens skelett lyste vita i solen, de gräsliga lösa köttslamsorna som hängde löst bar ett fruktansvärt vittne om gamarnas gräsliga måltid, de två männens ögon var borta och ögonens hålor var svarta och tomma, och kvar av Odysseus' ansikte fanns blott den grinande tandklaviaturen som tycktes i vansinne skrika till henne: "Se här nu hur lycklig jag är i mitt hem hos mitt folk!" Det fanns inga mjukt röda och fint tunna läppar kvar för Penelope att en sista gång ömt få kyssa.

Hon grät ej men yttrade icke ett ord. Hennes sorg var för stor för att hon skulle kunna ge uttryck åt den. Hon gick hem, och där talade hon med sin son, och så sade hon till honom med nästan ohörbar röst, ty hon talade med sitt livs sista och yttersta kraft. Det var kraften av hennes omätliga moderskärlek för sin son, som var det allra sista hon ägde. "Min son, de har mördat Odysseus och kommer även att vilja ta livet av dig. Därför ber jag dig att lämna landet."

"Men du då, mor?" sade då hennes troskyldiga godtrogna son.

"Har jag levat i tjugo år utan Odysseus så kan jag väl leva utan Odysseus tjugo år till. Det går ej någon nöd på din mor. Hon skall klara sig. Men mera bråk här på Ithaka måste till varje pris undvikas. Fly därför bort och kom åter när folket har sansat sig. Han bragte Ithakas ungdom om livet, och därför tog deras föräldrar naturligtvis livet av honom. Må därmed allt blod vara spillt som får spillas. Det är

mycket bättre att folket får leva med sin skuld till oss som ett ok på sin rygg än att vi gör oss skyldiga till något mera ont gentemot folket. Det finns de som kommer att kräva att du såsom kung kräver hämnd för din far, men det får du ej göra. Gå hellre i nyttig exil och låt alla få tänka i fred över saken."

Han lydde sin moder och lever allt sedan den dagen ett rastlöst kringflackande liv. Men när han hade avseglat från sitt hem Ithaka låste den trognaste av alla hustrur i hemlighet in sig på sitt lilla rum, och hon öppnade aldrig åt någon. Hon grät oavbrutet där inne i ensamhet dag och natt medan hon fastade hårt. Hon tog ej någon mat eller dryck alls, och allt som man hörde där inifrån var dag och natt bitter gråt utan slut. Ingen kunde i längden stå ut med det utom den gamla trotjänaren Eurykleia. Hon vaktade natt och dag utanför sin kära matmoders dörr och åt knappast ens själv. Men en dag hade gråten där inifrån upphört. Då hade Odysseus' änka i två veckors tid utan uppehåll fastat och gråtit. När Eurykleia försiktigtvis knackade kom inget svar. Hon blev orolig och ryckte upp sig och sprang efter hjälp. Några drängar högg sig genom dörren med yxor. Där inne fann de Penelope helt avmagrad liggande oavklädd på sin och makens olivträdssäng döende men icke död. Men när Eurykleia och drängarna såg hennes ögon fick de en svår chock, ty de var utan färg. Den svartklädda och trådtunna vackraste av alla änkor, som icke ens hade ett enda grått hår, hade gråtit bort färgen på sina förr ryktbara djupbruna rådjurs- och skogsrå-trollbindande ögon. Och efter att fridfullt ha viskat till Eurykleia sitt livs sista vilja insomnade hon i den eviga vilan. Hon hade ej svultit ihjäl sig. Hon dog blott av sorg. Och den önskan som var hennes sista var följande: "Låt ej Telemakhos få veta..." Och ingen vet vad det var som hon ej ville att hennes son skulle få veta, men trotjänarinnan försökte att tolka sin matmor som så, att det var hennes död som ej gode Telemakhos någonsin skulle bli upplyst om. Och det har han ej heller. Däri har hellenerna visat en märklig fantastisk och otrolig samarbetsvilja: varenda hellen vet att Ithakas drottning är död, utom hennes olycklige son, som varenda hellen vet att tiga om saken för, vilket de även och utan ett undantag gör. Men vår vän Telemakhos får ändå en dag veta om det och det vare sig någon omtalar det eller inte, ty ingenting i denna Guds enda värld kan i längden bevaras och hållas i hemlighet. Allt måste sägas och bli allmänt känt. Det finns ej någon sanning som ej hela världen vet om eller skall veta om. Inte ens Telemakhos kan någonting döljas för längre än blott en minut av vår allas gemensamma evighet, som för oss alla skall offentliggöras, förklara, belysa och upplysa allt vad som ingår i den."

Så avslutade Nestor sin vidlyftiga redogörelse över Odysseus' slut. Menelaos blev märkbart förstämd, men Helena blev djupare tagen än så: hennes hjärta blev krossat. Den skarpögde Nestor blev varse om det, men Helenas gemål märkte intet. Han hade ej någonsin anat att hon hade kunnat ha något gemensamt med stackars Odysseus. Men när den klarsynte Nestor en stund blev allena med ljuva och ljusa Helena, så passade han på att säga till henne:

"Om du blivit gift med Odysseus hade ej någonsin han råkat illa ut eller ens kriget mot Troja ägt rum. Det bör du tänka över." Hon svarade genast:

"Det har jag tänkt över alltsedan jag reste till Troja. Det var icke mitt fel att jag icke fick Odysseus, och allt vad jag gjorde från det att jag blev Menelaos' gemål har jag gjort bara som substitut för det att jag ej fick Odysseus. Jag borde ej någonsin ha låtit gifta mig och icke ens med Odysseus. Då hade jag kanske fått hålla honom som vän, vilket han alltid var för mig mera än alla jag någonsin känt. Han förstod mig och var kanske ensam om det. Men när jag gifte bort mig förlorade jag honom, och allt jag gjorde för att få vad jag icke fick i mitt äktenskap och som Odysseus ensam var mäktig att ge mig gav bara det som resultat att jag än mer förlorade honom. Och nu när han ej mera finns ser jag ej någon mening mer med detta tomma förspillda och mållösa liv. Han allena stod på min nivå, var min jämlike och en som jag alltid kunde se upp till. Nu är jag och för första gången helt ensam i livet."

"Du har dock din dotter Hermione."

"Ja. Hon allena har jag än att hoppas få ut något av. Menelaos är ju världens värsta hopplösaste träbock. Han är min galosch. När det regnar så trampar jag på honom för att försöka att inte bli våt. Det är allt mellan honom och mig, och så har det egentligen alltid ock varit."

15. Orestes

Och dagen därpå skildes Nestor från det äkta paret som styrde sin kosa mot Sparta. De kom till sin hemstad mot aftonen. Allt var i ordning, och lugn och ro härskade med ljuvlig frid över den by som skulle bli världens förnämaste, starkaste och allra mäktigaste. Menelaos och hans ljusa drottning var ovilliga till att väcka uppståndelse med sin oväntade återkomst. Därför gick de in i staden till fots, och de smög sig in till sitt palats. Ingen upptäckte dem eller kände igen dem, och när den allena hustjänare mötte dem som var den enda som kände igen dem blev han artigt ombedd att tiga om nyheten om deras återkomst till morgondagen. Men den morgondagen gav dem och all världen en långt mera braskande nyhet.

Den morgonen sov Menelaos och hans åter hemförda maka rejält ut och vaknade sent. Menelaos blev väckt av ett hetsigt och envetet springande, gapande, travande och hålligång i sitt slott. Det var som om en kalabalik brutit ut. Menelaos, den självgode, tänkte: "Kan nyheten om att vi kommit tillbaka ha vållat ett sådant hallå?" I det samma kom den gamle tjänaren som känt igen dem igår plötsligt in i hans rum, och han sade burdust:

"Det är bra att ni vaknat, o herre. Nu kallar er genast de digraste plikter till handling."

"Men vad har då hänt? Är det jordbävning?"

"Nej, herre konung, det är mycket värre. Orestes har mördat sin moder, fru Klytaimnestra."

"Vad säger du? När?"

"Just igår i den stund som ni båda kom hem lär det hemska ha hänt."

"Det var märkliga nyheter." Det blev nu fart på den eljest så late och långsamme konungen. "Jag måste genast till Argos och tala med ynglingen som tagit ansvaret på sig för detta. Väck ej min gemål, och försök att förtiga för henne så länge som möjligt den död som har drabbat den syster till henne som mördade min ende bror. Kan man tala med mördaren, dåren, den arme Orestes?"

"Han har ej tagit skada av gärningen utan tvärtom tagit ansvar för den med det öppnaste mannamod, myndighet, kraft, lugn och mognad."

"Då skall jag omedelbart tala med honom förrän denna situation nu blir svår." Och han red utan frukost i sporrsträck till Argos.

Där mötte han jungfru Elektra, som ej ville låta sin farbror omedelbart träffa Orestes. Hon hade ett skäl och en ursäkt: "Han mår icke bra."

"Är han sjuk?"

"Ack, den skuld som han tog från sin moder på sig har förvirrat hans sinne. Han har mist förståndet."

"Du milde! När blev han förvirrad?"

"I morse strax efter att han hade talat till folket och ädelt fått det att förstå och förlåta hans brott, som var nödvändigt. Folket är med honom, och alla älskar och håller av honom. Det finns inte en som ej sympatiserar med honom och hyllar hans brott. Aigisthos och Klytaimnestra har ej några hämnare."

"Är ock Aigisthos då undanröjd?"

"Ja."

"Det förenklar ju saken. Varför har han då blivit galen, om allting är över?"

"Min bror är så känslig. Han trodde själv att han med framgång löst alla problem, när han plötsligt blev slagen i huvudet som av den värsta av baksmällor."

"Kan man då hoppas på att den olycklige mördaren tillfrisknar?"

"Ja, man kan hoppas, men man kan ock hoppas förgäves."

"Det skall själva gudarna veta. Min prövade brorsdotter, du som är klok, säg mig nu hur det hela gick till."

"Kära farbror, säg först när du kom hem till Hellas. Mor drömde om din och Helenas av henne så fruktade återkomst i förrgår natt, men det fanns icke någon som trodde på henne."

"Just då kom vi åter till Hellas. Vi satt då hos Nestor i Pylos, och det var igår strax vid skymningen som vi kom hem till vårt Sparta."

"Så då är Helena tillbaka?"

"Och med henne även vår dotter Hermione."

"Så underbart. Det var vid skymningen just som Orestes igår tog sin hämnd på Aigisthos och mamma och ej utan delaktighet från min sida. Men jag skall berätta om allt ifrån början.

Ack, farbror, jag har icke sett dig alltsedan jag var liten flicka, och nu ses vi åter i denna förfärliga stund och i dessa förskräckliga omständigheter. Vad tänker Helena om sin systers död?"

"Hon vet ej ännu om den. Det här återseendet kunde ha skett under gladare omständigheter. Det håller jag med om. Men säg mig nu hur det gick till."

"Du vet kanske hur fruktansvärt mitt usla liv var som ensam här hos Aigisthos och mor, som ej var som en mor utan såsom en styvmor för mig under hans regemente. Jag var som en livegen slav. Aldrig fick jag ett vänligt ord från någon av dem. Jag gick klädd i svart, och jag arbetade som en kastlös trälinna. Jag hade ej sällskap, ej umgänge och ingen tröst, utom det att Orestes ännu var vid liv. Jag var tyst, och jag teg om min olycka. Därför allenast behöll Aigisthos mig levande. Om jag haft mod att anklaga dem och säga sanningen till dem, så hade de tagit mitt liv lika säkert som de hade tagit Orestes av daga om han varit här. Men jag teg om min sorg, och jag rasade endast i tystnad.

Emellertid blev Aigisthos med åren alltmer sjukligt misstänksam. Det var väl konungens, farbroderns och frillans mördade makes blod som vägde alltmera tungt på hans hjärta och sinne. Han började misstänka mig för min tystnad och sade, att den som teg stilla var farlig. "En mänska som fritt talar ut är pålitlig och ofarlig vad hon än säger, ty den mänskan vet man trots allt var man har henne. Men den som tiger är farlig, ty människor tiger om det blott som de vet att skulle riskera den ställning de har inför andra om de öppet talade om det. Och den som är klok nog att tiga om sådant är farlig. Jag vet ej vad slynan Elektra går dystert och tiger om, och hon vill ej tala om det, och därför är hon mycket farlig och måste ur vägen!" Så talade han till min mor just i förrgår. Jag råkade stå var jag lätt kunde lyssna och urskilja vart ord som sades. Och just igår morse så kallade han mig till sig, och han sade:

"Jag tål icke längre din dystra och sura undvikande uppsyn, Elektra. Du älskar ej mig längre eller ens din egen mor. Tjänarinnor som jag låtit smått spionera på dig har förtäljt att du i dina böner blott ropar på den usurpatorn, bastarden och slyngeln Orestes. Det vittnar om att du är mot mig, mot din egen moder och därför mot staten och samhället. Därför kan jag icke ha dig här mera, ty om du får hållas gör du en dag någonting dumt. Därför har jag beslutat att mura dig levande in i en cell utan dörr med en glugg blott för mat. Där kan du sedan sitta och tiga och ropa på gossen som du aldrig kommer att se utom såsom ett lik. Och vad har du att säga om detta mitt kloka naturliga logiska visa beslut?" Och jag svarade:

"Hur lång tid har jag än på mig?" Han svarade:

"Denna dag skall vara din sista fria dag i detta livet. Din cell är iordningställd redan. I morgon skall du så bli inmurad. Du har då tur som får se solen skina den här sista dagen av ditt fria liv."

"Och vad säger min moder om detta beslut?"

"Hon är med mig. Hon finner sig i allt vad jag gör och vad jag än gör. Jag behöver ej ens fråga henne till råds. Hon är lydig och ödmjuk och foglig i allt, just som kvinnor skall vara, och som du ej är, fröken Surpuppa, med din beskäftiga envisa trotsiga tystnad och kliniska slutenhet. Du får minsann just vad du mest förtjänat för brottet av ditt destruktiva uppförande. Den slutna fröken blir fromt innesluten för evigt i det slutna rummet."

Han hade all makt över mig. Det var omöjligt för mig att fly eller rymma, ty all frihet hade berövats mig och sedan länge. Jag var redan fullkomligt instängd som fånge i borgen och helt isolerad, bevakad hårt vart jag än gick som en livsfarlig

statsfånge. Allt hade tagits ifrån mig, så det enda jag hade kvar var min död. Allt vad jag kunde göra var att resignera. Det gjorde jag. Och jag gick då för att för mitt livs sista gång se Agamemnons, min fars oansenliga grav. Aigisthos och mor hade ej brytt sig om att ge honom en anständig grav. Jag fick gräva den själv och förlägga den så långt från borgen som möjligt för att alls få göra den. Och när jag gick dit igår grät jag mera vid den än jag någonsin förr gjort. Jag grät för min fader, min fallna förvillade moder, Orestes och alla som kände det goda och därför undvek Aigisthos och ärade kung Agamemnons ofläckade minne. Och där blev jag lämnad i fred med min sorg. Det var det enda stället där ingen bevakade mig. Det var där endast jag kunde känna mig säker och ha någon ringaste springa av frihet. Och bittert föll jag där till marken och göt mina tårar i stoftet och smutsade ner mig och klagade: "Varför, Orestes, har du aldrig kommit?" Just då får jag höra två röster i närheten. Det är två lugna vältaliga mansröster. En av dem heter Pylades, men det är den som icke heter Pylades som mest sköter språket. Jag drar mig kvickt undan och gömmer mig, och detta samtal emellan dem hör jag:

"Är detta då konungens grav? Vilken plats för en grav! Vilken grav, o Pylades! Man kunde då tro, att man valt denna plats för att dölja hans lik i skymundan och ge honom hellre den sämsta av gravar än ingen grav alls! Var han ej då en konung? Är det icke Trojas betvingare, segraren i ett hejdundrande världskrig, som ligger här glömd och begraven, som vore han levande gravlagd enkom för att all världen skulle snabbt glömma hans insatser? Var han ej Hellas mest mäktige konung, som förde fram Hellas till rangen av världsmakt? Och är detta då hur historien lönar en sådan? Det här kan ju misstagas lätt för en hög komponerad av mullvadar för någon grävling! Så gömd och så glömd! Undra på att ej någon i staden var kunnig om var Agamemnon låg nedgrävd! Den här gravens anspråkslöshet skvallrar bjärt om, att här vilar en som för statens och samhällets säkerhets skull det är bäst att helst ingen får veta att alls har fått vila.

Men dock finns här blommor. En ensam själ tycks komma hit varje dag för att ensam begråta den ädle och pryda hans torftiga grav med en liten men talande ömsint bukett anemoner, violer och sippor. Och den flickans hand är den enda i Argos som icke är fläckad. Det är, o Pylades, min syster Elektra."

Så talade han, denne främling, vars tydliga tungomål ensamt förrådde hans mera än kungliga börd. Och hur rätt hade han ej om graven! I hemlighet nedsmusslat utan onödiga farliga vittnen låg liket i nedlåtenhet mera gömt utom synhåll för världen än kungligt begravet. Vad tänkte jag då när jag plötsligt fick höra min bror vara hemkommen? Jag tänkte genast att jag måste ta det försiktigt. Jag vågade ej träda fram utan stod där i busken och skälvde och tryckte och undrade vad jag nu skulle prestera. Men känslorna blev mig tyvärr övermäktiga. Det var min broder, som jag icke sett sedan jag ännu var en bekymmerslös flicka! Han var enda ljuset och hoppet i hela mitt liv, allt var död blott omkring mig, han endast stod för mitt livs enda och yttersta ljusglimt, och han just var här framför mig och livslevande! Jag kunde icke behärska mig, utan jag störtade fram till Orestes och föll ner till marken för honom och kysste hans fötter. Så gränslös var hänförelsen över att han var hemma igen i sitt

land hos sin syster, att allt mitt livs kärlek till allt grep mitt hjärta och skenade hopplöst iväg med mig, och så framstormade orden på min ömma tunga:

"Ack, broder! Tag icke vår moder av daga! Bli icke din egen mors baneman! Skona, förlåt och glöm bort hennes brott och försona dig med henne! Gör icke olyckan i vår familj ännu värre med att såsom hämndaktion mörda vår moder!"

Han lade sin hand på mitt hår, och han sade i det att han sjönk ner på huk: "Är du min stackars syster Elektra?" Hur ömt, lugnt och stilla uttalade han ej de orden! "Vad har du ej lidit här under min frånvaro! Jag känner icke igen dig. Du ser ju mest ut som en trälkvinna, en hårt misshandlad och tuktad slavinna, ett kvinns utan rätt, utan kast, utan hem, utan människovärde, förföljd och förkastad, förklarad i fredlöshet och utan arv. Du ser ej bättre ut än ett tiggarhjon som varje dag tvingas skura vart stengolv i hela vår skrymmande konungaborg! Vad har mänskorna gjort med dig?"

"Tala ej om din förhärjade dödsdömda syster. Låt oss hellre tala om dig." Mina ögon blev skumma av tårar. Jag kunde ej uthärda att se min broder igen, nu så manlig och fullvuxen plötsligt och mogen, men likväl precis samma barnsliga älskade broder som jag nästan sörjt som förlorad i så många år.

"Vad var det som du talade om? Skulle jag mörda min egen moder?"

"Min broder, du får icke missförstå mig. Du skall skona dig själv. Endast det vill jag be dig om." Det var det enda jag tänkte på: allt för att rädda min broder. Han ensam, det såg jag, var utsatt för livsfara.

"Jag kan ej skona mig själv. Lika litet kan jag skona mig som jag kan skona någon av vår faders mördare. Det är min plikt att ta hämnd. Blodet ropar till himmelen från denna fattigmansgrav, och den värld som ej hör det är döv. Hör du ej Agamemnons otystade samvetes röst? 'Jag blev mördad av min egen hustru för min rena fläckfrihets skull och för det att hon själv skulle få genomföra sitt äktenskapsbrott! Allt jag gjorde var endast att älska min hustru, förbli henne trogen och dagligen längta mig sjuk efter henne från Ilions blodiga fält under tio förfärliga år!' Och det samvetet är hela världens ihållande dåliga samvete. Det är vårt Hellas och alla helleners okuvliga envisa samvete, och ve den själ som ej lystrar och hör på dess röst! Ve den människa som icke lyder sitt samvete! Vare sig hon är min mor eller ej är hon skyldig till äktenskapsbrott och till mord på sin make. Den domen har himmelen fällt, och jag ensam är mäktig att utföra domen. Och med henne skall Aigisthos ock dö."

Så hårt och obönhörligt bekände han sin ofrånkomliga avsikt.

"Men det är din moder! Kan du ej förlåta din mor? Älskar du henne så litet då att du icke kan hålla och anse din moder som ofelbar, höjd över allt och som en själ som icke kan falla? Säg, måste du vara så omänskligt rättvis?"

"Det måste jag, ty jag är man. Lika mycket som du i din egenskap av ömsint kvinna är tvungen att ta henne i ditt försvar och förlåta och överse med hennes brott och försöka förmildra Guds dom är jag tvungen att driva igenom den. Och jag är man och just därför naturligt nog tvungen att vinna, men du som är kvinna är tvungen att bli den förlorande parten. Det låter förfärande orättvist, men låt mig

lugnt få förklara logiken i detta, att den som är god måste alltid gå under, men den som är ond måste vinna och segra. Och därför just är han så ond, och just för att förloraren måste gå under är hon alltid god. Allt är gott som går under, och allting är ont som består och som segrar."

Så fruktansvärt sträng, obeveklig och hård var min bror. Jag försökte att få honom att icke mörda vår moder, men just detta stålsatte honom och tvingade honom att göra det. Sådan är mannen. Ju innerligare man ber honom, desto envisare blir han i att icke bönhöra en. Sådan är den omänskliga mänskliga grymma naturen.

Och skoningslöst gick han till verket. Just denna min bön att få honom att avstå från hämnden blev det som fick honom att driva igenom den. Hade jag ej genast ömkligt bett honom att skona sin mor hade det blivit svårare för honom att taga henne av daga, och då kanske han hade mördat allenast Aigisthos och skonat den arma olyckliga tragiskt förledda och grymt vilseförda egentligen oskyldiga Klytaimnestra, som i allt var styrd och grymt manipulerad av älskaren, som hade lyckats förblinda vår moder från början. Vi kvinnor är ju så lätt ledda och faller egentligen urskiljningslöst för vad niding som helst, om han blott visar sig kunna gå in i kvinnornas tankar och själar och störa dem och genom smicker ta över kontrollen av kvinnornas känslor. Men mannen kan aldrig och skall aldrig ens kunna lära sig att ha förbarmande över de evigt olyckliga kvinnorna. Han kan ej se deras svaghet emedan han saknar den själv. Han kan aldrig förlåta och glömma och överse, vilket just kvinnorna gör alltför lätt. De förlåter och glömmer så gärna en oförrätt, och detta gör de, tyvärr, därför att de mest gör det till sin egen nackdel. Ju grovare oförrätt, ju värre lastbarhet, brott och försyndelser, desto mer gärna förlåts det och glöms det av kvinnan, som aldrig kan lära sig, men detta gör männen desto ordentligare. Aldrig kan de egentligen mötas. De kan aldrig vara förutan varandra, men aldrig kan de heller mötas. Så är det förfärliga eviga dystra förhållandet mellan den blott realistiska mannen och den blott romantiska kvinnan."

"Och min stackars brorson gick rakt och tog livet av Klytaimnestra?"

"Ja, utan pardon och med vännen Pylades till hjälp. De var ensamma, modiga och ställde ej till med svekfull teater. De gick till palatset direkt, och Orestes bad genast att få träffa Klytaimnestra. Då frågade genast lakejen naturligtvis: "Vem får jag hälsa ifrån?" och Orestes besvarade frågan direkt kort och gott med "Orestes". Och Klytaimnestra kom ner.

Jag stod utanför och hörde allt vad som sades där inne. Vår moder kom ner, och det uppstod en spännande tystnad, som hon blev den första att bryta. Hon sade:

"Min son, jag är ej rädd för dig, och jag vill icke dig något ont. Därför vågar jag träffa dig. Du ville tala med mig?" Och då sade Orestes med bitterhet:

"Du vill bestämt låta påskina att du har rent mjöl i påsen, men det kan du ej lura mig till att tro."

"Men jag uppskattar att du vill tala med mig rakt och öppet och utan krumbukter. Aigisthos vill mörda dig men icke jag. Han vill mörda Elektra, men det vill ej jag. Jag vill ej mörda någon. Vill du mörda någon?"

"Du vet mycket väl att det är varför jag alls har kommit hit."

"Vem vill du mörda?"

"Jag vill icke mörda ett kräk, men jag måste, ty det tvingar plikten och samvetet mig obönhörligen till."

"Och vem är du då tvungen att mörda?"

"Aigisthos och dig."

"Varför mig? Jag har icke gjort dig något ont."

"Du har mördat min fader och din äkta make."

"Det gjorde jag rätt i. Han offrade Ifigeneia."

"Det gjorde han inte. Hon lever. Du vet det."

"Vad? Lever hon?"

"Hon flydde bort ifrån oss innan blotet ägt rum, och hon lever i norr någonstans."

"Är det sant?"

"Det är sant. Odysseus, Akhilleus och Filoktetes befriade henne."

"Men dock hade min Agamemnon begått nedrigt äktenskapsbrott med Kassandra, bland andra, som han var nog fräck att ta hem till sin lagvigda hustrus hem."

"Han hade ej begått äktenskapsbrott med Kassandra. Hon mördades av dig som oskuld. Hon var en prästinna som tillhörde guden Apollon, och det respekterade pappa, som lämnade henne i fred och blott tog henne med sig som representant för Apollon och som skydd för sig mot allt ont."

"Och det vill du att jag skulle tro på? Din far var en bock! Alla käringar suktade efter hans kropp! Alla åtrådde honom!"

"Men han var ej den som föll för dem. Vår far hade varit dig trogen i alla de gräsliga åren vid Ilion. Varenda natt hade han tänkt på dig och blott suckat och sörjt efter dig."

"Är det sant?"

"Det är sant."

"Men hur vet du allt detta?"

"Det kan alla greker som var med vid Ilion vittna om."

"Har jag då mördat en oskyldig make?"

"Det har du."

"Ack, ve mig! Vad skall jag då göra?"

"Du kan bara dö."

"Jag har ej informerat en själ om din ankomst. Jag har icke varskott en vakt. Du har tur som har kommit när jag blott var hemma och medan Aigisthos var ute. Jag har ej vidtagit en åtgärd mot dig. Säg, vad tänker du göra?"

"Jag tänker ta livet av dig. Det är bäst för dig, mamma. Jag älskar dig. Om jag tar livet av dig blir din skuld min. Du slipper den. Om jag ej mördade dig skulle det enda alternativet för dig vara självmord. Är det mera lockande? Du har fatalt tagit livet av din egen make som därtill var fläckfri och oskyldig. Kan du, en drottning, förbliva vid liv med den skulden på hjärnan?"

"Skall du göra din skuld långt värre och tyngre än min med att mörda mig?"

"Ja, om du ej begår självmord."

"Jag vägrar att själv ta mitt liv, ty om något är fegt är det självmord. Det är själva höjden av feghet. Jag dör ej med mindre än att du, min son, måste själv ta mitt liv."

"Och det visste jag."

"Tag det. Men vet vem du mördar." Med det ordet rev hon i tu sina kläder. Jag hörde själv tydligt hur hon eftertryckligt rev sönder sin klädnad med kraft, och hon blottade bröstet för honom.

"Din satans förbannade slinka! Vad är du för moder som blottar din kropp för din egen olycklige son?"

Med de orden stack han svärdet i henne och massakrerade henne. Jag hörde det tydligt, hur han grät förtvivlat och hackade samtidigt, medan vår moders kropp tungt föll till golvet och segnade ner utan att något ljud mer kom från hennes läppar. Men min stackars broder var redan ifrån sig. Jag hörde hans smärtfyllda gnyn, hans förtvivlan och redan hjärtskärande sorg. Klytaimnestra dog lugnt nästan med ett slags oförskämd värdighet, men hennes mördare var helt förtvivlad, hysterisk, förstörd och alldeles ur jämvikt så svårt, att jag tvivlade då redan på att han någonsin mer skulle finna den.

"Kom inte hit!" skrek han ut till mig efter det vidriga dådet. "Kom ej in i borgen! Min syster, vad du än gör, så håll dig utanför!" Så skrek han ut med hjärtskärande ve, och jag lydde hans råd, medan vännen Pylades där inne blev kvar som hans stöd och ej svek honom men höll god utkik nu efter den verkliga skurken.

Kort senare kom Aigisthos tillbaka. Han var full och oredig och blev ett alltför lätt offer för hämnarna. Han tycktes inte ens fatta vem det var som mördade honom. Han blev blott förvånad och häpen och det mer än någonsin förr. Han var tydligen ganska rejält under toffeln på Klytaimnestra, hur mycket han än hade lyckats förföra sitt offer. Det visste en tjänare, att Aigisthos för jämnan haft vanan att fly från sin drottning för att i en krog ta sig några pokaler förrän han på nytt ställde upp med att visa sig för Argos' drottning. Så dog Klytaimnestra och narren Aigisthos, som var hennes riktige mördare, ty det var han som förfört henne, lett henne vilse med sina intriger och lurat den arma med att sprida lögner om hennes osalige make."

"Nu måste jag träffa Orestes," beslöt Menelaos och krävde det.

"Gå då och se honom. Bli bara inte förfärad. Du skall knappast känna igen honom. Han är ett vrak av en människa och helt förvirrad och vanvettig. Tala med honom om du kan få någon kontakt med den arme." Och den mycket upprörde ivrige och djupt chockerade kung Menelaos gick in till Orestes.

Den nervsjuke ynglingen låg på sitt läger och svettades i en ohygglig och skrämmande nervfeber. Han var minsann blott ett vrak. Han var rädd som ett yrande barn. Han var hjälplös och skakade. Vartenda ljud var för honom en jordbävning eller en mördare som skulle avrätta honom. Han fruktade för varje skugga. Hans liv var ett ogenomträngligt omringande mörker som han icke slapp och som skulle ta livet av honom och uppsluka honom och riva ihjäl honom och slita av honom lem efter lem.

"Min olycklige brorson! Vad har du ställt till med?"

"Vem är du, demon?"

"Menelaos, din farbror."

"Min farbror, all världen vill mörda mig för att jag mördat min mamma."

"Är det så märkvärdigt? Är det inte logiskt? Vad är det för konstigt med det?"

"Ser de ej vad jag lider? Kan de icke se att jag lider långt digrare kval såsom levande än vad jag skulle som död?"

"Vore du inte mindre olycklig som död?"

"Jo, det vore jag nog. Det vet gudarna själva hur innerligt gärna jag doge! Men ett kan jag icke uthärda, och det är en oförrätt. Dör gör jag gärna men ej i orättvisans namn. Om man mördar mig vore det orättvist, ty jag tog icke min moder av daga med orätt. Hon hade ju mördat min far och med orätt i kallaste blod, och det fanns ingen annan som åtog sig att taga henne av daga. Det var bara jag – ingen annan kunde ha gjort det! Om jag icke gjort det så hade hon fått leva vidare med Aigisthos! Och det hade uthärdats av hela världen utom av mig! Endast jag kunde ta hennes liv, och hon bad om det själv. Ve den man som ej avlivar när det är rättvist att avliva! Men om jag mördades för att jag tagit en blott rättvis hämnd vore det icke rättvist. Det vore ej särskilt moraliskt."

"Vill du då med din tunga blodsbörda leva?"

"Jag vill veta hur det skall gå. Jag vill leva om så det blir blott för att se vilket öde jag kommer att få. Jag vill leva för det att få se huruvida Guds rättvisa eller vår världs orättvisa skall segra."

"Du verkar resonlig och klar nu. Ditt vanvett är borta. Du är ej förtvivlad och ej desperat längre."

"Farbror, din hjälp är vad jag mest behöver. En mäktig man som kan försvara mig mot hela världen är vad jag behöver, ty jag kan ej längre försvara mig själv. Jag är vansinnig, får epileptiska anfall och kan icke lita mer på min person. Jag är instabil och otillräknelig."

"Min stackars brorson, jag vill gärna hjälpa dig med allt mitt hjärta. Jag skall stå dig bi. Vi skall nog få vårt land och vårt folk att förlåta ditt brott och ej missunna dig vad dig tillkommer, liksom all världen förlät Klytaimnestra och lät henne härska, regera och härja i fred. Folk vill icke i allmänhet bråka. Ett digert familjegräl vill de ej gärna befatta sig med, utan helst ser all världen att sådana fejder som denna blir avgjorda mellan familjemedlemmarna och de ansvariga få. De gav fan i att din fader mördades, och om de nu reagerade när denna mörderska mördades vore det underligt och föga logiskt."

Mitt i deras samtal kom plötsligt ett bud till Helenas gemål. En kurir kom från Sparta, och han tycktes vara uppskakad och orolig. När han fick möta sin herre och kung Menelaos föll han ner på knä.

"Herre konung, jag kommer med nyheter från Lakedaimon, och det är ej lätta förkunnelser jag har att meddela."

"Har det då hänt något?"

"Ja, herre konung."

"Vad då?"

"Jag har med mig ett brev ifrån Tyndaros."

"Klytaimnestras olyckliga fader?"

"Helenas olycklige fader likväl."

"Får jag se detta brev. Hellre ser jag dess svåraste tänkbara nyheter än att jag vidare skådar din alltför bedrövliga uppsyn, som döljer för sorgliga saker för att du skall kunna berätta dem för mig. Du verkar på mig vara den mest misslyckade tänkbara budbärare." Och kuriren gav konungen brevet. Orestes blev orolig och bad sin farbror:

"Läs upp det och högt." Menelaos misstänkte ej någonting alltför omstörtande ont utan började oskyldigt läsa det högt, och så löd det:

"Min älskade svärson, en sorg kommer sällan allena. Igår var jag lycklig och glad utan gränser, ty du och Helena kom äntligen hem. Hela staden var medvetna om det igår redan, fastän ni smög er och ej ville synas och höras, men sådana äro spartanerna att de förstod att ni ej ville synas, och de respekterade detta och lät er få hållas i fred och blott viskade tyst sinsemellan om er efter tjugo år äntliga återkomst. Då var jag lycklig och glad utan gränser för det att jag hade Helena och Klytaimnestra nu båda igen uppå drottningatronerna. Nu har jag ingen.

Att du plötsligt hade begivit dig kunde naturligtvis ej hållas hemligt för din stackars fru. Hon fick veta det snart, och då undrade hon förstås varför. I längden var det även omöjligt att dölja detta för henne, ty när alla teg om det blev hennes oro förfärlig. Men när hon fick veta om Klytaimnestras ohyggliga plötsliga död var det såsom hon på en sekund blivit gammal. Hon teg när hon äntligen fick veta sanningen, och sedan sade hon aldrig mer något till någon. Det var icke sorg, men det var den fatala olyckliga lilla förfärliga droppe som fick hennes prövningars bägare att flöda över. Hon satt tyst och stilla en långvarig stund under vilken ej någon fick henne till någon kommunikation. Sedan reste hon sig lugnt och stilla och gick till sitt rum, och där låste hon in sig. Jag var den som mest gjorde ansträngningar för att få henne att säga något. Jag stod i en timme och skrek till min dotter igenom det fruntimrets nyckelhål, men det gav som resultat absolut ingenting. Jag gav upp, men ett par timmar senare gick jag tillbaka och tänkte försöka på nytt, men då hörde jag klart hennes röst. Men hon talade icke med någon. Hon talade blott med sig själv.

Hennes röst var förändrad. Den var plötsligt entonig, djup och besynnerlig. Och hennes ord var hjärtskärande. Tyst stod jag stilla vid dörren och lyssnade till hennes prat som förfärade mig till att hålla mig tyst som en mus.

"Klytaimnestra, min syster, du dog för min skull. Du var det sista offret för mig. Nu har i tjugo gräsliga år tusen och åter tusen hellener för mina försyndelsers skull helt onödigt gått under, och du var den sista. Nu skall de ej mer dö för mig. Du och Ifigeneia, din man Agamemnon, Akhilleus, stackars Odysseus, alla trojanerna och tusen andra har alla fått det straff som jag endast borde ha fått, ty jag endast var skyldig. Du blödde som jag ensam borde ha blött, Klytaimnestra. Med din fasansfulla ohyggliga gräsliga död går du före mig med gott exempel och visar vad jag har att göra.

Vad har jag att leva för? Av en nation är jag hatad alltsedan jag rymde med Paris. Av mitt eget folk och mitt land har jag ingenting annat att vänta mig än evigt hat och förbannelse, även om dessa hellener är ädla nog att icke visa det öppet. Men hatet, förbannelsen, illviljan och det i evighet växande hånet, föraktet och kölden finns där och skall finnas där och ständigt tilltaga, och det skall ständigt bli mer outhärdligt för mig.

Och Odysseus finns inte mer. Han var det som jag älskade. Han var det och ingen annan. Jag hoppades att genom kriget mot Troja få honom och vinna hans hjärta och trots allt få honom till man, men jag vann bara motsatsen, och Odysseus som alla de andra fick sätta till livet för mina intriger och nycker. Jag var det och ej någon annan som dödade honom, den man som jag älskade, alla trojanerna, Aias och alla de andra hellenerna. Jag var det som ensam störtade Hellas och alla hellener i olycka.

Sköna Helena, var har du din skönhet nu? Var är den leende gäckande munnen och den humoristiska glimten i ögat? Jag ser blott en trumpen sur min med avslöjande rynkor och veck omkring läpparna, och denna sura nedslående bittra och tråkiga min är det slutliga ansiktet. Så ser Helena egentligen ut. Hennes masker är borta, och inte ens ögonen har längre liv utan är bara döda, beräknande, onda och kalla. Den ljugande skönheten som drog all världen i olycka med sin förbannade lögn har gått under och finns icke mer, ty den var blott en uppdiktad fabel, en falsk poesi, som var dömd att med tiden bli avslöjad, blottad och upplöst. Den sköna Helena är död. Kvar finns endast den tröstlösa sanningen: detta förfärliga rynkade tråkiga innehållslösa vardagliga grå intetsägande sura beklämmande ansikte i denna spegel, som förr alltid smickrade mig med att ljuga för mig. Jag fördärvades då jag först såg i en spegel. Den dag då jag först såg mig själv i en spegel och började inbilla mig och tro det falska smickret från folk om att jag var en skönhet, beseglades Hellas' och Ilions öde. Då rubbades världens balans. Då skrevs Priamos', kung Agamemnons och konung Odysseus' öden i stjärnorna. Då var det ute med världen.

Nu är alla döda förutom jag själv. Må jag dö med den värld som jag älskade men som jag själv ruinerade, våldtog, fördärvade och gjorde slut på. Må jag dö med alla de män som jag mördade. Må jag dö med Klytaimnestra, som genom sin systers försorg drevs till det att i misstag begå alla tiders mest skändliga lönnmord. Ja, jag är den häxan som med sina häxkonster blev hela världens fördärv. Må jag följa min syster. Må jag nu förgås i den avgrund som jag störtat så många ner i. Må jag bli det sista olyckliga offret för häxan Helena."

Så talade hon för sig själv ungefär, och det ryste i mig av förvirring och skräck när jag åhörde henne. Men så blev det tyst. Efter en längre tystnad var jag dristig nog att lätt knacka på dörren. Hon svarade inte. Jag knackade åter. Jag bultade, började ropa och gorma och skrika, men hon var som död. Men då hörde jag utanför borgen ett sorl, och det tilltog. Det var alltför tydligt att det drog ihop sig en folkmassa utanför slottet. De talade högljutt och ropade upprört och skrek till varandra. Det var uppenbarligen något som upprörde folket högst tydligt och märkbart.

Då kom det två tjänare upp till mig. De var bestörta och upprörda.

"Söker ni drottning Helena?" tilltalade jag dem då de icke sade ett ord, och jag fortsatte: "Det är ej lönt, ty hon vill inte svara." Då stammade en utav tjänarna:

"Har ni befunnit er här hela tiden?"

"Förvisso. Hur så?"

"Har ni talat med drottningen?"

"Jag har försökt men det har icke lyckats."

"Då har ni ej hört något?"

"Bara en lång monolog."

"Inget buller?"

"Nej, dödstystnad." Då gav lakejerna fan i mig och gick mot dörren med våld. De försökte slå in den och lyckades även.

"Låt mig gå in först," sade jag, men de svarade konstigt så här:

"Den befallningen borde vi hellre ge er."

"Varför det?"

"För ert bästa."

Då greps jag av oro och skyndade in.

Hennes rum var helt tomt. Hon var borta, men fönstret var öppet. I fönstret såg jag att det hängde ett rep. Jag sprang fram till det fönstret och såg till min fasa allt folket stå nedanför mig argt och skriande, och mellan folket och mig hängde min stackars dotter i ändan av repet."

I detta moment avbröts läsningen, ty Menelaos' röst blev plötsligt grötig och tjock. Den förstockades av känslans tårar. En tystnad blev följden. Då sade Orestes: "Var man nu och fortsätt." Den äldre behärskade sig, och han fortsatte läsa, men ej utan någon förändring i rösten, som nu lät mer spänd, mer nervös, mera mjuk och mer känslig, trots textens allt hårdare ord:

"Ja, din hustru är död, Menelaos. Hon hängde sig själv. Och vems fel var det? Det var ej ditt eller mitt. Det var ej heller Klytaimnestras. Men hennes död var det som knäckte Helena. Om Klytaimnestra ej dött hade även Helena fortfarande levat. Hon var bara fyrtiofyra år gammal. Men varför dog då Klytaimnestra? Vad tvingade henne att dö? Endast en ville mörda din svägerska. Det var Orestes. Orestes' är felet. Hans är hela skulden. Han har icke blott tagit livet av Klytaimnestra men även av din egen hustru. Må hela den skuld som Helena och Klytaimnestra svårt bar på och kände nu drabba Orestes. Han mördade mina två döttrar. Må han vara evigt förbannad. Förbannad är han, och förbannade vare så samtliga som alls har någonting mera med honom att göra. Förbannad i evighet vare ock till och med du om du efter mitt brev mera umgås med honom. Må han bliva utfrusen av var hellen. Må ej någon hellen mera komma vid honom och tala med honom. Det vare hans rättvisa straff, och det yrkar jag på.

Menelaos, kom genast tillbaka till Sparta. Ditt folk är i uppror, ty de har att kräva av dig en förklaring. De finner Helenas och Klytaimnestras samtidiga död alltför svårsmält. Speciellt kan de ej komma över Helenas utmanande självmord. Att hänga sig är en sak, men att offentligen hänga sig är en helt annan och allvarlig sak. Hon hängde sig öppet inför hela folket i den alltför tydliga avsikten att inför alla förklara,

bekänna och blotta sitt självmord. Men det var ju helt enligt hennes personliga stil. Alltid ville hon utmana, våga, chockera och visa för alla att hon såsom en äventyrerska vågade vad som helst. Allt gjorde hon för att odla sin nyckfullhet. Hon ville älskas och dyrkas av hela vår värld, och allt gjorde hon blott för att vinna all världens beundran och kärlek. När hon icke fick den gemål som hon önskade skaffade hon sig i stället som älskare världen. Och när världen ej mera älskade henne var hon slut som kvinna och ville ej fortsätta leva som oälskad. Så kan man se på den nyckfulla skönhetens fall.

Men folket kan icke förstå att hon hängde sig just när hon äntligen kommit tillbaka hem efter en olycklig frånvaro på tjugofyra förfärliga år. Det går icke ihop för dem. "Hur kunde hon i så ändlösa tallösa år kämpa för att få komma tillbaka till hemmet och så vid sin återkomst hänga sig?" Detta är det som de icke förstår, och de kräver av dig en förklaring. Kom därför omedelbart hem." Och så slutade brevet.

"Det här ändrar sakerna helt," sade så Menelaos lakoniskt. Han hade helt hämtat sig från första chocken. "Jag måste tillbaka till Sparta. Tag hand om din broder, Elektra."

"Vi kanske ej ses mer," antydde Orestes.

"Det kan inte hjälpas. Jag kan icke nu tänka klart. Därför måste jag först och främst se vad som händer i Sparta. Min plikt gäller först och främst Sparta. När Sparta är lugnt skall jag komma tillbaka till dig, du min brorson, som jag ofta lekte med uppå mitt knä och blott en dag fick skåda som vuxen, och det var mitt livs mest förfärliga dag. Men jag kommer tillbaka."

"Det måste du icke. Lyd du gamle Tyndaros' rättvisa uppmaning: Hav aldrig någonsin något med mig mer att skaffa."

"Skall jag övergiva min brors ende son, ende manlige ättlingen till min familj?"

"Ja, det kanske är bäst så. Jag är ju helt vansinnig. Ser du ej fradgan på mina ihjälbitna läppar? Jag är ju ett monstrum som har mördat min egen moder. Jag borde ju mördas för den sakens skull, och det kommer man att vilja göra och kanske ock göra det. Borde man då ej åtminstone ställa mig inför en regelrätt domstol och rannsaka mig för det mest onaturliga brott världen känner, som jag ensam har gjort mig skyldig till? Då kunde man få berättigad anledning att även avrätta mig enligt lagen, bekvämt och offentligt. Det vore ett rättmätigt straff åt mig för att jag mördat din hustru Helena."

"Sköt väl om din broder, Elektra. Jag måste iväg."

"Kyss din älskade hustru från mig, Menelaos. Och hälsa din svärfar. Han är en god fader som kräver att de skall bestraffas som mördar hans döttrar. Elektra tar hand om mig tills hon blir mördad med mig. Kära syster, låt nu Menelaos få fara. Han vill icke oss något ont fastän han överger oss som den gode farbror han är. Skall du ej kyssa honom farväl, kära syster?"

Men redan var konungen borta, och kvar låg allenast den yrande vettvillingen som var arvinge till Hellas' rikaste tron, och den gråtande tröstande systern som ensam av alla tog hand om och brydde sig om honom. Han låg i spasmer och yrade jämmerligt med sitt vanvettiga svettiga smutsiga drypande huvud i systerns alltjämt

torftigt svartklädda famn, som ej kunde besudlas och nedsmutsas av ens den broder vars huvud var värre däran både inuti och till det yttre än någon mans vanställda huvud i världen.

Naturligtvis blev mordet på Klytaimnestra en anledning till mycket huvudbry för ortens folk, och det gick snart så långt att den sorgliga saken togs upp i det allmänna rådet. Ty mördaren, konungasonen Orestes, den rätte arvtagaren som dräpt sin moder och drottning och som nu var vansinnig dessutom, blev såsom faktum och sann företeelse en något pinsam, generande och föga lustig historia för envar. Och folket beslöt efter mycket munhuggande, mångt diskuterande och rikligt omsorgsfullt grubbel att döma Orestes till sund landsförvisning. Naturligtvis hade hans farbroder sin tumme med i det hela. När Sparta var lugnt och Helena grävts ner och var man blivit nöjd med den officiella förklaringen till hennes död, som var enkla och helt sanningsenliga och intet döljande fakta, kom kung Menelaos tillbaka till Argos och deltog där i diskussionerna om den vansinnige arvingens framtid. Och han blev den man som tog på sig att avkunna domen och säga Orestes vad som hade för allas bästa bestämts.

"Käre brorson, vi älskar dig alla och vill gärna ha dig som konung i framtiden efter din fader. Men du är just nu icke lämplig och ej kompetent. Först så måste du sona ditt brott. Ty du har brukat våld på din mor, och det får man ej göra. Föräldrar får slå sina barn, men barn får icke slå sin förälder, hur hårt den föräldern än slår sin gemål. Därför måste du lämna ditt hem, gå i landsflykt, och ej komma åter förrän det finns klara bevis för att du blivit av med ditt vansinne. Om denna sak har jag dryftat med även Elektra och din vän Pylades. De skall stanna kvar här och sköta din kungliga plikt tills du kommer tillbaka. Så fort de har gift sig, som du mer än någon har velat och önskat, skall du gå i landsflykt. De ville ej först acceptera det här demokratiska kloka beslutet, men med mycket vettig och djupt inspirerad lugnt förd övertalning har de nu av kärlek till dig och medvetna om sina personliga plikter mot dig ändå gått med på saken. De älskar dig liksom jag älskar dig, och därför gör vi nu det som vi gör mot dig. Endast i landsflykt befriad från hemmets ohyggliga påminnelser har vi skäl för att tro att du kan bli helt frisk. Nå, Orestes, vad har du att säga till detta?"

Orestes var ej utan svar. Han förkunnade genast: "Vad har jag att säga? Vad spelar väl det för en roll vad jag kan ha att säga? Jag är ju dömd vansinnig, och har en vansinnig man någon talan? Nej, det har han inte, ty intet av vad han kan hava att säga bör tagas på allvar ju. Ert beslut är redan fattat, och om jag ej lyder skall ni genom att jag är vansinnig vidtaga hårdare åtgärder mot mig. Och därför är det för min egen skull bäst att jag lyder och fogar mig. Men jag skall ändå ge luft åt mitt vansinne i denna sak för att fåfängt och dumt protestera. Det lönar sig inte, men eftersom jag är en dåre skall jag i mitt vansinne göra det i alla fall, för mitt vansinnes skull, för att klart demonstrera mitt vansinne ytterligare.

Ty så ytterst vansinnig är jag att jag skall ha fräckheten att våga anföra sanningen. Det att du själv och Elektra, Pylades och hela församlingen har accepterat beslutet om landsflykt för dåren Orestes' vidkommande hedrar er inte. Vad du här

har sagt, Menelaos, är blott vackra fåfänga ord som du mesigt byggt upp en kuliss av med syftet att dölja den gräsliga sanningen. Ni vill bli av med mig. Det, Menelaos, är sanningen. Jag är besvärlig och obekväm för att jag mördat min moder och därför av samvetskval blivit en dåre. Ni vill bli mig kvitt och så slippa mig. Jag irriterar er genom min arma och dystra personlighet. Mitt outhärdliga öde är så outhärdligt för er att ni ej orkar med att ens se mig. Men ni glömmer bort att det mest outhärdligt är för den vansinnige själv. Och blott därför kan ni med att skilja mig från hem och härd, min familj, mina lyckliga minnen från barndomen, detta mitt heliga älskade barndomshem. Ni glömmer bort att jag älskar min syster Elektra, Pylades, som jag trodde att var min bästa och enda och ädlaste vän, och dig själv, Menelaos, som jag trodde att var en konung, och därför berövar ni mig dem jag älskar. Just för att ni ser mig som vansinnig glömmer ni bort att jag dock är en människa som äger känslor. Ni struntar i mig, och ni tänker på bara er själva. Det är tyvärr sanningen."

"Brorson, du misstar dig helt. Vi vill icke bli av med dig. Vi vill tvärtom ha dig åter. Men brottet och vansinnet har rövat bort dig från oss, och vi känner ej mera igen dig som sådan du nu är. Men vi vill ha dig som du förr var och som du egentligen är, och det är bara därför vi sänder dig bort. Vi vill ha dig som frisk. Vi vill ej ha en lidande samvetsbetryckt desperat och förtvivlad och stundom förryckt sjuk Orestes, som vi måste vårda, bevaka och lida med; utan vi vill ha en konung Orestes, och därför försöker vi bruka den här för dig tydligen ledsamma åtgärden att få dig frisk. Vill du icke för vår skull, för framtidens skull, för ditt lands och ditt folks skull gå med på det utan protester? Vill du ej bli fri från din skuld och bli frisk?"

"Menelaos, du är högst naiv. Tror du då att man kan tvätta bort det förflutna? Kan ens en historiker ändra på sanningen i det förflutnas historiska fakta, hur smutsigt och önskvärt det än vore att tvätta rent det och ändra det till något bättre? Nej, aldrig kan det suddas ut ur historien att jag, kung Orestes, med avsikt tog min egen moder av daga. Och tyngst skall det faktumet väga för evigt på konung Orestes' förbannade eviga själ. Det är den tyngden ni ej kan uthärda, ty ni är alla oskyldiga. Men jag är skyldig, och för att bli av med min skuld, som helt orättvist trycker er medan jag än är hos er, kör ni bort mig från er. Ni fördriver mig, och det är mänskligt, naturligt och självklart att ni bär er åt på det sättet. Jag kan förstå er, och det sorgliga är bara det, att ni ej kan på liknande sätt förstå mig.

Men det säger jag dig, Menelaos, Elektra, Pylades och hela den heliga eviga härliga grekiska världen, att om ni fördriver mig hemifrån skall jag ej någonsin komma tillbaka. Hur galen jag än råkar vara har jag såsom människa rätt till mitt arv från min fader och rätt att få bo i mitt hem. Ni kan ta all min makt från Orestes, ty makten är ej någon egendom, men ni har ej någon rätt att fördriva mig från något enda av det som jag äger. Och därför skall jag icke frivilligt gå i exil. Om ni vill ha mig bort från mitt hem får ni vidtaga åtgärder och bruka våld."

"Kära barn, var nu ej oresonlig och halsstarrig. Var litet vänlig och gör ett försök att förstå min och denna stats situation. Hela Hellas ser på oss med vämjelse. Hela den grekiska världen förväntar sig att något görs åt skandalerna här. Jag är tvungen

att först och främst tänka på staten och folket och framtiden. Vill du ej statens och folkets och framtidens väl?"

"Jo, det vill jag."

"Så gör då ett offer. Försaka dig själv och ge efter. Vi är alla tvungna att offra dig för Hellas' skull. Kära älskade dyre Orestes, ge efter och offra dig. Gör icke motstånd. Låt icke skandalen bli värre. Försaka dig själv och ge upp din personliga människorätt inför staten."

"Du har ju en dotter."

"Och om jag så har det?"

"Vad heter hon?"

"Hennes namn är Hermione."

"Hur gammal är hon?"

"Tretton år."

"Är det sant att hon har blivit svagsint om ej rentav vansinnig?"

"Varifrån har du hört det?"

"Hela världen har åhört det ryktet. Finns det någon sanning däri? Kära farbror, om du trots allt älskar din brorson så dölj icke sanningen!"

Kung Menelaos lät höra en suck, och han sänkte sin blick, så att ingen mer kunde se honom i ögonen.

"Min enda dotter fick en farlig chock när hon såg sin mor hänga sig, och hon har aldrig mer varit normal sedan dess. Det allenast kan jag ej förlåta Helena: att hon inte tänkte på vårt enda barn."

"På ett villkor skall jag samarbeta och draga i landsflykt: Att jag får Hermiones sällskap."

"Är du helt från vettet?"

"Det vet du och världen att jag faktiskt är."

"Hon är bara en flicka. Hon får icke släppas från hemmet. Med tiden i lugn och ro skall hon på nytt bli sig själv."

"Det skall jag även, om jag får stanna i Argos."

"Det är icke möjligt för landets skull att du får stanna här hemma."

"Så låt mig då gå med din dotter."

"Jag måste förbjuda det."

"Säg mig i sanningens namn hur Hermiones svagsinthet yttrar sig."

Kung Menelaos drog åter en suck, men han liksom beslöt sig för att vara fullkomligt ärlig: hans ärlighet mäktade aldrig förneka sig.

"Hon är apatisk och likgiltig utom på nätterna, då hon jämt skriker i sina förfärliga mardrömmar, som hon jämt kommer ihåg och berättar för oss så att hårena reser sig på oss."

"Som jag."

"Och hon dillar och går liksom även i dagtid i sömnen. Vi får icke längre kontakt med den arma. Vi känner ej längre igen henne."

"Såsom är fallet med mig. Är det då icke lämpligt att hon, som tycks ha samma sjukdom som jag, får kureras som jag? Om hon blott kom från Sparta blev hon säkert

fri från de minnen som så plågar henne. Var icke orolig. Jag skall taga hand om den känsliga flickan."

"Men skall ej två blinda som leder varandra gå båda i gropen?"

"Vi skall taga hand om varandra och trösta varandra. Vi skall kanske även just i vår gemensamma sjukdom ock finna befrielse från den? Hon lider som jag. Det att vi båda lider beror kanske just av, att ingen kan dela vårt lidande utom vi själva. Men om vi får finna varandra och vara tillsammans och umgås, så kan vi ock dela varandras olyckliga inren och så kanske hjälpa varandra att finna en väg ut ur plågorna. Kanske om blott hon får komma till mig det rentav då blir onödigt att vi blir drivna i landsflykt."

"Vi kan icke lämna dig ostraffad."

"Är icke vansinnet straff nog åt mig?"

"Nej."

"Så sade du ej om du kände min plåga. Men jag går ej frivilligt om icke jungfru Hermione får följa med mig."

"Du lovar att icke förleda den arma till synd eller på annat sätt göra flickan det ringaste illa?"

"Det lovar jag."

"Må hon då göra dig sällskap i landsflykten, och måtte du hava rätt: Må ni båda bli friska just genom den sjukdom ni äger tillsammans."

"Och om jag rätt känner dig, farbror, så blir du nog glad över att få bli av med din drabbade dotter, och kanske rentav lika glad som du blir över att få bli av med Orestes för gott, ty jag skall aldrig komma tillbaka. Det lovar jag. För din, Elektras, Pylades' och Hellas' och folkets och statens och framtidens skull skall jag aldrig mer komma tillbaka."

Men detta förkunnade gode Orestes allenast för farbrodern, som aldrig förde det vidare till någon människa. Och liksom gode Orestes förteg det för både Elektra, Pylades och alla de andra förteg Menelaos det för alla mänskor. När stackars Orestes kallt sade farväl till sin syster och vän hade de ingen aning om hans intention att ej någonsin komma tillbaka. De trodde att hans egendomliga köld gentemot dem berodde på hans ödesdigert förmörkade sinne. Han trodde å sin sida att Menelaos omtalat det för dem och hade nog blivit förvånad om han blivit upplyst om att Menelaos grymt tigit. Han lekte ett ögonblick med den beklämmande tanken att de kanske ej visste om att de aldrig mer skulle få se honom, men den idén födde följande tankegång:

"Om de ej vet det skall jag ej försvåra vårt lands och vår stats, Menelaos' och deras och allas vår situation med att utbasunera det. Det vore vackert om de icke visste det. Då vore de även oskyldiga, ty om de visste om det, så skulle den känslolöshet och den fattigdom på sentimentalitet och mjuk rörelse som de här visar betyda, att de liksom alla de andra blott ville bli av med mig gärna för gott. Ack, jag önskar att de vore okunniga om att vi nu ses för sista gången i livet! Men hur det egentligen är med den saken lär jag aldrig någonsin få någon reda på."

Och så gick stackars Orestes med flickan Hermione bort ifrån Argos patetiskt tillsammans längs landsvägen och hand i hand. Det var dåren Orestes som hade i envishet dumt insisterat därpå. Ingen fick ge dem skjuts, ty så ville Orestes själv ha det. De tanklösa barnen drev gäck med de två och förföljde och hånade galningen och hans väninna, och ingen var villig att utsätta sig för att stävja en sådan behandling. Folk blygdes helt enkelt. När folk bär sig illa åt är det mest mänskliga och mest naturliga för dem som ser det att dra sig tillbaka och blygas inför dem som bär sig så illa åt. Men dåren var ej försvarslös. Han ropade högt till de rackare som var nog fräcka att ofreda honom och flickan:

"Förbannelse över er för att ni kränker de svaga! Ja, ve över alla i evighet som är så grymma och omänskliga att de vågar att utnyttja galningars sinnessvaghet för att göra dem illa! Ty ingen person är så oskyldig som den vansinnige, vad för ett brott han än kan ha begått, ty just vansinnet är ett så fruktansvärt straff, att det finns inget brott som förtjänar det!"

En endast grät för Orestes när denne gick bort längs med vägen. Det var Menelaos. Han grät faktiskt mera för ynglingens skull än för dotterns, ty han var den ende som visste med säkerhet att Agamemnons son faktiskt ej mer skulle komma tillbaka. Elektra var ledsen och vemodig, men hennes make Pylades gav henne god tröst med att påstå, att hennes bror snart skulle komma tillbaka till dem, vilket han själv ej visste att blott var en inbillad myt och en lögn. Och hon kunde ej ana det heller, ty hon var ju gift, och ett äktenskap har alltid en sådan verkan, att två gifta människor därmed blir blinda för allt vad som tragiskt och ont är tills de råkar ut för det själva. Men för deras lycka var en mänska offrad, och därför så var deras lycka bestämd att bestå intill döden. Orestes var offrad. Han hade själv offrat sig för Menelaos, sin syster och vän, sin familj och sitt hemland och folk, för sitt Hellas. Och när någon människa offrar sig medför det alltid att de som han offrar sig för sedan lever i lycka. Men är detta rätt? Nej, det är icke rätt, men det går alltid nåd före rätt. Den har orätt som icke har nåd, ty rätt kan endast brukas med nåd.

Så gick dåren Orestes tillsammans med svagsinta mön Hermione från hem och från härd. De gick över Korintiska näset, och då sade mannen till flickan: "Nu ser vi ej någonsin mera vårt hemland, vårt Peloponnesos, den arme förbannade Pelops' olyckliga land, Hellas' eviga hjärtpunkt."

De vandrade vida omkring under årenas lopp såsom tiggare och kom en dag till Akhilleus' stad, var hans unge son Pyrrhos regerade nu med sin maka som var Andromakhe, en gång Hektors fru. Pyrrhos var en barbar som misshandlade sin stackars tragiska fru. Denne Pyrrhos var aldrig sig själv efter Ilions fall. Det var något vid Troja som hade gett honom en knäpp, om det så var hans faders död eller hans egna förfärliga erfarenheter den mardrömsnatt då Troja föll. Han var rubbad och själsligt ur jämvikt, hans knäpp hade fått en bestialisk natur ur hans inre att ta sig groteska sadistiska uttryck av renaste omänsklighet, och den som mest fick lida därav var hans gränslöst olyckliga maka, som Gud visste, om ingen annan, att aldrig av egen fri vilja förskaffat sig Pyrrhos på halsen.

När de två landsflyktiga stackars kusinerna kom dit var mön Hermione en knoppande skönhet på sjutton år. Hon hade ej blivit frisk under sina fem vandringsår, och även hennes kusin var fortfarande ännu ibland helt från vettet. Allenast tillsammans förmådde de dock balansera varandra, och de kunde märkvärdigt väl taga hand om varandra, ty det hände aldrig att de båda samtidigt fick något anfall.

När Pyrrhos fick se Hermione fick han genast djävulens glimt i sitt öga. Han svor när han såg henne på att hon skulle bli hans. Han tog därför med vänlighet och översvallande gästfri generositet emot honom och henne och gjorde sitt bästa för att skämma bort dem ordentligt och invagga dem i den fullaste trygghet. Besatt av sin kärlek till flickan blev han även ovanligt listig och slug, och han hade ett medel att skaffa Orestes ur vägen för att få bli ensam med flickan, det värnlösa barnet. Han sade till konungasonen från Argos:

"Har du hört ett knyst om din andra än levande syster, som skulle ha offrats vid Aulis av sin egen pappa? Vet du vad som hände med henne?"

"Du menar tror jag Ifigenia."

"Ja."

"Jag vet intet. Men du kanske vet något."

"Ja, bror, jag vet var hon lever." Och Pyrrhos beskrev för sin vän var hans syster befann sig. Hon tjänstgjorde borta i närheten av Salmydessos i ett heligt tempel, och siarna påstod att hon skulle tjäna där tills hennes bror kom och hämtade henne. Naturligtvis blev Agamemnons son mycket begeistrad av dessa fantastiska nyheter. Ifigeneia var spårlöst försvunnen alltsedan den dagen hon skulle ha offrats vid Aulis, och ingen var därefter kunnig om vad som hänt med henne. Detta som Pyrrhos nu yttrade var första livstecknet från henne på tjugosju långa år. Och Orestes blev högst angelägen om att genast få fara dit för att hämta sin syster, och Pyrrhos bestod generöst både fartyg och manskap åt honom. Naturligtvis blev Hermione emellertid orsak till delade meningar. Pyrrhos försökte få gästen att fatta att hon var som tryggast i Iolkos, och fru Andromakhe, som anade ingenting ont, var så god att hon lovade väl taga hand om den unga. Då kände Orestes sig trygg, och han for med gott samvete mot Salmydessos.

Han nådde den ödsliga orten som kallades Tauris och fann det beskrivna välsignade templet. Han inträdde i det och fann där helt riktigt en tempelprästinna. Men hon var asiatiska och icke alls någon grekiska. Det var rätt ort och rätt tempel, men Ifigeneia fanns icke på platsen. Orestes samtalade med den prästinna som tjänstgjorde där, och han frågade henne till slut: "Men kan ni säga mig om det någonsin ens här har funnits en grekisk prästinna?" Hon svarade:

"Här är prästinnorna icke barbarer och icke hellener. Helt säkert har någon hellenska ibland varit tjänare här, men här läggs icke namn, ej person, icke ursprung på minnet. Här är alla Guds tjänarinnor och tjänare namnlösa, utan personlighet och utan egon. Din syster har ej tjänat här på de senaste tre åren. Det är det enda som jag har att hjälpa dig med."

Och han forskade nitiskt i trakten, men ingen var kunnig om något beträffande Ifigeneia. Hon var och förblev helt försvunnen alltsedan den dagen i Aulis. Det hade ej hörts något livstecken från henne sedan den dagen, så kanske trots allt Klytaimnestra haft skäl att ta henne som anledning till groll och hat mot sin make. Den ljusa oskyldiga systern var och skulle troligen alltid förbli ett olösligt och olöst mysterium för alla tider.

Men genom besvikelsen över att ej finna systern var Pyrrhos bestämt påstått henne logera, begynte Orestes att fatta att Pyrrhos ej hade rent mjöl i sin påse. Orestes befallde besättningen att genast anträda hemfärden, men dessa ville ej lyda. De hade ett viktigt affärsuppdrag först att å konungens vägnar försöka att klara upp i Salmydessos. Då började den impulsive Orestes att tredskas. Då måste besättningen fängsla och binda den arme, som sedan fick vara i fjättrar och rep medan uppdraget till Salmydessos blev utfört och ända tills de åter nalkades Iolkos.

Vid ankomsten till Pyrrhos' stad fick man veta vad som hade hänt där. Naturligtvis hade den storhetsvansinnige Pyrrhos förfört Hermione, det stackars oskyldiga menlösa svagsinta barnet, och den hänsynslöse despotens gemål hade han lagt på is. Men just när detta skepp med Orestes kom åter tog Hektors olyckliga änka sin hämnd: hon tog livet av sina två barn som hon avlat med Pyrrhos. Hon skar av dem halsarna och brände de två små gossarna sedan på bål, och när de hade brunnit gav hon deras kranier och benknotor åt sin förtryckare, sin makes mördares djävulske son. Pyrrhos blev helt förskräckt när det gick upp för honom vad hon hade gjort och lät inspärra henne i fängelse för att så småningom avrättas. Men hon var modig och skrek till tyrannen: "Förbannelse över dig och Hermione! Må hon bli steril och ej någonsin föda dig barn!" Och den spådomen skulle med tiden bli uppfylld.

Just då kom Orestes till borgen, och han var ej god nu att tas med. Han sade med svärdet i hand:

"Din förbannade nidingakonung, den siste att vara värd namnet Akhilleus' son, mera galen än Aias och mera föraktlig än Thersites, konung bland löss och bland huggormar och deras avföda! Vad har du gjort med den heliga jungfrun Hermione?"

"Jag har gjort den mön till min fru."

"Och vad gjorde du då med din fru?"

"Fråga henne i stället vad hon gjorde med mina barn."

"Din förbannade råttskit, du lurade mig härifrån för att du skulle ostört få göra Hermione illa!"

Och sonen till kung Agamemnon utmanade sonen till hjälten Akhilleus till en duell och en ursinnig strid som var på liv och död. Pyrrhos var mera fet och förstörd av bekvämlighet, viner och lättja, och därför blev han den som snart bet i gräset. Orestes beordrade fru Andromakhes befrielse, men när den cell skulle öppnas som hon blivit inlåst i utan en enda glugg som kunde ge henne luft, ljus och någon kontakt med den värld som förstört hennes liv, konstaterades det att hon redan var död. Och man kunde ej ge någon säker förklaring till varför hon dött. Många trodde att hon hade kvävts genom luftbrist, men de allra flesta var säkra på att hennes hjärta

till slut hade brustit av hennes ohyggliga tallösa hänsynslöst ständigt förökade tunga omänskliga sorger.

Men när Hermione blev förd till Orestes så visade det sig att hon var förstörd. Hon var ej längre mäktig ens att igenkänna sin närmaste vän. Hon var helt bakom flötet. Orestes försökte ha tålamod med henne, och i en månad försökte han tala med henne och få henne åter att känna igen honom, men det var hopplöst. Den skändliga grymma förförelse som stackars galningen Pyrrhos helt skrupellöst utsatt den arma för hade skrämt henne från vettet för gott. Hon var fullkomligt sinnesförvirrad, och ingenting såg eller hörde hon eller ens kände hon. Och en natt var hon försvunnen. Hon hittades sedan i skogen helt naken vart hon hade sprungit och flytt. En lömsk orm hade bitit ihjäl henne, och snart var det folkets mening att ormen var Pyrrhos.

Orestes gick efter allt detta till sjöss, och hans avsikt var att resa bort från alltsammans så långt som det bara var möjligt. Han sade: "Om jag skulle stanna i Hellas så skulle jag gråta ihjäl mig." Men med på det skeppet var en annan yngling som ej ville säga sitt namn. Han var okänd för alla, men även Orestes var okänd för honom. Han var där på samma skepp helt av en slump, och dessutom i just samma avsikt som konungasonen från Argos: att komma så långt ifrån den kända världen som möjligt.

De umgicks ej alls under resan, men när en orkan blåste upp mitt på havet var de båda tvungna att hjälpa besättningen, och i det arbetet fann de varandra. De blottade icke sin identitet för varandra men blev dock kamrater. Men stormen blev värre och arbetet hårdare. Slutligen blev det helt klart för dem alla att de höll på att gå i kvav. Och då frågade konungasonen från Argos sin vän: "Vem är du? Jag är den ende sonen till kung Agamemnon."

Då svarade olyckskamraten: "Jag visste att du måste vara en alldeles särskild person. Och visst anade du det om mig även?"

"Ja."

"Mitt namn är Telemakhos, Odysseus' son."

Och de hälsade då på varandra med en mycket broderlig omfamning. I samma ögonblick rämnade skeppet och började sjunka och stadigt gå upp och gå sönder i sina beståndsdelar. Men Odysseus' son och Agamemnons son höll sig tillsammans och flöt bort på samma gemensamma vrakdel.

Hur var Telemakhos' historia? Det var en sak som Orestes minsann noga frågade om. Men det var ingen särskilt märkvärdig historia: "Jag irrade kring i min landsflykt tills jag en dag osökt fick veta att mor hade dött."

"Vem berättade det?"

"Ingen. Men en gång tänkte jag segla tillbaka till Ithaka. Jag for allena i en liten segelbåt. Längst ut mot havet på öns norra udde stod i alla år en grann ceder. Den var icke gammal och känd såsom sjömärke för alla sjömän. Tillika var den mammas älsklingsträd. Där satt hon alltid när hon gjorde utfärd till stranden. Men när jag nu nalkades Ithaka såg jag att cedern var borta. Man hade tyvärr tagit ned den och kanske gjort båtvirke av den. Då visste jag att mor var död. Ingenting hade kunnat förgöra den cedern så länge mor levde. Den var hennes ögonsten. När den var borta

förstod jag att även min moder var borta. Och jag for ej vidare hemåt till Ithaka då utan styrde iväg därifrån och beslöt mig för att övergiva mitt Hellas för gott."

"Så du övergav hemmet, ditt hemland och allt som var ditt."

"Allt som har något att göra med ordet 'hem' är av ondo. Det har livet lärt mig."

"Och mig."

Och när de drivit kring på det kalla brutala och föga gästvänliga havet i tre gråa dagar fick de syn på land. Strax därpå blev de räddade genom en fiskebåt och vänligt förda i land. Och det land som de kommit till stannade de vid och levde i resten av livet. De verkade där hand i hand som två bröder och grundade där en ny ädel nation och kultur och civilisation. De uppfostrade folket och lärde det grekiska skick och fasoner och blev snart dess konungar. De tog sig fruar där även och bildade stora och goda familjer. Så levde de där tills de dog mycket gamla och mätta och nöjda med livet."

Slut på fjärde delen.